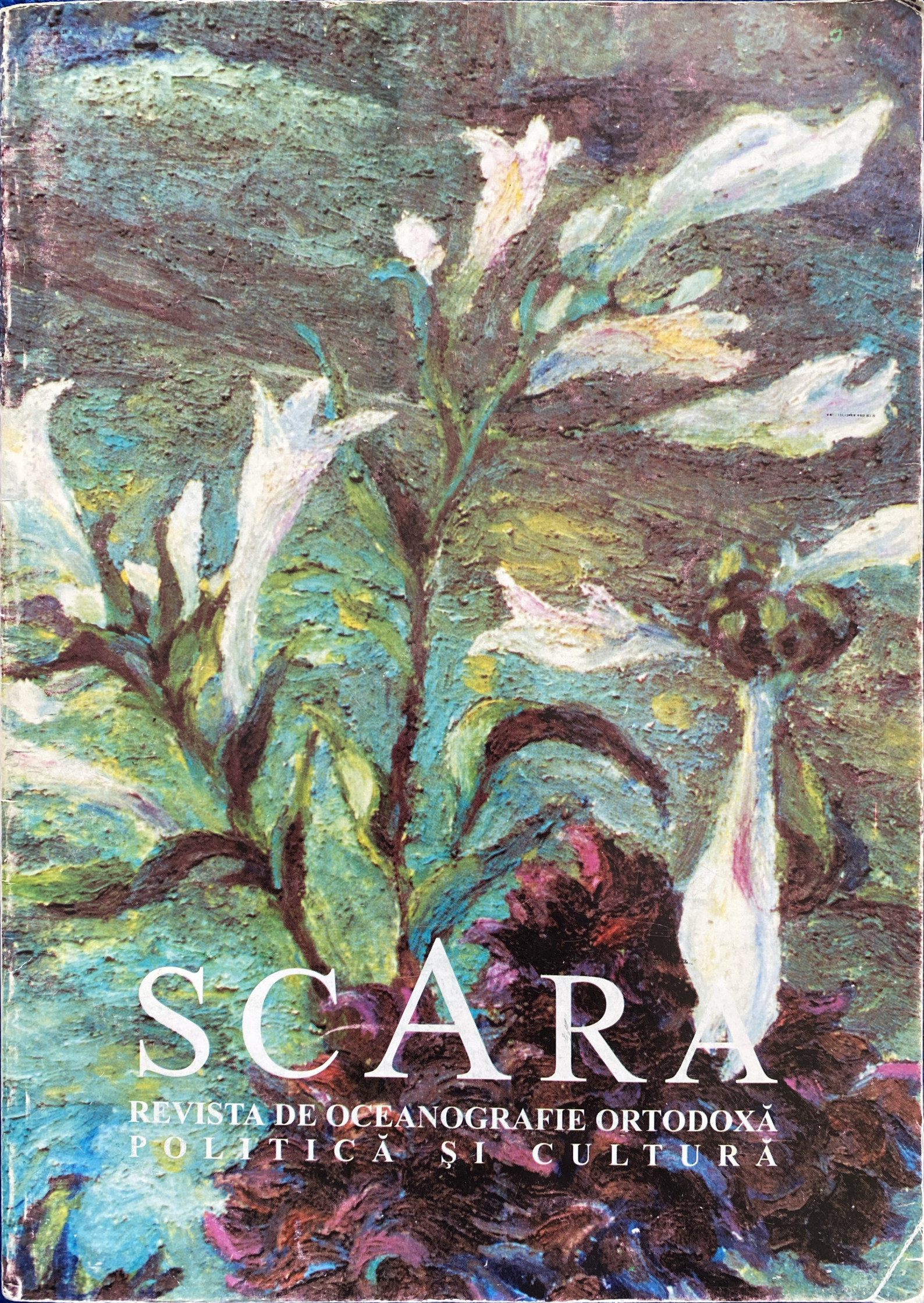

SCARA

REVISTA DE OCEANOGRAFIE ORTODOXĂ
POLITICĂ ȘI CULTURĂ

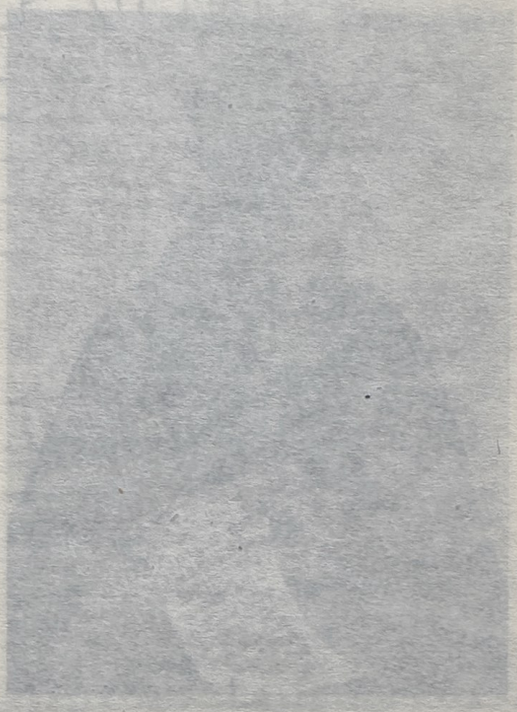

SCARA

REVISTA DE OCEANOGRAFIE ORTODOXĂ

POLITICĂ ŞI CULTURĂ

SCARA
apare cu binecuvântarea Bisericii Ortodoxe Române

E CU NEPUTINȚĂ SĂ
PETRECEM ZIUA DE
ASTĂZI ÎN MOD EVLAVIOS
DACĂ NU NE GÂNDIM
CĂ ACEASTA ESTE ULTIMA
ZI DIN VIAȚA NOASTRĂ!
ȘI ÎNTR-ADEVĂR ESTE
DE MIRARE CĂ PÂNĂ
ȘI PĂGÂNII AU SPUS
CEVA ASEMĂNĂTOR ÎN
ACEST SENS, CĂ ȘI EI
PRESIMȚEAU CĂ FILOSOFIA
SE CUPRINDE ÎN GÂNDUL
DE MOARTE.

SFÂNTUL IOAN SCĂRARUL

BALADA CODRULUI FĂRĂ HAIDUC

Ca de dincolo de lume,
vine plin de colb,
fața dîrză, mîna-n șold,
armăsaru-n spume.

Fruntea-i creşte mai înaltă,
pletele în vînt.
Stînci, păduri, furtuni îi sînt
mume, laolaltă.

Ard amurguri sub sprîncene
şi, pe chip semeț,
sărutări de băltăreț
şi de nopți codrene.

În călcîie cînd îşi strînge
murgul năzdrăvan
pare-arhanghel pămîntean
sau vr'un cneaz de sînge.

Flinta tot şi-ndreaptă țeava
să privească-n sus:
ochi de uliu nesupus
care-nfruntă slava.

Ipingea bogată poartă,
cioareci şi tuzlugi…
Arnăuți şi străji şi slugi
înlemnesc în poartă.

De cînd sînt, nu mai văzură
porțile domneşti,
izbucnită din poveşti,
astfel de făptură.

Arătarea din baladă
sare jos din şea:
- Unde-i Vodă Caragea?
Iancu vrea să-l vadă.

Toți bulbucă ochi de broaşte
turcii cresc în fes:
- Cine eşti, boier ales?
Cine te cunoaşte?

- De la Vodă la Agie,
grecii toți mă ştiu.
De la Olt şi pîn-la Jiu
Codru-ntreg mă ştie.

Parcă trăznetul despică
porți şi arnăuți.
Cît îs la picior de iuți
şi ce-nalți în chică!

Faraonii şi buzații
scheaună prin curți.
Lungi în mîini, la față scurți,
gîfîie gealații.

Se-mbrîncesc în poticnire
turcii cu şalvari.
Cetele de palicari
chițăie subțire.

- Iancu! freamătă cerdacul.
Prinşi de tremurici,
pehlivani şi măscărici
vin de-a berbeleacul.

- Iancu! Scări, odăi, iatacuri
zumzăie la fel.
Singur Iancu, numai el,
calcă-adînc pe veacuri.

Parcă vine din jugaştri,
dintr-un pisc străbun
unde ouăle îşi pun
vulturii şi aştrii.

Intră-n curte şi le face
semn să tacă toți:
- Nu sunt căpitan de hoți,
cîrtițe buimace.

Broaşte-n fuste, slugi fricoase,
n-am venit să prad,
nici să vă trimet în iad
putredele oase.

Hai, lingăi surpați din şale,
duceți-mă sus.
Vorbe bune am de spus,
Azi, Măriei-Sale…

Cine să-i răsară-n față
asprului boier
care-şi reazimă de cer
umăr şi sîneață?

Cin' să-l ducă să-l prosterne
la Măria-Sa,
cînd şi Vodă, pe sofa,
dîrdîie-ntre perne?

Prind din coate să se-ndemne
şi-l privesc mereu.
Ba e Făt-Frumos, ba zmeu,
ba e Strîmbă-Lemne…

- Cuvioase cioclovine
cu sfieli de sfinți,
luați-vă-ndrăzneala-n dinți
şi nădragii-n vine.

Nimeni nu-i să se desfacă
din cinstitul stol,
să-i dau flintă şi pistol
şi hanger şi teacă?

Din pridvor atunci l-îmbie
un moşneag senin,
scris de-un meşter bizantin
pe-o icoană vie.

- Adu-ţi la Vlădica-ncoace
sculele de drac
şi pe Vodă-am să-l împac,
dacă vii cu pace.

Iancu-şi scutură pe-o treaptă
armele de fier:
- Iacă lege de hanger,
iacă flintă dreaptă.

Am venit să vă dau seamă,
n-am venit să cer…
Alb, ca vişinu-n Prier,
Sfîntu-n prag îl cheamă.

Mire-se arnăuţime,
slugi şi logofeţi.
Sfîntu-oftează din nămeţi
şi din limpezime.

- Vino cu Vlădica, suie,
pocăit haiduc…
Între perne şi ciubuc,
Vodă e şi nu e.

Namila cu ochi de soare
intră. Calcă drept.
Domnu-i numai nod în piept,
perne şi sudoare.

Cînd mai face-un pas, doar unul,
toţi boierii sloi.
Domnul, între perne moi,
galben ca tutunul.

Cînd haiducul, din călcîie,
creşte pînă-n pod,
pare Iancu voievod,
Vodă, o momîie.

Doar Vlădica blînd surîde,
Domnului dînd ghies
ca să-şi dreagă grai nedres,
spart pe buze hîde.

- Tu eşti, Iancule, Jiene,
tu, haiduc hain?
- Eu, Măria-Ta, şi vin
din păduri oltene.

Dar nu-s lotru de răscruce,
ci, pe sub gorun,
am pîndit ca să răzbun
neamul pus pe cruce.

Vodă tremură şi-ngaimă
- Ba te ştiu tîlhar,
mi-ai cîrnit un Cîrc-Serdar,
mi-ai fost jaf şi spaimă.

- De-am prădat cu mîna toată,
printre fagi şi cerbi,
fost-a pentru robi şi şerbi,
pentru biata gloată.

Dacă lama cu prăsele
a cîrnit vr'-un grec,
o făcui ca să-mi înec
jalea ţării mele.

Însă dacă azi las flintă,
codrii lungi şi laţi,
e că taica şi trei fraţi
urii Tale-s ţintă.

N-ai răzbit să-nvingi haiducul,
dar mi-i frîngi pe ei
Lasă-i. Mie dă-mi ce vrei,
ştreangul sau butucul.

Minunaţi-vă, giubele,
şi voi, bărbi de-omăt!
Făt de crivăţ e, sau făt
zămislit de iele?

- Doamne, eşti (Vlădica spune)
os de voievozi
şi eşti slobod să slobozi
întru iertăciune.

Iartă-l, că şi-a pus de-o parte
scule şi năravˆ…
Vodă-ngheaţă rîs gîngav
pe-un obraz de moarte.

Scuipă printre dinţi cuvinte:
- Sîmbătă, în zori,
leşu-i ciugulit de ciori
ţi-l fac dar, Părinte …

Ţes păienjenii-n ungher
harfe de mătasă.
Lăcrimînd departe-n cer
cîte-o stea se lasă.

Bate-o rază şi nu prea
printr-un ochi de bîrnă.
Lacătul, la uşa grea,
cinci ocale-atîrnă.

Lanţul, cu turbări de lup,
pe sub piatra bolţii,
cînd în suflet, cînd în trup
îşi înfige colţii.

Ce glas dulce şi adînc
şoarecii îi strînge?
Dar din ziduri de ce plîng
picături de sînge?

Umbrele ce taină spun?
Cin'le ţine hangul?
Cîntă Iancu, în ajun
de-a-l răpune ştreangul.

Nu e apă în ulcior,
ca să-i stingă spuza
de urzică sau de dor
care-i arde buza.

Nu e vînt măcar un fir,
ca să bată-n dungă
şi cu fragedul lui mir
fruntea să i-o ungă.

Şi nu-i nici un pui de stea
agăţat de dreve,
să-l culeagă-n pumni, să-l bea
ca-n păduri aieve…

- Codrule fără haiduc,
sub minunea lunii,
calea ta n-o mai apuc
să-ţi slujesc gorunii.

Neamule fără noroc,
pururi sub furtună,
țeava mea cu plumbi de foc
nu te mai răzbună.

Nu mi-e frică de călău,
nici de ştreang n-am teamă,
dar în piept mă frige rău
codrul ce mă cheamă.

Şi mai am un vechi alean:
doi ochi mari de fată.
Lunecau într-un rădvan,
peste Olt, odată…

Erau verzi; erau adînci,
şi-au pierit aiurea.
Ci-i tot port în vis, de-atunci,
ochii şi mpădurea.

Mîine-n zori, cînd va cădea
laţul unei funii,
vor jeli pe urma mea
ulmii şi gorunii.

Însă marii ochi curaţi
-dimineţi senine –
dincolo de cruntul laţ,
am să-i duc în mine…

Poarta, dis de dimineaţă,
înapoi s-a tras.
S-a sculat, la rumen ceas
gloata tîrgoveaţă.

Curţile domneşti sunt pline
de smerit popor.
Pildă vie tuturor
ştreangul se cuvine.

Nici cinstita boierime
nu se cade dar
să nu-l vadă pe tîlhar,
sus, la înălţime.

Vin boierii, cîtă iarbă,
şi-şi fac loc să stea
cît mai sus cu vreo giubea
cît mai jos cu o barbă.

Parul, care-aşteaptă vamă,
e şi el de rang,
căci pofteşte doar în ştreang
un haiduc de seamă.

Du-te-vino, grecoteii
saltă nerăbdări.
Oaspeţi mari, pufnind pe nări,
sub turbane, beii.

Soarele pe curţi aruncă
coşuri de cireşi.
Darabane fără greş
sună la poruncă.

Vodă! Ce necaz l-afumă?
Ce omizi îl rod?
Curge-o şoaptă prin norod:
- Ciumă, Vodă-Ciumă!

Şade-n jilţu-i ca pe cuie,
ca pe ghimpi de spin.
Între perne şi venin,
Vodă e şi nu e.

Lacomi de petreceri rare,
lîngă Domn , semeţi,
Agă, străji şi logofeţi
frig în aşteptare.

Dar ce crăngi de lămîiţe
şi de meri domneşti
înfloresc pe la fereşti?
Crăngi sau jupînițe?

Că la geamuri cînd se-adună
albe sfiiciuni,
parcă ning de sus cununi
fragede de lună.

Frăgezime, tinereţe,
cum de mai surîzi
cînd stă Iancu între gîzi
tuciurii la feţe?

Frăgezime de fecioară,
cum mai legeni crăngi,
cînd stă Iancu între spăngi,
pregătit să moară?

Şi tu, Iancule, Jiene,
moartea cum o-nfrunţi
şi-ţi baţi joc de gîzii crunţi
cu tăciuni sub gene?

Ce-ai zărit la geam, haiduce?
Ce ochi mari şi verzi?
Cît ai da să nu-i mai pierzi
şi-n păduri i-ai duce…

Parcă-s ochi de nestemată,
măi, haiduc codrean!
Lunecau într-un rădvan,
peste Olt odată…

-Hei, nu-mi pasă, cioară slută,
faraon urît,
că-mi pui ştreangul tău de gît,
cînd eu sunt lăută.

Baragladină, nu-mi pasă
funia că-mi legi,
cînd eu sînt ciorchini întregi,
dulce tămîioasă.

Nici de corbi nu-mi pasă foarte,
ticălos ţigan,
cînd văd ochii din rădvan
că-mi zîmbesc la moarte…

Gîzii, goi ca spurcăciunea.
Iancu, falnic nuc.
- Codrule fără haiduc,
duce-ţi-aş minunea.

Sună moarte darabana,
gîzii-l smulg din loc.
-Neamule fără noroc,
duce-ți-aș icoana.

Gloatele de ce suspină?
Ștreang, de ce tresari?
Unde-s ochii verzi și mari,
puși în geam lumină?

Cînd s-au smuls – smaragde sfinte –
din fereastra lor,
ca să-i ardă, în pridvor,
Domnului-nainte?

Jupîniță, creangă albă,
ochii tăi senini
La Măria-Sa i-nchini,
cum închini o jalbă.

Buzele-ți nu spun nimica,
numai ochii cer.
Alb, ca vișinu-n Prier,
lîngă ochi, Vlădica:

-Pune-ți, Doamne, mila-n faptă.
Pravila din moși,
dacă stai și o descoși,
tare-i înțeleaptă.

Că ea cere slobozire
din osîndă grea,
fată de boier de-l vrea
pe tîlhar de mire.

Azi, din curtea Ta se-alege
crinul prea curat,
de osîndă și păcat
lotrul să-l dezlege…

Vodă-ngaimă: - Tu, Sultană,
în genunchi îmi stai?
Ochii plîng și-ntregul rai
pîlpîie pe-o geană.

- Vrei de mire lotru mare?
Vrei din ștreang să-l scot?
Ochii plîng și raiul tot
cere-n ei iertare.

Și, deodată, gloata cade
în genunchi, tunînd:
-O, Măria-Ta, fii blînd,
iartă și sloboade!

Geme Vodă, geme Agă,
logofeții tac.
Se crucește în cerdac
boierimea-ntreagă.

Domnul dă porunci. Și geme.
Gîzii sar-napoi.
Arnăuți în fuste noi
bombăne blesteme.

Gloata-n vuiet se ridică.
Peste ea, domol,
scrie cruci de aur gol
mîna de Vlădică.

Numai ochii de-altădată,
ochii din rădvan,
printre beii cu turban
rîd cu zarea toată.

Șargii se împlîntă
codrului afund.
Surugiul cîntă
crengile răspund.

Funie ușoară,
spînzură-ți alți furi…
Drum de nuntă zboară,
zboară prin păduri.

Butca sau mireasma
leagănă pe miri
sub catapeteasma
crengilor subțiri?

Merg sfinții de veacul
codrilor bătrîni.
Rîde-n zări conacul,
așteptînd stăpîni.

Cît îi stejărișul
de înalt în zvon,
smirnă-i tot frunzișul,
pomii toți, amvon.

Cît de lung drumeagul
pentru șargi și roți,
patrafir tot fagul,
flamuri ulii toți…

Unde duci cu tine,
mire năzdrăvan,
dimineți senine,
ochii din rădvan?

Unde duci, Jiene,
tras de telegari,
zării dunărene
ochii verzi și mari?

Uite-i cum se lasă
mai adînci, mai grei,
lumea neculeasă
s-o culegi din ei.

Uite-i cum se pleacă
-hoțule-ntre hoți-
cerul ce-i înecă
să li-l furi, de poți…

Surugiul mînă,
frunzele nu tac.
Taina ta ce-ngînă,
murmur de copac?

Duce butca-n fugă
mirii nunții verzi.
Creangă ca o rugă,
mustri sau dezmierzi?

Duce butca-n goană
mirii albei nunți.
Frunză ca o rană,
sîngeri sau te-ncrunți?

Iancu cînd ascultă,
cînd n-ar vrea de loc
creanga tot mai multă,
frunza grea de foc.

Ca să nu le-audă,
spune şoapte el –
(stropi de geană udă
pe-un ceresc inel):

- Alba mea mireasă,
fragedul meu rai,
cupa-ar vrea pe masă
umbra ta să-i dai.

De mireasma-ţi lină
crinii toţi sînt beţi.
Trestia se-nchină,
mlădieri s-o-nveţi.

Iar şi iar îl cheamă
paltin şi gorun.
Iancului i-e teamă
parcă de ce spun.

Ca să nu-i audă,
cîntă şoapte el
(strop de geană udă
pe-un ceresc inel):

- Toată unda apei
pasul tău l-ar vrea.
Tremurarea ploapei
ţi-o îngîn-o stea.

Nuferii îţi fură
umerii rotunzi,
verdea iezătură –
ochii tăi afunzi…

Iar şi iar îl strigă
ulmul nimănui.
Iancului i-e frică
de chemarea lui.

Ca să nu-l audă,
plînge şoapte el
(stropi de geană udă
pe-un ceresc inel):

- Lunecai, odată,
peste Olt, în vis.
Tu erai sau toată
floarea de cais?

Cu ce dulci omături
îngerii te-au scris?
Azi îmi arzi alături,
dar îmi pari tot vis…

Iar şi iar, oriunde,
teiul face semn
Iancu nu răspunde
la grozav îndemn.

Ca să nu-i audă
glasul cenuşiu,
suduie cu ciudă:
- Mînă surugiu…

Iar şi iar se zbate
fagul nepătruns.
Iancu nu se-abate
şi nu dă răspuns.

Ca să nu-l audă,
smulge-un bici acum
şi dă şfichi şi nu dă
şargilor de fum.

- Tu, mireasă, du-mă
raiului tău sfînt.
Parcă mă sugrumă
ramurile-n vînt.

Dragostea mea dragă,
Smulge-mă de-aici…
Creanga iar se roagă,
Iancu iar dă bici.

Şi cum geme ramul
cu frunziş de foc,
parc-ar plînge neamul
fără de noroc.

Cine-a muls, cu mîini blajine,
calea-laptelui pe cer,
Că ştiştarul nopţii plin e,
nevăzutule oier?

Codrul susură din foaie
ca o gură de izvor
unde îngerii îşi moaie
gingăşia gleznei lor.

Din păduri, peste viroage,
vine crîngul, cînd pe brînci,
cînd pe coate să se roage
cu chemări tot mai adînci.

La conac, sub geam, coboară,
ca să-i freamăte-n auz
ba cu şoaptă de vioară,
ba cu geamăt de cobuz.

Doarme Iancu, vrajă lungă,
legănat pe braţe moi.
Crîngul geme să-l străpungă,
braţe dulci îl trag-napoi.

Doarme Iancu, vrajă goală,
pe ispite de omăt.
Crîngul geme, el se scoală,
îl trag braţe îndărăt.

Doarme Iancu, vrajă dulce,
pe fierbinte sîn zbătut.
Crîngul geme, el se smulge,
braţe cad în aşternut.

Cuşma, bunda, ipingeaua
şi pistoalele-n şerpar…
Fuge-n grajd şi scoate şaua,
scoate frîu şi armăsar.

- Du-mă-n lumea mea cealaltă,
murgule, că nu mai pot.
Murgul sare poarta-naltă
cu haiduc, cu dor cu tot…

Codru-l simte c-o să vină,
de la brusturi la bureţi,
din bîrlog la vizuină,
de la guşteri la mistreţi.

Taică frasin, creangă muică,
vine munte de haiduc!
Mai răsare-o nevăstuică,
mai ţîşneşte vr'un bursuc.

Îi ies carpenii-nainte,
ca haiducii cînd vor pungi.
Gata să-l binecuvînte,
ulmii în odăjdii lungi.

Măi, ce scîrțîie-n tăcere
peste codru şi muncel?
Carul-Mic cu roți de miere
trage luna după el.

Machea, luna e sau, poate,
dintr-un puț nepămîntean
cumpăna tăcerii scoate
o găleată de mărgean?

Peste scorburi, peste viezuri,
stele tinere îşi coc
pădurețele lor miezuri
de tămîie şi de foc.

Pe tîrzii poteci răzlețe
murgul pune paşi cuminți.
Iancu şuieră tristețe,
din amare foi cu zimți.

-Jelui-m-aş, că mi-e jale,
jelui-m-aş, dar n-am cui,
nici stătutelor pistoale
şi nici dorului cu pui.

Jelui-m-aş numai ție,
codrule fără haiduci…
Din desişuri vechi învie
umbre, taine şi năluci:

Uite-aici oprişi caleaşca
unui plod de beizadea;
I-ai smuls ifosul şi taşca
şi luceferii din ea.

Uite-aici cîrnişi Serdarul
cam limbut, cam grecotei,
risipind pe tot hotarul
potera de funigei.

Uite-aici, cu tescovină
te-ai clătit, să nu te spurci
după ce-ai dat foc, la cină,
unui han cu nouă turci.

Şi, la jar de crengi uscate,
te-ai legat cam tot pe-aici,
să fii neamului dreptate
şi cocioabei de calici…

Luna, pe cărări, se varsă,
ca o baniță de grîu.
Pe sub fagi cu frunza-ntoarsă,
lacrimi tremură pe frîu.

Cad pe frîu şi cad pe coamă,
cad în iarbă, licărind,
cînd mărunți bănuți de-aramă,
cînd inele de argint:

-Dragostea alunecoasă,
ineluş învîrtecuş,
cu frînghii de chiparoasă
mă legi zdravăn de culcuş.

Ori de cîte ori din bezne
s-a sculat vr-un braț voinic,
l-a frînt patima sau, lesne,
l-a stins fierul venetic.

Vino, codrule, şi iartă
pieptu-acesta slăbănog.
Tot adîncul meu mă poartă
ție, ceas de ceas, mă rog.

Fir-ar, codrule, s-ai parte
de-un haiduc cum n-am fost eu,
cu hangerul fără moarte
scris pe zare curcubeu.

Fi-ți-ar toată frunza lină
ochi albaştri şi cereşti,
toată straşnica tulpină
frunți şi brațe haiduceşti.

Facă-se tot codrul pînde
de topoare şi măciuci,
dacă gloatele flămînde
astăzi nu mai au haiduci.

Facă-se haiduc tot ramul,
rădăcinile la fel,
dacă azi nici tu nici Neamul
parte n-ați avut de el…

Lacrimi curg şi pică-ntruna
şi pe şea şi-n iarbă jos.
Sus, pe vîrfuri, pare luna
cuşma altui Făt-Frumos.

Ce heruv şi-a spart ulciorul
sau cad stele prin făget?
Bate vîntu-ncet ca dorul
şi ca jalea de încet.

Bate vîntu-nlăcrimatul
duh amar de foi de nuc,
parcă e şi nu-i oftatul
codrului fără haiduc.

Bate vîntul-carpatinul-
duh amar de busuioc,
parcă e şi nu-i suspinul
neamului, spre alt noroc.

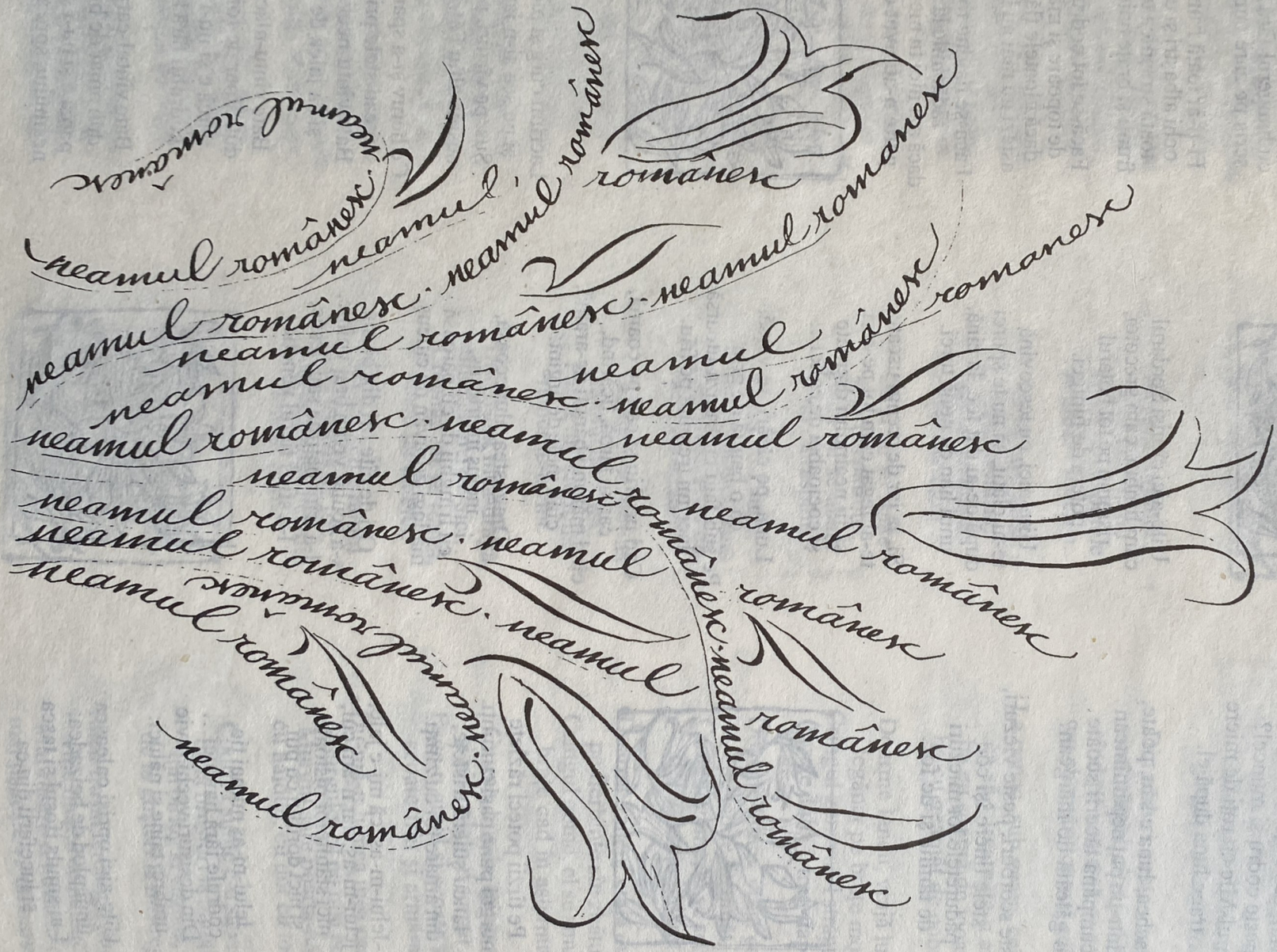
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc
neamul românesc · neamul românesc · neamul românesc

DESPRE

A CINCEA TREAPTĂ

Dacă te apropii cu atenție de anii dintre cele două mari războaie ale secolului şi eşti gata să „prizezi" într-un fel realitatea, vei observa câteva lucruri de mare mirare. (De altfel, la orice apropiere de istorie te însoțește mirarea.)

Generația de atunci - tinerii, cei care au avut puterea de exprimare în epocă - are un profil incredibil: forfota spirituală a vremii, exprimarea culturală a trăirilor generației, trasează suficient de clar tuşeele de contur pentru chipul neamului românesc. Generația interbelică încearcă o definire - şi o împlinire - a neamului românesc. Este singura încercare în acest veac sau, poate mai bine spus, singura încercare în ultimele secole (o încercare, printre altele, de a repara consecințele actelor nesăbuite - pe care, în mare măsură, le resimțim şi astăzi - ale unei generații faimoase, aceea de la 1848, care nu numai că nu merită „gloria" ce i se atribuie, dar rolul ei va trebui rejudecat de istorie).

După „slobozirea sângelui" în primul război mondial, generația aflată pe creasta valului şi-a recăpătat luciditatea. S-a dumirit într-un moment, după ce a scăpat de furia sângelui, a înțeles care îi este menirea, valoare, calea. Din păcate, răstimpul a fost foarte scurt - a doua „slobozire a sângelui", al doilea război mondial, a fost spre slăbire, sleire şi pierdere. Generația interbelică nu a avut vreme „să împlinească". În punctul său culminant, de fecunditate spirituală şi culturală, generația interbelică a fost suprimată. După mai bine de o mie de ani, o generație a fost pur şi simplu exterminată. Care sunt motivele reale ale măcelului dezlănțuit asupra generației interbelice? Ce i-a făcut pe Carol al II-lea, mai apoi pe Antonescu şi, în sfârşit, pe comunişti să se înverşuneze cu atâta patos împotriva unei mişcări de generație?

Răspunsul s-ar părea că stă chiar în profilul interbelicilor, a căror trăsătură definitorie era *viața* în toată plenitudinea ei. Nu doar expresia culturală. Nu doar viața spirituală. Nu manifestarea politică singură. Ci toate acestea împreună, îmbinate într-un mod coerent, construind un fel de a înțelege şi valorifica lumea.

Cel din urmă lucru de uimire este că mesajul şi mărturia generației interbelice a ajuns la noi. Trecând prin temnițele regelui Carol, ale dictatorului Antonescu şi ale comuniştilor. Avem marea ocazie să fim părtaşi la un fenomen întâlnit în vremurile vechi de prigoană: cultural şi viața spirituală a românilor a fost, pentru mai bine de 60 de ani, întemnițată. La propriu. Poeții, filosofii, sfinții, luptătorii, câți au scăpat de securea călăului şi câți nu au luat calea exilului, erau cu toții în puşcării.

Au ieşit câți au rezistat, au ieşit într-o lume cu totul alta, ridicată pe baze ateiste de comuniști. Minunat este însă că au reuşit: povestea lor a ajuns la noi. O recompunem din fragmente.

Ceea ce a rămas din cele câteva momente de grație pentru spiritualitatea românească este ceea ce noi numim astăzi generația interbelică. Simptomatic este faptul că foarte puține dintre adevăratele valori ale perioadei sunt valorificate sau cântărite de ochiul contemporan - cele mai multe sunt ascunse privirii noastre, însă cu puțină trudă putem să le aflăm...

O listă a numelor celor care au făcut parte din generația interbelică ar fi foarte lungă şi poate nu aşa de importantă.

Însemnat este faptul, actul, întâmplarea, sau mai bine spus fenomenul însuşi: o generaţie aparţinând unei spiritualităţi puternice a reuşit să-şi găsească drumul în istorie şi deasupra istoriei. Acest lucru este crucial; dacă înţelegem aceasta, apropierea de perioada interbelică va deveni pentru noi fecundă. Vom putea afla semnificaţiile gesturilor spirituale şi culturale ale perioadei în care un grup de tineri, cunoscându-se între ei sau nu, au format o generaţie şi au găsit drumul poporului român în istorie şi cel spre dumnezeire, adică deasupra istoriei.

Totodată, de la ei înţelegem că nouă, mirenilor, vorba nu trebuie să ne fie teologică - teologică trebuie să ne fie viaţa. Dogma, cu toate inflexiunile şi subtilităţile ei, cu toate înţelesurile mai uşor sau mai greu de pătruns, pentru noi mirenii - sau laicii - nu îşi are rostul ca discuţie. Şi aceasta din mai multe motive. Mai întâi, fiindcă noi nu suntem nici dogmaticieni, nici teologi. (Nu-şi pune nimeni problema dacă trenul care duce la Ploieşti e făcut din oţel dintr-o calitate sau alta; aceasta este problema celor care fabrică trenuri şi nu a călătorilor, care trebuie să-şi cunoască locul de destinaţie şi pot fi interesaţi cel mult de traseu… Or, pe noi ne interesează din ce în ce mai puţin finalitatea, punctul de ajungere - care este mântuirea - şi din ce în ce mai mult dimensiunile roţilor, oţelul din care e făcută osia fără să ne punem măcar problema de a ne urca în tren.)

Mai apoi, există pentru noi garanţia corectitudinii poziţiei noastre prin participarea Părinţilor la harul dumnezeiesc. Preoţii, indiferent de marea sau mica noastră cunoaştere teologică într-o chestiune sau alta, ne conduc prin Tainele Dumnezeieşti în locuri spre care am fost făcuţi să tindem; dacă ar fi altfel, atunci am putea spune că doar doctorii în teologie se mântuie, ceea ce e o mare prostie.

Astfel, subiectul *ecumenism*, în vogă astăzi, trebuie să-i preocupe pe teologi, iar pe noi să ne preocupe legătura noastră cu Dumnezeu prin Sfintele Taine ale Bisericii. Atât şi nimic mai mult. E puţin important care sunt punctele care ne apropie sau ne despart din punct de vedere dogmatic de neoprotestanţi, musulmani, ş.a.m.d. Şi asta nu pentru că am fi împotriva lor, ci pentru binecuvântatul motiv că noi nu suntem "decât" ortodocşi, iar lucrurile noastre sunt clare. Ce este în plus e piatră de poticnire.

Ceea ce ne aruncă din ce în ce mai mult în mijlocul discuţiilor teologice - distrăgându-ne în fapt atenţia de la calea noastră - este, în mare parte, consecinţa relaţiei Statului cu Biserica. Această legătură ar trebui să creeze acordul (armonic) pentru viaţa neamului românesc. Cuvântul lui Hristos curăţeşte şi înalţă omul, transformându-l dintr-o fiinţă oarecare în *parte* dumnezeiască; pe de altă parte, Statul creează administrativ cadrul propice al ajungerii poporului la Dumnezeu, folosindu-se în organizarea cetăţii de măsuri organic legate cu realitatea momentului şi misiunea poporului respectiv. Astfel, regulile impuse de Stat - legile- sunt cu necesitate legate de *firea neamului* (general vorbind) căruia îi sunt impuse. Şi nu arbitrare - arbitrarul venind din cu totul altă parte - indiferent de rezultatele pe care le dau altundeva, într-un alt context, la un alt popor. Starea aberantă a relaţiei Stat - Biserică pentru români vine în primul rând din faptul că "realitatea politică" ne arată că Statul ar fi doar găzduitorul Bisericii care la rândul ei este doar expresia unui cult între multe altele existente pentru el. Or, deschiderea *mai multor opţiuni de cult*, *democratizarea credinţei*, este bază a confuziei şi stării maladive a relaţiei Statului cu Biserica. Organizarea administrativă a României nu numai că nu are legătură cu elementul esenţial al trăitorilor în Stat - credinţa ortodoxă - dar prin normele practicate arată o opoziţie fără precedent faţă de Biserică. Dacă cineva ar studia legile fundamentale ale României ar înţelege imediat că românii sunt atei, sau în cel mai bun caz că statul se străduieşte să scape poporul român de "pericolul ortodoxiei". Faţă de această realitate declaraţiile politice ce par că susţin Biserica sunt fără îndoială nişte puerile minciuni.

Nu există mai mult de două poziţii în politică: liberalismul (stânga) şi conservatorismul (dreapta). Se poate vorbi în interiorul fiecăreia de nuanţe care, în mod normal, ar trebui să alcătuiască schelăria celor două structuri politice - fiindcă, în chip logic, n-ar trebui să existe decât două partide politice. Tot în acest fel erau împărţite şi curţile domneşti româneşti. Cele două direcţii sunt astfel opuse, orchestrarea actelor lor având ca urmare atât coerenţa vieţii spirituale a comunităţii, cât şi buna administrare a statului.

În România se întâmplă însă de o sută de ani un fenomen cel puţin bizar. Partea dreaptă este cu totul exclusă şi se creează din stânga o nouă împărţire, respectiv: stânga stângii vs. dreapta stângii - iar pentru simplificare „stânga" şi „dreapta".

Aşa se face că acţiunile dreptei, esenţiale pentru orice societate, sunt astăzi inexistente în România. Tot ce

înseamnă valorificare a experienței neamului românesc a căzut în desuetudine. Astfel "partidul roşu" (aşa erau numite partidele liberale la sfârşitul secolului trecut) îşi etalează alternativele în fața noastră - de la dreapta (*a se citi dreapta stângii*) la stânga.

Lucrurile stau ca într-o poveste pe dos. De zeci de ani românii participă la acest carnaval ideologic. De atunci povestea a rămas în acelaşi loc: Spânul e creditat ca fiind Harap Alb - stânga e dreapta.

Dreapta, definită prin legătura cu Tradiția şi tradiția, a devenit, teoretizată de "cărturarii" vremurilor noastre, dovadă a înapoierii, a lipsei de civilizație, a sălbăticiei.

Dar noi cunoaştem sfârşitul basmului: Spânul va fi biruit, în cele din urmă, de Harap Alb, chiar dacă acesta trebuie să treacă prin multe şi dificile încercări.

Până atunci se discută mult asupra lucrurilor care nu suportă discuții, se rezolvă cu frenezie false probleme, pe scurt: ni se distrage atenția...

Sfinții mărturisesc în Cer pentru neamul românesc şi stau zălog Acolo pentru el. Neamul românesc, prin sfinții lui, mărturiseşte şi stă zălog în cer pentru noi. Părinții noştri duhovniceşti mărturisesc şi stau zălog pe pământ în fața Lui, pentru noi, cei de aici.

Din vreme în vreme părinții pleacă, mărind Acolo ceata sfinților, şi lăsându-ne pe noi să rătăcim pe pământ fără noimă. Se duc părinții şi, odată cu plecarea lor, se îndepărtează de la noi punțile pe care puteam uşor păşi spre cer; noi suntem lăsați din ce în ce sub uşurătatea zilelor de neînțeles ale vieții noastre. Acolo unde se duc, ei devin punți pentru noi, pentru neamul românesc, însă capătul lor ne devine infinit mai greu de atins decât atunci când erau lângă noi.

Ne pleacă sfinții, iar noi nu suntem în stare nici să-i visăm, rugile noastre slabe cu greu se ridică la ei, nu avem puterea nici să ne amintim de clipele mărturisitoare, de secundele de mântuire cu care ne-am apropiat de Cer. Încet ne tragem cu icnet suflarea - cu sentimentul laşității şi al neputinței - privim cum ne pleacă sfinții şi nu au ce mărturisi pentru noi în Cer.

VEACUL

CĂCI ATUNCI CÂND SE RIDICĂ SUS OAMENI DE NIMIC, NELEGIUIȚII MIȘUNĂ PRETUTINDENI. (PSALMUL 11)

DE NEAMUL ROMÂNESC ŞI ALTE NEAMURI

ÎN CARE FLORIN STUPARU VORBEŞTE DESPRE TEMELIA ÎN HRISTOS A NEAMURILOR...

Un neam atâta preţuieşte, cât a înţeles din Evanghelie şi cât poate să Îl urmeze pe Hristos.
Simion Mehedinţi

Un neam atâta preţuieşte, cât a înţeles din Evanghelie şi cât poate să Îl urmeze pe Hristos. Nu există nici un alt criteriu de valoare şi nici o altă finalitate: individ, neam sau omenire în întregul ei nu au altă raţiune de a fi (*logos*) decât Raţiunea, *Logosul*. Istoria, în înţelesul cel mai cuprinzător, are ca finalitate restaurarea omului, şi nu în starea paradisiacă primordială, ci într-o condiţie infinit superioară, de vreme ce Mântuitorul, înălţându-Se, a suit firea omenească chiar pe Tronul Sfintei Treimi. Fiul Omului este Adam cel reînnoit, Care deschide calea de întoarcere în sânul Tatălui pentru întreaga omenire. El este "aluatul care dospeşte toată frământătura", aşa cum Adam cel vechi a fost începătura morţii pentru toţi urmaşii săi. Pentru că nu există decât *un singur om*, ca *fiinţă*; o singură *fiinţă* omenească ce se întrupează, într-o multitudine de *persoane*, aşa cum avem, ca Fiinţă, un singur Dumnezeu întreit în Persoane. Persoanele sunt unice, nerepetabile, independente şi libere prin puterea deliberativă. Ele se unesc, fără a se confunda, întru o aceeaşi fire, şi fiecare îl reprezintă pe protopărintele Adam cu o fizionomie proprie. Aşa cum avem a face cu persoane individuale, observăm şi *persoane colective*, iar acestea sunt *neamurile*. Fiecare dintre ele, în mod analog persoanelor individuale, arată o fizionomie proprie, un mod unic, nerepetabil şi independent de manifestare. De asemenea, toate neamurile au un rost în iconomia mântuirii, rost pe care Dumnezeu binevoieşte să îl arate, mai mult sau mai puţin vădit, prin aleşii săi, în momentele de răscruce ale istoriei. Există un neam, o persoană colectivă, căruia Dumnezeu i S-a arătat direct. Acesta a fost, şi este *Israel*, purtătorul de Dumnezeu, cel ales să arate voia Domnului omenirii căzute. Primul Israel a fost cel născut din Avraam ("iubitorul de Dumnezeu"), din Isaac şi Iacov: poporul evreu. În urma apostaziei colective din Vinerea Patimilor ("Pieirea ta prin tine, Israele!"), urmaşii "iubitorului de Dumnezeu" îşi pierd calitatea de *aleşi prin naştere* şi, în Duminica Pogorârii Sfântului Duh, Domnul "ridică urmaşi ai lui Avraam din pietrele neînsufleţite" şi înfiinţează noul *Israel*, poporul creştinesc, născut de două ori: o dată din neamuri ("pietrele neînsufleţite") şi a doua oară din apă şi din Duh. Apariţia unei persoane colective supraordonate criteriului genealogic, nu înseamnă însă desfiinţarea neamurilor. Să nu fie! Dimpotrivă, abia din momentul constituirii Bisericii, neamurile (ca şi indivizii) sunt chemate să se împlinească, să se regăsească şi să devină ele însele întru Hristos Iisus. Creştinismul nu desfiinţează *persoana*, fie ea individuală sau colectivă. Aceasta e caracteristica dreptei credinţe. (Spre deosebire de rătăcirile catolice sau protestante care au dus, direct sau indirect, la utopia antihristică a Babilonului *noii ere* pe care o trăim acum). O omenire abstractă nu poate fi, ea trebuie să se încarneze cumva. Odată cu dizolvarea neamurilor nu apare "omenirea" pur şi simplu, ci un alt *neam* cu

trăsături distincte, o altă *persoană*. Acest neam a şi apărut, în America şi în Occident, în Orient, în Asia şi în Africa, pe alocuri. Alcătuit prin înfiere din toate neamurile, el nu este deloc abstract; are o limbă interjecţională proprie (americana), un port anume (atunci când se îmbracă), în fine, o credinţă orgiastică distinctă, înscrisă pe bancnota de un dolar. *Acesta e poporul apocaliptic, crescut în cultul Fiarei, adorator făţiş al celui rău.* Creştinismul nu tulbură rânduiala firii, de unde urmează că în afara neamurilor nu există dreaptă credinţă. Acesta e temeiul naţionalismului* omului creştin: dincolo de instinctul firesc de conservare, îţi aperi neamul pentru ca el să ajungă, într-un viitor numai de Dumnezeu ştiut şi după măsurile proprii, la apropierea de Hristos, învrednicindu-se a intra în Ierusalimul ceresc. Zice părintele Stăniloae: **Când Apocalipsa spune că "neamurile vor umbla în lumina cetăţii luminată de slava lui Dumnezeu şi de făclia Mielului" se gândeşte la acea parte dintre neamuri care a trăit pe pământ în credinţa în Hristos. Dar acea parte din fiecare neam va fi luminată de slava Lui în ceea ce are deosebit acel neam de altele.** (CD/83**)

*

Să nu ai alţi dumnezei afară de Domnul Dumnezeul tău! Să nu îţi faci chip cioplit! *Marea primejdie în care se află sentimentul naţional al creştinilor este idolatrizarea "neamului", "patriei", "istoriei" etc., revers al celei mai grave forme de idolatrie, "umanismul" cosmopoliţilor.* Căci, alipirea de lume, de creaţie şi creaturi, oricare ar fi ele, pusă înaintea iubirii de Hristos este apostazie, lepădare de Hristos şi închinare la idoli.Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot cugetul tău şi din toate puterile tale! Scopul vieţii creştine este mântuirea, cunoaşterea nemijlocită a lui Dumnezeu; aceasta nu se poate realiza decât prin despătimire, prin eliberarea de păcat. Orice formă de iubire, care nu e întru Hristos şi după Hristos este patimă ce întunecă mintea şi tulbură sufletul. Invers, iubirea de aproapele şi de neam, când sunt întru Hristos, duc la despătimire, căci omoară egoismul. **Să nu socotiţi că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie. Căci am venit să-l despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra ei. Şi duşmanii omului sunt casnicii lui. Cel ce-şi iubeşte pe tatăl său ori pe mama sa mai mult decât pe Mine**, nu este vrednic de Mine; cel ce-şi iubeşte pe fiul său ori pe fiica sa mai mult. Creştinul nu are decât un singur obiect al iubirii, pe Dumnezeu, Care este Însăşi Iubirea. Iubirea de semeni este iubirea pentru asemănarea Chipului lui Dumnezeu, Chipul fiind Iisus Hristos. La fel, iubirea de neam trebuie să depăşească instinctele şi să fie iubire pentru Chipul lui Dumnezeu reflectat în *persoana* colectivă căreia îi aparţii prin ereditate. Aşa putem înţelege de ce eroi precum Ionel Moţa şi Vasile Marin, şi-au făcut datoria faţă de neam învrednicindu-se de moarte mucenicească nu pentru România, ci pentru că *se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Hristos*. Mucenicii îşi dau măsura iubirii pentru neam devenind *modele*, ceea ce duce la întărirea credinţei şi, în consecinţă, a neamului însuşi. Doar sfântul poate fi model, pentru că doar el s-a unit deplin, încă din această viaţă cu Hristos, singurul model adevărat. În ce ne priveşte pe noi, românii, posibila tensiune dintre factorul genealogic şi cel teologic, este anulată dintru început. Dumnezeu a rânduit să apărem ca popor creştin.

Cu alte cuvinte, neamul românesc este produsul creştinismului, impus prin sacrificiile minunate ale martirilor, **sângele acestora fiind adevărata sămânţă a creştinilor. Cu toată certitudinea putem afirma că ţara noastră a fost sfinţită de sângele numeroşilor mucenici care au pătimit pentru Hristos în majoritatea cetăţilor daco-romane şi greceşti din Sciţia Mică – Dobrogea de azi – şi la gurile Dunării, mai ales în secolele III-IV. / Numărul lor a fost foarte mare, dar majoritatea au rămas necunoscuţi. Unii dintre ei erau / de origine traci, greci, macedoneni, sirieni şi mai ales băştinaşi, deci, *daci creştinaţi*, numiţi în vechile martirologii "sciţi", după vechea denumire a Dobrogei. / După Sfântul Apostol Andrei, aceşti sfinţi martiri au fost printre cei dintâi martori ai Evangheliei lui Hristos pe pământul ţării noastre. Iată de ce noi, românii, nu avem o dată anumită de încreştinare; pentru că am fost încreştinaţi de martirii primelor secole după Hristos.**

Viaţa strămoşilor noştri, apăruţi / ca popor creştin, a fost dintru început şi până în zilele noastre o *jertfă liturgică* neîntreruptă, stropită cu sângele nenumăraţilor martiri, ştiuţi şi neştiuţi. / Mai mult , **ultima jumătate de secol la care am luat parte cu toţii / a marcat o sporire nemaiîntâlnită până acum a *jertfei***

***martirice* pe pământul țării noastre.** (Păr. Ioan Negruțiu în CD/237)
Viața oricărui creștin adevărat este una mucenicească pentru că presupune răstignirea păcatului şi lepădarea de lume, adică mărturisirea lui Hristos prin cuvânt şi prin faptă în toate zilele, până în ceasul ieşirii din trup. Astfel încât, singura cale de salvare a ființei individuale şi etnice este viața întru Evanghelie şi trăirea liturgică. **Liturghia e cea mai mare forță de menținere a unității de credință şi etnice a neamului nostru. / Liturghia a avut un mare rol în menținerea unității de credință şi spiritualitate a neamului nostru, căci ea n-a menținut numai unitatea dintre locuitorii fiecărui sat sau oraş, ci şi unitatea sufletească dintre cei ce participau în diferite oraşe şi sate la Sfânta Liturghie, care este o mărturisire uniformă de rugăciune a aceleiaşi credințe, a unirii cu Acelaşi Hristos. Liturghia a menținut nu numai unitatea etnică şi religioasă a poporului român într-un anumit timp ci unitatea celor de azi cu moşii şi strămoşii lor, unitatea neamului de-a lungul istoriei. Cei ce nu participă la Sfânta Taină a Liturghiei, cei ce nu se mai unesc, prin împărtăşire cu Acelaşi Hristos, slăbesc în credință şi în iubirea divină, slăbeşte şi unitatea lor spirituală cu neamul nostru care a fost, este şi va fi. Cei ce nu participă la Sfânta Liturghie, lucrează împotriva Sfintei Evanghelii, care ne porunceşte: "Să faceți aceasta întru pomenirea Mea" şi se opun unității noastre de credință şi de viață.** /(Păr. Stăniloae, în CD/16)

---

*NOTĂ. Despre naționalism şi speciile lui, vezi în treapta a treia şi a patra textele despre revoluția de la 1848.

**CD = Protosinghel Ioanichie Bălan, Convorbiri duhovniceşti II, 1990, Episcopia Romanului şi Huşilor.

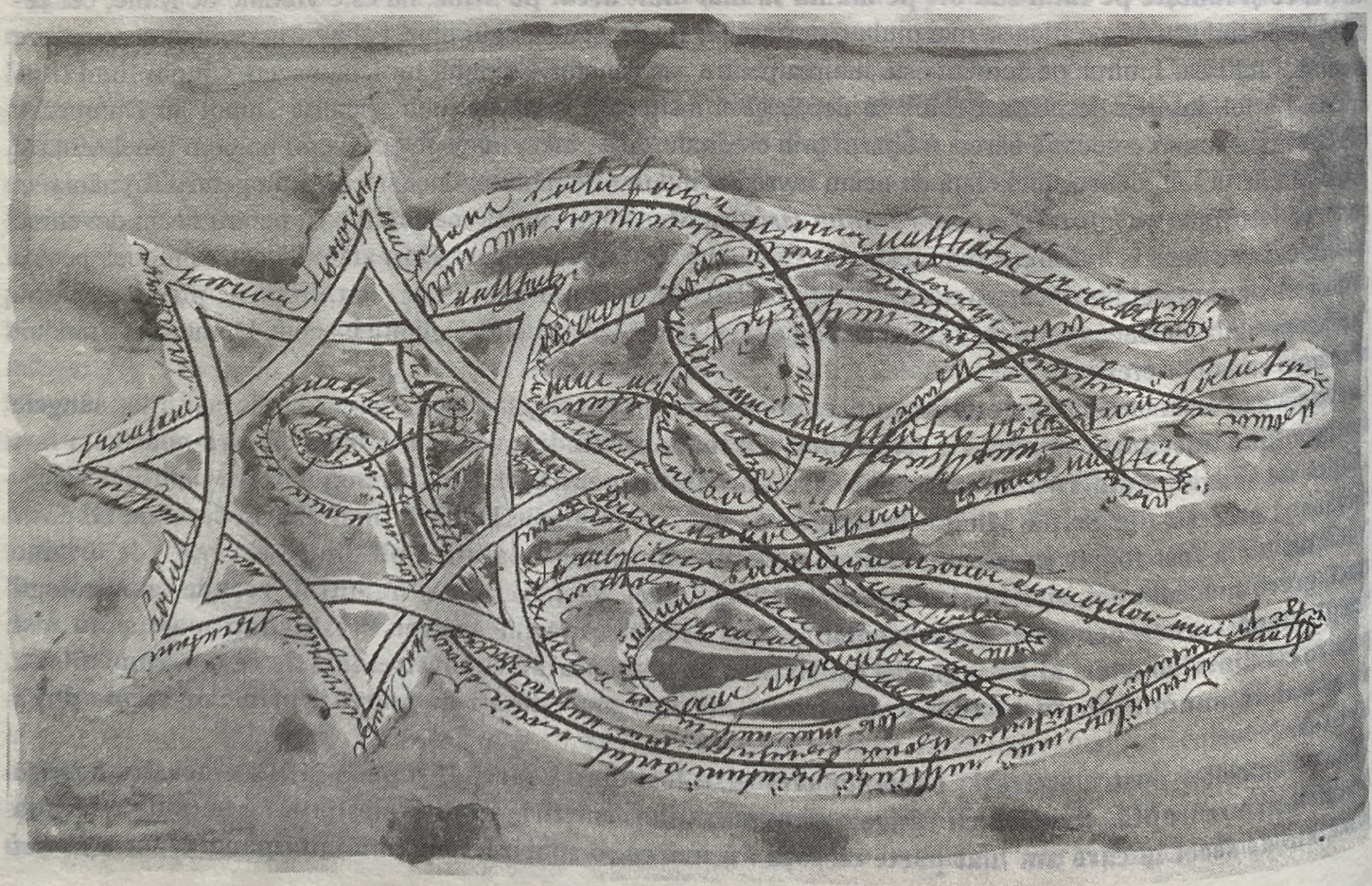

NAȚIUNILE ŞI BUNUL DUMNEZEU

ÎN CARE RĂZVAN CODRESCU ARATĂ CĂ UNIVERSALUL ESTE RÂNDUIT SĂ SE ÎN-TRUPEZE ÎN FORMELE PARTICULARE ALE NAȚIONALULUI

"Naţiunile sunt, după cuprinsul lor, eterne în Dumnezeu, Dumnezeu pe toate le vrea. În fiecare arată o nuanţă din spiritualitatea Sa nesfârşită. Le vom suprima noi, vrând să rectificăm opera şi cugetarea eternă a lui Dumnezeu? Să nu fie!"

(Dumitru Stăniloae)

I.

Există în lumea contemporană tendința de a se face din *naționalism* un fel de "sperietoare" a vieții publice. Propaganda stângistă, dominantă astăzi pe mapamond, reține doar excesele reprobabile ale naționalismelor de ieri şi de azi, generalizându-le într-un mod nelegitim. (Nu la fel se procedează cu *internaționalismul*, ale cărui excese notorii sunt trecute cu vederea şi a cărui analiză critică nu este niciodată întreprinsă până la capăt!).

În realitate orice naționalism este legitim atâta vreme cât nu devine exclusivist. Națiile sau neamurile sunt realități naturale (mai prudent spus: firești), rânduite de Dumnezeu, de vreme ce fac parte din *ordinea imuabilă* a lumii. Umanul nu apare în istorie *decât* în forme naționale. Ba mai mult decât atât: totul se poate modifica pe lume (până şi sexul!), numai naționalitatea nu: nimeni nu poate *deveni,* în mod real, *ceea ce nu este*; cu naționalitatea te naşti şi mori, fie că-ți place, fie că nu. Prin urmare *naționalul* face parte din ontologia umanului, iar naționalismul, în sensul lui firesc, nu reprezintă decât conştientizarea, asumarea, apărarea şi valorificarea creatoare a unei identități supraindividuale obiective. Umanitatea este, cu voia lui Dumnezeu, *unitate în diversitate*: ea este *bună* prin unitatea ei şi *frumoasă* prin diversitatea ei, mărturisind *kalokagathia* creației divine.

Naționalismul nu este, cum se crede, doar o atitudine politică între altele; el înseamnă valorificarea la toate nivelurile a "specificului național" al unei etnii date, actualizarea creatoare a tradiției, expresia sincronică a unei diacronii legitimante. Supralicitarea lui strict politică implică riscul unui reducționism primejdios, ce a şi marcat nefast câteva momente ale istoriei moderne şi contemporane. Pe această cale, cuvântul însuşi s-a compromis, aplicându-i-se un lung tratament propagandistic de diabolizare (M. Eliade observa încă din anii '30: "*...vorbind de <românism>, rişti întotdeauna să fii confundat cu un demagog sau cu un huligan. Este o ruşine care ar trebui să ne ardă obrazul la toți. Şi de ruşinea aceasta sunt răspunzători politicienii care au prostituat o formulă, au compromis o acțiune, au alterat un ideal. Şi poate nu numai politicienii, ci şi acea presă care*

confundă, din rea credinţă, naţionalismul cu fascismul şi românismul cu antisemitismul.").

Trăindu-şi primele excese în tabăra dreptei, naţionalismul acesta pervertit s-a strămutat, treptat şi paradoxal, în tabăra stângii comuniste. Astăzi pe scena politică a sud-estului european, cei mai înfocaţi naţionalişti sunt foştii comunişti. Recuperarea valorilor naţionale din această fundătură (etimologic) mimetică, reprezintă o misiune istorică a generaţiilor mai tinere. Tendinţei dizolvante de uniformizare mondialistă, ce ameninţă să prefacă lumea într-o masă amorfă şi sterilă, nu i se poate răspunde prin tribalismul neocomunist de tip vadimisto-funaro-păunescian, ci numai printr-o contratendinţă de recuperare şi armonizare practică a "diferenţelor specifice" - singura în conformitate cu ordinea ontologică şi cu raţiunile ultime ale lumii lui Dumnezeu.

Naţionalismele uzurpate de o anumită stângă extremistă devin nişte accese de mentalitate gregară şi de populism demagogic, fără vreo legătură intimă nici cu Tradiţia, nici cu Dumnezeu. Adevăratul naţionalism, în orice caz în ţările de tradiţie europeană, este inseparabil de creştinism. Religia lui Hristos, deopotrivă universalistă şi personalistă, poate cataliza, pe de o parte, dezvoltarea specifică şi armonioasă a fiecărei persoane umane în cadrul organismului său etnic (a fiecărui "eu" în cadrul lui "noi") şi, pe de altă parte, a fiecărui organism etnic în cadrul general al umanităţii (a fiecărui "noi unii" în cadrul lui "noi toţi"). Universalul este rânduit să se în-trupeze în formele particulare ale naţionalului, iar naţionalul este chemat să se dez-mărginească (iar nu să se anuleze!) în ecumenicitatea harică a iubirii.

"Naţiunile sunt, după cuprinsul lor, eterne în Dumnezeu, Dumnezeu pe toate le vrea. În fiecare arată o nuanţă din spiritualitatea Sa nesfârşită. Le vom suprima noi, vrând să rectificăm opera şi cugetarea eternă a lui Dumnezeu? Să nu fie! Mai degrabă vom ţine la existenţa fiecărei naţiuni, protestând când una vrea să oprime sau să suprime pe alta şi propovăduind armonia lor, căci armonie deplină este şi în lumea ideilor dumnezeieşti."(Dumitru Stăniloae, "Scurtă interpretare teologică a naţiunii" în Ortodoxie şi românism, Sibiu, 1939, p.44)

Trebuie recuperat, în concluzie, acel naţionalism care *îmbogăţeşte* şi *deschide* , separându-l tranşant de formele patologice ale suficienţei gregare. Trebuie redescoperită, creştineşte vorbind, relaţia intimă dintre naturalul creat şi divinul necreat, aşezându-ne cu înţelepciune şi realism, pe coordonatele eterne ale lumii lui Dumnezeu. Trebuie, în fine, să reînvăţăm lecţia adevăratei "cuminecări", care înseamnă integrare organică a diversităţii existenţiale în marea unitate dinamică a Fiinţei.

Dacă n-o vom smulge ideologiilor şi n-o vom repune în termeni de spiritualitate, problema naţională va rămâne o primejdioasă "piatră de poticnire", pe hotarul mişcător dintre instinctualitatea oarbă şi demagogia populistă. De rezolvarea acestui impas istoric depinde în bună măsură latura seculară a acelei "păci a lumii" pentru care ne rugăm la fiecare Liturghie. "Politica" Bisericii, atât câtă i se cade, de aici trebuie să înceapă…

II.

Ideologiile mondialiste ale secolului XX au negat şi continuă să nege cu vehemenţă rolul istorico-politic al factorilor naţionali şi confesionali; în "noua ordine mondială" totul se vrea *sans frontieres,* nostalgiile etniciste şi religioase fiind considerate, atât la nivel naţional cât şi la nivel comunitar, două ingrediente odioase ale oricărui "reacţionarism", "internaţionalizarea" şi "comunizarea", pe de o parte, "laicizarea" şi "demitizarea", pe de altă parte, ar constitui reţetarul ideal al civilizaţiei viitorului. Aceste idei "progresiste", dezvoltate în scheme ideologice supralicitate propagandistic pe întreg mapamondul, au căpătat astăzi aproape statutul unor dogme.

Numai că *teoriile* sunt tot mai evident contrazise de tendinţele care dinamizează, în planul *realităţilor* concrete, lumea sfârşitului de secol. Aceste realităţi par să refuze patul procustian al ideologiilor şi să sfideze pretutindeni dogmele utopiilor mondialiste.

Factorul național, cu toate implicațiile lui lingvistice şi teritoriale, dă peisajului politic un aspect cu totul contrar deziderateloг integraționiste. Orice discuție teoretică devine superfluă în această privință: simplul inventar al *stărilor de fapt,* dinamitează nediscursiv eşafodajul artificial al ideologiilor dominante.

Europa ultimilor ani a cunoscut o adevărată reaşezare politică pe criterii etnice. S-a spus că acesta ar fi un fenomen succesiv prăbuşirii sistemului comunist, deci caracteristic Europei de Est: dezmembrarea fostei Uniuni Sovietice în state independente sau măcar autonome, delimitate etnic şi lingvistic; dezmembrarea fostei Iugoslavii, în urma unor lungi şi sîngeroase conflicte armate; dezmembrarea fostei Cehoslovacii într-o Cehie prosperă şi o Slovacie pauperizată, dar geloasă de sine însăşi... Numai că această tendință nu este deloc circumscrisă fostului "lagăr comunist" (în care s-ar manifesta, pe un fond de înapoiere economică, întârziate "mentalități tribale"). Europa de Vest trăieşte tensiuni asemănătoare: cazul Spaniei (care, după autonomia acordată, treptat, Cataloniei, are probleme enorme cu bascii, iar mai de curând şi cu valencienii); cazul complex al Irlandei de Nord, iar mai de curând al Scoției şi al Țării Galilor (ce-şi pretind autonomia în cadrul Regatului Britanic, amenințat să devină o simplă ficțiune dincolo de limitele Angliei); cazul Italiei (în care s-a pus şi continuă să se pună problema unei sciziuni între nord şi sud, împingându-se diferențierile, ca şi în cazul valencienilor din Spania, de la etnic la dialectal). Tulburările din Cipru (amenințând să ducă la un conflict deschis între Turcia şi Grecia) vin şi ele să completeze acest tablou general.

Dincolo de spațiul european exemplele sunt la fel de numeroase. Lăsând la o parte conflictele interetnice şi tendințele separatiste din anumite țări africane sau din Orientul îndepărtat (unde s-ar putea aplica dogma ideologică a "înapoierii"), este de ajuns să evocăm conflictul arabo-israelian (de o violență perpetuă) sau puternica tendință de divizare politică a hipercivilizatei Canade (zona francofonă şi zona anglofonă).

Factorul religios este implicat şi el în multe conflicte din întreaga lume, iar nu doar în aria "fundamentalismului" islamic (din Maghreb până în Cecenia). În spațiul fostei Iugoslavii, conflictul politic generalizat a fost alimentat în primul rând de considerente religioase (creştinii în confruntare cu musulmanii, ortodocşii în confruntare cu catolicii), iar numai în al doilea rând de considerente etno-lingvistice (cazul Kosovo). În Irlanda de Nord aspectul cel mai acut îl prezintă conflictul interconfesional (catolici – protestanți). Religii şi confesiuni se agită pretutindeni, căutându-şi fiecare matca firească şi rosturile istorice, sub semnul general al *tradiției,* ca o reacție mai mult sau mai puțin legitimă la cumulul de agresiuni dizolvante al modernității nivelatoare şi despiritualizate. În multe cazuri, cei doi factori – național şi religios – se îmbină organic, atunci când nu se confundă de-a dreptul (cazul sionismului).

În răspărul ideologiilor curente, realitățile se mişcă pe coordonatele lor firești, ontologice şi spirituale, amintind unei umanități uituce că există totuşi, obiectivă şi eternă, dincolo de diferitele ipostaze posibile ale ordinii omeneşti, o *ordine dumnezeiască* a lumii care nu poate fi desființată prin decret ideologic, nici agresată nepedepsit, şi în ale cărei linii de forță istoria se mişcă spre *eschaton.*

Până la urmă, orice realitate organică poartă spre Dumnezeu, Creatorul şi Rost(u)itorul – Logosul – lumii. Orice refuz sau siluire a realității firești este "partea diavolului", negarea luciferică a creației şi a ordinii ei divine. În fond, conflictul general dintre *realități* şi *ideologii,* dintre "realismul spiritual" al tradiției şi "idealismul materialist" al modernității, se reduce la negarea sau afirmarea existenței lui Dumnezeu şi a *rațiunii divine* a lumii. Dar vorba țăranului de odinioară: " Dacă nu e cine nu e, cine e să nu mai fie?!"...

DESPRE

HARGHITA ŞI COVASNA

ÎN CARE DR. MARIA COBIANU-BĂCANU DE LA INSTITUTUL DE SOCIOLOGIE AL ACADEMIEI ROMÂNE ŞI IOAN LĂCĂTUŞU, DIRECTOR AL CENTRULUI ECLEZIASTIC DE DOCUMENTARE „MITROPOLIT NICOLAE COLAN" DIN SFÂNTUL GHEORGHE ARATĂ CĂ ROMÂNIA ARE PREMISE SĂ FIE ŞI CHIAR ESTE UN POL DE STABILITATE ÎN EUROPA CENTRALĂ ŞI SUD-ESTICĂ; ÎNSĂ ÎN JUDEŢELE COVASNA ŞI HARGHITA, DATORITĂ TENDINŢELOR PROGRAMATE DE SEPARARE, AUTONOMIE ŞI AUTOGUVERNARE ALE MAGHIARILOR, POT APĂREA SEMNELE DE INSTABILITATE ALE RELAŢIILOR INTERETNICE, CU IMPLICAŢII ASUPRA SUVERANITĂŢII ŞI SECURITĂŢII NAŢIONALE

În judeţele Covasna şi Harghita, situate în curbura interioară a Carpaţilor Răsăriteni, românii sunt în minoritate numerică, deţinând o pondere de circa 23-25% în Covasna şi circa 13-15% în Harghita, după recensământul din 1992, în raport cu ungurii şi celelalte etnii ce deţin o majoritate covârşitoare. Ca atare, domeniul relaţiilor interetnice româno - maghiare din această zonă - la care ne vom referi în cele ce urmează - va dobândi calitatea pe care i-o conferă majoritatea maghiară. El este unul dintre cele *mai sensibile barometre ale situaţiei minorităţii româneşti dominată demografic, economic, politic şi cultural de maghiari*.

Din păcate, spre deosebire de toate celelalte 16-17 minorităţi naţionale din România care au un statut bine precizat, cu drepturi clar formulate în legislaţia naţională, minoritatea românească din judeţele Covasna şi Harghita nici nu este măcar recunoscută la nivel naţional, darămite să i se acorde fonduri din partea Departamentului pentru Minorităţi. Pentru că, dacă toate minorităţile naţionale primesc, în limita bugetului de austeritate, evident - fonduri pentru menţinerea şi dezvoltarea identităţii naţionale, etnice, ca identitate culturală, lingvistică şi religioasă, românii minoritari din judeţele Harghita şi Covasna fac eforturi disperate pentru a-şi menţine cele câteva ziare locale în limba română: " Cuvântul Nou", " Bună ziua, Covasna", " Grai Românesc" din Covasna şi " Adevărul Harghitei" din Harghita. Numai după vizita unei delegaţii guvernamentale s-au primit subvenţii pentru ca aceste ziare să-şi continue apariţia - lucru menţionat de presa maghiară nu fără oarecare maliţiozitate.

În aprecierea tipului de relaţii specifice între români şi maghiari, în volumul "S.O.S. - românii din Covasna şi Harghita" (Maria - Băcanu, 1998) demonstram că acestea se înscriu în *principiul "piramidei", adică la vârful conducerii politice, economice, administrative, liderii maghiari promovează relaţiile de dominaţie,*

de subordonare a etniei române în virtutea ponderii numerice covârşitoare, a unei aşa zise "superiorităţi etnice", a " drepturilor istorice", pe când la nivelul de bază, în viaţa de toate zilele, românii şi maghiarii conviețuiesc, cel mai adesea, după normele bunului simţ, ale vecinătăţii şi respectului reciproc. Spunem "cel mai adesea" pentru că şi aici, după orice val de îndoctrinare şi hiperetnicizare a discursului liderilor politici maghiari, consecinţele nu întârzie să se facă simţite în raporturile interindividuale. Oamenii de rând devin mai distanţi, mai reci, iar intelectualii mai radicali şi mai împătimiţi în stilul de a se raporta la români, de a impune revendicări şi de a se plânge la forurile internaţionale că îşi pierd identitatea, pe care, de fapt, şi-o consolidează în fiecare zi.

Cu timpul, de la principiul "piramidei", în care numai liderii din conducerea centrală modelează comportamentul conduşilor - mai ales în relaţiile interetnice maghiare - se trece subtil, treptat spre stilul " reţea" prin formula intermediară de "umeraş". În această formulă, raporturile dintre lideri şi conduşi devin directe, se descentralizează, între ei dispărând verigile sau nivelele intermediare. "Umeraşul" înseamnă o simplificare a relaţiilor. "Cârligul" este liderul unui grup profesional, al unei instituţii care, preluând doctrina şi ideologia U.D.M.R.-ului, o face aplicabilă la oamenii din subordinea sa, respectiv în şcoală, muzeu, instituţie culturală, administrativă, întreprindere etc. Acestea din urmă formează baza largă a umeraşului, nivel la care sarcinile trebuie să fie integrate în principal la un singur nivel. Raţiunile pentru "umeraş" sunt multiple. Una dintre ele este aceea a necesităţii creşterii capacităţii de conducere din vârf simultan cu creşterea capacităţii de conducere a oamenilor de la bază, pe măsură ce situaţia devine mai complexă şi cere acţiuni şi schimbări rapide în modelele de organizare şi de acţiune. Trecerea de la "umeraş" la "reţea", unde fiecare discută ca de la egal la egal cu celălalt, în condiţii fireşti de reciprocitate şi înţelegere totală pentru realizarea scopurilor propuse, transpunere în practica politică a Programului U.D.M.R., este o chestiune doar de timp, de radicalizare şi inoculare a ideologiei indentitare dominante la nivelul indivizilor. Potrivit acestui model de relaţii organizaţionale şi de conducere - experimentat cu succes în leadership-ul industrial european (H. Mintzberg, 1979) - actul de conducere şi de execuţie devine tot mai eficient şi mai organic legat unul de celălalt. Aplicat în domeniul politic, el îşi dovedeşte eficienţa în sensul că face pe toţi membrii unui grup, ai unei instituţii, organizaţii, să reacţioneze ca unul la cererea liderilor. Or, sloganele impuse la ultimele forumuri de "constituire de jos în sus a societăţii civile" (Katona Adam), de "a organiza cât mai multe forumuri pe tema autonomiei care să funcţioneze de jos în sus" (preotul Krisbai Imre), indică tocmai orientarea spre această nouă strategie, spre acest nou model de acţiune.

Dacă la aceasta se adaugă intensificarea propagandei naţionalist-istorice şi naţionalist-patriotice a liderilor cu privire la "zilele minunate" care, mai devreme sau mai târziu, vor trebui să vină odată cu Noua Europă, cu Europa Regiunilor, în care maghiarilor trebuie să li se facă dreptate după "Dictatul de la Trianon" - atunci cercetătorul are imaginea cât se poate de reală a relaţiilor interetnice dintre maghiari şi români şi a coeficientului lor de stabilitate în zonă şi în ţară.

În momentul de faţă se desfăşoară un accentuat *proces de creştere a ofensivei maghiare de a impune revendicări îmbrăcate în haina modernă a drepturilor minorităţilor naţionale, revendicări care neglijează sau lezează drepturile majorităţii. În acest context, de tensiune a solicitărilor, vom analiza starea de spirit, insatisfacţiile, dezamăgirile şi lipsa de orizont a populaţiei româneşti privind condiţia şi destinul ei într-o zonă în care monoculturalitatea maghiară se impune tot mai mult*, iar bi şi multiculturalitatea devin o aspiraţie greu de realizat.

Studiul se bazează pe investigaţiile sociologice efectuate în ţară şi în Covasna şi Harghita din 1993 până în prezent şi anume, pe anchetele realizate pe 1603 subiecţi din 9 judeţe în anii 1993-1994, pe interviurile în adâncime realizate cu subiecţi din două judeţe între 1995-1996, pe cele peste 200 ghiduri de interviu realizate între 1996-1999, cu tineri, studenţi şi elevi de la şcoli post-liceale, directori şi referenţi culturali din diferite profile din Bucureşti, Muntenia, Moldova, Transilvania, intelectuali şi oameni de rând, români şi maghiari, din Covasna şi Harghita.

Analiza va pune în lumină, de asemenea, problematica românilor minoritari - aşa cum a apărut în dezbaterile şi

sesiunile ştiinţifice, în documentele, lucrările şi publicistica românească, dar şi în mass-media românească, discursul maghiar în presă, la radio şi TV prin reprezentanţii maghiari din guvern şi parlament.

În demersul ştiinţific de faţă pornim de la trei teze cu caracter axiomatic, sinteze ale investigaţiilor de teren şi ale literaturii problemei din Covasna şi Harghita:

1. Principalele trăsături identitare pozitive ale etnotipului românului sunt: bunătate, naivitate, răbdare, toleranţă, modestie, omenie, generozitate, respect, înţelegere, cumpătare, hărnicie, profesionalism, prietenie, ospitalitate. Ele reflectă profilul psiho-socio-cultural şi moral al poporului român format şi verificat de-a lungul istoriei. În virtutea acestor trăsături, ne permitem să definim România ca un pol de stabilitate în Europa Centrală şi Sud-Estică.

2.Românii din Covasna şi Harghita sunt minoritari aici, nu au o relevanţă numerică, dar au o relevanţă identitar naţională, identitar nominală, adică oricât de puţini ar fi, ei dau numele naţiei, reprezintă naţiunea română, şi prin aceasta, trebuie să se bucure de respectul şi consideraţia datorate întregii naţiuni române, majorităţii - aşa cum se prevede şi în documentele internaţionale.

3.Românii şi maghiarii de bună credinţă, cei "neatinşi" de doctrinele U.D.M.R.-ului, se pronunţă pentru convieţuire paşnică, înţelegere şi respectul reciproc al culturii, limbii şi religiei "celuilalt", în satele şi oraşele în care trăiesc de când se ştiu.

Pentru înţelegerea contextului în care se desfăşoară relaţiile interetnice din Covasna şi Harghita, cele mai relevante sunt aprecierile localnicilor: intelectuali, lideri culturali, sociali, cadre didactice sau slujitori ai bisericii şi oameni de rând, români şi maghiari.

În concepţia subiecţilor români, în Covasna şi Harghita *autonomia pe criterii etnice este realizată, este, de fapt, împlinită*. Românilor nu li se mai oferă instrumente legale de contracarare a ei. Maghiarii vor s-o şi legalizeze ca să nu mai aibă probleme, ceea ce, probabil, vor obţine prin Legea Administraţiei Publice ce se va vota în Parlament. Autonomia se observă la tot pasul, inscripţii bilingve, nume de străzi, de instituţii în limba maghiară. „În timp ce guvernanţii ezită să elaboreze o legislaţie care să apere dreptul la identitate al românilor minoritari, spune un român din Sf. Gheorghe, maghiarii se organizează cu un zel fără precedent în tot felul de instituţii şi organizaţii guvernamentale, non-guvernamentale, civice etc. şi fac în ele o politică maghiară de mama focului". Astfel, *Biblioteca judeţeană a devenit bibliotecă maghiară, Muzeul Judeţean a devenit Muzeul Naţional Secuiesc* şi nici un guvern nu a luat atitudine faţă de acest separatism, faţă de această asumare pe cont propriu, monoetnică a unor instituţii cu caracter larg societal.

" Maghiarul de azi are conştiinţa nemodificată de acum 80 de ani că Transilvania îi aparţine şi i-a aparţinut întotdeauna. Această conştiinţă îi este inoculată în şcoli, *prin manualele de istorie, literatură, în familie prin educaţie, în instituţiile culturale şi prin biserică* - spune un român. În memoria lor colectivă, mereu împrospătată, Ardealul este pământ unguresc. Ţara este a celor ce stăpânesc economic. Şi aici stau bine. Ardealul este împânzit cu firme ungureşti în spatele cărora se află capital ungar majoritar, iar pământul din agricultură maghiarii îl cumpără metru pătrat cu metru pătrat. În consecinţă, logic, cine stăpâneşte economic dictează şi limba. Ca atare, pentru angajare, în orice loc de muncă a intervenit criteriul eliminatoriu limba maghiară. Până la impunerea ei ca limbă oficială nu mai este decât un pas".

O altă idee subliniată de subiecţii români din Covasna şi Harghita a fost că perspectiva de a subordona Poliţia primarului maghiar va slăbi şi mai mult forţa, capacitatea de a conserva românitatea cu ajutorul statului de drept. Ştiută fiind aversiunea maghiarilor faţă de armată – numită "armată de ocupaţie" - poliţie şi biserică, demilitarizarea populaţiei "le va da apă la moară să facă orice". În plus, primarii şi funcţionarii publici maghiari din zonă cer loialitate faţă de ideile şi principiile U.D.M.R.-ului, propun pace şi armonie în condiţiile lor, adică „stând cu grumazul plecat". De aceea, în ultima vreme, cultivă relaţiile cu românii dispuşi să cedeze pentru a-i scoate în faţă

când au nevoie. " Ei regizează totul în viața socială în fața *străinilor* din afara județului sau din afara țării pentru a oferi o imagine convenabilă lor. Când vin reprezentanți din afară aleg şcolile, aleg elevii şi pregătesc răspunsurile", spune un subiect.

La Covasna, ungurii au cerut ca Secția Județeană a Arhivelor Statului să fie subordonată Consiliului Local, dar nu li s-a aprobat.

Ziarele maghiare - spun cu năduf românii din Covasna şi Harghita - sunt în cea mai mare parte antiromâneşti, antinaționale, antistatale, anticonstituționale. Şi acest lucru îl poate verifica oricine ştie maghiara.

"Ungurii au prins că dinspre Europa bate vânt prielnic pentru ei". Acum, fiind în NATO, pretențiile Statului Ungar şi ale maghiarilor din România vor creşte în ceea ce priveşte revendicările. În schimb, în satele cu români puțini, care au suferit pe timpul lui Horty, acestora le e teamă să-şi afirme identitatea, să ceară dreptul lor la şcoală în limba română, de reacția maghiarilor." Dacă cereți şcoală în limba română - i-au amenințat ungurii pe românii dintr-un sat - vă dăm foc!". (Notă - faptul că nu dăm nume de localități sau de persoane e datorită nevoii de a-i proteja.)

Deşi au o situație bună şi prosperă ca minoritate, maghiarii stau numai în reclamații la organismele internaționale la adresa guvernului şi statului român. Reacțiile liderilor lor, Marco Bela şi Gyorgy Frunda, la afirmația lui Bill Clinton, Preşedintele SUA că "România este un model de relații interetnice", rămân antologice pentru înverşunarea cu care neagă totul. Marco Bela: " Nu sunt de acord că România este un model de relații interetnice. Autoritățile române s-au oprit la nivel de intenții. Nu mai sunt mulțumit cu bunele intenții. Nu vrem să fim mângâiați la cap că am obținut drepturi…". G. Frunda: "Nu acceptăm să fim nota de bună purtare a Guvernului Român. Respingem politica duplicitară a României. Problemele minorităților naționale să fie rezolvate… Refuzăm să fim doar vitrina de export a Guvernului Român" etc. (ProTV, 21-04-1999).

Aflați în defensivă tot timpul în fața valului crescând de pretenții ale maghiarilor care se află la guvernare, românii guvernanți acoperă, ascund situațiile dramatice ale românilor minoritari, umilințele la care suntem expuşi ca neam şi popor în propria țară. De pildă, maghiarii sfidează Istoria României. Oficial, manualele sunt româneşti, dar în fapt vin cu Istoria Maghiarilor. În această situație, educația în spiritul istoriei reale de către tânăra generație de români şi unguri se impune cu necesitate.

Maghiarii exclud profesorii români de la procesul de predare pentru o învățare corectă a limbii române în şcoli. Aşa se ajunge la formulări ca: "De sărbători, copiii de maghiari urăsc pe la casele oamenilor", sau "nu vrem să fim mângâiați la cap".

Statul de drept român nu şi-a intrat în drepturi, spun românii din Covasna şi Harghita. Datorită timidității şi temerii de o reacție agresivă a maghiarilor se încalcă prevederi constituționale, nu se iau măsuri la timp de sancționare a celor ce nu respectă legea.

Tot cu privire la atribuțiile statului, românii afirmă că în ultimii 10 ani, instituțiile lui nu au mai făcut educație, nici şcoala, nici mass-madia, mai ales TV care a devenit mai degrabă instrument aservit occidentului decât culturii şi ființei naționale.

Românii se maghiarizează pentru că instituțiile de stat care trebuie să se ocupe de educația şi formarea lor culturală în spiritul românității sunt în mâinile ungurilor, care nu au interes să le înființeze unde nu sunt sau să le dezvolte unde sunt. Şcoala, căminul cultural, biblioteca - instituții cu adâncă misiune formativ identitară românească - lipsesc în multe sate din Covasna şi Harghita, ceea ce conduce la scăderea nivelului cultural şi de instrucție a populației româneşti - stare convenabilă pentru maghiari pentru că în acest fel pot fi mai uşor stăpâniți, dominați.

Scade accesul la cultura română, în lipsa instituțiilor educative şi culturale atât al românilor marginalizați şi analfabeți, cât şi al maghiarilor care vor să se afirme în România şi în cultura română.

În legătură cu fenomenul crescând de maghiarizare a românilor din satele harghitene şi covăsnene, românii, subiecţi ai cercetării noastre, exprimă o profundă mâhnire şi nemulţumire şi consideră această stare de lucruri ca "o mare tragedie naţională" de care se fac vinovaţi atât guvernanţii care n-au creat condiţii economice, sociale, instituţionale de păstrare a identităţii româneşti în propria noastră ţară, cât şi maghiarii care prin spiritul lor dominator şi agresiv s-au impus şi au supus pe români, ştirbind demnitatea lor naţională. Subiecţii vorbesc de un context în care indiferenţa şi complicitatea guvernelor cu maghiarii şi-au pus puternic amprenta asupra evoluţiei negative a ţării împotriva intereselor naţionale. "În timp ce ungurii ştiu ce vor - spune apăsat un român - noi nu ştim sau nu avem curaj să spunem. Ne temem".

În ceea ce priveşte perspectiva evoluţiei relaţiilor dintre români şi maghiari, românii intervievaţi resping cu fermitate autonomia pe criterii etnice, proiectele maghiare de regionalizare, federalizare a României, ca şi ideile de cosuveranitate, de spaţiu de complementaritate sau de fluidizare a frontierelor dintre România şi Ungaria cu care încearcă să ne "familiarizeze" teoreticienii maghiari şi susţinătorii lor în ţară şi de afară.

Să urmărim, în continuare, opiniile şi viziunea maghiarilor asupra relaţiilor interetnice români-maghiari, şi anume a intelectualilor maghiari. Discursul maghiar cu privire la relaţiile interetnice români-maghiari debutează, cel mai adesea, cu un set de insatisfacţii, reproşuri datorate neacordării drepturilor reclamate şi cu etichetarea de naţionalism şi şovinism exagerat a politicii româneşti în acest domeniu. Mai mult, guvernele româneşti sunt bănuite că vor să schimbe structura etnică a localităţilor prin Biserica Ortodoxă, jandarmerie, poliţie, armată sau orice angajare a unui cadru de specialitate într-o instituţie din zonă.

Cea mai frecventă temă adusă în discuţie de subiecţii maghiari este cea a separării învăţământului şi a înfiinţării universităţii maghiare. După opinia lor - redată ca atare, inclusiv cu unele erori de exprimare, asupra cărora nu am intervenit, pentru a lăsa cât mai curată formularea: "Orice predare a ştiinţei în altă limbă înseamnă sărăcirea limbii materne. Despărţirea fizică a elevilor maghiari de cei români din şcoli se justifică după istorie şi tradiţiile specifice. Într-o societate etnică pură (!) este mai bine. Organizarea proprie ne dă sentimentul de << acasă >> .Când sunt elevi diferiţi, încep diferenţele. Cei slabi sunt loviţi mai tare. Ei se simt străini. Au o psihologie aparte. Sunt mai sensibili".

Un alt subiect maghiar pune în lumină şi mai convingător nevoia maghiarilor de separare: "Existau şi înainte de 1989 probleme etnice, dar nu erau la suprafaţă ca acum. Sunt diferenţe în aspiraţiile etniilor cu rădăcini în convieţuirea de sute de ani. Aspiraţiile ar fi: un separatism, adică folosirea neîngrădită a limbii materne, admiterea ei în justiţie, problema inscripţiilor. În Academia Română, cei 1.700.000 maghiari nu au reprezentanţi. Multe probleme s-ar rezolva cu modificarea Legii Învăţământului, cu reala autonomie locală care nu există. Legea Învăţământului actuală este cinică (septembrie 1996). Cei ce termină şcoala în altă limbă au şanse foarte reduse. Astfel, maghiarii sunt forţaţi, sunt constrânşi să înveţe limba română. Este foarte greu să înveţi limba română. Profesorii maghiari cunosc foarte bine limba română şi au metode bune".

În privinţa istoriei, maghiarii au, de asemenea, obiecţii de tipul: "Manualul trebuie să fie Istoria Românilor şi nu Istoria României. Fiecare îşi predă istoria sa. Puteam să emigrez în Ungaria, dar nu am făcut-o. Diferenţa dintre noi şi români este că noi suntem o cultură formată de sute de ani, cu instituţii care au fost desfiinţate".

Disprețul deschis afirmat față de limba română al unui cadru didactic de conducere rezultă, fără comentarii, din răspunsul la întrebarea dacă familia încurajează, în general, învăţarea limbii române de către copii: "În familie vorbim limba maghiară. N-o să ne schimbăm limba de dragul învăţării limbii române".

Pretenţia de a avea organe legislative paralele cu cele ale statului român este şi ea la fel de transparentă în opiniile maghiarilor: "Maghiarii nu au legiferat legi care să aducă atingere limbii române. Dar românii au legi care ne ating pe noi, minoritarii, legi cu care nu suntem de acord. Să nu ne jignească în identitatea noastră. Majoritarii ne impun legile, nu noi le impunem. În practica europeană este (?). Noi nu am cerut".

Contestările maghiarilor continuă după leit-motivul recunoscut deja, devenit "model" cultural imuabil: "România nu este un stat național. Nu ne asigură drepturi minime de conservare a limbii, a culturii. Noi cerem drepturi colective. Autonomia secuilor este de sute de ani. Secuii nu s-au identificat ca secui că sunt maghiari".

O obligație a persoanelor care fac parte din minoritățile naționale înscrisă în Convenția cadru a Consiliului Europei privind minoritățile din 1994 este aceea de "a respecta legislația națională şi drepturile altor persoane, îndeosebi ale persoanelor care fac parte din majoritate sau din alte minorități naționale (art. 20) ca şi aceea de a respecta Constituția şi de a manifesta loialitate şi fidelitate față de țara în care trăiesc, îndeplinindu-şi îndatoririle față de ea. În mod direct, obligația de loialitate înseamnă că persoanele care fac parte din minorități nu trebuie să întreprindă nici un fel de acțiuni împotriva statului din care fac parte în ceea ce privește suveranitatea, integritatea teritorială şi independența politică a statelor (art. 21). Să nu se angajeze în acțiuni care să le pună în pericol".

În ceea ce privește statele care au minorități pe teritoriul altor state, documentele internaționale prevăd că nici una din prevederile lor nu poate fi interpretată ca implicând dreptul de a se angaja în vreo activitate sau de a comite un act contrar dreptului internațional şi, îndeosebi, contrar integrității teritoriale a statelor, iar în atitudinea față de minorități ar trebui stabilit şi respectat un anumit cod de conduită a statelor pe care să-l respecte.

Am insistat mai mult asupra cadrului legislativ internațional pentru că el ne va ajuta să înțelegem şi să interpretăm mai adecvat cerințele minorității maghiare în raport cu legea națională şi dreptul internațional.

Pentru a aprecia corect "temperatura" relațiilor interetnice promovate de maghiari față de români, redăm, în continuare, principalele teme ale discursului liderilor maghiari apărute în presa de limbă maghiară, teme devenite constante, chiar obsesii ale strategiei UDMR în prezent şi în perspectivă.

1) Aspirația de AUTONOMIE, o autonomie în trei trepte, adică individuală, cultural-administrativă şi teritorială pe criterii etnice. Un prim succes considerat de ei este că au oficializat aceste drepturi, adică le-au adus la conştiința opiniei publice, iar acum urmează să lupte pentru a le realiza în practică. Autonomia "Pământului Secuiesc" este primul pas spre autoguvernare, urmat apoi de autodeterminare. Temeiul social-istoric al dreptului la autonomie, autoguvernare şi autodeterminare: "Noi nu suntem o etnie, nişte parveniți, ci un popor formator de stat, fapt pentru care cerem autonomie şi autoguvernare proprie. CHARTA AUTODETERMINĂRII TRANSILVANIEI este documentul care sintetizează concepția şi strategia pe verticală şi orizontală a relațiilor dintre maghiari şi români la nivel statal şi individual, între minorități şi majoritate.

2) POPOR, COMUNITATE, NAȚIUNE - sunt noțiunile cu care ei operează în limbajul politic şi cotidian pentru a se autodefini. Contrar uzanțelor internaționale în vigoare la care recurg de obicei, maghiarii se apreciază pe teritoriul României ca popor, comunitate şi chiar națiune - ca pe vremea defunctului Imperiu Austro-Ungar. "Spre deosebire de minoritate, spune Ion Diaconu, de regulă, un popor se află în majoritate pe teritoriul luat în considerație (în cazul nostru, România, n.ns, M.C.B.); şi el cuprinde şi persoane de alte origini etnice care, fiind puțin numeroase sau prea dispersate, nu se pot preleva de statutul de minoritate. Pe acelaşi teritoriu, un popor poate să conviețuiască şi de regulă conviețuieşte cu minorități etnice, lingvistice sau religioase (Ion Diaconu, Minoritățile. Statut. Perspective, p. 191-192). Sfidând realitatea cea mai elementară, în această ordine de idei, Laslo Tokes îi îndeamnă pe coetnicii săi "să se raporteze la români ca de la națiune la națiune, de la popor la popor" pentru a-şi demonstra superioritatea istorică.

3) O altă temă de larg răsunet în presa maghiară este cea a regionalizării României, pornind de la teza că o Europă a regiunilor implică şi o Românie a regiunilor. Alinierea la acest proces este vitală pentru aşa-zisa COMUNITATE MAGHIARĂ. De ce regionalizare? Pentru că ea este singura posibilitate de modernizare şi restaurare a statului român, după liderii maghiari. Cum ? Prin înscrierea întâi a Transilvaniei mult mai occidentală decât Regatul în acest proces european. Maghiarii condiționează însăşi aderarea României la UE de nivelul de dezvoltare a regiunilor şi de integrare inițială a Transilvaniei în Europa Regională.

4) Corelată cu regionalizarea apare ideea FEDERALIZĂRII ROMÂNIEI. În această privință, maghiarii afirmă că, aflați în "spasmele statului național", românii nu acceptă federalizarea. Trăind sub "vraja naționalismului românesc" ei vor mai degrabă balcanizarea Transilvaniei decât federalizarea ei. Ca aspirații de viitor, maghiarii speră că în secolul XXI, noua comunitate europeană să obțină posibilitatea mult dorită de " a vindeca rana primită prin Dictatul de la Trianon". Acesta ar fi un avantaj al Ungariei prin aderarea la UE.

5) UNIVERSITATE ÎN LIMBA MAGHIARĂ şi nu universitate multiculturală. "Nu ne trebuie o astfel de multiculturalitate. O prostie mai mare ca aceasta nici că există în lume" - afirmă maghiarii. De aceea, "UDMR nu trebuie să renunțe nici în ruptul capului la programul său, la revendicarea Universității Bolyai în limba maghiară".

6) Abordarea DUBLEI CETĂȚENII pentru cetățenii maghiari din afara granițelor Ungariei printr-o rezolvare tranzitorie: asigurarea statutului de protectorat pentru maghiarii ce trăiesc în afara granițelor, după modelul Austriei în Tirolul de sud.

7) Hotărârile Forum-urilor de la Cernatu de Jos şi Miercurea Nirajului, apelurile, mesajele se referă la ÎNNOIREA UDMR-ULUI, autonomie, autoguvernare, drepturi comunitare, universitate maghiară, integrare europeană, integrare economico-politică maghiaro-ungară, retrocedarea bunurilor bisericeşti şi comunitare.

8) PROTESTELE ÎMPOTRIVA EPISCOPIEI ORTODOXE DE COVASNA ŞI HARGHITA pentru că a primit un hotel, o cantină şi un spațiu pentru un centru ecumenic, se extind în zona eterată a semnificațiilor acestei instituții religioase românești. Prin Episcopia Ortodoxă de Covasna şi Harghita, maghiarii văd o intenție de românizare prin toate mijloacele a așa-zisului "Străbun Pământ Secuiesc". În acest sens, în ziare se scrie: "Maghiarii au acceptat ceea ce cu ani în urmă nici nu au visat: că bastionul puternic al catolicismului din Ardeal, considerat a fi Miercurea Ciuc, va fi bastionul Episcopiei Ortodoxe. Pe Pământul Secuiesc se desfăşoară o politică intenționată de modificare a compoziției etnice, folosindu-se de biserica ortodoxă, armată şi poliție".

Proteste față de colonizarea cu militari şi polițişti ca modalitate rapidă (pe lângă căsătorii) de românizare a Transilvaniei.

Proteste împotriva "sentințelor nedrepte şi discriminatorii" din "Procesul Agache", din procesele de la Tg. Secuiesc şi Tg. Mureş.

Proteste împotriva Procuraturii din Braşov care a citat unii reprezentanți de la Forumul de la Cernatu de Jos (pentru atacurile extremiste la adresa Constituției, art.1: România este stat național, unitar…n.ns.)

Proteste împotriva presei centrale care "încinge cuptorul naționalismului românesc".

Şirul protestelor poate continua, dar ne oprim aici.

9) În legătură cu războiul din Balcani, UDMR a dat o Declarație prin care a luat printre primii apărarea dreptului la autodeterminare a națiunilor ce au constituit fosta Iugoslavie, considerând că este importantă stabilirea autonomiei teritoriale a minorităților, în majoritate albanezi din Kosovo, suspendată unilateral, în scopul păstrării stabilității spațiului din Europa Centrală şi Răsăriteană, respectiv a soluționării situației minorităților albaneze din Iugoslavia.

10) Abordarea unei NOI STRATEGII DE ACȚIUNI pentru realizarea programului UDMR de autonomie, autoguvernare şi autodeterminare, trecerea de la sistemul piramidal prin cel de umeraş la cel de rețea, așa cum l-am interpretat în prima parte a expunerii. Cum? Prin construirea " de jos în sus" a societății civile (Katona Adam). " Dacă nu se va obține pe căi parlamentare, autonomia va fi câştigată printr-o mişcare de jos" (Krisbai Imre). Principalul țel exprimat de maghiari în presă este de a organiza cât mai multe forumuri pe tema autonomiei care să funcționeze de jos în sus. În acest sens, 40 de membri ai UDMR doresc să înființeze în județele din Transilvania *GRUPAREA POLITICĂ ALTERNATIVĂ* care să funcționeze în cadrul UDMR având ca obiectiv crearea autonomiei pe criterii etnice.

Am prezentat în linii generale sistemul de priorități, constante, ale strategiei identitare a maghiarilor care, atât

programatic cât şi prin acţiuni, tind să se raporteze la români ca de la naţiune la naţiune, ca de la popor la popor, încălcând atât Constituţia României cât şi documentele internaţionale, intenţie ce vizează diviziunea puterii şi suveranităţii de stat pe baze etnice şi cu efecte asupra suveranităţii, independenţei şi integrităţii statului naţional unitar român.

În condiţiile de mai sus, relaţiile interetnice maghiari-români, evident, sunt departe de a fi armonioase şi de a inspira o deplină stabilitate în ţară şi în zonă.

Să urmărim, în continuare, "reacţia" românilor la acest tir bine regizat de revendicări, ca şi la presiunile invizibile de ordin psihologic, moral, intelectual, dar şi la cele vizibile sociale, economice, exercitate de organele locale de etnie maghiară asupra lor.

Strategia indentitară a românilor din Covasna şi Harghita a pornit de la luarea în consideraţie a câtorva parametri obiectivi şi subiectivi:

Maghiarii sunt majoritari în zonă, solidari, au o forţă economică şi financiară mai puternică, dispun de mijloace şi instituţii culturale multiple, primesc un substanţial sprijin logistic, financiar şi moral din afara graniţelor, au o politică identitară foarte agresivă care neagă toate Tratatele de pace care i-au "ciuntit" şi dezavantajat;

Românii sunt minoritari aici, mai puţini solidari, cu o forţă economică şi financiară slabă, cu puţine instituţii şi mijloace culturale, fără un sprijin consecvent şi consistent din partea guvernelor, parlamentului sau al diasporei, totuşi, conştienţi că fac parte din naţiunea mamă şi că această apartenenţă le dă dreptul de a-şi păstra cu demnitate identitatea etnică, limba, cultura, religia, datinile şi obiceiurile strămoşeşti.

Într-un context interetnic de dezavantajaţi, românii minoritari au un singur atu, conştiinţa că ei sunt aici acasă şi că dincolo de Carpaţi este ţara mamă, sunt fraţii români cu care împărtăşesc aceeaşi limbă, cultură şi religie, viaţă spirituală şi economică. Cu această "coloană a infinitului" în suflet, o mână de intelectuali entuziaşti din Covasna şi Harghita şi-au propus să urce "Golgota" dăinuirii românilor şi a românităţii în pofida tuturor greutăţilor ce le vor sta în cale. Prin eforturile lor, într-un mediu mai mult ostil decât omenos, ei ţin aprinsă candela românismului prin cuvânt şi faptă, stăruinţă şi năzuinţă.

Cum au început migăloasa lucrare de afirmare a identităţii româneşti după un val de crime şi fărădelegi ce ameninţau să-i mistuie în perioada decembrie '89 - iunie '90?

În primul rând, prin organizarea unor activităţi culturale şi spirituale, ştiut fiind că un popor fără cultură şi viaţă sufletească este ca o gloată care poate fi uşor cucerită şi stăpânită. În acest sens, s-a iniţiat o intensă activitate publicistică prin presă şi lucrări cu tematică istorică ce vizau " recuperarea trecutului şi reconstituirea identităţii". Efortul românilor de afirmare şi păstrare a propriei lor identităţi a fost "tradus" de concetăţenii maghiari şi secui ca "acţiune antimaghiară". Dar românii , tot mai împuţinaţi după '89, nu s-au dat bătuţi şi nu s-au oprit din drum. Au întreprins un vast set de acţiuni de organizare instituţională al cărui nucleu l-a constituit Liga Cultural-Creştină „Andrei Şaguna". Primul Buletin al Ligii Cultural-Creştine apărut în 1998 la Sfântul Gheorghe relevă cu măiestrie evoluţiile crescânde ale formelor de afirmare a identităţii româneşti în Covasna şi Harghita. Din acest captivant şi modern "hrisov" al activităţii românilor ne vom inspira pentru a contura "drumul nepietruit" parcurs de ei pentru a convinge şi pe prieteni şi pe neprieteni că tot ce-i românesc nu piere şi nici nu va pieri, aici în curbura interioară a Carpaţilor Răsăriteni.

După apariţia publicaţiilor locale româneşti " Cuvântul Nou", cu foaia de cultură, cuget şi simţire românească "Oituzul", urmată în 1997 de "Bună ziua, Covasna", ziar pentru toţi covăsnenii şi "Adevărul Harghitei", atenţia organizatorilor şi animatorilor de cultură românească s-a îndreptat către sistemul de instituţii culturale şi lăcaşuri bisericeşti menite să promoveze cuvântul, gestul şi actul românesc, precum: Teatrul "Andrei Mureşanu" din Sf. Gheorghe, Centrul de Cultură Arcuş, Direcţia Judeţeană a Arhivelor Statului, Muzeul Carpaţilor Răsăriteni, Centrul Ecleziastic de Documentare "Mitropolit Nicolae Colan" din subordinea Episcopiei Ortodoxe a Covasnei

şi Harghitei, Ansamblul folcloric "Ciobănaşul", case de cultură şi cămine culturale sătești, biserici.

O deosebită semnificație o are reluarea tradiției organizației de cultură din perioada interbelică ASTRA prin reactivarea Despărțământului ASTRA Covasna-Harghita menit să militeze pentru promovarea științei şi culturii, învățământului, artei şi literaturii românești în județele Covasna şi Harghita, pentru racordarea culturii românești din zonă la mişcarea artistică națională. În procesul neîndoielnic al afirmării românilor şi românității în zonă, un moment de cotitură l-a constituit înființarea la 24 septembrie 1994 a Episcopiei Ortodoxe a Covasnei şi Harghitei şi instalarea în scaunul episcopal a Prea Sfințitului Ioan Selejan, ierarh de aleasă condiție intelectuală şi simțire românească ce îşi dedică întreaga muncă şi viață cauzei nobile a românilor şi credinței ortodoxe.

Deceniul ce s-a scurs din tulburătoarea perioadă de tranziție a fost marcat de românii din Covasna şi Harghita printr-o bogată activitate publicistică de lucrări de istorie, cultură, sociologie, etnologie, arhivistică, monografii, studii, articole, lucrări de licență, de masterat, de obținere a gradului didactic pe teme din viața, cultura şi istoria românilor din zonă.

În raporturile lor directe cu maghiarii, românii din Covasna şi Harghita rămân aceiaşi oameni buni, blânzi, prietenoşi, gata să împartă vorba şi fapta cu vecinii lor întru liniştea şi pacea tuturor. Numai că încercările românilor de organizare şi păstrare a identității etnice, după excluderea şi marginalizarea lor sunt răstălmăcite de concetățenii maghiari şi secui ca acte îndreptate împotriva lor şi a identității lor, ca încălcare a drepturilor lor pe pretinsul "Pământ Secuiesc". Românii din Covasna şi Harghita, intelectuali şi oameni de rând, afirmă ferm un singur lucru: că aici, destinul lor este legat neîndoielnic de cel al maghiarilor şi secuilor şi că singura soluție rezonabilă este convieţuirea paşnică, cooperarea interetnică, dialogul între etnii pentru soluționarea problemelor sociale, economice cu care se confruntă țara. Ei se simt frustrați, marginalizați datorită indiferenței guvernanților la problemele lor, la care se adaugă strategia agresivă maghiară de separare, enclavare culturală, lingvistică, pe teritoriul comun pe care trăiesc.

De procesul de maghiarizare crescândă a românilor din satele cu populație covârşitor maghiară, datorită lipsei bisericilor, şcolilor, căminelor culturale, intelectualilor în general, subiecții de cercetare români fac responsabili, în primul rând Guvernul, Parlamentul şi Preşedinția care n-au acționat cu fermitate şi la timp printr-o Strategie specială pentru menținerea românilor în zonă.

În concluzie,

România are premise să fie şi chiar este un pol de stabilitate în Europa Centrală şi Sud-Estică. Prin trăsăturile intrinseci ale românilor şi strategiile lor de convieţuire interetnică paşnică, România poate fi şi o exportatoare de stabilitate. Dar în județele Covasna şi Harghita, datorită *tendințelor programate de separare, autonomie şi autoguvernare ale maghiarilor, pot apărea semnele de instabilitate a relațiilor interetnice, cu implicații asupra suveranității şi securității naționale.*

De aceea, dimensiunea națională trebuie să răzbată fără complexe din toate *actele şi deciziile celor ce au în mâinile lor destinele națiunii, într-un moment când asupra ei, a națiunii, se abat tentativele de destrămare în favoarea regionalizării, federalizării, helvetizării, scoțienizării etc. promovate de concetățenii maghiari cu " vânt favorabil la pupa" din partea Europei şi a noii ordini mondiale ce se va instaura.*

Bibliografie

1) Maria Cobianu Băcanu, SOS- Românii din Covasna şi Harghita, Ed. Petru Maior, Tg. Mureş, 1998

2) H. Mintzberg, The Structuring of Organization: A Synthesis of the Research, Prentice Hall, 1979

3) Dr. Ion Diaconu, Minoritățile, Statut. Perspective. Institutul Român pentru Drepturile Omului,1996

DESPRE

REVOLUȚIE, NAȚIONALISM, RURALITATE. 1848 ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE

ÎN CARE FLORIN STUPARU CONTINUĂ ARĂTAREA DESPRE CUM A ÎNCEPUT LA NOI DESCOMPUNEREA PROGRAMATICĂ A SOCIETĂȚII TRADIȚIONALE

Că se vor scula hristoşi mincinoşi şi profeți mincinoşi şi vor face semne mari şi minuni, ca să-i amăgească, de va fi cu putință, şi pe cei aleşi.(Matei 24-24)

Guvernul vremelnic sigur fiind că nația română, care ştiu să facă o revoluție ale căreia fapte fură basate pe poveștile Evangheliei, o să asculte apelul nostru. (ACT I/569)

Spre deosebire de Franța catolică, unde Biserica se îndepărtase de credincioşi şi unde anticlericalismul părea justificat, în țările românești descreştinarea începe printr-o vastă campanie dusă în numele Mântuitorului.

Din punct de vedere teologic, revoluția "burgheză" în ansamblu, *zborul către viitor, către perfecție, către Dumnezeu* (BAL II/27) reprezintă încercarea sistematică de protestantizare a conştiinței ortodoxe, de absorbire a credinței de către acțiunea politică şi socială.

Pervertirea dreptei credințe, deturnarea sentimentului religios către *lume* este forma de înşelare demonică poate cea mai pernicioasă, mai distructivă spiritual decât oricare alta, pentru că are aparența unui rigorism moral greu de combătut fără riscul de a te plasa în afara "umanității". Protestantismul, de toate nuanțele, începând de la prima formă, aceea catolică, şi terminând cu sincretismele actuale, protestantismul ca atitudine aşadar, nu este *ateu*, ci *antihristic*, pentru că se foloseşte de un discurs aparent creştin, schimbând însă referentul: tot ceea ce desemna transcendență este răstălmăcit şi întors către imanență, ajungându-se la panteism şi la cultul omului.

Acest "creştinism" sui-generis, angajează blasfemic numele Mântuitorului Hristos în chiar opera antihristică, transformându-L pe "Christos" într-un comisar anarhist, prototip al tuturor revoltaților "raționaliști", care nu vor să înțeleagă diferența dintre Creator şi creatură. Spune fratele Bălcescu, reproducând stângaci mesajul *sarpelui*, ajuns acum filosofie oficială a statului modern: *Sunt 18 secoli şi jumătate de când Christos întreprinse a*

răsturna lumea veche, civilizația păgână / substituind în loc o altă lume, o altă civilizație, întemeiată pe / dezvoltarea absolută a cugetării și a lucrării omenești în timp și în spațiu, și pe identitatea între esența naturei spirituale a omului și esența naturei divine, el descoperi fiecărui individ legea libertății, demnității, a moralității și perfectibilității absolute. (BAL III/11)

Textul ales dezvăluie cum nu se poate mai clar efortul absurd de a integra revoluția în mersul firesc al istoriei, de a-i afirma caracterul de necesitate. (Aici fiind vorba de istoria religioasă. În alte locuri vom observa, la fel de limpede, recursul la istoria politică și militară.)

Deși se afirmă (și este, într-un fel!) ca fiind noutatea prin excelență, revoluția își inventează o "tradiție", pentru a putea salva principiul evoluționist și a-și crea o aparență de legitimitate de care celelalte tipuri de coup di-etat se dezinteresau, acelea fiind într-adevăr "firești" și neavând pretenția că reprezintă triumful moralității, "zborul către perfecție, către Dumnezeu. *Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană.* (BAL II/105) (Ba tocmai așa a fost*: Marea boierime era pentru Regulament; căci toți voiau pentru ei înșiși puterea. / De aceea se și certau unii cu alții și erau așa de slabi față de o mână de "revoluționari"* (IOR1/609). Cât despre negarea rolului "mișcării generale europene", comentariile nu-și au rostul.) Revin: *uneltitorii revoluției sunt 18 veacuri de trude, suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însuși. Ea fu o fază, o evoluție istorică* (evoluție=revoluție) *naturală, neapărată, prevăzută a acelii mișcări providențiale care târăște pe nația română împreună cu omenirea pe calea nemărginită a unei dezvoltări progresive, regulate, către ținta prea înaltă ce Dumnezeu ne ascunde și unde El ne așteaptă. / De 18 veacuri, nația română n-a vegetat, n-a stat pe loc, ci a mers înainte transformându-se și luptându-se neîncetat pentru triumful binelui asupra răului, al spiritului asupra materiei, al dreptului, asupra silei, pentru realizarea atât în sânul său, cât și în omenire a dreptății și frăției, aceste două temelii a ordinei absolute, perfecte, a ordinei dumnezeiești.* (BAL II/105)

Antihrismul de tip protestant se caracterizează prin insistența cu care promovează morala laică, mai dizolvantă pentru credință decât amoralitatea primitivă, pentru că spulberă orice dispoziție mistică și instituie un comerț ilicit cu Dumnezeu, în spiritul formalismului iudaic. Or, creștinismul este tocmai opusul unei asemenea credințe, răspunsul său în ceea ce privește mântuirea fiind că nu faptele bune și virtuțile în sine te mântuiesc, ci Dumnezeu. De altfel, creștinul nu vrea să afle "binele" (și nici frumosul), ci Adevărul.

Moralismul este corelatul etic al raționalismului și al concepției științifico-utilitariste. Dacă binele poate fi realizat prin acțiune concretă, materială, atunci nu este decât o problemă de educație, pe de o parte, și de metode și tehnici, pe de altă parte, pentru a spori nelimitat cantitatea de "bine", la capătul acestei acțiuni morale constant progresive întrezărindu-se apariția omului desăvârșit, infinit de bun, de puternic, creator al raiului terestru republican universalist.

După ce în Evanghelie, Mântuitorul ne arată legea morală, absolută, nemărginită, legea dreptății, și aruncă omenirea pe calea nemărginită a unei dezvoltări regulate, progresive, supuind natura, sila, lumea dinafară supt preponderența absolută a minții și a cugetării, prin sângele său vărsat, prin moartea sa el ne arată legea practică, legea lucrării, legea jertfirei, a iubirei și a frăției, chipul cu care ne putem mântui, putem învinge răul și a împlini menirea morală a omenirei, adecă mai întâi prin cuvânt, prin idee, pe urmă prin lucrare, jertfindu-se individa familiei, aceasta patriei, patria omenirei, viitorului. / Legea evanghelică, descoperind spiritului cauza absolută, proclamând menirea omenirei și a lumei, împinse mintea omenească la demonstrarea și realizarea ei. De atunci știința nouă, întemeindu-se pe conceptul legilor spiritului, pe observație, esperiință, calcul au continuat zdrobirea lumei vechi, revoluționarea sau perfecționarea religiei (știința perfecționează religia*!!), moralei, politicei, societății întregi, nimicind orice*

domnie individuală, supuind acţia omenească legei absolute şi universale a libertăţii şi a ştiinţei, căutând realizarea în omenire a ordinei absolute, perfecte, a ordinei divine. De atunci omenirea a intrat în calea care o duce gradat spre perfecţia sa, către absolut, către nemărginit, către Dumnezeu. Care va fi rezultatul final al acestii căi? Această mişcare de perfecţie va avea oare un termen? Răul peri-va în tot din lume? Omenirea va agiunge vr-odată a-şi identifica în tot esenţa sa cu esenţa divină? / Aceea ce ştim este că, din transformaţii în transformaţii, omenirea merge într-un progres continuu, a cărui mişcare e cu atât mai repede cu cât mai mult înaintează, că fiecare pas al vieţii omenirei este un pas în această cale care o apropie de Dumnezeu; că fiecare pas al ei este un triumf al binelui asupra răului.

Supt ochiul providenţei şi după legile şi către ţinta hotărâtă de dânsa mai înainte, omenirea înaintează în evoluţiile sale istorice. / "Marşul general al omenirei, zice învăţatul istoric Cantu, în căile ce providenţa pregăteşte, aduce acele minunate reînnoiri ce se fac pe pământ şi scot binele din rău." (BAL III/11,12)

Frazele poticnite ale "filosofului revoluţiei", reminiscenţe halucinant de prolixe ale lecturilor propagandistice învăţate pe deasupra, au ciudata calitate de a fi în acelaşi timp foarte precise, pentru că indică prin repetiţii obsesive, coordonatele religiei luciferice pe care o propagă, a cărei ultimă ţintă e autodivinizarea omului.

Hybrisul luciferic al părinţilor noii "biserici" este nemărginit, ei înşişi dezvăluind cu entuziasm "naiv" caracterul magic al doctrinei "luminii": *în Paris începe să se vorbească o limbă nouă, limbă învăluită în mistere, plină de parabole şi de simboluri; în Paris începe să se facă unele semne asemenea acelora ce sfintele Scripturi ne arată ca vestitoare peirii sau renaşterii neamului omenesc; inimile cu credinţă încep a întrevede printre acele mistere profeţia venirii unui Mesie al Românilor.* (Dumitru Brătianu în ACT I/67)

Firește că în rolul de salvator, mitomanul orator se vede pe sine şi pe ceilalţi conducători ai sectei eliberării omului prin sine însuşi: *D. Brătianu este un mistic foarte egoist, încredinţat că este un geniu mare, un mesia, faux şi intrigant. Ruset ca şi Brătianul au lipsă cu totul de bon sens politic ca şi moral. / Ruset zice: doi oameni mari s-a născut pe acest pământ, Christos şi D. Brătianul. Acesta, din contră, compară pe Ruset cu Mahomet. Este o trinitate în care Ruset este tatăl, , D. Brătianul duhul sfânt şi I. Brătianul fiul.* (Bălcescu despre "clică" în BALIV/109)

O reverenţă se cuvine oricând maeştrilor care conduc iniţierea: *Da, epoca noastră este mare şi acea operă este desigur a lui Dumnezeu. Dar, după Dumnezeu este Michelet, sunt bărbaţii cu inima dreaptă şi cu cuvântul puternic ca ale voastre.* (ROS/370, fragment de scrisoare lui Rosetti către Michelet. Acelaşi text, identic, va fi trimis şi lui Quinet.)

Delirul preoţilor de tribună, aşa numita demagogie, capătă funcţiile Cuvântului, instituindu-se în discurs inatacabil, cu valoare de adevăr absolut, creator al realităţii virtuale numită "România modernă": *Sunt vreo 9 luni, când la Adunarea Societăţii Studenţilor Români se coborî o lumină cerească în inima lui Dimitrie Brătianul, lumină înainte vestitore a învierii noastre, şi improvisă următorul cuvânt. / Eu cred că era inspirat de Dumnezeu oratorul. Am auzit pe unii criticând, şi în acel moment îmi părea că sunt în mijlocul păgânismului; judece acum popolul român, căci el prin suferinţele sale a dobândit vederea şi înţelegerea celor sfinte, judece el şi spue, dacă aceste plângeri şi profeţii nu merită să fie înainte-cuvântarea constituţiei noastre* (ACTI761); *cât despre mine* (Rosetti, n. m*) o mărturisesc că când sunt în momente de slăbiciune, când păcatul este aproape să mă orbească, îmi aduc aminte că Brătianul îmi este prieten, recitesc acest cuvânt, şi în acel moment mă simţ tare şi realţat ca creştinul cel adevărat, când sărută crucea.* (ACTI62)

Atunci când nu se identifică pur şi simplu cu Dumnezeu, "fiii de glorie şi de lumină" se mulţumesc cu rolul mai modest de "profeţi", "apostoli", "martiri", "titani", "aleşi", care prevestesc "vremurile ce va să vie", vorbind *În*

numele țării, a omenirei și a lui Dumnezeu (titlu de broșură a lui Alecsandri în ACTI/426): *astfel întăriți și pătrunși de sfințenia vieții sociale, mergeți domnilor, uniți împreună, mergeți cu inimă să vă împliniți misia voastră. Nu ziceți: suntem slabi! Când Dumnezeu dă o misie, dă și puterea d-a o împlini. Nu ziceți: suntem puțini! Ei erau numai doisprezece acei apostoli care reformară lumea. Dar ei au izbutit căci avea în inimile lor pe Cristos, adecă dragostea umanității și jertfirea. Fie acestea și simțimintele d-voastră și veți regenera națiа.* (BALI/178)

Dacă restaurarea hristică a omului a fost rezultatul iubirii nemărginite a Creatorului pentru făptura Sa, instrumentul "mântuirii" revoluționare este iubirea narcisiacă, autoreferențială a creaturii re-căzute în umanitate și în timp, care (timpul) în loc de a mai fi simțit ca o categorie constrângătoare, capătă misterioasa capacitate de a desăvârși lumea prin simplul fapt al trecerii sale: *Pe acest pământ, în care suntem, oamenii se vor face din zi în zi mai buni, mai înțelepți, mai iubeți, mai drepți, și mai gata a se jertfi pentru frații lor. Cu vremea pământul va fi un loc binecuvântat; îmi aduseși aminte cuvintele lui Cristos și amândouă poruncile ce ele cuprind: "A iubi pe Dumnezeu, a iubi pe aproapele". Acum să-ți aduc și eu aminte că Hristos a zis că a doua poruncă, iubirea aproapelui, e asemenea cu cea dintâi, iubirea lui Dumnezeu.* (BALII/127) ("Protestantismul" falsifică cuvântul evanghelic în funcție de interesele propagandistice ale momentului.)

Sacerdotul noii religii a iubirii de sine este comisarul ("de propagandă", "al poporului", "al Europei") care propovăduiește "biblia" revoluției, text "sacru", revelat, tocmai pentru că e laic! *Angelii mi-au inspirat o constituțiune,* declară Heliade-Rădulescu, *care va fi în folosul tutulor și-n paguba niminui.* (ROS/268)

Clasa "mesianică" este reprezentată de negustorimea inițiată. *Lipscanii, inițiați la mișcare, făcură repede un steag tricolor și, închizând prăvăliile, se adunară cu toții la locul unde se cetia Constituțiunea* (ACT I/XXXVIII*). Nicolae Golescu, sosit cu mulțimea, se sui la Vodă, în vreme ce poporul (adică negustorii, mai mult sau mai puțin români) striga: Dreptate! și cerea Bibescului să dea Constituția! Sfânta Constituție!* (ACT I/XXXIX)

Actul "mântuirii" este precis datat*: Favoarea Mântuitorului Ceresc viind peste neamul României la 11 iunie curent, se proclamă noua Constituție, și de tot românul s-aclamă sfințirea drepturilor prescrise în cele 21 de articole, arătate prin proclamație și osebite foi* (ACT I/623)*. / Ziua de / 11 iunie 1848 este o zi de la care începe o epohă nouă în analele Țării Românești. Devisa populilor civilizați: libertate, egalitate, frățietate este și devisa românilor de aici. Constituția, această zicere fermecătoare, această faptă fericitoare, s-a proclamat și la noi* (ACT I/540*). Constituția proclamată ieri va fi un adevăr și noi vom sci a muri pentru dânsa* (ACT I/541).

Comisarul este un preot al constituției pe care am jurat cu toții . (Bălcescu în BALII/14) El este agentul convertirii, călăuza neofiților și taumaturg, vindecător al tuturor bolilor sociale, care desfigurează chipul omului, virtuos în sine (după Rousseau, Marx, ș.c.l), pervertit însă de "tiranie". *Comisarul: frăția e o simțire a inimei care ne face pe toți a avea aceleași bucurii și dureri, ca și cum oamenii ar fi numai unul. Așa, frați sunt aceia ce vor a-și împărtăși suferințele unii cu alții și carii își întocmesc puterile spre a se face fericiți unii pe alții. A ușura pe cei săraci, a povățui ș-a lumina pe cei neînvățați, a aduce în calea binelui pe cei vinovați, pe care sărăcia și strâmbătatea i-a rătăcit, iată fapte frățești.* (BAL I/126)

Profeții revoluției au conștiința acută a eshatonului istoric, al mutației pe care sunt pe cale să o înfăptuiască: *Trăind / într-o epocă de tranziție, între trecutul care piere și viitorul care începe a ne luci, pentru noi ideile bătrâne nu mai au nici o putere, și ideile nouă, credință nouă, cei mai mulți le presimțim.* (BAL I/177)

Numai credința nezdruncinată a "vizionarilor" întreține speranța în victoria finală, de după "armaghedonul"

democratic, când puterea "demonică" a monarhilor va fi fost în sfârşit înlăturată şi în locul acestora se va fi instalat idolul libertăţii: *Fiii fărădelegii triumfează în toate părţile şi întemeiază spurcata lor tiranie,* scrie Bălcescu la încoronarea lui Napoleon al III-lea, în 1851. *Cu toate aceste temeiuri de descurajare, sufletu-mi te slăveşte încă, înzeită Libertate şi deşi oamenii sângiurilor au învelit cu năframă dulce faţa ta, crede că va veni ziua fericită, ziua izbândirii, când omenirea întreagă se va scula spre a sfâşia acest văl şi duşmanii tăi vor împietri la vederea chipului tău de lumină; atunci nu va mai fi om rob, nici naţie roabă, nici om stăpân pe altul , nici popor stăpân pe altul, ci domnia Dreptăţii şi a Frăţiei. Aceste cuvinte ce odată am dat ca deviză naţiei mele vor domni lumea.* (BAL IV/29)

Peste 50 de ani, aceste profeţii urmau să se împlinească şi la jubileul '48-ului cetăţeanul Niţă Sterie (un cetăţean!) se credea deja în post-istorie:

Dl. Niţă Sterie:

"Fraţilor,

Mai întâi de toate suntem români şi ca români, fraţilor, strigătul nostru să fie:

Trăiască România!

Trăiască de asemenea şi întreg poporul român, aşa cum Dumnezeu l-a hotărnicit şi l-a aşezat.

Astăzi se împlinesc, fraţilor, o jumătate de secol, de când s-a pus sământa Libertăţii şi a Egalităţii. / Sărbătoarea zilei de azi însemnează victoria luminii asupra întunericului, a dreptăţii în contra tiraniei; însemnează chemarea la viaţă a unui popor întreg, şi omagiul nostru de recunoştinţă şi profundă veneraţiune să fie fără margini, pentru / întreaga acea generaţiune de uriaşi şi martiri, cari cu mari sforţări şi cu nemăsurate sacrificii au luptat cu oarba tiranie, pe care au învins-o şi au zdobit-o, iar pe ruinele ei au clădit România liberă şi egalitară, care sub conducerea înţeleptului, gloriosului şi iubitului nostru Rege Carol I, ocupă astăzi un loc de onoare printre statele civilizate ale Europei. (ACT I/XXII)

Jubileul din 1898 a avut menirea de a consfinţi cultul revoluţiei şi al pontifilor ei, campionii democraţiei:

Fraţilor,

Sunt 50 de ani, de când pe această câmpie, imortalisată de atunci sub numele de Câmpul Libertăţii, se adunau cetăţenii Capitalei să asculte glasul de propovăduire al marilor apostoli ai liberalismului. (ACT I/VIII) *Eată pentru ce, fraţilor, trebuie să păstrăm cu toţii un cult şi să facem din anul 1848 o adevărată sărbătoare naţională!* (ACT I/XXI)

Modelul este, bineînţeles, cel al revoluţiei franceze, care a instituit cultul "amicilor poporului", începând cu Marat, şi a construit un Pan-theon, un templu al tuturor oamenilor-zei ai Franţei moderne.

Sfârşitul lumii vechi este anunţat de semne şi fapte nemaivăzute, repetiţie a saturnaliilor finale pe care le trăim noi acum.

La '48, "apocalipsa era aproape" şi cultul revoluţiei le absorbise pe toate celelalte. Sentimentul urgenţei atinsese paroxismul, căci cine încălca legea progresului îşi rata şansa "renaşterii" în New Age, noua eră a triumfului antihristic "global": *Să nu ne ocupăm de present, astăzi când vedem pe italieni / organizând gardii naţionale şi proclamând libertatea şi unitatea Italiei; / când vedem pe Papa el însuşi declarându-se revoluţionar şi proclamând pentru întâiaşi dată sfânt pe pământ ceea ce în ceruri a fost totdauna sfânt; / Ce! Presentul nu există, n-avem să ne ocupăm de present astăzi, astăzi când omenirea începe să trăiască o viaţă reală, astăzi când omenirea întreagă realizează pentru întâiaşi dată visele, presentimentele geniilor tuturor veacurilor, astăzi când vedem toate sistemele, toate doctrinele, toate dogmele, toate religiile confundându-*

se, absorbindu-se într-unul Dumnezeu; astăzi când vedem pe Moise pe Christ, pe Moamet, pe magistrații revoluției franceze, dându-și mânile și șezând la același banchet, la banchetul omenirii, la banchetul dumnezeirii; când vedem pe fiii lui Israil cântând gloria pontifului catolicilor, pontiful creștinilor, și pe pontiful creștinilor trimițând daruri șefului islamului; astăzi când din toate părțile lumii oamenii aleargă, se caută, se comunică, frățesc în numele libertății; când vedem pe nemți, pe franțezi, pe englezi, pe americani, dându-și mânile pe d-asupra zidului Chinei; (chiar așa, nemții, francezii și englezii și-au dat mâna frățește pentru a distruge și jefui sălbatic un imperiu multimilenar!) Reiau cuvântarea Brătianului de unde am întrerupt-o: */ când națiile cele mai efemere, cele mai problematice, națiile care n-au avut încă rolă pe scena lumii / es din toate colțurile la lumina soarelui și declară în gura mare naționalitățile lor, drepturile lor neprescrise, neprescriptibile, eterne; astăzi, când tot ce are viață roagă, strigă, luptă, asudă, sângeră ca acela care vede fața lui Dumnezeu; dar, Dumnezeu astăzi atinge pământul, și ardică la dânsul tot ce crede, tot ce mișcă, tot ce are viață. Ce? Când tot crede, tot mișcă, tot are viață, numai noi să nu credem, să nu mișcăm, să nu avem viață! Numai românii să nu crează, să nu miște, să nu aibă viață!... Românii!..., Căci noi, cine suntem noi? Ce știm noi?* (ACT I/70) */ Să ne grăbim, să ne grăbim frații mei, să iubim, să frățim, să ne românim* (aferim!), *ca patria martiriului, ca patria gloriei să fie și patria noastră!* (ACT I/71)

Vino, Românie, să-ți iei rangul tău cel dintâi, lucirea ta cea veche, ziseră unii, și România se sculă, scuturâ de pe dânsa pulberea mormântului, fața eì începu iar a-și lua colorile vieții; încă câțiva ca ei și ca dânșii, și pântecele-i binecuvântate de ceruri vor începe a rodi fii de glorie și de lumină, ce Dumnezeu îi va trimite să cânte, să creadă și să iubească! Încă câțiva ca ei și cu dânșii, și lumina se va coborî și la noi și frăția va fi între noi, și credința în inimile noastre, și binecuvântarea cerului pe noi! (Societatea Studenților Români sub patronagiul domnului de Lamartine, mare maestru al Marelui Orient, în ACT I/17)

Timpul mântuirii noastre a venit; popolul român se deșteaptă la glasul trâmbiței îngerului mântuirii și își cunoaște dreptul de suveran. Pace vouă pentru că vi se vestește libertate vouă. (Proclamațiunea revoluțiunii den Țara Românească, în ACT I/490)

Riscul pierderii "mântuirii" este atât de mare, încât noul Iezechiel (D. Brătianu) se rătăcește în viziuni grotesc-sângeroase, cu incoerente, absurde, accente iudaice:

Domnii mei! /

Domnii mei, vorbesc pentru întâiași dată înaintea unei adunări, eu nu știu să vorbesc, dar când te doare... atunci mut să fii, strigi, scoți un gemet; dară mă doare..., căci românii, fie și zi de sărbătoare mare ca astăzi, nu se pot aduna mai mulți la un loc fără să verse lacrămi și să-și aducă aminte unul altuia că nu le este iertat să închidă ochii, să răsufle, până ce nu vor dobândi pământul făgăduit lor; dar, mă doare... (ACT I/62)

Și în acest moment solenel, fatal, când copilul, nu-l auziți? Când copilul țipă, când copilul țipă, se svârcolește, când copilul țipă, se opintește în pântecele României, ca să nu nască, numai ca să vadă rușinea înjunghierii maicei lui; noi în floarea juniei noastre, în mijlocul Parisului, suntem încă a ne întreba, de ne putem îndura a da maicei noastre, care expiră în rușine în brațele noastre, de putem da, ca să o scăpăm, a douăzecea parte a veniturilor noastre, (!) a douăzecea parte a sângelui României, a sângelui ce sugem făr' de îndurare din vinele maicei noastre. A, Dumnezeule! Vai! Vai nouă! Vai ție, biată Românie, ce te târăști înmuiată în sânge și batjocorită la picioarele noastre și mai nădăjduiești scăpare în noi. A! Cruzilor! Nenorociților! N'o vedeți, n'o vedeți, nenorociților! Eat-o, eat-o, este ea, a voastră maică, maica voastră, a părinților și a copiilor voștri. N'o vedeți, n'o auziți, n'o simțiți, n'o simțiți, nenorociților, n'o simțiți agățați de gâturile, bătându-se de pepturile voastre, sărutându-vă cu lacrămi de foc și strigându-vă cu

suflarea muribundului: Milă! Milă! Dragii mei, nu mă lăsaţi! (ACT I/67) Epuizat, oratorul va conchide: *Mă iertaţi; v'am vestit o comunicaţie şi nu am făcut-o.* (ACT I/62)

Despre "naţionalismul cosmopolit" al '48-ului am mai vorbit şi o voi mai face. E cazul aici să aduc doar o lămurire în privinţa a ceea ce s-a numit "misionarism" paşoptist.

"Mesianismul" patronat de Lamartine, Michelet, Cremieux şi de alţi unşi ai lojilor francmasonice şi ai Alianţei Israelite nu are nimic a face cu naţia, ci este o componentă a "misticii" sociale internaţionaliste, ideologie egală cu ea însăşi, comună tuturor saint-just-ilor, fie ei filosofi ai "luminii", jacobini, sanchiloţi de toate speţele sau neo-neo-umaniştii care încheie ciclul chiar în momentul istoric pe care îl trăim.

Spune comisarul: *Revoluţia de la 1848 este acţia, dezvoltarea şi punerea în lucrare a* dreptăţii, *a căria fii sunt libertatea, egalitatea şi frăţia, care sunt toate cuprinse în sufragiul universal, şi ale căria arme puternice sunt* solidaritatea popolilor, *care este frăţia şi egalitatea simţită în toată întinderea ei simţită acum de toată lumea, proclamată pe baricadele Romei, ale Veneţiei, ale Vienii şi-ale Ungariei şi consacrată cu sângele martirilor ce se varsă pe toată ziua pentru mântuirea neamului omenesc.*(ROS248)

"Naţionalismul" este expresia participării la opera de mântuire a "umanităţii" abstracte:

Orice naţie dar, precum orice individ, are o misie a împlini în omenire, adecă a concurge, după natura şi geniul său propriu, la triunful ştiinţei asupra naturei, la perfecţionarea înţelegerii şi a sentimentului omenesc potrivit legei divine şi eterne care guvernează ursitele omenirei şi ale lumei.(BAL I/10) *Dacă fiecare naţie are o misie evanghelică a împlini pe pământ, să cercetăm şi să întrebăm şi pe această naţie română, / ce a făcut? / Istoria, lumea are drept a cere această seamă; / ca dreptul său să ajungă a fi respectat şi recunoscut de celelalte naţii, trebuie încă ca ea să poată dovedi folosul ce a adus şi poate aduce lumei, trebuie să arate formula înţelegătoare şi soţială ce ea reprezentează în marea carte a înţelegerii şi a istoriei omenirei.*(BAL III/13)

"Misia" e cu atât mai "naţională", cu cât e mai devotată "misiei" imperiului Europei unite, cu capitala la Paris, unde se reuneau toţi membrii "guvernelor" provinciale:

Locuitorii României, şezători la Paris, aduseră guvernului provisoriu încredinţarea de a lor călduroasă simpatie. / D. Buchez, ajutor de mairul de Paris le răspunse: "În numele guvernului provizoriu, noi primim cu recunoştinţă acest semn de simpatie, ce ne daţi d-voastre. Noi nu ne mirăm că d-voastră vă aflaţi împreună cu noi pe baricade. În Franţa se proclamase de mult principiul fraternităţii naţiunilor şi d-voastre trebue să ne socotiţi ca pe fraţii d-voastre. Noi aflarăm cu noi oameni din toate popoarele Europei, împlinind acelaşi lucru. Aşa, ceea ce se făcu în Paris nu este un lucru franţuzesc, ci este un lucru european.(ACT I/140) *Noi nu putem pătrunde viitorul* (puteau!, pentru că îl programau)*; avem însă cuvânt a crede că acest veac nu se va încheia până nu se va asigura deplin soarta Provinciilor Danubiene şi a celor Strădanubiene şi până nu va domni libertatea în ţările cari fusese primarul ei leagăn. / D-l. Buchez: noi privim steagul vostru, noi îl vom alătura la acele steaguri numeroase ale naţiunilor Europei, cari toate sunt aici reunite ca simbol al uniunii popoarelor.*(ACT I/141)

Secta revoluţionară este conştientă de insuficienţa sa şi caută să se folosească de autoritatea absolută a Bisericii (pe care urmăreşte să o desfiinţeze) în opera de propagandă atee. Astfel, momentul "liturgic" al alegerilor este "sfinţit" prin prezenţa unui preot creştin: *Alegătorii vor intra unul după altul în sală, însoţiţi fiind de un preot cuvios, şi după chemarea ce li se va face, potrivit rândului lor în listă.*(BAL II/18)

Liturghia propriu-zisă devine prilej de convertire la noua religie:

Cuvânt cetit în Biserica Domnească din Bârlad de către carihetul presviter Gheorghe Bodecu, în ziua

Pogorârii Duhului Sfânt.

Au doară nu locuim toţi acelaşi pământ? Nu suntem toţi fraţi după trup şi duh? Sculaţi-vă dar zic, fraţii mei! Uniţi-vă, toţi să ne facem un trup şi un suflet, şi să strigăm împreună cu acei buni patrioţi, cari au venit la cunoştinţa adevărului.(ACT I/411)

Şi invers, la "meeting"-uri, alături de marii "predicatori" atei sunt convocaţi ierarhii creştini pentru a legitima liturghiile antihristice:

Astăzi stindardele libertăţii fâlfâie pe toate bisericile plăşii.(BAL I/189) *Noi astăzi nu suntem adunaţi la această solemnitate spre a celebra vreun sfânt sau pentru vreo altă sărbătoare obicinuită, ci pentru sfinţirea acestor steaguri naţionale, care se înalţă pentru asigurarea drepturilor celor mai scumpe, celor mai sfinte ale unei naţii. / Dacă steagurile noastre au proclamat libertatea, sdrobirea fiarelor, isbăvirea de sclavie şi de tiranie, apoi şi mântuitorul nostru Isus Christos, nu a venit între oameni, decât ca să proclame acestea şi cu sângele său să întărească frăţia, dreptatea şi sfânta libertate şi egalitate.*(ACT I/591) *După sfârşirea sfeştaniei şi stropirea aiasmei, să se citească cele 21 de puncturi ale Constituţiei cari s-au jurat de popolul din Bucureşti, pe Câmpul Libertăţii.*(BAL II/12)

Şi aici se folosesc metodele verificate la 1789. Preoţii cooperanţi sunt cinstiţi ca eroi ai umanităţii, ca "lucifori". În vreme ce "refractarii", cei care în Franţa, sub această denumire infamantă, refuzaseră să jure pe "sfânta constituţiune", aveau parte de acelaşi tratament ca şi ceilalţi "duşmani ai poporului", "demoni", "antihrişti", în lumea pe dos care începea să prindă contur:

Să mă întorc acum şi către voi, Preasfinţiţi Archierei, către voi, pe cari am fi dorit cu mulţumire, cu o mulţumire săpată în adâncurile inimii unor adevăraţi români, a vă vedea în capul religiei noastre (s.m.), *predicând într-o parte şi într-alta, în mijlocul turmei, care v-a încredinţat-o Părintele tuturor, pace, iubire de dreptate şi iubire către altul; căci numai prin aceste trei mari prinţipuri, dictate de Domnul nostru Iisus Christos prin sfânta sa Evanghelie, se poate organisa fericirea unui popor...*(ACT I/455) *De veţi urma a mai fi instrumente la spurcatele lor planuri* (ale "aristocraţilor", adică) *, atunci! atunci! în loc de a vă numi următorii lui Christos, veţi fi apostolii lui Antichrist* (semnat M.K. şi N.I., adică M.Kogălniceanu şi N. Ionescu în ACT I/456).

"Sacrul" guvern îşi subordonează ierarhia Bisericii, pe care o ameninţă direct, pentru a reuşi să instaureze "sacra" anarhie*: Aceste decretări vin din glasul general al ţării* (ACTI/496) / *Archipăstorul ţării le va binecuvînta, dacă este păstor după legea lui Christos; va subscrie decretul acesta în capul tuturor, de va voi să ne mai păstorească şi de va fi pătruns de duhul Evangheliei* (ACTI/497).

Anatemizarea clerului, ameninţarea cu "excomunicarea", indiferent de abjecţia termenilor, nu înseamnă nimic faţă de prezentarea Mîntuitorului ca activist social de tipul lui Rosetti (Doamne, iartă!) şi de atribuirea răspunderii cataclismului revoluţionar Proniei. Cu alte cuvinte, comploturile, subversiunea, trădarea, terorismul şi uzurparea, erau opera Creatorului Însuşi: *Popoarele Europei erau căzute într-o adormire, în care mare parte din ele pierduse şi cinstea şi drepturile omeneşti. Cerul se îndură; suflarea dumnezeirii umplu inimile lor cu un dor de libertate, atît de puternic, încît într-o clipeală sdrobiră obezile în care zăceau, isgoniră demonii despotismului şi ai întunericului şi îşi dobîndiră acele drituri nemuritoare, fără de cari viaţa omului nu* (ACTI/4067) *are nici un preţ, fără de cari o naţie nu este decît o turmă de robi ticăloşi. Soarele libertăţii răsări în falnica sa strălucire; şi milioane de desrobiţi înălţară strigări de bucurie şi de mulţumire către cer, care singur a putut face acele minuni, prin cari se schimbă faţa lumii în aşa scurtă vreme(*ACTI/408).

Discursurile revoluţionare sunt, toate, de natura celor citate şi ţin de competenţa psihiatrului şi, în acelaşi timp a unui ipotetic tribunal al istoriei. Dar nu trebuie să ne lăsăm deturnaţi de aspectul lor patologic, imoral şi ridicol. Cu

toată aparența grotescă, ele sunt mărturii reale – și nu figuri retorice – ale unui cult luciferic și ar trebui să suprime ironia cititorului și să trezească un sentiment de oroare mistică.

Trebuie să înțelegem că *satana ia chip de înger de lumină; "apostolii" lui iau chip de Apostoli ai lui Hristos; (Cor. 9, 13-15), învățătura lui ia chip de învățătură a lui Hristos; stările care vin din amăgirile lui iau chip de stări duhovnicești și harice, trufia și slava sa deșartă, amăgirea de sine și înșelarea născute din acestea iau chipul smereniei lui Hristos. (BRI/101)*

BIBLIOGRAFIE:

ACT I – *Anul 1848 în Principatele Românești. Acte și documente publicate cu ajutorul comitetului pentru rădicarea monumentului lui Ioan C. Brătianu, Tomul I – 821-1848,* București, Institutul de Arte Grafice "Carol Gobl", 1902.

BAL I – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. I*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică .

BAL II – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. II*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică .

BAL III – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. III*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică.

BAL IV – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. IV*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică.

BRI – Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înșelare,* Schitul românesc Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999.

IOR I – *Iorga Nicolae, Istoria poporului românesc*, ED. Științifică și pedagogică, 1984.

ROS – Rosetti, C.A., *Corespondență,* Minerva, 1980.

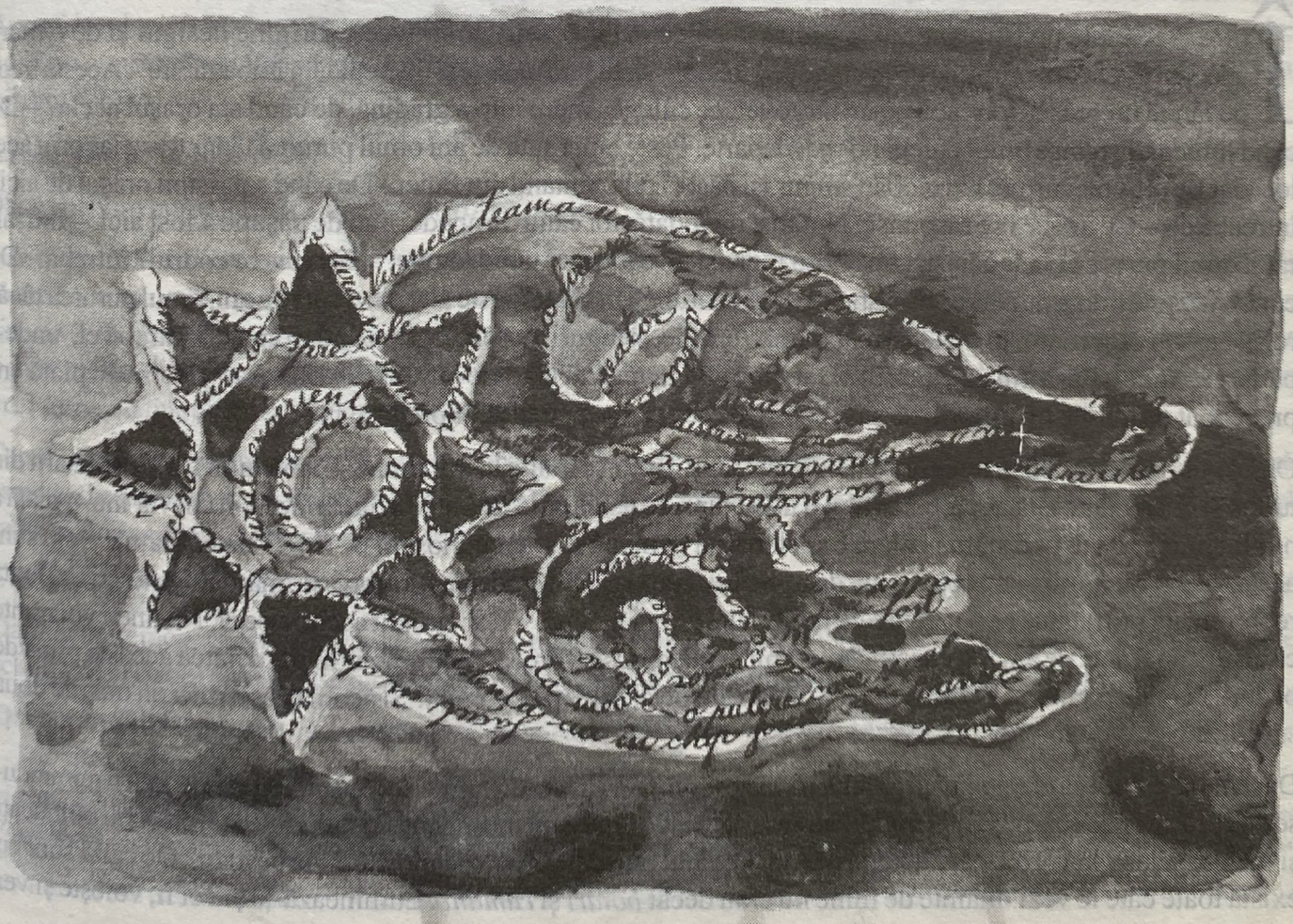

DESPRE

CUNOAŞTERE ŞI TRĂIRE ISTORICĂ ÎN VREMEA STRĂMOŞILOR NOŞTRI[1]

Mihai Eminescu ne povesteşte şi ne întreabă asupra cunoaşterii şi raportării la trecut. Acestea au fost scrise la anul 1881, adică tocmai ieri, dacă gândim în termenii privilegiului "vieții fără moarte şi tinereții fără îmbătrânire", ursite neamului românesc. Însă ia aminte cititorule, privilegiul cu pricina e al neamului, nu al meu şi nici al tău; pentru noi rămâne şansa împărtăşirii destinului neamului prin asumarea liniei sale în clipa istorică hărăzită nouă de Dumnezeu. Tot Dumnezeu e Cel care ne-a lăsat libertatea de a irosi această şansă. Desigur, în ambele variante, cu consecințele de rigoare, care inevitabil se vor produce, indiferent că ni le asumăm sau nu. Cu mențiunea că, tot aşa cum în fața oricărei instanțe constituită conform legii române, necunoaşterea nu poate fi invocată pentru a justifica încălcarea legii, cu atât mai mult, în fața instanței divine, la Judecata de Apoi, nici "n-am ştiut" şi cu atât mai puțin "ce puteam eu să fac", nu vor fi acceptabile ca circumstanțe atenuante pentru propria indiferență la şi în istorie, atâta câtă ne-a fost dată spre cunoaştere şi trăire.

Andrei Burz-Pînzaru

Între legendele noastre naționale e una (în colecția Ispirescu) de străveche origine desigur şi de o mare adâncime. Un om primeşte de la ursite privilegiul "vieții fără moarte şi tinereții fără îmbătrânire". Acesta trece pe lângă un oraş şi întreabă pe un târgoveț, ce culegea mere într-o grădină, de când sta oraşul acela? – De când lumea, răspunse omul culegând mai departe. Peste cinci sute de ani omul pururea tânăr trece iar prin acel loc, dar de oraş nici urmă. Un cioban singur îşi păştea oile cântând din fluier. -De când s-a risipit oraşul de aici? întreabă el. – Ce oraş ? i se răspunse. N-a fost niciodată, tot câmp limpede, bun de păşune a fost aici. – Într-alt rând omul pururea tânăr găsi aci un codru mare şi un cărbunar tăind lemne. – De când e codrul? întrebă – Da cine-l mai ține minte de cându-i ? răspunse cărbunarul. Şi în sfarşit peste alte cinci sute de ani, omul pururea tânăr regăsi iar un oraş mare. În piață larmă, trâmbițe, tobe, steaguri, veselie. – De când e oraşul ? întrebă el, unde-i pădurea, unde-i păstorul cu fluierul? Dar cine să-i răspunză la toate întrebările acestea ? fiecine în piață era preocupat de trebile lui proprii, de sine însuşi, de ceea ce se petrecea împrejurul lui.

Omul pururea tânăr, când trecuse pe lângă acel oraş, făptuise multe lucruri bune. Ciobanului îi răpeau tătarii din turmă şi el a alungat tătarii, cărbunarului îi urlau lupii pe lângă casă, el a stârnit lupăriile, şi-n adevăr într-o piață a noului oraş el a văzut o statuă călare c-o elebardă în mână şi s-a recunoscut pe sine în acea statuă. – Eu sunt acela, zise el mulțimii demprejurul lui, dar toți râseră de el şi nu-l credeau. La arhiva primăriei stătea scris că fapta reprezentată prin statuă se petrecuse cu multe sute de ani înainte. – Dar eu sunt acela, zise el. Nu țineți voi minte că acum cinci sute de ani mă chema Dragomir şi mă pusese Mircea Vodă singur în pustietatea aceasta plină de păduri, în mica cetățuie a Dîmboviței, de țineam piept tătarilor pe Ialomița? Şi acuma găsesc aci un oraş de doua sute de mii de oameni?

Dar cine să crează că el e geniul neamului românesc, pururea având în minte trecutul întreg şi de aceea neuimindu-se de ceea ce vede acum? Ba, în mulțimea cea mare iată că găsi un moşneguț, cu fața vicleană, cu ochii bulbucați şi cam cepeleag la vorbă, care începu ceartă cu omul pururea tânăr, zicând: "Ce vorbeşti tu? De când sunt eu există toate câte le vezi. Înainte de mine nu erau decât *boiari* şi *rumâni* . Luminează-te şi vei fi, voieşte şi vei

putea. Eu am creat țara aceasta, înainte de mine nu era nimic." Omul pururea tânăr râse, îi dete cu tifla moşneagului şi se făcu nevăzut.

Când ne uităm cu binoclu, ne pare scena foarte aproape, când îl întoarcem, ea ne pare foarte departe. Dac-am întoarce binoclul istoric spre anul 1654, la încoronarea lui Constantin Basarab, fiul lui Radu Serban, am vedea tot piesa de azi, jucată în alte costume, am vedea pe ulițe mese cu câte un grămătic, şi la ele cei 100.000 de dorobanți şi seimeni depunându-şi jurămintele asupra formulei:

"Juraţi pe această Sfântă Evanghelie şi pe această cinstită cruce, că veţi fi cu Constantin Vodă un suflet şi un sfat, ascultându-l şi ajutându-l fără viclenie, atât în iveală cât şi în taină; neascunzând de el nici un lucru ce trebuie să-i fie cunoscut în tot cursul vieţii sale şi în tot cursul vieţii voastre, şi nu veţi fi trădători către el, nici veţi lucra împotriva lui."

Iar ei, punând mâinile pe Evanghelii şi pe cruce, ziceau:da! Ţăranii aruncau în calea Măriei Sale spice de grâu, flori albe şi ramuri verzi, mere, lămâi, naramze şi capete de berbeci, sau îi închinau miei şi căprioare sălbatice.

Iar cât despre cheful ce s-o fi făcut pe vremea aceea, nici vorbă. Chiar Neagoe Vodă, om mai mult sfânt decât războinic, zice în sfaturile către fiul său, Teodosie:

" De ți-e voia să dăruieşti pe cineva, îi dăruieşte dimineața la trezvie cu cuvinte dulci; dacă ți-e voia, să-ți mulțumească cel ce i-ai dat darul şi să-ți sărute şi mâna. Iar dacă ți-e voia să te mânii sau să urgiseşti pe cineva, sau să-l judeci, iar dimineața la trezvie îl judecă cu toți boierii tăi şi-i ia seama. Cum îl va ajunge judecata aşa-i fă. Căci dacă şezi la masă nu este legea să judeci nici să dăruieşti; ci are masa obiceiul său de veselie, să se veselească toate oştile tale de tine… Să le dai să bea din destul şi cât vor vrea, şi tu încă să bei, ci cu măsură, ca să poată birui mintea ta pre vin, iar să nu biruiască vinul pre minte şi să cunoască mintea ta pre minţile slugilor tale, iar să nu cunoască mintea slugilor pre mintea ta; şi de-ți va greşi vro slugă, tu-i îngăduie, pentru că …tu l-ai îmbătat." (2)

Aşa se trăia pe la anul 1520.

Dar să privim coroana, căci de ea va fi vorba poate.

Ea e acoperită cu pietre scumpe şi mărgăritare. În partea ce vine pe frunte, deasupra e crucea formată din cinci pietre scumpe, sub cruce în email Duhul Sfânt, sub Duhul Sfânt, tot în email, Dumnezeu Tatăl, cu dreapta binecuvântând, în stânga ținând globul pământului. În rând cu Dumnezeu Tatăl , de jur împrejur, chipurile strămoşilor şi între ele mici sceptre; sub aceste chipuri, un rând de heruvimi (capete şi aripi) şi sub acest rând pietre scumpe mari formând marginea demprejurul coroanei.

Capul ce stă sub această coroană e mare, fruntea largă, ochii mari, pe jumătate închişi, căutătura tristă şi întoarsă oarecum în sine însuşi, sprâncenele lungi, nasul fin, fața lungăreață şi palidă, barba mică şi neagră în furculițe, părul capului lung acoperind spatele şi umerele.

E Ştefan cel Mare, zugrăvit la anul 1456. Pe piept îi atârnă un lanț scump care se-ncheie într-un engolpion de aur.

Dar dacă vremea, acest veşnic regisor, a scos din nou piesa din arhivă şi ne-o reprezintă astăzi cu costume schimbate şi cu alți actori, oare omul pururea tânăr, geniul neamului românesc, a venit asemenea între noi?

Oare n-am uitat cumva că iubirea de patrie nu e iubirea brazdei, a țărânei, ci a trecutului?

(1) Publicat în Timpul, VI, nr.62, 19 martie 1881, p.1. Tiparit în volum, prima dată, în M.Eminescu, Opere IV, Bucuresti, Editura Cultura Românească S.A.R., 1939, p.56-60. Cu titlul: Vremea strămoşilor noştri; Opere XII. Publicistică, p.105-106. Cu titlul: ["Între legendele noastre…"]

(2) Extrasul este făcut din ediția lui B.P. Hasdeu, Învataturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie din 1865.

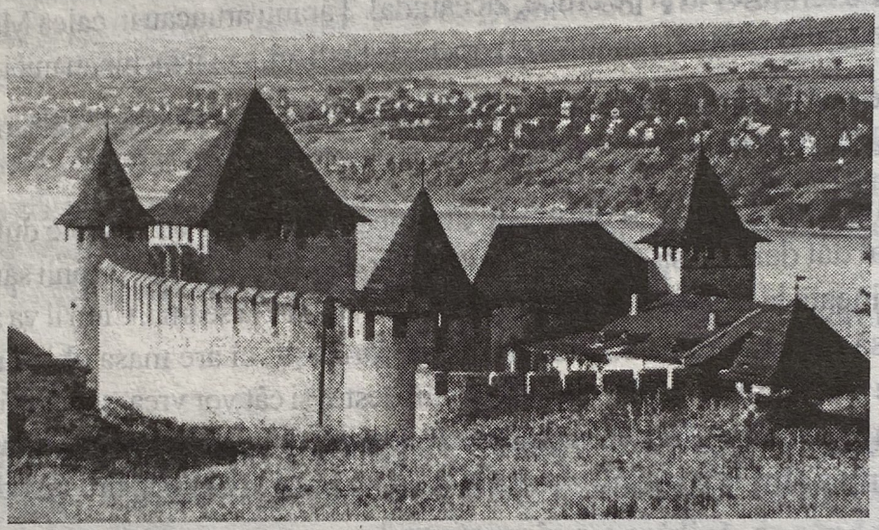

Cetatea Hotinului, 1999

DESPRE

O CĂLĂTORIE SPRE RĂSĂRIT

ÎN CARE IONUȚ CORDUNEANU PREZINTĂ CITITORULUI CÂTEVA IMPRESII LEGATE DE SPAȚIUl SPIRITUAL AL SLAVILOR RĂSĂRITENI

Tendința generală a societății româneşti, în aceste ultime clipe ale mileniului doi de la Întrupare, este de orientare spre Occident; toate visele şi nădejdile, modelele formative, par a-şi avea unică origine experiența Vestului, care de pe acum se declară ca fiind mentorul şi înaintemergătorul a ceea ce a primit deja numele de "societatea post-creştină". De aceea dorința unor studenți de a porni spre Ucraina şi Rusia, într-un pelerinaj la locurile sfinte din acest imens spațiu ortodox ce se întinde pe două continente, a mirat pe mulți, inclusiv dintre părinții acestor tineri. Fiind unul dintre aceşti studenți şi având ocazia ca, timp de două săptămâni, în luna iulie a anului 1999, să călătoresc peste 6000 km, vizitând două capitale şi câteva celebre mănăstiri - a căror dezvoltare şi viață duhovnicească este legată în mare măsură de renaşterea isihastă pornită de la Neamț, unde Sf. Paisie îşi păstorea sutele de ucenici - voi încerca să vă prezint locuri binecuvântate şi câteva impresii personale. Acest lung drum m-a convins că unitatea este o realitate incontestabilă de care se zdrobesc toate curentele antidogmatice şi dizolvante ale post-modernismului şi, îndrăznesc să apun, antihrismului contemporan, iar diferențele naționale nu fac decât să împrospăteze şi să îmbogățească trupul comun care suntem noi, toți ortodocşii, în orice colț al lumii ne-am afla. Sub forma unui reportaj voi încerca să transmit şi cititorului această convingere, conştient fiind că viața unui organism atât de viu cum este Biserica - cea rusă în cazul de față reunind mai mult de jumătate din toți ortodocşii din lume - este imposibil de surprins doar printr-o călătorie şi de către un simplu student care, oricât de atent ar fi fost, nu putea să atingă decât suprafața lucrurilor. Pe parcursul povestirii nu voi folosi date oficiale sau statistici consultate direct, ci doar mărturii ale unor persoane întâlnite în acest pelerinaj.

Kiev. Numele capitalei Ucrainei e legat de un eveniment ale cărui implicații au influențat şi influențează încă cu putere istoria politică, dar mai important, pe cea spirituală a lumii: creştinarea ruşilor în anul 988. Renaşterea unui întreg popor prin Taina Botezului în apele Niprului s-a manifestat de îndată, harul sfințitor coborându-se asupra oamenilor ce au început să ridice pretutindeni, în acele pustiuri verzi, mănăstiri şi biserici pe care le-au împodobit cu mozaicuri, icoane şi odoare, toate parcă venite direct din bogăția şi splendoarea Constantinopolului creştin şi imperial. Am admirat aceste bijuterii arhitectonice milenare, dar, mai ales, am amuțit apropiindu-mă de moaştele sutelor de sfinți ai acelor locuri. La Lavra Pecerska, Lavra Peşterilor, am atins cu evlavie rădăcinile vii ale acestui pământ, sfinții lui Hristos care, de la întemeietorii Sf. Antonie şi Sf. Teodosie vin până în zilele noastre, după cuvintele Sf. Nicolae Cabasila: *Şi celor ce au cinstit negrăita Ta iubire de oameni şi au păzit Împărtăşirea cu Tine şi au păzit poruncile Tale şi au rămas în dragostea Ta, Te-ai împreunat lor precum capul cu mădularele încât ei s-au făcut un singur duh cu Tine, şi Te-ai revărsat în sufletele şi trupurile lor, amestecându-Te cu ele. [...] Osemintele acestea sunt la vedere praf şi pământ, dar se arată mai presus decât pământul şi decât toate cele văzute.* Patericul Lavrei Pecerska, publicat în parte şi în româneşte, este o mărturie a sfințeniei ce a izvorât în aceste locuri.

Căutând să aflu în oraş moaştele Sf. Varvara, mucenița din primele veacuri atât de cinstită în Rusia, am avut ocazia să mă confrunt cu un aspect mai puțin cunoscut legat de problemele actuale ale ortodoxiei ucrainiene. E

vorba de situaţia jurisdicţiilor, adică a dependenţei unei comunităţi creştine de o patriarhie sau alta, fenomen mult mai vizibil în cadrul emigraţiei din vest - unde se ajunge ca, într-un singur oraş să existe chiar mai mult de zece episcopi ortodocşi, în funcţie de originea etnică în principal, dar şi după criteriul calendarului (stil vechi sau îndreptat) - dar care se regăseşte şi aici, chiar în răsăritul ortodox. Astfel am avut surpriza să descopăr că, în catedrala de lângă Universitate, unde se aflau moaştele Sf. Varvara, era centrul Patriarhiei autocefale a Ucrainei. Aici am aflat că, din cele 15 mănăstiri ale Kiev-ului (oraş cam cât Bucureştiul), 8 depind de Patriarhia Moscovei şi 7 de cea a Ucrainei. Problema e că această Patriarhie este necanonică, nefiind recunoscută de celelalte patriarhii ortodoxe, cuvântul Moscovei fiind foarte greu. În Kiev autoritatea canonică era reprezentată de Mitropolia Ucrainei, avându-şi centrul chiar la Lavra.

Ţinând cont de situaţia din Basarabia recunosc că am fost şi sunt tentat să mă simt mai apropiat de ucrainenii ce au ales soluţia autocefaliei, dar situaţia nu este deloc simplă. Pe de o parte mă aflam în oraşul creştinării ruşilor (la anul 988 aici era Rusia Kieveană, numele ulterior de Ucraina semnificând "ţinut de margine"), pe de alta Kievul era capitala unei ţări independente şi a unui popor deosebit de cel rusesc - lucru contestat de slavofili, ce consideră pe ucraineni ca fiind tot ruşi - ţară tânără care vede întrucâtva în această Patriarhie un simbol al libertăţii sale. Ruşii acuză pe ucraineni de nesupunere canonică şi de filetism (naţionalism agresiv în Biserică, afectând unitatea ortodoxiei, condamnat secolul trecut de un Sinod la Constantinopol), iar ucrainenii pe ruşi de imperialism şi de folosirea bisericii ca instrument al unei lupte politice. Expresie a acestui conflict, în 1995, la înmormântarea Patriarhului bisericii ucrainene au avut loc adevărate lupte de stradă legate de aşezarea trupului acestuia în catedrala Sf. Sofia (situată în mijlocul oraşului şi actualmente muzeu, copie din veacul al XII-lea a celebrei Sf. Sofii înălţate de împăratul Iustinian la Constantinopol). Acesta a fost însă un caz de excepţie, divergenţele fiind mult mai puţin vizibile, omul de rând evitându-le şi mergând cu aceeaşi evlavie şi la Lavră, unde e Mitropolia rusă, şi la catedrala Sf. Varvara, unde e Patriarhia ucraineană, modelul creştinului fiind sfinţenia cea de sus şi nu ispitele şi luptele prezentului.

Optina. Rusia. După o zi şi o noapte de mers cu autocarul şi zece ore, plus mita de rigoare, de aşteptat în vamă, ajungem la Optina marilor stareţi şi casă duhovnicească pentru mari scriitori ruşi precum Dostoievski sau Tolstoi.

Deşi în plină reconstrucţie, ca pretutindeni în fostul spaţiu sovietic urmele vandalismului comunist sunt greu de şters. Turlele fuseseră dărâmate, pictura distrusă, bisericile transformate în depozite, doar casa memorială F.M. Dostoievski fiind îngăduită. Ca un simbol, toate vechile cruci de piatră sau marmură fuseseră sparte din temelie, iar deasupra vechilor morminte s-a turnat ciment, o imagine apocaliptică.

Renaşterea Optinei, ca de altfel a tuturor marilor mănăstiri ale Rusiei, se vede nu numai din ritmul rezidiriim, ci şi pe chipurile tinerilor călugări din obşte. Îndrăznesc să insist asupra câtorva elemente pe care mi-ar plăcea să le găsesc şi în cât mai multe dintre bisericile şi mănăstirile din România.

Un aspect ar fi pictura. Ateismul roşu a distrus sute de vechi iconostase şi poate zeci de mii de metri pătraţi de frescă, dar pentru rugăciunile sfinţilor ce s-au desăvârşit în aceste locuri, acum altele noi se realizau chiar sub ochii noştri. Respectând erminia bizantină şi dovedind o tehnică personală deosebită, rezultat desigur al studiului şi evlaviei pentru vechile icoane de până în veacul XVI - XVII, iconostasele erau împodobite cu de luminoase, dar şi ascetice chipuri de sfinţi. Zugravii de la Optina, Diveevsk , Moscova păreau a aparţine toţi unei aceleiaşi şcoli de pictori, o şcoală tânără ce se întoarce cu drag la tradiţie, depăşind ultimele două - trei secole în care, sub influenţă apuseană şi populară, icoana rusă pierduse din frumuseţea primelor veacuri, formele fiind mult rotunjite, iar coloritul devenind ţipător - roşu, verde, albastru. Ruşii au însă o mare evlavie la icoanele lor, iar Dumnezeu a ales în toate veacurile icoane făcătoare de minuni, neuitându-se parcă la stilul picturii, ci la nevoile şi dragostea oamenilor, după libertatea Duhului. Lucru ciudat pentru români, icoanele făcătoare de minuni aveau sărbătorile lor trecute la loc de cinste în calendar şi chiar acatiste ale icoanei. Dar am mai remarcat de asemenea un aspect, lipsa atât de prezentelor în bisericile din România reprezentări ale Sf. Treimi (provenite, e drept, în principal din

secolul XIX) în care Tatăl are aură triunghiulară, iar Duhul e un porumbel, reprezentări declarate de altfel necanonice de câteva Sinoade locale de-a lungul veacurilor. E posibil ca la ruşi să nu le fi văzut deoarece pictura era nouă, cea veche fiind îndeobşte distrusă.

Iarăşi un lucru de remarcat este faptul că în mănăstiri nu se vindeau decât lumânări de ceară, respectându-se astfel reguli uitate parcă ale bisericii. Poporul credincios cumpăra aceste lumânări chiar dacă preţul este mai mare decât la cele de parafină şi ei sunt săraci. Nu am văzut nici candele cu beculeţe electrice, ci doar cu ulei, chiar dacă untdelemnul este mai scump în Rusia decât la noi.

M-am întrebat, privind spre sărăcia ce domneşte în Rusia şi Ucraina şi la paragina şi delăsarea ce păreau a face parte din peisajul multor locuri, cum se face că în mănăstiri, pretutindeni, se repară, se construieşte şi se pictează într-un ritm atât de accelerat. De unde vin banii? Sursele pe care le-am identificat erau din cele mai diverse: de la banul văduvei şi uneori al vreunei firme de stat, până la ajutoare consistente venite de la ortodocşi din vest, emigraţia rusă implicându-se activ în reconstrucţia spirituală a Rusiei. O altă sursă de obţinere de "bani sfinţiţi", mi s-a părut foarte inspirată şi un model demn de urmat în orice ţară ortodoxă, aducând atât venituri Bisericii, dar servind în acelaşi timp misiunii creştine. Este vorba de pangarele lor, Lavka, în fapt adevărate magazine specializate în vânzarea de cărţi de învăţătură şi de rugăciuni, odoare bisericeşti, icoane foarte diverse cum numai în Grecia mai sunt , reprezentând un număr impresionant de sfinţi. Marile centre duhovniceşti ca Lavra Pecerska sau Optina aveau icoane cu soborul sfinţilor mănăstirii, pliante şi ghiduri bine documentate. Aici nu e vorba neapărat de turism, ci de a face cunoscute şi pe această cale faptele sfinţilor pământului acestuia, minunile lor.

Dar alături de oamenii credincioşi ai Rusiei, care umpleau bisericile mănăstirilor încă de foarte de dimineaţă, în orice zi a săptămânii, în aşteptarea Sf. Liturghii, acest spaţiu nesfârşit de pământ ascundea alături de sfinţenie şi posedaţii lui, "demoni" descrişi atât de bine de Dostoievski, cei fără de care o aberaţie ca revoluţia roşie nu ar fi putut avea loc. Un caz cutremurător am întâlnit chiar la Optina, unde trei proaspete cruci din cimitir aminteau de uciderea în noaptea de Paşti a anului 1993, de către un satanist declarat, ce pretindea a urma poruncile unei "voci" ce îl însoţea, a trei tineri călugări ce trăgeau clopotele Învierii. Sunt extremele Rusiei faţă în faţă, aşa cum se întâlnesc la tot pasul: rubla are pe verso pe Sf. Gheorghe şi bisericile renasc, dar străzile şi staţiile de metrou poartă în continuare nume sovietice: Leninskaia, Marxinskaia, Komsomolskaia.

Zagorsk, cetatea Sf. Serghie de Radonej, unul din cei mai iubiţi sfinţi ai Rusiei, nevoitor acum jumătate de mileniu prin codrii ce se întindeau în apropierea Moscovei. Clădirile complexului monahal, modificate sau zidite din temelii în veacul al XVIII-lea, pe vremea lui Petru cel Mare şi a Ecaterinei, sunt apăsătoare, mai ales pentru un român obişnuit cu supleţea şi smerenia mănăstirilor noastre. Văzându-le am înţeles mai bine motivele exodului călugărilor ruşi, în acea vreme, spre Athos şi Ţările Române. Construcţiile sunt impozante şi greoaie, adevărate centre administrative în care nu poţi să nu-ţi închipui pe monahi cam stingheri în faţa a ceea ce erau semnele Rusiei imperiale, ale avântului ei teritorial şi material. Inclusiv vechi construcţii superbe din secolele XI - XII au fost atinse de zelul de "ctitor" al lui Petru, ce şi-a pus puternic amprenta pe specificul lor, toate având acum în locul cupolelor şi bolţilor celebrele turle în formă de ceapă aurită, iar albului zidurilor luându-i locul verdele, galbenul, albastrul.

Biserica cu hramul Sf. Treime de la Zagorsk avea pictura originală de la 1420 a Cuviosului Andrei Rubliov. Tot aici erau şi moaştele Sfântului Serghie, dar nu numai atât. Într-un paraclis alăturat, unde cu greu ni s-a permis să intrăm, ne-am închinat la un adevărat tezaur de sfinţenie: sute de părticele de sfinte moaşte aşezate în ceară, ale unor sfinţi de pe trei continente şi acoperind în totalitate cele douăzeci de secole de istorie creştină. Printre ele, la loc de cinste, se afla, întreagă, mâna Sfântului Arhidiacon Ştefan. Ieşind din această sală am auzit pe un prieten rostind cu bucuria întregului său suflet: *M-am închinat la jumătate de Rai!*

La sărbătoarea Sfântului Serghie au venit, pe lângă miile de oameni, şi aproape 80 de episcopi şi mitropoliţi în

frunte cu patriarhul Alexei al II-lea. Unul dintre arhierei era un român basarabean micuț de statură și cu o barbă albă și bogată, care a stat de vorbă destul de mult timp cu noi, spre bucuria noastră. Vorbitori de română mai erau și episcopii din Basarabia, dintre care cu P.S. Iustinian de Tiraspol ne-am întreținut ceva timp, dar fără să reușim să-l întrebăm ceea ce ne interesa cu adevărat: *Ce face mitropolia pentru eliberarea lui Ilie Ilașcu ?*

Moscova. De cum am intrat în oraș am căutat Galeriile Tretiakov unde știam că se află Icoana Sf. Treimi "Troița" Cuviosului Andrei Rubliov. Ajunși târziu la muzeu a trebuit să trecem destul de repede prin zecile de săli cu clasicii picturii ruse și ne-am oprit la cele șase săli cu icoane. Atâta har și frumusețe izvorau încât uneori te puteai crede într-o biserică. În fața icoanei Sf. Fecioare din Vladimir, icoană din veacul XIII făcătoare de minuni, închisă acum după niște geamuri groase de sticlă, am găsit câțiva ruși citind în șoaptă un acatist scris de mână într-un carnețel. Ne-am închinat și noi alături de ei, sfidând ceea ce se voia un muzeu rece, în care ateismul, indiferent de culoarea politică, a încercat să încorseteze harul, reducând icoanele doar la statutul de "opere de artă", ceea ce erau cu prisosință, și încercând să ascundă că ele sunt mai ales ferestre spre Dumnezeu și sfinții Lui.

Dar nu numai icoanele erau zăvorâte în muzee, ci chiar biserici întregi fuseseră deturnate de la binecuvântata lor folosință, cum era cazul cu catedrala Vasile Blajânii la Moscova, Sf. Sofia la Kiev și multe altele. Acesta era un mod sigur de încătușare a credinței și de clasare a ei printre fenomenele sociale oarecare, aparținând cumva mai mult trecutului. Nu m-am putut opri să nu remarc că, în România, deși poate mulți nu reușesc să aprecieze acest lucru, nu a mai rămas nici o biserică sau mănăstire muzeu, toate revenind la menirea lor de lăcașuri de închinăciune.

Alături de Kremlin și de alte câteva monumente, Moscova era dominată și de catedrala Iisus Mântuitorul, simbolul ortodoxiei ruse în renaștere. Construită pe locul unui lăcaș mai vechi dărâmat de comuniști, este o clădire grandioasă excelent proporționată, cu linii armonioase, o reîntoarcere la vechea arhitectură bizantină. Sub construcția principală se mai află câteva capele, ele însele spațioase cât niște biserici. Încă nefinisată, a costat deja 2 miliarde de ruble (80 milioane dolari), dar cei "îngrijorați" de costurile implicate în acest vast proiect nu au fost milioanele de credincioși ce au contribuit la înălțarea ei după putință, rugându-se să vină ceasul târnosirii ei, ci ateii de toate orientările, comuniști sau democrați.

Statul a contribuit și el financiar la acest proiect, cererea bisericii în acest sens fiind susținută și prin afirmarea datoriei acestuia, ca unul ce a dărâmat sute de biserici sau le-a transformat în grajduri, magazine, ateliere, de a compensa măcar în parte aceste imense distrugeri prin sprijinul la înălțarea catedralei Iisus Mântuitorul.

Dar motivul consistentului sprijin dat pentru această zidire din nou a catedralei mi-a fost și altfel lămurit de un intelectual basarabean întâlnit la întoarcerea spre țară și bun cunoscător al realităților din Federația Rusă. El mi-a spus că această biserică a fost construită de țari după victoria asupra lui Napoleon la 1812 și avea inițial de jur împrejur niște basoreliefuri impunătoare cu scene din luptele de atunci. Deci catedrala e mai mult un simbol național și mărturie a unui moment istoric ce a fost urmat de năvălirea nestingherită a rușilor în Europa, statul socotind clădirea lăcașului de cult, pe care a finanțat-o, mai mult un suport pentru basoreliefurile ce vor fi făcute din nou și amplasate.

M-am simțit puțin intrigat și i-am obiectat că suntem în ceea mai mare țară ortodoxă. Basarabeanul - unionist convins și foarte îndurerat că nădejdii lor sincere în România, de la noi nu i se răspunde, de către clasa politică, decât cu vorbe goale și desconsiderare - mi-a spus că România e cea mai puternică țară ortodoxă.Și a continuat înainte ca eu să pot protesta, argumentându-și afirmația cu date din recensământul din 1998 din Federația Rusă, cu care el era la curent.

Astfel, din 140 milioane locuitori s-au declarat 51 % atei, peste 30 milioane sunt musulmani care nu s-au integrat niciodată cu adevărat statului, vreo 8 - 10 milioane sunt animiști și șamaniști din popoarele Siberiei, iar fără celelalte confesiuni creștine, ortodocșii declarați deabia depășesc 20 milioane, numărul parohiilor fiind mai mic ca la noi, care avem peste 10.000; la fel și numărul mănăstirilor și al monahilor. În Ucraina, unde credința este mai

vie, iar din cele 60 milioane locuitori, ateii nu mai au pondere prea însemnată, credincioşii sunt împărţiţi în trei jurisdicţii diferite la care se adaugă puternicul nucleu greco-catolic dinspre Polonia. Aici ţin de Patriarhia Moscovei peste 4.000 parohii. Grecia nu are o populaţie decât de 10 milioane de locuitorii, Serbia şi Bulgaria nici atât şi iată, a concluzionat românul întâlnit în stepele Rusiei, că noi, românii, nu suntem deloc de plâns, ci bastionul puternic al ortodoxiei.

Diveevsk, locul unde Sf. Serafim de Sarov şi-a încheiat viaţa sa din această lume şi unde a ctitorit două mari mănăstiri de maici, sfătuit şi ajutat fiind de Maica Domnului. După Ierusalim şi Athos, aici este a treia aşezare aflată sub directa purtare de grijă a Fecioarei Maria, conform promisiunii pe care a făcut-o sfântului în una din cele 12 întâlniri pe care le-au avut. Pe calea pe care a mers atunci Maica Domnului locul a fost înălţat, iar obştea iese în fiecare seară într-o lungă procesiune în care se rosteşte de 150 de ori "Născătoare de Dumnezeu, Fecioară". Sarovul, locul unde a pustnicit sfântul stând o mie de zile pe o piatră în rugăciune, este acum cuprins în perimetrul unei baze militare, accesul pelerinilor fiind interzis.

Dar la Diveevsk ne-am confruntat ceva mai puternic cu o problemă ce-o mai întâlnisem de câteva ori în lunga noastră călătorie. Problema respectivă era cea a calendarului, ruşii, ca şi sârbii, Athos-ul sau Ierusalimul ţinând calendarul vechi, iar românii cu grecii şi bulgarii pe cel nou, îndreptat, cu excepţia Paştelui, pe care-l sărbătorim împreună. Între ruşi am întâlnit atât persoane care priveau calendarul ca un simplu instrument de măsurare a timpului, cât şi "stilişti" înverşunaţi care ne priveau ca pe nişte trădători ai Ortodoxiei şi nişte vânduţi catolicilor, vizita Papei în România fiind pentru ei dovada cea mai elocventă în acest sens. O maică basarabeancă, aflată la peste 2000 km de casă, ne-a întrebat direct de ce nu mai zicem Crezul la Sf. Liturghie şi ce alte inovaţii avem de gând să mai aducem. Ne-a fost greu să o convingem că şi noi avem tot Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur şi a Sf. Vasile şi că nu am schimbat nimic în programul liturgic, dar oricum nu părea să ne creadă pe deplin. La sărutarea moaştelor Sf. Serafim ne-a verificat pe toţi dacă avem cruciuliţe la gât. În Rusia, ca şi în România la unele mănăstiri, maicile erau mai intransigente şi mai zelotiste decât călugării.

Bucovina. Voi încheia aceste note cu câteva consideraţii privind viaţa românilor din Ucraina. Încă de la trecerea frontierei erau uşor de identificat pe tăbliţele indicatoare scrise cu chirilice numele slavizate ale unor localităţi româneşti, însă plăcuţe bilingve nu am întâlnit decât în două-trei cazuri. În prima biserică în care am poposit, la Ceahor, chiar lângă Cernăuţi, am avut sentimentul că sunt în ţară, că nu intrasem încă în Ucraina. Pictura nouă avea numele sfinţilor scris în româneşte, cu litere latine, slujba era în româneşte, singura inscripţie în slavă fiind "Hristos a înviat!" A trebuit să se termine Sf. Liturghie ca să constat că aparenţa de viaţă românească în acele locuri era mai mult o amăgire. Încercând să intru în vorbă cu nişte copilaşi am descoperit surprins că, la fel ca majoritatea credincioşilor, nu ştiau o boabă limba română. Biserica, una din cele aproximativ 50 de parohii româneşti din Bucovina ocupată, mi-a apărut mai mult ca o amintire încă vie a unor vremuri fără întoarcere. Câţiva bătrâni români mi-au explicat cu durere că, fiind suburbie a Cernăuţilor, zeci de familii de ucraineni cu stare din oraş şi-au făcut aici case şi din cvasitotalitatea populaţiei comunei, cum erau până acum vreo cincizeci de ani, românii nu mai erau astăzi nici 40%. Cea mai apropiată şcoală românească pentru cele câteva sute de români era într-o comună la câţiva kilometri, însă copiii care doreau puteau urma două ore de limba română săptămânal chiar în Ceahor. Nu ştim ce rezultate pot izvorî din acest puţin pe care îl au acum, mai de curând, însă sunt destul de sceptic, pentru că am întâlnit grupuri care vorbeau numai ucraineană şi, încercând timid să obţin o informaţie de la ei, am văzut că toţi erau în fapt români care aproape îşi uitaseră limba. Altminteri erau foarte bucuroşi că-i vizităm şi foarte primitori, ca şi bucovinenii de la noi.

Deşi slujba era în româneşte la biserică nu am putut să nu-mi pun o întrebare. Cum se face că toate aceste parohii româneşti ţin de Patriarhia Rusă, fie că ţin calendarul vechi, fie pe cel îndreptat? Exprimându-mi nelămurirea în faţa unor localnici am primit mai multe răspunsuri, fiecare adevărat în felul său: nu s-a dorit a se produce tulburare în biserică prin schimbarea jurisdicţiei şi eventuale conflicte ce ar apărea şi ar duce la dezbinarea românilor; frica

preoților de KGB; avantajele pe care le au preoții în starea actuală; puterea ortodoxiei ruse etc. Recunosc că mie, ca român, mi-ar fi plăcut ca biserica neamului meu să-i cuprindă pe toți fiii săi, însă orice acțiune în acest sens trebuie făcută cu mare diplomație și grijă pentru soarta bucovinenilor, și așa atât de vitregiți de istorie și atât de uitați de noi, românii cei din țară.

Români din teritoriile răpite voi întâlni aproape peste tot în timpul călătoriei de peste 6000 km. Am vorbit cu ei în marile mănăstiri pe care le-am vizitat, unde erau călugări sau pelerini ca și noi, la Academia Duhovnicească de la Zagorsk, lângă Moscova, unde erau studenți, precum și în alte locuri unde plecaseră temporar spre a câștiga câțiva bani și a se întoarce apoi să-și ducă traiul unde s-au născut. Acolo unde i-am întâlnit ne-au întâmpinat cu bucurie, găsindu-ne ei și venind ca să vorbească cu noi numai de dragul de a-și auzi limba și a vedea dacă i-am uitat.

Din aceste două săptămâni de pelerinaj mi s-au impus impresii a căror întărire sau răsturnare las timpului să o cearnă. Întâi că Rusia creștină, purificată prin suferința și încercările din veacul acesta, și poate chiar de la Petru cel Mare, are puterea de a se ridica spiritual și a se regăsi pentru a naște iar sfinți și gânditori cum a mai dat. Rămâne și acum însă vechea piatră de poticnire: imperialismul întemeiat pe panslavism, ispita cea mai facilă cu care îi încearcă cel rău. Mărturisesc că, după ce am parcurs 6000 km în care zile și nopți traversam câmpii nesfârșite, galbene și lutoase, uneori cu culturi pipernicite, alteori cu pâlcuri de conifere, după ce am traversat fluvii mari cât Dunărea pe care ei le numeau râuri - și aveau nenumărate în această imensitate ce se întinde pe 17 milioane km^2, aproape 1/6 din întinderea uscatului - m-am întrebat sincer dacă trăind într-un astfel de spațiu, mai poți avea sentimentul limitării, al coordonatelor. Nu e nici o admirație în cele ce spun, poate chiar puțină spaimă; oricine, venit din alte zone, nu poate decât să se întrebe ce caută el aici: cred că și francezii la 1812 și nemții în 1942-43 s-au întrebat astfel. Realitatea e că singurele repere valabile pe care le-am putut detecta au fost mănăstirile. Acolo uitam cu toții de drumul parcurs, de distanțe, și ne simțeam cumva acasă, căci acasă este pentru creștin orice loc în care întâlnește viață în Hristos.

Dar pe deplin acasă ne-am simțit doar când am trecut Nistrul înapoi spre România. E evident, e strigător la cer că aceea e frontiera cea adevărată. Acolo pământul gălbui devine din nou negru, satele sunt așezate la poale de dealuri, copacii sunt verzi și au frunze, nu țepi, casele sunt îngrijite și bisericile numeroase (în Rusia puteai trece prin 20 de sate fără să vezi vreuna), iar oamenii primitori și gospodari. Atâta doar că limba se pierde, românii își uită rădăcinile și noi, cei ce avem o țară, îi uităm, tot cu grija la ziua de mâine sau la tot felul de „întovărășiri" cu străinii.

Închei relatarea despre călătoria mea în spațiul slavilor răsăriteni cu gândul la Bucovina. Am simțit, fiind acolo, că nu e vorba doar de o bucată de pământ, ci de o parte a inimii mele, a fiecăruia dintre noi, care piere fără ca măcar să realizăm. În general, rupți de propriile valori și tradiții ne pierdem sufletul cu fiecare zi ce trece și nici nu ne dăm seama - preocupați de false probleme ce se reduc inevitabil fie la stomac, fie la orgoliu - că s-ar putea să vină o vreme când nu vom ști nici măcar că aveam ceva de pierdut. Și dacă piere, ce putem face noi? ar putea zice cineva. Răspunsul pe care mi l-am dat e că ajunge să fim doar mai atenți asupra noastră și să trăim efectiv această dramă, să nu ne eschivăm de la suferință, spre a deveni astfel mai conștienți, căci Dumnezeu pedepsește pe păcătos spre a-l întoarce. Numai că omul, neștiind unde e scăparea lui, fie se îndobitocește în suferință, fie "înțelept" caută soluții omenești, rătăcind și mai tare. Semnând tratatul cu Ucraina, am fost nu numai ucigași de frați, ucigași pentru a doua oară ai tuturor celor ce au crezut și au murit pentru neamul acesta vreodată, ci sinucigași, fiindcă am lovit în însăși ființa noastră.

Dacă pierim, pierim prin noi înșine. Dacă ne vom salva ființa creștină și neamul va fi numai îndurarea lui Dumnezeu către noi, pentru rugăciunile sfinților pământului acestuia.

DESPRE

RĂSĂRITUL RĂSĂRITURILOR

Articolul pe care vi-l prezentăm în continuare a apărut în revista americană *The Ortodox Word* (vol. 32, nr. 5/190, sept. - oct. 1996, pp. 208 - 228), revistă întemeiată la începutul anilor '60 de către Părintele Serafim Rose şi părintele Gherman Podmoşenski, sub patronajul *Frăţiei Sfântul Gherman din Alaska*, cu binecuvântarea Arhiepiscopului de San Francisco, Sfântul Ioan Maximovici. Autorul articolului, Părintele Ieromonah Damaschin, ucenic al Părintelui Serafim Rose, aduce în faţa noastră, prin mărturia experienţei sale personale, o problemă deosebit de actuală şi pentru tinerii din România: raportul între mistica creştină, aşa cum e ea înţeleasă în ortodoxie, şi experienţele mistice ale adepţilor religiilor orientale pătrunse masiv în occident. Părintele Damaschin expune cu multă pătrundere şi competenţă duhovnicească problemele celor ce au ajuns la ortodoxie trecând prin religiile orientale, făcând totodată distincţiile extrem de necesare între tipurile de experienţe mistice orientale şi cele din creştinismul răsăritean. Suntem încredinţaţi că această mărturie directă a unui părinte duhovnicesc ce a descoperit comorile ortodoxiei la celălalt capăt al lumii va fi foarte folositoare şi multor tineri români ce încă rătăcesc departe de comoara îngropată chiar în ograda casei lor. Mulţumirile noastre se îndreaptă către părintele Damaschin de la *Frăţia Sfântul Gherman din Alaska* prin bunăvoinţa şi amabilitatea căruia am putut să facem cunoscute aceste pagini cititorilor din România. Menţionăm că prima parte a acestui articol a fost publicată în revista *Epifania*, nr.1-2, 1998.

Constantin Făgeţan

I.

DE LA RELIGIILE ORIENTALE LA ORTODOXIA RĂSĂRITEANĂ

1. Venirea la Hristos în ortodoxie

În acea parte a lumii contemporane vorbitoare de limbă engleză s-a scris mult despre cei ce vin la ortodoxie dintr-un mediu romano-catolic, anglican sau protestant, însă s-a scris relativ puţin despre un fenomen la fel de important: numărul crescând de occidentali care vin la ortodoxie după ce au trecut prin religii orientale. Trăind în societatea occidentală, aceste persoane au avut de obicei contact cu creştinismul într-o formă sau alta, dar s-au îndepărtat de el, găsind că-i lipseşte ceva. Duhurile lor n-au dat mărturie despre adevărul din el, căci acel adevăr fusese întunecat de către un tip de religiozitate lipsită de autenticitate. Căutând Adevărul, ei căutau o percepere directă, intuitivă a Realităţii, dar în bisericile creştine vedeau cum percepţia mistică era înlocuită de intelectualism pe de o parte şi de sentimentalism pe de alta.

În primul caz, creştinismul devine ceva ce se dobândeşte prin învăţarea mecanică, pornind de la ideea că pentru a fi mântuit, e suficient să stăpâneşti în mod corect cuvintele - adică doar să memorezi versetele cheie ale Scripturii, să pătrunzi în mod intelectual conceptele şi să le repeţi, ştiind cum să te porţi şi să vorbeşti în dialectul religios al sectei tale particulare. Creştinismul devine astfel o religie seacă, întemeiată doar pe cuvinte, un sistem juridic, un set de idei şi comportamente, precum şi o instituţie politică ce operează pe baza aceloraşi principii ca instituţiile lumeşti. În multe locuri, bisericile vor adăuga un element de sentimentalism şi entuziasm, spre a aduce puţină viaţă sistemelor lor moarte, dar se ajunge la un materialism exact la fel de trivial ca şi legalismul religios. Oamenii ajung să fie hipnotizaţi atât de stările lor emoţionale autoprovocate, cât şi de sentimentul că au "dreptate" în privinţa Scripturilor şi a doctrinelor lor.

O astfel de stare nu înseamnă perceperea directă a Realităţii; ea nu e Ultimă. Nu e deci de mirare că acei ce caută spiritualitatea, chiar dacă au fost crescuţi în familii creştine, încep să privească în alte direcţii, în afara bisericilor. Astăzi apar o mulţime de cărţi, majoritatea de autori protestanţi, care avertizează oamenii asupra pericolului religiilor orientale şi a amorfei mişcări New Age. Adeseori ele sunt excelente cărţi de apologetică creştină, cu informaţii preţioase, având importantul rol de a ajuta pe oameni să ocolească primejdiile spirituale. Însă ceea ce majoritatea cărţilor evită să menţioneze este faptul că practicanţii religiilor orientale şi newage-iştii au şi ei un argument important: au motive serioase să facă ceea ce fac. Au ajuns să caute în afara bisericilor creştine deoarece, într-un fel, bisericile le-au înşelat aşteptările. Substituind experierea Adevărului prin cunoaştere mentală şi exaltări emoţionale, ele nu ajung să-i înveţe nici măcar principiile elementare păstrate de vechile religii orientale. Aceste principii elementare sunt 1) eliberarea de asuprirea gândurilor şi dobândirea păcii minţii; 2) înlăturarea dorinţelor şi a patimilor; 3) stăpânirea emoţiilor negative.

În forma sa necontrafăcută creştinismul are mijloace de a atinge toate aceste ţeluri – şi mai mult decât atât, căci merge mai departe decât toate religiile în descoperirea căii către îndumnezeire, către comuniunea desăvârşită cu Dumnezeu prin credinţa în Hristos. Tinerii noştri ajung să caute în altă parte deoarece bisericile nu cunosc aceste mijloace sau nu se folosesc de ele.

Când căutătorul occidental pătrunde într-o predanie autentică, tradiţională a unei religii orientale, poate experimenta anumite forme de trezire spirituală. El poate începe să experimenteze lumina conştiinţei pure şi eliberarea de gânduri şi, prin aceasta, să înceapă a-şi vedea propria cădere, stricăciune lăuntrică şi haosul interior, putând să pornească la înlăturarea efectelor negative ale condiţionării sale de către lume.

Mulţi se mulţumesc să rămână pe acest drum, însă în alţii se petrece ceva ciudat. Într-un anumit sens, ei înaintează spiritual mult mai mult decât o făcuseră vreodată înainte, dar în acelaşi timp sunt în mod inexplicabil neîmpliniţi. O dată cu noua lor descoperire a ceva ce depăşeşte domeniul egoului şi al patimilor, devin conştienţi că trebuie să existe ceva încă mai presus - mai presus de ceea ce le dă autentica lor tradiţie orientală. De ce oare se întâmplă astfel ? Unii ar putea spune că, în calitate de occidentali, ei poartă creştinismul, ca să spunem aşa, în codul lor genetic. Însă noi am putea spune chiar mai mult: aceştia, chiar dacă au avut contact cu creştinismul într-o formă sărăcită, au ajuns totuşi în contact cu "idealul hristic" aşa cum l-a numit Oluesa, marele transmiţător al religiei băştinaşilor americani. Însuşi germenele ideii de Iisus Hristos - Dumnezeu Care S-a întrupat, Care S-a golit pe Sine în creaţie, Care a spus cuvintele pe care le-a spus şi Care a murit pe Cruce pentru readucerea omenirii la starea ei originară, deci în Paradis - este atât de puternic în sine, încât istorisirile şi învăţăturile lui Buddha, Lao Ţi, Confucius, Mahomed şi ale zeităţilor hinduse pălesc în comparaţie cu el. Dar dacă Hristos e atât de măreţ încât se poate distinge prin El Însuşi, de ce religia întemeiată pe El se află într-o stare atât de jalnică? De ce oare e atât de exteriorizată, materialistă şi lumească? Cu siguranţă, gândesc neîmpliniţii căutători în religiile orientale, trebuie să fie mai mult decât atât în ceea ce-L priveşte pe Hristos.

Dar în aceste suflete lucrează ceva mai mult decât ideea de Hristos. Însuşi Hristos lucrează în ei. O dată ce au auzit cele descoperite de Hristos devin de acum încolo răspunzători, iar El îi ajută să ducă la bun sfârşit această răspundere, îi ajută să vină la El.

Şi astfel căutarea lor în religiile orientale îi aduce în pragul Bisericii Ortodoxe Răsăritene, cea mai veche şi tradiţională dintre comunităţile creştine. În religiile orientale *transmiterea* directă a înţelepciunii de la învăţător la discipol are o importanţă vitală. Ortodoxia posedă această transmitere ce merge în urmă până la Hristos Însuşi: o linie de dezvoltare istorică neîntreruptă, fără vreo schimbare fundamentală a punctului de vedere, aşa cum s-a întâmplat în Occident după schisma din 1054.

Căutătorii spirituali din zilele noastre găsesc în Ortodoxie o îndrumare clară întru dobândirea liniştii, stăpânirea patimilor şi gândurilor şi cultivarea virtuţilor, ca şi învăţături precise despre amăgirile spirituale, călăuzindu-i cu mai multă siguranţă pe calea comuniunii cu Dumnezeu. Însă mai presus de toate, ei află Chipul Neschimbat al lui Hristos, pe Care nu-L întrezăriseră în celelalte biserici. În El, pe Care vechiul Imn Acatist Îl numeşte "Răsărit al răsăriturilor", ei află Începutul şi Sfârşitul dorinţei inimilor şi poarta către viaţa veşnică. În profunda tradiţie mistică şi contemplativă a Răsăritului Creştin, aceştia sunt capabili să treacă cu bine dincolo de realizările pe care le-au avut în religiile orientale.

În unele privinţe, cei ce se convertesc la ortodoxie de la religiile orientale au un anumit avantaj asupra celor convertiţi de la confesiunile creştine occidentale, însă în alte privinţe sunt dezavantajaţi. Întru folosul nostru al tuturor ce suntem convertiţi la ortodoxie, vom discuta această problemă mai amănunţit.

2. Capcanele în care cad protestanţii convertiţi la ortodoxie

Când vorbim despre protestanţii convertiţi la ortodoxie nu ne referim la toţi şi nici la protestantism în întregime, ci vorbim doar despre tendinţele cele mai grave dinăuntrul protestantismului şi despre problemele ce apar atunci când aceştia intră în Biserica Ortodoxă.

Originea protestantismului se găseşte în dorinţa demnă de laudă de a ieşi din ipocrizia religioasă şi din corupţie, cultivând legătura personală cu Iisus Hristos. Însă conform cu firea umană cea căzută, aceeaşi ipocrizie şi corupţie au pătruns curând şi în protestantism, aşa încât pentru foarte mulţi singura motivaţie rămâne spiritul de protest, ideea de a fi mai "drept" decât catolicii, întemeiată pe propria părere.

Pornind cu o astfel de motivaţie, protestanţii ce devin ortodocşi, în dorinţa lor de a continua să fie drepţi, se comportă în acelaşi mod. În loc să fie experţi în citarea Scripturilor spre a-şi dovedi părerile personale, ajung acum experţi în citarea Sfinţilor Părinţi, a canoanelor şi dogmelor, pentru a se îndreptăţi; în loc să-i combată şi ridiculizeze pe catolici şi pe foştii lor confraţi protestanţi, în loc de a fi implicaţi în conflictele dintre denominaţiunile protestante, acum se implică în conflictele dintre diversele jurisdicţii ortodoxe. Ei caută să devină mai drepţi nu numai decât catolicii şi protestanţii, ci chiar decât ceilalţi ortodocşi. Ca urmare, protestul lor se continuă şi în Biserica Ortodoxă. Neavând predania directă de la duhovnici cu viaţă sfântă, cuvintele lor nu au putere lucrătoare, ci rămân în domeniul bidimensional al părerilor omeneşti.

Există o mulţime de protestanţi ce sunt mult mai buni creştini decât fraţii lor ce au devenit ortodocşi. În această lumină, protestanţii convertiţi la ortodoxie ar face bine să ia în seamă cerinţa protestantismului evanghelic de a ajunge să fie *născuţi din nou*, nu doar prin botez, ci printr-o convertire radicală, proces ce preschimbă dinlăuntru şi-i fac să *nu mai fie din lumea aceasta*. Există mult adevăr în această cerinţă; problemele apar atunci când creştinii născuţi din nou vin la ortodoxie fără a fi fost cu adevărat născuţi din nou: când sunt doar nişte protestanţi rataţi, oameni ce încă sunt *din lumea aceasta* şi vor să-şi ascundă lipsa de profunzime spirituală devenind mai drepţi decât toate denominaţiunile protestante la un loc. În astfel de cazuri, convertirea lor rămâne în mare parte la nivel intelectual.

Un protestant nu poate fi cu adevărat ortodox până ce nu s-a născut din nou, exact aşa cum spun protestanţii că trebuie să facă. Numai atunci când s-a convertit în mod autentic la Hristos poate fi convertit cu adevărat la ortodoxie. Acela poate înţelege profunzimea ortodoxiei şi poate să-i pătrundă esenţa, aşa cum mulţi protestanţi de bună credinţă convertiţi la ortodoxie au făcut-o deja.

3. Capcanele în care cad romano-catolicii convertiţi la ortodoxie

În vreme ce motivaţia greşită a protestantismului este aceea de a fi drept, greşita motivaţie a romano-catolicismului este *autoritatea.* Graţie accentului pus pe absoluta autoritate exterioară şi infailibilitatea instituţiei ecleziastice, Biserica Romano-catolică a menţinut cel mai vechi Imperiu în viaţă din lume - însă cu un preţ deosebit de mare. În Biserica Ortodoxă, când un patriarh sau episcop cade în erezie, credincioşii nu sunt obligaţi să i se alăture. Însă în romano-catolicism nu există cale de scăpare. Dacă papa adoptă cea mai greşită atitudine şi proclamă cele mai primejdioase erezii - şi atunci când convoacă un conciliu precum Vatican II - poporul trebuie să-l urmeze, altminteri nu mai poate rămâne catolic. Linia de demarcaţie a existenţei ca romano-catolic nu constă în a rămâne credincios anumitor doctrine, ci mai degrabă în a te afla sub şi a fi recunoscut de autoritatea unui papă. O dovadă elementară a acestui fapt se poate vedea la catolicii de rit bizantin, care nu sunt obligaţi să accepte doctrina catolică a lui Filioque atâta vreme cât acceptă autoritatea papală.

Majoritatea romano-catolicilor ce au venit în Biserica Ortodoxă în ultimele decade au făcut-o datorită falimentului spiritual rezultat din Vatican II. Dar făcând aceasta, unii dintre ei nu au făcut decât să vândă venerarea unei autorităţi în schimbul alteia. Criticând catolicismul, aduc totuşi cu ei aceeaşi mentalitate papală în Biserica Ortodoxă. Ortodoxia lor constă în primul rând din a fi sub şi recunoscuţi de o autoritate bisericească ce este, la rândul ei, recunoscută. Ei îşi vor stoarce mintea şi vor face tot posibilul să menţină acest statut de recunoaştere, căci le dă siguranţa protecţiei instituţionale pe care au avut-o în romano-catolicism; şi intră literalmente în panică de îndată ce acel statut e ameninţat câtuşi de puţin.

A fi ortodox înseamnă şi a te afla sub ocrotirea unui episcop ortodox, dar nu acesta e lucrul de căpetenie, ca în romano-catolicism. Când unii romano-catolici înrobiţi acestei mentalităţi se convertesc la Ortodoxie, ei otrăvesc atmosfera cu o eclesiologie străină. Subliniem din nou, nu este vorba de toţi catolicii convertiţi la ortodoxie, ci doar despre capcanele în care ei ar putea să cadă. Mulţi dintre aceşti convertiţi îi dau de ruşine pe cei născuţi ortodocşi prin profunzimea evlaviei lor. Când s-au convertit cu adevărat la ortodoxie, şi nu doar şi-au transferat loialitatea către o altă autoritate, ei împodobesc Biserica ca minunaţi creştini ortodocşi.

4. Inima ortodoxiei

De obicei, convertiţii de la religiile orientale evită capcanele menţionate anterior. Ei nu au cum să întâlnească obstacolul de a încerca să fie mereu drepţi sau de a trebui să protesteze, şi nici nu sunt preocupaţi de autoritate, de politică sau jurisdicţii. La fel ca Părintele Serafim Rose – care a venit la ortodoxie de la buddhism şi taoism - ei sunt capabili să meargă direct către inima ortodoxiei ezoterice, cea din cealaltă lume. Dimensiunea ascetică şi mistică le este imediat familiară. Ei au deja o înţelegere a celor spuse de către Sfinţii Părinţi în ce priveşte trecerea dincolo de domeniul simţurilor, înlăturarea dorinţei pentru cele create, cultivarea purităţii minţii, nelegarea minţii de gânduri şi imagini etc. Nu le este greu să priceapă ce înseamnă a fi mântuit de falsa identitate a "omului vechi" prin pocăinţă şi credinţa în Iisus Hristos, dându-şi seama că aceasta este esenţa ortodoxiei, ce nu are de a face cu corectitudinea, organizarea ori conceptele raţionale, ci doar cu unirea directă cu Dumnezeu.

În mai mare măsură decât alţii, aceşti convertiţi ştiu ce înseamnă să nu fii din lumea aceasta şi astfel vieţile lor sunt adeseori înzestrate cu un fel de nelumesc ce ţine cu adevărat de ortodoxia cea mai autentică, dar lipseşte din

majoritatea bisericilor ortodoxe din occident. Însă şi convertiţii de la religiile orientale dau piept cu propriile primejdii, dintre care vom evidenţia câteva aici:

5. Capcanele în care cad cei convertiţi de la religiile orientale

1 *Prelestul*. Pe durata implicării lor în religiile orientale unii dintre aceşti convertiţi au avut unele experienţe spirituale care, din lipsa unui îndreptar ortodox cu ajutorul căruia să le poată înţelege, i-au dus către amăgire spirituală sau *prelest*. Dacă nu au ajuns să-şi dea seama de greşeala lor prin pocăinţă, pot aduce cu ei în ortodoxie o înţelegere deformată a vieţii spirituale, putând folosi rugăciunea lui Iisus ca pe un fel de *mantra* care să le producă o stare hipnotică sau înfierbântarea sângelui, stare în care ei cred că merg spre bine, dar de fapt merg spre mai rău. Aceste stări psihosenzoriale auto induse, în loc să-i ajute să-şi vadă propriile păcate şi să se pocăiască îi împiedică să dea faţă cu ei înşişi şi propria vinovăţie. După câteva luni sau câţiva ani de când sunt ortodocşi ajung să creadă că au deja parte de experienţe asemănătoare cu cele ale Sfântului Simeon Noul Teolog, însă acelea nu sunt decât devieri de la măreţia spirituală.

2. *Spiritualitatea pusă mai presus de Hristos.* O altă capcană încă şi mai subtilă este tendinţa de a pune exclusiv accentul pe "spiritualitate", cuvânt extrem de popular astăzi, ajungând să nu mai însemne de fapt nimic precis. Un convertit poate fi total scufundat în "spiritualitate" fără ca măcar să-L cunoască în mod real pe Iisus Hristos! El poate cunoaşte învăţăturile mistice şi ezoterice ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, ale Sfântului Dionisie Areopagitul; poate scormoni în adâncurile sclipitoarei cărţi a lui Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii de Răsărit* totuşi rămâne o întrebare: oare chiar Îl cunoaşte pe Hristos? În acest sens, şi el ar putea învăţa de la protestanţi, care pe bună dreptate pun atât de mult accentul pe faptul de a-L avea pe Hristos ca Mântuitor personal şi de a fi născuţi din nou prin credinţa personală în El.

Un exemplu de situare a spiritualităţii deasupra de Hristos a fost Thomas Merton, care a fost la început un profund scriitor creştin, iar mai târziu a devenit un adept al spiritualităţii şi al "călătoriei contemplative". Spre sfârşitul vieţii se îndepărtase atât de mult de creştinismul tradiţional încât şi-a exprimat dorinţa de a primi iniţierea tantrică de la buddhiştii tibetani. Povestea lui ar trebui să slujească drept avertisment tuturor convertiţilor la creştinism de la religiile orientale.

3. *Sincretismul.* Sincretismul religios este concepţia potrivit căreia toate religiile posedă acelaşi adevăr în străfundul lor ezoteric şi sunt în mod egal valide ca mijloc de mântuire. Această idee e deosebit de atractivă pentru inteligenţele deosebite, căci prin aceasta omul poate avea impresia că reconciliază adevărurile tuturor religiilor şi, în acelaşi timp, se situează puţin deasupra tuturor tradiţiilor.

Dintre toate religiile lumii, numai creştinismul (care, desigur, e mai mult decât o religie) nu-şi află locul în schema sincretistă, şi aceasta în virtutea dogmei sale supreme despre Sfânta Treime, ce este de neconceput nu numai pentru intelectul discursiv, ci şi pentru lumina intelectului pur cultivat de mistici şi metafizicieni. Sincretiştii nu pot accepta înţelesul deplin al revelaţiei treimice, tocmai pentru că ea se plasează în afara scopului urmărit de intelectul lor şi pentru că de fapt ar trebui să-şi răstignească propriile intelecte în faţa ei.

Cu toate acestea, se întâmplă câte o dată ca sincretiştii să ajungă în Biserica Ortodoxă cu ideile lor intacte. Ei îşi vor mărturisi credinţa în Sfânta Treime, dar cu *reservatio mentalis* că dogma Treimii se referă doar la imanenţa sau manifestarea în lume a lui Dumnezeu, şi că în ultimă instanţă Dumnezeu e dincolo de o asemenea distincţie sau "limitare". Acest lucru, desigur, duce la denaturarea adevăratului înţeles al creştinismului, care afirmă că revelaţia Treimii se referă, înainte de toate, la deplina transcendenţă a lui Dumnezeu, este revelarea ultimă a esenţei reale a lui Dumnezeu, dincolo de înţelegerea minţii. A înţelege transcedenţa revelaţiei treimice înseamnă să înţelegi că nu toate religiile posedă acelaşi adevăr, căci numai creştinismul posedă revelaţia ultimă asupra Naturii lui Dumnezeu, adusă omenirii prin întruparea lui Iisus Hristos.

4. *Spiritualizarea lumescului*. E un lucru obişnuit printre creştinii ortodocşi din societatea noastră materialistă să ducă o viaţă tipic lumească (muzică uşoară, filme vulgare, spectacole televizate, etc.) şi să-şi slăvească trupul (prin preocuparea pentru confortul fizic, cosmetice, regim alimentar, jogging etc.), încercând să combine acest mod de viaţă cu forme de manifestare ortodoxă exterioare: icoane, muzică corală, etc. Pentru cei veniţi dintr-un mediu New Age sau din religii orientale, acelaşi sindrom ia o formă diferită. În loc de muzică uşoară apare muzica de tip New Age, precum cea cântată de Enya (ce evocă în cântecele ei zeităţi păgâne în limba latină). Iar grija faţă de trup ia forma unei preocupări excesive pentru alimentare naturistă, fitoterapie, medicină alternativă, vitamine sau boli autodiagnosticate.

Industria alimentaţiei naturiste şi a medicamentelor e saturată de o mentalitate ipohondrică de masă, ce provine din obsesia faţă de corp. Cultivarea sănătăţii trupeşti şi a vitalităţii e văzută ca o cale către spiritualitate şi astfel efectele produse de hrană şi plantele medicinale iau locul adevăratei vieţi spirituale. Întrucât le pare a fi ceva mai spiritualizat, mai natural şi mai nelumesc decât cursul de aerobic al lui Jane Fonda, creştinii ortodocşi cred că e foarte bine să se preocupe de aceasta, învăţând proprietăţile tuturor felurilor de alimente, plante şi vitamine imaginabile. Şi astfel idealul de neatins al sănătăţii perfecte devine un idol ce-l pune în umbră pe Dumnezeu. Această religie trebuie abandonată atunci când cineva devine ortodox. Dacă ar fi făcut parte în mod legitim din ortodoxie, am fi găsit-o în Vieţile Sfinţilor, dar n-o găsim. În loc de asta, vedem cum sfinţii posteau după rânduiala Bisericii. Ei posteau întru folosul sufletului, la fel cum oamenii de azi ţin regim spre folosul trupului.

Nu spunem că toate alimentele naturiste, remediile medicinei alternative sau vitaminele trebuie înlăturate; de exemplu, pâinea integrală e un aliment mai bun decât pâinea albă, iar homeopatia a fost acceptată de unii părinţi de la Optina. Vrem doar să subliniem că, în lumea modernă, aceste lucruri au creat o dependenţă care, la fel ca alcoolismul, nu e sesizată şi recunoscută de către cel dependent. Oamenii aduc cu ei această dependenţă în Biserică şi pot continua astfel la nesfârşit, căci, spre deosebire de alcoolism, aceasta nu-i omoară.

6. Arhimandritul Sofronie

Pentru un material mai bogat despre religiile orientale şi ortodoxie cititorul e îndrumat să consulte cartea Părintelui Serafim Rose, *Ortodoxia şi religia viitorului*. Această carte, publicată în milioane de exemplare în întreaga lume, a contribuit la aducerea unui număr nespus de mare de oameni la Hristos în ortodoxie, avertizându-i asupra primejdiilor implicate de practicile spirituale non-ortodoxe.

Alte cărţi importante pe aceiaşi temă sunt lucrările scrise de Arhimandritul Sofronie Saharov, *EI trăieşte în mine (His Life Is Mine)* şi *Îl vom vedea aşa cum este (We Shall See Him As He Is)*. În aceste lucrări, părintele Sofronie reuşeşte să întâlnească religiile orientale pe propriul lor teren, datorită unicei reuniri a doi factori: 1) în tinereţe fusese profund implicat în practici religioase orientale şi experimentase o oarecare trezire spirituală de pe urma lor, 2) în calitate de creştin ortodox şi ucenic al Sfântului Siluan de la Muntele Athos, el a experimentat profunzimea vieţii spirituale creştine şi a primit darul unei adânci pocăinţe şi vederea Luminii Necreate şi 3) nu s-a dat înapoi să vorbească despre experienţele sale cele mai profunde.

Când oamenii abia aşteaptă să vorbească despre experienţele lor spirituale, de obicei e semn că nu prea se află ceva real în ele. Cei ce sunt adevărate vase ale îndumnezeirii în Lumina Necreată sunt reticenţi să vorbească despre asta, cu atât mai puţin să scrie. Acest fapt face ca ultima carte a Părintelui Sofronie, *Îl vom vedea aşa cum este*, să fie atât de singulară. Unicul motiv pentru care a relatat experienţele sale autentice este acela că în momentul când a scris cartea având 92 de ani, trăind în recluziune şi fiind pe marginea gropii, nu mai era în primejdie să fie afectat de slavă din partea oamenilor; în plus, ca occidental crescut în Europa ştia cât de sărăcit spiritual era omul modern şi în ce măsură au aderat contemporanii săi la religiile orientale pentru a-şi umple vidul, întrucât creştinismul nu părea să le ofere acelaşi grad de experienţă mistică. Ultima sa carte a scris-o pentru a

arăta ceea ce e cu adevărat posibil prin credința în Iisus Hristos, trecându-se dincolo de ceea ce e posibil în alte religii. Deosebit de interesantă este distincția pe care o face între lumina minții (a intelectului pur sau a purei conștiințe) și Lumina Necreată a Dumnezeirii - ambele trăite de către el în mod nemijlocit.

Operele Părintelui Sofronie ce includ și cartea *Sfântul Siluan Athonitul*, ar trebui recomandate celor implicați în religiile orientale și în același timp interesați de ortodoxia răsăriteană.

7. Împlinirea celor din vechime

În acest număr special din *Cuvântul Ortodox (The Orthodox Word)* vă înfățișăm relatările a trei persoane ce au venit la ortodoxie din religii orientale. Nădăjduim că declarațiile lor personale vor trezi interesul și vor duce la înțelegerea acestui fenomen ce va continua să crească pe măsura trecerii timpului și a apropierii de sfârșitul lumii. E important ca oamenii să-și dea seama că majoritatea acestor convertiri nu se întemeiază pe simpla respingere totală a unei false religii și îmbrățișarea uneia adevărate, cu nimic mai mult decât convertirile de la protestantism și catolicism. Mai curând ei trec **dincolo** de religiile orientale, care sunt "bune până acolo unde merg" (cum a spus Părintele Serafim Rose despre multe dintre ele), dar nu merg destul de departe.

În Hristos se află împlinirea celor așteptate de către cei din vechime: Lao Țî, Confucius, Buddha, Zoroastru, Socrate, Platon și cei ce au scris Vedele. Hristos nu desființează toate cele apărute înainte ci le aduce la împlinire, surpând cele false și înălțând pe cele adevărate în Lumina revelației Sale definitive. Adevărurile din toate vechile religii și filosofii strălucesc în această Lumină, dar nu sunt ele însele Lumina și nu sunt deopotrivă cu ea. Văzute cu ochii credinței, ele aduc mărturie despre Lumina revelației la fel cum fac și sufletele căutătorilor spirituali de azi când, prin fereastra religiilor orientale tradiționale, zăresc chipul Neschimbat al lui Hristos strălucind cu întreaga Sa sclipire în Sfânta Biserică Ortodoxă.

II.

DUMNEZEUL PERSONAL

> *Primul pas pe calea spirituală*, spunea Părintele Serafim Rose, *este contactul cu Realitatea, aflarea unei Realități mai adânci decât realitatea de fiecare zi ce se schimbă atât de iute, piere fără să lase nimic în urmă și nu aduce sufletului o fericire statornică.*
>
> *Al doilea pas este cunoașterea acelei realități ca Persoană...*

Întuneric, neant fără sfârșit, existență în afara spațiului și timpului, acolo unde totul este Acum iar timpul nu are sens. Acela există dincolo de toate, dedesubtul tuturor lucrurilor, sau poate ar fi mai bine sa spunem deasupra tuturor lucrurilor, căci atunci când l-am zărit am zărit și nenumărate forme și ființe urcând către el ca niște săgeți de lumină, întinzându-se, căutandu-L pe Acela cu toata ființa lor. Însă era clar că acestui întuneric sau neant nu-i păsa! In el sălășluia totala indiferență, totala impersonalitate.

Am avut această experiență pe când practicam meditația zen. Până și astăzi o socotesc a fi fost o experiență reală, o întrezărire a eternității. Problema mea nu era această întrezărire, ci interpretarea pe care i-am dat-o; căci pe atunci credeam că ceea ce văzusem era Dumnezeu. Ce oare altceva putea să fie o astfel de eternitate existând în mod transcendent, dincolo de tot ce ființează?

La scurt timp după această experiență m-am dus la o întrunire a creștinilor în campusul Universității Santa Cruz, doar ca să văd cum Îl adoră pe Dumnezeu cei mai puțin luminați decât mine, din perspectiva privilegiată a înaltei

cunoaşteri pe care o primisem. Îmi amintesc cum, în timpul întrunirii, îmi spuneam că acei oameni aveau nevoie de un Dumnezeu personal, întrucât erau încă prinşi în plasa ego-ului; că aveau nevoie să se identifice cu un asemenea Dumnezeu, deoarece nu ajunseseră la transcenderea propriei personalităţi, că erau încă antropocentrici, prinşi în propria formă omenească, trupească, şi deci simţeau nevoia să-şi creeze un Dumnezeu antropomorf. Nici o problemă, gândeam eu, dacă ei simt nevoia să născocească un astfel de Dumnezeu. Tot e mai bine decât să nu-L caute deloc. Eu însă socoteam că ştiu taina pe care ei nu erau în stare să o cunoască, o taină ce li s-ar părea înspăimântătoare, căci încă se identificau cu ego-ul, dar care pe mine nu mă neliniştea defel. Taina era aceasta: da, Dumnezeu există, dar nu e de loc aşa cum Îl cred majoritatea oamenilor. El - sau mai degrabă Acela - este Impersonal. Cere-I lui Dumnezeu orice vrei, Lui nu-I pasă. Nu e împotriva ta, dar nici de partea ta. Nu e nimic anume. Nu poţi să spui cu adevărat nimic despre Acela. Pur şi simplu se află acolo şi va fi totdeauna acolo.

Majoritatea oamenilor ce participau la întrunire îmi păreau plicticoşi, totuşi era un tânăr cu care mă gândeam că aş putea intra în legătură. Arăta ca un hippie tipic din Santa Cruz, cu păr lung ce-i cădea peste ochi şi un pulover sud-american, iar când vorbea părea să aibă o adevărată pasiune pentru Adevăr. După întrunire am avut o lungă convorbire cu el care mi-a confirmat prima impresie, aceea că nu făcea parte din tipul obişnuit de creştin american modern. Se numea Tim. Era un individ foarte creativ, ce ştia să gândească cu capul, un artist, şi pe deasupra, şi puţin filosof.

În perioada următoare am citit cărţi de mistică şi am stat de vorba cu oameni care la fel ca mine, avuseseră experienţa Dumnezeului Impersonal. Unii ÎI descriau mai mult ca un Dumnezeu Transpersonal - adică fiecare om posedă acest neant Absolut etern în străfundul fiinţei sale, deci fiecare e Dumnezeu - dar, practic vorbind, aceasta e totuna cu a spune că Dumnezeu e Impersonal. Unii au avut o asemenea experienţă prin zen, yoga, alţii prin droguri psihedelice. Un tânăr ce nu avea nimic de a face cu vreo practică spirituală mi-a povestit cum, în timpul unei transe provocate de LSD, mersese din ce în ce mai departe, tot mai adânc înăuntrul său, până ce a ajuns la un glob minuscul. Intrând în acel glob, s-a trezit învăluit în neantul infinit, infinitate pe care a considerat-o a fi Absolutul.

Era "Eternul acum", despre care vorbeau maeştrii spirituali din Occident cu impersonalul "Acest", "Id Suprema", "Marele Sine" Transpersonal al fiecăruia, despre care Alan Watts (orientalist şi scriitor, care a trăit între anii 1915 şi 1973, care a promovat meditaţia zen în Statele Unite şi a scris lucrări de religie comparată şi mistică orientala - n. tr.), spunea că oamenii occidentali trebuie să ajungă să-l realizeze spre a-şi găsi pacea lăuntrică. Oare această Realitate Ultimă, această Forţă Impersonală a universului era ceva ce omul modern putea ajunge să cunoască doar cu o picătură de LSD, pe când oamenii sfinţi din vechime s-au nevoit întreaga viaţă spre a-L cunoaşte, iar până la urmă au ajuns doar la o variantă degradată, antropomorfă?

Dar, aşa cum am învăţat la zen, adevărul unui lucru nu se putea descoperi gândindu-te la el, ci mai degrabă experimentându-l. Deci haide să experimentez roadele proaspetei mele conştientizări a Dumnezeului, ceea ce, aşa cum spun cunoscătorii, îmi va aduce pacea lăuntrică şi desăvârşita acceptare a tuturor lucrurilor.

Dar timpul trecea şi explorarea a ceea ce credeam a fi Dumnezeul Impersonal mă lăsa neîmplinit. Dar de ce să-mi mai bat capul cu propria neîmplinire de vreme ce ajunsesem la transcenderea ego-ului? Totuşi parcă nu era tocmai în regulă ca ego-ul meu ce fusese depăşit (fie măcar şi pentru o clipă), să rămână în iad. Dar al meu rămăsese. Îmi amintesc cum ascultam mereu şi mereu un cântec numit *Aruncă-te în foc*, despre un om care gemea de parcă ar fi fost în iad; mă puteam identifica perfect cu el şi, ascultându-l, mă simţeam ceva mai bine.

Aflându-mă într-o asemenea stare nu cred că mi-a trecut vreodată prin minte să-l convertesc pe Tim la credinţa în Dumnezeul Impersonal, dar voiam să aflu ce gândea. Ştiind că mă interesa mistica, Tim mi-a arătat cele mai profunde, pătrunzătoare şi mistice cărţi creştine pe care le cunoştea. Nu erau romano-catolice, deşi Tim era catolic; erau cărţi ortodoxe. Prima carte era a Arhimandritului Sofronie care fusese pictor abstract şi practicant de yoga la Paris, înainte de a se duce la mănăstirile ortodoxe de la Muntele Athos, în Grecia, unde a devenit ucenicul unui mistic neştiut, Părintele Siluan.

Una dintre cărţile Arhimandritului Sofronie se numea *El trăieşte în mine (His Life Is Mine)*. Fiind interesat de tehnicile mistice, am sărit imediat la capitolul intitulat *Metoda Rugăciunii lui Iisus* şi am dat peste un pasaj care m-

a impresionat mai mult decât tot ce citisem până atunci, schimbându-mi viața pentru totdeauna. Iată acest pasaj: "Calea părinților cere credință puternică și îndelungă răbdare, în vreme ce contemporanii noștri vor să ia toate darurile spirituale cu forța și cât mai repede, inclusiv contemplarea directă a Dumnezeului Absolut, punând laolaltă rugăciunea făcută în Numele lui Iisus cu yoga sau meditația transcendentala și altele de același fel. Trebuie să subliniez primejdia unor asemenea erori - primejdia de a socoti rugăciunea ca una dintre cele mai simple și ușoare mijloace «tehnice» ce duc la unirea imediată cu Dumnezeu. E necesar să tragem o linie de demarcație foarte clară între Rugăciunea lui Iisus și orice altă teorie ascetică. E dus în amăgire acela ce se străduiește să se dezbrace mental de tot ceea ce este trecător și relativ spre a trece dincolo de vreun prag invizibil și a-și realiza originea sa veșnică, identitatea cu Izvorul a tot ceea ce există, spre a se întoarce și a se contopi cu El, Absolutul transpersonal și de nenumit. Asemenea exerciții i-au dus pe mulți în stare să se ridice la contemplarea supra-rațională a existenței, să experimenteze o anumită cutremurare mistică, să cunoască starea de liniște mentală când mintea trece de hotarele timpului și ale spațiului. În astfel de stări omul poate să simtă pacea retragerii din fenomenele mereu schimbătoare ale lumii vizibile, poate chiar să aibă o anume experiență a eternității, dar Dumnezeul Adevărului, Dumnezeul Cel Viu nu se află acolo. E doar propria frumusețe a omului, creată după chipul lui Dumnezeu, contemplată și văzută ca Divinitate, în vreme ce el însuși rămâne în limitele sale de făptură creată. Este un lucru de o importanță covârșitoare. Tragedia materialității provine din faptul că omul vede un miraj pe care, în dorul său după o viață veșnică, îl ia drept o oază reală. Această formă de asceză impersonală duce până la urmă la afirmarea existenței principiului divin în însăși natura umană. Astfel, omul e purtat înspre ideea auto-deificării - cauza și originea căderii. Omul orbit de închipuita măreție a ceea ce contempla a și păşit pe calea spre propria pierzanie. El s-a lepădat de revelația Dumnezeului Personal. Conceptul de Persoană îi pare limitativ, nedemn de Absolut, și încearcă să se desprindă de asemenea limitări, spre a se întoarce la starea care își închipuie că i-a aparținut înaintea venirii sale în lume. *Această deplasare înspre adâncurile ființei sale nu e altceva decât atracția către neființa din care am fost chemați prin voința Creatorului (s.n.).*

"Adevăratul Creator ni s-a dezvăluit în chip Absolut Personal. Întreaga noastră credință creștină se bazează pe cunoașterea lui Dumnezeu, Cel Dintâi și Cel Mai De Pe Urmă, al Cărui nume este Eu Sunt. Rugăciunea noastră trebuie să fie întotdeauna personală, față către Față. El ne-a creat spre a ne uni cu Ființa Sa Divină fără să ne distrugă caracterul personal. Acesta e felul de nemurire îngăduit nouă de către Hristos."

Într-unul dintre aceste paragrafe (primul), Arhimandritul Sofronie identificase perfect experiențele mele. Cuvintele sale au avut răsunetul adevărului în sufletul meu și nu cred că s-ar fi întâmplat așa de n-aș fi trecut prin atâtea chinuri în lunile dinainte. Ele mi s-au părut adevărate pentru că Părintele Sofronie, care fusese el însuși yoghin, nu nega realitatea experiențelor conștiinței transpersonale. Nu era un creștin extrovertit, robit de litera legii, care să dea deoparte pur și simplu experiențele practicanților spirituali necreștini ca fiind dăunătoare și demonice. Părintele Sofronie arăta atât adevărul acestor experiențe, cât și limitele lor. Acel unic paragraf explica totul. Explica de ce fusesem în iad (și de ce, așa cum am aflat mai târziu, Alan Watts murise în mizerie spirituală, din pricina alcoolismului). Explica de ce sfinții creștini și-au petrecut întreaga viață străduindu-se să ajungă cât mai aproape de Dumnezeul Personal, pe când tânărul amintit mai sus a descoperit Dumnezeul Impersonal fără nici un efort, doar prin efectul drogului.

Înainte gândeam că credința într-un Dumnezeu Personal era doar o stare parțială și incompletă a dezvoltării spirituale și că dincolo de ea se află realitatea Absolutului Impersonal sau Transpersonal. Acum începeam să-mi dau seama că adevărul era exact invers: a experimenta Eternitatea transpersonală înseamnă a parcurge doar o parte din drum, iar dincolo de aceasta se află Cel Ce sălășluiește în acea Eternitate, Acel Personal EU SUNT. Da, experimentasem Eternitatea ca Neant, însă acest neant nu este Dumnezeu. Mai degrabă, așa cum arată Părintele Sofronie, este starea de veșnică neființă din care am fost chemat la viață. Când cineva pătrunde din ce în ce mai adânc în sine prin meditație (sau prin droguri), poate eventual să ajungă la această stare, neantul de unde am venit cu toții.

Poate că această experiență îl poate ajuta pe om să Îl cunoască pe Dumnezeu (așa cum se întâmplase cu mine), dar nu-l poate duce până la capăt. Calea unirii cu Dumnezeu este dragostea, dragostea dintre o persoană și Absolutul Personal. Această Cale este cea mai grea dintre toate, dar singura vrednică de Dumnezeu și singura vrednică de

făptura umană făcută după chipul Său Divin. Părintele Sofronie spune: "Nu există nevoință ascetică mai grea și mai chinuitoare decât truda de a te apropia de Dumnezeu, Care este Dragoste". Și în continuare scrie: "Când Adevăratul Dumnezeu Se descoperă pe Sine în viziunea Luminii Necreate, omul își pierde în mod firesc orice dorință de a se contopi cu Absolutul transpersonal. Cunoașterea pătrunsă de viață (spre deosebire de cunoașterea abstractă) nu poate cu nici un chip să fie limitată la intelect: trebuie să existe o unire reală cu actul Ființării. Aceasta se îndeplinește prin dragoste: ***Să-L iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta... și din tot cugetul tău.*** Porunca ne cere dragoste. Deci dragostea nu este ceva ce ni s-a dat: ea trebuie dobândită prin străduință săvârșită de bună voie. Cerința se adresează mai întâi inimii, centrul spiritual al individului. Mintea e numai una dintre energiile ființei umane. Dragostea începe din inimă, iar mintea e confruntată cu un nou eveniment lăuntric și contemplă Ființarea în Lumina Dragostei Divine."

Toate acestea erau grozave, dar rămâneau de fapt doar în carte, iar autorul trăia în Anglia. Aveam nevoie de cineva care să mă ajute să pătrund în această realitate, să-L cunosc pe Dumnezeu ca Persoană. Tim făcuse începutul, dar nu-mi putea fi maestru spiritual și nici n-a pretins vreodată să-mi fie. M-a luat o dată la o mănăstire catolică de la Big Sur, dar nu m-am apropiat de nimeni din cei de acolo. Atmosfera părea mai degrabă sterilă, însă mi-a plăcut apropierea de natură, căci mănăstirea era așezată într-un loc plin de frumusețe, cu vedere înspre ocean. Când i-am vorbit lui Tim despre asta, mi-a spus: "Am auzit de o altă mănăstire, una ortodoxă, mult mai apropiată de natură. Se află undeva sus, în munții din nordul Californiei, și n-au nici măcar curent electric, telefon sau apă curentă". Am rămas foarte nedumerit, dar Tim nu știa mai multe despre ea.

Peste câteva luni, pe neașteptate, un preot-călugăr, chiar de la mănăstirea cu pricina, Părintele Serafim Rose, a venit în campusul Universității Santa Cruz, pentru câteva conferințe și discuții. Conducea o autofurgonetă veche și hodorogită și a ieșit din ea îmbrăcat într-o sutană neagră, ponosită, cu părul său lung și barba căruntă extrem de lungă și cârlionțată.

Apoi îmi amintesc doar că mergeam alături de Părintele Serafim prin colegiu. Tocmai se terminase cina și studenții se învârteau prin jurul cantinei, pierzându-și vremea. Toți se holbau la Părintele Serafim, însă el trecea printre ei la fel de firesc ca la el acasă. În mijlocul acestui colegiu american, la curent cu ultimele noutăți la modă, el părea că tocmai sosise din deșertul egiptean al secolului al patrulea.

Părintele Serafim a intrat într-o sală de conferințe și a început să vorbească. Se întâmplase ca în acel moment să fie răcit și își trăgea mereu nasul în timpul conferinței. Deși era evident extenuat, totuși rămânea cu capul limpede, bine dispus și gata să răspundă pe larg la întrebări. Mi-am dat seama că era cel puțin la fel de învățat și mult mai înțelept decât oricare dintre profesorii mei, și totuși era în mod clar un om din sălbăticie, mult mai în largul său într-o pădure decât în sala de cursuri.

Ceea ce m-a izbit cel mai puternic la Părintele Serafim era faptul că în fața mea se afla un om ce se jertfise cu totul pentru Dumnezeu, pentru Adevăr. Nu era un profesor universitar ce primea un salariu bun pentru a fi un răspânditor de cunoștințe, nici un lider religios ce tânjea după putere, influență sau o farfurioară cu fructe care să i fie pusă la picioare, așa cum făceau alți maeștri spirituali ce aveau discipoli prin împrejurimi. Nu intrase "în religie" pentru ceea ce putea obține de pe urma ei; nu căuta un suport pentru "a se bucura de plăcerile vieții spirituale". Era doar un simplu călugăr ce căuta Adevărul mai presus de orice altceva. Și, după o umbră de îndoială, am înțeles că ar fi fost în stare să moară pentru acel Adevăr, căci puteam simți că murea deja pentru el.

Auzisem că Părintele Serafim a trecut prin religiile orientale înainte de a deveni călugăr ortodox. Cum am aflat mai târziu, practicase la început zen-ul și fusese elevul lui Alan Watts. Mai târziu s-a îndepărtat de zen și s-a concentrat asupra filosofiei lui Lao Țî, pe care a socotit-o a fi mai pură și originară, studiind cu un transmițător autentic al filozofiei taoiste, Gi-ming Shien, învățând de la el chineza veche. Chiar și taoismul, probabil cea mai pură filosofie de dinainte de Hristos, l-a lăsat neîmplinit, căci nu întruchipa plinătatea Adevărului, ci doar o preînchipuire a lui; dar prin această preînchipuire a fost adus înapoi la adevăratul creștinism nedenaturat.

Când conferința Părintelui Serafim a luat sfârșit, m-am gândit: acesta e de departe cel mai înțelept om pe care l-am întâlnit. Când s-a interesat dacă există întrebări, l-am întrebat despre principala mea preocupare din acea

vreme. L-am întrebat: "De unde vine ideea de Dumnezeu Impersonal?"

"Acest concept", mi-a spus el, "vine de la oamenii care nu vor să se întâlnească cu Dumnezeul Personal pentru că El, cu siguranță cere de la om anumite lucruri... "

În tinerețea sa, Părintele Serafim nu voise să-L întâlnească pe Dumnezeul Personal, Care i-ar fi cerut anumite lucruri. Era un om plin de zel, care voia totul sau nimic, știind că dacă Dumnezeul Personal există cu adevărat nu ar putea să Îl urmeze la fel ca creştinii căldicei ce o fac doar pentru binefaceri, pentru a-şi împlini dorințele lor capricioase. Știa că, dacă ar fi crezut în Dumnezeul Personal, ar fi trebuit să-I dea totul. Însă faptul de a trăi fără Dumnezeul Personal era atât de infernal, încât a fost tras înapoi ca un magnet de către Hristos, de îndată ce a aflat forma pură a revelației lui Hristos în Răsăritul Creştin.

Într-o scrisoare către un căutător spiritual Părintele Serafim scria despre felul cum a ajuns să creadă în Dumnezeul Personal:

"Ani de zile în studiile mele mă mulțumeam să rămân «deasupra» tradițiilor, dar totuşi într-un fel credincios lor... Când am vizitat o biserică ortodoxă, m-am dus doar ca să văd o altă tradiție. Însă de când am intrat pentru prima oară într-o biserică ortodoxă (o biserică rusească din San Fancisco) cu mine s-a întâmplat ceva ce nu mai trăisem în nici un templu budist sau oriental. Ceva în inima mea îmi spunea că mă aflam, <<acasă>>, că toată căutarea mea se sfârşise. Nici nu ştiam exact despre ce e vorba, căci slujba mi se părea destul de ciudată şi era într-o limbă străină. Am început să particip la slujbele ortodoxe ceva mai des, învățând treptat limba şi obiceiurile....Sub influența ortodoxiei şi a ortodocşilor, o nouă idee a început să pătrundă în câmpul conştiinței mele: acel Adevăr nu era o idee abstractă cercetată şi cunoscută de minte ci era ceva personal - chiar o Persoană - cercetată şi iubită de către inimă. Aşa L-am întâlnit eu pe Hristos."

Tot aşa L-am întâlnit şi eu pe Hristos. Dar dacă acest articol începe să sune la fel ca şi celelalte mărturii creştine pe care le-ați auzit cu toții înainte, atunci dați-mi voie să-l fac să fie altfel, încheindu-l în mod diferit. N-am trăit fericit nici după ce am devenit creştin. N-am obținut o slujbă bine plătită, o maşină frumoasă, o vilă cu garaj pentru două maşini, o minunată nevastă creştină şi copii binecrescuți. În loc de asta, m-am dus să trăiesc în pădure, acolo unde trăia Părintele Serafim, în vechea lui cabană de lemn. Am avut drept colegi de cameră şoareci, lilieci şi şopârle, iar dincolo de fereastra mea căprioarele şi veveriţele îşi caută hrana. Nu am nici unul dintre lucrurile pe care predicatorii Evangheliei belşugului le făgăduiesc creştinilor care au reuşit, dar am o oarecare idee despre felul cum ar fi trebuit să trăiască fiinţele umane în armonie cu natura. Cred că Lao Ţî ar fi fost de acord.

Suferinţele mele nu au luat sfarşit şi nici nu am ajuns să mă unesc cu Hristos. Aşa cum spunea Arhimandritul Sofronie, "nu există nevoință ascetică mai grea şi mai chinuitoare decât truda de a te apropia de Dumnezeu, Care este Dragoste". Dar mai bine să rămân cu Dumnezeul Personal şi să continui să sufăr decât să cred în "Dumnezeul Impersonal"şi să nu sufăr. A-L urma pe Hristos înseamnă să mergem pe Drumul Crucii dar, acceptându-ne cu bucurie crucile noastre pământeşti, ni se dă o bucurie lăuntrică, nepământeană, pe care nimeni nu o poate lua de la noi. A-L urma pe Hristos înseamnă să urmăm Calea Cerului, Calea pe care toate trebuie s-o urmeze, şi să ne reîntoarcem la starea originară, Simplitatea Primară, una cu firea, care e gătită dintru început pentru omenire.

DESPRE

NEW AGE

ÎN CARE ESTE DESCRISĂ
O "RELIGIE" SINCRETISTĂ PASAGERĂ
SAU MAI BINE SPUS:
O NOUĂ AMĂGIRE A LUMII

Locul şi originea mişcării New Age

Aşa numita mişcare New-Age a apărut în secolul al XX-lea în SUA. Până aici, o afirmaţie de puţină acribie ştiinţifică. Dar am ales în mod intenţionat această formulare generală pentru a sublinia caracterul oarecum difuz al mişcării. Dacă în privinţa spaţiului putem specifica statul California, problema datei de naştere a mişcării e mai controversată. În funcţie de perspectiva astrologică, antropologică sau psihologică, diferiţi cercetători au plasat momentul incipient fie în anul 1904 sau 1910 sau 1917, după alţii la 5 februarie 1962 (când s-a produs o anume grupare a planetelor). Potrivit psihologului C. G. Jung, era Vărsătorului începe în 1997 sau 2154 (!). Există şi o enciclopedie (*NEW AGE ENCYCLOPEDIA*, First Edition) care expune o cronologie a mişcării. Aceasta ar începe în 1875 cu formarea *Societăţii Teosofice* la New York de către Helena Petrovna Blavatsky, Henry Steel Scott şi William Quan Judge. Această totală imprecizie şi lipsă de coerenţă este tipică mişcării şi se datorează faptului că are la bază interpretări astrologice ce sunt supuse arbitrariului şi subiectivismului celor în cauză. De altfel este imposibil de stabilit cu siguranţă când începe această numărătoare şi după ce calendar. Şi atunci se pune întrebarea: cum se poate pune vreo bază pe o datare total convenţională?

Una din „virtuţile" de care se prevalează atât post modernismul cât şi New Age este anti-dogmatismul. Ca ortodocşi suntem întru totul de acord, numai că new agerii confundă *dogmatismul* cu *dogmele*, combătându-le iresponsabil în egală măsură. Prin *dogmatism* se înţelege cu adevărat o atitudine condamnabilă, în vreme ce *dogmele* sunt garanţia statorniciei şi adevărului învăţăturii creştine.[1] În ce ne priveşte vom considera ca mai plauzibilă datarea post-belică, fără ca aceasta să fie un element în afara oricărei discuţii. Următorul moment ar fi analizarea contextului religios şi social în care a apărut mişcarea. Aici lucrurile sunt deja binecunoscute şi nu necesită lămuriri suplimentare. Este vorba de „noul imperiu roman", SUA[2], un imperiu fără împărat, cu formă republicană federativă, dar un imperiu *de facto*. Din punct de vedere istoric sunt la îndemână paralelele cu imperiul roman *păgân*. Ambiţia de stăpânire a lumii s-a conturat pe deplin după victoria repurtată în 1945 asupra celor două imperii păgâne rivale: al treilea reich şi imperiul soarelui răsare. Totodată a fost întrecut şi imperiul aliat, cel britanic a cărei stea începe să decadă treptat. Va rămâne un singur rival redutabil, şi el în mod conjunctural

fost aliat, imperiul păgân sovietic. Începe războiul rece. Din punct de vedere confesional SUA se prezintă ca un mozaic în care putem totuşi desprinde cu ajutorul datelor statistice furnizate de enciclopedia CD Rom Encarta 98 următoarea structură: „La jumătatea secolului trecut populaţia SUA era predominant protestantă; ea includea relativ puţini romano-catolici şi evrei, şi aproape nici un aderent al religiilor ne-creştine cum ar fi islamul sau budismul... Printre noile fenomene religioase ale secolului trecut se numără fondarea mai multor denominaţiuni americane genuine printre care *Biserica lui Isus Cristos a sfinţilor din ultimele zile*, cunoscută popular ca *Mormonii*; *Biserica lui Cristos, Scientistă*; *Biserica adventistă de ziua a 7-a* şi *Martorii lui Jehova*.

După anuarul statistic din 1998, cel mai mare grup religios american este cel romano-catolic, aproximativ 25% din populaţie. Printre grupurile majore protestante baptiştii (19,4%), metodiştii (8%), presbiterienii (2,8%), penticostalii (1,8%) şi episcopalienii (1,7%). Biserica ortodoxă are un număr însemnat (n.n. nu este indicat în procentaj!). Cea mai răspândită religie ne-creştină din SUA este iudaismul (2%), dar şi islamul, budismul şi hinduismul au adepţi numeroşi."

Conform fostului consilier de stat american Zbygniev Brzezinski (actualmente membru al *Trilateralei Bilderberg*, grup ce este creditat a fi un super guvern mondial[3]), „Trebuie (a avea) o religie personală." [4] Ca urmare a acestor directive ideologice şi a aplicării lor în practică potrivit unui sondaj Gallup în februarie 1978, 10 milioane de americani, tineri de toate categoriile erau adepţii unor religii orientale; 9 milioane erau angrenaţi în ceea ce se cheamă „spiritual healing" (vindecare spirituală - o formă tipică a practicilor terapeutice de tip New Age inspirată din religiile orientale şi practicile şamanilor nord americani). În anul următor, 1979, 500 000 de catolici americani erau practicanţi ai healing-ului carismatic de influenţă penticostală. Aici este cazul să menţionăm apriga concurenţă dintre new ageri şi carismatici, conflictul şi contradicţia lor datorându-se mijloacelor lor diferite folosite în acelaşi scop: bunăstarea pământească *aici şi acum*.

„Nimic nu e nou sub soare". Fenomenul social cunoscut ca New Age a luat amploare vizibilă în anii 60 în mediile hippy de pe coasta de vest, statul California, având ca centru oraşul San Francisco, capitala „contraculturii" supranumit şi „laboratorul pentru noile idei". Cartierul unde îşi avea sediul această mişcare se numea *Height-Ashbury*, dar a fost supranumit parodic *Height-Hashbury*, aluzie străvezie la consumul intensiv de droguri psihedelice practicat de personajele dubioase adunate aici din toate colţurile ţării.

La data de 14 ianuarie 1967 s-au adunat 10.000 de tineri îmbrăcaţi într-o ţinută kitsch pseudo-hinduistă, autointitulaţi „flower power children" în Golden Gate Park. Evenimentul a fost salutat în ziarul „underground" (subteran, subversiv) *The City of San Francisco Oracle* ca fiind inaugurarea unei noi epoci (ere). Euforia nu a durat însă „decât o vară", cu toată răspândirea masivă - 250 000 de hippies numai în SUA. Expresia (luată din filmul suedez cu acelaşi nume) trebuie luată *ad literam*, deoarece în octombrie 67 mişcarea a fost declarată moartă şi înmormântată simbolic! Motivul principal al acestei dispariţii rapide au fost drogurile şi amorul liber practicate fără oprelişte de aceşti tineri iresponsabili, printre care s-au strecurat elemente subversive, sau de-a dreptul criminali odioşi ca Charles Manson. Această contracultură caracterizată de cunoscutul simbol al păcii (*make love not war*), - în realitatea puţin cunoscută tinerilor de atunci şi de azi *un străvechi simbol ocult satanist!*[5] - muzica flower power şi combinaţia de droguri psihedelice[6] cu variantele de yoga occidentalizată a trecut în zilele noastre la stadiul de cultură oficială şi chiar „politic corectă". Cercetătorii români ai activităţilor francmasoneriei Radu Comănescu şi Emilian M. Dobrescu au analizat cu pertinenţă şi probe indubitabile rolul francmasoneriei în evenimentele de care ne ocupăm: „...mişcarea *hippie*... o nouă formă de *masono-comunism* (subl. ns.), care prefigurează prin câteva aspecte doctrinare *New Age*-ul."[7]

Întrucât caracteristica esenţială a mişcării este sistemul de reţea (*web, net*) au existat *simultan* (sincronicity) în acei ani şi alte centre de egală importanţă ca: *Esalen* şi *Comunitatea Ananda* (California), *Findhorn Community* (Scoţia de nord), *Lama Foundation* (New Mexico), *Lebensraum-Zentrum* (Zürich) şi altele.[8]

Institutul *Esalen* din *Big Sur*, California, s-a înființat în anul 1962 și este socotit a fi unul din leagănele mișcării. Sub conducerea lui Michael Murphy și Richard Price institutul s-a orientat către experimente de noi terapii și spiritualitate alternativă de orientare asiatică. Ambiția participanților era aceea de a conferi acestor experimente de meditații, medicină holistică și diverse forme de masaj o alură intelectuală academică. Aici s-au perindat figuri de seamă ale „noii spiritualități" ca Fritz Perls, întemeietorul *gestaltterapiei*, apoi Ida Rolf cu a sa terapie *rolfing*[9], Roberto Assagioli, părintele *psihosintesei*, precum și Rollo May, Carl Rogers, Alexander Lowen, Christina și Stanislav Grof. Pe lângă aceștia au mai fost prezente personalități politice ca *M. Gorbaciov*, *Mark Satin* și cercetători ai noii fizici (Fritjof Capra, Gary Zukav). În fiecare an 5.000-7.000 de cursanți participă la gama largă de oferte new-age: psihologie transpersonală, psihologie budistă, șamanism, hipnoză, yoga, tantra, intuiție practică, gestaltterapie, metoda feldenkrais, rolfing și *Cursul miracolelor*.

Findhorn Community a fost fondată în Scoția de nord în anul 1962 de soții Peter și Eileen Caddy împreună cu Dorothy Maclean. În mod asemănător Helenei Skutch, autoarea celebrului *Curs al miracolelor* Eileen Caddy a auzit începând cu anul 1953 în timpul meditațiilor o voce lăuntrică ce-i dădea directive de conduită spirituală și practică. Fără „a cerceta duhurile", ea a luat această voce drept Dumnezeu și a urmat-o întocmai. Astfel cei doi soți împreună cu secretara Dorothy Maclean au fondat o fermă experimentală model în care s-au obținut ce-i drept niște rezultate extraordinare în urma meditațiilor asupra plantelor.

În anul 1970 a apărut la Findhorn pentru trei ani o altă figură reprezentativă a New Age-ului, tânărul american David Spangler. Acesta a continuat cu dubioasele practici de transă spiritistă, contribuind totodată prin lucrările sale la prestigiul acestui fief al mișcării New Age.[10]

Din aceste centre mișcarea s-a răspândit cu repeziciunea informațiilor unor mass-media mobile și (în mare parte cel puțin) necenzurate, mai întâi în SUA și Europa de vest (spațiul așa-zis „euro-atlantic"), pătrunzând apoi la sfârșitul anilor 70 și în Europa de răsărit, deci și în România. Aici desigur că New Age-ul a întâmpinat de multe ori dificultățile inerente sistemului totalitar: cenzură vigilentă a unui sistem mass-media aflat sub controlul statului partid.

a) Lideri și autori New Age

Prezentarea „corifeilor" mișcării are un caracter selectiv. Alegerea reprezentanților și lucrărilor celor mai semnificative se lovește de obstacolul următor: în căutarea unei legitimități și autorități cel puțin cultural-științifice, în cataloagele și enciclopediile oficiale New Age trec nume de personalități ce *nu s-au declarat nicicând explicit* a face parte din mișcare. Așa ar fi nume ca Rudolf Steiner, Carl Gustav Jung, Teilhard de Chardin, Mircea Eliade și alții. Dar pe de altă parte mișcarea își poate revendica niște „prooroci" și chiar „înaintemergători" (precursori) care pe drept cuvânt i-au pregătit - cu știință sau fără știință, cu voie sau fără voie - cărările.

Cazul total opus, de asemenea întâlnit în practică, este acela al unor autori sau savanți *ce propagă idei vădit* de tip New Age, însă din anumite pricini se leapădă deschis de apartenența la mișcare, ba mai mult, *o critică vehement*. Aici se pot încadra nume cunoscute autohtone ca Gregorian Bivolaru, Vasile Andru, Mario Vasilescu, Ion Țugui, Constantin Negureanu, Pavel Coruț, Marian Zidaru. În această situație am căutat pe cât posibil să folosim nume cât mai necontroversate, ce nu ar putea face obiectul unor contestări personale sau din afară. Sursele de bază ale acestor informații vor fi de-acum din ce în ce mai mult extrase din mijloacele post-moderniste de informație: internetul (www), enciclopediile CD Rom multi-media, e mail-ul (@). Iată spre exemplificare o listă extrasă de pe un *website* (loc de rețea, denumirea tehnică a localizării în sistemele de explorare *internet explorer* sau *netscape*) cu nume „fierbinți" de autori New Age în vogă: Lynn Andrews, Jose Arguelles, Sun Bear, Don Campbell, Ram Dass, Wayne Dyer, Louise Hay, Jean Houston, Barbara Marx Hubbard, Sue Hubbell, Laura Huxley, J.Z. Knight, John Randolph Price, James Redfield, John Robbin, Elisabeth Kubler Ross, Jamie Sams, Virginia Satir, David Spangler, Whitley Strieber, George Trevelyan, Marianne Williamson.

b) Lucrări semnificative

În decursul „navigării" (surfing) pe internet am întâlnit în website-ul *New Age Journal Online!* o publicație interesantă prin faptul (omis de autorități în materie ca Bruno Würtz, Lothar Gassmann sau Jean Vernette) că se revendică a fi o continuare a revistei „remarcabile și revoluționare" cu numele de *New Age Journal* fondată acum 100 de ani de George Bernard Shaw și prietenii săi vizionari. Aceștia se considerau a fi pionieri în domeniul aspectelor societății moderne ca: educația, tehnologia, sănătatea și spiritualitatea. Această revistă de avangardă (modernistă) și-a încetat activitatea în 1922. La 50 de ani după aceasta un grup eclectic de editori și jurnaliști „alternativi" au hotărât continuarea lui *New Age Journal*, de data aceasta în maniera post-modernistă a anilor 70 caracterizată de cultura globalistă. Am menționat caracterul post-modernist deoarece aici, spre deosebire de avangarda și originalitatea moderniștilor se tratează subiecte legate de înțelepciunea tradițională integrată tehnologiei moderne cum ar fi: vechi practici curative tibetane și noile descoperiri în programarea neuro-lingvistică, *feng-shui* (arta chinezească a design-ului de interior în vogă anii aceștia), precum și preocuparea pentru materialele și condițiile ecologice din arhitectură numită „baubiologie".

Deși *Cursul miracolelor* pretinde că nu are autor, (pentru a suscita interesul unor cercuri cât mai largi), totuși urmărind cu atenție sursele indicate de însuși propagatorii acestui curs se pot descoperi persoanele implicate în alcătuirea și distribuirea sa. În siteweb-ul internet numit *THINKING ALLOWED* se putea citi în 1998 un interviu pe marginea *Cursului* acordat de psiholoaga evreică americană Judith Skutch Whitson doctorului Jeffrey Mishlove. J. S. Whitson este printre altele[11] președinta fundației *Foundation for Inner Peace*, organizație ce se ocupă cu publicarea și răspândirea acestui curs. Dar adevărații autori se numesc Helen Schucman (a murit în 1981) și William (Bill) Thetford, autori ce din „smerenie" se numesc „canalizatori", folosind un termen contemporan ce înlocuiește demodatul „medium" spiritist. Acești doi psihologi (Helen Schucman s-a declarat evreică și atee militantă, iar Bill se considera agnostic!), au avut în 1975 o relație personală ce s-a deteriorat, iar în această situație tensionată Helen a primit următorul mesaj: „Acesta este un curs de miracole. Vă rog să luați notițe." Mesajul venea din partea unei entități ce s-a recomandat a fi... Isus! Aici putem face o paralelă cu mesajul *tolle, lege* primit de Fericitul Augustin, mesaj *cu adevărat* dumnezeiesc ce a dus la convertirea acestuia. Dar ateii și agnosticii de care ne ocupăm n-au avut darul deosebirii duhurilor, și nici precauția de a consulta pe cei competenți ce ar fi putut să-i ferească de rătăcire. Și aceasta în situația când în America există de zeci de ani milioane de ortodocși organizați în diverse eparhii, publicații ortodoxe și Institutul St. Vladimir din Crestwood New York cu teologi de prestigiu, sau chiar și mânăstiri californiene cu viață ascetică exemplară. Cursul a avut o răspândire fulgerătoare în mediile „baby boom" din America, generații postbelice total debusolate spiritual, în căutare neîncetată a adevărului trecând prin experiența rockului, drogurilor, perioada hippy, meditație transcendentală și alte tehnici și filosofii orientale, astrologie, terapii naturiste sau psihologice, mediul ideal al New Age-ului. Astfel în ianuarie 1987 existau în circulație 300 000 de copii ale cursului! Judith Skutch caracterizează acest curs - să reținem, una din cărțile „canonice" ale mișcării New Age! - ca fiind un sistem metafizic de psihoterapie spirituală. Recent (anii 90), au apărut noi cărți care aspiră la statutul de „carte de căpătâi" și au un autor bine cunoscut, deși acesta locuiește retras într-un loc necunoscut din SUA. James Redfield a scris mai întâi *The Celestine Profecy*[12], apoi mai multe urmări ale acesteia, în volumul doi care se numește *The Tenth Insight*[13]. Pe internet se poate citi o producțiune literară înrudită, și anume *The Celestine Journal*. Dar tot pe internet n-au întârziat să apară și recenzii critice, în special venite din zona neo-protestantă evanghelistă harismatică și chiar fundamentalistă. Una din cele mai pertinente critici se intitulează *Reflections on a best seller* de *Rolf Nosterud*.[14] Acolo se arată între altele că: „Prin deghizarea conceptelor oculte într-o terminologie creștină, *cărțile New Age au introdus, înșelător, mulțime de așa-zișI creștini* în cercuri New Age și neo-păgâne... Observați marea căutare de care se bucură *îngerii contrafăcuți* și *distorsiunile feministe* despre Dumnezeu. Întrucât cei mai mulți dintre „căutătorii de adevăr" contemporani nu cunosc nici datele și nu au nici voința de a rezista acestor iluzii seducătoare, o nouă paradigmă - o schimbare masivă în viziunea Americii despre realitate - transformă cultura noastră... În timp ce națiunea noastră raționalizează păcatul și idealizează păgânismul, creștinii ar trebui în schimb să ia aminte la avertismentele Scripturilor și la învățăturile Duhului Sfânt." (subl. ns.)

Aceste recenzii urmăresc - şi realizează - o poziţie creştină apologetică, dar din păcate ele eşuează în zona eterodoxiei propunând soluţii ce trădează carenţele duhovniceşti tipic neo-protestante: lipsa ierarhiei şi continuităţii apostolice, neînţelegerea catolicităţii şi a Sfintelor Taine, critica cultului sfinţilor şi liturgicii bisericeşti în general, subiectivismul în interpretarea (adesea literală, fundamentalistă) Scripturii, considerată ca autoritate supremă şi suficientă. Aceste grave abateri dăunează chiar şi celor cu cele mai bune intenţii cum ar fi C. Cumbey, C. Matrisciana, D. Hunt sau L. Gassmann.

Concluzii

Mai rar se întâlnesc luările de poziţie ortodoxe, ce vin mai ales din spaţiul american (OCA, Patriarhia ecumenică, Patriarhia Antiohiei), dar şi din surse atonite. Considerăm ca o necesitate şi abordarea mai sistematică a acestor probleme în spaţiul nostru, întrucât aceste atacuri anticreştine se fac tot mai simţite în această perioadă tulbure de tranziţie. Un bun şi promiţător început a fost făcut de Diaconul Profesor Doctor P. I. David în ultimele sale apariţii editoriale: *Invazia sectelor* şi *Sectologie*. Astfel în capitolul V al primei lucrări intitulat *New Age: o „religie" mistico-păgână şi sincretistă la dimesiunile întregului univers*[15] este prezentat mai întâi un scurt istoric, urmat de un minim doctrinar. New Age-ul este considerat pe bună dreptate a fi o provocare pentru creştini, aceştia urmând să aleagă liber şi conştient între Hristos sau Vărsătorul. Suntem încredinţaţi că această provocare se va înteţi în anii ce vor urma, propaganda New Age fiind pregătită şi promovată de la cele mai înalte nivele politice, acelea ale lojilor masonice supra-naţionale, ale unor „guverne mondiale" ce au ca zonă de acţiune întreaga planetă. Dar chiar conform ideologului lor, Alvin Toffler ce a arătat în lucrarea sa *Şocul viitorului* cum aceste perioade cultural ideologice se scurtează aproape logaritmic, mişcarea are toate şansele de a se curma mult mai rapid decât şi-au planificat aceşti „maeştri arhitecţi". Însă efectele ei duhovniceşti pot fi devastatoare pe o scară foarte largă, ceea ce îndeamnă Biserica la o mare trezvie şi reacţie, atât la nivelul ierarhiei, cât şi al fiecărui credincios în parte.

1 dogmatism 1: pozitivitate în afirmarea unei opinii în special nefondate, (neautorizate) sau arogante. 2: un punct de vedere sau sistem de idei bazat pe premize neexaminate suficient. Dogma *dog.ma.ta* [lat. *dogmat-*, *dogma*, din gr, *δοκειν dokein* a apărea, a părea] 1 a: ceva considerat a fi o opinie stabilită; în special: un *tenet* definit (lat. el, ea ţine), o opinie autoritativă a cuiva sau a unui grup de persoane…c:… 2: o învăţătură sau mai multe privind credinţa sau morala definită formal şi proclamată de Biserică.cf. *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*. Am ales dinadins aceste surse eterodoxe pentru a combate erorile apusene cu propriile lor argumente. Potrivit Bisericii, dogma este adevărul revelat în tiparele raţiunii, adevăr descoperit de Dumnezeu şi transmis oamenilor prin Revelaţie (Epifanie, Apocalipsis) şi prin inspiraţia Duhului Sfânt (Sinodul Apostolic, Fapte XV, Sinoadele ecumenice, etc.)

2 desigur, titulatura ca atare nu apare nicăieri, însă toate datele comportamentale: organizaţia (senat, Capitoliu), „pax americana" şi celelalte de acest fel ne îndreptăţesc afirmaţia de mai sus.

3 Vezi Radu Theodoru *România ca o pradă* ALMA 1997, pp. 84-86 ; 325, 326. Jan van Helsig *Organizaţiile secrete şi puterea lor în secolul XX, Ghid în reţeaua lojilor, a Înaltei Finanţe, Politică. Raport al Comisiei Trilaterale Bilderberg, CFR (Council on Foreign Relations), ONU,* ALMA 1997

4 Marilyn Fergusson, *The Aquarian Conspiracy*, Tarcher, L.A. 1980, p. 363

5 Vezi articolul *Atenţionare asupra aşa numitului simbol al dezarmării* de Pr.Elias Karim în *Vestitorul Ortodoxiei* nr.145-146 din 1995

6 Drogurile psihedelice erau considerate ca fiind căi eficace de atingere a unor stări de viziune spirituală - după bine cunoscutele practici *vision quest* şi *peyote* ale unor indieni nord americani. Dar de la pipele cu haşiş s-a trecut la mult mai periculosul *LSD*, considerat de unii profesori ca Aldous Huxley şi Timothy Leary (profesor de psihologie al prestigioasei universităţi Harvard de unde a fost ulterior exclus) ca fiind un canal ideal de atingere a unor stări de supra conştienţă. Propagarea în rândurile tinerilor şi a artiştilor şi muzicanţilor rock celebri a acestor droguri a dus la ruinarea şi chiar moartea prematură a multora printre care Jimmi Hendrix, Janis Joplin, Jim Morrison, Brian Jones şi mulţi alţii.

7 R. Comănescu, E. Dobrescu, *Istoria franc-masoneriei* vol. 3, Tempus 1995 p. 94 şi urm.

8 Bruno Würtz *New Age*,Timişoara, 1992 p. 32

9 A înfiinţat în 1970 *The Guild for Structural Integration* (Rolf Institute) cf. *New Age Encyclopedia*

10 Datele legate de centrele respective sunt bazate pe analizele apărute în magazinul suedez *Sökaren* (Căutătorul) editat de Sven Magnusson, numerele pe anul 1997

11 activă în cercetări parapsihologice, membră fondatoare a institutului *Institute of Noetic Sciences*, participantă la proiectul *The Congressional Clearinghouse for the Future* ş.a.

12 James Redfield,. *The Celestine Prophecy An Adventure* Warner Books, New York, NY, 1993

13 Insight = capacitatea de a înţelege adevăruri ascunse cf. dicţionarul Encarta 98

14 Apărută în *The Spring*, vol. 2, nr.1 din 1995 scos de *Pneuma*, magazinul de orientare spirituală al Bisericii Evanghelice Luterane din Canada.

15 Op. cit. Ed. „Crist-1", Bucureşti, 1997, p. 417 şi urm.

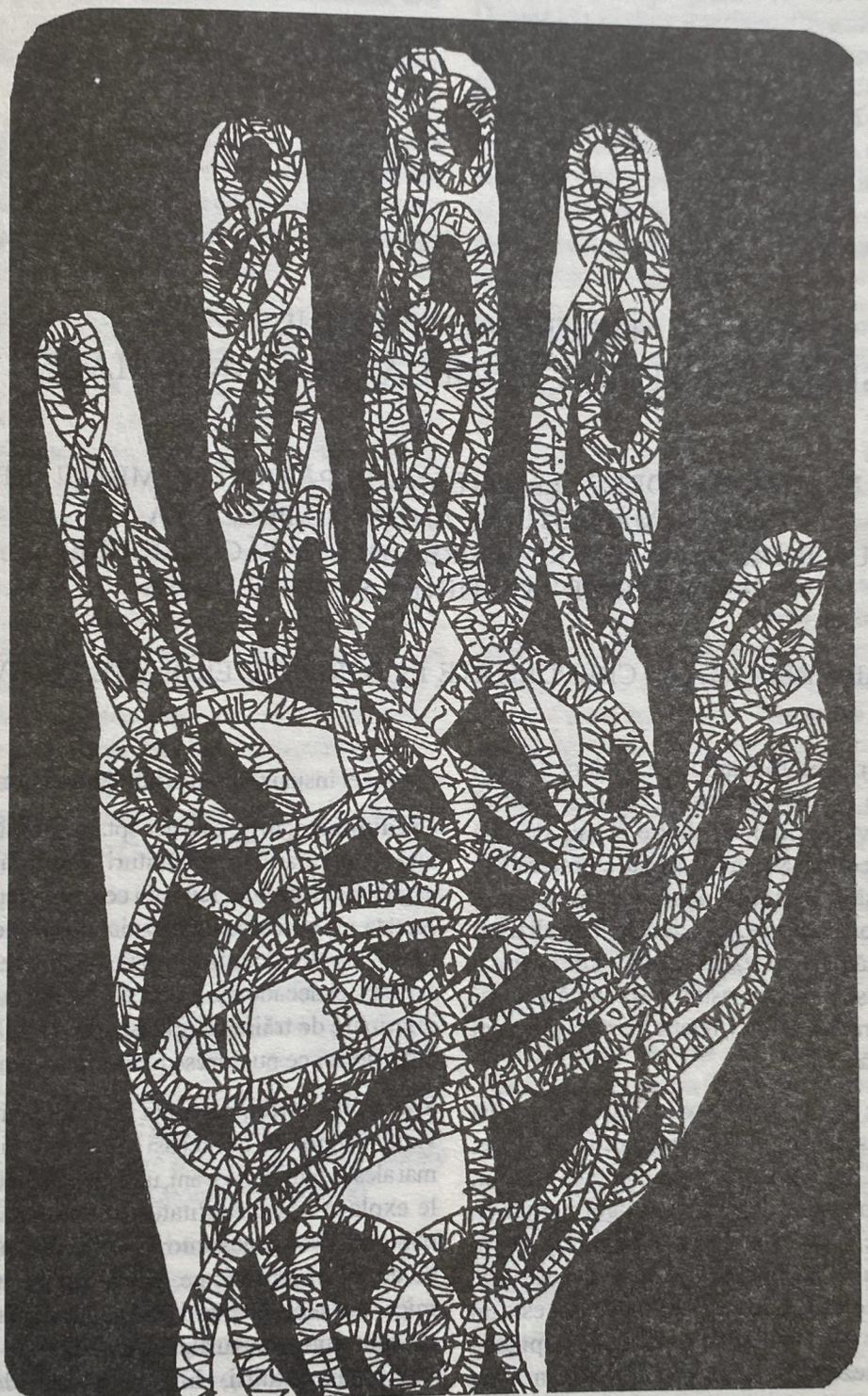

DE CE CAUTĂ OMUL SEMNE, MINUNI ŞI VINDECĂRI PARANORMALE?

ÎN CARE PĂRINTELE ADRIAN FĂGEŢEANU ŞI PĂRINTELE MIHAIL STANCIU DE LA MĂNĂSTIREA ANTIM NE PREZINTĂ UN ÎNDREPTAR PENTRU IEŞIREA DIN RĂTĂCIRILE GRELE ÎZVORÂTE DIN NEŞTIINŢĂ ŞI NECREDINŢĂ

A. DESPRE CREDINŢĂ ŞI CREDULITATE ÎN FORMELE ERONATE DE EVLAVIE

Cu toate că majoritatea românilor se declară creştini ortodocşi, care ţin la tradiţia şi cultura noastră strămoşească, evlavia multora dintre ei este deviată spre forme eronate de credinţă. Mai mult, există amestecată în motivaţia lor religioasă o anumită obsesie terorizantă a farmecelor şi a "făcăturilor" necurate, care deseori îi paralizează în demersul lor raţional către Dumnezeu. Relaţia lor de iubire cu Dumnezeu, liberă şi conştientă, este astfel disprețuită şi chiar înlocuită cu o relaţie contractuală cu El, relaţie marcată pregnant de o frică de natură ocultă.

"**Credinţa** este o putere de legătură care înfăptuieşte unirea desăvârşită, nemijlocită şi mai presus de fire a celui ce crede, cu Dumnezeu Cel crezut"[1]. Ea este, deci, deschiderea omului, prin puterea harului dumnezeiesc, pentru dialogul iubitor cu Dumnezeu. Iar actul de credinţă angajează omul întreg, cu tot sufletul şi cu tot trupul. Credinţa nu e doar o adeziune intelectuală la învăţătura creştină despre Dumnezeu, ci este un mod de viaţă susţinut de harul divin. Este acceptarea făgăduinţelor lui Dumnezeu, Care se descoperă prin Iisus Hristos şi împlinirea poruncilor Lui în viaţă. Credinţa foloseşte puterile raţiunii dar face omului sesizabile taine şi realităţi duhovniceşti şi dumnezeieşti superioare limitelor raţiunii şi, prin aceasta, dă omului un nou impuls în cunoaşterea lui Dumnezeu şi a lumii zidite de El. Prin "credinţa lucrătoare în iubire" (Galateni 5.6), omul Îl întâlneşte pe Dumnezeu, Cel ce este mai presus de toate, se uneşte iubitor şi înţelegător cu El, se face el însuşi templu sfinţit al lui Dumnezeu.

Credulitatea, însă, ca o acceptare simplă, fără discernământ şi fără rezerve a unor învăţături, este o atitudine nefirească şi păguboasă a omului leneş în cele ale vieţii morale şi spirituale. Acesta nu-şi foloseşte trezvia şi raţiunea în posibilităţile lor firești, ci şi le adoarme printr-o nepunere a lor în lucrare şi, prin aceasta, el decade din punct de vedere duhovnicesc spre forme inferioare de trăire religioasă, devenind o ţintă foarte uşor de atins de cei ce nu doresc mântuirea oamenilor.

Speculând, astfel, neştiinţa şi naivitatea multora în materie de viaţă religioasă, numeroşi "prooroci şi vindecători", apăruţi mai ales în ultimii zece ani, unii mai exotici, alţii mai tradiţionalişti, le exploatează credulitatea într-un mod plin de viclenie. Iar oamenii slabi şi neştiutori care cad în plasa înşelării aruncată de aceşti impostori, pe lângă paguba materială suferită - nu mică -, deseori îşi pierd şi sănătatea fizică şi spirituală. Şi încă nu sunt puţine cazurile de lepădare de ortodoxie şi, deci, de nădejdea mântuirii, chiar de deznădejde, prin care diavolul şi ucenicii lui îşi măresc palmaresul lor criminal.

1. Falsul misticism

"Este semnul ruşinos al unei stări religioase înapoiate sub raportul intelectual şi moral, mai bine zis tristul certificat al căderii de la însăşi starea de religiozitate la aceea de magie.

caracteristică popoarelor primitive stăpânite de pâcla groasă a ignoranței. Mai mult falsul misticism întreține această stare de înapoiere, de decădere religioasă, de marasm moral. De aceea este, în primul rând, în interesul ridicării sufletelor la adevărata credință, la credința luminată, la spiritualitatea autentică, la o viață morală superioară, ca Biserica să urmărească cu strășnicie purificarea vieții religioase a credincioșilor din sânul ei, de falsul misticism.

Ca să dăm o definiție aproximativă a falsului misticism, am putea spune că el **este o dispoziție a sufletului, care așteaptă sau vede la tot pasul un miracol, caută sau vede necontenit vedenii și îmbracă pe fiecare persoană mai deosebită în aureolă supranaturală.**"[2] (Părintele Dumitru Stăniloae)

Departe de aparențele atractive și performanțele metafizice senzaționale oferite de falsul misticism, viața spirituală în ortodoxie presupune o creștere morală a omului credincios, creștere fără de care orice experiență religioasă își pierde legitimarea. Sfinții Părinți au formulat cel mai limpede învățătura despre treptele desăvârșirii creștine sau ale urcușului duhovnicesc. Cea dintâi treaptă, totdeauna ocolită sau măcar simulată de falșii mistici, este curățirea sufletească și trupească de patimi (treapta nevoințelor ascetice) fără de care nimeni nu poate spori și nici nu-l poate vedea pe Dumnezeu. Apoi, urmează treapta contemplării duhovnicești a rațiunilor divine din natură și Scriptură. Elanul minții de cunoaștere iubitoare a lui Dumnezeu, după ce au fost depășite toate piedicile păcatului, se intensifică apoi pe măsura unirii cu Dumnezeu prin rugăciune neîncetată. Intrând, astfel, în odihna iubirii dumnezeiești, omul pășește pe treapta a treia, a îndumnezeirii prin har, a părtășiei tot mai depline la viața și fericirea dumnezeiască.

Pe când, "credinciosul angajat de dezechilibrul său într-o experiență falsă stabilește relații arbitrare între cauze și efecte, face abstracție de corelația obiectivă și rațională dintre fenomene și se antrenează în excese și generalizări unilaterale. Mizează pe false intuiții și principializează sentimente nebuloase, accentuând până la exclusivitate pe afectivitate în dauna vieții raționale, a simțirii raționale de care vorbesc Părinții. Ortodoxia a pus un accent deosebit pe paza minții și a inimii, pe introducerea minții în inimă, care are și acest sens de colaborare a intelectului cu simțirea".[3](Î.P.S. Antonie Plămădeală)

Plecând de la acest dezechilibru duhovnicesc între rațiune și simțire, între cunoașterea și împroprierea trăirii Tradiției Bisericii, "credinciosul" angajat în false experiențe mistice se îndepărtează de reperele unei vieți religioase sănătoase, luându-și libertatea nu numai de a-și crea alte repere (cele proprii îi devin singurele normative), ci și de a le propaga între credincioșii apropiați lui. Cunoașterea Tradiției ortodoxe autentice, așadar, ferește pe orice credincios ortodox de excese, de exagerări și de erori dogmatice și mistice, uneori chiar fatale, în calea mântuirii personale și comunitare prin Biserică.

1.1. Cauzele falsului misticism sunt multiple. De cele mai multe ori ele se conjugă în proporții diferite de la caz la caz, nuanțând într-un fel specific fiecare deviere mistică.

Unele sunt cauzele ivite dintr-o viață spirituală degenerată în **superstiții și practici oculte**. "Mulți din cei ce practică formele magiei și ale superstiției socotesc că nu păcătuiesc față de Dumnezeu, ci chiar îl servesc. Ceea ce dă practicilor magice un caracter de fals misticism e convingerea celor ce recurg la ele că intră oarecum în contact cu lumea de dincolo, supranaturală."[4] Ori tocmai această ofertă a contactului și a ajutorului imediat ce vine din lumea nevăzută atrage pe mulți oameni spre domeniul magiei și ocultismului. Superstiția, erezia și ateismul formează triada infernală cu care diavolul amețește mințile oamenilor, deviindu-i de la dreapta credință în Dumnezeu spre multe căi de pierzare veșnică.

Crizele patologice, **bolile și deranjamentele psihice**, produc și alimentează deseori falsul misticism. Unor stări de boală se datorează multe din așa-numitele viziuni și comunicări cu ființe din alte lumi. "Ele sunt susținute însă și de o frământare religioasă în cei ce le produc, ca și în cei ce le acceptă, spre deosebire de manifestările ocultismului, care sunt lipsite de o frământare religioasă, deși sunt însoțite și ele de un fior al întâlnirii cu nevăzutul. Dar dacă privim atent, observăm că și frământarea religioasă la subiectele producătoare de false viziuni e bolnăvicioasă."[5] Boala psihică, fie moștenită genetic, fie dezlănțuită în urma unor șocuri emoționale, generează apoi în imaginația omului unele idei fixe, obsesii și viziuni mai mult sau mai puțin religioase. "Dar falsul misticism se întreține nu numai prin halucinații, ci și prin iluzii. La halucinație este mai întâi ideea, reprezentarea mintală, apoi senzația, sau imaginea cu aparență de realitate. La iluzie este întâi o senzație reală și apoi o idee, o reprezentare falsă despre ea, o interpretare greșită a ei. Dacă halucinația este mai ales apanajul celor bolnavi, iluzia nu presupune numaidecât o boală."[6] Ea apare în general acolo unde este o percepție superficială a realității și a vieții religioase, o confuzie și o ignoranță propice răspândirii falsului misticism.

Între **cauzele morale** ale evlaviei false amintim ignoranța, lăcomia și prezumția (închipuirea de sine). Deseori, azi, magia, lăcomia și prezumția, se întâlnesc în unul și același impostor care, exploatând ignoranța poporului creștin, devine promotorul pe scară largă al unor experiențe și fenomene paranormale[7]. Însă "formele epidemice ale falsului misticism sunt un semn trist de înapoiere religioasă generală și un certificat rușinos pentru păstorii sufletești ai unui popor. (...)

Neștiința este, cum spunea Sfântul Marcu Ascetul, maica tuturor relelor. Ea este unul dintre cei trei uriași puternici ai diavolului (alături de uitare și nepăsare), sub ocrotirea cărora se furișează toate patimile în suflete. De aceea omul are datoria să lupte necontenit pentru alungarea neștiinței din sine. (...) La adăpostul ignoranței se instalează în suflet și falsul misticism."[8] Din ignoranță și din neștiința crasă a naturii și a legilor ei apare o gravă confuzie între lumea naturală și cea supranaturală, depreciindu-le pe amândouă și neapreciind

niciodată raportul just între ele. Ori a pune intervențiile supranaturale și personale ale lui Dumnezeu în rând cu manifestările naturii impersonale înseamnă a uita că trebuie să trecem prin granița învierii cu (și ca și) Mântuitorul Hristos pentru a ne întâlni cu lumea supranaturală. Iar cine consideră obiecte și lucrări ale naturii drept acțiuni "divine" supranaturale, făcând totală abstracție de relația sa cu Hristos, acela nu se ridică la Dumnezeul adevărat, Cel mai presus de natură, ci se închină la idoli, și prin ei la demoni.

"Dar falsul misticism e alimentat nu numai de o ignoranță de ordin intelectual, ci și de **o ignoranță de ordin moral**. Datorită acestei ignoranțe, credinciosul așteaptă scăparea de anumite greutăți nu de la o îndreptare a vieții sale, ci de la miracole care îl dispensează de eforturi morale în vederea îndreptării vieții sale. Asemenea miracole i se promit nu numai de vrăjitori, ci, din păcate, și de unii păstori sufletești, care prezintă rugăciunea lor ca deplin eficace prin ea însăși, fără să fie însoțită și de rugăciunea și îndreptarea morală a credincioșilor. (...) Rugăciunea își are, totuși, rolul principal tocmai în faptul că se face piatra de hotar pentru o viață îndreptată sau susține o astfel de viață. De aceea e necesară și rugăciunea credinciosului, nu numai a preotului, pentru scăparea lui de necazuri. Orice preot ar trebui, prin urmare, să facă ceea ce fac cei mai mulți: să folosească prilejurile când credincioșii vin să-i ceară ajutorul pentru a scăpa de necazuri, ca să le dea o învățătură despre viața pe care trebuie să o ducă. Sfinții Părinți arată necontenit cum întreaga fericire și mântuire a oamenilor depinde de virtuțile lor. (...) Trebuie să judecăm lucrurile cu sinceritate și să răspundem cinstit la întrebarea: în ce proporție se află în credincioșii noștri preocuparea de jertfa și învierea lui Hristos, de mântuire prin împreuna răstignire cu El față de patimi, față de omul păcatului și al egoismului, în raport cu preocuparea de scăpare din diferitele necazuri ale vieții, prin tot felul de practici care nu pot avea nici o legătură cu opera de răscumpărare a Domnului și cu angajamentele morale ce decurg pentru fiecare credincios din ea? Să recunoaștem că toți avem o parte de vină pentru această situație, dacă nu pentru promovarea pozitivă a acestor practici și preocupări, semne ale necunoașterii înaltei esențe a creștinismului, cel puțin pentru puțina noastră râvnă în opera de luminare a credincioșilor.

O a doua cauză morală, care creează fenomene de fals misticism, este **lăcomia**. Lăcomia susține practicile vrăjitorilor[9], dar o întâlnim, din păcate, și la unii slujitori ai altarelor, îndemnându-i să tolereze ignoranța religioasă a credincioșilor, dar și să se dea făcători de adevărate miracole. Învățarea credincioșilor că scăparea lor de necazuri depinde în primul rând de o viață de muncă și seriozitate morală, nu convine nici acestor falși păstori, pentru că pierd rolul de factotum bine remunerat, nici credincioșilor, la început, căci le pune povara unor îndatoriri de viață și a unor responsabilități, al căror gust nu se capătă decât cu vremea, după o anumită creștere moral-spirituală a omului. Predica stăruitoare, învățarea, sfătuirea credincioșilor, nu sunt însoțite sau urmate numaidecât de o monedă, ca hârtiuța de la acatist. Și se preferă moneda credinciosului în locul mântuirii lui. Astfel, credinciosul e lăsat în întuneric, în loc să fie luminat necontenit asupra însușirilor lui Dumnezeu, asupra jertfei lui Hristos, asupra condițiilor morale cu ajutorul cărora omul poate crește în unirea cu Hristos și se poate mântui. Creându-și din interese materiale, fără multă greutate, în mod treptat o faimă, acești falși păstori încep să creadă de la o vreme ei înșiși că au puteri miraculoase.

Și iată cum o a treia cauză morală care susține falsul misticism este **prezumția**. Prezumția este specifică oricărei mentalități magice. Căci în vreme ce mentalitatea religioasă cere smerit ajutorul lui Dumnezeu, mentalitatea magică, necunoscând pe Dumnezeu ca Persoană liberă, ci crezând doar în forțe impersonale, deci lipsite de libertate, socotește că poate dispune de ele, deci face pe credincios să se creadă superior lor. Dar în păcatul acesta cad ușor și unii monahi. (...) Puterea lui Dumnezeu e cerută cu smerenie, rămânând ca Dumnezeu să o dea sau nu, după bunăvoința Lui. Cine se bizuie pe puterile supranaturale ca pe niște puteri ce stau la dispoziția lui, se arată ca fiind stăpânit de o mentalitate vrăjitorească. Când vreun preot sau călugăr cere unei mame să-i aducă fotografia fiului dispărut și când, după ce i se aduce și privește la fotografie, declară pe un ton sigur "Ți-l aduc!", se comportă nu ca un reprezentant al religiei, ci al magiei, adică se socotește nu slujitorul smerit al lui Dumnezeu, ci dispunătorul de anumite puteri obscure."[10]

Opusă mentalității acesteia s-a extins și la noi în țară, odată cu invazia sectelor neoprotestante, mentalitatea pasivismului moral ce-ți trage seva din teoria răscumpărării în protestantism. Mântuitorul Hristos a săvârșit totul pentru om, acesta neavând altceva de făcut decât să-L accepte formal ca Domn, fără nici o exercitare în sfințenie. Din cele prezentate până aici se poate observa clar "o oboseală, o lipsă de curaj în fața vieții, **o teamă de viață**, un refugiu în falsa mângâiere că Dumnezeu sau cine știe ce forță supranaturală face totul în locul omului. E a patra cauză morală a falsului misticism. E un alt aspect al stării nesănătoase pe care o susține. (...) Omul trebuie să îmbrățișeze realitatea și în ea să lucreze. E greșit să o lase pe aceasta în seama lui Dumnezeu, iar el să se refugieze fricos în lumea ireală a visurilor. Falsul misticism este în definitiv fuga de realitatea adevărată într-o falsă realitate, e fuga de realitatea creată de Dumnezeu în într-o realitate visată de om, o fugă de realitatea prin care se ajunge la Dumnezeu într-una care n-are nici o ieșire, nici un drum spre Dumnezeu."[11]

1.2. Formele falsului misticism sunt multiple. Trăgându-și izvoarele din sursele cauzale prezentate până acum, putem diferenția câteva forme de manifestare astfel:

- domeniul ocultismului, al magiei și al superstiției (se prezintă ca o cale comodă pentru că nu cere nici un efort moral, dar tocmai de aceea este o pantă pe care omul se rostogolește de la demnitatea de ființă liberă și spirituală) cu următoarele tendințe: practicile vrăjitorești, descântecele, prezicerile (prin

cuvânt în stare de transă pe baza interpretării semnelor şi a visurilor), considerarea unor zile, numere sau evenimente ca norocoase, purtarea de talismane, spiritismul, astrologia, radiestezia, parapsihologia;
- domeniul patologicului;
- domeniul ignoranţei şi al relei credinţe.

Deseori, azi, aceste forme de fals misticism sunt amestecate, încât este foarte greu să le distingi originile şi scopurile după care se desfăşoară în societatea contemporană, mai ales când în spatele multor mişcări de degenerare religioasă sunt şi unele cercuri politice internaţionale anticreştine.

Pe baza premiselor expuse mai înainte, se profilează o altă formă a falsului misticism, o formă cosmopolitistă, o integrare globalizantă a tuturor spiritualităţilor păgâne (tradiţionale, orientale şi occidentale) în felurite **sincretisme filosofico-religioase** care exaltă mândria antropocentrică şi spectacolul. Este, într-adevăr, o mare performanţă să aduni într-o aceeaşi "nouă spiritualitate" raţionalismul sufocant şi sentimentalismul nebulos, activismul social şi imoralitatea, umanismul ateu şi panteismul inuman, reunind teorii doctrinare contradictorii într-o sinteză care se propune treptat lumii ca "religia viitorului".

2. Tipuri de persoane pseudo-duhovniceşti[12]

Promotorii unor învăţături şi practici noi, exponenţi ai falsului misticism, străini de Tradiţia şi de Duhul Bisericii Ortodoxe, sunt oameni adesea ei înşişi nelămuriţi în probleme de morală, de credinţă şi de viaţă bisericească. Alteori, însă, ei sunt de-a dreptul impostori care folosesc minciuna ca metodă de îmbogăţire materială şi de alterare a bunei credinţe a oamenilor cu care vin în legătură[13].

2.1. Tipul patologic, psihopatul, a cărui vocaţie mistică apare datorită unor deranjamente psihice personale, este un tip de obicei activ, având nenumărate "convorbiri cu Dumnezeu" şi "vedenii de sus", prin care îşi autoalimentează mândria sa cu investirea unor misiuni importante chiar pentru omenirea întreagă.

Între aceşti "prooroci" autointitulaţi, unii sunt psihopaţi confirmaţi de ştiinţa medicală, şi tratarea lor necesită cu precădere o intervenţie clinică (tratament, internare în spital). Alţii, însă, a căror boală nu e totdeauna şi pentru toţi evidentă, se dau drept reprezentanţi ai unei spiritualităţi autentice cucerindu-şi adepţii prin credinţa lor puternică în ceea ce spun, credinţă susţinută şi prin manifestări exterioare agresive, uneori chiar ridicole şi prin "reţete" proprii de spiritualitate.

Totdeauna se dau pe sine ca ceva mare şi ţin neapărat să fie consideraţi ca atare, mergând uneori până la sacralizarea propriilor persoane şi obiecte (delir de grandoare). Au adesea "vedenii în duh" sau "convorbiri cu îngeri", despre a căror valoare nu se consultă niciodată cu Biserica şi pe care nu le raportează niciodată la reperele dumnezeieşti ale Sfintei Scripturi şi ale Sfintei Tradiţii. Duhurile cu care ei comunică le dau un fel de autonomie în cele spirituale, întărindu-le convingerea propriei infailibilităţi, încât ajung să se propovăduiască pe ei, şi nu pe Dumnezeu. Unii ca aceştia nu cunosc nimic despre smerenia adevărată, despre dreapta socoteală, despre deosebirea duhurilor, virtuţi absolut necesare oricărui creştin dreptmăritor.

Toţi aceşti "prooroci", având "comunicări directe cu Dumnezeu", se cred mai presus de Sfânta Scriptură chiar, pe care o folosesc doar ca să-şi argumenteze "misiunea" lor, făcând de obicei propagandă de grup, sacrificând orice pentru grup, chiar şi logica şi bunul simţ şi omenia însăşi; provoacă mari crize sufleteşti în ascultătorii naivi şi nepregătiţi, terorizându-i aproape, cu propriile lor obsesii şi nelinişti. Lângă ei nu ai sentimentul seninătăţii, al odihnei şi al bucuriei pe care-l trăieşti la întâlnirea cu un om sfânt, ci o teribilă încrâncenare şi teamă; sunt făcători nu de pace, ci de panică. Apogeul dezechilibrului îl ating fanaticii, manevraţi clar din umbră de duhurile viclene care-i aruncă în excese şi exagerări cu totul străine de viaţa Bisericii.

2.2. Tipul primitiv, credulul, este omul sănătos la minte şi la trup, dar care din motive de neputinţă intelectuală, este aproape totdeauna ignorant; deseori se mulţumeşte cu "lămuriri" strâmbe şi poate fi ucenic credincios al unui "prooroc" de tipul întâi. Totuşi, se poate îndrepta mai uşor, se mai poate educa prin cateheză.

În predicile lui, acordă prioritate unor lucruri minore ca regulile de mâncare, de somn, de îmbrăcăminte, de respectarea ad literam a unor rânduieli bisericeşti; obsedat de tipic, are o credinţă neluminată de raţiune, consumând excesiv cărţi şi cărticele apocrife (gen Epistolia, Talismanul Mântuitorului, Visul Maicii Domnului, Evanghelia după Toma, ...). De aici groaza aproape paralizantă care-l îndeamnă să execute, fără vreo cercetare lucidă, tot felul de "reţete sigure" care circulă între cei de o stare cu el.

Creştinul devenit "primitiv" este robul formelor care fără Duh sunt moarte, fără sens; practicarea automată, exterioară, dar riguros şi fără cârtire a acestor reţete devine atunci un act de magie. În fond, atenţia omului îi este deviată de la întâlnirea conştientă şi vie cu Dumnezeu, cu Iisus Hristos, la simple practici care prin ele însele pot oferi senzaţia falsă a unei vieţi cât se poate de religioase. Omul se poate desfigura treptat, când îşi reduce demersul duhovnicesc doar la repetarea exterior-formală a unor rânduieli (mai mult sau mai puţin bisericeşti) fără a-şi lumina gândirea cu înţelesul lor. Se crede lesne împăcat cu Dumnezeu prin execuţia corectă şi la timp a formulelor din reţetă, după care îşi poate lua libertăţi morale apărat de faptul că această împăcare e astfel sigură şi uşoară. Tipul primitiv, frecvent atât printre habotnici şi neinstruiţi, cât şi printre sectanţii extremişti şi adepţii vechiului calendar la noi, nu poate afecta totuşi pe oamenii care au o cât de mică cultură şi pregătire

religioasă şi obişnuitul bun simţ românesc. El poate antrena, însă, mulţimi rămase încă la o mentalitate scăzută şi poate da mult de lucru slujitorilor Bisericii, deoarece strâmbă cu totul spiritul larg şi înţelegător şi iubitor al Ortodoxiei.

Dacă tipul patologic trebuie internat şi vindecat, tipul primitiv trebuie lămurit prin mijloacele pe care Biserica le are la îndemână.[14] Deseori înşişi credincioşii rămaşi la o mentalitate scăzută, mai ales femeile exaltate şi căutătorii de sfinţi la tot pasul, incapabili de a discerne duhurile, ajută pe un asemenea "propovăduitor" să ajungă "vedetă duhovnicească" şi mai ales când acesta e călugăr. Reţetele lui sunt mult mai bine primite decât ale preoţilor mireni (chiar când aceştia sunt trăitori autentici, ireproşabili, ai Ortodoxiei), iar numele lui ajunge unitate de măsură a evlaviei.

2.3. Impostorul, sau "misticul" mascat, vine cu gând precis de a induce în eroare asupra persoanei şi valorii sale, simulând sfinţenia pe care n-o poate realiza de fapt şi prin aceasta asemănându-se cu întâiul impostor, ocrotitorul lui (adică diavolul). Precum acela a vrut să fie ca Dumnezeu, aşa şi acesta vine ca (un) Hristos, ca profet, ca om sfânt şi luminat. Impostorul şi fătarnicul, "lupi îmbrăcaţi în haine de oi" (Matei 7.15), simulează şi, în acelaşi timp, deformează şi discreditează conţinutul doctrinar al Ortodoxiei, urmărind cu intenţie înşelarea bunei credinţe a celorlalţi. Resortul interior care-i stimulează în avânt şi în perseverenţă, uneori chiar în eforturi ascetice exagerate, e un orgoliu nemăsurat, o sete demonică de celebritate pe lângă interesele materiale care nu sunt excluse deloc. Prin felul de a vorbi, de a se mişca, de a simula minuni, de a profeţi, impostorul face "scamatorie" spirituală dezbinând credinţa şi pe credincioşi; el începe în Biserică, dar sfârşeşte în afara ei. Impostorul se foloseşte de Evanghelia lui Hristos nu pentru folosul Bisericii şi al credincioşilor, ci doar pentru folosul propriu.[15]

Toate aceste trei mari categorii de persoane pseudo-duhovniceşti, care apar de obicei peste noapte, provocând şi curente (mişcări) de evlavie falsă, se recrutează în general prin imitaţie; cei ce cad victime învăţăturilor şi practicilor unor asemenea "prooroci mincinoşi", ei înşişi fac dovada credulităţii şi a comodităţii (leneviei) duhovniceşti, a necunoaşterii elementare a dreptei credinţe în Tradiţia ei autentică.

3. Demascarea şi combaterea lor

Omul cu adevărat duhovnicesc nu-şi face şi nici nu încurajează la alţii reclama propriilor virtuţi; "poziţia sigură în spiritualitatea ortodoxă este cea din smerenie; aceasta e de fapt şi criteriul ei absolut. Cei care au fost şi au rămas în smerenie, au putut să se bucure de daruri duhovniceşti reale, au putut să le păstreze şi au putut folosi şi pe alţii cu dânsele. Pe aceştia îi impune Însuşi Duhul Adevărului, Duhul Bisericii întregi, Care lucrează printr-înşii, Duh care respiră nevăzut şi discret prin toată lucrarea lor, iar sentimentele pe care le angajează în credincioşi nu cad sub cenzura îndoielii. Dacă un asemenea om are şi o vocaţie misionară, el o întreprinde cu sfat, fără grabă, desfăşurând-o progresiv, în timp, fără publicitate, fără "eu" la orice pas şi fără adunare de partizani".[16]

De aceea, din momentul apariţiei unui nou "prooroc", se cuvine imediat ca Biserica să-l cerceteze şi să-l demaşte public după criteriile următoare:

1) în legătură cu persoana lui: dacă este sănătos la minte, smerit, evlavios, bun cunoscător al Ortodoxiei, lipsit de patimi;

2) în legătură cu mesajul lui: dacă nu e în contradicţie cu datele Revelaţiei dumnezeieşti, dacă nu are contradicţii interne, dacă nu inovează, dacă e moral, dacă e serios şi limpede;

3) în legătură cu urmările actuale sau eventuale pe care le-ar putea avea promovarea şi propovăduirea lui.

Biserica nu trebuie să tolereze sau să aştepte maturizarea cazurilor de fals misticism; extinderea unor asemenea cazuri poate genera consecinţe greu de înlăturat pe măsură ce timpul trece. Se pot forma deja tradiţii populare neortodoxe care pot genera secte şi chiar erezii. Nu trebuie îngăduit (atenţie!) ca turma lui Hristos să fie dezbinată.

Primul lucru care trebuie făcut după identificarea falsului este contracararea lui cu toate mijloacele misionare pe care rânduiala bisericească le prescrie. Tratativele politicoase şi aşteptarea ca aceşti "prooroci" să dea singuri faliment nu sunt indicate întrucât le prelungesc autorizaţia de a înşela. Dialogul şi cateheza cu cei căzuţi în rătăcire sunt metoda principală pentru aducerea lor în hotarele Ortodoxiei trăite şi explicitate de Sfinţi. În general, **într-o formă de fals misticism, inspirată sigur nu de Duhul Adevărului, oamenilor li se oferă noutatea, senzaţionalul, mirajul unor experienţe mai deosebite, accesul la unele "taine" descoperite doar câtorva "aleşi", aflarea unor profeţii şi chiar exersarea unor "semne şi minuni paranormale"**. Aceste experienţe, precum vedem, nu intră în viaţa normală a unui creştin ortodox, luminat, care-şi păzeşte sufletul pe drumul lin şi drept al sfinţeniei. Ele, de fapt, nu sunt cuprinse în cele nouă Fericiri ale Mântuitorului.

Dacă în evlavia sănătoasă atenţia omului este centrată pe relaţia lui de iubire cu Dumnezeu şi cu semenii, pe preţuirea celuilalt prin smerirea de sine, în falsul misticism, în centru nu mai e Dumnezeu, ci propria persoană închisă în sine, suficientă sieşi, separată de semeni prin mândrie. De asemenea, iubirea semenului e înlocuită prin anumite noi "ritualuri de cult", nerecunoscute de întreaga Biserică. În Ortodoxie, toate rânduielile bisericeşti sunt creatoare de comuniune între oameni şi de smerenie, căci aduc credinciosului conştient harul Duhului Sfânt, harul Duhului Iubirii dumnezeieşti. Să fim clar înţeleşi că: aprinsul mecanic a 9 lumânări sau acatistele date la 7 biserici simultan sau chiar împlinirea strictă a pravilei de post şi rugăciune cu gura sau alăturarea în vreo grupare de "elită duhovnicească" nu ne ajută automat la mântuire, ci păzirea poruncilor dumnezeieşti în Duhul întregii Biserici.

Tradiția autentică de spiritualitate românească s-a păstrat în cumințenie, în omenie, în lumină și în simplitate, pe când falsele tradiții (amestecate cu practici păgâne, cu superstiții, cu magie populară) imprimă omului o agitație, o atmosferă ocultă, întortocheată, o imagine răsturnată despre om – comunitate – lume - Dumnezeu, făcând posibilă justificarea unor exhibiții și bizarerii, străine Ortodoxiei.

4. Exemple de practici necanonice

Evitând intenționat (din motive pur pământești) sau nu catehizarea credincioșilor în direcția creșterii lor morale și duhovnicești, unii păstori sufletești acreditează și întrețin o serie de practici necanonice, practici care pe de o parte le duc faima de mari "făcători de minuni", iar pe de altă parte țin oamenii într-o stare de confuzie spirituală ce degenerează treptat într-o mentalitate magic-fetișistă. "Prin practici de felul acesta nu se mai servește opera de educare și spiritualizare a sufletelor prin religie, ci sub forme creștine se servește opera de scufundare a lor în imoralitate și în întunericul și robia unor puteri obscure care se dezlănțuiesc prin practici de sugestie și de magie."[17]

Deși, poate, unora dintre practicile enunțate mai jos nu li se poate nega un oarecare folos de moment, totuși ele nu pot fi acceptate ca autentic-bune întrucât sunt fie riscante, fie deviante de la sensul lor real, fie chiar profanatoare ale Tradiției autentice. Unele dintre aceste practici sunt întreținute de către unii preoți sau călugări, altele de creștini mireni, bineînțeles, promotorii lor încadrându-se în tipologia expusă mai înainte.

Unele sunt inovații și improvizații liturgice, altele sunt deformări ale rânduielilor liturgice consacrate în Tradiția Bisericii Ortodoxe (toate putând fi denumite generic "invenții popești"[18], nu toate având aceeași gravitate) iar altele sunt de-a dreptul "rețete băbești", cu origini în vrăjitoria populară. Iată o enumerare a câtorva dintre cele dintâi:

- deschisul cărții (sau al pravilei sau al Psaltirii sau al Sfintei Evanghelii, uneori la sfârșitul Sfântului Maslu) urmată de tâlcuirea fragmentului de text ce cade mai întâi sub ochii "credinciosului"[19] care eventual a ținut trei zile de post negru[20];

- împărțitul de părticele (miride) luate de pe Sfântul Disc și date "credinciosului" cu mențiunea că "ele sunt mai mari în sfințenie decât aghiasma și anafura și se iau după o zi de post total"[21] (de unde invenția aceasta?);

- oficierea contra cost a unor "rugăciuni și slujbe speciale" pentru cei sinucișI, eretici morți, avortați[22], lucru oprit de Biserică;

- "botezul" unor păpuși sau cârpe pe 7 ianuarie în locul copiilor avortați care-și "primesc" un nume fictiv de Ion-Ioana (această invenție este opera "babelor" care descântă și ghicesc pe la țară, invenție preluată și de unii "popi mincinoși" care câștigă bine de pe urma ei); cei ce fac un lucru ca acesta sunt aspru mustrați de către Biserică, prin Canonul 47 al Sfinților Apostoli, "ca unii ce-și bat joc de crucea și moartea Domnului"[23];

- săvârșirea Spovedaniei în grup la adulți, uneori rostindu-se doar dezlegarea cea mare urmată chiar de Sfânta Împărtășanie, fără nici un canon dat cuiva[24];

- săvârșirea Spovedaniei gen anchetă sau în fața icoanei Mântuitorului, fără preot, acesta citind doar dezlegarea finală[25];

- folosirea doar a epitrahilului la Proscomidie, sau la Spovedanie de către preotul duhovnic (lucru contrar rânduielii din Aghiazmatar, care specifică limpede ca fiind obligatorie îmbrăcarea felonului, ca la orice Sfântă Taină)[26];

- omiterea exorcismelor de la Botez;

- săvârșirea, din comoditate, a Tainei Botezului numai prin stropire sau turnare;

- rebotezarea celor bolnavi de epilepsie, sau a copiilor "pentru a alunga răul din casă";

- călcarea oamenilor în picioare pentru "a scoate diavolii din ei";

- împărtășirea cu Sfintele Taine a celor ce sunt în comă sau în agonie sau tocmai au murit (un adevărat sacrilegiu împotriva Sfântului Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos)[27];

- atingerea și păstrarea (40 de zile) pe și sub Sfânta Masă a unor icoane, fotografii, acte, haine și obiecte ca să se "sfințească";

- săritul cu Cinstitele Daruri peste oameni și haine (lucru riscant pentru slujitor);

- atingerea capetelor credincioșilor cu Sfântul Potir de către slujitor (din nou riscul e foarte mare);

- abuzul de pomeniri la Vohodul mare;

- citirea mai deasă (chiar de câteva ori pe zi) a Molitfelor Sfântului Vasile cel Mare și a altor exorcisme apocrife (suspect este că în acestea se pomenește mai des numele vrăjmașului decât al Mântuitorului);

- miruitul fotografiilor (practică magică inventată tot de "babe" dar încurajată de unii clerici);

- împărțirea de tămâie sau cenușă din cădelniță pentru a fi consumate de credincioși prin mâncare, câteva zile consecutive (riscul intoxicării este evident);

- oficierea unor "slujbe speciale" de "dezlegat (și spălat) cununiile și vrăjile" (aceste practici ca: trecerea rochiei de mireasă prin cununii sau punerea ambelor cununii pe cap sunt tot invenții popești și băbești ce țin de magie și de vrăjitoria populară);

- condensarea pentru aceeași persoană a 2 sau 3 slujbe de pomenire a morților într-un singur parastas;

- deschisul bisericii dimineața de către unii tineri și tinere pentru grăbirea căsătoriei;

- punerea busuiocului sub pernă fetei ca să i se descopere ursitul în vis;

- încurajarea unor forme de evlavie catolică: invocarea lui Anton de Padova, mai ales pentru măritişul fetelor, postul în ziua de marţi (chiar de 9 ori consecutiv), folosirea de statui şi tablouri religioase neortodoxe (Madona singură, Madona cu rochie decoltată...);

- acceptarea şi încurajarea unor dialoguri cu duhuri, a unor vedenii şi vise profetice[28] şi chiar recomandarea pelerinajelor în asemenea locuri "speciale";

- acreditarea în biserică a grupărilor de elită religioasă[29];

- acceptarea şi încurajarea doctrinelor sincretiste şi practicilor de vrăjitorie, radiestezie, bioenergie, yoga, parapsihologie, masonerie, astrologie, zodiace, ghicit;

- promovarea unor învăţături şi practici noi legate de isihasm străine de tradiţia filocalică şi chiar profanatoare a ei; aceste noi proceduri de isihasm fac casă bună cu păgânismele orientale[30];

... şi unele reţete de-a dreptul băbeşti:

- ţinerea în mână a mai multor lumânări la Sfânta Împărtăşanie (chipurile pentru cei morţi neîmpărtăşiţi);

- dăruirea unui cocoş preotului slujitor în noaptea de Înviere (chipurile pentru cei morţi "nespovediţi, neîmpărtăşiţi, fără lumânare");

- sărutarea icoanelor după Sfânta Împărtăşanie;

- aprinderea a 7, 9, 12, 33 lumânări puse în formă de cruce şi lăsate să ardă în 4 reprize (câte un sfert fiecare) separate prin câte 10 metanii, ultima repriză, obligatorie, fiind la ora 12.00 noaptea[31];

- folosirea şi purtarea cărticelelor apocrife ca Visul Maicii Domnului, Epistolia şi Talismanul Domnului, Evanghelia după Toma ş.a.;

- săvârşirea unor "rugăciuni de blestem" (nu de îmblânzire) a duşmanilor, uneori ţinând o lumânare cu flacăra în jos;

- datul în aceeaşi dimineaţă, personal, a 9 pomelnice la 9 biserici, în timpul Sfintei Liturghii;

- folosirea unor obiecte bisericeşti sau părţi din ele în practicile vrăjitoreşti, ş.a.

Asupra acestor practici (ca şi a altora de acelaşi gen) merită să facem câteva

5. Observaţii:

1) ele sunt "tradiţii" locale, unele foarte noi, neacceptate, ba chiar condamnate de Sfântul Sinod (încă din 1952) şi chiar de toţi creştinii sănătoşi;

2) în general, au răspândire între oamenii creduli, neinstruiţi, grupaţi de obicei în jurul unui om - iniţiatorul "tradiţiei" - care este ajutat de un "colegiu" (aceştia îi asigură "capului" publicitatea şi propovăduirea învăţăturilor şi practicilor inventate de el);

3) în general, iniţiatorii sunt bărbaţi care-şi iau "libertăţile" şi prestanţa de a inova mai uşor (cad mai uşor pradă duhului rău care le oferă calitatea de "înţelept", "mentor", "prooroc"); ei sunt de tipul psihopaţilor şi impostorilor;

4) în special femeile sunt atrase de asemenea "tradiţii" noi pe care le răspândesc automat, fără a se interesa de raportul lor cu tradiţia autentică a Bisericii Ortodoxe; ele aparţin tipului ignoranţilor şi primitivilor în credinţă;

5) în cazul când iniţiatorul e preot hirotonit sau mai ales călugăr (şi eventual dintr-o mănăstire faimoasă), credibilitatea "tradiţiei" lui creşte între aderenţii la ea şi între viitoarele victime;

6) totdeauna sunt forme exagerate de evlavie, având mai degrabă un fond păgân decât creştin, care reduc actul credinţei la un simplu rit mecanic şi magic;

7) folosindu-se de unele tradiţii bisericeşti adevărate, "tradiţiile" false le compromit autenticitatea, abuzurile acestora din urmă fiind un motiv serios de sminteală pentru intelectuali şi de înjosire a Ortodoxiei de către sectanţi;

8) ele subminează unitatea liturgică şi de credinţă a întregii Bisericii Ortodoxe româneşti, creând motive de dispută şi chiar dezbinare şi între clerici şi între credincioşi;

9) cei ce săvârşesc "exerciţiile" duhovniceşti expuse au impresia că, în mod automat, în viitor "le va merge bine", creându-şi iluzii şi speranţe deşarte;

10) desconsideră Sfintele Taine şi ierurgiile bisericeşti, dând întâietate practicilor acestea oculte, esenţializând accesoriile şi pierzând din vedere esenţialul însuşi;

11) principala ofensă este adusă Tainei Sfintei Spovedanii, întrucât oamenii uită că din pricina păcatelor Dumnezeu îngăduie încercările şi necazurile; de aceea şi diavolii îi poartă, pentru mândria lor, pe alte drumuri, numai pe drumul pocăinţei, nu;

12) unii îşi reduc întreaga viaţă religioasă la un lanţ de asemenea practici pe care-l străbat inconştient (cu discernământul adormit); au impresia că sunt pe calea mântuirii doar făcând aceste "exerciţii", permiţându-şi fapte imorale uneori, chiar pentru îndeplinirea lor (exemplu: multe femei se înghesuie, se ceartă chiar, ca să ajungă să le pună preotul Sfântul Potir pe cap);

13) cei ce devin dependenţi de aceste tehnici ajung obsedaţi de scrupulozitatea lor, pierzându-şi libertatea de fii prin har ai lui Dumnezeu; treptat, încrâncenarea şi îngustimea gândirii lor pot duce la urmări psiho-patologice, mai ales în cazul persoanelor labile psihic;

14) în conţinutul lor nu respiră duhul smereniei şi al iubirii de

oameni; nici o tehnică în sine nu deschide omului perspectiva comuniunii, a rugăciunii comunitare, a asumării semenului în iubire; sunt "exerciții" individualiste și reduse la folosul propriu, care agravează boala secularizării și a individualismului credinței și chiar a Bisericii însăși; această consecință este cea mai gravă, căci "din cauza înmulțirii fărădelegii, dragostea multora se va răci" (Matei 24.12) și mulți se vor abate de la adevărata credință în forme de idolatrie păgână și vrăjitorie;

15) încurajarea mai mult sau mai puțin tacită de către preoți a unor asemenea forme de fals misticism și practici necanonice este o dovadă de decădere moral-religioasă, pe care înșiși credincioșii n-o pot tolera multă vreme, iar descoperirea neadevărului din ele va însemna atunci și o gravă împuținare a încrederii lor în autoritatea preotului și a religiei. Creștinismul, ca religie a Adevărului, n-are nevoie, ba e profund periculos, să fie sprijinit pe minciuni care se dezvăluie rând pe rând ca atare;

16) toate aceste forme eronate de evlavie trebuiesc demascate și prevenite prin catehizarea credincioșilor în dreapta și autentica credință creștină, prin educarea unui discernământ minimal care să le permită oamenilor observarea și evitarea abuzului și a exagerărilor evlavioase.

6. Concluzii

Ortodoxia pune totdeauna în lumină Adevărul ca Persoană, pe Mântuitorul Iisus Hristos și iubirea Lui de oameni prezentă între credincioși, în Biserică, în rânduielile ei sfințitoare și mântuitoare. Orice inovație, orice abatere de la Sfânta Scriptură și de la Sfânta Tradiție a Bisericii Ortodoxe, orice "tradiție" mistică sau practică, ce iese din cumințenia Ortodoxiei, este limpede străină de Duhul Adevărului și, deci, nu duce la Adevăr, nu duce la mântuire. Mai mici sau mai mari, autohtone sau exotice, mai restrânse sau mai răspândite, formele eronate de evlavie (formele și practicile falsului misticism), înainte de a se încetăți ca "tradiții", trebuiesc combătute și eliminate fără rezerve.

În confuzia generală a lumii de azi, când valorile sunt amestecate și răsturnate în fel de fel de sincretisme filosofic-spiritiste, apariția unei cărți trece aproape neobservată de lumea oficială a culturii și spiritualității românești. Fără să aibă binecuvântarea Bisericii "Dumnezeului celui viu, stâlp și temelie a adevărului" (1Timotei 3.15), și deci acreditarea cea mai autorizată în fața publicului cititor, cartea "Icoane făcătoare de minuni și vindecători din România", apărută la Total Press în 1997, este o veritabilă capcană pentru creștinul ortodox, care mai caută uneori "semne și minuni" pentru întărirea sa în credință. Inițial, la vederea copertei, am crezut că respectiva carte este o colecție nevinovată de mărturii referitoare la intervențiile minunate ale lui Dumnezeu. Deschizând-o, însă, am avut o mare surpriză; nu era nici pe departe ce părea la prima vedere.

B. VINDECĂRI ȘI VINDECĂTORI SAU CUM DEOSEBIM SFINȚENIA DE ȘARLATANIE?

1. Exemplificare

Precum știm, diavolul, în setea lui neostoită de a amăgi pe toți oamenii, își întinde mereu răutățile sub masca binelui, încercând prin această stratagemă să-i abată de la calea Adevărului și a Vieții, pe căile multe ale minciunii și ale pierzării. Exact așa se petrec lucrurile și cu cartea sus numită. Cu o copertă atrăgătoare, ce prezintă 16 frumoase iconițe ortodoxe, care fură ochiul (precum Evei în rai) omului neatent și la ceea ce e dincolo de aparențe, cartea pare la exterior unicul ghid (apărut până atunci) al bisericilor și mănăstirilor "mai făcătoare de minuni" din țară. În realitate însă, cartea cuprinde "Ghidul moaștelor, icoanelor, vindecătorilor și ocultiștilor din România" (vezi pag.1). Ne-am întrebat firesc, ca orice creștin ortodox sănătos: "ce însoțire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împărtășire are lumina cu întunericul? Și ce învoire este între Hristos și Veliar sau ce parte are un credincios cu un necredincios? Sau ce înțelegere este între templul lui Dumnezeu și idoli?" (2 Corinteni 6.14-16).

Deși nu este prima publicație în care diavolul încearcă răstălmăcirea unor învățături dumnezeiești din Biserică, ne miră totuși obrăznicia cu care autorii (care în prefață vorbesc la plural, iar în final semnează sub un singur nume – lucru prin care își arată iresponsabilitatea lor publică) se erijează în autorități spirituale care validează și promovează minuni și "făcători de minuni", autorități considerate de ei mai presus de Biserica însăși. Întrucât sunt amestecați printre "vindecători", alături de alți paranormali (insuflați nu de Duhul lui Dumnezeu) și câțiva Părinți duhovnicești ai Ortodoxiei românești contemporane, ne simțim obligați să demascăm aceste grave ofense aduse Bisericii și credinței noastre ortodoxe. Pornind de la câteva exemple flagrante de viclenie folosită de autori, prezente în carte, dincolo de suprafața ei aparentă, vom aborda mai pe larg tema falșilor vindecători ai zilelor noastre.

1.De la bun început trebuie să semnalăm prezența unei intenții necurate în chiar titlul lucrării ("Icoane făcătoare de minuni și vindecători din România"): punerea laolaltă a minunilor săvârșite în Biserică și a celor săvârșite în afara Bisericii. Adică (diavolul) vrea să sugereze ideea că minunile ar avea aceeași proveniență: "Miracolele le face Cerul." (pag.6), certificând valabilitatea minunilor mincinoase prin amestecarea lor cu cele dumnezeiești. Bineînțeles, nu toate minunile petrecute la Biserică, date ca exemplu de autori în carte, sunt propriu-zis minuni. Unele sunt lucruri firești petrecute cu oameni care au

avut impresia unei intervenţii supranaturale speciale în viaţa lor. Altele sunt chiar intervenţii diavoleşti de-a dreptul (când cei ce le săvârşesc sau le primesc folosesc nişte practici neortodoxe). Ori, în realitate, miracolele nu le face acelaşi autor, nu sunt manifestări ale aceluiaşi duh. Lucrul este limpede sesizabil, căci minunile pe care le face Duhul Sfânt în Biserică nu sunt produsul automat al vreunei vrednicii şi metode omeneşti, ci sunt intervenţii în dar ale lui Dumnezeu; ele solicită din partea omului (şi îl conduc pe acesta la) dreapta credinţă, smerenie şi iubire creştină. Falsele minuni sunt expresii ale ereziei, mândriei şi egoismului. Intenţia diabolică pune în comun sfintelor moaşte, icoane şi rânduieli bisericeşti, pe de o parte, şi vindecătorilor, ocultiştilor şi metodelor lor spiritiste, pe de altă parte, efectuarea de minuni sensibile la nivel fizic, ca şi cum s-ar zice că minunile vin de la acelaşi dumnezeu.

2.Apoi, în prefaţa "Oamenii şi energiile subtile", "*redacţia*", sub aceeaşi inspiraţie ocultă, elogiază apariţia şi la noi în ţară a "terapiilor complementare", apariţie care "sunt o probă că omenirea a intrat într-o nouă eră" (!New Age, nu?) (pag.5). Bolile pe care le au oamenii în acest timp modern nu ar mai fi cauzate de păcatele lor şi ale înaintaşilor (cum învaţă Biserica), care cu ochiul liber se vede că s-au înmulţit peste măsură, ci ar fi doar nişte dezechilibre ale "energiilor care ne alcătuiesc, (iar) reechilibrarea energiilor o pot face cei înzestraţi cu har vindecător. Miraculele le face Cerul." (pag.6) Sfintele moaşte, icoanele şi vindecătorii paranormali n-ar mai fi atunci decât "canale prin care comunicăm cu Cerul, canale prin care ne adaptăm legilor Universului." (pag.6) Valoarea infinită şi libertatea persoanei umane sunt strivite aşadar (în concepţia confuză panteistă a autorilor acestei cărţi) de legile şi energiile impersonale ale omului şi ale cosmosului idolatrizat. Omul n-ar mai fi persoană - creaţia minunată ("după chipul Lui") a lui Dumnezeu cel Personal şi iubitor de oameni, ci un produs "energetic" al "evoluţiei karmice" (ca-n păgânismele antice orientale), care nu se poate ridica deasupra legilor fixe ale universului.

3.Autorii recunosc că, deşi unii paranormali afirmă că "nu-şi transformă în afacere harul dăruit de Divinitate" (pag.114), tratând gratis pacienţii, alţii tratând "indiferent de plată" (pag.144), iar alţii afirmând că "pentru şomeri, handicapaţi, pensionari, studenţi şi elevi practică o reducere de 20% din costul tratamentelor" (pag.142), există totuşi şi vindecători "neaveniţi şi impostori", "avizi de bani (şi) avizi să-i stăpânească pe alţii", cărora însă "Cerul le ia până la urmă harul." (pag.5) Din cauză că aceştia nu pot fi reperaţi uşor (de ei), autorii avertizează pe cititori că "nu ne asumăm răspunderea în ceea ce priveşte reuşita tratamentului (şi) ne declinăm orice responsabilitate faţă de preţurile practicate" (pag.6) de cei popularizaţi în carte. Cu alte cuvinte, autorii îi popularizează pe aceşti vindecători (credibili), dar se disculpă din start de orice eventuală acuză că ar fi în complicitate cu ei şi că ar induce lumea în eroare prin propaganda pentru ei. Totuşi, sunt mii de oameni care ne mărturisesc faptul că unii din aceşti vindecători i-au înşelat, şi nu doar de încredere, ci încă de mulţi bani. Falşii vindecători spun că tratamentul lor nu poate avea efect decât dacă mergi cel puţin 10 şedinţe la ei. Vă daţi seama ce înseamnă 10x200.000 lei (cel puţin!), şi asta de la un singur client…

4.Sunt enumerate câteva din cele mai cunoscute biserici şi mănăstiri ortodoxe, în care s-ar face minuni mai multe decât în celelalte, într-un mod care nu face deloc cinste Bisericii înseşi. Perspectiva prin care sunt privite Sfintele moaşte, icoanele şi rânduielile Bisericii este una strict antropocentrică şi juridică, ca şi cum Dumnezeu nu ar mai avea loc în ele, ca şi cum Dumnezeu nu ar lucra totdeauna şi pretutindeni cu aceeaşi putere, în deplină libertate, ci ar fi constrâns să răspundă automat cu minuni, când omul respectă un anumit ritual fixist (neortodox prin definiţie). Astfel, în prezentarea unor biserici sunt afirmate unele inovaţii liturgice (străine de Ortodoxie şi care îşi au mai degrabă originea în magie şi vrăjitorie) precum: "slujbe de dezlegare a cununiilor, exorcizări speciale, ritualuri pentru întoarcerea lucrurilor furate, deschiderea Sfintei Evanghelii, folosirea de talismane de binefacere", ş.a..

5.Unora dintre preoţii Bisericii, prin linguşire, li se acordă faima de "om cu mare har, sfătuitor excepţional, specialist în demonologie, duhovnic vestit, cu darul clarviziunii…". Este pus aşadar în centru nu Dumnezeu Care lucrează prin slujitorii Săi, ci omul. Nici un slujitor al lui Dumnezeu nu se bucură când i se face o reclamă mincinoasă, şi încă de oameni îndoielnici. Cum au îndrăznit să-i bage pe Părinţii Bisericii "în aceeaşi oală" cu proorocii lui Antihrist? Pe cine au întrebat înainte de a-i trece într-o listă cu toţi înşelaţii veacului pe Părinţii Teofil, Sofian, Arsenie şi Cleopa? Doar este binecunoscută poziţia lor fermă pe temelia şi în hotarele Ortodoxiei, fără nici o toleranţă în materie de dogmă şi de practică religioasă. La unison, Părinţii Bisericii au respins orice analogie, orice amestec, şi orice adăugare din păgânism (vrăjitorie, parapsihologie, bioenergie) la învăţătura şi cultul Ortodoxiei. Este totuşi regretabil faptul că unii "popi" mai amestecă Evanghelia cu ocultismul, primind în biserică pe unii care fac radiestezie, yoga şi alte practici demonice sau participând la acţiuni "de binefacere" alături de ei.

6.La capitolul "Societăţi, fundaţii şi organizaţii care au ca obiect de studiu şi ca activitate parapsihologia", autorii aduc o altă ofensă Bisericii. Pe lângă grupuri clar definite pe linia ocultismului şi a filosofiilor sincretiste, este prezentată, fără a avea absolut nici o legătură cu parapsihologia, cu sugestia, cu tehnica radiantă, cu bioenergia şi cu psihotronica (ce denumiri pompoase!), "Asociaţia medicilor şi farmaciştilor creştini ortodocşi Sfântul Pantelimon", asociaţie care funcţionează pe lângă Mitropolia Iaşi. Apoi, în cadrul prezentării Fundaţiei "Casa Speranţei", care se ocupă de recuperarea copiilor cu handicap neuro-psiho-motor, stă scris că "la realizarea acestor tratamente participă voluntar medici, bioenergoterapeuţi,

preoți" (pag.170). Iată o altă dovadă de viclenie drăcească ce atacă cinstea şi sfinţenia Ortodoxiei. Este ca şi cum ai zice că ceea ce nu poate face Biserica şi medicina face parapsihologia. Ba, sunt promovate printre metodele de medicină complementară şi "urinoterapia, cristaloterapia" (pag.168), lucruri clar degradante pentru orice om raţional.

7.În capitolele "Vindecători" şi "Ocultişti", sunt efectiv ridicaţi în slăvi impostorii şi practicile demonice pe care ei le promovează. Astfel, enumerăm şi noi câteva din denumirile metodelor oculte folosite de aceştia, în speranţa că cine le va reţine (cât de cât) va şti pe viitor să se ferească pe sine şi să-i ferească şi pe alţii de asemenea forme moderne de înşelare satanică: divinaţia, meditaţia creştină multi- şi extra-dimensională, teosofia (iată cum e luat numele lui Dumnezeu în deşert), antroposofia, magia (albă sau neagră), vrăjitoria, bioenergia, radiestezia, parapsihologia, astrologia (horoscopul), yoga, ocultismul, spiritismul, ghicitul (în: palmă, cafea, bobi, cărţi, rhune, stele, orice), geomanţia, necromanţia, hipnoza, autoscopia, visele şi vedeniile în transă, clarviziunea, vederea viitorului (în sănătate, în familie, în afaceri chiar), telepatia, telekinezia, dezlegarea de cvantoprograme-? (deochi, vrăji, blesteme, etc.), comunicarea codificată cu "fiinţe de aer" (sau cu fiinţe din Shambala sau din alte lumi astrale-?), dialogul cu OZN-uri, metoda Silva, tratamentul la distanţă (pe baza fotografiei, a vreunui obiect sau a glasului prin telefon) ş.a. (din nefericire încă multe).

8.În capitolul "Cum puteţi recunoaşte răul şi cum puteţi lupta împotriva lui", din nou autorii fac elogiul demonismului. Astfel, răul din viaţa unui om este pus aproape total pe seama farmecelor, şi nu a păcatelor proprii pentru care mustră Dumnezeu ca omul să revină prin pocăinţă la calea dreptăţii. De aceea, soluţia propusă este "stabilirea diagnosticului şi acest lucru îl poate face cel mai bine un ocultist. Odată ce v-aţi lămurit care este natura răului care vă atacă, nu mai aveţi de făcut decât să mergeţi la tămăduitorul cel mai potrivit" (pag.175). Adică Biserica nu ar avea nici o treabă în eliberarea omului din robia răutăţii. Vina şi responsabilitatea răului n-o mai are omul, care prin păcate s-a despărţit de Dumnezeu, de a Lui voie şi sfinţire, ci altceva din afara lui, "atacul psihic, acţiunea spiritelor malefice, legile karmice-?, (ba chiar) tranzitele planetelor" (pag.177). Soluţia aceasta se vede limpede că nu este deloc creştină, întrucât nu face deloc apel la învăţătura şi practica Bisericii - Trupul lui Hristos. Sunt promovate reîncarnarea şi fatalismul predestinaţionist al astrologiei, concepţii clar anticreştine. Oricum cartea recunoaşte că, totuşi, pentru unele probleme mai grele (exorcisme, blesteme de neam şi false legături de rudenie-?) "cele mai eficiente metode sunt slujbele la biserică, dezlegările, etc" (pag.186).

9.Mulţi ocultişti îşi oferă serviciile zilnic, însă, printre ei mai este câte unul "foarte credincios, (care) nu ghiceşte niciodată în zilele de post şi de sărbători religioase" (pag.149). Se vede clar, deci, cu ce viclenie îşi afişează "credinţa", ca să-i păcălească pe cei neinstruiţi, inoculându-le ideea diabolică că ghicitoria ar fi de la Dumnezeu. Gama de servicii oferite este foarte mare: de la izgonirea durerilor şi a bolilor până la prezicerea viitorului, de la găsitul obiectelor furate sau pierdute până la ascensiune profesională şi prosperitate financiară. Cu asemenea oferte de succes diavolul încearcă să-i atragă pe oameni în apostazie, în neascultarea faţă de Dumnezeu Cel Viu şi de Biserica Lui dreptmăritoare. Noi, însă, să nu uităm că diavolul l-a ispitit pe Mântuitorul Hristos zicându-i "acestea toate (împărăţiile lumii şi slava lor) Ţi le voi da Ţie, dacă vei cădea înaintea mea şi Te vei închina mie. Atunci Iisus i-a zis: Piei, satano, căci scris este: "Domnului Dumnezeului tău să te închini şi Lui singur să-I slujeşti"." (Matei 4.9-10) "Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?" (Matei 16.26). Cu aceleaşi ispite, aşadar, diavolul vrea să fure ochii şi minţile oamenilor azi, prin tot felul de vicleşuguri satanice, deviindu-i atenţia de la comoara infinită a sufletului (mântuirea veşnică în împărăţia lui Dumnezeu) spre trup şi spre lumea exterioară pământească.

Notă !

La Editura Episcopiei Romanului, în 1999, Părintele Arhimandrit Ioanichie Bălan a publicat două cărţi, pe care le recomandăm cu căldură: "Sfintele moaşte din România" şi "Sfintele icoane făcătoare de minuni din România", cărţi bine realizate şi de mare folos tuturor creştinilor care vor să-L cunoască pe Dumnezeu şi să primească harul Lui mântuitor, tămăduitor şi sfinţitor în Biserica Sa Dreptmăritoare.

2. Învăţătura ortodoxă

Omul nu este nici doar trup, nici doar suflet, şi nici doar juxtapunerea lor, ci este o fiinţă unitară psiho-somatică, o fiinţă personală frumoasă, zidită de Dumnezeu "după chipul Său" (Facere 1.27) cel veşnic viu; datorită acestei "negrăite legături dintre suflet şi trup", stările sufleteşti se manifestă în trup şi reciproc. Dumnezeu doreşte cu mare dor ca omul să fie şi "după asemănarea Sa" (Facere 1.26), adică să trăiască viaţa lui Dumnezeu, viaţa veşnică şi fericită a comuniunii dumnezeieşti; iar această desăvârşire omul n-o poate trăi departe de Dumnezeu, în afara Dumnezeului Celui Viu şi iubitor de oameni. Omul nu-şi este luişi izvor al vieţii, ci a primit viaţa ca dar infinit de la Dumnezeu Cel Viu şi de viaţă dătător, de aceea starea vieţii lui (de plinătate sau de împuţinare) este dată de relaţia lui cu Dumnezeu. Cu cât omul se uneşte mai mult prin iubire (ca sinteză a tuturor virtuţilor) cu Ziditorul Său, cu atât unitatea fiinţei sale se întăreşte prin prezenţa harului divin, cu atât trăieşte mai intens viaţa dumnezeiască, cu atât devine mai mult "părtaş dumnezeieştii firi" (2 Petru 1.4). Aşadar, şi trupul devenind "templu al Duhului Sfânt" (1 Corinteni 6.19), se înduhovniceşte, se umple de har, ridicându-se peste limitările firii create.

Sănătatea reprezintă, astfel, starea naturală de viaţă spirituală şi organică, în care toate puterile sufleteşti şi trupeşti ale omului lucrează potrivit poruncii şi scopului lui dat de Dumnezeu în

firea lui, când l-a creat. Sănătatea este creşterea continuă a vieţii omeneşti în harul dumnezeiesc, în viaţa veşnică. Dacă omul respectă legea lui Dumnezeu, şi în plan spiritual şi în plan organic, viaţa lui rămâne unitară şi în armonie interioară. Atunci sufletul şi trupul sunt în starea lor firească de sănătate, de armonie cu Dumnezeu şi cu lumea exterioară.

Păcatul, ca răzvrătire voită faţă de Dumnezeu, înseamnă depărtarea de la Izvorul vieţii şi deci o împuţinare a vieţii, o moarte (întâi spirituală şi morală, apoi chiar şi fizică). Stricarea relaţiei cu Dumnezeu prin păcate dereglează întreaga fiinţă umană: voinţa slăbeşte, raţiunea se întunecă, afectivitatea se întinează cu senzaţiile plăcerilor păcătoase, instinctele naturale se pervertesc, simţurile îşi pierd claritatea, iar trupul îşi modifică comportamentul metabolic. Urmările păcatului, dezechilibrele sufleteşti şi fizice, se derulează apoi în timp, uneori mai scurt, alteori mai lung. Aşa se instalează în fiinţa umană **boala** şi moartea, ca urmare a păcatului. Patimile sufletului şi bolile trupului, ca tulburări ale stării fireşti de sănătate, însă, nu pot fi tratate separat şi unilateral, prin metode mecaniciste, cum ai repara un ceas umblând la rotiţa care nu mai merge bine, ci la vindecarea întregii lui fiinţe omul trebuie să participe conştient, să conlucreze cu harul divin dacă vrea să se vindece deplin, şi nu doar pentru viaţa aceasta pământească.

Restaurarea firii umane a săvârşit-o obiectiv Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, iar subiectiv, fiecare credincios şi-o poate împropria prin credinţa întru El, prin unirea tainică prin har cu El, Care ne-a spus: "*Eu sunt viţa, voi sunteţi mlădiţele. Cel ce rămâne întru Mine şi Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteţi face nimic*" (Ioan 15.5). După căderea în păcat a protopărinţilor, întreg neamul omenesc suferă consecinţele îndepărtării de Dumnezeu: boala şi moartea. De aceea, bolile (sufleteşti şi trupeşti) au între cauzele şi condiţiile lor provocante şi favorizante o importantă componentă dată de păcate. **Noi, oamenii, şi chiar lumea întreagă, astăzi suferim mai mult ca oricând în istorie de pe urma păcatelor noastre şi ale înaintaşilor noştri**, dar, aproape totdeauna, nu vrem să recunoaştem că "noi primim cele cuvenite după faptele noastre" (Luca 23.41). Ca şi atunci la început, în rai, omul, în mândria sa, nu-şi recunoaşte păcatul său, şi încearcă sa dea vina doar pe cauze exterioare lui (Adam a dat vina pe Eva, Eva pe diavol, iar azi omul zice că se simte rău din cauză că alţii i-au făcut farmece, etc.), nevrând să-şi asume responsabilitatea şi urmările propriilor fapte păcătoase.

Dumnezeu, însă, infinit iubitor de oameni, Care nu vrea "moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa şi să fie viu" (Iezechiel 33.11), îl caută pe omul căzut în păcat ("Adame, unde eşti?" – Facere 3.9) şi-l cheamă la pocăinţă, la îndreptare, la învierea din moartea păcatului. De aceea, Dumnezeu mai şi mustră, mai şi mângâie pe oameni, prin încercări, ca să-i aducă la calea mântuirii. Recunoaşterea păcatelor şi asumarea luptei (cu păcatul, cu urmările lui, cu diavolul cel ucigaş de oameni) pentru mântuire, prin răbdarea încercărilor şi prin rugăciunea către Dumnezeu, reprezintă din partea omului primul lui pas spre vindecare. Căci suferinţa trupului o dă Dumnezeu oamenilor (cu îngăduinţă, nu cu răzbunare) tocmai ca un prilej de pocăinţă, ca măcar răbdându-o cu "duh umilit" (Psalmul 50.18) să primească mântuirea şi cununa biruinţei. Dacă păcatul este o pornire iraţională de plăcere (omul caută plăcerea de dragul ei), revenirea din păcat se face prin asumarea durerii, prin cruce, prin lupta cu ispita hipnotică a plăcerii, printr-o asceză sufletească şi trupească.

"De nu te vei sili să împlineşti toate cuvintele legii acesteia, care sunt scrise în cartea aceasta şi nu te vei teme de acest nume slăvit şi înfricoşător al Domnului Dumnezeului tău, atunci Domnul te va bate pe tine şi pe urmaşii tăi cu plăgi nemaiauzite, cu plăgi mari şi nesfârşite şi cu boli rele şi necurmate; va aduce asupra ta toate plăgile cele rele ale Egiptului, de care te-ai temut şi se vor lipi acelea de tine. Toată boala, toată plaga scrisă şi toată cea nescrisă în cartea legii acesteia, o va aduce Domnul asupra ta, până vei fi stârpit." (Deuteronom 28.58-61)

"Dar Tu ierţi tuturor, că toate ale Tale sunt, Stăpâne, iubitorule de suflete. Duhul Tău cel fără stricăciune este întru toate. Pentru aceea pedepseşti cu măsură pe cei care cad şi, când păcătuiesc, le deschizi ochii şi-i dojeneşti, ca să se lase de răutatea lor şi să creadă întru Tine, Doamne." (Sirah 11.26-12.2)

Vindecarea autentică, sufletească şi trupească deopotrivă, aşadar, o dă numai Dumnezeu când voieşte El, "Cel ce curăţeşte toate fărădelegile tale, Cel ce vindecă toate bolile tale, Cel ce izbăveşte din stricăciune viaţa ta, Cel ce te încununează cu milă şi cu îndurări" (Psalmul 102.3-4). Restabilirea sănătăţii, dincolo de suprafaţa ei trupească, înseamnă, deci, restabilirea legăturii iubitoare cu Dumnezeu – "Doctorul şi tămăduitorul sufletelor şi al trupurilor noastre", înseamnă restaurarea prin har a firii umane căzute în robia păcatului şi a morţii. Nu putem obţine vindecarea fără Dumnezeu Care ştie toate şi Care cârmuieşte toate cum este mai bine spre desăvârşirea lor. Orice încercare de vindecare fără harul lui Dumnezeu cel iubitor de oameni este un eşec din start, o iluzie deşartă. Dumnezeu, când vindecă un om, îi cere însă conlucrarea iubitoare prin pocăinţă şi nevoinţă (asceză). "*Numai acesta vrea cu tot dinadinsul să se mântuiască, care nu se împotriveşte leacurilor doftoriceşti. Iar acestea sunt durerile şi întristările aduse de diferitele lovituri*"[32]. Dumnezeu întâi îi curăţă omului păcatele (cauzele bolii), apoi îi tămăduieşte rănile (efectele ei), înlăturând şi consecinţele lor (vezi Ps.102, mai sus) prin dăruirea harului Său.

"Doamne, prin îndurarea Ta se bucură omul de viaţă, prin ea mai am şi eu suflare; Tu mă tămăduieşti şi-mi dai iarăşi viaţă! Iată că boala mea se schimbă în sănătate. Tu ai păzit viaţa mea de adâncul mistuitor! Tu ai aruncat înapoia Ta toate păcatele mele!" (Rugăciunea regelui Iezechia - Isaia 38.16-17)

"Dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre şi zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toţi ne-am vindecat." (Isaia 53.5)

"Veniți să ne întoarcem către Domnul, căci numai El, după ce ne-a rănit, ne tămăduiește, iar după ce ne-a bătut, ne leagă rănile noastre." (Osea 6.1)

"Nu fii înțelept în ochii tăi; teme-te de Dumnezeu și fugi de rău; aceasta va fi sănătate pentru trupul tău și o înviorare pentru oasele tale." (Pilde 3.7-8)

"Cununa înțelepciunii este temerea de Domnul, care odrăslește pace și sănătate nevătămată; dar și una și alta sunt daruri de la Dumnezeu, Care revarsă cinste peste cei care Îl iubesc pe Dânsul." (Sirah 1.17) "Fiule! În boala ta nu fi nebăgător de seamă; ci te roagă Domnului și El te va tămădui. Depărtează păcatul și întinde mâinile spre faptele drepte și de tot păcatul curățește inima ta." (Sirah 38.9-10)

"Și Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățând în sinagogile lor, propovăduind Evanghelia împărăției și vindecând toată boala și toată neputința în popor." (Matei 9.35)

Mântuitorul Iisus Hristos, ca Dumnezeu adevărat, ne-a adus împăcarea cu Dumnezeu și, prin aceasta, vindecarea deplină. Ne-a adus înfierea divină prin har și învierea din moartea păcatelor. "Dumnezeu S-a făcut om, ca omul să se îndumnezeiască prin har" (Sfântul Atanasie cel Mare). Biserica este tocmai Trupul Său mistic, divino-uman, comunitatea tuturor celor ce-l iubesc pe El, în care El Însuși continuă să lucreze la mântuirea, vindecarea și sfințirea oamenilor. El e prezent în Biserică "în toate zilele, până la sfârșitul veacului" (Matei 28.20).

"Chemând la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată și să tămăduiască orice boală și orice neputință." (Matei 10.1)

Dumnezeu lucrează și acum cu putere în Biserica Lui sfântă, sobornicească și apostolică. Sfinții Părinți asemuiesc Biserica Dreptmăritoare a lui Hristos cu scăldătoarea Vitezda în care nu doar primii, ci toți cei ce intră în ea (conștientizând unirea lor cu Mântuitorul Hristos) primesc vindecarea deplină prin curățirea de patimi. Harul Său vindecător, Dumnezeu ni-l dă nouă, oamenilor, nu pe baza unui contract juridic, ci ni-l dă pe măsura intensificării unirii noastre iubitoare cu Mântuitorul Hristos – Dătătorul harului, căci "*din plinătatea Lui noi toți am luat, și har peste har" (Ioan 1.16)*. **Harul divin nu poate fi despărțit de Persoana iubitoare a lui Iisus Hristos - Logosul divin (Creatorul și Mântuitorul lumii) prin care toate s-au făcut, și deci nu poate fi (atenție!) obiect impersonal de speculă, cum pretind vindecătorii extrabisericești de astăzi. Harul divin nu se obține în mod magic sau mecanic de aiurea (prin vreo rețetă "spirituală", metodă sau tehnică automată, cum propun toți impostorii), ci de la Mântuitorul Hristos în mod iubitor-sacramental, precum Însuși Mântuitorul Hristos a lăsat această rânduială Bisericii.**

Vindecarea omului prin purificare (înlăturarea a ceea ce e rău) și spiritualizare (dezvoltarea a ceea ce bun) vine așadar ca un dar de la Dumnezeu Cel personal și iubitor, ca rod al iubirii și ca stimulent al ei. Demersul vindecării în Ortodoxie necesită un progres moral din partea omului, o conștientizare a prezenței și a lucrării lui Hristos în noi și între noi. Întrucât actul întâlnirii și al unirii omului cu Hristos prin har este un act de sfințire a vieții umane, preotul, cel ce înlesnește și cheamă oamenii la această unire cu Hristos în Biserică, trebuie să fie un trimis al lui Hristos și al Bisericii, un om sfințit de Dumnezeu și consfințit public de Biserică. Biserica este Trupul mistic al lui Hristos și mădularele ei sunt în bună rânduială și pace. Ierarhia Bisericii formează tocmai mădularele ei conducătoare care mișcă întreg Trupul în ascultare de Mântuitorul Hristos – Capul Bisericii.

Dacă un om al Bisericii primește un dar, o harismă de la Dumnezeu - totdeauna pentru folosul întregii Biserici - Biserica, prin Ierarhia ei, confirmă și afirmă public aceasta printr-o slujbă de binecuvântare (sau hirotesie). Știm că "pe unii i-a pus Dumnezeu, în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători; apoi pe cei ce au darul de a face minuni; apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor" (1 Corinteni 12.28). Aceste harisme le-a dat Dumnezeu anumitor oameni din Biserică, nu la întâmplare și în neorânduială, așa încât ei ar putea face orice de capul lor, ci într-o bună rânduială și ascultare ierarhică, "pentru că Dumnezeu nu este al neorânduielii, ci al păcii" (1 Corinteni 14.33). În Biserică, întotdeauna și "fără de nici o îndoială, cel mai mic ia binecuvântare de la cel mai mare" (Evrei 7.7), deci cei cu harismele minunilor și vindecărilor sunt datori să asculte și să fie sub binecuvântarea celor cu misiunea și cu harisma învățăturii credinței, adică a episcopilor. Ori Sfinții Părinți, Învățătorii Bisericii, au lămurit credința ortodoxă ca grâul de toate neghinele ereziilor care sunt reactivate și recapitulate în doctrinele falșilor vindecători de astăzi. **Harul lui Dumnezeu, cel tămăduitor și sfințitor, nu vine prin oameni care au regretabile rătăciri dogmatice și morale (chiar dacă ei se pretind ortodocși, chiar dacă au Biblia și Crucea pe masă și icoane pe pereți, chiar dacă spun "Tatăl nostru" și alte rugăciuni la începutul ședinței terapeutice), ci prin oameni sfințiți de Dumnezeu și consfințiți de Biserică.** De aceea orice terapie sufletească din afara rânduielii Bisericii, din afara atmosferei iubitor-sacramentale a ei, este străină de Dumnezeu, Cel ce locuiește și lucrează deplin în comuniunea Bisericii.

Acceptând limitările unui limbaj scolastic, putem spune că în Biserică, Mântuitorul Hristos tămăduiește bolile sufletești și trupești ale oamenilor într-o împreună-lucrare cu ei, prin remedii naturale și supranaturale. În **remediile naturale**, Dumnezeu, Creatorul și Mântuitorul nostru, intervine pe măsură ce omul își rânduiește modul de viață potrivit cu natura lui psihosomatică, adică eliminând condițiile nenaturale ce-i pot favoriza bolile. De exemplu, înfrânarea la mâncare este potrivită cu firea omului, pe când lăcomia (desfrânarea) este nenaturală. Remediile naturale urmăresc restabilirea condițiilor naturale de viață organică și sunt deci legate de firea omului, putând fi incluse între ele regimul alimentar (bogat în vegetale, ceaiuri) și medicamentos, igiena trupului (mișcare, băi, masaje), cumpătarea (blândețea) sufletului, munca echilibrată, odihna,

relaţiile constante cu semenii. Ele sunt folosite în medicina clasică. Abaterile de la viaţa organică naturală (potrivită firii umane) sunt şi ele păcate, căci sunt răzvrătiri faţă de legea divină naturală şi, deci, trebuiesc tratate ca atare.

Deseori multe boli trupeşti recidivează după un tratament pur medical-biologic, întrucât cauza bolii (care nu e doar trupească, ci şi sufletească) n-a fost real înlăturată. De aceea, restaurarea firii sale bolnave omul nu şi-o poate face singur (atenţie!) apelând la remediile naturale ca la un procedeu magic automat, fără să ceară mila şi ajutorul lui Dumnezeu, ci omul trebuie să conştientizeze relaţia sa iubitoare cu Dumnezeu, pe de o parte ca dintre o creatură şi Creatorul ei, iar pe de altă parte ca dintre două persoane iubite, cu adâncimi infinite. Ori în conştientizarea relaţiei lui cu Dumnezeu, omul poate conlucra cu El prin har, la vindecarea (restaurarea) întregii sale firi bolnave şi mai apoi la sfinţirea sa. Căci vindecarea sufletului nu se poate face doar prin remediile naturale şi biologice, doar apelând la harul divin prezent în creaţie, ci prin harul divin mântuitor şi sfinţitor adus oamenilor de Mântuitorul Hristos şi deplin prezent în Biserică.

Sfintele Taine sunt cele mai importante remedii supranaturale de vindecare lăsate Bisericii de Însuşi Dumnezeu, Mântuitorul nostru, pentru mântuirea şi sfinţirea credincioşilor. Prin ele, harul dumnezeiesc ni se dă de către Mântuitorul Hristos în chip supranatural şi în măsura în care ne este de folos spre mântuire. Harul divin nu poate fi obţinut prin metode străine de rânduielile Bisericii, străine de învăţătura şi sfinţenia Bisericii, căci Dumnezeu este trăit şi cunoscut deplin în comuniunea Bisericii, şi nu în afara ei. Vindecarea deplină a omului presupune, deci, participarea lui prin Sfintele Taine la viaţa lui Hristos, la viaţa Bisericii, la cunoaşterea şi trăirea (conştientă şi raţională!, nu superstiţioasă) a credinţei ortodoxe. Îndeosebi Taina Pocăinţei şi Taina Sfântului Maslu împărtăşesc credincioşilor harul iertării păcatelor şi al tămăduirii sufleteşti şi trupeşti. *"Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoţii Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Şi rugăciunea credinţei va mântui pe cel bolnav şi Domnul îl va ridica, şi de va fi făcut păcate se vor ierta lui. Mărturisiţi-vă deci unul altuia păcatele şi vă rugaţi unul pentru altul, ca să vă vindecaţi, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului." (Iacov 5.14-16)* Dacă nu totdeauna omul se vindecă trupeşte, aceasta se datorează fie nevredniciei (necredinţei) lui, fie pentru motivul că Dumnezeu are un plan tainic cu el (şi aici se vede iconomia lui Dumnezeu care face din suferinţele omului un prilej de păstrare a lui în smerenie), amânându-i vindecarea. Oricum, **Dumnezeu nu poate fi forţat de creaturile Lui să le dea harul Său când vor ele**, ci Dumnezeu, "Care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (1 Timotei 2.4), în iubirea Sa de oameni, El ştie şi hotărăşte când şi cum să intervină cu harul Său în viaţa omului.

Pocăinţa, ca stare de străpungere a inimii pentru păcatele făcute, este prima condiţie esenţială pentru mântuire şi pentru vindecare. Ea purifică de păcatele trecute, dar şi întăreşte pe om în lupta cu ele şi cu urmările lor. Pocăinţa pentru om, atât ca Sfântă Taină, cât şi ca stare lăuntrică ("fericita întristare") este o conlucrare cu Duhul Sfânt al lui Dumnezeu; ea nu se atinge doar printr-un efort uman şi, de aceea, nu poate fi trăită în afara credinţei şi a Bisericii Ortodoxe. Cea dintâi treaptă a vieţii creştine este cu adevărat recunoaşterea păcatelor şi a micimii proprii în faţa sfinţeniei şi iubirii lui Dumnezeu. Pocăinţa aduce sufletul la smerenie, iar aceasta sparge împietrirea inimii omului, făcând-o receptivă harului dumnezeiesc. Căci *"Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har" (Iacov 4.6)*. Pocăinţa (smerenia) este, deci, indispensabilă vindecării depline şi nu poate fi atinsă în afara Bisericii. Nu poate fi de la Dumnezeu o vindecare deplină, care nu vine din şi nu duce la smerenie, care nu vine prin Ierarhia sacramentală a Bisericii şi care nu duce la întărirea Bisericii. Numai prin Ierarhia Bisericii Mântuitorul Iisus Hristos dă iertarea şi tămăduirea de păcate. Însă, există şi o falsă smerenie, o formă de înşelare satanică mai fină, care este prezentă în toţi impostorii. Aceştia spun că au primit de la Dumnezeu darul vindecărilor, trimiţându-şi clienţii (atenţie!) chiar şi la Biserică, "la Spovedanie şi la Împărtăşanie", păcălindu-i pe oameni că şi ei ar fi cu Biserica, dar nu-şi cer deloc acreditarea Bisericii (pentru că nici n-o pot primi câtă vreme susţin ideologii contrare ortodoxiei, ca-n cazul radiesteziei – de exemplu), ci îşi fac singuri reclamă prin ziare, reviste (precum: Paranormal, Formula As, Magazin, Dracula, etc.) cărţi, afişe şi chiar prin televiziune.

Răbdarea necazurilor şi rugăciunea sunt alte condiţii necesare mântuirii şi vindecării. Scopul credinţei creştine şi al Bisericii nu este vindecarea de boala trupului şi evitarea suferinţei, ci unirea cu Dumnezeu. Curăţirea de bolile trupului vine în urma realizării unirii prin har cu Dumnezeu, ca un dar de la Dumnezeu. Dumnezeu hotărăşte când şi cum ne vindecă de suferinţele trupului, însă El cere de la noi dorinţa de a fi cu El, iubirea noastră pentru El. Deseori, prin încercările suferinţei, Dumnezeu ne mustră pentru păcatele trecute, dar ne şi încearcă dorul nostru după El. Răbdarea necazurilor ne devine astfel o scară către cer, o treaptă a nevoinţei noastre ascetice; iar călăuza permanentă a vieţii noastre creştine (ascetice şi mistice) este rugăciunea. Prin rugăciune, omul se uneşte tainic (iubitor şi înţelegător) cu Dumnezeu, prin rugăciune omul se descoperă pe sine smerit, având nădejdea doar în Dumnezeu (şi nu în puterile lui omeneşti limitate). Prin rugăciune, omul se pregăteşte pentru întâlnirea cu Mântuitorul Hristos prin Sfintele Taine, dar tot prin rugăciune o şi continuă. Rugăciunea şi răbdarea necazurilor sunt cea mai comună cale de apropiere de Dumnezeu. Însă, rugăciunea în comun a creştinilor dreptmăritori este mai bineplăcută Domnului, căci ea este sămânţa şi rodul iubirii dintre oameni. Rugăciunea comunitară este condusă de un trimis al lui Dumnezeu, de un om sfinţit de El, ca să stimuleze iubirea între oameni şi cea dintre oameni şi Dumnezeu. Preotul are şi această harismă şi misiune în Biserică. De aceea, prin prezenţa şi prin lucrarea sa, preotul este un organ al harului divin. *"Luaţi, fraţilor, pildă de suferinţă şi de îndelungă răbdare pe proorocii care au grăit în numele*

Domnului. Iată, noi fericim pe cei ce au răbdat: ați auzit de răbdarea lui Iov și ați văzut sfârșitul hărăzit lui de Domnul; că mult-milostiv este Domnul și îndurător. Iar înainte de toate, frații mei, să nu vă jurați nici pe cer, nici pe pământ, nici cu orice alt jurământ, ci să vă fie vouă ce este da, da, și ce este nu, nu, ca să nu cădeți sub judecată. Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage. Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi. Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui." (Iacov 5.10-15) Înainte de toate, trebuie spus că nu preotul vindecă, nici rugăciunea lui nu are efect asupra bolnavului "ex opera operato" (automat, magic, ca și cum cuvintele rugăciunii rostite de preot ar declanșa un efect sigur), ci Dumnezeu este Cel ce vindecă; Dumnezeu ascultă rugăciunea preotului și alege pe cine să-l vindece, când și cum. De aceea este necesară o colaborare iubitoare între preot și credincios, precum și între ei și Dumnezeu. Când această unire iubitoare în Hristos există, abia atunci Dumnezeu răspunde la rugăciunea lor comună, revărsând mila Sa. Abia acum se împlinește cuvântul Mântuitorului: *"dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri. Că unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor." (Matei 18.19-20)* Unde nu este iubire în Hristos între oameni, ci interese meschine (în partea "vindecătorului") și disperarea necredinței (în partea bolnavului), este limpede că nu este Hristos de față, este limpede că acea terapie nu este de la Dumnezeu.

Privegherea (trezvia, atenția) și faptele bune sunt încă două condiții ale vindecării depline în Biserică. Războiul nevăzut pe care ni-l aduce vrăjmașul diavol tuturor oamenilor nu este așa ușor pe cât ar crede majoritatea oamenilor; Mântuitorul ne îndeamnă: *"Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită. Căci duhul este osârduitor, dar trupul este neputincios" (Matei 26.41)*, iar Sfântul Apostol Petru ne spune: *"Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită" (1 Petru 5.8)*. Este un război continuu; este o luptă neîncetată la nivelul gândurilor și senzațiilor. Diavolul este expert și îmbătrânit în viclenie și nu se dă bătut după ce este respins; ba încă își pregătește alte și alte metode (semne mari și chiar minuni), "ca să amăgească, de va fi cu putință, și pe cei aleși" (Matei 24.24). Paza minții și a simțurilor n-o putem dobândi singuri niciodată. Ea vine prin harul lui Dumnezeu și cere din partea noastră smerenie, asceză, despătimire, rugăciune neîntreruptă, unirea cu Mântuitorul Hristos prin Sfintele Taine și rânduieli ale Bisericii. Priveghind cu mintea, omul poate discerne atacul viclean al diavolului încă de atunci când i se strecoară, precum un șarpe printre propriile gânduri și poate să-l respingă repede. Priveghind cu mintea, omul poate sesiza imediat în "doctrina terapeutică" o minciună flagrantă, o răstălmăcire a Adevărului creștin, sau o mascată abatere eretică plină de otravă pentru suflet. Toți trebuie să priveghem, rugându-ne; toți trebuie să fim atenți la vicleșugurile vrăjmașului ucigaș de oameni, căci pierzându-ne o clipită atenția ne putem pierde chiar mântuirea. *"Nu este de mirare, deoarece însuși satana se preface în înger al luminii" (2 Corinteni 11.14)*. Privegherea și faptele bune ne dau o experiență prin care putem cerne (în sita dreptei credințe) și discerne faptele și intențiile altora. Pentru că mulți, deși fac fapte aparent bune, sunt străini de Duhul bunătății, smereniei și iubirii dumnezeiești. Însuși Domnul Hristos ne-a atenționat: *"după roadele lor îi veți cunoaște. Nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri. Mulți Îmi vor zice în ziua aceea: Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și nu în numele Tău am scos demoni și nu în numele Tău minuni multe am făcut? Și atunci voi mărturisi lor: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi. Depărtați-vă de la Mine cei ce lucrați fărădelegea." (Matei 7.20-23)* – Să luăm aminte!

3. Înșelăciunea demonică

Ca o cauză și ca o consecință clară a decăderii morale și spirituale a "omului modern", îngâmfat în propria-i suficiență ce nu mai lasă loc lui Dumnezeu, boala aproape molipsitoare a societății secularizate de astăzi este, precum bine se vede, individualismul (egoismul, iubirea de sine). Omul individualist, treptat, poate ajunge să fie posedat total de duhul diavolului și, uneori, chiar fără să-și dea seama. Ucenicii (și proorocii) diavolului sunt, deci, oamenii care-l urmează pe diavol în viața lor, copiind de la începătorul răutății și al hulei mândria și închipuirea de sine, îmbolnăvindu-se sufletește tot mai mult și îmbolnăvindu-i și pe alții. Ori, neopăgânismul și autolatria omului contemporan sunt plăgi nevindecabile fără smerenia creștină și fără harul lui Dumnezeu. Iată cum descrie Sfântul Apostol Pavel starea de boală duhovnicească a vremurilor noastre: *"În zilele din urmă, vor veni vremuri grele; că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de arginți, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, lipsiți de dragoste, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, cruzi, neiubitori de bine, trădători, necuviincioși, îngâmfați, iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dumnezeu, având înfățișarea adevăratei credințe, dar tăgăduind puterea ei. Depărtează-te și de aceștia." (2 Timotei 3.1-5)*

Supus la un flux divers de informații, omul contemporan nu mai știe să aleagă binele de rău, adevărul de minciună, esențialul de neesențial, deseori fiindu-i prezentate răsturnat realitățile și valorile. Astfel, în această confuzie informațională, discernământul i se alienează tot mai mult, imprimându-i omului în suflet o pecete pătimașă care îi afectează serios viața întreagă. Așa că omul contemporan uită de Dumnezeu Cel Viu și-și face

dumnezei după chipul lui. **Azi, religia şi morala creştină sunt exilate într-o periferie a existenţei şi sunt chiar înlocuite cu noi "căi spirituale" de tip demonic.** Asta este, de fapt, strategia diavolului: să strice şi să răstoarne ierarhia valorilor în mintea omului, aşa încât omul să se rătăcească complet în confuzia stârnită de diavol, să nu mai poată distinge spiritualitatea autentică (Calea – Hristos) în labirintul de spiritisme ieftine. De aceea, ne trebuie o temeinică pregătire ascetică, dogmatică şi mistică, pe linia Sfinţilor Părinţi, pentru a scăpa din plasa "religiei viitorului" ("spiritualitatea demonică" New Age, cu totul opusă faţă de cea ortodoxă). *"Duhul grăieşte lămurit că, în vremurile cele de apoi, unii se vor depărta de la credinţă, luând aminte la duhurile cele înşelătoare şi la învăţăturile demonilor, prin făţărnicia unor mincinoşi, care sunt înfieraţi în cugetul lor. Aceştia opresc de la căsătorie şi de la unele bucate, pe care Dumnezeu le-a făcut, spre gustare cu mulţumire, pentru cei credincioşi şi pentru cei ce au cunoscut adevărul, pentru că orice făptură a lui Dumnezeu este bună şi nimic nu este de lepădat, dacă se ia cu mulţumire; căci se sfinţeşte prin cuvântul lui Dumnezeu şi prin rugăciune."(1 Timotei 4.1-5)*

Aproape toate formele de "medicină complementară" aduc în doctrina lor erezii contrare Adevărului creştin trăit şi mărturisit de Biserică, precum: antropocentrismul, preexistenţa sufletului, reîncarnarea lui, predestinaţia lui astrală, dualismul, existenţa unor "energii" (yin şi yang) necunoscute şi nerecunoscute de nici un Sfânt Părinte al Bisericii, nici de vreun cinstit om de ştiinţă, alienarea conştiinţei morale a omului, relativizarea valorilor infinite ale omului şi a libertăţii lui, impersonalizarea harului divin şi chiar a lui Dumnezeu, promovarea "iluminaţilor" păgâni ş.a..

Sunt unii "terapeuţi" care apelează şi la remedii naturale (acceptate de Biserică) şi la întortocheate explicaţii ştiinţifice; dar, ce este foarte grav, introduc şi răstălmăciri ale remediilor supranaturale (Sfintele Taine) din Biserică. Prezentarea acestora ca simple metode mecanice şi magice de vindecare duce mai întâi la pierderea sensului autentic al trăirii comuniunii creştine, apoi la diluarea valorilor Ortodoxiei în masa relativistă a unor practici eterodoxe. Promotorii unor asemenea "sacroterapii" sunt certaţi cu învăţătura şi legea bisericească, nefiind sub ascultarea şi binecuvântarea nici unui episcop al Bisericii şi prezentând, în multe puncte esenţiale ale doctrinei, grave confuzii dogmatice, iar în viaţa lor duhovnicească având serioase rătăciri morale şi mistice (unele chiar psiho-patologice). În general, aceşti impostori se declară profund religioşi, întrucât merg pe la mănăstiri, pe la duhovnici renumiţi de la care fură câte o binecuvântare "ca să poată face oamenilor cât mai mult bine" (zic ei), dar nu le spun (duhovnicilor) prin ce metode. Unii pozează în mari creştini, tipărind cărţi ortodoxe (cu note şi interpretări personale de-a dreptul eretice) şi instalându-se în biserici fie în primul rând, fie pe lângă sfintele moaşte, arătând celorlalţi că sunt preocupaţi de rugăciunea inimii. Mândria iradiază din ei ca dintr-un cuptor.

Foarte mulţi vindecători au primit investirea cu aceste puteri de vindecare (atenţie!) în vis sau în transă, prin glasuri sau prin arătări de "îngeri", de păsări, de lumini colorate sau de flăcări, etc. Aceştia ascultă numai de ce le zice "duhul" prin vedenie, manifestând neascultare şi ostilitate (chiar declarată) faţă de Ierarhia sacramentală a Bisericii. Chiar şi unii monahi şi clerici pot cădea în această înşelare demonică, inventând teorii şi practici noi, neortodoxe, promovându-le printre adepţi şi creând dezbinare între creştini (vezi cazurile Vladimireşti, Noul Ierusalim - Pucioasa, Visarioniştii). Faptul că ies din Tradiţia şi cumînţenia Ortodoxiei, din buna rânduială şi ascultare ierarhică întemeiată de Mântuitorul Hristos în Biserică, îi demască decisiv ca pe nişte falşi proroci. De unde se vede că nu Duhul dragostei, al unităţii şi al păcii din Biserica lui Hristos îi ajută pe ei, ci tocmai duhurile întunericului care nu suportă pocăinţa (smerenia) şi ascultarea în Hristos.

"Dracii slavei deşarte sunt în visuri proroci. Ei închipuiesc ca nişte vicleni cele viitoare şi ni le vestesc mai dinainte. Împlinindu-se vedeniile ne minunăm şi ne înălţăm cu gândul ca şi când am avea darul preştiinţei. În cei ce ascultă de dracul acesta, el s-a făcut adeseori proroc. Iar faţă de cei ce-l disprețuiesc, el pururea minte. Căci fiind duh, el vede cele din lăuntrul aerului acesta şi cunoscând pe cineva că moare, prooroceşte prin visuri celor mai uşurei la minte. Dracii nu ştiu nimic din cele viitoare, dintr-o cunoştinţă de mai înainte. Căci şi doctorii pot să ne spună moartea de mai înainte. Ei se prefac adeseori în îngeri de lumină şi în chipuri de mucenici şi ne arată pe aceia venind la noi, în visuri. Iar când ne deşteptăm, ne scufundă în mândrie şi în bucurie. Dar aceasta să-ţi fie semnul înşelăciunii. Căci îngerii ne arată osânde, judecăţi şi despărţiri. Iar odată treziţi ne fac să tremurăm şi să ne întristăm. Când începem să credem în vis dracilor, ei îşi bat joc de noi şi când suntem treji. Cel ce crede visurilor e cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora e înţelept."[33]

Vrăjmaşul diavol, în rai, întâi a hipnotizat-o pe Eva, apoi a sugestionat-o (negându-i cuvântul lui Dumnezeu), stimulându-i imaginaţia (că va fi ca Dumnezeu, dar fără Dumnezeu Cel Viu). Cu aceste mijloace, diavolul a făcut şi face victime printre oameni mereu. Însă toţi proorocii diavolului, adică oamenii ce-i slujesc lui cu acelaşi scop ca şi el (înşelarea şi pierzarea oamenilor), folosesc aceleaşi metode ca şi el.

Hipnoza rezidă într-un "joc de scenă" şi are ca scop adormirea (sau aburirea) minţii folosind anumite mişcări, gesturi, cuvinte şi muzică (şi chiar droguri sau alte substanţe) impresionante (unele sunt invocări satanice clare) care să-i fure atenţia omului din realitate într-o lume virtuală falsă şi să-i inducă omului o stare de somn (al raţiunii), stare receptivă influenţelor demonice (de exemplu: unele vrăjitoare, îmbrăcate într-un anumit fel, folosesc cărţile de joc ca să-l atragă pe om cu mintea într-un spaţiu de gânduri ireal; ocultiştii cu iz asiatic te ameţesc cu termeni în sanscrită ca să-ţi devieze atenţia şi să-ţi inoculeze ideea că ei sunt nişte "superiori" de care trebuie să asculţi). Cu alte cuvinte, hipnoza este una din metodele de "spălare şi de întunecare a minţii" şi de pregătire a ei pentru implantul

sugestiilor şi duhurilor demonice. "Toţi dracii se luptă să întunece mintea noastră, apoi îi insuflă cele plăcute lor. Căci dacă mintea nu va fi adormită, comoara nu se va jefui."[34]

Aşadar, nedespărţită de ea este **sugestia**, care înseamnă lansarea de idei prin cuvinte şi gesturi "atrăgătoare", idei care se înfig în mintea omului şi pot rămâne uneori foarte mult timp. Omul slăbit cu gândul (hipnotizat, cu conştienţa adormită, dar cu mintea aflată într-o stare de mare receptivitate la nivelul subconştientului) preia uşor aceste sugestii din afară, le păstrează în sine auto-alimentându-le; acum, ele îi devin autosugestii, apoi treptat ajung obsesii, generând angoase interioare şi chiar psihoze. Diavolul îşi dă tot concursul ca omul să-şi amintească ce i-a zis "proorocul mincinos", aducându-i mereu în gând sugestiile necurate pe care i le-a săgetat acela. Din această pricină "de ce ţi-e frică, de aia nu scapi".

Astfel, în imaginaţia (pe care Sfinţii Părinţi au numit-o puntea dracilor) mult decăzută sub povara patimilor şi a educaţiei imorale a omului de astăzi, diavolul creează apoi **iluzia** (nălucirea) unei alte realităţi şi-l ispiteşte pe om să o accepte ca adevărată. Imaginaţia pervertită prin păcate păstrează şi amplifică astfel sugestiile şi inducţiile de tip demonic, relativizând obiectivitatea absolută a Adevărului creştin şi amestecând valorile autentice ale dreptei credinţei creştine cu alte "valori" anticreştine. În gândirea omului pătimaş apare ideea că "toate sunt relative şi subiective", deci n-ar mai fi nimic absolut şi obiectiv; astfel, percepţia Adevărului, care este Cuvântul lui Dumnezeu, este amestecată printre nălucirile minciunilor (sugestiilor) demonice, iar binele şi răul îşi pierd consistenţa lor absolută şi ontologic-personală, sunt răsturnate şi amestecate între ele. Cea mai mare viclenie a diavolului este să-i facă pe oameni să creadă că el (diavolul) nu există ca fiinţă personală şi, deci, oamenii să nu se angajeze în luptă contra lui, crezând că "cel rău" este ceva impersonal, chiar ceva necesar. Mulţi oameni, chiar şi printre creştinii ortodocşi, au această idee şi, datorită acestei viclenii demonice strecurate în concepţia lor, cad foarte uşor în mrejele proorocilor satanei.

Performanţele impostorilor stau, deci, nu atât în măiestria lor, cât în ignoranţa şi în credulitatea victimelor lor. După "reuşita" unei şedinţe de terapie (de fapt, de orice "consiliere") ocultistă, diavolul are o triplă victorie: pe de o parte, impostorul rămâne în înşelarea sa (diavolul confirmându-i metoda încă o dată), pe de altă parte victima cade şi ea în înşelare, şi, pe de alta, mulţi alţii care văd "reuşita" sunt atraşi să încerce şi ei metoda ocultistă. Aceasta şi este voia diavolului, ca să fie înşelaţi cât mai mulţi oameni. *"Iar oamenii răi şi amăgitori vor merge spre tot mai rău, rătăcind pe alţii şi rătăciţi fiind ei înşişi. (2 Timotei 3.13)*

De aceea pe aceşti prooroci mincinoşi diavolul îi ajută din plin, mimând deseori vindecări şi intervenind chiar la nivel fizic cu "semne şi minuni", cu senzaţii şi năluciri, forţând libertatea omului să-i accepte şi să-i recunoască că ar fi de la Dumnezeu. În "terapiile complementare", unii pot proba o reală îmbunătăţire a stării de boală datorită remediilor naturale amestecate printre practicile oculte (şi nicidecum paselor demono-energetice), deşi diavolul, care le-a şi inspirat, intervine nevăzut şi el cu mult aplomb, nu vindecând boala, ci camuflând senzaţiile de durere, mărind presiunea sugestiei (că gata, s-a vindecat boala) în imaginaţia omului. Diavolul ştie să nălucească arătări şi senzaţii, dar nu poate restaura firea bolnavă a omului păcătos; căci cum ar vindeca el pe om, pe care-l urăşte de moarte? Dacă diavolul l-a scos pe om din rai dorindu-i moartea, oare poate să îl ajute cu ceva? Sau doar mimează binele ca să îl înşele încă o dată? Ba încă, foarte des, demonii intervin chiar şi fizic în trupul omului, pe fondul totalei posedări demonice a sufletului lui bolnav, hipnotizat şi sugestionat continuu. Astfel, omul cade în închipuire şi în mândrie (tot mai mare), neglijându-şi pe mai departe datoriile sale de creştin, iar diavolul îl duce pe om pe toate "căile", numai pe calea pocăinţei nu.

După o vreme, când harul lui Dumnezeu îl cercetează pe om, diavolul se retrage din imaginaţia omului, boala şi durerea revenindu-i acestuia în toată amploarea; abia ajunşi aici unii se dezmeticesc din rătăcirea lor (Dumnezeu chemându-i prin această suferinţă spre pocăinţă şi spre Biserică); însă alţii cad în necredinţă şi deznădejde (spre bucuria diavolului), refuzând pe mai departe ajutorul Mântuitorului Hristos prin Biserică, îndrăcindu-se treptat (atenţie!) şi rămânând chiar cu sechele psiho-patologice, uneori toată viaţa. Alteori, când boala este cauzată de prezenţa unui duh necurat, în timpul şedinţei paramedicale, cu a sa viclenie caracteristică, duhul rău se dă un timp la o parte, iarăşi înşelându-i şi pe vindecător şi pe pacient. Căci "dracii se depărtează şi ne părăsesc pe noi de bunăvoie, făcând să se umple locul golit de toate celelalte, de închipuirea de sine a noastră."[35] În locul unor patimi minore, diavolii fac să se instaleze, aşadar, o patimă dominantă mult mai păguboasă, mândria şi închipuirea de sine. Dumnezeu totuşi îngăduie aceste ispitiri omului întrucât îi protejează libertatea şi îi respectă voia acestuia. *"Ca martori înaintea voastră iau astăzi cerul şi pământul: viaţă şi moarte v-am pus eu astăzi înainte, binecuvântare şi blestem. Alege viaţa ca să trăieşti tu şi urmaşii tăi."* (Deuteronom 30.19)

Explicitarea bolilor trupului pe baza filosofiilor orientale, ca fiind cauzate de "dezechilibre şi gâtuiri ale energiilor yin şi yang" sau pe baza speculaţiilor radiesteziste ca fiind produsul influenţei unor "interferenţe malefice de energii cosmice şi telurice", nu are nimic comun cu Adevărul, deoarece omul nu este la discreţia energiilor cosmice impersonale care-i strivesc existenţa, ci este persoană, infinit superior lumii neraţionale. Iar a susţine predestinaţia cosmică (cum susţine astrologia) este o gravă erezie întrucât îl face pe om inferior lumii impersonale care-i anihilează orice tendinţă de libertate.

Omul este zidit de Dumnezeu Cel personal şi iubitor de oameni. Bolile ne vin cu voia şi cu ştirea lui Dumnezeu Care ni le îngăduie spre mântuirea noastră şi, deci, şi vindecarea noastră se face tot cu voia şi cu ştirea Lui. Orice tentativă de vindecare fără dialog cu Dumnezeu în Hristos este un furt, o minciună, o falsă

vindecare. Trebuie conştientizată în primul rând relaţia de iubire cu Mântuitorul Hristos, Adevăratul şi Unicul Doctor şi Tămăduitor, şi de unire cu Biserica Lui Dreptmăritoare.

Hipnoza este clar un procedeu ocult, satanic, neacceptat de Biserica Ortodoxă. Să explicăm un caz: un om neinstruit A, asupra căruia s-a efectuat o şedinţă de hipnoză, a intrat în transă şi a început să vorbească în engleză (el neînvăţând-o la şcoală) zicând că: "într-o viaţă anterioară am trăit în Anglia, în satul X; mă numeam Y, părinţii mei erau Z, fraţii erau T, locuiam într-o casă lângă râul U, la poartă aveam un copac mare..." şi alte detalii de viaţă adevărate pentru Y, detalii ce pot fi probate chiar istoric. Întrucât Ortodoxia combate reîncarnarea ca pe o erezie total neacceptabilă, reiese de aici că duhurile care intervin în experienţele de hipnoză nu sunt de partea Mântuitorului Hristos. Apoi, diavolul (sau chiar mai mulţi diavoli), care l-a(u) ispitit pe Y în viaţa lui, în şedinţa de hipnoză l-a luat în posesie pe A şi a grăit prin el unele lucruri adevărate despre Y, ca să înşele pe oameni, "mărturisind" despre reîncarnare.

O femeie vrăjitoare, a fost arestată de poliţie, pe motivul înşelăciunii (cazul a fost dat şi la TVR1). Întrebată cum a reuşit să păcălească atâţia oameni cu sume mari de bani, ea a recunoscut: "Păi dacă e proşti şi crede ce le zic !". Fără alte comentarii.

Noi ne punem o întrebare: de ce oamenii sunt atât de uşor de păcălit? Şi ne răspundem singuri: pentru că oamenii nu-L mai caută sincer pe Dumnezeu – Dătătorul Înţelepciunii şi se complac în superficialitatea păcatelor. Oamenii au pierdut simţul şi educaţia comuniunii creştine şi nu mai trăiesc deplin Adevărul şi Viaţa Bisericii, nu mai percep corect înţelesurile dreptei credinţe şi, deci, îi tăgăduiesc puterea. Creştinii ortodocşi înşişi nu mai trăiesc creştineşte, nu mai cunosc adevărurile credinţei sănătoase. Ce să mai zicem de eretici sau de păgânii închinători la idoli? Pe bună dreptate, ne întrebăm şi noi: "Dar Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credinţă pe pământ?" (Luca 18.8).

4. Sfinţenie sau şarlatanie?

Între sfinţenia adevărată sau căutarea sinceră a sfinţeniei şi falsa sfinţenie simulată de toţi impostorii apar limpede, aşadar, câteva deosebiri radicale[36]:

a)sfinţenia încoronează strădaniile îndelungate şi obositoare ale unei vieţi întregi, pe când faima falsei sfinţenii şi-o câştigă cineva după câteva luni de exhibiţii extravagante bine puse în scenă;

b)sfinţenia adevărată înseamnă o stare de curăţie de toate patimile sufleteşti şi trupeşti, deci, şi de mândrie şi slavă deşartă. Falsa sfinţenie, însă, caută cu tot dinadinsul celebritatea, simulând smerenia şi iubirea pentru a-şi atrage admiraţia. Sfântul adevărat are putere să suporte chiar impopularitatea, pentru că are alte mângâieri şi n-are lipsă de hrana laudelor omeneşti. Peste tot el ţine să treacă un om neînsemnat. Pe sfinţii adevăraţi îi descoperă Dumnezeu fără voia lor, uneori tocmai după moartea lor;

c)sfinţenia adevărată este semnul prezenţei şi lucrării mântuitoare a lui Hristos în om şi prin om, de aceea întreaga viaţă şi gândire a unui sfânt este o iradiere senină a Evangheliei şi a Învierii lui Hristos. În schimb, şarlatanii sunt plini de pete întunecoase, de tot felul de întortocheli, în doctrină şi în viaţa lor.

5. Concluzie

În Occident, procesul galopant de dizolvare a valorilor Creştinismului în sincretismul masonic "New Age" este pornit de peste 40 de ani, iar la noi în ţară de aproape 10 ani. Dacă vom merge în ritmul acesta, viitorul neamului românesc nu ni se arată deloc mai bun sau mai luminos, întrucât va fi iminent pericolul degradării şi al dezbinării noastre religioase şi morale. Căci **prin "religia viitorului", prin practicile orientale şi prin "terapiile complementare" ancorate bine în New Age, diavolul încearcă să fure Adevărul creştin din minţile oamenilor şi să facă accesibile omului modern iniţieri satanice, chiar fără ca omul să vrea sau să ştie (manipularea se face insistent prin mass-media) şi, prin ele, să-i impună un mod de viaţă antihristic.** Trăim vremuri foarte tulburi astăzi, căci diavolul ştie că mai are puţină vreme şi caută să înşele cât mai mulţi oameni prin tot mai subtile vicleşuguri.

Noi, creştinii ortodocşi, care am primit harul dumnezeiesc şi-l primim neîncetat în Biserica dreptmăritoare a lui Hristos, prin Sfintele Taine, aşa cum l-au primit toţi Sfinţii, nu trebuie să căutăm "semne şi minuni" exterioare, care pot fi uşor simulate de duhurile rele, "ci ţinând adevărul, în iubire, să creştem întru toate pentru El, Care este capul – Hristos" (Efeseni 4.15). Să nu ieşim din hotarele Părinţilor noştri, din cumînţenia Ortodoxiei, în care milioane de Sfinţi au primit făgăduinţele mântuirii lui Dumnezeu, ci, "**având deci aceste făgăduinţe, iubiţilor, să ne curăţim pe noi de toată întinarea trupului şi a duhului, desăvârşind sfinţenia în frica lui Dumnezeu**" (2 Corinteni 7.1).

Pentru o mai bună documentare şi lămurire puteţi citi:

1. Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înşelare*, traducere din limba rusă de dr. Adrian şi Xenia Tănăsescu-Vlas, Schitul românesc Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999
2. Ieromonah Serafim Rose, *Ortodoxia şi religia viitorului*, traducere din limba engleză de Mihaela Grosu, Editura Cartea Moldovei, Chişinău, 1995
3. Părintele Rodion, *Oameni şi demoni*, Editura Schimbarea la Faţă, 1999
4. Mitropolitul Hierotheos Vlachos, *Psihoterapia ortodoxă*, traducere din limba engleză de Irina Luminiţa Niculescu, Editura Învierea, Timişoara, 1999
5. Jean-Claude Larchet, *Teologia bolii*, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 1997
6. Diacon Petre I. David, *Invazia sectelor*, Editura Crist, Bucureşti, 1997

Aşadar,

DE CE CAUTĂ OMUL SEMNE, MINUNI ŞI VINDECĂRI PARANORMALE?

Răspunsul final:

Pentru că omul s-a înstrăinat de Dumnezeu, nu mai păzeşte poruncile Lui şi nu mai percepe corect înţelesurile dreptei credinţe în Hristos. A pierdut simţul, valoarea şi educaţia iubirii de Dumnezeu şi de semeni şi le desconsideră în detrimentul acceptării unor experienţe noi, senzaţionale, care exaltă mândria, egoismul şi idolatria omului. Iar când nu mai are frică de Dumnezeu, când nu vrea să se smerească răbdător sub mâna binecuvântării lui Dumnezeu, când nu vrea să iubească sincer pe alţii dăruindu-se, atunci omul caută alte căi de "spiritualitate", alte metode de fugă de la faţa lui Dumnezeu, încercând să-şi satisfacă aspiraţia naturală după Dumnezeu, după iubire şi după o fericire eternă prin metode mecanice sau magice, ori prin alte minuni şi puteri paranormale, pe care diavolul i le oferă cu mână largă. Pentru că nu minunile sunt dovada că cel ce le săvârşeşte e de la Dumnezeu, ci sfinţenia vieţii şi a gândirii lui.

Omul întunecat de păcate şi de necredinţă uită că cele mai mari valori eterne sunt persoana şi iubirea; le disprețuieşte şi le înlocuieşte în gândirea sa cu alte lucruri sau "performanţe" individualiste. Sfinţenia iubirii dintre persoane, normalitatea ei, jertfa de sine pentru mântuirea altora, toate valorile creştine sunt năruite aproape în conştiinţa omului contemporan sub tăvălugul agresiv al minunilor paranormale pe care le propagă, spre slava lor deşartă şi spre pierzarea celor ce-i urmează, toţi "iluminaţii" ce nu-L au pe Iisus Hristos ca lumină a vieţii lor.

Însă, numai iubirea lui Dumnezeu şi a semenilor îi pot da omului starea de pace, de fericire interioară şi de sănătate trupească şi sufletească. Numai o viaţă creştină, o viaţă în sfinţenie, numai trăirea reală a unirii cu Iisus Hristos - Dumnezeu, în Biserica Lui Dreptmăritoare, îi poate descoperi omului bogăţia infinită a vieţii veşnice, a experienţei fericirii dumnezeieşti, în normalitatea ei plină de lumină şi de har.

Sfârşit şi lui Dumnezeu cel în Treime laudă în veci. Amin.

"Mai mare bucurie decât aceasta nu am, ca să aud că fiii mei umblă întru adevăr." (3 Ioan 1.4)

1 Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsul 33 către Talasie*, în Filocalia românească, vol. 3, Bucureşti, 1993, pag. 131

2 Preot Prof. Dumitru Stăniloae, *Formele şi cauzele falsului misticism*, în Studii Teologice, nr. 5-6 din 1952, pag. 251

3 Î.P.S. Antonie Plămădeală, *Falsul misticism. Încercare de tipologie*, în volumul Tradiţie şi libertate în spiritualitatea ortodoxă, Colecţia Axios, Editura Pronostic, Bucureşti, 1995, pag. 326

4 Preot Prof. Dumitru Stăniloae, Op. cit., pag. 252

5 Ibidem., pag. 257

6 Ibidem., pag. 262

7 vezi şi partea a doua a lucrării de faţă

8 Ibidem., pag. 263

9 şi ale altor proroci paranormali care se declară făcători de minuni

10 Ibidem., secvenţial pag. 267-269

11 Ibidem., secvenţial pag. 271-272

12 clasificarea prezentată mai jos este rezumată din lucrarea Î.P.S. Antonie Plămădeală, Op. cit.; ne vom ocupa în continuare numai de devierile mistice şi practice prezente în evlavia pe care unii şi-o declară ca ortodoxă

13 în general, proorocii mincinoşi aduc cu ei o serie de erezii doctrinare şi de practici cu care se desfăşoară in public. De exemplu, proorocii cu iz oriental aduc cu ei teoriile predestinaţiei şi reîncarnării, teorii nelipsite din suportul doctrinar al celor ce se ocupă cu yoga, astrologie, bioenergie, radiestezie, parapsihologie, etc.

14 Ibidem., pag. 346

15 Ibidem., pag. 347-354

16 Ibidem., pag. 356

17 Preot Prof. Dumitru Stăniloae, Op. cit., pag. 267

18 vezi şi articolul Pr. Prof. dr. Nicolae Necula *De ce este necesară şi obligatorie uniformizarea liturgică în Biserica Ortodoxă Română*, în revista Vestitorul Ortodoxiei, nr. 225, 15 iunie 1999

19 sensul corect este "credulului"

20 Părintele Ilarion Argatu, *Sfaturi duhovniceşti*, pag. 12 (material bătut la maşină, circulă printre credincioşi; selectiv, acest material se găseşte publicat şi în "Porunca iubirii", revistă de spiritualitate creştin ortodoxă, nr. 5 şi 6 din 1999, editată de Asociaţia pentru isihasm, Sibiu)

21 Ibidem., pag. 1

22 Ibidem., pag. 9-11

23 *Canonul 47 Apostolic*, în Aghiazmatar, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1998, pag. 14

24 cazurile Vladimireşti, Recea şi altele, din nefericire, în Preot Simeon Adrian, *Biserica, sectele şi fraţii mincinoşi*, Editura Pelerinul, Iaşi, 1998, pag. 94

25 aceste greşeli şi abateri de la Tradiţie arată că sunt şi păstori sufleteşti care fac lucrul Domnului cu "nebăgare de seamă" (Ieremia 48.10), atitudine care le demască un anume dispreţ faţă de rânduiala tipiconală şi care se transmite prin imitaţie şi celor conduşi de ei

26 Pr. Prof. dr. Liviu Streza, Păstrarea unităţii în săvârşirea cultului divin şi importanţa ei pentru unitatea Bisericii Ortodoxe Române. Combaterea inovaţiilor şi practicilor liturgice necanonice, în revista Mitropolia Ardealului, nr. 2, martie-aprilie1989, pag. 34

27 Ibidem., pag.35

28 ca în cazurile Noul Ierusalim, Vladimireşti, Cocoş, Maglavid, Ioneşti, Arad, Medjugorje, în Ibidem., pag. 123

29 ca în cazurile "lucrării" lui Taica Părintele Visarion Iugulescu sau a turmei Sfântului Ilie, în Ibidem., pag. 60-73

30 ca cele propuse de Părintele Ghelasie de la Frăsinei, Vasile Andru - oratio mentis", în Ibidem., pag. 56

31 Părintele Ilarion Argatu, Op. cit., pag. 1

32 Sfântul Maxim Mărturisitorul - *Capul 82 din A treia sută a capetelor despre dragoste*, în Filocalia românească, vol. 2, pag. 120

33 Sfântul Ioan Scărarul, *Capetele 39-44 din Cuvântul III, Despre înstrăinare*, din Scara, traducere, introducere si note, de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1992, pag. 76

34 Sfântul Ioan Scărarul, *Capul 77 din Cuvântul XV Despre curăţia şi neprihănirea nestricăcioasă, agonisită de cei strîcăcioşi prin osteneli şi dureri*, în Op. cit., pag. 246

35 Sfântul Ioan Scărarul, *Capul 62* din Op. cit., pag. 238

36 vezi şi Preot Prof. Dumitru Stăniloae, Op. cit., pag. 269

DESPRE

KOSOVO

ÎN CARE IONUȚ GURGU ARATĂ CĂ ÎNTRE FENOMENUL PITEȘTI ȘI CONFLICTUL IUGOSLAV, ÎNTRE ECHIPA LUI ȚURCANU ȘI GUVERNUL MILOȘEVICI ȘI ÎN ULTIMĂ INSTANȚĂ ÎNTRE COMUNISM ȘI LIBERALISMUL OCCCIDENTAL DIFERENȚELE SUNT DOAR FORMALE

Este o mare îndrăzneală a scrie despre prigoană şi despre martiri atunci când ştii bine că nici măcar cu gândul nu te poți ridica la aceasta stare. Cuvintele şi cifrele sunt limitate în a exprima toată suferința care încape într-o ființă omenească, ca să nu mai vorbim de suferința unei generații sau a unui popor. Cu toate acestea, este o datorie să mărturisim despre lucrurile pe care le cunoaştem şi să încercăm să le prezentăm pe cât este posibil în lumina Ortodoxiei.

În general conflictul din fosta Iugoslavie a fost prezentat prin prisma catastrofei umanitare de care erau vinovați numai sârbii. Nu s-a încercat a se dezvălui istoria zbuciumată a acestui teritoriu şi nu s-a ținut cont de dovezile privitoare la alungarea sârbilor din ținuturile Sloveniei, Croației, Bosniei-Herțegovina. Nici despre mai recente expulzări ale acestora din Kosovo şi Metohija.

Din punct de vedere economic, pentru a asimila piața Iugoslavă, puterile Occidentale au folosit o metodă veche, sintetizată în expresia *divide et impera.* Aceasta s-a pus în practică prin promovarea şi finanțarea şovinismelor în toate statele fostei Iugoslavii. Inevitabila destrămare a Federației urma să ducă la formarea de colonii economice, baze militare şi vasalități ideologice. Lucru care s-a şi întâmplat deja în cazul Croației.

Ceea ce s-a întâmplat în ultimul deceniu în Balcani este o reeditare la scară mai mare a experimentului petrecut în anii '50 în România, cunoscut sub numele de fenomenul Piteşti. Fără a avea intenția de a oferi perspectivă absolută, voi încerca să ofer o schiță asupra epocii respective.

Intrarea trupelor sovietice în țară a fracturat societatea românească în trei categorii. Cea mai numeroasă a fost a celor rămaşi paralizați în resemnare şi indiferență față de eveniment. A doua, din cei care au trecut de partea invadatorilor. Elita tineretului, conştiința vie a generației, a fost încarcerată în diverse închisori, cea de la Piteşti fiind locul unde s-a desfăşurat o experiență care-i va purta numele. Fenomenul Piteşti. Acolo s-a dorit distrugerea chipului lui Dumnezeu din om, a credinței, a speranței, a iubirii... Acolo prin folosirea torturilor fizice şi psihice a fost posibil ca pentru diferite facilități existențiale şi promisiunea eliberării, unii dintre ei să se lepede de credința în Dumnezeu, abonându-se perceptelor comuniste. Ulterior au devenit uneltele reeducării celorlalți studenți. Mulți, nevrând să facă acest compromis au au încercat sinuciderea pentru a pune capăt calvarului. Din păcate

metoda reeducării a funcționat. În cele din urmă programul reeducărilor a fost oprit, iar reeducatorii au fost judecați într-un simulacru justițiar ce urma să disculpe sistemul. Mulți dintre cei care au supraviețuit reeducărilor s-au întors prin mila lui Dumnezeu la credință și au depus mărturie despre cele întâmplate. Alții au colaborat cu sistemul și după eliberare. Cu alte metode și la altă scară consecințele acestui experiment s-au revărsat în afara închisorilor, la nivel de țară. Rezultatele au avut efecte catastrofale: îndepărtarea a generații întregi de români de Dumnezeu, de Biserică și de tradițiile neamului. În Occident coruperea s-a făcut și se face cu aceleași rezultate prin mass-media și confort existențial.

În Serbia însă s-a reeditat la scara unui popor ceea ce la Pitești s-a desfășurat la nivelul unei generații. Milosevici (respectiv guvernul său) care datorită formației sale occidentale de bancher a fost pus în fruntea Serbiei, iar mai apoi a Iugoslaviei, jucând în fața sârbilor rolul de apărător al intereselor sârbești. Până când el trece de partea cealaltă - a se vedea atitudinea față de sârbii din Slavonia, Croația, Bosnia-Herțegovina și mai recent Kosovo. În toate aceste cazuri au fost sârbii care au fost măcelăriți și expulzați din teritoriile în care se aflau. Ultima campanie îndreptată împotriva sârbilor i-a făcut pe aceștia să iasă în stradă cu semnul țintei, dorind, conștient sau inconștient, să sfârșească cu acest calvar pe care nu-l înțelegeau. Tortura, de această dată, a constat și în înfometare și în război, dar mai ales în distrugerea bisericilor, reazămul spiritual al oricărui popor. Numai în ultimele șase luni de la încheierea conflictului militar albanezii, cu acordul tacit al trupelor NATO au distrus în jur de100 de biserici, au ucis sau au răpit aproape 500 de persoane, iar peste 250.000 de nealbanezi au fost nevoiți să părăsească provincia. În schimb pentru cei ce au acceptat compromisul, forțele occidentale au permis anumite favoruri, cum ar fi, bunăoară, proiectul *Fuel for Democracy*. Tragedia cea mai mare este însă că sârbii nu au realizat ce li s-a întâmplat. Pe de o parte statul care ar trebui să fie expresia intereselor sârbești practic nu face nimic pentru apărarea acestora, iar Occidentul s-a remarcat în fața lor printr-o cumplită acțiune militară ce a distrus total economia și a făcut, direct sau indirect, ca aproape 1000 de biserici ortodoxe sau lăcașuri de cult ortodoxe să fie distruse sau grav avariate. Revolta lor este și împotriva statului dar și împotriva Occidentului. Interesant este că modul de viață al sârbilor este foarte apropiat de cel occidental, iar dacă centrele culturale occidentale au avut de suferit, fast-food-urile și magazinele de tip occidental nu au trezit atenția celor revoltați. Reeducarea practicată de Occident a urmărit o demonstrație de forță care să arate lumii că nu au nici un rival, sfidarea față de Rusia și China intimidând dorințele altora de a-și păstra identitatea. Distrugerea bisericilor ortodoxe ce reprezintă singurul obstacol în fața invaziei occidentale are drept consecință impunerea unui mod de viață necreștinească și îndepărtarea de Dumnezeu.

În aceste rânduri nu doresc să fie semănată deznădejde sau să încurajez defetismul, pentru că însuși Mântuitorul ne spune să nu ne temem, ci să îndrăznim pentru a birui lumea, asigurându-ne că biserica nici porțile Iadului n-o vor birui.

Vreau doar să arăt că în esență și ca scop ultim, atât comunismul cât și liberalismul urmăresc distrugerea Bisericii și îndepărtarea omului de Dumnezeu. Mijloacele nu diferă decât formal. Practic, aceste sisteme reprezintă concepțiile proprii celor două tabere principale din vremea Mântuitorului. *Saducheii* (cei care nu credeau în înviere și în îngeri), respectiv comuniștii ce refuză transcedentalul și *fariseii* care se auto-consideră elită; respectiv Occidentul. Singurul lor punct comun este însă ura împotriva Mântuitorului și Bisericii sale, dovedită în prezent cu prisosință.

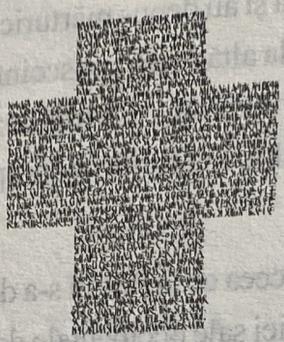

DESPRE

DISTRUGEREA BISERICILOR ŞI MĂNĂSTIRILOR ORTODOXE DIN KOSOVO ŞI METOHIA

13 IUNIE – 1 OCTOMBRIE 1999

Toate actele barbare ale albanezilor extremişti au avut loc în prezenţa forţelor de menţinere a păcii UN şi KFOR, nu în timp de război, ci de **pace**. Biserica Ortodoxă Sârbă şi moştenirea ei religioasă şi istorică este expusă unei distrugeri şi exterminări sistematice chiar în prezenţa celor mai puternice forţe armate ale lumii şi chiar în inima Europei. Bandele albanezilor kosovari de jefuitori, incendiatori, mineri, distrug fără milă monumente renumite pe plan mondial şi care au supravieţuit secolelor de istorie zbuciumată. Prin această campanie sistematică împotriva creştinismului, civilizaţiei şi culturii universale extremiştii albanezi kosovari demonstrează că ţelul lor rămâne un Kosovo purificat etnic, fără sârbi şi fără monumentele lor.

Biserica Sfânta Treime din Babljak, lângă Urosevac, vandalizată, iar interiorul incendiat.

Biserica din Belica, lângă Srbica, incendiată.

Biserica Intrarea Maicii Domnului în Biserică din Bijelo Polje (lângă Peć), construită în secolul XVI, adăpostea o colecţie de icoane, cărţi şi vase liturgice vechi. Lăcaşul a fost jefuit şi incendiat la sfârşitul lui iunie 1999.

Mănăstirea Sfântul Arhanghel Gavriil, cunoscută şi sub numele de Binac sau Buzovik, a fost construită în secolul XIV. În 1867 albanezii l-au măcelărit pe preot, după aceea mănăstirea a rămas abandonată până la reactivarea ei la începutul secolului XX. Mai multe vase liturgice din secolul XIV erau păstrate în biserică. Mănăstirea a fost jefuită, incendiată şi aproape demolată în iunie 1999, iar pe data de 13 septembrie a fost complet distrusă prin dinamitare.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie din Bistrazin construită între cele două războaie mondiale pe fundaţiile unei biserici mai vechi. În 1991 biserica a fost restaurată, dar acum este complet distrusă.

Mănăstirea Devic-Drenica la sud de Srbica, cu biserica Intrarea Maicii Domnului în Biserică, construită în jurul anului 1434 de Despotul Djuradj Brankovic pe locul unde se afla odată biserica de lemn a Sfântului Ioanichie, primul ctitor. Bisericile mănăstirii, împreună cu arhondaricele au fost jefuite, pângărite, minate si distruse de teroriştii albanezi în 1941, când italienii au ocupat Kosovo si Metohia. Mănăstirea adăpostea o bogată colecţie de manuscrise şi tipărituri vechi. În complexul monahal se afla, de altfel, şi un scriptorium. Întreaga colecţie de carte de la Devic, atât cea veche cât şi cea din secolele XIX - XX, iconostasul şi icoanele, au dispărut în flăcări. În acelaşi timp chilia Sfântului Ioanichie de la Devic, de pe dealul din nordul mănăstirii, precum şi fântâna de lângă mănăstire, au fost distruse. Frescele datau din secolul XV. În afara portretului Sfântului Ioanichie de la Devic, înfăţişat purtând schima mare şi ţinând o inscripţie care indica că era „primul ctitor al lăcaşului mănăstirii", se mai păstrau icoana Sfântului Acachie şi scenele

nunții din Cana Galileii și vindecării ologului. În dimineața zilei de 15 iunie 1991, autoproclamata U.C.K. (Kosovo Liberation Army) s-au năpustit în acest lăcaș. Teroarea la care au fost supuse maicile si duhovnicul lor, Părintele Serafim, a durat două zile. Mănăstirea a fost vandalizată, pângărită și jefuită în iunie 1999.

Catedrala Sfânta Treime din Djakovica, construită pe locul unei biserici ortodoxe ce avea cinci turle. Vechea biserică fusese construită pentru a servi drept mausoleu și loc de odihnă pentru toți cei uciși în războaiele dintre 1012-1918. Fusese terminată în 1940, dar în 1949, când se prăznuia Sfântul Sava, a fost distrusă de către albanezii instigați de autoritățile comuniste. Pe același loc, cincizeci de ani mai târziu, aceeași soartă a avut și noua biserică, care în 1998 a fost pângărită și incendiată, mozaicuri de mare valoare au fost sfărâmate. În ziua de 24/25 iulie 1999, catedrala a fost complet distrusă prin dinamitare. Biserica Djakovica era una din cele mai frumoase biserici noi, continuând stilul arhitectural al Sfântului Cneaz Lazăr prin proiectul arhitectului Ljubisa Folic.

După distrugerea catedralei, populația albaneză din Djakovica a organizat o petrecere care a durat toată noaptea.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie (lângă Djakovica) reconstruită în 1994, vandalizată și avariată de o explozie la sfârșitul lui iunie 1999.

Biserica parohială Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, din Djurakovac (lângă Peć), construită în 1997, vandalizată în iunie 1999.

Biserica parohială Soborul Sfinților Sârbi din Djurakovac (lângă Peć), construită în 1997, vandalizată.

Biserica Intrarea Maicii Domnului în Biserică din Dolac (lângă Klina), este construită în formă de navă, fundație rectangulară cu bolta semicilindrică și o absidă. Se păstrau două rânduri de fresce. Cea mai recentă data din 1620, iar cea mai veche aparținea secolului XIV. Acestea au fost cu greu restaurate mai ales cele aflate în zona inferioară a peretelui sudic. Fragmentele frescei mai vechi erau recunoscute după contururile fine și nuanțele culorilor, similare cu fresca de secol XVII. Se crede că această biserică ar fi fost mai veche decât cea de la Decani și că ar fi fost construită cu patru ani înaintea bătăliei de la Kosovo (1389). La Dolac se aflau un Evangheliar din secolul XIV-XV și un Octoih pentru glasurile 1-4 din secolul XV. Biserica a fost vandalizată și jefuită în repetate rânduri. În iulie 1999 masa Sfântului Altar a fost sfărâmată. La sfârșitul lui august biserica a fost complet demolată.

Biserica Sfânta Parascheva din satul Dobracane, între Gnjilane și Kosovska Kamenica; incendiată, acoperișul prăbușit înăuntru bisericii.

Biserica parohială Sfântul Ierarh Nicolae din Donje Nerodimlje, ridicată în 1983 pe vechile fundații din secolul XIV. Biserica a fost vandalizată, incendiată și demolată prin dinamitare.

Biserica Sfântul Ștefan din cimitirul din Donje Nerodimlje, ctitorită în secolul XIV și restaurată în 1996, a fost vandalizată, incendiată și în cele din urmă dinamitată în vara lui 1999 după venirea trupelor NATO.

Biserica Sfânta Treime din satul Donji Ratis, lângă Dećani, din 1922, restaurată în 1935, distrusă de albanezi în 1941 și restaurată în 1992 – incendiată și complet distrusă prin dinamitare. Biserica a fost atacată și vandalizată de mai, multe ori între 1996 – 1998.

Biserica Sfânta Parascheva din Drsnik (lângă Peć), înălțată în secolul XVI, mai înainte era închinată Sfântului Ierarh Nicolae. Pereții erau făcuți din straturi de piatră și mortar. În ciuda ploilor și a zăpezii, precum și altor nenorociri, fresca își păstrase destul de bine calitatea Două cruci de marmură lucrate foarte fin se aflau puse în partea vestică și respectiv estică a acoperișului. Biserica a fost vandalizată iar interiorul incendiat.

Biserica Iisus Hristos Mântuitorul – secolul XVI – din Dvorane lângă Musutiste (Suva Reka). Distrusă prin dinamitare iar clopotnița a suferit și ea stricăciuni.

Biserica Sfântul Ierarh Nicolae din Gatnje, lângă Urosevac, veche, restaurată în 1985, vandalizată și distrusă.

Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din Gornja Pakastica vandalizată și parțial incendiată.

Biserica Sfântul Vasile cel Mare din Gornja Srbica lângă Prizren, complet distrusă.

Mănăstirea Adormirea Maicii Domnului – Sfântul Rege Uros, a fost construită de împărăteasa Elena la sfârșitul secolului XIV, la vest de Gornje Nerodimlje, în satul Sarenik. Restaurată în 1996, a fost distrusă prin dinamitare.

Mănăstirea Sfinții Arhangheli, din Gornje Nerodimlje, din secolul XIV, restaurată în anul 1700, incendiată și distrusă prin dinamitare, cimitirul pângărit, crucile sparte și vandalizate, celebrul pin al țarului Dusan, datând din secolul XIV, tăiat și ars.

Biserica parohială Sfânta Treime din Grmovo (încă nesfințită), lângă Vitnia, prima care a fost incendiată și complet distrusă prin dinamitare pe 25 iulie 1999.

Biserica Sfântul Prooroc Ieremia din satul Grebnik, ridicată în 1920, distrusă prin dinamitare. Localnicii albanezi deja au evacuat ruinele și au nivelat terenul astfel încât este aproape imposibil să afli locul unde se afla biserica.

Biserica Sfântului Evanghelist Marcu din Klina-Metohija, ridicată pe fundațiile unei biserici mai vechi închinate Maicii Domnului. A fost distrusă prin dinamitare.

Biserica parohială Sfântul Ierarh Nicolae din Kijevo-Prekoruplje, construită în secolul XIV.Printre lucrurile de valoare se aflau trei cădelnițe din secolul XVII, nouă icoane din a doua jumătate a secolului XVI între care o foarte rară icoană a Sfântului Apostol Toma reprezentat stând în picioare. Biserica a fost

folosită pentru a adăposti o extrem de valoroasă colecţie de cărţi manuscrise. Acum biserica este complet distrusă prin dinamitare. Crucile şi pietrele funerare din cimitir au fost vandalizate şi sfărâmate.

Mănăstirea medievală Sfântul Marcu din Korisa care se afla pe un promontoriu stâncos deasupra râului Korisa, la 3 km sud de satul Korisa. Biserica a fost construită în anul 1467 şi păstra fragmente ale frescei originale. Mănăstirea adăpostea o însemnată colecţie de cărţi. În aprilie 1867 albanezii Kabasani au pătruns cu forţa în turn, au scos clopotele şi au pângărit şi vandalizat mormântul ctitorului în mai multe rânduri. Mănăstirea a fost jefuită şi incendiată înainte de a fi complet distrusă prin dinamitare.

Biserica Acoperământul Maicii Domnului din Korisa, lângă Prizren, distrusă până în temelii, ca şi biserica veche iar cimitirul a fost pângărit şi distrus.

Biserica Intrarea Maicii Domnului în Biserică, din Kos, lângă Djurakovac, vandalizată.

Biserica Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, cunoscută sub numele de Biserica Lazarica (sec. XIV – XVI), incendiată şi pângărită.

Biserica Sfântul Ierarh Nicolae din Ljubizda, lângă Prizren, ctitorită în secolul XVI, jefuită şi vandalizată, centrul parohial incendiat.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie din cimitirul din Ljubizda, lângă Prizren, secolul XVI – XVII, restaurată pe vechile fundaţii, jefuită, vandalizată, interiorul incendiat iar apoi minată. Cimitirul pângărit.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie – înălţată în secolul XV – din satul Lokvice lângă Prizren (Sredacka Zupa). Biserica a suferit stricăciuni în urma unei explozii din iunie 1999 iar clopotniţa a fost minată de extremişti albanezi neidentificaţi.

Paraclisul cimitirului ortodox şi Cimitirul ortodox din Mitrovica, vandalizate şi pângărite la începutul lui iunie 1999.

Mănăstirea Sfânta Treime, a fost construită în secolul XIV pe dealul Rusinica lângă Musutiste (aproape Suva Reka). Clădirea, care data de la anul 1465, adăpostea o colecţie valoroasă de manuscrise din secolele XIV-XVIII, un Apostol manuscris din secolul XIV şi o colecţie de icoane din secolul XIX (1868-1885). Mănăstirea a fost jefuită şi devastată, iar curând după aceea demolată în întregime prin dinamitare, în iulie 1999.

Biserica Adormirea Maicii Domnului din Musutiste (la 10 km de Suva Reka), a fost ctitorită de un mare boier şi familia sa, în 1315.

Pisania ctitorului de deasupra intrării era una din cele mai vechi şi mai frumoase texte epigrafice sârbe de acest gen. Zidul era construit din straturi alternante de cărămidă şi piatră. Frescele, aparţinând Şcolii Musutiste, au fost pictate între 1316-1320 şi au devenit faimoase pentru pentru plasticitatea lor, iar tipologia era recunoscută drept cel mai bun exemplu de artă sârbească.

Biserica a fost în repetate rânduri jefuită, şi curând după incendiul din iulie 1999 a fost complet demolată prin dinamitare.

Biserica Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu din satul Naklo (lângă Peć), construită în 1985, vandalizată şi incendiată.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie din Nekodim, lângă Urosevac, veche, extinsă în urma restaurării, vandalizată şi jefuită.

Biserica Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, din Gornje Nerodimlje, vandalizată şi demolată.

Biserica parohială Sfinţii Doctori fără de arginţi, din satul Novak, lângă Prizren, restaurată în 1991. Acum este vandalizată, incendiată şi avariată. S-a încercat de mai multe ori dinamitarea ei. Mormintele din jurul bisericii au fost pângărite şi distruse.

Biserica din Novi Kacanik, incendiată.

Biserica Sfântul Ierarh Nicolae aflată în zona deluroasă în vechiul sat sârbesc Usojani, pe valea râului Kujavce. Numele satului este menţionat în hrisovul regelui Milutin dat Mănăstirii Banjska în 1314. Biserica a fost vandalizată şi pângărită.

Biserica parohială Sfântul Ioan Botezătorul din Pecka Banja (lângă Peć), având trei clopote, a fost terminată în 1998. Biserica vandalizată, interiorul incendiat, apoi complet demolată.

Biserica Sfânta Treime din Petric, pe drumul Pec – Pristina, ctitoria fraţilor Karic din 1992; vandalizată şi mai târziu, la sfârşitul lunii iunie 1999, biserica a fost avariată de câteva ori de explozibile. La sfârşitul lui august 1999 biserica a fost total distrusă.

Biserica parohială Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel din satul Petrovac (lângă Kosovska Kamenica), vandalizată şi incendiată.

Biserica Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu din satul Podgorce (lângă Vitina), sfinţită în 1996, a fost vandalizată şi incendiată.

Biserica Sfântul Apostol Andrei din Podujevo – biserică medievală, restaurată în 1930 – vandalizată şi incendiată. Icoanele şi cărţile au fost mistuite de flăcări.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie, din Podujevo, construită în 1930, demolată în 1941, reconstruită în 1971. În iulie 1999 biserica a fost vandalizată de albanezii extremişti.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie din Pomazatin, lângă Pristina, înălţată în anul 1937, incendiată şi grav avariată de explozibile.

Catedrala Hristos Mântuitorul din Pristina, mai întâi a fost o încercare de incendiere, iar apoi pe 1 august 1999, la ora 1 noaptea, a fost detonată dinamita dispusă în patru locuri ale bisericii. Două au explodat, două nu.

Biserica Sfântul Nicolae, din Rajkova, ridicată în secolul XIV, reconstruită în 1857. Extremiştii albanezi au amplasat 20 de mine în biserică. Numai 5 au explodat, dar au provocat serioase stricăciuni pe 12 septembrie.

Biserica Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din Rudnik, lângă Srbica – ridicată în secolul XIV, restaurată de Patriarhul Macarie în secolul XVI, cu fresce şi morminte medievale. Biserica a fost pângărită şi incendiată. Pe 15 august 1999 o parte a bisericii a fost distrusă prin dinamitare. Clopotnița a fost incendiată şi a suferit grave stricăciuni.

Biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Samodreza (lângă Vucitrn), intrată în legendă ca "biserica albă din Samodreza" în care Sfântul Cneaz Lazăr şi-a împărtăşit cavaleri în ajunul Bătăliei de la Kosovo (1389). Biserica nouă, construită din blocuri de marmură albă după planurile arhitecților A. Deroko şi P. Popovic, profesori la Universitatea din Belgrad, a fost ridicată pe fundațiile unei biserici mai vechi în 1932. Cunoscutul poet şi pictor Zivorod Nastasijevic a pictat fresca noii bisericii în acelaşi an. Albanezii au pângărit biserica şi au stricat fresca în 1981. Biserica a fost mai întâi vandalizată, apoi incendiată şi distrusă la sfârşitul lui iunie 1999.

Biserica Sfântul Mare Mucenic Dimitrie din Siga, lângă Peć, reconstruită în 1937 pe fundațiile unei biserici mai vechi. În 1941 naziştii albanezi din Kosovo au vandalizat biserica iar acum în iulie 1999, albanezii extremişti au distrus-o complet.

Biserica Sfântul Ierarh Nicolae din satul Slovinje (lângă Lipljan) construită în secolul XVI, demolată în secolul XIX şi reconstruită în anul 1996. A fost incendiată şi pe 17 iulie 1999 complet demolată prin dinamitare.

Biserica Sfântul Prooroc Ilie din Smac, construită în 1996, lângă Prizren, avariată de explozibile şi vandalizată în iulie 1999.

Biserica Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu din Softović, lângă Urosevac, vandalizată şi incendiată.

Biserica parohială Sfinții Apostoli Petru şi Pavel din Suva Reka, construită în 1938. Biserica a fost întâi jefuită şi vandalizată şi apoi complet demolată prin dinamitare la 19 iulie 1999, la ora 1 noaptea.

Biserica Sfinții Apostoli Petru şi Pavel din Talinovac, lângă Urosevac; biserică nouă, vandalizată iar interiorul incendiat. Cimitirul pângărit.

Catedrala Sfântul Voievod Uros din Urosevac, construită între 1929-1933 după planurile arhitectului Josif Mihailovic din Skopije. Colecția de icoane aparținând perioadei medievale a iconografiei sârbeşti, cuprindea şi icoana Sfintei Treimi pictată de Josif Radevic din Lasaropolje în 1896. Teritoriul a fost incendiat, biserica vandalizată şi incendiată la sfârşitul lui iunie 1999.

Biserica Sfânta Treime din satul Velika Reka (lângă Vucitrn) Biserica a fost vandalizată, incendiată şi aproape complet distrusă în iulie 1999.

Biserica Intrarea Maicii Domnului în Biserică din Veliko Krusevo, lângă Klina, restaurată în 1983, tâlhărită şi parțial incendiată.

Biserica Sfânta Parascheva, lângă Vitina, ctitorită în secolul XV, incendiată şi grav avariată de explozibile pe 27 iulie 1999.

Biserica Sfântul Apostol şi Evanghelist Luca din Vitomirica – Peć de la 1912, pângărită, jefuită şi incendiată.

Biserica parohială Sfântul Prooroc Ilie din Vucitrn construită în 1834, vandalizată şi jefuită, iunie 1999.

Biserica Sfânta Parascheva din Zaskok, lângă Urosevac, demolată prin dinamitare.

Biserica parohială Sfântul Prooroc Ilie din Zegra, lângă Gnijilane, din 1931, a fost complet arsă apoi demolată (acoperişul era deja prăbuşit). Două alte clădiri bisericeşti au fost incendiate la sfârşitul lui iunie 1999. Crucile şi pietrele funerare din cimitir au fost sfărâmate

Biserica Sfânta Treime din Zitinje, lângă Vitina; biserică veche restaurată în 1972. S-a încercat incendierea ei pe 19 iulie; ca urmare geamurile sunt în mare măsură sparte.

Mănăstirea Sfinții Doctori fără de arginți Cosma şi Damian din Zociste, lângă Orahovak, construită în secolul XIV (1327), datează din timpul statului autonom al Nemaniazilor. Frescele păstrate, în special bustul unui profet, datau din secolele XII-XIV. Mănăstirea adăpostea o colecție valoroasă de icoane, cărți (Mineiul de la Zociste din secolul XV) şi vase liturgice. Uşile împărăteşti erau faimoase pentru frumusețea lor excepțională. Chiliile şi arhondaricul fuseseră recent renovate. Mănăstirea a fost jefuită în iunie 1999, când călugării au fost forțați să părăsească lăcaşul. Chiliile şi arhondaricul au fost incendiate şi biserica a fost vandalizată. Pe 13 septembrie biserica a fost minată şi total demolată de către localnicii albanezi.

Lista încă nu este completă. Mult mai multe biserici şi paraclise au fost vandalizate sau complet distruse (între iunie şi octombrie 1999).

Notă

Lista pe care am publicat-o mai sus a apărut în lucrarea *Crucified Kosovo*, sub semnătura lui Slobodan Mileusnic la Editura *Muzeul Bisericii Otodoxe Sârbe*, la sfârşitul anului 1999.

ŞCOALA ŞI EDUCAŢIA LA EMINESCU

ÎN CARE ELEONORA BECEA ARATĂ CĂ PENTRU EMINESCU *ŞCOALA DEMOCRATICĂ PRODUCE DOAR O IMENSĂ PLEBE DE ASPIRANŢI LA FUNCŢII*

"Şcoala n-ar trebui să fie o magazie de cunoştinţe străine, ci o gimnastică a întregii individualităţi a omului, elevul nu este un hamal, care-şi încarcă memoria cu sacii de coji ale unor idei străine, sub care geme, ci un om care exercită toate puterile proprii ale inteligenţei, întărindu-şi aparatul intelectual, precum un gimnast îşi împuterniceşte până în gradul cel mai mare aparatul fizic, fie-n vigoare, fie-n îndemânare".

Mihai Eminescu

I. EMINESCU ÎN SLUJBA ŞCOLII

În tot ce a făcut şi a întreprins în scurta sa viaţă, Eminescu ne apare ca o personalitate cuprinzătoare, profundă, de o uimitoare competenţă, într-un cuvânt, o personalitate totală. A fost aproape un an (1 iulie 1875 – 4 iunie 1876) revizor şcolar pentru judeţele Iaşi şi Vaslui şi mai bine de un an şi jumătate profesor (de limba germană, logică etc.). În acest scurt timp, experienţa adunată în materie de pedagogie, învăţământ, instrucţie, educaţie, didactică şi metodică, este de-a dreptul surprinzătoare. Cultura lui multilaterală adunată până la 24-25 de ani îi dă uşurinţa de a se orienta în diferite discipline, dar competenţa sa în domeniul instrucţiei şi educaţiei nu se poate explica numai prin aceasta, ci şi prin modul exemplar în care şi-a exercitat funcţia de profesor şi de revizor şcolar – meserie în care şi-a pus tot sufletul şi toată puterea sa de muncă, dovedind o conştiinciozitate greu de întâlnit. Căci Eminescu făcea totul cu pasiune, meticulozitate, răbdare şi uitare de sine, de la lucrurile oneste de cancelarie, până la rapoartele de reorganizare a şcolilor rurale. Acuitatea şi competenţa lui Eminescu în materie de învăţământ, aduc în plină lumină nu numai aspecte istorice şi practice ale învăţământului românesc din acel timp, ci mai ales concepţia sa, orientată la nivelul european al vremii despre educaţie, instrucţie şi cultură. Se observă cu uşurinţă grija permanentă a poetului şi omului de cultură de a înrădăcina în şcoala românească o serie de principii pedagogice şi didactice moderne, care să-i ferească pe elevi de învăţătura pe de rost a unor reguli abstracte sau neînţelese, a unor cuvinte de neînţeles şi grija sa pentru un sistem pedagogic şi de instrucţie viu, cu noţiuni exacte şi pe înţelesul copiilor, legat de realitate şi de puterea lor de înţelegere, capabil să-i antreneze şi să le dezvolte orizontul de cunoaştere şi capacitatea intelectuală, deci, un învăţământ viu, corect, util şi plăcut.

Din articolele sale pedagogice se desprinde o imensă bunăcredinţă şi destoinicie, atât teoretică, cât şi practică, o nedesminţită capacitate de muncă tenace şi inteligenţă, o doză masivă de bun simţ în tot ceea ce întreprinde ca revizor şcolar. Până la Spiru Haret se dovedeşte a fi mintea cea mai cuprinzătoare în materie de organizarea învăţământului şi de recomandare a unor manuale şcolare moderne, în spiritul perfecţionării neîncetate a metodelor de învăţământ.

II. IDEI DESPRE INSTRUCȚIE ȘI PEDAGOGIE DESPRINSE DIN PRESA PEDAGOGICĂ

Paginile din presa pedagogică pun în lumină ani din viața poetului și constituie mai ales o cuprinzătoare dare de seamă asupra învățământului primar și liceal, devenind o adevărată frescă a sistemului educațional de atunci.

1. Aspecte ale instrucției și educației în învățământul primar și liceal. Perfecționarea metodelor de predare (*Instrucție și educație. Metoda intuitivă de instrucție, În contra metodei mecanice, Învățământul clasic, "Învățământul democratic; Tinerimea franțuzită, Bătrânii și tinerii – fragmente, rapoarte și articole asupra instrucțiunii publice*).

2. Despre învățători și școlile rurale și despre perfecționarea muncii lor (*Cărțile de citire; Un manual de geografie, O istorie a românilor*).

3. Raporturile dintre școală și administrația politică (*Protest contra unui aviz al Consiliului permanent; Reorganizarea școalelor rurale din județul Iași*).

1. Propunerile lui Eminescu în domeniul învățământului făcute acum 100 de ani corespund întrutotul învățământului modern formativ, de care noi acum vorbim mereu. Poetul este convins că școala trebuie să-i înarmeze pe elevi cu metode de a învăța ("*a învăța să înveți*"), prevenind asimilarea pasivă a cunoștințelor, asigurând un învățământ activ, conduce la dezvoltarea operațiilor gândirii.

Sistemul instrucției noastre, neîntemeindu-se pe priceperea obiectelor fundamentale, ci pe memorarea de reguli abstracte și de cuvinte, copilul n-are niciodată acel repaus al creierului care constă în întrebuințarea nu simultană, ci consecutivă, pe rând, a facultăților. Cine voiește să învețe mult, trebuie să învețe multe... Limbile însele au de-a face mai mult cu memoria. Trebuie pusă să alterneze cu matematica, care trebuie predată astfel încât să aibă de a face cu facultatea judecății.

Deprinderile de studiu pe care și le formează elevii în școală dezvoltă gândirea și imaginația lor, capacitatea de analiză și de sinteză. Ele pun bazele stilului de muncă intelectuală. Poetul exemplifică necesitatea formării gândirii chiar cu situația sa:

Eu știu chinul ce l-am avut eu însumi cu matematicile în copilărie, din cauza modului în care mi se propunea, deși în alt fel, eu eram unul din capetele cele mai deștepte. N-ajunsesem nici la vârsta de 20 de ani să știu tabla pitagorească, tocmai pentru că nu pusese în joc judecata, ci memorarea. Și deși aveam o memorie fenomenală, numere nu puteam învăța deloc pe de rost, încât îmi trecea prin cap ideea că matematicile sunt științele cele mai grele de pe fața pământului. Pe urmă am văzut că sunt cele mai ușoare, desigur de o mie de ori mai ușoare decât limbile, care cer memorie multă. Ele sunt un joc cu cele mai simple legi ale judecății omenești.

Eminescu insistă și asupra măiestriei didactice a învățătorului, profesorului, apreciind că *judecata trebuie să opereze cu idei sigure: Nu vei da copilului să opereze decât cu lucruri pe care le-a înțeles pe deplin, fără urmă de îndoieli, fără urmă de nesiguranță.* Și apoi conclude: *La științele ce se memorează, cartea-i tot, și pedagogul nimic. La științele care cer dezvoltarea judecății copilului, cartea trebuie alungată din școală, ca ceva periculos, căci pedagogul e aici tot.*

În articolele *În contra metodelor mecanice* sau *Metoda intuitivă în instrucție* poetul aduce exemple concrete din școlile pe care le inspecta, notând: *La noi sunt foarte puțini care știu să aplice metoda intuitivă și mai puține școlile în care această metodă a devenit familiară.* La o școală de fete, Eminescu remarcă excluderea învățării pe de rost, memorizarea regulilor fiind înlocuită printr-o învățare minuțioasă, treaptă sigură. La o altă școală constată că din contră: *Învățătoarea aparține unei generații scolastice bine determinate, bogate în cuvinte, dar sterpe în idei.* Și mai ironic, notează: *Învățătoarea nici nu este lipsită de oarecare succes, pe care cu trei clase nu l-am putut constata cu siguranță.*

Învățământul mecanic este cel mai general în şcolile noastre.

În studiul întitulat *Învățământul clasic* face o pledoarie pentru necesitatea formării culturii clasice prin predarea limbilor clasice (greaca şi latina), diferențierea dintre învățământul clasic (uman) şi cel real, acestea pentru formarea personalității umane, absolut necesară în făurirea unei societăți moderne.

Scopul practic al învățământului real e câştigul, e aplicarea cunoştințelor pentru a câştiga. Scopul învățământului clasic nu este acesta, din contră, se presupune că învățământul clasic aduce foloase societății care nu stau în absolut nici o proporție cu câştigul individului. ***Munca unui om se poate plăti, cultura lui nicicând.***

Autorul constată mai ales influența educativă prin formarea culturii clasice: *Aceasta* (cultura clasică) *are calitatea determinantă de a creşte, ea este esența educativă şi iată ceea ce a lipsit şcolilor noastre până acum şi le va lipsi încă mult timp înainte.*

O dovadă pentru influența educativă a antichității este faptul că tocmai *statele acelea care au cultivat-o mai mult sunt mai înaintate, ci redeşteptarea culturii în genere se dovedeşte stadiul acestuia...* Important este ca spiritul de adevăr ce domneşte în cultura fixată prin ele, să stăpânească în societate.

Şi iarăşi revine la necesitatea formării unei gândiri creatoare, prin mâna dibace a celui ce instruieşte: *A învăța vocabularul latin pe dinafară, fără a fi pătruns în acel adânc spirit de adevăr, de pregnanță şi de frumusețe a autenticității clasice, a învăța reguli gramaticale fără a fi pătruns acea simetrie intelectuală a cugetării antice, e o muncă zadarnică*, concluzionând că: *spiritul antichităților e regulatorul statornic al inteligenței şi al caracterului.*

Eminescu este pedagog modern, dur, convins că-n condițiile unei epoci de progrese rapide – pe care trebuia să le facă România la sfârşitul secolului trecut - mai importantă este dezvoltarea capacităților de a învăța mereu, dispunând de o metodă de lucru, de studiu, pentru a se putea adapta sistemului de informare la zi – ceea ce corespunde întru totul şi societății noastre de azi.

Omul devine om prin educație Acesta este îndemnul de la care porneşte Eminescu în articolele sale care cuprind bogate aprecieri la această necesitate atât de veche şi atât de actuală. *O bună parte din destinul națiunilor, din prelungirea lor în viitor se datorează şi modului în care concep şi realizează educația şi instruirea.*

O țară a cărei instrucție se dirijează de către indivizi cu câte patru clase primare, o țară al cărei jurnalism şi legislațiune e reprezentată tot prin asemenea genii, nu poate înainta, din cauza spiritului de minciună care pluteşte asupra tuturor raporturilor.

O maturitate nematură, falsă, necuprinzătoare a principiului vieții pătrunde în țara noastră de la un cap la altul, o cultură artificială şi importată din câteşipatru unghiurile lumii, se opune spiritului românesc şi poetul exemplifică cu următorul fapt: *Un bătrân de spirit a spus despre tineretul nostru, că-i par că sunt ca cireşele, cărora grădinarul vrând să le facă să se coacă înainte de vreme, le suceşte cozile. Cireşele se coc într-adevăr, dar numai pentru scopul de a fi mâncate, nicidecum pentru scopul cel tăinuit al naturii , de a cuprinde un sâmbure dătător de viață, un germene al dezvoltării mai departe.*

Acest comandament al învățământului actual, de a pregăti tânăra generație pentru viitorul țării, este intuit în numeroasele sale articole. Pregătirea tineretului pentru viață, pentru muncă, pentru activități social – utile se face pentru ca acesta să devină un participant activ la noua societate. Tonul incisiv, critic în unele aspecte referitoare la această chestiune, ni-l reamintește pe poet din atâtea poezii ale sale: *Astfel activitatea intelectuală a generației actuale pare a se mistui în singura direcție a câştigului fără muncă pe acele mii de cărări ale influenței morale, pe care le deschide atotputernicia demagogică în socoteli şi în paguba poporului. O imensă plebe de aspiranți la funcții, iată ce a scos la lumină învățământul democratic.* Sau, şi mai dur: *Cum de fiecare şarlatan, car şi-a făcut educația în cafenelele Parisului, poate să împuie aşa netam-nisam toate chițibuşurile necoptului creier al unei țări care are o istorie proprie de aproape o mie de ani... Cum de obiceiul pământului şi pravila împărătească au făcut loc cu atâta uşurință tuturor gogomăniilor clocite pe malurile Senei de către aceia care, şezând în al 7-lea cat al unei cazărmi de chirigii îşi sug degetul cel mic şi fericesc universul cu teorii ieftine.*

În alte articole, (*Metoda intuiției în instrucție*) autorul constată ce fel de educație se făceau fetelor, notând: *Despre*

ducația fetelor sunt două direcții în practică și amândouă greșite: 1) un anume respect extern în mod fals și 2) familiaritate fără margini. Efectul celui dintâi este fățărnicia, efectul celui din urmă e lipsa de caracter și presupunerea. Apreciază că efectul educativ cel mai bun îl constituie *manierele familiare care impun respect și îndemn spre împlinirea datoriilor prin fapte și măsuri pedagogice, nu prin cuvinte moralizatoare.* Deci, acel exemplu personal al pedagogului, care trebuie să devină un principiu educativ.

În alt articol, *Bătrânii și tinerii*, pledează pentru respectul generațiilor noi față de ceea ce au creat înaintașii și mai ales pentru responsabilitatea tinerilor la locul de muncă: *Acest tineret se caracterizează printr-o rară lipsă de pietate față de nestrămutata vrednicie a lucrurilor strămoșești, vorbind o păsărească coruptă în locul frumoasei limbi a strămoșilor... acest tineret a deprins ariile teatrelor de mahala din Paris și înarmat în această vastă știință, vine la noi cu pretenția de a trece de-a doua zi între deputații, miniștrii, profesorii de Universitate, membrii la Societatea Academică...*

2. Despre învățători și școlile rurale, despre perfecționarea muncii lor. Iată o altă idee permanent exprimată de Mihai Eminescu în formula prea bine cunoscută tineretului nostru de azi: pregătirea profesională, condiție esențială a modernizării învățământului. Este știut că modernizarea conținutului disciplinelor de învățământ, a metodelor, a mijloacelor de învățare, a formelor de organizare – observate cu interes și de poet presupune și modernizarea pregătirii cadrelor pentru activitatea de învățământ. Fără parcurgerea acestor etape, cele mai noi mijloace și metode devin ineficiente. Autorul face numeroase constatări, în rapoartele sale ca revizor școlar, de la situația pregătirii profesionale a învățătorilor (mai bună, suficientă sau corespunzătoare) la măiestria pedagogică, la recomandarea de manuale școlare la care să participe mai mulți colaboratori pentru a deveni manuale model.

La conferințele ținute anul acesta (1875*) cu învățătorii din județul Iași* – notează cu amărăciune autorul – *s-au prezentat din 54 învățători, numai 24. Cauzele ? – formalismul conferințelor, ceea ce i-a făcut pe mulți să nu se expună la cheltuieli, care li s-au părut zadarnice, lipsite de mijloacele pedagogice, lipsa unei „foi învățătorești" (a unui ziar) în România, ce se simte la fiecare pas, necesar pentru informarea învățătorilor rurali care au posibilități puține de perfecționare.*

Autorul nu uită a aminti diferența între pedagogul apropiat de copii, *suflet uman, care se coboară la treapta sufletelor copilărești și le disciplinează, nu le siluiește* și cel *sever și țeapăn cu vergile în mână.*

Se interesează ca inspector de ocuparea catedrelor numai de cadre calificate. În acest sens trimite Ministerului un tablou cu catedre vacante și cu publicarea concursului pentru ocuparea lor, notând: *Întotdeauna am crezut că în locul unor suplinitori inapți, e mai bine să nu fie defel.*

El însuși, ca inspector, efectuează o muncă supraomenească: avea de inspectat 157 de școli publice și particulare în timp de 180 de zile, lucrări administrative și de cancelarie, având îndatorirea de a inspecta școlile din 15 în 15 zile.

Întâlnim în articolul *Cărțile de citire* exprimată ideea așa-zisului front-comun al tuturor pentru însușirea corectă a limbii române.

Dar pe cât timp studiul principal al unei școale primare sau rurale este limba românească, ea este totodată organul prin care neamul își cunoaște ființa sa proprie, organul prin care acest neam moștenește avutul intelectual și istoric al strămoșilor lui. Copilul nu învață numai a vorbi corect, el învață a gândi și a simți românește. Altădată constată cu amărăciune: *Afirmăm că sunt sute de învățători care nu știu să despartă cuvântul unul de altul, nici să pună virgulă unde trebuie. Nu mai pomenim de sinteză și ortografie, căci în privința aceasta e babilonie curată, și fiecare crede că poate scrie cum îi place.*

Recenziile unor manuale făcute (*Unui manual de geografie elementară*; *O istorie a românilor pentru copii*; *Despre o carte didactică a lui I. Creangă*; *Povățuitoriu la citire prin scriere*) au scopul de a promova modernizarea lor și de a încuraja editarea altora asemănătoare. Autorul afirmă cu mândrie: *Admirăm mizeria pedagogică sănătoasă din București, făcută de un grup de învățători care se vede că s-au convins că prin beție de cuvinte și fraze jurnalistice nu se face educația unui popor. Oricât de modeste ar fi cărțile, ele înscenau conceptul unei reforme adânci în*

instrucția elementară, ce a rupt-o cu dogmatismul – izvorul metodelor propuse fiind chiar natura inteligenței.

Eficiența ideilor exprimate în articolele sale despre înlăturarea învățăturii mecanice, o observă la I. Creangă, care în cartea didactică *Povățuitoriu la citire prin scriere* expune metoda după care trebuie să se predea scrierea și citirea la clasa I-a primară *spre a ajunge la țintă ușor*. Remarcă *deosebirea între metoda propusă de această carte și învățarea rutinară și mecanică, deci deosebirea între învățământul viu, intuitiv și mecanismul numerării mecanice.*

La manualul de geografie elementară, apreciază metoda intuitivă, sintetică de prezentare, dar nu e de acord cu greșelile gramaticale existente în manual (pleonasmul, dezacordul între subiect și predicat), notând că *faptele de limbă se contractează prin deprindere și greu se pot depăși dacă sunt greșit înțelese.*

Eminescu face mereu referiri la faptul că numai prin editarea de manuale la care să participe cu observații cât mai mulți, *se creează o adevărată literatură didactică.*

3. Raporturile dintre școală și administrația politică sunt mereu scoase în evidență pentru a arăta deficiența sau lipsa de localuri, abuzurile administrației corupte și ale arendașilor, ale cămătarilor, ale cârciumarilor. Sunt denunțate necinstea, șicanele, abuzurile organelor administrative și slaba frecventare a școlilor de către elevi din cauza sărăciei: *dacă copiii constrânși de dorobanți ar veni la școală, ei vin desculți, cu capul gol și astfel îmbrăcați, încât frecventarea regulată a școlii l-ar costa viața. Prin urmare, cauza relei frecvențe nu este aversiunea poporului, în contra școlii, ci sărăcia.*

De multe ori revizorul școlar era în relații încordate cu administrația județelor, declarând faptul că: *cele mai multe comune și-au prevăzut sume pentru școală, dar bugetele lor pe anul 1875 sau că refuză să retribuie învățătorului sume pentru școală sau îngrijirii școlii.* Constată apoi cu durere: ***Un om nu poate face nimic într-o țară rău întocmită*** *și măcar să tot poruncească, rămâne la vorba aceea. A poruncit câinelui și câinele pisicii și pisica șoarecelui, iar șoarecele și-a atârnat porunca de coadă. Părinți, mizeri și vicioși, copii goi și bolnavi, învățători ignoranți și rău plătiți, , administratori superficiali... nu sunt condiții normale pentru școli bune.* Și apoi decide: *Școala va fi bună când subprefecții vor fi oameni care să știe administrație, finanțe și economie politică, învățătorii - pedagogi, pe când adică va fi școala-școală, statul-stat și omul-om, precum e în toată lumea, iar nu cum e la noi, adică ca la nimeni, unde găsești în cercurile cele mai înalte oameni ce trăiesc în veșnică dușmănie cu gramatica, necum cu alte cunoștințe sau cu dreapta judecată.*

Altădată face propuneri pentru promovarea conform studiilor, *tinerii normaliști ar trebui să se bucure de protecția administrației județene, ca să nu se simtă izolați în lucrarea și tendințele lor, ca o frunză pe apă – mai ales că un normalist bun are mai multă cultură, deci și mai mult simțământ de demnitate decât mulți dintre scribi, care umplu cancelariile domnești, plătiți din fonduri comunale în genere mult mai bine decât învățătorul.*

Abuzul în folosirea localului școlii este denunțat ca fiind în detrimentul spațiului necesar claselor de elevi: *Mai adaug că repartiția încăperilor localului de școală arată - indulgent vorbind – o prea mare îngrijire a doamnei directoare pentru propria sa persoană. Lucrul principal în localul unei școli sunt clasele, iar nu locuința particulară a directoarei. Afară de o cameră mai mare pentru clasa I-a și a II-a și una pentru clasa a III-a, toate celelalte încăperi, în număr de 6, sunt în seama directoarei.*

Din cele prezentate anterior cu privire la articolele pedagogice eminesciene, observăm noutatea, dar mai ales permanența obiectivelor generale ale învățătorului românesc, precizate de poet, care rămâne "nepereche" și în pedagogia generației sale. Ele se referă la:

- sporirea contribuției învățământului la formarea cadrelor în strânsă legătură cu cerințele dezvoltării social-economice ale patriei;

- dezvoltarea aportului școlii la ridicarea nivelului cultural al întregului popor;

- pregătirea tineretului pentru viață, pentru muncă;

- modernizarea sistematică a conținutului și a metodelor de transmitere a cunoștințelor în ritmul impus de evoluția științei, tehnicii și culturii;

- perfecționarea și modernizarea metodelor de instrucție și educație prin asimilarea unor tehnologii didactice care să favorizeze dezvoltarea la elevi a unei gândiri creatoare, flexibile și originale;

- extinderea formelor de perfecționare și reciclare profesională a tuturor cadrelor didactice;

- creșterea bazei materiale a învățământului prin construcția de noi localuri de unități pentru serviciile învățământului.;

Este Eminescu un miracol și în pedagogie? (parafrazându-l pe G. Ibrăileanu) Da! Asemănător lui G.Călinescu sesizăm că toate aceste valoroase idei ale pedagogului Eminescu izvorăsc atât din cunoștințele sale teoretice vaste, cât și din contactul său direct cu școala românească a timpului, în care Eminescu vede viitorul de aur al României, piatra unghiulară a dezvoltării spirituale, culturale și intelectuale românești. Pentru Eminescu școala trebuie legată de lucrul *care depășește trecătoarea noastră viață pământeană.*

Note

1) J.Hangiu - "Dicționar al presei românești (1790-1982)", Ed. Științifică și Enciclopedică, București1987, pag. 85-86.
2) Ioan Slavici - "Opere", Vol IX – "Ziaristul Eminescu" , pag 781-787.
3) M. Eminescu – "Opere complete", Iași, pag. 442.
4) M. Eminescu – "Opere complete" – articolul "Învățământul clasic", pag. 443.
5) M. Eminescu – "Opere complete", Iași, pag. 555.
6) M. Eminescu – "Scrieri pedagogice", Ed. Junimea, Iași, 1977, pag 382, pag. 214.
7) M. Eminescu – "Scrieri pedagogice", art. "Tinerimea *franțuzită*", pag. 138.
8) M. Eminescu – "Scrieri pedagogice",art. "Bătrânii și tinerii", pag. 222.
9) M. Eminescu – "Scrieri pedagogice",art. "Raporturile între școală și administrația politică", pag. 28.

BIBLIOGRAFIE

1. M. Eminescu – **Scrieri pedagogice**, Ed.Junimea,Iași, 1977

articolele: - "Instrucție și educație";
- "Un raport asupra conferințelor cu învățătorii rurali din jud. Iași";
- "Reorganizarea școlilor rurale din jud. Vaslui";
- "În contra metodei mecanice";
- "Scăderi și abuzuri ale autorităților școlare";
- "Protest în contra unui aviz al Consiliului permanent";
- "Despre o carte didactică a lui I.Creangă"
- "Despre raporturile între școală și administrația politică"
- "Despre învățători și despre școalele rurale";
- "Metoda intuitivă de instrucție";
- "Bătrânii și tinerii"; "Cărțile de citire";
- "Învățământul clasic";
- "Învățământul democratic";

2. M.Eminescu – **Opere complete**, Iași, 1914, cu o prefață și studiu introductiv de A.C.Cuza

Alte studii:

1. J.Hangiu - **Dicționar al presei românești (1790-1982)**, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc.1987, pag. 85-86, 134, 335-336
2. Ioan Slavici - **Opere**, Vol IX
3. G.Călinescu – **Opera lui M.Eminescu**, Ed. Minerva, Buc., 1985
4. Vasile Gherasim – **M.Eminescu**, Ed. Junimea, Iași, 1977
5. Gh. Bulgăr - **M.Eminescu – coordonate istorice și stilistice ale creației**, Colecția –Eminesciana,Vol.21
6. D.Vatamaniuc – **Publicistica lui Eminescu**, 1977

EMINESCU SAU PROBLEMA ÎNȚELEGERII

ÎN CARE MIRCEA GHERBOVEȚ ARATĂ *CĂ A LUA LA CUNOȘTINȚĂ* NU ÎNSEAMNĂ ACELAȘI LUCRU CU *A ÎNȚELEGE*

Dacă doi oameni se contrazic şi nici unul nu dă dreptate celuilalt, se spune că nu s-au înțeles, adică nici unul nu este dispus să-şi *asume* punctul de vedere al celuilalt. În ceea ce-i priveşte pe marii creatori - Eminescu fiind un bun exemplu, dar nu singurul - există întotdeauna multe păreri în interpretarea operei lor, ajungându-se la teoria lui Ecco, din "Opera Perta", prin care se "permite" practic, ba chiar se recomandă, abordarea oricărei creații prin cât mai multe puncte de vedere. Nu e rău, spune Ecco, ca o operă să suporte mai multe opinii, e chiar necesar; o creație mare este întotdeauna deschisă şi rămâne vie atâta timp cât este în dicuție, deci controversată, dacă nu ca valoare, cel puțin ca manieră de interpretare. Ideea e atrăgătoare pentru intelectual, atât că este veche de când lumea. Problemele încep să apară în lipsa limitelor; aici există un singur model, cel ortodox, care arată cât poți discuta o creație, chiar Creația, păstrându-te în nişte limite şi rămânând, rezistând chiar, 2000 de ani, în acelaşi spirit. Față de subtilitatea discuțiilor teologiei bizantine, hermeneutica propusă de Ecco este o ceartă de cuvinte, şi totuşi Bizanțul n-a distrus, ci a întărit credința dreaptă, pe când hermeneutica modernă îşi face merite din distrugerea şi satanizarea operelor, cu scuza libertății de interpretare.

Fără limitele amintite nu mai putem vorbi de înțelegere, ci de jocuri mentale, pentru care creația artistică este doar un pretext, fiind în fond zdrobită sub ceea ce Eminescu concretiza în : "nu slăvindu-te pe tine/lustruindu-se pe el".

Acesta este pericolul ce-l paşte pe Eminescu în ultimul timp, când este supus în România, la acuze obscene şi concertate sub acest pretext - al operei deschise - ce promovează "ieşirea din canoanele unei înțelegeri instituționalizate", care "l-ar omorî" pe Eminescu, "banalizându-l". Reflexul de a prefera să distrugi decât să "banalizezi", de a prefera facerea răului decât "plicitseala" este un simpton satanic, care ar merita o altă discuție.

În cazul unor mari creatori, însă, problema este extrem de simplă: admit mai multe interpretări, dar o singură înțelegere! De ce? Creația spirituală este dezvăluire şi este solidă doar când cel care se dezvăluie are ce dezvălui. Mai toți intelectuali se consideră valori în sine, crezând că şi în lipsa creației sunt personalități complexe care, nu-i aşa, odată dezvăluite, ar trezi admirația oamenilor. (Greşeala pe care o fac să-şi considere meschinele lor insatisfacții erotice sau profesionale drept suferințe complexe şi neînțelese, unice, datează de când lumea, neştiind că nu existența acestora îi face artişti ci *exprimarea*; suferința şi framântările potențiale nediferind de la sclav la împărat). Unii nici nu se ostenesc să încerce să creeze. Alții încearcă, creează, nu iese nimic bun şi dau vina pe ceilalți "care nu înțeleg". Dintre aceştia ultimii, unii crează "curente de idei", care să le sprijine nulitatea sau stângăcia, adăugând fiecărui obiect creat de ei un suport critic explicativ, care - de cele mai multe ori - suplineşte de fapt opera. Aşa s-au născut, de exemplu, "post moderniştii". Anomalia nu este a suportului critic, necesar culturii, mare parte din ea fiind nefundată metafizic, ci a direcției acestui suport, vădit justificator, şi nu lămuritor. Noul artist nu lămureşte o valoare subtilă a operei ci, exhibându-şi cerşetoreşte plăgile, imploră recunoaşterea

neputinței lui ca o valoare, doar pentru faptul că-şi asumă această neputință. Se cere, practic, valorificarea sincerității cu care postmodernistul spune: "sunt un prost şi un nepriceput, *scriu/pictez/cânt/* urât pentru că aşa am ales să mă exprim ca *protest/răspuns/alternativă/* la *societate/falsa pudoare/rasism/* ale societății moderne nerecunoascătoare pentru faptul că eu sunt un artist prost şi nepriceput care recunosc acest lucru". (Dacă nu înțelegeți nimic, nu-i vina mea).

Dincolo de aceste aberații, există marii creatori, care se aleg uşor din mâzga mediocrității celor din jur. Pentru că au ce să dezvăluie, se bucură - întotdeauna - de har de la Dumnezeu, care îi ajută să se dezvăluie. Nu există nici un mare creator care să nu recunoască: puterea n-a venit din el, ci din afară. Că la unii a venit de sus, la alții de jos, aceasta e o altă discuție.

Cei ce se bucură de har nu pot fi *înțeleşi* în mai multe feluri. Ei pot fi doar *interpretați* în mai multe feluri.

Foarte important: o adevărată, o deplină înțelegere îți schimbă viața. Cei care îl cunosc pe Eminescu şi sunt şi se comportă la fel ca înainte de a-l cunoaşte, nu l-au înțeles. A înțelege o mare personalitate nu înseamnă a pricepe "cam pe unde bate". Nu-l poți înțelege pe Eminescu cu o cămăruță a minții şi nu îl poți exila acolo cu titlul "Eminescu - opere înțelese". Cei mai mulți confundă această luare la cunoştiință cu înțelegerea. Nu este o piatră de hotar această înțelegere, pot să nu ți-o asumi, poți să priveşti toată opera cuiva ca o proiecție cinematografică, care-ți crează oareşice emoții dar care rămâne, în acelaşi timp o proiecție pe o pânză în afara ta. Problema este că, în acest caz, nu faci comentarii pentru simplu motiv că n-ai înțeles.

Adevărata înțelegere o constați, pur şi simplu, prin trăire.

Dacă viața ta s-a schimbat radical după ce l-ai citit - integral - pe Eminescu, l-ai înțeles, dacă nu, nu.

Aceasta este unicul rol al marilor creatori. Dumnezeu nu dă har ca să ne gâdile urechile scu ochii în mod plăcut. Adevărații creatori trăiesc viața ca o jertfă, ca o ardere. Şi dacă simțim şi - foarte important - constatăm că gândim şi trăim altfel, putem spune că i-am înțeles. Aceasta este rostul lor, ei transmit; nu se află-n treabă.

Foarte importantă este deci cunoaşterea lor integrală. Nu există un Eminescu poet, un altul prozator, un altul ziarist. Nu există nici o disonanță în opera lui şi a oricărui creator, dacă acesta este mare, dacă este ceea ce se numeşte "geniu". Unii se dezvăluie în mai multe planuri, ca Eminescu, alții în mai puține, ca Nae Ionescu, fără ca aceasta să le micşoreze meritele. Dacă suntem aceiaşi după ce i-am citit, nu i-am înțeles.

Cei pe care nu-i înțelege nimeni, n-au valoare,

Cei care nu-i înteleg pe cei care au determinat trasee spirituale noi pentru generații întregi, n-au ei valoare.

În orice caz, gândiți-vă bine, când spuneți că l-ați înțeles pe Eminescu, gândiți-vă dacă ați început să trăiți altfel, dacă v-a răsturnat sistemul de valori, dacă v-a împins spre jertfă sau nu. Şi dacă nu, gândiți-vă că vina nu-i a lui, ci a dumneavoastră, că nu l-ați înțeles.

DESPRE

EŞECUL TEORIILOR EVOLUŢIONISTE

ÎN CARE ION VLĂDUCĂ, LICENŢIAT ÎN MATEMATICĂ, ARATĂ CĂ MANUALELE DE BIOLOGIE CONŢIN ERORI GRAVE DE LOGICĂ, INADVERTENŢE, PRECUM ŞI FALSURI ŞTIINŢIFICE; ACESTEA NU SUNT ÎNTÂMPLĂTOARE ŞI DOVEDESC ATÂT INCOMPETENŢA AUTORILOR ACESTOR MANUALE, CÂT ŞI REAUA LOR CREDINŢĂ; DE ASEMENEA ESTE DE REMARCAT FAPTUL CĂ STATUL ROMÂN CONTINUĂ, ÎNTR-UN ALT AMBALAJ, POLITICA COMUNIST – BOLŞEVICĂ (DE SORGINTE MASONICĂ) DE DESCREŞTINARE A COPIILOR NOŞTRI.

APOLOGETICA ORTODOXĂ PENTRU GIMNAZIU

Clasa a V-a. Biologie vegetală

Capitolul 6 al manualului [19] este intitulat "Evoluţia plantelor".

> *"Plantele şi animalele care au trăit în trecutul îndepărtat pot fi cunoscute, deoarece in scoarţa Pământului se păstrează rămăşiţe ale vieţuitoarelor dispărute. Acestea se numesc fosile."*([19], p.161)

Dispariţia unor vieţuitoare nu dovedeşte transformarea lor. Există şi astăzi aşa-zise "fosile vii". Mult timp s-a crezut că ele au dispărut, transformându-se în alte specii. Recent s-au descoperit în viaţă exemplare din speciile presupuse dispărute. Ele nu au "evoluat". Trăiesc astăzi *alge* care aparţin unor tipuri străvechi; în forma lor nu se constată schimbări importante. Există în viaţă o specie de ferigă *primitivă* cu frunze mici şi puţine. S-au păstrat şi *cycadee* - un fel de ferigi despre care unii biologi cred că au apărut în urmă cu 140 de milioane de ani. Se credea că

"strămoşul" *arborelui mamut* a dispărut de 20 de milioane de ani. Dar iată că, în 1962, un student chinez, T. Wang, l-a descoperit viețuind în pădurile din China Centrală. Mai trăieşte astăzi o specie de *conifere primitive*, despre care unii oameni de ştiință spun că se menține de 250 de milioane de ani. În țara noastră mai găsim *drețe*, specie despre care se spune că există de 200 000 de ani. Şi dintre animale există multe "fosile vii".

În continuare se afirmă că:

"oamenii pot determina vârsta fosilelor" ([19], p.161),

dar procedeele de datare folosite nu sunt riguroase ([16]). În plus, dacă am găsit o fosilă şi am determinat vechimea ei,specia poate fi mult mai veche (alte exemplare nefiind păstrate sau nefiind găsite).

Manualul prezintă apoi

"principalele etape ale evoluției plantelor" ([19], p.163).

Elevii pot vedea aici un "arbore genealogic". La rădăcina arborelui s-au desenat viețuitoarele simple, apoi din ce în ce mai complexe. În acest fel se formează impresia că vietățile simple s-au transformat în vietăți complexe. În realitate, evoluția nu s-a observat. "Arborele genealogic" este un simplu desen din imaginația unor oameni. Nu este o dovadă a "evoluției". Fiecare botanist are o părere proprie. Chiar şi autorii manualului recunosc că:

"algele roşii au o poziție incertă, părerile botaniştilor fiind diferite".([19], p. 164)

La sfârşitul lecției găsim scris:

"Rețineți! Evoluția plantelor s-a realizat pornind de la plante din mediul acvatic la plante de uscat, de la plante unicelulare la plante pluricelulare, de la plante inferioare la plante superioare."([19], p.164).

Aceasta este doar în imaginația unor biologi atei. În realitate, evoluția nu s-a observat. Pentru că nu au credința în Dumnezeu, aceşti oameni încearcă să explice existența actuală a plantelor prin "transformarea" unora în altele, dar nu arată cum s-ar fi obținut această "transformare", nici nu explică apariția *primelor* plante. Plantele:

"sunt sursa principală de oxigen necesar respirației noastre. Tot ele reprezintă sursa inepuizabilă de hrană pentru om şi animalele pe care acesta le creşte"([19], p.166). *"Unele rădăcini depozitează substanțe hrănitoare. De exemplu, rădăcinile îngroşate de morcov* ([19], p.32)*...Pentru conținutul lor bogat în vitamine şi substanțe hrănitoare, multe fructe sunt nelipsite din alimentația omului* ([19], p.62)*...De la multe plante cu flori (salcâm, tei, floarea-soarelui, etc.), datorită albinelor, oamenii obțin mierea* ([19], p. 169)*...Cele mai întrebuințate plante medicinale sunt: muşețelul, teiul, izma, măceşul, pătlagina, socul* ([19], p.171)*...Plantele ornamentale înfrumusețează parcurile, grădinile, balcoanele şi ferestrele locuințelor noastre* ([19], p.174).

Toate aceste plante au fost create pentru folosul omului. Simpla întâmplare nu poate explica proprietățile hrănitoare, vindecătoare şi ornamentale ale acestor plante. Iar alte plante au fost create pentru hrana animalelor.

Clasa a VI-a. Biologie animală

În manualul [18] se afirmă că:

"prin caracterele de asemănare a maimuțelor cu omul, s-a tras concluzia că maimuțele şi omul au avut un strămoş comun" (p.126).

Dar asemănarea nu arată existența unui strămoş comun. Dacă două tablouri ale unui pictor sunt asemănătoare, nu vom spune că au un strămoş comun. Există animale care se aseamănă cu frunzele, dar nu vom spune că animalele

şi frunzele au avut un strămoş comun. Un astfel de animal - *fillium* - este prezentat la pag. 147. Alte animale de acest fel vor fi studiate în clasa a XII-a.

Se mai afirmă că:

"maimuţele au un comportament comparabil cu al omului"([18], p.160).

Dar ceea ce deosebeşte foarte mult pe om de maimuţe este viaţa duhovnicească. Maimuţele nu se roagă lui Dumnezeu, nu ţin post, nu pictează icoane.

"Evoluţia animalelor" este titlul capitolului 4. Aici se afirmă că:

"modificările condiţiilor de mediu de pe Pământ au dus la apariţia vieţii şi apoi la evoluţia ei" ([18], p.164).

Cum poate să apară viaţa prin modificările condiţiilor de mediu? Oare simpla încălzire a aerului poate face să apară vietăţi într-un loc unde nu existau? Când punem apa la fiert încep să apară vietăţi în ea? Nicidecum. Este adevărat că încălzirea aerului este urmată de ieşirea animalelor din vizuina lor. Dar aceste animale existau acolo şi mai înainte. Nu s-au format prin încălzirea aerului. Cu ajutorul microscopului vedem în apă felurite vieţuitoare (euglena verde, amiba, parameciul - care au fost studiate la lecţia despre nevertebratele unicelulare, p. 32-34). Ele se înmulţesc mai repede când apa este caldă. Dar existau acolo şi mai înainte. Nu au fost produse de încălzirea apei. Modificările condiţiilor de mediu nu pot explica apariţia vieţii.

La pagina 165 găsim un "arbore genealogic" al animalelor nevertebrate, iar la pagina 168, un "arbore genealogic" al vertebratelor. Dar acestea sunt simple desene provenite din imaginaţia unor biologi. Nu sunt dovezi ale evoluţiei. Unii biologi, necunoscând faptul că Dumnezeu a creat animalele, şi-au imaginat că ele s-au transformat unele în altele.

"Cele mai simple vertebrate care au trăit în trecutul cel mai îndepărtat au fost peştii"([18], p.166).

Dar peştii trăiesc şi astăzi. Ei nu s-au transformat în broaşte, cum ar vrea să ne convingă autorii manualului.

Se afirmă că:

"peştii primitivi au fost nevoiţi să rămână pe uscat mai mult timp. Cu înotătoarele, care erau mai dezvoltate, s-au putut târî pe fundul apelor şi au putut respira oxigen atmosferic. Astfel au apărut primii amfibieni (tetrapode)" ([18], p.166).

Dar ştim ce se întâmplă cu peştii care rămân pe uscat mai mult timp! Nici unul din ei nu s-a transformat în broască. Înotătoarele nu pot folosi la mers, iar aer nu pot respira deoarece peştii nu au plămâni.

Se mai afirmă că:

"mormolocii de broască demonstrează originea amfibienilor în peşti" ([18], p.166).

Este adevărat că:

"mormolocii au corpul lung, fără picioare şi o coadă lungă"([18], p. 83)

şi au branhii. Dar aceasta este ceva normal, deoarece pentru mormoloci s-a rânduit mediul acvatic. Fiecare vietate a fost dotată de Creator cu tot ce este necesar pentru a trăi într-un anumit mediu. Să ne aducem aminte că:

"broaştele se înmulţesc prin ouă care sunt depuse de femele în apă" ([18], p.83).

Mormolocii care ies din ouă au tot ce trebuie ca să poată trăi în apă. Dar, după o săptămână branhiile externe dispar şi:

"apar branhiile interne. Apoi acestea dispar şi se formează plămânii. Apar membrele posterioare, apoi cele anterioare, dispare coada, iar mormolocul devine adult" ([18], p.83).

La om, nou-născutul nu are nici solzi de peşte, nici piele de broască, nici coadă de şopârlă, nici aripi de găină şi nici

picioare de porc. El arată ca un om, nu ca un animal. Subliniem faptul că, din primul stadiu, celula-ou umană rezultată în urma fecundației, are structura genetică specifică omului, așa cum arată studiile de genetică moleculară.

Clasa a VIII-a. Biologie. Genetică, ecologie, evoluționism

Capitolul 4 al manualului [22] prezintă:

"Noțiuni generale despre evolutionism. Unitatea lumii vii. Materia vie este unitară prin structura sa moleculară și celulară."

În compoziția chimică a materiei vii intră șase elemente chimice fundamentale: C, H, O, N, S, P; alte elemente chimice sunt în proporție mai redusă. Prin combinarea acestora rezultă substanțe chimice anorganice și organice.([22], p.153) Unitatea lumii vii nu dovedește "evoluția". Faptul că trupurile făpturilor vii conțin aceleași elemente chimice nu arată că s-au transformat unele în altele. Dacă un pictor realizează două tablouri pe același suport și cu aceleași vopsele nu vom spune că tablourile provin unul din altul, prin transformare. Unitatea materială (chimică) a trupurilor făpturilor vii se explică prin faptul că au fost create din aceeași materie.

"Toate viețuitoarele au corpul alcătuit din celule. Procesele fiziologice care asigură existența plantelor, animalelor și omului sunt aceleași: hrănirea, respirația, sensibilitatea, mișcarea, reproducerea, etc."([22], p.153)

Se constată un plan unitar în alcătuirea și funcționarea viețuitoarelor. Este normal să gândim că acest plan a fost realizat de un Proiectant. Cum ar putea să existe un plan fără proiectant?

În manual este scris că:

"prin combinarea elementelor chimice rezultă substanțe anorganice și organice"[22], p.153).

Subliniem două aspecte importante:

a) Substanțele organice nu au viață. Exemple de substanțe organice: proteinele, grăsimile, glucidele (zaharurile). Ele intră în componența făpturilor vii alături de substanțele anorganice (apa, sărurile minerale), dar nu au viață. O făptură vie nu este o simplă grămadă de substanțe. Există ceva care o ține în viață și o face să crească. Orice făptură vie are un suflet.

b) În făpturile vii, substanțele organice nu sunt obținute din întâmplare. Să ne aducem aminte de primele lecții de genetică. În nucleul celulei se află ADN-ul care păstrează ca într-o "bancă de date" informația necesară construirii proteinelor. ARN-ul face o copie după ADN pentru ca informația sa nu se piardă. "Originalul" rămâne în nucleu. ARN-ul transportă apoi informația la ribozomi - constructorii de proteine. Folosind informația primită, ribozomii leagă aminoacizii unii de alții și construiesc proteine. Vedem că nimic nu se face la întâmplare. Informația din ADN este foarte precisă și fiecare componentă celulară respectă un program de activitate. Așa cum orice carte are un autor, trebuie să existe o Persoană care să fi pus informația în ADN. Cu litere scoase la întâmplare dintr-o cutie, nu se poate scrie o carte cu înțeles.

"Diversitatea lumii vii. Deși lumea vie este unitară, ea se caracterizează printr-o mare diversitate."([22], p.153)

Dumnezeu a creat plante alimentare și medicinale, plante mirositoare și ornamentale spre folosul oamenilor. Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață că *"nimic nu s-a făcut în zadar, nimic nu s-a făcut fără rost. După cum copacii nu sunt toți roditori, ci mulți sunt neroditori și cu toate acestea...ne sunt de o minunată trebuință, fie că ne slujesc la odihna noastră, fie la facerea caselor, fie că facem din ei multe alte lucruri pentru înlesnirea noastră. După cum cu copacii, tot așa și cu animalele: unele sunt bune de mâncare, altele ne slujesc...Doctorii folosesc multe fiare și târâtoare pentru facerea de doctorii care pot contribui la sănătatea trupurilor noastre"*([6], p. 94). *"Căci Dumnezeu, cunoscând pe toate înainte de facerea lor, a știut că omul, prin voia*

sa liberă, are să calce porunca şi are să fie supus stricăciunii; pentru acest motiv a creat toate spre trebuinţa lor potrivită", după cum ne învaţă Sfântul Ioan Damaschin.([5], p.66)

În manual se afirmă că:

> *"mecanismele genetice şi adaptarea vieţuitoarelor la diferite condiţii de mediu creează această mare diversitate".*([22], p.154)

Dar adaptarea nu înseamnă evoluţie. Până în prezent nu s-a observat transformarea naturală a unei specii într-o specie cu calităţi mai înalte sau cu organe noi, performante. Nu se cunoaşte nici un exemplu concret de evoluţie. Biologia ateistă nu poate explica "transformarea" unui animal fără ochi într-un animal cu ochi. Diversitatea se explică cel mai bine prin existenţa şi lucrarea Creatorului. Marea diversitate a tablourilor unui pictor nu arată că s-ar transforma un tablou în altul. Pictorul este liber să aleagă numărul şi compoziţia tablourilor sale.

În manual se încearcă explicarea diversităţii prin:

> *"adaptarea la diferite condiţii de mediu".* ([22], p.154)

Dar chiar şi autorii manualului recunosc faptul că:

> *"diversitatea există şi în cadrul aceluiaşi mediu de viaţă, în care trăiesc numeroase specii (de exemplu într-un lac, într-o mare etc.)"* ([22], p.154)

În manual mai găsim scris că:

> *"mult timp oamenii au crezut că speciile de plante şi animale sunt stabile, adică au rămas neschimbate din momentul apariţiei lor"* ([22], p.156)

Dar **stabilitatea** nu înseamnă **lipsa schimbării**. Au loc mici modificări de adaptare la mediu, dar nu se trece de la o specie la alta (mai complexă).

Se mai afirmă că:

> *"descoperirea fosilelor unor vieţuitoare constituie argumente în favoarea acceptării ideii de evoluţie."* ([22], p.156)

Dar dispariţia unor specii nu arată ca ele s-au transformat. Există şi astăzi specii de plante şi animale pe cale de dispariţie. Nu spunem că sunt *"pe cale de transformare"*, ci *"pe cale de dispariţie"*. Mai mult, faptul că există *"fosile vii"* nemodificate, din timpuri străvechi, este mai curând un argument împotriva ideii de evoluţie, decât în favoarea ei. La pagina 162 sunt date două exemple de "fosile vii": *hatteria* şi *latimeria*. Ele nu au evoluat. În loc să explice **apariţia** speciilor, evoluţionismul se ocupă de **dispariţia** lor.

Manualul prezintă aşa-zise *"dovezi directe"* în sprijinul ideii de evoluţie.

> *"Dovezile directe au avut la bază observaţiile omului din practica lui de cultivator şi crescător de vite".* ([22], p.159)

Dar aceste rezultate au fost obţinute de cercetători sau de oameni preocupaţi de această problemă; în orice caz au intervenit fiinţe raţionale. Activitatea conştientă a oamenilor nu poate fi o dovadă a transformării naturale a speciilor.

> *"Dovezile indirecte sunt oferite de cercetările din domeniile geneticii, citologiei, anatomiei, embriologiei, biogeografiei şi paleontologiei."* ([22], p.159)

In realitate aceste dovezi nu există. Iată de ce.

Se afirmă că:

> *"efectul mutaţiilor este în cea mai mare parte dăunător."* ([22], p.16)

deci nu conduce la evoluţie.

Dacă descendenţa speciilor implică asemănarea organelor, asemănarea nu implică descendenţa. Atunci când un pictor realizează doua tablouri asemănătoare, nu spunem că tablourile s-au transformat unul în altul. Din paleontologie constatăm existenţa şi dispariţia unor specii. Evoluţionismul nu explică însă apariţia speciilor. În plus, "fosilele vii" sunt exemple de vietăţi care au rămas nemodificate. Ele nu au evoluat. Fosilele din paleozoic sunt complexe şi

diverse. Trilobiții aveau ochi compuși, deci ochii nu au apărut târziu prin "evoluție".

> *"Primele stadii de dezvoltarea embrionului mamiferelor, precum și a celui uman, se aseamănă cu cele de la pești, amfibieni, reptile și păsări"*([22], p.165),

dar această asemănare, superficială este normală. Înainte de formarea picioarelor, embrionul uman se aseamănă,: tocmai prin lipsa picioarelor, cu embrionul de pește. După formarea picioarelor această asemănare dispare. La om, nou născutul nu are nici solzi de pește, nici piele de broască, nici coadă de șopârlă, nici aripi de găină, și nici picioare de porc. El arată ca un om nu ca un animal. În plus celula-ou umană, rezultată în urma fecundației, are structura genetică specifică omului.

Sunt prezente în manual și așa-zisele

> *"dovezi ale evoluției viețuitoarelor din biogeografie"* ([22], p165).

Biogeografia studiază răspândirea plantelor și a animalelor pe suprafața Pământului. Absența unor specii din unele continente nu este o dovadă a evoluției. Fiecare continent a fost rânduit pentru anumite viețuitoare. Explicația nu necesită ipoteza evoluției.

În manual se afirmă că:

> *"specia devine din ce în ce mai adaptată la condițiile de mediu și astfel ea se transformă treptat, adică evoluează."* ([22], p.169).

Aici se confundă **adaptarea la mediu** (care există) cu **"evoluția"** care nu s-a observat până în prezent. Confuzia se observă ușor din exemplul prezentat în manual:

> *"unele căprioare au blana mai deasă decât altele. Dacă întâmplător survin la rând câteva ierni aspre, multe dintre căprioarele cu blană rară dispar. Cele care supraviețuiesc constituie populații mult mai rezistente la ger."* ([22], p.169).

Dar cele care supraviețuiesc sunt tot căprioare. Nu a apărut o nouă specie, deci nu a avut loc evoluția.

Selecția artificială (prezentată în pagina 169) nu este o dovadă a *transformării naturale* a speciilor deoarece s-a realizat prin *intervenția omului*.

În paginile 171-173 este prezentată pe scurt concepția ateistă despre originea și evoluția omului. După enumerarea unor asemănări între om și maimuțele antropoide (lipsa părului de pe față, de pe palme și talpă, asemănări fiziologice, etc.), autorii recunosc faptul că:

> *"prin alte trăsături (poziția verticală a corpului, mersul biped, neopozabilitatea degetului mare la membrele inferioare, dezvoltarea impresionantă a encefalului, apariția limbajului articulat etc.) omul se deosebește foarte mult de aceste maimuțe"* ([22], p.171).

Între asemănările fiziologice autorii manualului menționează și "paraziții asemănători". Aceasta nu este o asemănare fiziologică. Faptul că unii paraziți pot intra atât în trupul omului, cât și în trupul maimuței, nu arată că maimuța s-ar fi transformat în om. Există într-adevăr și asemănări fiziologice. De exemplu o digestie asemănătoare, pentru ca și oamenii și maimuțele să se poată hrăni cu proteine, grăsimi și zaharuri din regnul vegetal; o respirație asemănătoare, pentru a folosi oxigenul din aer. Creatorul a înzestrat organismele cu tot ce este necesar pentru viața într-un anumit mediu și a folosit structuri asemănătoare cu funcții asemănătoare.

Ceea ce deosebește foarte mult pe om de animale este viața duhovnicească. Maimuțele nu se roagă lui Dumnezeu cu priveghere de toată noaptea, nu țin post, nu pictează icoane, nu sfințesc apa și nu au sfinte rnoaște.

Acei oameni care se îndepărtează de viața duhovnicească, ajung să aibă un comportament asemănător maimuțelor. *"Omul în cinste fiind nu a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte și s-a asemănat lor."* (Psalm 48, 21) *"Omul care a fost cinstit cu rațiune, vrea să spună profetul, și învrednicit cu atâta*

înțelepciune, a ajuns asemenea animalelor necuvântătoare, ba poate şi mai rău. Acelea, pentru că sunt lipsite de judecată, nici nu sunt osândite; pe când omul, cinstit cu rațiune, care s-a coborât la lipsa de rațiune a acelora va fi, pe bună dreptate, pedepsit mult, pentru că s-a arătat nerecunoscător față de atâta binefacere." (Sfântul Ioan Gură de Aur, [6], p.95).

APOLOGETICA ORTODOXĂ PENTRU LICEU

Clasa a IX-a. Biologie vegetală

În biologia ateistă se consideră că:

> *"materia vie este rezultatul evoluției, în anumite condiții, a materiei lipsite de viață."*([17], p.3)

Aceasta nu este o *concluzie ştiințifică*, ci o simplă *ipoteză*, deoarece nu a fost dovedită. Observăm şi faptul că "evoluția" nu a fost definită. Manualul nu prezintă o definiție a "evoluției". În clasa a VIII-a, elevilor li s-a spus că:

> *"studii amănunțite, comparative privind structura şi funcțiile viețuitoarelor au condus la ideea de evoluție."* ([22], p.156).

Este vorba de "evoluția viețuitoarelor", nu de "evoluția materiei lipsite de viață". Aceasta ultimă noțiune nu s-a definit.

Ateii s-au străduit să explice "evoluția" viețuitoarelor prin mutații genetice şi adaptare la mediu în lupta pentru existență. Dar materia nevie nu are evoluție genetică (în sens biologic) şi nu luptă pentru existență.

În acest manual este prezentată ipoteza biochimistului sovietic A. I. Oparin. Această ipoteză, emisă în anul 1922, afirmă că viața a apărut pe planeta noastră în mediul acvatic, din materie nevie, pe calea aşa numitei "evoluții chimice", care ar consta din transformarea substanțelor anorganice în compuşi organici ([17], [33]). Prezentarea din manual referitoare la condițiile fizico-chimice *"de acum câteva miliarde de ani"*, lasă impresia de mare siguranță. Se vorbeşte de o temperatură de 100 grade Celsius şi de acumularea de dioxid de carbon (CO_2), metan (CH_4), hidrogen sulfurat (H_2S) ([17], p.3). Elevii cred că se află în fața unui adevăr dovedit. Această impresie falsă este favorizată de faptul că manualul prezintă o singură ipoteză ateistă. În realitate există o mare dezordine în sistemul ştiințific ateist. Teoriile ateiste se contrazic reciproc. Unii biologi atei consideră că viața a apărut spontan în mediul acvatic, la temperaturi mari. S-au propus diverse temperaturi: 100, 120, 150, 200 grade Celsius ([16], [17], [33]). Alți biologi atei consideră că nu în mediu lichid, ci pe substrat solid ar fi apărut viața; şi nu la temperaturi mari, ci la temperaturi mici, sub 25 grade Celsius ([16], [33]). Manualul prezintă numai vechea ipoteză conform căreia atmosfera primitivă ar fi fost compusă în principal din metan (CH_4) şi amoniac (NH_3). Cercetările recente nu mai susțin această ipoteză.

> *"Oamenii de ştiință trebuie să reconsidere unele dintre presupunerile lor. Chimiştilor le-a plăcut vechea atmosferă reducătoare, deoarece era favorabilă pentru experimentele evoluționiste."* ([40], p.72)

Se pare că atmosfera primitivă conținea destul de mult oxigen. Cercetările efectuate de NASA arată că:

> *"efectele Soarelui asupra apei Pământului pot constitui principala noastră sursă de oxigen şi nu fotosinteza, aşa cum se crede în general"* ([16]).

În trecut, biologii atei afirmau că oxigenul a apărut târziu după apariția plantelor capabile de fotosinteză. Ei aveau nevoie de această ipoteză, deoarece oxigenul ar fi făcut imposibilă trecerea de la neviu la viu. Studii recente au arătat că, în prezența oxigenului, substanțele organice s-ar fi descompus destul de repede ([40], p.7). De aceea biologii atei au eliminat oxigenul în experiențele lor de laborator. Cercetătorii Shklovski şi Sagan au arătat că *"de*

îndată ce condiţiile de laborator devin oxidante, sinteza organică este practic întreruptă." ([40], p.73). Oxigenul în stare normală este stabil, deci puţin reactiv, dar prin activare formează structuri puternic reactive: oxigen singlet, anion superoxid, radical hidroxil şi apă oxigenată. Toate formele reactive ale oxigenului reprezintă un pericol potenţial pentru integritatea celulară, fiind citotoxice. Celula este expusă continuu la acţiunea citotoxică a radicalilor liberi formaţi în decursul respiraţiei oxidative. ([28], p.17) Creatorul a înzestrat celulele cu mecanisme biochimice speciale de protecţie. Principiul general de protecţie a celulei constă în a transforma radicalii toxici în oxigen molecular sau în apă. Pentru aceasta, celula este dotată cu enzime speciale organizate într-o schemă cibernetică eficientă. De exemplu, enzima SOD (superoxiddismutaza) realizează transformarea superoxidului în apă oxigenată, iar catalaza transformă apa oxigenată în apă şi oxigen (compuşi netoxici). Acesta este un singur exemplu. Realitatea este mult mai complexă. Mecanismele cu care sunt înzestrate celulele depăşesc imaginaţia. *"Nici o maşină cibernetică, oricât de perfecţionată, nu reuşeşte o performanţă atât de completă şi rapidă"*. ([28], p. 33). Fără aceste mecanisme de protecţie, celulele nu ar putea supravieţui. Eventualele "celule primitive", lipsite de aceste mecanisme complexe, ar fi fost repede distruse.

Biologii atei şi-au concentrat atenţia doar spre formarea substanţelor organice din cele anorganice; au pierdut din vedere procesul de distrugere a substanţelor organice. Procesele de diluare din "oceanul primitiv" au redus foarte mult concentraţiile precursorilor chimici esenţiali, deci au micşorat probabilitatea sintezei unor compuşi organici complecşi ca cei existenţi în celule. Unii constituenţi au fost distruşi prin fotodisociere de către radiaţia ultravioletă ([16]). Compuşii organici din atmosferă se pot transforma în radicali liberi în urma reacţiei cu oxidanţii din aer (oxigen, ozon), în prezenţa radiaţiilor ultraviolete ([28],p.211). Iar aceşti radicali liberi au acţiune toxică asupra celulelor.

Este prezentat aparatul lui Miller prin care s-au obţinut câteva substanţe organice din substanţe anorganice, în absenţa oxigenului. Manualul prezintă acest rezultat drept *"dovada experimentală"* în sprijinul ipotezei lui Oparin. Dar în aparatul lui Miller nu s-au obţinut vietăţi, ci doar substanţe organice (zaharuri, aminoacizi, alcooli). Elevii studiază chimia organică abia în clasa a X-a; în clasa a IX-a nu au o înţelegere clară a noţiunii de "substanţă organică". Ei au impresia că substanţele organice reprezintă "materie vie". Trebuie să spunem elevilor că substanţele organice şi cele anorganice sunt doar componente ale făpturilor vii. Ele nu au viaţă. În aparatul lui Miller nu s-a obţinut viaţă.

În manual mai găsim scris că:

> *"substanţele organice din apele oceanului primitiv au suferit un proces de polimerizare, în urma căruia au rezultat substanţe organice complexe, care s-au asociat între ele şi au dat naştere la formaţiuni numite coacervate. În cazul unui pH ridicat al mediului, în jurul coacervatelor s-a putut diferenţia o membrană proteică asemănătoare cu membrana celulară plasmatică."* ([17], p.4)

Aici este o eroare gravă, deoarece membrana celulară nu este de natură proteică, ci lipidică. În plus, membrana celulară este dotată cu structuri speciale (canale ionice, transportori de aminoacizi, pompe de ioni) care au o activitate reglabilă şi care funcţionează coordonat ([16], [36]). Membrana coacervatelor este foarte simplă, iar membrana celulelor vii este foarte complexă şi îndeplineşte funcţii speciale.

Manualul prezintă în continuare *"creşterea coacervatelor"*, dar aceasta este doar o creştere fizică prin simpla absorbţie; nu este un fenomen biologic. Despre coacervate se mai spune că:

> *"înglobau substanţe din exterior şi, astfel, se măreau, creşteau până la anumite dimensiuni, după care se fragmentau în coacervate mai mici."* ([17], p.4).

Dar această simplă fragmentare (rupere), nu este o diviziune celulară. Elevii vor studia diviziunea celulară mai târziu, abia în paginile 16-23. Deocamdată, la prima lecţie, ei nu pot compara cele două procese pentru a constata deosebirile. Din această cauză, elevii acceptă ideea greşită că fragmentarea coacervatelor ar fi un fel de diviziune celulară. Ei sunt influenţaţi şi de concepţiile ateiste din clasele precedente, precum şi de emisiunile de biologie evoluţionistă de la televizor. Li se spune că:

"viaţa este o etapă calitativ superioară în evoluţia formelor de mişcare a materiei." ([17], p.4).

Dar simpla mişcare a materiei nu înseamnă viaţa. Electronii se mişcă în jurul nucleului, dar atomul nu are viaţă. Substanţele difuzează (trec) printr-o membrană, dar acesta nu e un sistem viu. Ateii nu pot explica deosebirile esenţiale între neviu şi viu. Ei nu pot defini

"evoluţia formelor de mişcare a materiei";

nu precizează în ce constă această evoluţie şi la ce nivel de organizare ar apărea viaţa din materie nevie.

Academicianul Eugen Macovschi a arătat că biostructura este proprie numai celulelor vii. Substanţele organice integrate în biostructură au o altă comportare (faţă de substanţele organice din laborator, din exteriorul făpturilor vii). Când celula moare, biostructura se transformă în materie obişnuită, nevie ([16], [17]). Mai mult, viaţa este caracterizată de prezenţa unei matrici energo-informaţionale; această structură nesubstanţială a fost pusă în evidenţă prin aparate speciale (prin electronografie şi efect Kirlian). Obiectele nevii nu au o matrice energo-informaţională. Ateii nu pot explica originea informaţiei structurale care dă forma acestei matrice ([16]). Învăţătura Bisericii Ortodoxe aduce lumină şi în această problemă: *"Şi ceea ce semeni nu este trupul ce va să fie, ci grăuntele gol, poate de grâu, sau altceva din celelalte;Iar Dumnezeu îi dă un trup, precum a voit, şi fiecărei seminţe un trup al său. Nu toate trupurile sunt acelaşi trup, ci unul este trupul oamenilor şi altul este trupul dobitoacelor şi altul este trupul păsărilor şi altul este trupul peştilor."*(I.Corinteni 15, p.37-39) Creatorul este izvorul informaţiei structurale. Dacă un inginer proiectează un aparat, informaţia referitoare la alcătuirea şi funcţionarea aparatului se află în mintea inginerului. Informaţia referitoare la formarea unei făpturi vii este dată de Dumnezeu şi este conţinută în suflet. *"Sufletul se serveşte de un corp organic şi îi dă acestuia puterea de viaţă, de creştere, de simţire şi de naştere."* (Sf. Ioan Damaschin, [5])

Savanţii care au studiat cu seriozitate făpturile vii au ajuns la concluzia existenţei sufletului. Iată, de exemplu, ce scria profesorul universitar Nicolae Paulescu, descoperitorul insulinei: *"Viaţa este efectul a două cauze imateriale:una, cauza secundară sau suflet - unică pentru fiecare fiinţă vieţuitoare; alta, cauza primară, sau Dumnezeu - unică pentru totalitatea fiinţelor vieţuitoare."* ([14],p.134)

În manual, în cadrul primei lecţii, mai este scris:

"*Din primele forme de materie vie, care au avut o alcătuire simplă, acelulară, s-a ajuns la structura celulară actuală.*" ([17], p. 4)

Nu se arată cum s-ar fi trecut de la structura acelulară la structura celulară actuală. În plus, manualul mai conţine o contradicţie: la pagina 4 este scris că primele forme de materie vie

"*au avut o alcătuire simplă, acelulară*",

iar la pagina 105 găsim scris că:

"*viaţa se manifestă numai în cadrul organismelor cu structură celulară*",

adică nu există viaţă în structură acelulară. Elevii nu sesizează contradicţia deoarece la prima lecţie nu citesc pagina 105. Dacă cele două afirmaţii s-ar face în aceeaşi lecţie, contradicţia ar fi evidentă.

Pentru a consolida impresia falsă că ar exista dovezi experimentale ale originii vieţii, autorii manualului pun întrebarea:

"*Care sunt dovezile experimentale ale originii vieţii*?" ([17], p. 6, întrebarea 4)

Întrebarea este pusă ca şi cum ar exista dovezi experimentale ale originii vieţii. Mai mult, există aici o eroare de logică: o eventuală "dovadă experimentală" ar aparţine prezentului, nu trecutului geologic al Pământului şi ar fi rodul activităţii unor savanţi, nicidecum o apariţie spontană. ([16]). De aceea, noţiunea de "*dovadă experimentală a originii vieţii*" nu are sens.

Manualul conţine multe afirmaţii fără justificare. De exemplu, găsim scris că:

"*apariția florii a însemnat un progres deosebit în evoluția plantelor*". ([17], p. 80)

În primul rând, "evoluția" nu a fost dovedită științific. În al doilea rând, constatăm că există plante fără flori şi plante cu flori, dar de aici nu rezultă că plantele cu flori ar fi provenit din cele fără flori. Floarea nu este o simplă îngrămădire de petale. Ea conține antere cu polen şi un gineceu (în care se va dezvolta embrionul). Aceste elemente îndeplinesc un rol precis: polenizarea. În urma procesului de polenizare, granula de polen germinează şi formează tubul polinic în care pătrund doi gameți; din unul se va dezvolta embrionul, iar din celălalt un țesut nutritiv pentru hrănirea embrionului. Fiecare element are un rol bine precizat în cadrul întregului. Formarea florii, polenizarea şi transformarea florii în fruct se desfăşoară după o schemă precisă. Simpla întâmplare nu poate explica această complexitate structurală şi eficiență funcțională.

Manualul nu dă o definiție precisă a **speciei**. De aceea, elevii acceptă ideea greşită a "evoluției" (transformarea unei specii în altă specie). La pagina 104 găsim scris că:

"*specia este taxonul de bază cu care se lucrează în clasificarea plantelor. În natură, specia este răspândită sub formă de indivizi*". ([17])

Abia în clasa a XII-a, elevii află că:

"*specia este o comunitate de populații care se pot încrucişa între ele şi care sunt izolate reproductiv de alte comunități similare. Indivizii aparținând unor specii diferite nu se pot încrucişa sexuat, sau, dacă se încrucişează, hibrizii sunt sterili.*" ([21], p.4)

Această izolare reproductivă este un argument **împotriva** ideii de evoluție (de transformare a speciilor). Chiar dacă se obțin hibrizi, aceştia sunt **sterili**, deci nu pot avea urmaşi, iar "noua specie" nu mai poate continua.

Multe specii considerate "primitive" se întâlnesc şi astăzi. Procariotele sunt organisme unicelulare lipsite de nucleu tipic. Astfel de organisme sunt **bacteriile** şi **algele albastre-verzi**. ([17], p. 107-109) Ca fosile, algele albastre-verzi sunt semnalate în precambrian ([17], p. 109). Totuşi, ele sunt şi astăzi foarte răspândite în natură ([17], p. 108). Chiar şi autorii manualului recunosc faptul că:

"*ele sunt considerate ca un grup de evoluție închis deoarece din ele nu s-au diferențiat în decursul timpului alte organisme.*" ([17], p. 109).

Deci nu au evoluat. Întâlnim astăzi şi alte plante considerate "primitive": flagelate, alge verzi, alge brune, alge roşii, ciuperci inferioare ([17], p. 118-119).

Deşi manualul nu menționează, există multe "fosile-vii", adică specii considerate primitive (care ar fi dispărut prin transformare în alte specii, după ipoteza evoluționistă), dar care trăiesc şi astăzi. Alga colonială *Botryococcus brauni*, din paleozoicul inferior, trăieşte şi în zilele noastre, fără ca în morfologia ei să se constate schimbări importante ([34], p. 92). *Psilotum* este o ferigă "primitivă", cu tulpină verde cilindrică, cu frunze mici şi puține. Ea trăieşte şi astăzi, deşi face parte din ordinul *Psilotalelor*, foarte apropiat cu cel al *Psilofitalelor*, care au dispărut de aproximativ 150 de milioane de ani, după estimarea unor evoluționişti. S-au păstrat, de asemenea, şi plante din ordinul *Cycadeelor*, ordin apărut în urmă cu 140 de milioane de ani, conform părerii unor evoluționişti. În Africa, Asia şi Australia trăiesc în zilele noastre 100 de specii din acest ordin "primitiv". Părea un lucru bine stabilit în ştiința ateistă că *Metasequoia fossilis*, considerat strămoşul arborelui-mamut, a dispărut în urmă cu 20 de milioane de ani. Dar iată că, în anul 1962, un student chinez, T. Wang, l-a descoperit viețuind în pădurile din China Centrală ([34], p. 93). Se mai află în viață şi un alt arbore, *Gingko biloba*, din jurasic. Este întâlnit în formă spontană, în sud-vestul Asiei, dar e cultivat în multe parcuri şi grădini botanice din lume. ([34], p. 94). În țara noastră, în pârâul cald Peța, de lângă Băile 1 Mai Oradea, viețuiesc drețele (*Nymphaea lotus*, var.*thermalis*). Ele se mențin şi astăzi în stare spontană, după 200.000 de ani (conform unor estimări) ([34], p. 95). Mult timp s-a crezut că anumite specii nu mai există. Ateii s-au grăbit să afirme că acele specii s-au transformat în alte specii. Dar iată că există multe "fosile-vii". Ele nu au evoluat, nu s-au transformat în alte specii. Până în prezent nu există nici un exemplu de transformare de acest fel. Ipoteza evoluției este o simplă presupunere neverificată.

Uneori, chiar şi autorii manualului recunosc lipsa transformării:

> "*muşchii nu au dat naştere, de-a lungul erelor, la nici o altă grupă de plante, şi de aceea ei sunt consideraţi o ramură închisă*". ([17], p. 126).

Iar atunci când biologii atei afirmă trecerea de la o specie la alta, ei au păreri diferite:

> "*algele roşii sunt considerate de unii ca fiind un grup închis, iar de alţii ca fiind strămoşii cormofitelor*" ([17], p. 117). "*În privinţa originii ciupercilor, majoritatea oamenilor de ştiinţă* (atei, n.n.) *susţin că acestea au provenit din anumite alge verzi care şi-au pierdut clorofila. Există şi puncte de vedere după care ciupercile au provenit din anumite flagelate sau din diferite alge roşii, brune sau verzi.*" ([17], p. 123).

Din cauza condiţiilor de mediu nefavorabile, unele specii au dispărut . Aceasta nu înseamnă că s-au transformat în alte specii. Există şi astăzi specii cu număr foarte mic de indivizi; e posibil ca ele să dispară din cauza condiţiilor nefavorabile (modificări climatice, poluare). Chiar şi biologii atei le numesc "specii pe cale de dispariţie", nu "specii pe cale de transformare".

Ipoteza evoluţionistă se bazează pe o eroare de logică: se consideră asemănarea speciilor drept dovadă a descendenţei lor. De exemplu,

> "*protalul pluricelular se aseamănă cu talul algelor verzi, de unde şi ipoteza că ferigile îşi au originea în algele verzi.*" ([17], p. 127).

Sporii ferigilor produc prin germinare lame verzi numite **protale**. Dar protalul este doar un stadiu în dezvoltarea ferigii, nu reprezintă planta adultă, pe când **talul** algelor verzi reprezintă chiar planta adultă. Comparaţia nu este relevantă, deoarece se compară un stadiu intermediar al unei specii cu stadiul adult al altei specii. Chiar dacă se compară stadiile adulte a două specii, eroarea de bază persistă: din asemănare se încearcă dovedirea descendenţei. În manual găsim scris că:

> "*după structura florilor, leguminoasele sunt foarte asemănătoare cu rozaceele, din care se presupune că au derivat, în urma reducerii staminelor şi carpelelor.*" ([17], p. 139)

Trebuie să le spunem elevilor că din trandafiri apar tot trandafiri, nu fasole şi nici mazăre.

De fapt, o cercetare mai atentă arată că florile din cele două familii nu sunt chiar atât de asemănătoare cum afirmă evoluţioniştii.

Rozacee	**Leguminoase**
floarea de măceş	floarea de mazăre
5 petale egale	5 petale diferite: una superioară mai mare, două laterale, două inferioare.
numeroase stamine (peste 20)	10 stamine, dintre care una liberă

Menţionăm aici un aspect interesant al manualului. La pagina 139 scrie că:

> "*după structura florilor, leguminoasele sunt foarte asemănătoare cu rozaceele*",

iar la pagina 140 găsim scris:

> "*Reţineţi că în organizarea florii de leguminoase au avut loc modificări importante faţă de rozacee.*"

Deci chiar şi autorii manualului recunosc faptul că există diferenţe importante. Asemănările sunt puţine şi superficiale. Dar nici acolo unde există asemănări mai importante nu rezultă descendenţa. Profesorul Nicolae Paulescu sublinia faptul că dacă descendenţa implică asemănarea, asemănarea nu implică descendenţa. ([14], [16]). Cunoaştem aceasta şi din geometrie: teorema poate fi adevărată şi reciproca falsă. Dacă un triunghi este echilateral, atunci este

isoscel. Reciproca e falsă. Din faptul că este isoscel, nu rezultă că este echilateral. Aşa şi aici: descendenţa implică asemănarea, dar asemănarea nu implică descendenţa.

Faptul că asemănarea nu implică descendenţa se vede clar şi din exemplul algelor brune, la care

"*talul prezintă unele analogii morfologice cu corpul plantelor superioare*" ([17], p. 115).

Cu toate acestea, nici evoluţioniştii nu au afirmat că plantele superioare provin din algele brune.

Concluzii

1. Ipoteza că viaţa a apărut din materia nevie prin "evoluţie chimică" este o simplă presupunere, lipsită de argumente. Trecerea de la substanţe anorganice la substanţe organice nu înseamnă trecere de la neviu la viu.
2. Există mai multe ipoteze ateiste care se contrazic reciproc.
3. În experinţele de laborator s-a eliminat oxigenul. De îndată ce condiţiile de laborator devin oxidante, sinteza organică este întreruptă.
4. Făpturile vii sunt înzestrate cu mecanisme biochimice speciale de protecţie faţă de formele reactive ale oxigenului. Fără aceste mecanisme, celulele nu ar putea supravieţui. Eventualele "celule primitive", lipsite de aceste mecanisme complexe, ar fi fost repede distruse.
5. În aparatul lui Miller s-au obţinut câteva substanţe organice din substanţe anorganice, în absenţa oxigenului. Manualul prezintă acest rezultat drept "dovadă experimentală" a originii vieţii. Dar în aparatul lui Miller nu s-au obţinut vietăţi, ci doar substanţe organice simple.
6. Manualul afirmă apariţia spontană a unor coacervate cu "membrană proteică asemănătoare membranei celulare". Dar membrana celulară este de natură lipidică, nu proteică. În plus, membrana celulară este dotată cu structuri speciale.
7. Creşterea coacervatelor este o creştere fizică, prin simplă absorbţie. Nu este un fenomen biologic, aşa cum este la celulele vii. Fragmentarea coacervatelor este o simplă rupere, nu o diviziune celulară.
8. Viaţa nu se reduce la simple aspecte fizice şi chimice. Substanţele integrate în biostructură au o altă comportare. Când celula moare, biostructura se transformă în materie obişnuită nevie. Există ceva nesubstanţial care întreţine viaţa. A fost pusă în evidenţă o matrice energo-informaţională, care conţine informaţia referitoare la forma organismului. Ea persistă şi acolo unde materialul lipseşte. De exemplu, la o frunză ruptă se păstrează conturul energetic al frunzei întregi. Biologia ateistă nu poate explica originea informaţiei.
9. Nu s-a observat până în prezent trecerea de la o specie la alta. Asemănările morfologice (geometrice) între două specii nu implică descendenţa lor.
10. Au fost descoperite fosile - organisme conservate în diverse structuri geologice, datând din timpuri străvechi. Pentru că nu au mai fost găsite exemplare în viaţă, ateii s-au grăbit să afirme că acele specii s-au transformat în alte specii (au "evoluat"). Dar recent au fost găsite şi exemplare în viaţă; de aceea au fost numite "fosile-vii". După estimarea unor biologi ele au rămas nemodificate după sute de milioane de ani, deci nu au evoluat.
11. Condiţiile nefavorabile de mediu au dus la dispariţia unor specii, nu la apariţia lor.

Clasa a X-a. Biologie animală

"*Filogenia regnului animal*" este titlul părţii a III-a a manualului [20]. Chiar din titlu rămânem cu impresia falsă de certitudine. Un titlu mai potrivit ar fi fost "*Ipoteze despre originea speciilor animale*".

Prima afirmaţie pe care o punem în discuţie este următoarea:

"*Speciile de animale existente pe suprafaţa Pământului sunt rezultatul unui lung proces de evoluţie*" ([20], p.104).

Elevii rămân cu aceeaşi impresie de certitudine. Urmează un titlu cu aspect la fel de sigur:

"*Filogenia nevertebratelor*",

ca şi cum evoluţia ar fi un fapt dovedit, nu doar o simplă ipoteză.

> *"Din lecţia despre originea vieţii, studiată în clasa a IX-a, vă amintiţi că primele etape ale evoluţiei vieţii s-au derulat lent, uriaşul salt de la materia anorganică la cea vie fiind pregătit de-a lungul a sute de milioane de ani"* ([20], p. 104).

Autorii manualului "scapă" rapid de problema apariţiei vieţii prin trimitere la lecţia din clasa a IX-a. Dar ştim că lecţia respectivă nu a dovedit apariţia spontană a vieţii din materie nevie. În aparatul lui Miller s-au obţinut câteva substanţe organice din substanţe anorganice. Nu s-au obţinut vietăţi. În acest fel se evită răspunsul la problema apariţiei vieţii.

Este prezentat

"*arborele filogenetic al protozoarelor*" ([20], p. 104),

dar acesta este un simplu desen **schematic** realizat de evoluţionişti. Constataţi eroarea de logică: **argumentarea în cerc vicios**. Pe baza ipotezei evoluţiei se realizează un desen care se aduce apoi drept "dovadă" pentru ipoteza evoluţiei. În plus, dacă studiem cu atenţie acest desen, observăm că **lipsesc elementele în punctele cele mai importante**. Aceeaşi deficienţă se constată şi la ceilalţi arbori filogenetici. Eventuala completare a acestor puncte, în viitor, nu este nici o dovadă că desenul ar fi în concordanţă cu realitatea. De fapt, arborii filogenetici imaginaţi până în prezent au multe diferenţe, deoarece biologii au păreri diferite.

Faptul că există "fosile vii", nemodificate din timpuri străvechi, este un argument împotriva ipotezei evoluţiei.

Se pot prezenta aici exemplele menţionate pentru clasa a IX-a şi clasa a XII-a.

În manual se mai afirmă că:

> *"originea amfibienilor din peşti este demonstrată de unele caractere ale mormolocilor. La început corpul acestora este pisciform, prevăzut cu linie laterală, şi terminat printr-o coadă turtită lateral. Mormolocul respiră prin trei perechi de branhii externe...Inima este bicamerală, ca la peşti."* ([20], p. 110).

Dar acestea nu sunt dovezi ale transformării peştilor în amfibieni. Să ne aducem aminte că broasca depune ouăle în apă. Mormolocii ies din ou şi trăiesc în mediul acvatic. Ei sunt dotaţi cu tot ce este necesar pentru a trăi în acest mediu: au corpul pisciform, din considerente hidrodinamice (pentru o deplasare uşoară în apă), au linie laterală cu funcţie senzitivă în mediul acvatic, au coadă turtită lateral pentru stabilirea direcţiei de deplasare, au branhii pentru obţinerea oxigenului din apă şi au inimă bicamerală în corelaţie cu branhiile. Fiecare făptură vie a fost dotată de Creator cu tot ce este necesar pentru a trăi într-un anumit mediu. Nu este necesară ipoteza evoluţiei. S-a rânduit ca în prima parte a vieţii amfibienii să trăiască în mediul acvatic, dar apoi să poată ieşi din apă. De aceea, la scurt timp apar membrele posterioare şi anterioare, din faringe apare o dilatare, care prin vascularizare se transformă în plămâni (pentru a permite respiraţia în aer), inima devine tricamerală (pentru a include plămânii în circulaţie), iar intestinul se scurtează (pentru ca animalul să poată trece de la hrana vegetariană la cea pe care o va găsi pe uscat: insecte, păianjeni, melci; menţionăm că broaştele sunt folositoare pentru om, deoarece se hrănesc cu multe insecte dăunătoare agriculturii).

Clasa a XII-a. Biologie. Genetică şi evoluţionism

Manualul prezintă drept realitate vechea ipoteză conform căreia acizii nucleici (ADN şi ARN) au capacitatea de a înregistra sub o formă codificată biochimic informaţia genetică ce determină toate caracterele şi însuşirile organismelor

vii ([21], p. 39). În biomatematică s-a demonstrat însă că modul de codificare nu permite acizilor nucleici să conțină **toată** informația genetică a organismului. Informația referitoare la forma organismului (și la modificarea formei în procesul creșterii) este de tip **continuu (infinit)**, iar cea codificată în acizii nucleici este de tip **discret (finit)**. De aceea, acizii nucleici nu pot conține toată informația referitoare la forma organismului. Acest fapt a fost subliniat de un mare specialist în acest domeniu. Este vorba de profesorul Marcel-Paul Schutzenberger, specialist în teoria informației. ([16], [38]). Studii recente de genetică au confirmat acest rezultat matematic: *"ADN-ul nu deține toate secretele formelor vii"* ([30]) *"Este inutil să căutăm "gene ale degetelor": ele nu există"* ([29]). Chiar autorii manualului recunosc faptul că *"gena conține informația genetică necesară sintezei unei catene polipeptidice"* ([21], p.52) Informația conținută în genă (scrisă în codul genetic) nu determină forma organismului, ci succesiunea de aminoacizi din proteine. Este adevărat că au fost descoperite *"gene arhitecturale care intervin în diferențierea morfologică a embrionului. Dar ele nu descriu decât principii foarte generale, care se aplică nu numai ansamblului vertebratelor, ci și insectelor."* ([24], p. 51). Anumite gene codifică proteine care constituie **morfogeni**, adică substanțe care intervin în dezvoltarea formei ([25]), fără a conține informația referitoare la formă. În ce constă această intervenție? Morfogenii sunt produși de anumite celule și trec de la o celulă la alta, formând un gradient. Adică într-o parte a embrionului sunt mai concentrați, iar în altă parte mai diluați. Se produce astfel o polarizare a embrionului, zone diferite urmând să formeze structuri diferite ([25]). Absența unui morfogen face imposibilă apariția unei structuri cu formă normală. Însă nu rezultă de aici că morfogenul conține toată informația despre formă. El este necesar, dar nu suficient. *"Nimeni nu va spune că un tranzistor produce singur imaginea unui televizor, pentru că imaginea dispare dacă se suprimă acest tranzistor."* ([31], p. 115). Acel tranzistor este necesar, dar nu suficient. În cercetările unor geneticieni atei apare următoarea eroare de logică: din faptul că modificarea unei gene produce modificarea formei se obține concluzia că forma este produsă de acea genă. În realitate, gena respectivă codifică sinteza unui morfogen. Modificarea genei duce la modificarea morfogenului și în continuare la modificarea formei sau chiar la absența unei structuri anatomice (așa cum defectarea unui tranzistor duce la modificarea imaginii televizorului sau chiar la dispariția ei).

Studiile realizate prin efect Kirlian și electronografie au pus în evidență o matrice energo-informațională care păstrează forma organismului chiar în lipsa substanței. Deci această structură nesubstanțială conține informație referitoare la formă. Biologii atei nu pot explica originea informației ([16]).

Autorii manualului afirmă că:

> *"viața a apărut pe Pământ o dată cu sinteza abiogenă a primelor gene și a constituirii unor programe genetice."* ([21], p. 75).

Dar viața nu se reduce la existența genelor într-o moleculă de ARN. Molecula de ARN nu este vie. Să analizăm cu atenție afirmația din manual! Ea se referă la sinteza abiogenă a primelor gene. Dar ce este gena? Aflăm din manual că:

> *"gena este alcătuită dintr-o secvență de codoni care codifică succesiunea aminoacizilor într-o catenă polipeptidică".* ([21], p. 52).

Deci nu este un singur segment molecular, ci conține o informație destinată unui receptor informațional. Codificarea nu ar avea sens în lipsa unui receptor care să **decodifice** informația codificată. În celula vie, ribozomii au rol receptor; aici se realizează sinteza proteică. Manualul prezintă o imagine foarte simplificată. De exemplu, chiar și la cele mai simple vietăți, la procariote, există un segment structural și un segment reglator. Segmentul structural al unei gene începe totdeauna cu un codon start (ATG), și se termină cu un codon stop (UGA, UAA sau UAG) ([25], p.143). Eliberarea lanțului polipeptidic sintetizat nu se poate face în lipsa codonului stop și a unui factor de eliberare (o proteină specifică). ([26], p. 178). O mică modificare poate duce la pierderea sensului. Codonii cu sens se pot schimba prin mutație în codoni nonsens, care duc la formarea unor proteine anormale, lipsite de activitate biologică ([26], p. 178), și deci inutile. Prin simpla înlocuire a unui aminoacid cu altul se poate modifica funcția biologică a proteinei ([16]). Informația genetică nu reprezintă o variantă întâmplătoare; ea alcătuiește programul pentru sinteza unei proteine necesare vieții celulei. Chiar și în manual găsim scris că:

"celula vie este comparată cu un uriaş combinat chimic care, deşi are dimensiuni infime, lucrează cu o mare eficienţă, sintetizând numeroase produse şi exact în cantităţi necesare." ([21], p. 69).

Simpla întâmplare nu poate explica această activitate complexă şi coordonată. Biologii atei încearcă să înţeleagă existenţa unui program fără Programator.

Autorii manualului, referindu-se la apariţia vieţii, consideră că

"este vorba de un proces care a durat multe milioane de ani" ([21], p. 76),

la început existând o *"evoluţie chimică"* prin care s-au format aminoacizi şi proteine. Dar acest proces ipotetic nu este analizat matematic. Elevii ar trebui să ştie că din cei 200 de aminoacizi cunoscuţi, doar 20 intră în componenţa proteinelor din celulele vii. Aceasta este o problemă de selecţionare. Aminoacizii selecţionaţi urmează să formeze proteine. Pentru un şir de n=100 de aminoacizi grupaţi uniform în cele 20 de tipuri, obţinem 100/20 = 5 aminoacizi de fiecare tip. Notând $n_1 = n_2 = ... = n_{20} = 5$, utilizăm formula:

$$C_1 = n!/ n_1!\ n_2!...n_{20}!$$

Pentru calculul combinaţiilor posibile:

$$C_1 = 100!/ 5!\ 5!...5! = 100!/(5!)^{20}$$

Având în vedere izomeria optică, pentru fiecare aminoacid există două variante (L şi D). Pentru cei 100 de aminoacizii există:

$$2^{100} \text{ variante.}$$

Numărul combinaţiilor este:

$$C > 10^{70} \times 2^{100}$$

Probabilitatea obţinerii întâmplătoare a proteinei este deci:

$$P = 1/C < 1/(10^{70} \times 2^{100})$$

Această valoare este foarte mică. Dar formarea unei proteine nu înseamnă încă apariţia vieţii. Aşa cum afirmă biochimistul Harold Klein de la Universitatea Santa Clara din California, chiar şi cea mai neînsemnată bacterie are o structură atât de complicată încât pare de-a dreptul imposibil de înţeles cum s-a format ea ([16]).

În manual mai găsim scris că

"experimental s-a demonstrat că mioglobina din celulele musculare şi hemoglobina din sânge, care îndeplinesc în organism funcţii diferite, au origine comună" ([21], p. 82).

Aici există o eroare de logică. Eventuala origine comună a două proteine nu poate fi dovedită **experimental**, pentru simplul motiv că experienţa se realizează **în prezent, în laborator, de către cercetători** (fiinţe raţionale), iar originea comună ar fi fost, după estimarea unor biologi atei, în urmă cu 600 milioane de ani, prin procese naturale, fără intervenţia unor fiinţe raţionale. Activitatea coordonată a unor cercetători nu poate fi dovada originii naturale a unei substanţe. Autorii manualului încearcă să aducă în sprijinul ipotezei ateiste faptul că la om există mai multe tipuri de hemoglobină ([21], p. 82). Dar aceasta nu dovedeşte o "evoluţie". Fiecare tip de hemoglobină are, la om, un rol bine precizat. Hemoglobina fetală (HbF) are o afinitate mai mare pentru oxigen decât hemoglobina HbA din sângele matern, pentru ca oxigenul să treacă de la mamă la făt. La făt şi la nou născut, hemoglobina HbF este de tip $alfa_2gamma_2$. Lanţurile gamma se deosebesc de cele beta prin existenţa pe locul 143 a serinei (în locul histidinei). La adult, hemoglobina este de tip $alfa_2beta_2$. Lanţurile alfa, beta, gamma alcătuiesc hemoglobine cu funcţii speciale în viaţa fătului şi a adultului; ele nu sunt simple "rămăşiţe evolutive". Asemănarea lor structurală nu este o dovadă a descendenţei. În plus, mioglobina şi hemoglobina nu au roluri atât de diferite cum s-ar înţelege din manual. Ambele

au rolul de a transporta oxigen. Mioglobina din mușchi transportă oxigenul de la capilarele sanguine la mitocondrii, iar hemoglobina transportă oxigenul de la plămâni la țesuturi. Din studiul curbelor de oxigenare se constată că fiecare transportor de oxigen are proprietăți optime pentru îndeplinirea funcției specifice. Totul apare coordonat în cele mai mici amănunte, ca într-un proiect realizat de o Ființă Rațională. Ipoteza evoluției nu este necesară. Mai mult, ipoteza evoluției întâmplătoare nici nu poate explica această complexitate și coordonare globală. Pentru îndeplinirea unei funcții, succesiunea de aminoacizi trebuie aleasă cu precizie. Cercetările au arătat că *"orice abatere de la structura normală a globinei determină formarea unor hemoglobine anormale"*. De exemplu, din *"înlocuirea acidului glutamic, aminoacidul din poziția a-6-a a catenei beta, cu aminoacidul valina, rezultă transformarea hemoglobinei normale (HbA) într-o hemoglobina anormală (HbS). Prezența acestei hemoglobine determină apariția unei maladii metabolice numită anemia falciformă"*, așa cum arată și manualul ([21], p. 103). Nu numai în cazul hemoglobinei succesiunea de aminoacizi trebuie să fie foarte precisă, ci pentru orice proteină structurală sau enzimă. *"Chiar și mutații extrem de mici, cum sunt cele punctiforme, care afectează un singur codon și, respectiv, un singur aminoacid, pot avea efecte fenotipice majore"*; așa cum recunosc și autorii manualului ([21], p. 104).

În sens strict, evoluția înseamnă transformarea naturală (fără intervenția omului) a unei specii în altă specie, mai bine adaptată la mediu. Pentru aceasta este necesar (dar nu suficient), ca dintr-un individ I_1 dintr-o specie S_1 să apară un individ I_2 care nu mai aparține speciei S_1. Să ne amintim definiția speciei: *"specia este o comunitate de populații care se pot încrucișa între ele și care sunt izolate reproductiv de alte comunități similare. Indivizii aparținând unei specii diferite nu se pot încrucișa sexuat, sau, dacă se încrucișează, hibrizii sunt sterili"* ([21], p. 4), adică nu pot avea urmași. Izolarea reproductivă este un argument împotriva evoluției. Eventualul individ I_2, sau nu are urmași (prin încrucișare în S_1), sau urmașii lui sunt sterili.

În manual, paginile 141-208 sunt dedicate evoluționismului. Sunt prezentate așa-zisele "dovezi ale evoluției". În realitate, nu există până în prezent nici un exemplu concret de evoluție.

Manualul precizează că

> *"elevii care au o oră pe săptămână vor studia numai textele barate"*. ([21], p. 3).

Iată ce studiază acești elevi:

> *Dovezi ale biogeografiei. Răspândirea plantelor și animalelor este consecința anumitor legități naturale. Fiecare specie ocupă un anumit areal. Analiza acestuia dezvăluie realitatea și acțiunea evoluției.* ([21], p.141)

Acești elevi studiază doar textul prezentat. Citind cu atenție nu găsim nici o dovadă a evoluției. Se afirmă doar că analiza arealului dezvăluie realitatea și acțiunea evoluției. Elevii sunt nevoiți să memoreze și să accepte fără dovadă. Pentru ceilalți elevi se prezintă două exemple, dar ele nu sunt dovezi ale evoluției. În primul exemplu se spune că:

> *"pădurile de stejar au fost nimicite de vitregia climei dintre munții Ural și fluviul Amur"* ([21], p. 142).

Se prezintă deci dispariția unei specii (dintr-un areal), nu apariția ei.

În al doilea exemplu se spune că, în prezent,

> *"în emisfera sudică se găsesc reprezentanți ai unor grupe străvechi de animale, cum sunt peștii dipnoi"* ([21], p. 142)

care pot respira în anumite intervale de secetă. Se consideră că ei sunt descendenții dipnoilor de la sfârșitul erei paleozoice. Specia s-a păstrat. Atunci unde este evoluția?

Sunt prezentate apoi așa-zisele

> *"dovezi ale sistematicii"*.

Se spune că

"grupele de plante sau de animale pot fi dispuse sub forma unui arbore genealogic."

Dar acest "arbore" este un simplu desen realizat de unii biologi, pornind tocmai de la ipoteza evoluționistă. Se constată eroarea de logică: justificarea în cerc vicios. Pe baza ipotezei evoluționiste se construiește un desen care se aduce ca "dovadă" în sprijinul ipotezei evoluționiste. Mai departe se afirmă că

"asemănarea este rezultatul unei descendențe comune dintr-un strămoș stins" ([21], p. 144).

Aici este o altă eroare de logică. Dacă descendența implică asemănarea, nu rezultă că asemănarea implică descendența. Reciproca unei teoreme nu este neapărat adevărată. Pentru a accepta și reciproca, ea ar trebui demonstrată.

Urmează așa-zisele *"dovezi ale anatomiei comparate"*. După definiția **organelor omoloage** (organe cu funcții diferite dar cu același plan de organizare), găsim scris că

"este logic că presupunem că identitatea planului unic de structură denotă originea comună" ([21], p. 145).

Este aici aceeași eroare de logică: se consideră că asemănarea implică descendența sau originea comună. Această concepție greșită a fost criticată de profesorul Nicolae Paulescu, în lecția de deschidere a cursului de fiziologie de la Facultatea de Medicină din București: *"Numai observația directă a transformării dintr-o specie actuală în alta poate constitui o probă științifică în favoarea derivației. Dacă e adevărat că derivația implică omologia organelor, inversul poate fi fals și este evident că omologia organelor nu implică deloc derivația. Defectul de logică fiind flagrant, nici această concluzie nu are nici o valoare."* ([14], p. 188)

Manualul prezintă apoi **organele analoge**, organe care au funcții similare la două specii, dar structură generală diferită ([21], p.145). Existența funcției similare nu este convenabil explicată de ipoteza evoluționistă, deoarece în acest caz se consideră că nu există legătură evolutivă. Este mai normal să gândim că funcția similară a fost prevăzută de același Creator și a fost realizată prin metode diferite. Atât peștii cât și delfinii au fost înzestrați cu capacitatea de a se deplasa în apă. Deplasarea se realizează prin organe analoge, diferite ca structură, dar îndeplinind funcția de înot. Atât albinele cât și păsările au fost înzestrate cu capacitatea de a zbura. Ele au fost dotate cu aripi acționate de mușchi, dar structura aripilor diferă. Nu ne așteptăm să găsim la albine aripi cu oase și pene ca la păsări. **Funcția** este importantă: deși lipsite de oase și pene, aripile albinelor funcționează foarte bine.

Urmează așa-zisele *"dovezi ale embriologiei"*.

"Comparându-se embrionii, la diferite clase de vertebrate, s-a observat că în prima fază toți embrionii, indiferent de clasa de care aparțin, se aseamănă puternic între ei... În faza următoare apar la embrioni caracterele diferențiale de clasă." ([21], p. 147)

Este normal să existe asemănări între embrioni, până la apariția unor caractere de deosebire. De exemplu, înainte de apariția plămânilor, un embrion de mamifer se aseamănă - tocmai prin lipsa plămânilor - cu un embrion de pește. De asemenea, înainte de apariția membrelor. Dar plămânii apar la mamifer la un anumit moment al dezvoltării, pe când la pește nu apar. La embrionul de mamifer se dezvoltă și membrele, dar nu și la embrionul de pește. Neînțelegând normalitatea asemănării primelor stadii embrionare, biologul Ernst Haeckel formulează în 1866 așa numita *"lege biogenetică fundamentală"*, conform căreia *"șirul de forme pe care-l parcurge un organism individual în timpul dezvoltării sale de la celula-ou până la starea în care este pe deplin format, este o scurtă și concentrată recapitulare a îndelungatului șir de forme, pe care l-au parcurs strămoșii animali ai acelui organism"* ([21], p. 148). Există și o formulare concentrată: *"ontogeneza este o recapitulare sumară a filogenezei."* ([21], p. 148) Cu timpul, cercetătorii au înțeles eroarea de logică și au renunțat la această ipoteză. *"Astăzi, analizând mai fin procesele la nivel molecular și genetic, embriologii se îndepărtează de această idee."* ([37]) *"Nu se mai*

spune că ontogeneza rezumă filogeneza, ci se insistă pe diversitatea ce porneşte de la un plan comun." (prof. Marion Wassel; [37]). Este normal să gândim că acest plan comun aparţine unui Proiectant.

Manualul prezintă în continuare aşa-zisele *"dovezi ale paleontologiei"*, dar aceste exemple pot fi utilizate mai mult împotriva ipotezei evoluţioniste decât în sprijinul ei. Faptul că există "fosile vii", nemodificate din timpuri străvechi, este un argument împotriva ideii de evoluţie. Alga colonială *Botryococcus brauni*, din paleozoicul inferior, trăieşte şi în zilele noastre, fără ca în morfologia ei să se constate schimbări importante ([34], p. 92). După estimarea unor evoluţionişti, ordinul *Psilofitalelor* ar fi dispărut de aproximativ 150 de milioane de ani. Dar iată că *Psilotum* – o ferigă "primitivă" - trăieşte şi astăzi ([34], p.92). Există şi plante din ordinul *Cycadeelor*, ordin apărut în urmă cu 140 de milioane de ani, conform părerii unor evoluţionişti. În Africa, Asia şi Australia trăiesc în zilele noastre 100 de specii din acest ordin "primitiv" ([34], p.93). Părea un lucru bine stabilit în ştiinţa ateistă că *Metasequoia fossilis*, considerat strămoşul arborelui mamut, a dispărut în urmă cu 20 de milioane de ani. Dar iată că, în anul 1962, un student chinez, T. Wang, l-a descoperit vieţuind în pădurile din China Centrală ([34], p. 93). Se mai află în viaţă şi un alt arbore, *Gingko biloba*, din jurasic. Este întâlnit în formă spontană în sud-vestul Asiei şi e cultivat în multe parcuri şi grădini botanice din lume. Şi în regnul animal există multe "fosile vii". Trăiesc astăzi 5 specii de *xifosure*, considerate *"rude foarte bune ale trilobiţilor ce stăpâneau oceanele paleozoice"* ([34], p. 98). În 1952 s-au descoperit în viaţă câteva moluşte, *Neopilina galathaea*, numite astfel pentru asemănarea cu cele din genul *Pilina*, cunoscute ca fosile din rocile siluriene ([35], p. 55). Au fost descoperiţi şi un fel de melci fără casă, *Peripatus juliformis*, *"vechi de peste 500 de milioane de ani"*, ([34], p. 99), conform unor estimări realizate chiar de evoluţionişti. Trăiesc astăzi şi păsări de uscat, nezburătoare, din ordinul *Ratitelor*, având remarcabile *"caractere de vechime"*: craniu asemănător cu cel al reptilelor şi pene cu structură primitivă ([34], p. 100). Ele nu s-au transformat în "păsări evoluate". Se mai găsesc şi şopârle *Hatteria*, mai vechi cu peste 200 de milioane de ani decât brontozaurii, după cum afirmă chiar evoluţioniştii. Ele nu au "evoluat". O altă "fosilă vie" este *okapia*, *"o girafă primitivă, foarte asemănătoare cu cele mai vechi girafe, care s-au păstrat în stare fosilă"* ([34], p. 100). Monotremele sunt animale în care se împletesc caractere de mamifer (corp acoperit cu blană sau cu ţepi, pui hrăniţi cu lapte), de reptilă (variaţii termice ale corpului) şi de pasăre (pui născuţi din ouă, cioc ca de raţă). *Ornitorincul* şi *ariciul furnicar* din Australia sunt astfel de animale. ([35], p. 61).

Pentru că mult timp unele specii nu au fost găsite în viaţă ci numai în stare fosilă, unii biologi atei s-au grăbit să afirme că ele "au evoluat", transformându-se în alte specii. Dar recent au fost găsite şi exemplare în viaţă. De aceea au fost numite "fosile vii".

În manual găsim şi aşa-zise *"dovezi directe ale evoluţiei"*. Primul exemplu se referă la *adaptarea la mediu* a unor specii de coada şoricelului, transportate de om din regiunile înalte ale munţilor pe malul oceanului. Se confundă *adaptarea la mediu* cu "*evoluţia*". Al doilea exemplu se referă la lepidopterul *Biston betularia* din Anglia. La începutul secolului al XIX-lea, populaţiile erau alcătuite din exemplare albe şi exemplare negre. *"În cursul secolului al XIX-lea, numărul exemplarelor negre a crescut masiv"*. ([21], p. 151). Dar aceasta nu este o evoluţie, ci doar o modificare a numărului de indivizi. Exemplarele negre au devenit mai numeroase, dar nu au "evoluat" din cele albe, fiindcă existau şi mai înainte împreună cu cele albe. Nu asistăm la apariţia unei specii noi. Al treilea exemplu prezentat în manual: *"în experienţe de laborator cu populaţii de microorganisme şi de drosofile s-au obţinut transformări ireversibile ale fondului genetic al speciilor prin acţiunea unor substanţe chimice mutagene şi a radiaţiilor (raze X, raze ultraviolete etc.)"* ([21], p. 151). Dar acestea nu sunt mutaţii spontane, ci mutaţii induse, adică provocate artificial prin intermediul agenţilor mutageni. Ca factori (agenţi) mutageni chimici s-au folosit analogii bazelor azotate, acidul azotos, agenţii alchilanţi etc. Ca factori mutageni fizici s-au folosit razele ultraviolete, X, gamma ([25]). Prin mutaţii genetice s-au obţinut embrioni fără cap şi torace, insecte cu aripi curbate sau prea mici, animale fără ochi, sau bolnave de cancer. ([25], [26]). Aceste aspecte nu ameliorează specia; nu pot fi considerate exemple de evoluţie. Selecţia naturală elimină rapid din competiţie indivizii care prezintă aceste aspecte patologice. Radiaţiile ionizante (X, gamma) inhibă diviziunea celulară, sinteza acizilor nucleici şi a proteinelor, rup cromozomii, declanşează creşteri anormale inclusiv apariţia de tumori ([26]): Aceste rezultate nu conduc la îmbunătăţirea speciei. Mutaţiile realizate de biologi asupra plantelor sunt, în cea mai mare parte, negative. "Conform cu constatările lui Gustafsson, numai o proporţie de aproape 0,1 la 0,2% din toate mutantele (de orz) studiate au fost

competitive sau chiar superioare față de materialul de control respectiv." ([42], p.252). În cazul mazărei, numai 1% din mutante pot avea interes pentru ameliorare. "Toate celelalte mutante sunt letale, sterile, sau fertilitatea lor este așa de scăzută, încât ele nu pot fi propagate." ([42], p. 252). Dar nici în cazurile pozitive nu s-au obținut "specii superioare", ci doar aspecte îmbunătățite ale aceleiași specii. De exemplu, o producție mai mare de semințe. "Însă producția mare de semințe nu este în mod inevitabil echivalentă cu utilitatea agronomică. Unele din aceste genotipuri sunt foarte înalte și astfel ele nu sunt potrivite pentru cultura în câmp; altele sunt foarte tardive." ([42], p. 252) În plus, apare efectul foarte limitant al pleiotropiei: două caractere controlate de aceeași genă. "Dacă un caracter specific al unei culturi este de interes pentru scopuri de ameliorare, acesta este însoțit, în cele mai multe cazuri, de una sau mai multe caracteristici negative" ([42], p. 256) care reduc valoarea mutantului. Un exemplu foarte clar al acestei situații este o genă de la mazăre, care duce la un număr crescut de semințe pe păstaie. *"Acestui caracter pozitiv nu îi corespunde totuși creșterea așteptată de semințe, deoarece numărul de păstăi pe plantă este de regulă scăzut sub influența aceleiași gene. Astfel, mutanta nu este utilizată în ameliorarea mazărei, în ciuda caracterului dorit pe care îl prezintă."* ([42], p. 256). Se vede de aici că ameliorarea unei specii nu se obține prea ușor. *"Proporția mutantelor de interes agronomic în mutageneza experimentală este foarte scăzută. Este necesară o considerabilă cheltuială de timp, spațiu și bani, dacă se intenționează să se realizeze un grup de mutații sau chiar o singură mutație dorită."* ([42]). S-au obținut însă (în puține cazuri) mutante cu aspect pozitiv, înflorire timpurie, productivitate mare, rezistență la frig sau la unele boli. ([42]). Aceasta nu e de mirare, dacă ne aducem aminte că natura a suferit o cădere. În Vechiul Testament găsim scris: *"...blestemat va fi pământul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului."* (*Facerea* 3, 17-18) Sfântul Ioan Damaschin ne învață astfel: *"Înainte de călcarea poruncii, toate erau supuse omului, căci Dumnezeu l-a pus stăpân peste toate cele de pe pământ și din ape... Pământul producea roade în chip automat spre trebuința viețuitoarelor supuse omului...Dar după călcarea poruncii...atunci, zidirea supusă lui s-a revoltat contra stăpânului pus de Creator, iar lui i s-a poruncit să lucreze în sudoare pământul din care a fost luat."* ([5], p. 66) Natura căzută poate fi îmbunătățită, într-o anumită măsură, și prin aceste procedee tehnice de ameliorare.

Manualul prezintă așa-zise

"dovezi ale unității lumii vii"

în sprijinul ipotezei evoluției. Se afirmă că:

"toate ființele vii sunt alcătuite, în principal, din proteine și acizi nucleici." ([21], p. 152)

Este adevărat că trupurile ființelor vii conțin aceste substanțe, dar aceasta nu arată că speciile s-au transformat unele în altele. Dacă un pictor realizează două tablouri pe același tip de suport și cu aceleași vopsele, nu vom spune că tablourile provin unul din altul. Compoziția chimică de bază a trupurilor făpturilor vii este aceeași, pentru că ele au fost create din aceeași materie.

Nici diversitatea lumii vii nu este o dovadă a evoluției. Ea poate fi explicată prin existența și lucrarea Creatorului. Marea diversitate a tablourilor unui pictor nu dovedește că s-ar transforma un tablou în altul. Prin combinații genetice naturale se obține diversitatea în cadrul speciei (variabilitatea). Nu s-a observat până în prezent transformarea naturală a unei specii în alta. Diversitatea lumii vii se explică cel mai bine prin lucrarea Creatorului. De aceea, Sfântul Grigorie Teologul spune: *"Gândește-te și la varietatea și belșugul roadelor, mai ales la faptul că cele mai necesare sunt și cele mai frumoase. Gândește-te și la puterea rădăcinilor, a sucurilor și a florilor lor, nu numai plăcute ci și binefăcătoare pentru sănătate, la grația și calitatea culorilor, dar și la strălucirea pietrelor prețioase. Căci toate au fost puse înaintea ta, ca un ospăț de obște, câte sunt necesare și plăcute din fire. Aceasta ca, dacă nu cunoști din altceva pe Dumnezeu, să-L cunoști din binefacerile Lui și nevoia ta de ele să te facă mai înțelegător."* ([3], p. 43) Iar Sfântul Ioan Damaschin arată că *"dintre plante și ierburi, pământul produce unele cu rod, altele pentru mâncare, altele mirositoare; florile sunt dăruite spre desfătarea noastră, spre exemplu: trandafirul și cele asemenea; altele pentru vindecarea bolilor."* ([5], p. 66). *"La*

porunca Creatorului, pământul a produs tot felul de neamuri de animale, de târâtoare, de fiare şi de vite. Toate sunt pentru întrebuinţarea potrivită a omului." ([5], p.65). *"Nu este fără de folos trebuinţa fiarelor sălbatice, căci omul, temându-se de ele, îl fac să-şi aducă aminte şi să cheme în ajutor pe Dumnezeul Care le-a făcut."* ([5], p. 66)

Se afirmă în manual că

> *"evoluţia se produce pe baza selecţiei variaţiilor mici."* ([21], p.158).

Dar selecţia elimină din "competiţie" indivizii cu performanţe slabe într-un mediu dat; nu produce specii noi. Ea explică dispariţia unor indivizi sau dispariţia unor specii, nu apariţia lor. Mutaţiile sunt fenomene întâmplătoare şi este puţin probabil să fie atât de bine corelate încât să producă structuri noi, performante. Chiar autorii manualului recunosc faptul că *"cele mai multe mutaţii sunt dăunătoare speciei"*, iar *"apariţia unei mutaţii utile ... nu reprezintă în sine un fenomen evolutiv."* ([21], p. 167) Există un proces coordonat care se opune transmiterii genetice a mutaţiilor. Este vorba de repararea ADN. Acest proces se opune şi evoluţiei, deoarece mutaţia este un element necesar evoluţiei. Locurile modificate din ADN sunt recunoscute de enzime speciale şi sunt interpretate ca defecte. Alte enzime elimină defectele şi restabilesc secvenţa normală

Referitor la repararea ADN, este interesant de observat faptul că ADN conţine informaţia necesară sintezei unor enzime pentru propria sa reparare. Complexitatea sistemului de reparare şi buna corelare a activităţilor sunt foarte greu de explicat prin simpla întâmplare.

Între paginile 198-209 manualul prezintă concepţia evoluţionistă despre om. Se afirmă că

> *"din dovezile geneticii rezultă faptul că materialul genetic uman (cromozomii şi genele) este înrudit cu cel al primatelor evoluate."* ([21], p. 198).

Este şi aici o eroare de logică. Din compararea a două structuri genetice nu se poate constata **înrudirea** lor, ci numai gradul de **asemănare**. Concluzia **înrudirii** are ca premisă ascunsă tocmai ideea evoluţiei. Este adevărat că omul şi maimuţa au structuri genetice asemănătoare, în sensul că există multe gene comune. De aceea, compoziţia proteică este asemănătoare. Dar din asemănarea compoziţiei chimice nu rezultă înrudirea (descendenţa). Pentru a digera hrana existentă în acelaşi mediu, trupul omului şi trupurile unor animale au fost înzestrate cu enzime digestive asemănătoare sau identice. Dar sinteza enzimelor este condusă genetic; de aici şi necesitatea unor gene asemănătoare sau identice. Atât trupul omului cât şi cel al maimuţei au fost dotate cu oase, muşchi, piele şi deci cu gene asemănătoare sau identice pentru sinteza proteinelor din aceste structuri anatomice. Asemănarea genetică este normală şi uşor de explicat astfel, prin lucrarea Creatorului. Un inginer poate realiza două aparate diferite utilizând materiale de acelaşi tip şi componente asemănătoare.

Subliniem faptul că asemănările sunt doar de natură materială, fizică. Trăirea duhovnicească de care este capabil omul nu se întâlneşte nici la maimuţe, nici la alte animale. Având o trăire duhovnicească foarte slabă (aproape inexistentă), ateii constată doar asemănările trupeşti dintre om şi animale. Depărtându-se de Ortodoxie, ei nu pot avea un comportament normal. De aceea au ajuns să scrie în manualul de biologie pentru clasa a VI-a că

"maimuţele au un comportament comparabil cu al omului." ([18], p. 160).

Asemănările trupeşti dintre oameni şi maimuţe nu sunt dovezi în sprijinul evoluţionismului. De exemplu, *Pongidele* au aceleaşi circumvoluţiuni cerebrale ca şi omul, au aceleaşi grupe sanguine, se deplasează în poziţie bipedă şi nu au coadă. Dar şi autorii manualului recunosc faptul că

"deşi apropiate de om prin structura lor anatomică, pongidele nu pot fi strămoşii omului." ([21], p. 201);

există şi deosebiri importante ale craniului şi scheletului feţei. Aşa-zisele "organe rudimentare" nu dovedesc evoluţia. Unii atei le consideră organe fără funcţie. Mult timp s-a crezut că apendicele vermiform este un astfel de organ. Astăzi cunoaştem însă că el este un organ limfoid cu funcţie imunitară. La fel şi timusul, are rol endocrin şi hemato-poietic în prima parte a vieţii. Din faptul că un om nu cunoaşte funcţia unei structuri anatomice nu rezultă că acea structură este lipsită de funcţii.

Biologii atei au încercat să explice "evoluția" prin modificări climatice. În manual e scris că

"specia hominidelor a pierdut haina de blană." ([21], p. 206).

Dar dacă se afirmă răcirea climei, de ce s-a pierdut haina de blană tocmai atunci când a venit frigul? Iar dacă se afirmă încălzirea climei, de ce nu şi-au pierdut haina de blană şi celelalte mamifere?

Din ultimele două pagini ale manualului vedem în ce confuzie se află autorii acestuia. Ei confundă "evoluția speciilor" cu întărirea sănătății:

"probabil că evoluția biologică a omului se va desfăşura pe planul ameliorării sale fiziologice... Omul viitorului va fi mai sănătos, mai capabil de muncă fizică şi intelectuală decât omul actual." ([21], p.208-209).

CONCLUZII

Manualul prezintă drept realitate vechea ipoteză conform căreia acizii nucleici (ADN şi ARN) au capacitatea de a înregistra sub formă codificată întreaga informație pentru construcția organismului. În biomatematică s-a demonstrat însă că informația referitoare la morfogeneză nu poate fi codificată în acizii nucleici. Studii recente de genetică au confirmat acest rezultat matematic. ADN-ul nu deține toate secretele formelor vii. Prin efect Kirlian şi electronografie s-a pus în evidență o matrice energo-informațională care păstrează forma organismului, chiar în lipsa substanței; deci conține informație referitoare la formă. Biologii atei nu pot explica originea informației.

În cercetările unor biologi atei apare următoarea eroare de logică: din faptul că modificarea unei gene produce modificarea formei sau dispariția unei structuri anatomice se obține concluzia că forma ar fi produsă de acea genă. În realitate, gena este necesară dar nu suficientă. Nimeni nu va spune că un tranzistor produce singur imaginea unui televizor pentru că imaginea dispare dacă se defectează tranzistorul.

Genele conțin informația referitoare la succesiunea aminoacizilor din proteine. Prin înlocuirea unui aminoacid cu altul se poate modifica funcția biologică a proteinei; deci succesiunea nu este întâmplătoare. Fiecare proteină are un rol bine precizat. Chiar şi vietățile considerate "primitive" au o mare complexitate biochimică: bacteria *Escherichia coli* are un sistem enzimatic cu peste 600 de enzime diferite; ea codifică peste 2000 de lanțuri polipeptidice diferite cu funcții speciale. Toate reacțiile sunt bine corelate: se produce numai ce este util, în cantitățile necesare, la momentul oportun şi ca răspuns la cerințe precise. Simpla întâmplare nu poate explica această complexitate şi coordonare. Biologii atei încearcă să înțeleagă existența unui program genetic fără programator.

Izolarea reproductivă a speciilor este un argument împotriva ipotezei evoluției. În manual se afirmă că s-a demonstrat experimental originea comună a unor proteine. Afirmația conține o eroare de logică. Originea unor substanțe aparține trecutului şi nu poate fi dovedită experimental. Asemănarea structurală a unor tipuri de hemoglobină nu este o dovadă a descendenței. Lanțurile alfa, beta, gamma alcătuiesc hemoglobine cu funcții speciale în viața fătului şi a adultului; ele nu sunt simple "rămăşițe evolutive".

Nu există:

- "dovezi ale biogeografiei". Se prezintă dispariția unei specii (dintr-un areal), nu apariția ei.

- "dovezi ale sistematicii". "Arborele genealogic" este un simplu desen realizat de unii biologi atei, pornind tocmai de la ipoteza evoluționistă. Se constată eroarea de logică: justificarea în cerc vicios. Pe baza ipotezei evoluționiste se construieşte un desen care se aduce apoi ca "dovadă" în sprijinul ipotezei evoluționiste.

- "dovezi ale anatomiei comparate" în sprijinul evoluției. Dacă descendența implică omologia organelor, omologia nu implică descendența. În plus, evoluționismul nu poate răspunde la întrebarea: *de ce există organe cu aceeaşi funcție la specii între care nu există legătura filogenetică*? Aici este mai normal să gândim că funcția a fost prevăzută de acelaşi Creator şi a fost realizată prin metode diferite.

- "dovezi ale embriologiei" în favoarea evoluționismului. Asemănarea superficială şi trecătoare a unor embrioni nu implică descendența lor. Este normal să existe unele asemănări între embrioni, în stadiile inițiale, până la apariția

unor caractere de deosebire. Aşa numita "lege biogenetică fundamentală" formulată de Haeckel în 1866 este astăzi abandonată chiar şi de evoluţionişti.

- "dovezi directe ale evoluţiei". Exemplul lepidopterului *Biston betularia* arată o modificare a procentajului de indivizi, nu o evoluţie. La început se întâlneau exemplare albe şi negre; apoi exemplarele negre au devenit mai numeroase, dar nu au "evoluat" din cele albe, fiindcă existau şi mai înainte, împreună cu cele albe.

Nu se poate susţine evoluţionismul prin "dovezi ale paleontologiei". Faptul că există "fosile vii", nemodificate din timpuri străvechi, este mai curând un argument împotriva ideii de evoluţie, nu în favoarea ei.

De asemenea se confundă adaptarea la mediu cu "evoluţia". Adaptarea există, dar nu depăşeşte cadrul speciei. Manualul prezintă exemplul de adaptare, nu de evoluţie. Până în prezent nu se cunoaşte un caz concret de evoluţie naturală.

Unitatea lumii vii nu implică evoluţia. Faptul că fiinţele vii sunt alcătuite din proteine şi acizi nucleici nu arată că s-au transformat unele în altele. Dacă un pictor realizează două tablouri pe acelaşi suport şi cu aceleaşi vopsele, nu vom spune că tablourile provin unul din altul.

Nici diversitatea lumii vii nu este o dovadă a evoluţiei. Ea poate fi explicată prin existenţa Creatorului. Marea diversitate a tablourilor unui pictor nu arată că s-ar transforma un tablou în altul. O sursă a diversităţii vieţuitoarelor este şi variabilitatea, dar ea nu depăşeşte limitele speciei. Nu s-a observat transformarea unei specii în alta.

Aşa zisele "organe rudimentare" nu dovedesc evoluţia. Unii atei le consideră organe fără funcţie. Mult timp s-a crezut că apendicele vermiform este un astfel de organ. Astăzi cunoaştem însă că el este un organ limfoid cu funcţie imunitară.

Din faptul că un om nu cunoaşte funcţia unei structuri anatomice nu rezultă că acea structură este lipsită de funcţii.

Se afirmă în manual că

"evoluţia se produce pe baza selecţiei variaţiilor mici".

Dar selecţia elimină din "competiţie" indivizii cu performanţe slabe într-un mediu dat; nu produce specii noi. Ea explică dispariţia unor indivizi sau dispariţia unor specii, nu apariţia lor.

Aşa cum scrie în manual,

"au şanse de supravieţuire variaţiile utile şi cele indiferente".

Dar cercetările arată că cele mai multe mutaţii sunt dăunătoare, unele chiar incompatibile cu viaţa; urmează mutaţiile indiferente, dar ele nu aduc un progres, o evoluţie. Chiar autorii manualului recunosc faptul că

"cele mai multe mutaţii sunt dăunătoare speciei", iar *"apariţia unei mutaţii utile... nu reprezintă în sine un fenomen evolutiv".*

Selecţia artificială nu este o dovadă a evoluţiei, deoarece se realizează prin intervenţia omului.

Mai demult, biologii atei spuneau că *"funcţia creează organul"*. Este aici o eroare de logică, deoarece funcţia nu poate exista înaintea organului. Astăzi, chiar evoluţioniştii au renunţat la această ipoteză.

Asemănările dintre oameni şi maimuţe nu sunt dovezi în sprijinul evoluţiei. De exemplu, *Pongidele* au aceleaşi circumvoluţiuni cerebrale ca şi la om, au aceleaşi grupe sanguine, se deplasează în poziţie bipedă şi nu au coadă. Dar şi autorii manualului sunt nevoiţi să recunoască faptul că, *"deşi apropiate de om prin structura lor anatomică, pongidele nu pot fi strămoşii omului"*, deoarece există şi multe deosebiri ale craniului şi ale scheletului feţei.

Biologii atei încearcă să explice "evoluţia" prin modificări climatice. În manual e scris că *"specia hominidelor a pierdut haina de blană"*. Dar dacă se afirmă răcirea climei, de ce s-a pierdut haina de blană tocmai atunci când a venit frigul? Iar dacă se afirmă încălzirea climei, de ce nu şi-au pierdut haina de blană şi celelate mamifere?

Din ultimele două pagini (208, 209) ne dăm seama în ce confuzie se află autorii manualului, care confundă evoluția speciilor cu întărirea sănătății.

Bibliografie

Cărți de Teologie Ortodoxă

1. Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită cu aprobarea Sfântului Sinod, 1992
2. Noul Testament, traducere și note de P.S. Bartolomeu, 1995
3. Sfântul Grigorie de Nazianz, *Cele cinci cuvântări teologice,* 1993
4. Sfântul. Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt Catehetic,* 1998
5. Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica,* 1993
6. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere, I,* 1987
7. Sfântul Ioan din Cronstadt, *Viața mea în Hristos*, 1995
8. Protosinghel Ioachim Pârvulescu, *Cele trei mari mistere vizibile și incontestabile din Biserica Ortodoxă*
9. Dumitru Staniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol 1, 1996
10. Sfântul.Teofan Zăvorâtul, *Ce este viața duhovnicească*, 1997

Cărți de Apologetică Ortodoxă

11. Pavel Chirilă, *Meditații la medicina biblică*
12. Arhim. Cleopa Ilie, *Minunile lui Dumnezeu din zidiri,* 1996
13. Ilarion Felea, *Religia culturii,* 1994
14. N.C. Paulescu, *Fiziologie filozofică* I,
15. I.Gh. Savin, *Apărarea credinței*, 1996
16. Ion Vlăducă, *Elemente de Apologetică Ortodoxă*, 1998

Manuale școlare

17. Marin. Andrei, Ion Popescu, Florica Mărăscu, Maria Șoigan, *Biologie* IX, Ed. Didactică și Pedagogică, 1996
18. Maria Brândușoiu, Constanța Androne, *Biologie* VI, Ed. Didactică și Pedagogică, 1998
19. Gheorghe Mohan, Aurel Ardelean, Aurora Mihail, *Biologie* V, Ed. ALL 1997
20. Gh. Năstăsescu, Zoe Partin, *Biologie* X, Ed. Didactică și Pedagogică, 1997
21. Petre Raicu, Nicolae Coman, Bogdan Stugren, Doina Duma, Florica Mărăscu, *Biologie. Genetică și evoluționism,* XII, Ed. Didactică și Pedagogică, 1997
22. I. Teodorescu, L. Gavrilă, M. Matei, V. Braghină, F. Țibea, I. Bădără, *Biologie. Genetică, ecologie, evoluționism,* VIII, Ed. Didactică și Pedagogică, 1997

Alte lucrări științifice

23. Mircea Alexan, Ovidiu Bojor, *Fructele și legumele - factori de terapie naturală*, 1983
24. N. H. van Blyenburgh, *Tous différents. Pourquoi?*, Science&Vie, hors serie 200, sept 1997, pg. 50-52
25. Marius Cârlan, *Elemente de genetică animală normală*, 1996
26. T. Crăciun, I. Tomozei, N Coleș, Galia Butnaru, *Genetica vegetală*, 1991
27. P. Darlu, *A quelle distance sommes-nous de nos voisins singes?*, Science&Vie, 200, sept. 1997
28. Constantin Dumitrescu, Brad Segal, Rodica Segal, *Citoprotecția și alimentația,* 1991
29. Y. Hérault, D. Duboule *Comment se construisent les doigts*, La Recherche 305, janvier 1998
30. J.J. Kupiec, P. Sonigo *Eloge du hasard et de la sélection. L'A.D.N. ne detient pas tous les secrets des formes vivantes*, La Recherche 305, janvier 1998
31. Langaney, *Pourquoi nos "genes de comportement" sont-ils des fictions?*, Science&Vie, 200, sept. 1997
32. L.Meșter, *Zoologia vertebratelor. Amphibia*, 1987
33. Gh. Mohan, P. Neacșu, *Teorii, legi, ipoteze și concepții in biologie,* 1992
34. Tudor. Opriș, *Mica enciclopedie pentru tineret, cartea 2, varietatea lumii vii,* 1994
35. Tudor Opriș, *Zoologia*, 1997
36. Valeriu Rusu, Traian Baran, Dimitrie D. Brănișteanu, *Biomembrane și patologie,* 1991
37. L. Schalchli, *Comment notre cerveau s'est-il forme?*, Science&Vie 200, sept. 1997
38. M.P. Schutzenberger, *Lacunele darwinismului*, Scara, Treapta a treia
39. Petru M. Șuster, *Tachinidele și problema selecției naturale,* Revista V. Adamachi, vol. XIV, nr. 2, aprilie, 1928
40. C. B. Thaxton, W. L. Bradley, R. L. Olson, *Misterul originii vieții. Reevaluarea teoriilor actuale,* Philosophical Library. Inc., New York, 1984
41. Maria Treben, *Sănătate din farmacia Domnului*, 1996
42. *Elemente de radiobiologie vegetală*, coordonator Corneanu Gabriel, 1989

IC
XC

SPOVEDANIA ARHIEREASCĂ

UNDE VĂ ESTE PREZENTATĂ MODALITATEA ÎN CARE ÎI SPOVEDEA PĂRINTELE CLEOPA PE IERARHII ORTODOCŞI

1. Ca Patriarh sau ca Mitropolit nu am adunat Sinodul de cel puţin două ori pe an, pentru a se cerceta Dogmele bunei cinstiri de Dumnezeu, şi pentru a se dezlega întâmplătoarele nedumeriri şi ziceri împotrivă care se ivesc în Biserică asupra celor bune dogmatisite şi legiuite. Vezi canonul 37 Apostolic; Sinodul al VII-lea, canonul 6 şi 20 din Antiohia.

2. Ca Episcop sau Arhiereu am luat bani pentru hirotonie sau herotisie, sau alte daruri, prin care am căzut în păcatul simoniei.

3. Am dezlegat la mâncare de dulce în Postul Mare sau în cele patru posturi şi Vinerea şi Miercurea, mâncând şi eu de frupt, şi prin acestea am căzut în păcatul caterisirii.

4. Am slujit cu mândrie şi slavă deşartă.

5. Am scurtat pentru lenevie slujbele religioase şi nu am ţinut seama de Tipicul Sfinţilor Părinţi.

6. Nu am stăruit cu vreme sau fără vreme în propovăduirea adevărului Evangheliei către turma lui Hristos care mi s-a încredinţat mie spre păstorire.

7. Am caterisit pe preoţi şi diaconi fără a-I judeca, conform Dumnezeieştilor canoane.

8. Am blestemat pe credincioşi din mânie şi nerăbdare şi nu am avut grijă apoi ca să-I dezleg, spre a nu rămâne spre veşnica osândă.

9. Ca Arhiereu, nu m-am silit a ţine cu tărie scumpătatea dogmelor, credinţei şi a Dumnezeieştilor şi Sfintelor Canoane.

10. Nu am avut destulă tărie de credinţă în puterea şi sfinţenia lor.

11. Am făcut prea mult pogorământ în dogme şi canoane, bizuindu-mă în puterea Ierarhiei mele.

12. Am făcut preoţi şi duhovnici pe cei neiscusiţi în hotarul dogmelor şi al canoanelor şi în învăţăturile Sfintelor Scripturi.

13. Nu m-am silit, după putere a mă da pildă turmei lui Hristos prin fapte şi cuvântul învăţăturii.

14. Am fost lacom după averi trecătoare şi iubitor de arginţi.

15. Am înstrăinat şi mi-am însuşit din averea afierosită Bisericii.

16. N-am avut destul grijă, după puterea mea, de văduve şi de cei orfani, săraci şi bolnavi, spre a-I ajuta şi mângâia în necazuri şi strâmtorări.

17. Nu am avut grijă a face cât mai adesea adunări cu protoiereii, preoţii şi stareţii Sfintelor Mănăstiri din Eparhia mea, pentru a-I învăţa cum trebuie a se griji de mântuirea celor încredinţaţi lor.

18. Am fost plecat prea mult spre mâncări şi spre băutură de vin mult, din care cauză mi s-a întunecat lumina raţiunii, a forţei celei socotitoare a sufletului, căzând în moleşia voinţei spre a nu putea lucra poruncile lui Hristos, potrivit cu greutatea răspunderii faţă de Ierarhia mea.

19. N-am avut grijă să sfinţesc Antimise pentru Eparhia mea, după numărul bisericilor în care se face Dumnezeiasca Liturghie, din care cauză s-a slujit cu Antimise prea vechi şi rupte, care este un păcat greu.

20. Am primit Arhieria nefiind feciorelnic sau abstinent (adică fost bărbat numai a unei femei legitime şi fecioară).

21. M-am făcut Arhiereu mai înainte de a-mi muri femeia legitimă sau mai înainte de a o închinovia pe ea în mănăstire de călugăriţe, după cum hotărăsc Sfintele Canoane.

22. Am fost neiscusit în conducerea clerului şi credincioşilor din dioceza mea.

23. Am primit repede clevetirile de la cei linguşitori şi am pedepsit fără a judeca care sunt vinovaţi şi vrednici de pedeapsă.

24. Din neiscusinţă am învăţat am învăţat greşit despre Dumnezeieştile Dogme ale credinţei şi despre Tainele şi poruncile Bisericii, prin care am pricinuit îndoială asupra dreptarului ortodoxiei unora din credincioşi.

25. Am îngăduit a se administra Taina Sfântului Botez prin stropire, care Botez, deşi este bun, dar cu economie, însă nu după dreptarul scumpătăţii, ştiind din Sfintele Canoane că economia (pogorământul) este pentru un timp şi nu trebuie a rămâne pentru totdeauna în locul scumpătăţii.

26. Nu am luptat prin cuvânt, prin scris şi prin toate mijloacele care mi-au stat la îndemână a combate pe schismatici şi pe eretici din Eparhia mea.

27. M-am ruşinat de Hristos şi de cuvintele Lui înaintea oamenilor celor de rând şi a stăpânitorilor.

28. De frica şi ruşinea lor am călcat multe din poruncile lui Hristos.

29. Am iubit mai mult decât pe Hristos şi mireasa Lui – Biserica, pe trup, bogăţia şi slava veacului de acum.

30. Am îngăduit oarecum recăsătoria preoţilor sau a trăi în concubinaj, greşind şi prin aceasta împotriva Sfintelor Canoane.

31. Am dezlegat nunta a patra, care este viaţă porcească, nu creştinească şi afurisită de Sfânta Biserică pentru totdeauna.

32. Am dat din neiscusinţă sau din răutate caterisirea definitivă unor clerici care trebuiau a se caterisi temporar.

33. M-am lenevit pe unii creştini ce au năzuit a-mi descoperi unele greşeli prea grele care numai de Arhierei se pot dezlega.

34. Ca Episcop sau Arhiereu am lăsat grija de conducere şi a duhovniciei şi m-am amestecat în dregătorii politice sau lumeşti, făcând purtare de grijă mai mult de acestea decât de Biserică şi Hristos.

35. Ştiind că soţia mea legitimă nu a fost fecioară când m-am căsătorit, am primit preoţia şi apoi după despărţirea ei am îndrăznit a lua treapta desăvârşitului cler, adică Arhieria.

36. Nu am stăruit a da poruncă preoţilor şi stareţilor de mănăstire ca să plinească cele şapte laude ale Sfintei

Biserici la vremea lor.

37. Nu am ținut legătura duhovnicească către credincioşii de sub oblăduirea Eparhiei mele.

38. Am primit în Eparhia mea, din alte Eparhii, preoți, diaconi şi monahi, fără învoirea Episcopului lor.

39. Am dezlegat pe cei caterisiți şi canonisiți de alt Episcop, câtă vreme acela era în viață, sau mai înainte de a fi judecat şi dezlegat de Sinod.

40. Am împărtăşit cu Preacuratele Taine pe cei opriți de duhovnici pentru păcate grele, bizuindu-mă în puterea duhovnicească a mea.

41. Am primit pe linguşitori şi m-am lăsat dus n eroare de ei fără să cercetez bine adevărul.

42. Am dat voie la preoți şi diaconi să slujească Sfânta Liturghie fără a se împărtăşi cu Preacuratele Taine ale lui Hristos, fără a mă interesa care este vina pentru care ei singuri se opresc.

43. Am îngăduit a se face Sfânta Liturghie prin case de către Episcopi sau de preoți.

44. Am scos miride (adică părticele) neslujind Liturghia în acea zi, bizuindu-mă pe puterea de desăvârşit cleric, adică Arhiereu; am dezlegat pe unii din creştini de ase lua în căsătorie rudenii, sau altele am dezlegat pe care Sfintele şi Ecumenicele Sinoade localnice şi Sfinții Părinți le leagă.

45. Am aprobat a se cununa monahii sau monahiile care s-au lepădat de cinul monahicesc, greşind şi prin aceasta de moarte.

46. Din neiscusință sau pentru mită am pus pe cei nevrednici la conducerea mănăstirilor sau Eparhiilor din care pricină sau pierdut multe suflete, din lenevie sau din nepurtarea lor de grijă, căci care milă are lupul de oi şi păstorul împătimit de materie, de sufletele cele încredințate lui?

47. Nu am purtat grijă să rânduiesc duhovnici iscusiți şi cucernici pentru soboarele mănăstirilor de monahi şi monahii din care cauză s-a ruinat moralul viețuitorilor şi s-au pierdut sufletele logodite lui Hristos.

48. Nu am ascultat întru toate poruncile Sfântului Sinod, când Sinodul a ținut dreptarul credinței şi al scumpătății canoanelor.

49. M-am lenevit sau m-am împotrivit a merge când am fost chemat la Sfântul Sinod pentru a ne sfătui împreună cele spre îndreptarea Bisericii şi mântuirea sufletelor cele din Biserica drept măritoare a lui Hristos.

50. M-am ruşinat sau m-am temut de a susține adevărul în Sinod, când a fost pricină de a se face vre-o abatere dogmatică sau canonică de la dreapta credință.

51. Ca Episcop am primit a fi pus n ocârmuiri publice şi a mă griji de averi sau alte ocupații afară de Biserică, făcându-mă prin aceasta vinovat de caterisire, căci nimeni nu poate sluji la doi domni, şi nimeni fiind ostaş nu se amestecă cu îndeletniciri lumeşti ca prin aceasta să-I fie plăcut voivodului.

52. Am vândut sau înstreinat ceva din averea Bisericii fără binecuvântarea Sfântului Sinod sau fără ştirea preoților.

53. Am luat Arhieria sau Episcopia prin intervenția stăpânirii lumeşti şi nu prin alegerea norodului celui binecredincios.

54. Am căutat pentru iubirea de slavă deşartă sau pentru iubire de venituri am stăruit de a fi Episcop sau Mitropolit la Eparhii mai numeroase sau mai bogate.

55. Fiind caterisit de Sinod după drepte pricini, am îndrăznit a mai sluji Sfânta Liturghie, făcându-mă prin aceasta cu totul tăiat de la Biserica lui Hristos.

56. Am luat Arhieria sau Episcopia prin bani, prin daruri sau prin alte mijloace necanonice.

57. Ca Episcop am făcut multe lucruri în eparhia mea fără blagoslovenia Mitropolitului iar ca Mitropolit fără a

Patriarhului şi a Sinodului.

58. Am hirotonit preoţi sau diaconi sau am făcut diferite hiorotesii în afara hotarelor eparhiei mele şi fără socotin-a şi aprobarea celor din eparhie.

59. Mi-am însuşit din averea Episcopiei sau am dat din ea la rude sau la prietenii mei.

60. Nu am dat destulă milostenie la văduve şi săraci din averea Episcopiei ci am oprit toate numai pentru trebuinţa mea.

61. Am ajuns şi până a zăbovi la ospeţe sau beţii sau la jocuri de table.

62. Am cerut camătă la cei cărora le-am împrumutat bani.

63. M-am rugat împreună cu ereticii sau cu schismaticii.

64. Am primit ca drept şi adevăr botezul ereticilor.

65. Am dat voie a se boteza a doua oară pe cei ce aveau botezul adevărat.

66. Nu am botezat prin trei afundări pe cei ce aveau botezul prin stropire sau turnare.

67. M-am îngreţoşat de nuntă, de cărnuri şi de vin, nu pentru înfrânare şi nevoinţă ci pentru slavă deşartă sau urâciune, socotindu-le pe acestea spurcate.

68. Am fost împietrit la inimă, neprimind pe cel ce s-a întors de la păcat şi mi-a cerut iertare, uitând pe Cel ce a zis că bucurie se face în Cer pentru un păcătos ce se pocăieşte.

69. Nu am purtat grijă de cliros şi popor.

70. Am mâncat carne întru sângele sufletului său. (vezi canonul 63 Apostolic)

71. Am hirotonit preoţi şi diaconi pe unii din rudele mele, măcar că după Sfintele Canoane nu erau vrednici de o cinste ca aceasta.

72. M-am unit cu Episcopi apostaţi din Sinod.

73. Am lipsit în două sau trei Duminici de la Dumnezeiasca Liturgie, nefiind la mijloc boală sau altă nevoie grea.

74. Ca Episcop sau ca Arhiereu nu m-am silit a citi şi a tâlcui Sfintele Scripturi, după povaţa şi învăţătura Sfinţilor părinţi.

75. Am primit Arhieria fără a cunoaşte bine Dumezeieştile Scripturi şi dogmele credinţei pravoslavnice şi legile Sfintelor Canoane.

76. Nu m-am silit a traduce şi a scrie cărţi pentru luminarea poporului spre mântuirea sufletelor.

77. Nu m-am silit după a mea putere a petrece şi cu viaţa după cum am învăţat cu cuvântul.

78. Am avut îndoială asupra dreptarului dogmelor dreptmântuitoarei credinţe şi asupra tăriei Sfintelor Canoane.

79. Am dat din moşiile sau din viile Episcopiei la boieri sau la rudeniile mele mai mult ca la cei săraci.

80. M-am împovărat cu haine prea luxoase şi strălucite, smintind şi prin aceasta pe cei bine credincioşi, căci aceste haine trebuie să fie străine de bărbaţii cei Sfinţiţi, precum şi de ungeri cu mirodenii de a mirosi prin biserici sau drumuri.

81. Am ţinut la Episcopie femei sau alte feţe care presupun sminteală, deoarece nici la mitoacele Episcopiilor femeile nu pot sta când va fi Episcopul de faţă (vezi canonul 18, Sinodul VII).

82. Ca Episcop, pogorându-mă în schima monahicească am îndrăznit a mai lucra ceva din cele Ierarhiceşti, adică a mai sluji Liturghie şi alte slujbe.

83. Ca Episcop nu am dat cuvenită cinste Mitropolitului, sau ca Mitropolit nu am dat cinste şi ascultare Patriarhului.

84. Ca Episcop sau Mitropolit am fost la Împărat sau la conducătorul ţării pentru a aranja ceva lucruri în Eparhie fără a lua blagoslovenie de la Patriarh, Mitropolit sau Arhiepiscop de care aparţineam.

85. Nu m-am supus judecăţii Episcopilor din Eparhie când toţi au conglăsuit cu adevăr vinovăţia mea.

86. Am aşezat moştenitor al Eparhiei mele pe vre-un cleric care mi-a fost rudenie sau prieten, fără alegerea Sinodului.

87. Am hirotonit prea degrabă pe cei veniţi de curând la dreapta credinţă, nelăsându-i multă vreme pentru a cunoaşte statornicia credinţei lor.

88. Am adus pricină de prihănire şi de condamnare în Sinod asupra altor fraţi Episcopi, din răutate sau ură sau din neştiinţă, nefiind sigur de vina lor, ci numai crezând cele auzite.

89. Am ţinut predici în Eparhia altui Episcop fără ştirea şi blagoslovenia lui, prin care l-am împovărat sau l-am mâhnit pe cel ce era păstor al acelei Eparhii.

90. Am împărtăşit pe cei opriţi de alţi fraţi Episcopi de la Preacuratele Taine ale lui Hristos.

91. Am fost iute şi nerăbdator şi din iuţime am blestemat sau am caterisit vre-un preot sau vre-un diacon, sau am blestemat pe vre-un credincios.

92. Nu am primit în hotarele Eparhiei mele pe binecredincioşii Episcopi care au fost izgoniţi pentru apărarea Dogmelor dreptei credinţe, arătând prin aceasta împietrire şi ură şi nesocoteală faţă de fratele meu cel prigonit pentru dreptate.

93. Am primit streini clerici în Eparhia mea fără voia Episcopului localnic.

94. Ca Episcop fiind condamnat (canonisit) de Mitropolit sau de Sinod, am alergat la judecător şi ajutorul judecătorilor publici (mireni).

95. Având eretici în Eparhie, sau schismatici, nu m-am îngrijit cu tot ce mi-a stat în putinţă de a-I combate şi a-I aduce în sânul Bisericii de unde au plecat.

96. Am dat binecuvântare a se tunde în marea schimă fecioare care încă nu aveau 25 de ani, nefiind mare nevoie la mijloc.

97. Ca Patriarh sau Mitropolit nu am dat voie vre-unui Arhiereu sau preot canonisit de a fi judecat a doua oară în Sinod, mai ales dacă el a cerut aceasta spre a stabili – mai ales – nevinovăţia lui.

98. Ca Mitropolit sau Episcop am oprit de la slujbă pe vreun preot sau am închis vreo biserică, să nu se slujească în ea, să se preamărească minunile lui Dumnezeu, neavând nici o vină canonică, ci numai din ură pentru că nu mi-a dat de acolo bani sau alte daruri.

99. Ca Arhiereu am făcut Liturghia singur.

100. Ca Mitropolit am aprobat hirotonie de preoţi sau de diaconi mai înainte de a avea anii prevăzuţi de Sfintele Canoane.

101. Am trimis pe preoţi călugări la parohii şi nu am avut grijă ca să nu-I las prea mult în lume, din care cauză unii din ei au căzut în păcate grele.

102. Nu am primit pe cel ce s-a întors cu căinţă de la păcat.

103. Nu am avut milă să ajut după putere pe preoţii săraci care au apelat la ajutorul meu.

104. Am crezut prea repede pâra care s-a adus de unii din mireni asupra feţelor bisericeşti.

Europe

DRAGĂ OCCIDENTULE,

Îți scriu, azi, despre eveniment şi ne-întâmplare. Primul termen, îl vom înțelege împreună. Al doilea, n-am cum să-l traduc, necum să-l explic, voi reveni asupră-i. Îmi face mereu semne. Cum să nu mă bucur? Chiar dacă răspund cu oarecare întârziere. Sărbătorile. Cum le-am petrecut în această „precipitare a istoriei", mă întrebi, cu gentileţea ce-ți este proprie şi care, ar fi trebuit să-mi fie îndemn.

Precipitarea istoriei. Sărbătorile. Alăturarea o faci, cred, cu intenția de a sta de vorbă mai adânc, dacă nu mai pe îndelete. Vezi tu, unul din gânditorii noştri spune că noi (românii) încremenim în proiect. Acum, mie mi se pare că ne împiedicăm amândoi în concept. Vorbesc despre timp, desigur. Cel al precipitării istoriei, al evenimentului, fie şi la plural. Merită un paragraf.

Am sărbătorit. Am traversat, *oprit*, nu scurgerea timpului, nu ciclicitatea lui, nici vreo reversibilitate, ori raportare la un model al lui ideal, ci simplu, real, l-am pătruns, l-am *locuit*, adică l-am făcut loc. N-a trebuit să-l golesc de evenimente. Istoria, aici, până şi cea grăbită, îşi poartă sieşi cu grijă, şi, de neînchipuit, dar adevărat, o face frumos, tainic.

Un colind, îmi spui că vrei unul, fiindcă şi tu le iubeşti. Uite, unul ne spune cam aşa: „Strigă voinic dintr-un munte / Calu-i negru, pintenog / Cin cu mine se va bate / Strigă altul, din alt munte / Calu-i albu, pintenog / Eu cu tine m-oi bate /. / Se luptară, cât luptară / Iar când fu de către seară / Caii se îngenunchează / Săbiile se frângară /. " Pare să fie eveniment, unul înscris în timp. Este solstițiul de iarnă, nu? Poate, dar munții sunt cu locul, mai puțin (mai încet) cu timpul. Cei doi voinici întâlniți, îşi văd caii că îngenunchează, iar săbiile li se frângară. Nu e loc de pace? Armonie?

Dacă aş fi sculptor, aş visa o statuie a celor doi cavaleri (este mai aproape de imagistica ta), cu caii lor îngenunchează, că săbiile frânte. Bine i-ar mai sta, cui? Europei, măcar, cu o asemenea emblemă a unei istorii ce nu se aruncă orbeşte în eveniment. Or, imaginea, aşa cum bine o înregistrezi, este cosmică. Ce ziceau îngerii în Noaptea Sfântă? „... Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bună voire!" (Luca, 2, 4).

Calendarul timpului evenimențial european nu a fost unul al acestui cuvânt, nici al acestui colind. Nu în anul abia trecut, nu în cel abia început. Nu vreau să re-memorăm toate datele lui, o aşezare a evenimentelor apare totuşi, evidentă, altfel calendaristică, izbitoare. În jurul echinoxului de primăvară, la Buna - Vestire, începe bombardamentul peste Serbia, fără oprire peste Paşte, la Crăciun - şi acum, Cecenia. Nu pot înțelege, oricât aş încerca, această temporalitate înscrisă în acțiune, în eveniment, a neamurilor şi popoarelor ce se zic creştine. Nici a celor din Occident, sau mai dinspre Răsărit, nici a celor încă mai dinspre Apus . În istoria pe care o numeşti „precipitată", ce nume vor da acestei Păci? Cine?

În scrisoarea ta îmi spui că arhaicul din cultura noastră, din tradiția noastră, te-a impresionat totdeauna, nu prin „istoricul" din el, ci prin încărcătura sa spirituală. Din acest arhaic vine şi colindul ce mi-l ceri. Re-cunoaşterea întregului nostru *arhaic*, în esența lui spirituală, noi, cei de aici, o putem realiza şi purta în credința creştin ortodoxă. Îți scriu ca unui bun prieten care, la o întâlnire veche, îmi spuneai că ne cunoşti, dar că nu ne înțelegi, ceea ce nu te opreşte să ne iubeşti. Înțelegerea despre care vorbeşti, pătrunderea sensului, este tocmai re-cunoaşterea, regăsirea de sine, în acest loc al întâlnirii în împăcare şi iubire care este creştinismul adevărat.

(Recunoaşterea nu este exercițiu mecanic al memoriei, iar în arhaicul nostru, noi, cei mai puțin activi, avem un loc al permanenței).

În aceeaşi scrisoare îmi spui că tu vezi Occidentul ca producător de istorie, activ şi expansiv, pe când Răsăritul ar fi mai pasiv. Mă întrebi ce cred eu, ce zic eu? Ce pot crede, ce pot zice? Aici, la noi, peste noi, a dat istoria *activă* şi dinspre Occident şi, cu forță, dinspre Răsărit. Noi, românii, cum spui şi tu, nu am avut nici cruciade, nici expediții de descoperiri geografice, nici imperii coloniale, aceste tipuri de acțiune pe care, tot tu, le compari cu un fel de „migrații". E adevărat, dar, cum spuneam mai sus, unele din acestea nu ne-au ocolit, năvălirile de pildă, până în această epocă. (Vom vorbi altădată despre ele). În acest sens, da, am avut o istorie mai pasivă, un fel de istorie mai mult a locului decât a timpului, a locului cu oamenii lui, decât a timpului cu evenimentele lui. Poate că asta a vrut să lămurească Eminescu, scriind: „... Ci noi locului ne ținem, cum am fost, aşa rămânem. " Şi acum, dacă evenimentul este întâmplare. Mă întrebi, iar eu, mă încumet, timid, să aduc în peisajul întâlnirii noastre *ne-întâmplare*, ca încercare de răspuns. Acele „happenning", „as it happend", pe care le menționezi, cu conotațiile lor de coincidență, accident, sau întâmplare, în ceea ce mă priveşte, le-aş raporta la un alt *concept*, anume, *rămânerea*, într-o orientare cultural-cognitivă pe care, chiar tu o consideri spirituală. Toate acestea, pentru mai târziu, cu neschimbată prietenie.

RUGĂ

CÂND SÂNGER, TÂRÂNDU-MĂ-N ZLOATĂ ŞI TINĂ,
PRIN RUGII HĂŢIŞULUI DES, PĂLĂMIDEI,
ÎNVAŢĂ-MĂ, DOAMNE, MISTERUL OMIDEI,
CE IESE DIN PUPĂ CU-ARIPI DE LUMINĂ.

CÂND PURURI PĂCATELE GRELE MĂ PASC
ŞI RĂUL PE CARE NU-L VREAU, MĂ CUPRINDE,
ÎNDURĂ-TE, DOAMNE, ŞI-O MÂNĂ-MI ÎNTINDE,
C-ALT 'DATĂ LUI SAUL, ÎN DRUM SPRE DAMASC.

AUREL CONSTANTIN DRAGODAN

LISTA PARȚIALĂ A NUMELOR CELOR ANGAJAȚI ÎN REZISTENȚA ROMÂNEASCĂ ANTICOMUNISTĂ, UCIȘI PRIN DETENȚIE, MUNCĂ FORȚATĂ, TORTURI, ASASINAȚI SAU EXECUTAȚI ÎN URMA CONDAMNĂRII LA MOARTE, DUPĂ 23 AUGUST 1944
(partea a III-a)

1119 **CABA CONSTANTIN** Nereju Vrancea 26.10.1950 Monteoru Nereju ucis de securitate 1120 **CABÚ OCTAVIAN** 1951 ucis la frontieră 1121 **CACIT ION** 1122 **CACIUC EMIL** student Rădăuți Suceava 1948 București ucis în anchetă 1123 **CACIUC VASILE** țăran Calafindești Suceava 06.08.1949 Calafindești ucis de securitate 1124 **CACIUR VASILE** 1125 **CADAR GHEORGHE** 80 1962 1126 **CAFCIUC ȘTEFAN** 42 08.01.1950 Gherla ucis prin detenție 1127 **CAGLIANATOS DIONISIE** 49 Brăila 02.11.1951 Canal ucis prin muncă forțată 1128 **CALAFETEANU ALEXANDRU** proprietar Breasta Dolj 1950 Gherla ucis prin detenție 1129 **CALAFETEANU MARY** Mislea ucisă prin detenție 1130 **CALALB CONSTANTIN** 1131 **CALBAZĂ SIMION** 1132 **CALMANOVICI EMIL** inginer 60 București 12.03.1956 Aiud ucis prin detenție 1133 **CALMUSCHI IONEL** Buhuși Bacău Galați ucis prin detenție 1134 **CALOIANU ION** 45 1962 1135 **CALOTĂ GHEORGHE** preot Cetate 1959 ucis prin detenție 1136 **CALOTĂ NICOLAE** țăran 50 București 24.01.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1137 **CALOTESCU CORNELIU** 1138 **CALOTESCU GHEORGHE** general Sighet ucis prin detenție 1139 **CALOTESCU SABIN** 63 14.08.1957 Gherla ucis prin detenție 1140 **CALUIANU ION** Herăstrău Bacău Botoșani ucis prin detenție 1141 **CAMBERA (?)** comandor Canal ucis prin muncă forțată 1142 **CANAHAI GHEORGHE** 20 1953 1143 **CANCICOV MIRCEA** ministru București 1953 Aiud ucis prin detenție 1144 **CANDET IOAN** 1145 **CANDID PAMFIL** 1146 **CANDREA PETRE** 64 Constanța 12.1952 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1147 **CANTACUZINO ADOLF** 1950 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1148 **CANTACUZINO MATEI GEORGE** prof. univ. București 1960 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1149 **CANTEMIR (VASILE, GHEORGHE ?)** student 28 Botoșani 1950 Pitești ucis prin detenție 1150 **CANTEMIR ION** student Botoșani 1950 Târgu Ocna ucis prin detenție 1151 **CANTON ION** Neatârnarea Tulcea 1950 Mamaia executat 1152 **CANTOREANU GHEORGHE** 51 Câmpulung Mold. Suceava 19.01.1962 Aiud ucis prin detenție 1153 **CAPANU ALEXANDRU** 1154 **CAPDEFER STAN** țăran 55 Zimnicea Teleorman 03.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1155 **CAPEZIUS VICTOR** 1156 **CAPIDAN TEODOR** 1157 **CAPO TOMA** șofer 33 Zalău Sălaj 24.04.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1158 **CAPOTĂ ANA** mama dr. Capotă Măgina Văcărești ucisă prin detenție 1159 **CAPOTĂ ION** țăran 31 Călata Cluj 1951 ucis în luptă 1160 **CAPOTĂ IOSIF** medic 46 Măgina-Huedin Alba 02.09.1958 Gherla executat 1161 **CAPRĂ ANGHEL** 1162 **CAPRI DOMNICUS** 1163 **CAPRITOPOL CONSTANTIN** contabil 61 Dumitrești Vrancea 26.05.1962 Aiud ucis prin detenție 1164 **CAPTARU DUMITRU** 1165 **CAPUGIU ION** 61 1960 1166 **CARABAȘIU DIMITRIE** 65 1960 1167 **CARABAȘIU DUMITRU** 44 07.03.1954 Gherla ucis prin detenție 1168 **CARABAȘU ALEXANDRU** țăran 75 Salcia Teleorman 1954 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1169 **CARABELA NICOLAE** 48 1955 1170 **CARACAȘ REMUS** 1171 **CARAGEA SIMION** 61 09.07.1953 Gherla ucis prin detenție 1172 **CARAGHIORGHIOS COSTAS** 1173 **CARAIMAN ION** cojocar Feneș Caraș-Severin 12.03.1949 Feneș Cra-cul Porcului ucis de securitate 1174 **CARAMAN MAXIM** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1175 **CARAMAN NICOLAE** 62 12.03.1950 Gherla ucis prin detenție 1176 **CARAMANGIU GRIGORE** 57 14.07.1953 Gherla ucis prin detenție 1177 **CARAMÂCIU GHEORGHE** student București 1949 Iugoslavia ucis de U.D.B. 1178 **CARAMISI MIHAI** muncitor 37 București 11.05.1952 Cernavodă ucis prin muncă

forţată 1179 **CARAMITRU AUREL** 1180 **CARAMITRU GHEORGHE** student 31 02.1952 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1181 **CARANICA GHEORGHE** 1182 **CARAPCEA GHEORGHE** muncitor 53 Bucureşti 04.04.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1183 **CARASTOIAN VASILE** 31.01.1959 Gherla ucis prin detenţie 1184 **CARAVAN ION** 34 1955 1185 **CARAZA VASILE** Neamţ 1950 Văcăreşti ucis prin detenţie 1186 **CARDOS SIMION** ţăran 50 Târşolţ Baia Mare 16.07.1959 Aiud ucis prin detenţie 1187 **CAREBA MIHĂILĂ** ţăran Cracu Stânei 08.02.1949 Cracu Stânei ucis de securitate 1188 **CARLAONŢ DUMITRU** 1189 **CARLAONŢ ION** general 66 Jupăneşti Gorj 06.02.1952 Aiud ucis prin detenţie 1190 **CARLASUC TOADER** Sirăuţi Basarabia Siberia decedat în lagăr 1191 **CARP COSMIN** 1192 **CARP DUMITRU** 1193 **CARP FAUSTIN** locotenent 1948 ucis la frontieră 1194 **CARP GRIGORE** 1195 **CARP VICTOR** contabil 55 Sibiu 14.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forţată 1196 **CARTOJAN EREMIA** 1197 **CARTUZNIC IBIL** Rezina Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1198 **CASCHI STRUL** 1199 **CASTRAVETE ION** ţăran 45 Secuieni Bacău 05.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1200 **CAŞCAVAL CONSTANTIN** 28 Botoşani 1948 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1201 **CATARGI GHEORGHE** 63 18.05.1962 Gherla ucis prin detenţie 1202 **CATARGI GHEORGHE, T.** 1203 **CATICOPOL ATANASE** 1204 **CATINA VIRGIL** 1205 **CAŢAN IOAN** 1206 **CAUCIUC VASILE** ţăran Calafindeşti Suceava 06.08.1949 Calafindeşti ucis de securitate 1207 **CAVALIOTI IOAN** 1208 **CAVALIOTI NICOLAE** 1209 **CAZACU (?)** inginer Bucovina 01.1949 Aiud ucis prin detenţie 1210 **CAZACU (?)** 1951-1956 Fundata decedat în D.O. 1211 **CAZACU COSTIN** medic 30 Bucureşti 18.04.1950 Aiud ucis prin detenţie 1212 **CAZACU EREMIA** ţăran 57 Sucevita Suceava 1960 Gherla ucis prin detenţie 1213 **CAZACU GHEORGHE** 1214 **CAZACU ION** 1215 **CAZACU SOFRONIE** 1216 **CAZACU VASILE** 39 1957 1217 **CAZIUC GHEORGHE** student 38 Bucecea Botoşani 14.02.1961 Aiud ucis prin detenţie 1218 **CĂCIULAT (?)** Ocnele Mari ucis prin detenţie 1219 **CĂCIULĂ ION** profesor 52 Constanţa 25.11.1952 Capu Midia ucis prin muncă forţată 1220 **CĂILEANU VASILE** 22 02.02.1958 Gherla executat 1221 **CĂLAN SIMION** ţăran 47 Murani Timiş 13.11.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1222 **CĂLĂRAŞ PAVEL** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1223 **CĂLĂTORESCU ALEXANDRU** 1224 **CĂLĂUZ ILIE** 68 1952 1225 **CĂLDĂRARU GHEORGHE** 1226 **CĂLDĂRARU ION** muncitor 60 Prundu Ilfov 08.02.1953 5 Culme ucis prin muncă forţată 1227 **CĂLDĂRARU VASILE-TEODOR** muncitor 42 Ocna Sibiului Sibiu 30.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1228 **CĂLIN CONSTANTIN** 60 Gogoşu Dolj 15.02.1964 Aiud ucis prin detenţie 1229 **CĂLIN EFTIMIE** 1230 **CĂLIN GHEORGHE** 57 21.02.1961 Gherla ucis prin detenţie 1231 **CĂLIN NICOLAE** 1232 **CĂLIN NICOLAE, T.** 1233 **CĂLIN NICULAE** 1234 **CĂLIN SERAFIM** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1235 **CĂLIN TOADER** 1236 **CĂLIN TUDOR** 25 1951 1237 **CĂLINESCU SPIRIDON** 1238 **CĂLUGĂRU DUMITRU** ţăran Parva Bacău Văcăreşti ucis prin detenţie 1239 **CĂLUGĂRU ILIE** preot Dolj Periprava ucis prin muncă forţată 1240 **CĂMĂRĂŞESCU ION JEAN** ministru 71 Bucureşti 25.05.1953 Sighet ucis prin detenţie 1241 **CĂMĂRĂŞESCU NICOLAE** 1242 **CĂMĂRUT (?)** învăţător Liteni Suceava 1950 Lunca Siret ucis de securitate 1243 **CĂNUŢ NICOLAE** Hangu Neamţ ucis prin detenţie 1244 **CĂPANU ANGHEL** ofiţer 27 Alexandria Teleorman 1947 Turnu Măgurele ucis de securitate 1245 **CĂPĂLNEANU VERES** preot Uioara Alba 1946 ucis de comunişti 1246 **CĂPĂŢÂNĂ NICOLAE** 1247 **CĂPĂŢÂNĂ MARIN** 1950 Craiova ucis în anchetă 1248 **CĂPĂŢÂNEANU DUMITRU** Bărăgan decedat în D.O. 1249 **CĂPÂLNEANU VEREŞ** 1250 **CĂPEANU (?)** 1952 Salcia ucis de securitate 1251 **CĂPRARU ALEXANDRU** 43 26.06.1950 Gherla ucis prin detenţie 1252 **CĂPRARU STAN** muncitor 50 Slobozia Tulcea ? 15.03.1953 5 Culme ucis prin muncă forţată 1253 **CĂPRIŢĂ (?)** Canal ucis prin muncă forţată 1254 **CĂPRUCEANU MELINTE** 1255 **CĂPUŞANU VASILE** ţăran Mănăştur Cluj Gherla ucis prin detenţie 1256 **CĂRARE MIHAI** 47 1945 1257 **CĂRĂBAŞ DUMITRU** 1258 **CĂRĂBAŞU ALEXANDRU** 1259 **CĂRĂRUŞ VASILE** 45 1962 1260 **CĂRĂŞEL CONSTANTIN** Gherla ucis prin bă-taie în penit. 1261 **CĂRĂŞEL CORNELIU** ţăran 77 Bilieşti Vrancea 1960 Gherla ucis prin detenţie 1262 **CĂRĂUŞ VASILE** 32 01.01.1963 Gherla ucis prin detenţie 1263 **CĂRĂUŞU ADRIAN** 1264 **CĂRĂUŞU GHEORGHE** pensionar 75 Rădăuţi Suceava 18.11.1949 Aiud ucis prin detenţie 1265 **CĂRĂUŞU GHEORGHE** colonel Craiova 1945 asasinat de sovietici 1266 **CĂRĂUŞU MIRCEA** 1267 **CĂRMANUŞ (?)** preot Bran Braşov

1952 Ocnele Mari ucis prin detenție 1268 **CĂRMĂNUȘ NICOLAE** 57 1950 1269 **CĂRPINIȘAN (?)** Sânnicolaul Mare Timiș 04.1952 Valea Viilor decedat în D.O. 1270 **CĂRPINIȘAN (?)** fetiță 3L Sânnicolaul Mare Timiș 01.05.1952 Valea Viilor decedată în D.O. 1271 **CĂRPINIȘAN NICOLAE** lăcătuș 21 Cugir Alba 13.04.1946 Cugir ucis de comuniști 1272 **CĂRUNTU NICOLAE** 1273 **CĂTĂNOIU NICOLAE** proprietar 56 Cobia Dâmbovița 17.02.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1274 **CĂTINĂ FILIMON** cioban Cătina-Mociu Canal ucis prin muncă forțată 1275 **CĂTINEANU ALEXANDRU** țăran 25 Delumu (?)-Reghin Mureș ? 12.10.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1276 **CĂTUNEANU (?)** comandor 1950 Aiud ucis prin detenție 1277 **CĂTUNEANU MIHAI** tehnician Craiova ucis în anchetă 1278 **CĂTUNEANU MIRCEA** farmacist 32 Constanța 08.02.1949 Aiud ucis prin torturi în detenție 1279 **CĂTUȘEANU GAVRILĂ** croitor 38 Pitești 07.10.1948 Aiud ucis prin detenție 1280 **CĂZĂNIȘTEANU AUREL** student 32 Ploiești 02.1950 Târgșor ucis prin detenție 1281 **CÂMPEANU (?)** 1953 Salcia ucis prin muncă forțată 1282 **CÂMPEANU AUREL** profesor 29 Oradea 08.04.1950 Aiud ucis prin detenție 1283 **CÂMPEANU ION** 1284 **CÂMPEANU SIMION** 1285 **CÂNDEA ANUȚA** muncitoare 40 Brașov 04.05.1962 Arad ucisă prin detenție 1286 **CÂNDEA ION** notar Sărata Făgăraș 1954 Sărata ucis în luptă 1287 **CÂNDEȚ IOAN** 55 1952 1288 **CÂNDREA GHEORGHE** 24 1951 1289 **CÂNDREA PETRE** 63 1952 1290 **CÂRCĂ ALEXANDRU** 1291 **CÂRCIT ION** țăran 58 Cuciulata Brașov 23.07.1959 Aiud ucis prin detenție 1292 **CÂRCIUMARU GHEORGHE** pădurar 48 Beidaud Tulcea 19.05.1951 Aiud ucis prin detenție 1293 **CÂRCIUMARU GHEORGHIȚĂ** funcționar 32 Ploiești 1949 Brașov ucis de securitate 1294 **CÂRCIUMĂRESCU IOAN** țăran 49 Băileşti Dolj 07.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1295 **CÂRCU MACEDON** țăran 22 Rebrișoara Bistrița-Năsăud 10.1948 Rebrișoara ucis de securitate 1296 **CÂRDEI COSMA** 69 Bâlca Rădăuți 20.10.1953 Galați ucis prin detenție 1297 **CÂRLAN CONSTANTIN** Dâmbovița ucis prin detenție 1298 **CÂRLAN HARALAMBIE** 34 1952 1299 **CÂRLAN ION** învățător 75 Vultureni Tecuci 1950 Râmnicu Sărat ucis prin detenție 1300 **CÂRLIG EMANOIL** 59 1960 1301 **CÂRMU ALEXANDRA** Pojorata Basarabia asasinată de sovietici 1302 **CÂRNEANU VASILE** comerciant Piatra Neamț 1963 Ocnele Mari ucis prin detenție 1303 **CÂRPĂVECHE SIMION** 1304 **CÂRSTEȚIU ION** 1305 **CÂTA PETRU** miner Lupeni Hunedoara 1952 Târgu Ocna ucis prin detenție 1306 **CEANGĂ VASILE** țăran 45 Grozești Iași 19.01.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1307 **CEATURI GHEORGHE** 47 1950 1308 **CEAUȘEL CONSTANTIN** 67 1961 1309 **CEBUC DAMIAN** 1310 **CEGA PAVEL** 1311 **CENGER EUGEN** economist 40 Răstolița Mureș 28.12.1948 Răstolița ucis de securitate 1312 **CENGHER ION** 1313 **CENUȘE CONSTANTIN** țăran Putna Suceava 07.02.1964 Putna ucis de securitate 1314 **CENUȘE MARIN** plutonier 40 Baia Tulcea 10.03.1950 Timișoara ucis de securitate 1315 **CEOCILĂ (?)** funcționar ucis prin detenție 1316 **CEONTEA GRIGORE** 1951 Aiud ucis prin detenție 1317 **CEOVICĂ PĂUN** 1318 **CERAHUZ NICOLAE** muncitor 39 Bucureşti 04.11.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1319 **CERĂCEANU ILIE** 51 Negoi Dolj 23.12.1959 Gherla ucis prin detenție 1320 **CERBU (?)** Galați ucis prin detenție 1321 **CERBU GHEORGHE** 42 Corbița Vrancea 10.08.1963 Gherla ucis prin detenție 1322 **CERBU ION** student 30 Partoș Alba 17.12.1954 Jilava executat 1323 **CERCAVSCHI EMANUEL** 1324 **CERCEGĂ ȘTEFAN** zugrav 34 Timișoara 22.07.1947 Aiud ucis prin detenție 1325 **CERCHES ELEONORA** Basarabia U.R.S.S. decedată în lagăr 1326 **CERGÖ VILMOS** 1953 Gherla ucis prin detenție 1327 **CERNAT CONSTANTIN** director sig. stat 78 Bucureşti 21.03.1960 Gherla ucis prin detenție 1328 **CERNĂTESCU PERTE** 1329 **CERNĂTESCU SANDA AURELIA** 31 Constanța 1951 Mislea ucisă prin detenție 1330 **CERNĂZEANU ALECU** 67 1959 1331 **CERNEANU IOAN** 1332 **CERNESCU (?)** colonel Constanța 1950 ucis de securitate 1333 **CERNEȘTEANU IOAN** 1334 **CERNOPISCHI (?)** 1951-1956 Fundata decedat în D.O. 1335 **CETAN ION** 1336 **CETĂȚEANU ION** muncitor Bucureşti 1950 ucis de securitate 1337 **CHELARU IONIȚĂ** 1338 **CHELEMEN PETRE** 1339 **CHENDREA ION** țăran 28 Fermeniș Cluj ? 09.02.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1340 **CHERCEA VICTOR** 1341 **CHEREȘTENI PETRU** miner 51 Cornești Maramureș 29.12.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1342 **CHERLEA IOAN** țăran 35 Izvin Timiș 1956 Bărăgan decedat în D.O. 1343 **CHERVASILE TEODOR** țăran 25 Albești Vaslui 05.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1344 **CHEȘA ION** țăran Turnu Ruieni Caraș-Severin Gherla

ucis prin detenție 1345 **CHEŞCA ALEXANDRU** 81 Starchiojd Prahova 1961 ucis prin detenție 1346 **CHEŞERU VASILE** 1347 **CHETAN IOAN** mecanic CFR Mureş 1959 Bărăgan decedat în D.O. 1348 **CHICOŞ FLORIAN** 05.04.1950 Sibiu ucis de securitate 1349 **CHICOŞ NICU** 40 1961 1350 **CHIFU ANA** 1351 **CHIHAN PANAIT** 1352 **CHILIMAN GHEORGHE** contabil 50 Craiova 10.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1353 **CHINDEA IOAN** 1354 **CHINDRIŞ ION** 1355 **CHINEZU TIT-LIVIU** episcop gr. catolic 51 Iernuțeni-Reghin Mureş 15.01.1955 Sighet ucis prin detenție 1356 **CHIORPEC EUGEN** 58 Brăila 04.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1357 **CHIORU GHEORGHE** funcționar 49 Arad 19.10.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1358 **CHIOS CONSTANTIN** 1359 **CHIPER GHEORGHE** avocat Iaşi ucis prin detenție 1360 **CHIRA CORNEL** 1361 **CHIRALEU MARIN** 28 Bucureşti 12.01.1962 Aiud ucis prin detenție 1362 **CHIRALEU MIRON** Bucureşti 1962 Gherla ucis prin detenție 1363 **CHIRALY IULIU** 1958 Gherla ucis prin detenție 1364 **CHIRAN TEODOR** funcționar 42 Sibiu 03.01.1950 Aiud ucis prin detenție 1365 **CHIRAŞ GHEORGHE** țăran Sucevița Suceava 18.07.1955 Ursoaia Mare ucis de securitate 1366 **CHIRAŞ ION** țăran 52 Sucevița Suceava 18.07.1955 Ursoaia Mare ucis de securitate 1367 **CHIRCĄ ELIZA** 68 1955 1368 **CHIRCĂ ELENA** țărancă Nucşoara Argeş 02.02.1954 Văcăreşti ucisă prin detenție 1369 **CHIRCĂ ION** țăran Nucşoara Argeş 1949 ucis de securitate 1370 **CHIRCIU IOSIF** 1371 **CHIRCULESCU CRISTACHE** 75 1961 1372 **CHIRCULESCU DUMITRU** cofetar 46 Bucureşti 20.06.1952 Peninsula ucis prin muncă forțată 1373 **CHIRCULESCU GHEORGHE** avocat 49 Putna Vrancea 25.07.1951 Târgu Ocna ucis prin detenție 1374 **CHIRCULESCU ION** 1375 **CHIRCULESCU NICOLAE** muncitor 34 Bucureşti 20.11.1949 Gherla ucis prin detenție 1376 **CHIRIAC CONSTANTIN** 1377 **CHIRIAC EMANOIL** meseriaş 53 Constanța 18.02.1953 Cernavodă ucis prin muncă forțată 1378 **CHIRIACESCU GRIGORE** învățător 50 Constanța 04.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1379 **CHIRIACESCU MIHAIL** 1380 **CHIRICĂ ION** 1381 **CHIRILĂ ALEXANDRU** țăran 64 Blegeşti-Bârlad Vaslui ? 09.11.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1382 **CHIRILĂ CONSTANTIN** țăran 44 Sagna Neamț 06.04.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1383 **CHIRILĂ ION** preot Crâsnăseni Vaslui 1954 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1384 **CHIRILĂ ISPAS** țăran 57 Haprin Alba 08.02.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1385 **CHIRILĂ PANTELIMON** 1386 **CHIRILĂ ŞTEFAN** 1387 **CHIRILĂ VASILE** 1388 **CHIRILOVICI CONSTANTIN** 1389 **CHIRIȚĂ CONSTANTIN** 51 08.06.1960 Gherla ucis prin detenție 1390 **CHIRIȚĂ GHEORGHE** avocat Ianca Brăila 1952 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1391 **CHIRIȚĂ ION** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1392 **CHIRIȚĂ NICOLAE** pilot nave Orşova 23.07.1953 Craiova executat 1393 **CHIRIȚĂ RADU** profesor 56 Hamza 02.01.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1394 **CHIRIȚESCU PAVEL** 40 1960 1395 **CHIRIȚOIU MIHAI** 1396 **CHIROABĂ ANGHEL** Crivăț Ilfov 1946 ucis de comuniști 1397 **CHIRTOP ZOSIM** 1398 **CHIRU CONSTANTIN** 1399 **CHIRU GEORGE** 65 1960 1400 **CHIRU IOAN** 61 1961 1401 **CHIRULESCU IOAN** student ucis prin detenție 1402 **CHIRVAI IOSIF** Cluj 1967 Vatra Dornei ucis de securitate 1403 **CHISĂLICESCU NICOLAE** avocat 47 Bucureşti 06.11.1953 Aiud ucis prin detenție 1404 **CHISĂLIȚĂ CONSTANTIN** 58 1959 1405 **CHIŞ DUMITRU** țăran Sălişte Maramureş 20.11.1952 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1406 **CHIŞ VASILE** țăran 33 Sânca-Carei Satu Mare ? 12.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1407 **CHIŞU EMIL** student Turda Cluj 1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1408 **CHIŞU EUGEN** 1409 **CHIŞU MIRON** 1410 **CHITĂ ION** țăran Muscel Canal ucis prin muncă forțată 1411 **CHITICARU SIMION** țăran 50 Mărăşeşti 18.01.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1412 **CHIȚU PETRU** țăran 47 Apele Vii Dolj 03.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1413 **CHIUJDEA ION, PROFESORUL** student Berivoi Făgăraş 15.11.1957 Jilava executat 1414 **CHIVĂRAN ION** 1415 **CHIVU DOBRE** muncitor 42 Ploieşti 27.03.1952 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1416 **CHIVU GHERGHINA** 04.09.1944 Bărcăneşti-Prahova asasinată de sovietici 1417 **CHIVULESCU CONSTANTIN** 1418 **CHIVULESCU NICOLAE** 1419 **CHOCIS VASILE** avocat 58 Suceava 20.10.1952 Galeşu ucis prin muncă forțată 1420 **CHRISTACHE IONIȚĂ** țăran 61 Uluști Prahova ? 19.01.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1421 **CHRISTU ION** ministru 58 Craiova 02.06.1953 Sighet ucis prin detenție 1422 **CIACHIR DUMITRU** mecanic 55 Bucureşti 09.08.1953 Aiud ucis prin detenție 1423 **CIATURI GHEORGHE** țăran

41 Viile Noi Constanța 23.03.1950 Piteşti ucis de securitate 1424 **CICEU ANTON** țăran 80 Fărăoani Bacău 15.03.1949 Fărăoani ucis de securitate 1425 **CICIT ION** țăran 58 Cuciulata Braşov 1959 Aiud ucis prin detenție 1426 **CICONDARU IOSIF** mecanic 28 Arad 1950 Aiud ucis prin detenție 1427 **CIGĂREANU LIVIU** doctor drept Timişoara 21.08.1952 Văcăreşti ucis prin detenție 1428 **CIGMĂIAN IOAN** muncitor Sibot Alba 04.03.1949 Mt. Mare ucis în luptă 1429 **CIGU DUMITRU** 75 1956 1430 **CIHOSKI HENRI** ministru, general 71 Tecuci 05.05.1950 Sighet ucis prin detenție 1431 **CIMOŞ ANDREI** 1432 **CIMPOIERU** (?) învățător Gorj Iugoslavia ucis de U.D.B. 1433 **CIMPOIERU RUXANDRA** țărancă 20.10.1944 Clondiru-Buzău asasinată de sovietici 1434 **CINCA CONSTANTIN** muncitor 53 Vladimirescu Arad 06.12.1952 5 Culme ucis prin muncă forțată 1435 **CINCĂ ADRIAN** 1436 **CINCĂ ŞTEFAN** 1437 **CINCIU DUMITRU** preot Craiova 1961 Periprava ucis prin muncă forțată 1438 **CINEREAN ANA** 1439 **CINTIZI DIONISIE** dulgher 25 Bistrița Bârgăului 18.08.1947 Aiud ucis prin detenție 1440 **CIOACĂ AUREL** locotenent 25 Târgu Jiu Gorj 06.11.1949 Aiud ucis prin detenție 1441 **CIOARĂ ION** comerciant 58 Vladimir Dolj 09.05.1954 Aiud ucis prin detenție 1442 **CIOATĂ ION** 1443 **CIOBANCA SABIN** 1444 **CIOBANU FILIMON** U.R.S.S. decedat în lagăr 1445 **CIOBANU GHEORGHE** student 26 Mazna Mureş 21.02.1950 Târgu Ocna ucis prin detenție 1446 **CIOBANU ILIE** 65 Pungeşti Vaslui 02.04.1961 Galați ucis prin detenție 1447 **CIOBANU NICOLAE** 75 1962 1448 **CIOBANU VARLAAM** U.R.S.S. decedat în lagăr 1449 **CIOBANU VASILE** 1450 **CIOBĂNELU FLOREA** 66 27.05.1959 Gherla ucis prin detenție 1451 **CIOBOTARENCO PANTELIMON** 1452 **CIOBOTARU ANDREI** țăran 41 Silistram Brăila 27.04.1948 Aiud ucis prin detenție 1453 **CIOBOTARU GHEORGHE** Parva Bacău executat 1454 **CIOBOTARU IOAN** 1455 **CIOBOTARU NICOLAE** 1456 **CIOBOTARU VASILE** 48 1958 1457 **CIOC DUMITRU** 60 17.04.1960 Gherla ucis prin detenție 1458 **CIOC GHEORGHE** 1459 **CIOCA IOAN** țăran 61 Zorlențu Mare Caraş-Severin 27.09.1959 Timişoara executat 1460 **CIOCAN CONSTANTIN** preot Gorj Periprava ucis prin muncă forțată 1461 **CIOCAN DUMITRU** preot 57 Dolj 1959 Periprava ucis prin muncă forțată 1462 **CIOCAN DUMITRU, E.** 1463 **CIOCAN IOAN** țăran Salnița Maramureş 1949 Vima Mare ucis de securitate 1464 **CIOCĂNESCU NICOLAE** 70 1960 1465 **CIOCÂLTEA (?)** ucis prin detenție 1466 **CIOCÂLTEU VINTILĂ** 1467 **CIOCÂRLIE PAVEL** țăran 42 Baloteşti Ilfov 13.03.1951 Aiud ucis prin detenție 1468 **CIOCHINĂ ZAMFIR** librar 38 Bărăganu Brăila 1959 Salcia ucis prin muncă forțată 1469 **CIOCICA (?)** țăran Dobrogea 1949 executat 1470 **CIOCIORVA IACOB** prefect Bălți Basarabia dispărut după arestare 1471 **CIOCLOV ION** plutonier Banat Gherla ucis prin detenție 1472 **CIOCOIU NICOLAE** 1473 **CIOCONDARU IOSIF** mecanic 28 Arad 27.07.1950 Aiud ucis prin detenție 1474 **CIOCOVICI BORISLAV** 1475 **CIOCULESCU RADU** profesor 1956 Dej ucis prin detenție 1476 **CIODREANU (?)** preot Botoşani Botoşani ucis în anchetă 1477 **CIOLAC ION** contabil 48 Bucureşti 04.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1478 **CIOLACU (?)** 1951-1956 Viziru decedată în D.O. 1479 **CIOLACU NICOLAE** 56 Răieni-Beiuş Bihor 15.10.1961 Aiud ucis prin detenție 1480 **CIONCA (?)** inginer Făgăraş Braşov 1951 Braşov ucis în anchetă 1481 **CIONCA IOAN** 56 1952 1482 **CIONCAS CONSTANTIN** muncitor 41 Fitureşti-Focşani Vrancea ? 14.11.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1483 **CIONT LADISLAU** Salcia ucis prin muncă forțată 1484 **CIONTEA GAVRILĂ** 1950 Gherla ucis prin detenție 1485 **CIORANU ION** 1486 **CIORBA ION** țăran 40 Chiheru Mureş 23.10.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1487 **CIOREANU PETRE** 1488 **CIORNAIA ALEXANDRA** țărancă U.R.S.S. decedată în lagăr 1489 **CIOROIU ŞTEFAN-MIHAIL** 1490 **CIORONELA CONSTANTIN** 58 Bucureşti 28.12.1963 Gherla ucis prin detenție 1491 **CIOSEA ILIE** 1492 **CIOSNAR SIMION** 1493 **CIOTA ION** țăran Călata Cluj 13.07.1952 V. Someş Cald, Gilău ucis de securitate 1494 **CIRCA ALEXANDRU** preot 57 Ogra Mureş 10.11.1953 Aiud ucis prin detenție 1495 **CIRCOV SAVETA** Variaş Timiş 1951-1956 Feteşti Ialomița decedată în D.O. 1496 **CIRICI MIRCO** Variaş Timiş 1951-1956 Fundata Ialomița decedat în D.O. 1497 **CIRIPERU AUREL** 38 Ocnele Mari Vâlcea 04.02.1951 Canal ucis prin împuşcare 1498 **CISAR ALEXANDRU** 1499 **CISMARU TACHE** muncitor 47 Galbeni Tecuci 10.02.1948 Aiud ucis prin detenție 1500 **CISMAŞU ION** Braşov ucis prin detenție 1501 **CIŞMAŞU ION** 1502 **CIUBARA DAVID** 51 1957 Gherla ucis prin detenție 1503 **CIUBOTARU CONSTANTIN** 50 1953 1504 **CIUBOTARU NICOLAE** 29 Răstoaca Vrancea 16.11.1959 Gherla ucis

prin detenție 1505 **CIUBOTARU ŞTEFAN** 26 1954 1506 **CIUBUCA IOAN** 1507 **CIUCĂ ŞTEFAN** mecanic Bucureşti 08.11.1945 Bucureşti ucis de comunişti 1508 **CIUCIU CONSTANTIN** țăran 15.09.1944 Fața Cremenii MH asasinat de sovietici 1509 **CIUCUR ILIE** țăran 57 Cil Arad 23.04.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1510 **CIUFU IOAN** 50 07.01.1953 Salcia ucis de securitate 1511 **CIUGĂREANU LIVIU** doctor drept Timişoara 18.08.1952 decedat în penitenciar 1512 **CIUGUREANU DANIEL** ministru 65 Hotin Basarabia 05.05.1950 Sighet ucis prin detenție 1513 **CIULEA NICOLAE** 1514 **CIULU NIȚĂ, CRISTEȚI** Giulvăz 06.1951 în timpul tr. spre D.O decedat în D.O. 1515 **CIUMPILEAC (?)** 1951-1956 Fundata decedat în D.O. 1516 **CIUNTU TEODOR** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1517 **CIUPERCĂ NICOLAE** general 68 1950 Jilava ucis în anchetă 1518 **CIUPERCOVICI IOACHIM** țăran Fundu Moldovei Suceava Jilava ucis prin detenție 1519 **CIUPRAGEA CONDRAT** 1520 **CIURA VASILE** Salcia ucis prin muncă forțată 1521 **CIURAR ADALBERT** muncitor 53 Arad 04.08.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1522 **CIURAR ADAM** țăran 46 Măruț-Beclen 21.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1523 **CIURARU MARIA, IORDAN** 1524 **CIURARU PETRE** muncitor 49 Cârniciu Caraş-Severin ? 24.01.1951 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1525 **CIUREA ALEXANDRU** 1526 **CIUREA ELENA** 1527 **CIUREA NICULAI** 35 1954 1528 **CIUREA VASILE** 1529 **CIURICĂ NICOLAE** Teregova Gherla ucis prin detenție 1530 **CIUTA ŞTEFAN** țăran 68 Risipite-Plenița Dolj ? 15.12.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1531 **CIUTACU ION** țăran 74 Suteşti Brăila 14.01.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1532 **CIUTZI DIONISIE** dulgher 23 Bistrița Bârgău Bistrița-Năsăud 1947 Aiud ucis prin detenție 1533 **CLADOMAN VLADIMIR** țăran 50 Lescavita Timiş 11.10.1953 Aiud ucis prin detenție 1534 **CLINCHEVICI VLADISLAV** 1535 **CLINTOC (?)** preot Sălaj 1952 Canal ucis prin muncă forțată 1536 **CLINTOC IOSIF** țăran 52 31.10.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1537 **CLIP ION** Suceava ucis de securitate 1538 **CLOŞCA SIMION** avocat 54 Rădăuți Suceava 09.10.1952 Galeşu ucis prin muncă forțată 1539 **CNEJEV JIVA** Sânmartinu Sârbesc Timiş 1951-1956 Olaru Călăraşi decedat în D.O. 1540 **CNIS VASILE** 1541 **COADĂ CONSTANTIN** țăran 52 Piatra Argeş 06.05.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1542 **COADĂ VASILE** tâmplar 35 Ciclova Română Caraş-Severin 06.01.1950 Aiud ucis prin detenție 1543 **COANDĂ CAZIMIR** 50 1958 1544 **COBÂLAŞ MARTIN** 1545 **COBÂLAŞ NICOLAE** avocat 37 Huşi 17.12.1954 Jilava executat 1546 **COCA SIMION** 68 1950 1547 **COCÂRLĂ DUMITRU** 63 1961 1548 **COCENESCU GHEORGHE** țăran 46 Năeni Buzău 25.07.1954 Gherla ucis prin detenție 1549 **COCIA CONSTANTIN** 1550 **COCIORAN MARIN** 34 02.12.1959 Gherla ucis prin detenție 1551 **COCIORVA IOSIF** 1552 **COCONEA PETRE** 1553 **COCONEȚI VICTOR** 28.02.1973 Bucureşti ucis de securitate 1554 **COCORANU PAVEL** 1950 Gherla ucis prin detenție 1555 **COCOŞ ALEXANDRU** țăran 42 Păuleasa-Zimnicea TR ? 23.06.1953 Galeşu ucis prin muncă forțată 1556 **COCOŞ TEODOR** țăran 53 Ciumuleşti Suceava 25.01.1952 5 Culme ucis prin muncă forțată 1557 **COCU REMUS** ofițer 07.11.1945 Sibiu asasinat de sovietici 1558 **CODILĂ TEODOR** preot 33 Valea Crişului Bihor 1953 Baia Sprie accident în muncă forțată 1559 **CODOREANU IOSIF-SIMION** 25 Cluj 15.05.1951 Gherla executat 1560 **CODREA ION GABOREANU** notar Giuleşti Maramureş 04.07.1946 ucis de comunişti 1561 **CODREA ION, T.** 1562 **CODREA VASILE** 1563 **CODREANU SIMION** 23 Cluj 15.05.1951 Gherla-(Cluj) executat 1564 **COICICI TRISA** 1565 **COJAN ION** țăran ucis prin detenție 1566 **COJAN IULIU-AUREL** 1567 **COJANU AUREL** inginer 33 1952 Canal ucis prin muncă forțată 1568 **COJOC GHEORGHE** 1953 Gherla ucis prin detenție 1569 **COJOC VASILE** țăran 45 Pueşti Vaslui 21.11.1952 5 Culme ucis prin muncă forțată 1570 **COJOCARU ALEXANDRU** 56 1959 1571 **COJOCARU AUREL** muncitor Poiana Teiului Neamț 05.1950 Gherla ucis prin detenție 1572 **COJOCARU CONSTANTIN** dulgher 36 Brăieşti 01.04.1947 Aiud ucis prin detenție 1573 **COJOCARU DUMITRU** 1574 **COJOCARU ELISEI** 1575 **COJOCARU GHEORGHE** 1576 **COJOCARU IOAN** 1577 **COJOCARU IOAN, C.** 1578 **COJOCARU IOAN, P.** 1579 **COJOCARU ION** 63 08.03.1960 Gherla ucis prin detenție 1580 **COJOCARU PETRE** țăran 42 Tepeş Vodă Constanța 24.11.1952 5 Culme ucis prin muncă forțată 1581 **COJOCARU VASILE** 27 Bârseşti Vrancea 1951 Jilava executat 1582 **COJOCEA FRANCISC** preot Iaşi ucis prin detenție 1583 **COJONEL APOSTOL** 30 Chirnogeni Constanța 10.04.1951 Canal ucis prin muncă forțată 1584 **COLBU IORDACHE** 74 1960 1585 **COLCERIU SIMION** 1586 **COLDA IOAN**

1587 **COLEA DUMITRU** 1588 **COLF MARIA** 1589 **COLHON ILIE** avocat Alba Iulia ucis de securitate 1590 **COLIBAŞU OLIMPIA** ţărancă 16 Siliştea Teleorman 07.07.1952 Siliştea ucisă de securitate 1591 **COLICI GHEORGHE** 55 1952 1592 **COLIŢĂ ION** preot 52 Dolj 1959 Periprava ucis prin muncă forţată 1593 **COLOMPAR AUREL** 1594 **COLORIAN** (?) magistrat ucis prin detenţie 1595 **COLŢEANU VASILE** ţăran Bărăganu Brăila Bărăganu ucis la arestare 1596 **COLŢUN SPIRIDON** ţăran 47 Lugoj Timiş 14.12.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1597 **COLUŢ IOSIF** 1598 **COMAN DUMITRU** inspector CFR 1951 Canal ucis prin muncă forţată 1599 **COMAN GAVRILĂ** elev 22 Sighetu Marmaţiei Maramureş 1952 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1600 **COMAN GHEORGHE** 1601 **COMAN GHEORGHE, I.** 1602 **COMAN ION** 1603 **COMAN MARIN** ţăran Optaşi Olt ucis în torturi 1604 **COMAN MIRCEA** Porumbacu Sibiu 31.10.1953 Jilava executat 1605 **COMAN NEAGU** muncitor 45 Lucăceşti-Moineşti 28.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1606 **COMAN NICOLAE** 1607 **COMAN ŞTEFAN** elev Silişte Maramureş 1950 Târgşor ucis prin detenţie 1608 **COMAN VASILE** elev 1953 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1609 **COMANIŢĂ ERMIL** Bucureşti ucis prin detenţie 1610 **COMANOV LIUBA** Diniaş Timiş 1951-1956 Schei Ialomiţa decedată în D.O. 1611 **COMĂNCEANU TUDOR** ţăran 67 Petroşani Constanţa 27.11.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1612 **COMĂNDĂŞESCU IUSTINA** ţărancă Stăneşti Argeş ucisă prin detenţie 1613 **COMĂNDĂŞESCU MUCENIC** 79 Stăneşti Argeş 1960 ucis prin detenţie 1614 **COMĂNDĂŞESCU SORIN** Stăneşti Argeş Mt. Făgăraş ucis de securitate 1615 **COMĂNICI ION** 1616 **COMĂNICI NICOLAE** 58 1954 ucis prin detenţie 1617 **COMLOŞAN (?)** 1952 Viziru decedat în D.O. 1618 **COMLOŞAN (?)** 1619 **COMSULEA TĂNASE** elev Făgăraş Braşov 1953 Gherla ucis prin detenţie 1620 **COMŞA (?)** ofiţer Făgăraş Braşov 1951 Jilava executat 1621 **COMŞA GHEORGHE** Mureş Canal ucis prin muncă forţată 1622 **COMŞA IOAN** Târgu Mureş 06.03.1958 decedat în vagon dubă 1623 **COMŞA ION** 1624 **COMŞA MERCEDES** Sibiu Mislea ucisă prin detenţie 1625 **COMŞIE IOAN** 1626 **CONCEATU ION** ţăran 34 Viişoara Constanţa 23.03.1950 Piteşti ucis de securitate 1627 **CONCESCU GHEORGHE** 1628 **CONDEESCU DUMITRU** 1629 **CONDEESCU GRIGORE** 59 28.07.1957 Gherla ucis prin detenţie 1630 **CONDEESCU MARIUS** 1631 **CONDEESCU MIHAI MIŞU** comandor 1958 Văcăreşti ucis prin detenţie 1632 **CONDREA CRISTEA** 1633 **CONDREA DUMITRU** 1634 **CONDREA NICOLAE** 66 Constanţa 01.03.1963 Aiud ucis prin detenţie 1635 **CONDRICI DUMITRU** 72 1959 1636 **CONDRUZ OPREA** ţăran 48 Ulmu Brăila 03.07.1951 Capu Midia ucis prin muncă forţată 1637 **CONDURACHE GHEORGHE** 59 17.05.1957 Gherla ucis prin detenţie 1638 **CONDURACHI IOAN** 75 1963 1639 **CONOPAN ROMAN-ROMULUS** 1640 **CONSTACHE ION** 1641 **CONSTANT NICOLAE** student 25 Bădeşti 07.01.1950 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1642 **CONSTANTIN CONST.** general Aiud ucis prin detenţie 1643 **CONSTANTIN DAVID** poliţist 1957 Văcăreşti ucis prin detenţie 1644 **CONSTANTIN GHEORGHE** 1645 **CONSTANTIN ILIE** comerciant 44 Lugoj Timiş 10.09.1947 Aiud ucis prin detenţie 1646 **CONSTANTIN IOAN** 1647 **CONSTANTIN ION** ţăran 24 Nistoreşti Constanţa 10.03.1950 Timişoara decedat în vagon dubă 1648 **CONSTANTIN ION, A.** 1649 **CONSTANTIN LENUŢA** ţărancă Năeni Buzău Mislea ucisă prin detenţie 1650 **CONSTANTIN NICOLAE** ţăran 47 Perieţi Ialomiţa 21.04.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1651 **CONSTANTIN TILICĂ** 1652 **CONSTANTIN TOMA** inginer 30 Oradea 27.07.1950 Aiud ucis prin detenţie 1653 **CONSTANTIN VICTOR** student Craiova Baia Sprie ucis prin muncă forţată 1654 **CONSTANTIN VICTOR** căruţaş 31 Buzău 02.04.1947 Aiud ucis prin detenţie 1655 **CONSTANTINESCU (?)** primar Valea Rea Constanţa 1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1656 **CONSTANTINESCU (?)** medic Craiova 10.1947 Craiova ucis prin detenţie 1657 **CONSTANTINESCU ALEXANDRU** 53 1952 1658 **CONSTANTINESCU ALEXANDRU, P.** 1659 **CONSTANTINESCU ALEXANDRU, V.** 1660 **CONSTANTINESCU AUREL** inginer Pucheni Prahova Ploieşti ucis în anchetă 1661 **CONSTANTINESCU AUREL** 14.05.1960 Periprava ucis prin muncă forţată 1662 **CONSTANTINESCU BADEA** colonel Craiova ucis prin detenţie 1663 **CONSTANTINESCU CONSTANTIN** ţăran Gornoviţa Gorj 23.07.1953 Craiova executat 1664 **CONSTANTINESCU CONSTANTIN, C.** militar 25.12.1944 Chitila-Ilfov asasinat de sovietici 1665 **CONSTANTINESCU COSTICĂ** 29 1950 1666 **CONSTANTINESCU DUMITRU** 63 07.02.1960 Gherla ucis prin detenţie 1667 **CONSTANTINESCU DUMITRU** învăţător Clinceni Ilfov 1954 Poarta Albă

ucis prin muncă forţată 1668 **CONSTANTINESCU DUMITRU, M.** preot 57 Slobozia Ialomiţa 01.10.1952 Galeşu ucis prin muncă forţată 1669 **CONSTANTINESCU EMIL** student 23 Bârsăneşti Botoşani 08.11.1950 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1670 **CONSTANTINESCU EUGEN** muncitor 40 Craiova 18.05.1950 Aiud ucis prin detenţie 1671 **CONSTANTINESCU FLORIAN** 77 1958 1672 **CONSTANTINESCU GHEORGHE** inginer Iaşi 25.08.1953 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1673 **CONSTANTINESCU GHEORGHE** 71 01.07.1962 Gherla ucis prin detenţie 1674 **CONSTANTINESCU GRIGORE** tehnician 48 Bucureşti 20.12.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1675 **CONSTANTINESCU IANCU, PLETOSU** avocat 73 Buzău 31.12.1952 Peninsula ucis prin muncă forţată 1676 **CONSTANTINESCU IOAN** 65 1958 1677 **CONSTANTINESCU IOAN, A.** ţăran Nistoreşti Constanţa 10.03.1950 Timişoara ucis de securitate 1678 **CONSTANTINESCU ION** preot 55 Poienărei Argeş 18.07.1959 Jilava executat 1679 **CONSTANTINESCU ION** militar 67 Focşani 27.05.1951 Aiud ucis prin detenţie 1680 **CONSTANTINESCU ION** învăţător 48 Vintilă Vodă Buzău 30.11.1948 Lopătari Mânzăleşti ucis de securitate 1681 **CONSTANTINESCU IOSIF** 1682 **CONSTANTINESCU JOIŢA** ţărancă 08.09.1944 Milcoiu-Argeş asasinată de sovietici 1683 **CONSTANTINESCU MARIN** învăţător 50 Coman Tulcea 19.01.1953 Aiud ucis prin detenţie 1684 **CONSTANTINESCU MIHAI** comisar 65 Craiova 1954 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1685 **CONSTANTINESCU NICOLAE** preot Corbşori Argeş 21.07.1959 Jilava executat 1686 **CONSTANTINESCU TANCRED** ministru 79 Cahul Basarabia 14.01.1951 Sighet ucis prin detenţie 1687 **CONSTANTINESCU TELEMAC** 1688 **CONSTANTINESCU VALERIU** medic, colonel 28.10.1944 Bucureşti asasinat de sovietici 1689 **CONSTANTINESCU VASILE** muncitor 23 Brăila 06.06.1947 Aiud ucis prin detenţie 1690 **CONSTANTINESCU VASILE, D.** 1691 **CONSTANTINESCU VICTOR** 1692 **CONTICI DUMITRU** poliţist 41 Fălticeni Suceava 01.04.1951 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1693 **CONŢAN IERONIM** ţăran Coslariu Alba 1950 Coslariu decedat fiind fugar 1694 **COPĂCEANU MARTIN-RICĂ** Teregova Caraş-Severin ucis în anchetă 1695 **COPILU (?)** Mehedinţi 16.01.1950 Jilava executat 1696 **CORACIONI IULIU** 1953 Gherla ucis prin detenţie 1697 **CORBESCU GHEORGHE** 1698 **CORBU GHEORGHE** ţăran {nsurăţei Brăila 09.02.1952 Grindu ucis prin muncă forţată 1699 **CORBU MIHAI** 69 1956 1700 **CORDINOIU ŞTEFAN** ţăran 30.08.1944 Blejoi-Prahova asasinat de sovietici 1701 **CORDOS ION** ţăran 50 Târşolţ Olt 1959 Aiud ucis prin detenţie 1702 **CORDOVAN ISAIA** ţăran 60 Sacusdigiu Arad 1953 Canal ucis prin muncă forţată 1703 **CORDUN VASILE** student Iaşi Târgu Ocna ucis prin detenţie 1704 **CORLAN AUREL** Vladuleni Gorj 31.10.1953 Jilava executat 1705 **CORLAN ŞTEFAN** 1706 **CORLĂŢEANU GHEORGHE** preot Dolj 1961 Periprava ucis prin muncă forţată 1707 **CORMĂNUŞ (?)** preot Bran Braşov 1952 Ocnele Mari ucis prin detenţie 1708 **CORNĂŢEANU DUMITRU** medic Constanţa dispărut în penitenciar 1709 **CORNEA DUMITRU** ţăran 52 Ileni Făgăraş 1951 Braşov executat 1710 **CORNEA IACOB** farmacist Sinca Veche Făgăraş 11.1950 Sinca Veche s-a sinucis la arestare 1711 **CORNEA IOSIF** 1712 **CORNEA MARCEL** student Sinca Veche Făgăraş 07.10.1950 Părău ucis de securitate 1713 **CORNEA MARCU** 1714 **CORNEA RADU** general Jilava ucis prin detenţie 1715 **CORNEANU PETRE** 1716 **CORNECI CONSTANTIN** 1717 **CORNELIA GHEORGHE** 1718 **CORNEŞTEANU ION** miner 42 Baia Sprie Maramureş 23.07.1950 Aiud ucis prin detenţie 1719 **CORNICIOIU GRIGORE** 69 1952 1720 **COROAMĂ DUMITRU** general 1957 Văcăreşti ucis prin detenţie 1721 **CORODEANU NICOLAE** 1722 **COROI ALEXANDRU** primar 1954 Canal ucis prin muncă forţată 1723 **COROI GAVRILĂ** Bistra Maramureş ucis prin detenţie 1724 **COROI IULIU** învăţător Munţii Apuseni decedat fiind fugar 1725 **COROIU ALEXANDRU** avocat 63 Dej Cluj 26.03.1953 Peninsula ucis prin muncă forţată 1726 **COROPIŢĂ MARIN** poliţist Bucureşti 21.03.1961 Gherla ucis prin detenţie 1727 **CORSEU CONSTANTIN** 1728 **COSICOV VASILE** Basarabia U.R.S.S. decedat în lagăr 1729 **COSLINSCHI GHEORGHE** amiral 60 Bucureşti 30.04.1950 Aiud ucis prin detenţie 1730 **COSMA (?)** Salcia ucis prin muncă forţată 1731 **COSMA ALEXANDRU** ofiţer av. Oşlobeni Neamţ 12.1953 Târpeşti ucis în luptă 1732 **COSMA CONSTANTIN** militar 16.10.1944 Bucureşti asasinat de sovietici 1733 **COSMA DUMITRU** 1734 **COSMA IOAN** 1735 **COSMA ION** învăţător Apa Satu Mare 31.10.1953 Jilava executat 1736 **COSMA LUDOVIC** 1959 Gherla ucis prin detenţie 1737 **COSMA PARTENIE** plutonier 35 Lişa Făgăraş 11.1951 Braşov executat 1738

COSMA RADU 1739 **COSMA TEODOR** 1740 **COSMA VASILE** 1741 **COSMICI MARIN** ţăran Bănila pe Siret Siberia decedat în lagăr 1742 **COSMINEANU GHEORGHE** 1743 **COSTACHE ALEXANDRU** muncitor 63 Ploieşti 23.12.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1744 **COSTACHE NICOLAE** 1745 **COSTACHE TRAIAN** Vălcăneşti Prahova 1960 Galaţi ucis prin detenţie 1746 **COSTANDACHE HRISTIAN-VIRGIL** 66 1959 1747 **COSTĂCHESCU VASILE** 1748 **COSTEA (?)** ţăran Dobrogea 1952 Peninsula ucis prin muncă forţată 1749 **COSTEA EUGEN** funcţionar 47 Bucureşti 19.12.1958 Aiud ucis prin detenţie 1750 **COSTEA IANCU** ţăran Şipotele Constanţa 19.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1751 **COSTEA IOAN** funcţionar 56 Bucureşti 22.02.1960 Gherla ucis prin detenţie 1752 **COSTEA ION** comerciant 32 Florica Buzău 1953 ucis prin detenţie 1753 **COSTEA IOSIF** avocat Bucureşti ucis prin detenţie 1754 **COSTEA NICOLAE** ţăran 57 Tomnatec Timiş 20.05.1952 Peninsula ucis prin muncă forţată 1755 **COSTEA PAVEL** 1756 **COSTESCU (?)** soţie comand. Constanţa Mislea ucisă prin detenţie 1757 **COSTESCU GRIGORE** 1758 **COSTESCU HARALAMBIE** Bucureşti 1954 Făgăraş ucis prin detenţie 1759 **COSTICĂ GHEORGHE** ţăran 49 Frunteşeni-Bârlad Vaslui ? 02.02.1952 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1760 **COSTICĂ IOAN** ţăran 45 Cricov-Craiova Dolj ? 26.11.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1761 **COSTICĂ ZAMFIR** 1762 **COSTIL TOADER** ţăran 46 Ulmu-Rădăuţi Suceava ? 10.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1763 **COSTIN GHEORGHE** viticultor 57 Panciu 15.04.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1764 **COSTIN IOAN** şef local Piatra Olt Olt 21.05.1949 Craiova ucis în anchetă 1765 **COSTIN ION** ţăran Nistoreşti Constanţa 06.07.1949 Timişoara ucis de securitate 1766 **COSTINAR ION** 1767 **COSTINESCU ION** medic Bucureşti 1951 ucis în anchetă 1768 **COSTINESCU MIRCEA** 1769 **COŞEREANU IACOB** 1770 **COŞERIU GHEORGHE** plutonier 31 Arad 01.01.1953 Baia Sprie accident in muncă forţată 1771 **COŞMELIE MARIA** 1772 **COŞULEANU CONSTANTIN** 1773 **COTAN ION** 1952 Gherla ucis prin detenţie 1774 **COTEA NICOLAE** ţăran Tomnatec 20.05.1952 Peninsula ucis prin muncă forţată 1775 **COTEANU ŞTEFAN** preot 47 Babele 10.04.1959 Gherla ucis prin detenţie 1776 **COTEŢ PETRE** 1777 **COTIUGĂ IOAN** 1778 **COTNĂREANU AUREL** turnător 36 27.09.1956 Aiud ucis prin detenţie 1779 **COTNĂREANU PETRU** 1780 **COTOC NICOLAE** 1781 **COTOI PETRRE** militar 16.10.1944 asasinat de sovietici 1782 **COTOILĂ MITICĂ** 1783 **COTRUŞ VASILE** magistrat 1962 Aiud ucis prin detenţie 1784 **COŢA GAVRILĂ** ţăran Miceşti Cluj 1944 Miceşti-Turda asasinat de sovietici 1785 **COŢOC NICOLAE** ţăran 66 Pereţ Ilfov 18.02.1959 Aiud ucis prin detenţie 1786 **COŢOFAN VASILE** 75 1962 1787 **COŢOIU ROMULUS** primar, avocat 46 Arad 1952 Canal ucis prin muncă forţată 1788 **COVACI ALEXANDRU** muncitor 38 Arad 03.04.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1789 **COVACI BENIAMIN** 1951 Gherla ucis prin detenţie 1790 **COVACI BENIAMIN, P.** 1791 **COVACI DIONISIE** 1792 **COVACI GEZA** 1793 **COVACI ION** 57 24.02.1952 Gherla ucis prin detenţie 1794 **COVACI TOADER** ţăran 31 Budeşti Maramureş 25.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1795 **COVACS GEZA** 1958 Gherla ucis prin detenţie 1796 **COVRIG GHEORGHE** ţăran 53 Tudora Botoşani 12.12.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1797 **COZLOVSCHI VALERIAN** ţăran Bucovina ucis de securitate 1798 **COZMA CONSTANTIN** pictor 40 Bucureşti 04.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forţată 1799 **COZMA DUMITRU** militar 17.10.1944 Militari-Ilfov asasinat de sovietici 1800 **COZMIN CARP** ţăran 42 Basarabia 1949 ucis prin detenţie 1801 **CRACIUC IONEL-ANDREI** 1802 **CRAFCIUC ŞTEFAN** 52 08.01.1960 Gherla ucis prin detenţie 1803 **CRAIU IOACHIM** 25 1950 1804 **CRAP IULIAN** ţăran 46 Boscătani Botoşani 04.11.1947 Aiud ucis prin detenţie 1805 **CRAVĂŢ IOAN** 1806 **CRĂCIUN (?)** director BNR 10.1950 ucis prin detenţie 1807 **CRĂCIUN AURICA** 16 Silieştea Teleorman 07.07.1950 V.Glavacioc ucisă de securitate 1808 **CRĂCIUN DUMITRU** ţăran 28 Vadu Roşca Vrancea 04.12.1957 Vadu Roşca ucis de securitate 1809 **CRĂCIUN DUMITRU** 71 1956 1810 **CRĂCIUN DUMITRU, A.** ţăran 53 Cosna Suceava 30.06.1957 Aiud ucis prin detenţie 1811 **CRĂCIUN DUMITRU, I.** 1812 **CRĂCIUN GHIŢĂ** ţăran Batâr Bihor 1949 Batâr ucis de securitate 1813 **CRĂCIUN ILIE** 1814 **CRĂCIUN IOAN** Arad ucis de securitate 1815 **CRĂCIUN ION** 21 Zinuţi Dolj 16.04.1953 5 Culme ucis prin muncă forţată 1816 **CRĂCIUN IOSIF** 39 05.10.1951 Gherla ucis prin detenţie 1817 **CRĂCIUN IOSIF** ţăran 45 Neamţ 1957 Vrancea ucis de securitate 1818 **CRĂCIUN RADU** Nereju Vrancea 26.10.1950 Monteoru Nereju ucis de securitate

1819 **CRĂCIUN STROE** țăran 29 Vadu Roşca Vrancea 04.12.1957 Vadu Roşca ucis de securitate 1820 **CRĂCIUN TEODOR** 07.1950 ucis la frontieră 1821 **CRĂCIUN TEODOR** țăran 49 Vadu Roşca Vrancea 04.12.1957 Vadu Roşca ucis de securitate 1822 **CRĂCIUNESCU ILIE** 60 1960 1823 **CRĂCIUNESCU MIRCEA** avocat Roman 1950 Piteşti ucis în "reeducare" 1824 **CRĂCIUNESCU PETRE** ospătar 42 Bucureşti 03.05.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1825 **CRĂESCU CONSTANTIN** 55 1961 1826 **CRÂNGAŞU MARIN** țăran 49 Oltenița Călăraşi 05.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1827 **CREANGĂ ION** avocat Bucureşti ucis prin detenție 1828 **CRESU GHEORGHE** funcționar 34 Sinoe Constanța 20.03.1950 Piteşti ucis de securitate 1829 **CREȚ VASILE** 1830 **CREȚIU VALERIU** student 24 Someş Sălaj 02.02.1950 Aiud ucis prin detenție 1831 **CREȚOIU VASILE** general Fălciu Vaslui Aiud ucis prin detenție 1832 **CREȚU CORNELIU** 44 1949 1833 **CREȚU GHEORGHE** general ucis prin detenție 1834 **CREȚU GHEORGHE, GH.** țăran 61 Buhuşi Bacău 10.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1835 **CREȚU IOAN** 1836 **CREȚU ION** comisar Târgu Neamț Neamț ucis prin detenție 1837 **CREȚU MARIN** preot 52 Zoița Râmnicu Sărat 04.02.1953 Capu Midia ucis prin muncă forțată 1838 **CREȚU RADU** 1839 **CREȚU VALERIU** 1840 **CREȚU VASILE** țăran 33 Ştefan Vodă 05.02.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1841 **CREȚULESCU NECULAE** 34 1959 ucis prin detenție 1842 **CREVENCIUC SAVA - SAVINEȚ** țăran Sucevița Suceava 1949 Ursoaia Stulpicani ucis de securitate 1843 **CRIHAN NICOLAE** 1844 **CRIHAN PANAIT** prof. univ. 59 Moldoveana Galați 21.01.1952 Târgu Ocna ucis prin detenție 1845 **CRIJANOVSCHI PETRE** țăran Puțila pe Ceremuş 16.11.1959 Gherla ucis prin detenție 1846 **CRINU HORIA** student 32 Stăneşti Argeş 10.1959 Gherla ucis prin detenție 1847 **CRISTACHE IONIȚĂ** 1848 **CRISTACHE MARIN** ofițer 1954 Jilava ucis prin detenție 1849 **CRISTEA (?)** elev Bucureşti Târgşor ucis în anchetă 1850 **CRISTEA AUREL** țăran Avram Iancu Alba 1952 Avram Iancu ucis de securitate 1851 **CRISTEA DUMITRU** 1852 **CRISTEA EMIL** 24 Vadu Roşca Vrancea 04.12.1957 Vadu Roşca ucis de securitate 1853 **CRISTEA ENUȚ - RADU** 45 Basarabia 13.06.1946 U.R.S.S. decedat în lagăr 1854 **CRISTEA GRIGORE** muncitor 43 Bucureşti 19.01.1953 5 Culme ucis prin muncă forțată 1855 **CRISTEA GRIGORE** țăran 44 Blăgeşti Iaşi 19.03.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forțată 1856 **CRISTEA ION** țăran 34 Mânăştur Severin 07.10.1950 Gherla ucis în "reeducare" 1857 **CRISTEA ION** țăran Cetea Alba 05.04.1950 (Cetea) decedat in munți 1858 **CRISTEA ION** 31 03.01.1952 Gherla ucis prin detenție 1859 **CRISTEA IORDACHE** 61 1960 1860 **CRISTEA NICOLAE** colonel 1957 asasinat de sovietici 1861 **CRISTEA OCTAVIAN** elev ucis prin detenție 1862 **CRISTEA PETRE** 1863 **CRISTEA RADU** 1864 **CRISTENIUC LEON** 1865 **CRISTESCU EUGEN** şef S.S.I. 55 Bucureşti 14.06.1950 Jilava ucis prin detenție 1866 **CRISTESCU GHEORGHE** țăran Plugova-Orşova 29.10.1950 Domaşnea ucis în luptă 1867 **CRISTESCU GHEORGHE (GOGU)** țăran Plugova Caraş-Severin 29.10.1950 Banta ucis în luptă 1868 **CRISTESCU ILIE (VOICA)** țăran Domaşnea Caraş-Severin 08.02.1949 Domaşnea Cr. Stânei ucis de securitate 1869 **CRISTESCU MARIA** profesoară Curtea de Argeş Argeş ucisă prin detenție 1870 **CRISTESCU MIHAI** funcționar 70 Titu Dâmbovița 07.01.1953 Peninsula ucis prin muncă forțată 1871 **CRISTESCU MIHAI** 65 1953 Gherla ucis prin detenție 1872 **CRISTESCU ŞTEFAN** avocat 43 Brăila 1949 Galați ucis prin detenție 1873 **CRISTESCU VASILICA** 1874 **CRISTEȚ (?)** Giulvăz Timiş 06.1951 în timpul tr. spre D.O decedată în D.O. 1875 **CRISTIANA MIRCEA** 1876 **CRISTINCIUC LEON** funcționar 41 Lugoj Timiş 02.05.1950 Aiud ucis prin detenție 1877 **CRISTMAN FILIP** 11.03.1960 Gherla ucis prin detenție 1878 **CRISTODULO LUIGI** farmacist Ploieşti 1958 Periprava ucis prin muncă forțată 1879 **CRISTOF GHEORGHE** student Bucureşti 06.1953 Jilava executat 1880 **CRIŞAN (?)** țăran Mt. Apuseni 1949 Mt. Apuseni ucis de securitate 1881 **CRIŞAN DORIN** 1882 **CRIŞAN EUGEN** muncitor 32 Ocna Mureş Mureş 05.05.1957 Cluj ucis de securitate 1883 **CRIŞAN GAVRILĂ** 1884 **CRIŞAN GHEORGHE** țăran Mireşul-Mare Satu Mare ucis în anchetă 1885 **CRIŞAN GHEORGHE** țăran Micești Cluj 1944 Micești-Turda asasinat de sovietici 1886 **CRIŞAN ION** învățător

38 Filea de Jos Cluj 29.05.1949 Cluj ucis de securitate 1887 **CRIŞAN NICOLAE** muncitor 65 Timişoara 27.02.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1888 **CRIŞAN PARASCA** ţărancă Miceşti Cluj 1944 Miceşti-Turda asasinată de sovietici 1889 **CRIŞAN PĂTRU** ţăran Lăstuni Vrancea 08.09.1950 Sibiu ucis de securitate 1890 **CRIŞAN RADU** 1891 **CRIŞAN ROMULUS** 1892 **CRIŞAN VASILE** ţăran 50 Poşaga Alba 04.08.1958 Gherla executat 1893 **CRITANOVSCHI PETRU** 1959 Gherla ucis prin detenţie 1894 **CRIVEANU MIRCEA** ofiţer Craiova Aiud ucis prin detenţie 1895 **CROITORU ALEXANDRU** Şopârleşti Teleorman ? 08.07.1950 Şopârleşti ucis de securitate 1896 **CROITORU DIEDU** Pui Hunedoara 22.06.1949 Pui ucis de securitate 1897 **CROITORU ION** 50 Basarabia 1946 U.R.S.S. decedat în lagăr 1898 **CROITORU ION** 65 1961 1899 **CROITORU NICOLAE** 1900 **CRUCEANU IRINA** 1901 **CRUCEANU TEODOR** ţăran 26 Bucovina 1949 Suceava executat 1902 **CRUCEANU VICTOR** ţăran 21 Bucovina 1949 Suceava executat 1903 **CRUDU PAVEL** 58 Basarabia 1946 U.R.S.S. decedat în lagăr 1904 **CSABA ALEXANDRU** avocat 52 Baia Mare Maramureş 20.12.1952 Galeşu ucis prin muncă forţată 1905 **CSACK LADISLAU** 1906 **CSECSEI NAGY** 1907 **CSELENYI AMBROZIE** 51 30.10.1953 Gherla ucis prin detenţie 1908 **CSENDES ANDREI** 55 1964 1909 **CSERGO VILMOŞ** 65 1953 1910 **CSIKI ION** funcţionar 44 Arad 18.07.1950 Aiud ucis prin detenţie 1911 **CSIPKES IACOB** 1912 **CSOMA LUDOVIC** 40 07.07.1959 Gherla ucis prin detenţie 1913 **CSONGVAY IOAN** 1914 **CSORDAS FRANCISC** 1915 **CSURA GASPAR** 23 1948 1916 **CSUTAC (?)** 1960 Grindu ucis prin muncă forţată 1917 **CUC MIHĂILĂ** ţăran 61 Ceanu Mare Cluj 08.08.1949 Dealu Cracosa ucis de securitate 1918 **CUCIUREA ILARION** ţăran Frătăuţii Noi Suceava 07.08.1949 Frătăuţii Noi ucis de securitate 1919 **CUCU (?)** (fiul) Vrancea 1950 Focşani ucis în anchetă 1920 **CUCU (?)** (tatăl) Vrancea 1950 Focşani ucis în anchetă 1921 **CUCU GHEORGHE** muncitor Dumitreşti Vrancea 08.09.1950 Lăstuni ucis de securitate 1922 **CUCU GRIGORE** 1923 **CUCU ILIE** muncitor 63 Jimbolia Timiş 11.08.1953 Aiud ucis prin detenţie 1924 **CUCU IOAN** ţăran 48 Băneasa Constanţa 13.04.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1925 **CUCU ION** muncitor 67 Dumitreşti Vrancea 05.04.1963 Gherla ucis prin detenţie 1926 **CUCU MIHAI** 1927 **CUCU MIRCEA GHEORGHE** student 26 Iaşi 22.05.1950 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1928 **CUCU NEAGU** ţăran Dumitreşti Vrancea 08.09.1950 Lăstuni ucis de securitate 1929 **CUCU NICOLAE** 69 1946 1930 **CUCU PARASCHIV** Dumitreşti Vrancea Caransebeş ucis prin detenţie 1931 **CUCUI ANGHEL** 1932 **CUCURUZ ARCADIE** şef staţie 30 Voslăveni Harghita 1950 Col. Rosetti ucis prin muncă forţată 1933 **CUDALBU ION** inginer Bucureşti 21.02.1951 Jilava executat 1934 **CUDISOV (?)** ţăran 58 Tulcea 1952 Gherla ucis prin det. 1935 **CUDLEA DUMITRU** 1936 **CUDRIEW TEODOR** 1953 Gherla ucis prin det. 1937 **CUIBAN ANTON** 53 Basarabia 1946 U.R.S.S. decedat în lagăr 1938 **CUJBĂ CONSTANTIN** ţăran (Bucovina) 1950 Suceava executat 1939 **CULEA NICOLAE** 1940 **CULEA VASILE** 18.06.1959 Gherla ucis prin det. 1941 **CULICĂ FLOREA** 1942 **CULIŢĂ VASILE** muncitor 40 Stolniceni Iaşi 23.04.1952 5 Culme ucis prin muncă forţată 1943 **CUPRIEV TEODOR** Basarabia 1953 Gherla ucis prin det. 1944 **CURCĂ DUMITRU** 68 Hârlău Iaşi 16.03.1961 Aiud ucis prin det. 1945 **CURCĂ ŞTEFAN** 47 Basarabia 1946 U.R.S.S. decedat în lagăr 1946 **CURESCU ION** 1947 **CURESCU VICTOR** ţăran Banat 13.08.1953 Caransebeş executat 1948 **CURIAC AMBROZIE** 1949 **CURIAC CORNEL** 1950. **CURTEANU CONSTANTIN** 1951 **CURTU MELANIA-ROZALIA** 1952 **CURŢILĂ GHEORGHE** elev 22 Cristeşti 17.10.1951 Târgu Ocna ucis prin detenţie 1953 **CUŞA CONSTANTIN** 44 Medgidia Constanţa 15.12.1961 Aiud ucis prin detenţie 1954 **CUŞA IANCU-CIOCICĂ** ţăran Beidaud Tulcea 07.1949 Constanţa ucis în anchetă 1955 **CUŞA LEONIDA** ţăran 53 M. Kogălniceanu Constanţa 06.06.1960 Aiud ucis prin detenţie 1956 **CUŞUŢĂ IOAN** prefect 65 Dumbrăveni 1952 Făgăraş ucis prin det. 1957 **CUZA GHEORGHE** prof. univ. 54 Iaşi 14.09.1950 Aiud ucis prin det. 1958 **CUZENCU PETRE** şofer 33 Dorneşti Suceava 11.05.1953 Poarta Albă ucis prin muncă forţată 1959 **CUZMA ILIE** ţăran 65 Moşniţa Veche Timiş 29.07.1953 5 Culme ucis prin muncă forţată 1960 **CUZNEŢOV MIRCEA** 28 1960 1961 **CZIKALA LASZLO** 38 1950

OMUL CREȘTIN

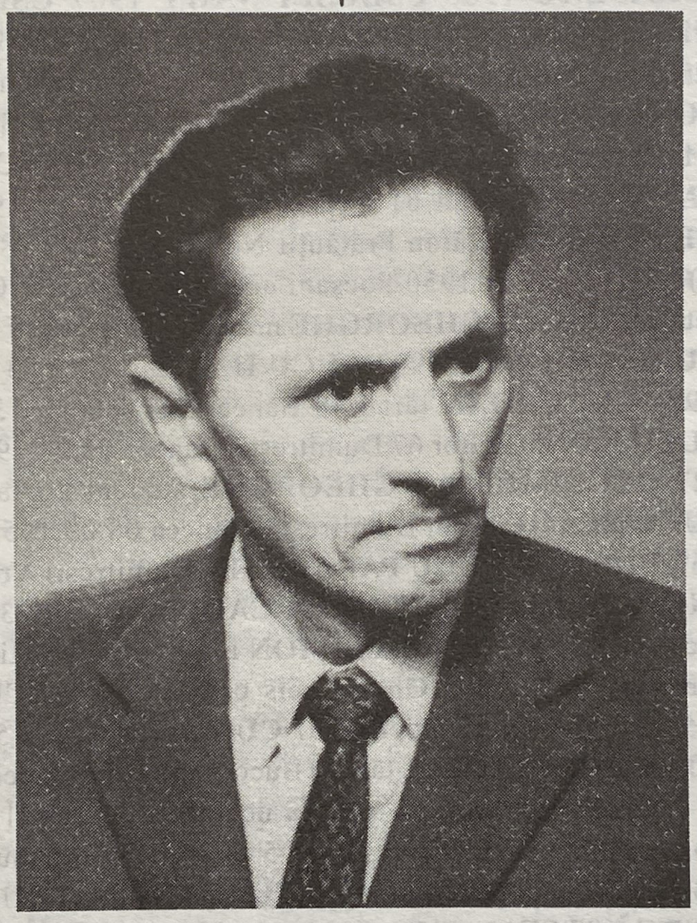

MARIN NEDIN

MARIN NAIDIM !

PREZENT !

În ziua de 23 noiembrie am păşit pentru ultima oară alături de fratele nostru de cruce şi camaradul nostru, Marin Naidim, pe care l-am condus până la groapa care îl aştepta la capătul drumului fără de întoarcere.

Născut la 25 martie 1922 în comuna Râmniceni din ţinutul legendar al Vrâncioaiei, a trecut cu succes clasele cursului primar, având la bază şi educaţia celor şapte ani de acasă, în care a învăţat de la părinţii săi să se roage lui Dumnezeu, să iubească şi să respecte pe cei din familie şi să ajute pe cei în suferinţă.

Ajuns la şcoala pedagogică din Buzău a intrat în mod firesc în Frăţia de Cruce, ajungând în cele din urmă la şefia acesteia.

Idealul său de a deveni dascăl i-a fost curmat în 1941 când, după lovitura de stat din ianuarie, generalul Antonescu a declanşat acţiunea de arestare atât a legionarilor cât şi a fraţilor de cruce. În baza sentinţei Tribunalului Militar care l-a judecat a primit o condamnare de 25 de ani muncă silnică.

În universul concentraţionar, impus sutelor de mii de români de către comunismul neiubitor de Dumnezeu, de Patrie şi de familie, univers în care Marin Naidim a fost obligat să mai trăiască aproape douăzeci de ani, a găsit tăria, asemenea altor camarazi ca : Virgil Maxim, preotul Costică Voicescu, Valeriu Gafencu, Costache Oprişan şi încă mulţi alţii -care îl aşteaptă acolo sus unde drepţii se odihnesc- să treacă biruitor peste Muntele suferinţei, prin Pădurea cu fiare sălbatice şi prin Mlaştina deznădejdii.

De acum, el păşeşte în rând cu cei ce au rămas, fiindu-le călăuză pe asprul drum al trăirii legionare.

Dumnezeu să-l primească între cei iubiţi ai Săi, iar pe noi să ne miluiască după mare mila Sa.

Decebal Voica

DESPRE

MIRON COSTIN ŞI ISTORIA NEAMULUI SĂU

ÎN CARE DAN HORIA MAZILU ARATĂ...

Cum gândul lui Miron Costin (gând ce "va birui" mai târziu) la începutul anilor 70 ai secolului al XVII-lea era – ne-o spune chiar el în predoslovia celui mai întins text bibliografic în româneşte pe care ni l-a lăsat – de a da o istorie a Moldovei (şi a tuturor românilor) "de la începuturi", este de crezut că în "bibliografia"care figurează în deschiderea *Letopiseţului Ţării Moldovei de la Aaron-vodă încoace, de unde este părasitu de Ureche, vornicul de la Ţara-de-Gios* ("Bonfin …latin", "Dionu…latin", "Topeltin, ungur", Cromer, au scris lătineşte, "Dlugoş lătineşte", "Stricovschi Litfan, leşeşte", "Piaseţchii, vlădicul de Premislia, lătineşte", "Bilschi (şi) Marţin Paşcovschii…leşeşte", ultimii doi fiind "istoricii leşeşti pre carii au urmat răpăosatul Ureche vornicul") sunt enumerate, în bună măsură, izvoarele proiectatului Letopiseţ. În cronica menită să continue lucrarea lui Ureche (a cărei realizare i se pare de primă urgenţă), Costin a utilizat cu siguranţă o scriere a lui Pawel Piasecki (Piasecius), episcop de Camenița şi apoi de Przemys'l, intitulată *Chronicon gestorum in Europa singularium* (Cracovia - 1645, 1646 şi 1648, ani când Costin se afla în Polonia şi Amsterdam -1649). A apelat, probabil, şi la alte izvoare polone (pot fi bănuite unele informaţii luate din poemul lui Heronim (Jarosz) Otwinowschi, *Expediţia periculoasă, dar fericită, a oştirii măriei sale regelui… în Muntenia*, descriere adevărată, dar nu din ediţia apărută in 1601, la Cracovia, ci utilizând versiunea intercalată de Marciu Paszkowski în traducerea cronicii lui Guagnini, şi din poemele istorice ale lui Samuel Twardowski, *Razboiul civil …, Przewazna Legacja Krzystofa Zbaraskiego i Wtadyslaw IV* , ca şi la *Origenes et occasus Transsylvanorum* a sasului Laurenţiu Toppeltin, lucrare din care a şi tălmăcit o parte sub titlul *Istoria de Crăiia Ungurească*. Chiar dacă declaraţia de stimă faţă de istoricul obiectiv şi nepărtinitor (care scrie *"nici unei părţi nefăţărindu, că nemica nu strică credinţa aşe celora ce scriu letopiseţele ca făţărîia, cîndu veghe voia unuia şi coboară lucrul cu hula altuia"*) ar putea fi suspectată în ipostaza de "profesiune de credinţă" tocmai pentru că Miron Costin se dă exemplu pe sine (*"noi, măcară că am hi datori cu pomenire lăudată mai multu lui Ştefan-vodă, de la carele multă milă am avut, decât lui Vasilie-vodă, de la carele multă urgie părinţii noştri au petrecut, iară dreptatea socotindu, nu poci scrie într-altu chip"*), "discursul intermediar", cel purtat între autor şi sursele de tot felul, îl arată pe cronicarul român a fi fost mereu în căutarea adevărului. Amendează prin mici şfichiuiri din care nu lipseşte o ironie subţire *("de nu-i laudă"*) relatări ce depăşesc verosimilul, se îndoieşte, corectează atunci când ştirea contravine veridicului *("Este şi această laudă în Letopiseţul lor* (polonez, n.n.), *cum acela Cohanschii cu soliia lui au mazilit pre Ştefan-vodă Tomşea, ce nu ştiu cum s-ari prinde acestu lucru, că amu era domnu Radul-vodă în locul Tomşei-vodă, cîndu au trecut Cohanschii la împărăţie"*). Cu destulă circumspecţie priveşte cronicarul şi informaţiile ce-i sosesc din depozitele oralităţii ca şi din textele „contaminate"de tiparele aceleiaşi oralităţi, de felul cărţilor populare; exemplul său este mincinoasa *Alexandrie* ori din tradiţiile păstrate în casele boiereşti. Din aceste izvoare, imposibil

de controlat, vine un "portret" teribil al doamnei lui Ieremia Movilă. Costin îl transcrie, dar își ia cuvenitele rezerve: *"La această ocară au sositu casa lui Ieremia-vodă şi poate hi pentru răutățile ei, că era o fămeie răpitoare, precum spunu, şi de vreme ce au otrăvit pe cumnatu-său, pre Simion-vodă (de va hi aşa), şi de frica lui Dumnedzău depărtată"*. Pentru anii de după 1653, momentul întoarcerii în Moldova, şi până în 1661, când se opreşte firul istorisirii sale, Costin n-a mai fost nevoit să cerceteze scrierile altora. Letopisețul se transformă acum în "memorii", autorul își semnalează (cu destulă precauție şi discreție aş zice, căci era preocupat de propria-i "imagine") prezența în evenimente (*"Eram pururea în casă eu la Iordachie vistiernicul..."; "La leşi încă nu m-am trimis pre mine, la starostele de Cameniță..."; "cât de atuncea ştiu îmbogățiți pre câțiva hotinceni"* etc.) sau ne lasă să o bănuim (căci transcrie discuții la care slujise chiar el drept traducător), manevrează oricum cu multă uşurință: *"Aşea şi noaă, iubite cetitoriule, cu mult mai pre lesne a ne scrie de aceste vremi, în care mai la toate ne-am pribegit singuri..."*

Care este perspectiva din care analizează Costin, în letopisețul său, investit cu limpezi valențe educative (*"să hie de învățătură, ce ieste bine şi ce ieste rău şi de ce-i să să ferească şi ce va urma hie cine"*), rostogolirea acestor *"cumplite vremi de acmu, în care toate primejdiile acestui pământu covîrşite sîntu?"* Indiscutabil, aceea a marelui aristocrat, a exponentului autorizat al marii boierimi, clasă care începuse să piardă controlul necontestat până atunci, în luarea marilor decizii. S-a vorbit - şi cred că nu fără oarecare dreptate - de nişte "limite de clasă" ale acestei perspective şi pe seama lor au fost puse, in genere, atât neputința istoricului de a întrezări o posibilă desfăşurare a evenimentelor viitoare, cât şi felul în care el suprapune degringolada de lungă durată în care intraseră vechile constante ale sistemului politico-administrativ, şi chiar social, din Moldova (dar şi din Țara Românească) peste soarta poporului în ansamblu. Acest unghi de analiză (corect, în parte, pentru că descifrează un segment al "stării" scriitorului), suprauzitat într-o vreme, lasă însă - păgubitor, cred - în afara sferei de cuprindere pe Costin - gânditorul, pe cărturarul foarte atent la dezbaterile timpului şi aplecat spre meditație pe marginea "subiectelor" furnizate de istorie, pe filosoful aflat deja în posesia unor "explicații" şi "concluzii" privind sinuozitățile drumurilor omeneşti şi ale destinelor colectivităților.

Dintr-o Polonie în care o decădere ireversibilă, pe care istoricul român o sesizează, acoperind aproape toate planurile vieții politice, sociale şi economice, produsese o stare de spirit marcată de un pesimism ce nu întârziase să dea un aer crepuscular producțiilor literaților, Costin se întorsese într-o Moldovă unde confruntările generate de criză erau mult mai dure şi poate mai diversificate (se adaugă presiunea externă), rezultatele fiind însă, în linii mari, aceleaşi. Desigur, marele dregător se referă în lamentațiile sale (ce-i vizează pe domnii apucători – *"O, Moldovă, di ar hi domnii tăi carii stăpînesc în tine, toți înțelepți, încă n-ai peri aşa lesne .Că domniile neştiutoare şi lacome sunt pricina perirei tale..."* - şi pe turcii nesățioşi), la tribulațiile clasei căreia îi aparține prin naştere şi prin insistența cu care a căutat să-şi sporească averea. Conflictele ascuțite ce se succedau neîncetat pe fondul unor efemere şederi pe tron ale unor inşi insignifianți (ce nu pot decât să-l nemulțumească pe istoric prin lipsa lor de relevanță), densificarea valului prefanariot animat de apetituri proaspete şi foarte grăbit în a şi le satisface, amestecul decisiv al asupritorului extern îi făceau pe marii boieri să-şi dea seama că nu este departe timpul când puterea, autoritatea şi influența lor se vor transforma în amintiri.

Ar fi, cred, exagerat să încercăm a descifra (tentativele n-au lipsit însă) în Costin, latifundiarul care sfida *"prostimea"* – deşi nu s-ar putea spune că păstra un calm imperturbabil în momentele când *"nespusă mânia ei se dezlănțuia"*. El operează adesea cu conceptul de țară (referirile la "popor" nu lipsesc nici ele, dar se pare că între aceşti doi termeni nu există, în accepția sa, o deosebire esențială), acordându-i semnificații ce se dezvăluie mai ales în planul politico-național. În analiza întreprinsă de cronicari, multilaterală desigur - amenințarea primordială (în *Poema polonă* el vorbeşte despre *"nemaiauzite scene de tiranie neroniană, prădăciuni şi cruzimi de nepovestit"*) venea din partea asupritorului extern ale cărui

pretenţii materiale erau din ce în ce mai greu de împlinit. Costin este, indiscutabil, exclusivist (exclusivism ce poate fi explicat istoriceşte), nu însă şi exagerat. Tributul, incriminat adesea, mereu mai apăsător, nu era nici pe departe cel mai mare dintre relele ce izvorau din situaţia creată de suzeranitatea Înaltei Porţi. Ţările Române erau supuse unei exploatări economice consecvent guvernate şi concretizate în varii forme. Acestei campanii de secătuire, ce se înăsprea o dată cu scurgerea deceniilor, i se adăuga un pericol mult mai mare, venit din partea aceluiaşi puternic suzeran. Era primejdia care ameninţa de secole neamul românesc şi pe care vitejia poporului, împletită întâi cu îndrăzneala, apoi cu abilitatea politică ale unui şir de domni, reuşise să o anihileze în bună parte. Cărturarul patriot a înţeles, poate mai bine decât voievozii şovăielnici pe care i-a contemplat ca istoric ori cărora le-a fost contemporan, renăscuta iminenţă a acestei ameninţări. Undeva, în cronica sa, Ion Neculce, mare admirator de altfel al lui Miron Costin, reproduce vorbele pe care, potrivit tradiţiei, cutezătorul boier român le-ar fi spus, în 1672, marelui vizir Kupruli, triumfător în războiul de la Cameniţa: *Suntem noi moldovenii bucuroşi să să lăţască* [Imperiul Otoman- n.n.] *în toate părţile cât de mult, iar peste ţara noastră nu ne pare bine să să lăţască.* Această *lăţire* a împărăţiei turceşti, ocuparea definitivă a Moldovei, devenea foarte posibilă în condiţiile de instabilitate politică şi de slăbire tot mai accentuată a potenţialului ei economic. Miron Costin călătorise destul în imperiu şi era, putem presupune, bine informat despre felul cum se desfăşurau lucrurile în ţările ocupate efectiv de turci. Pierderea autonomiei politice ar fi putut avea consecinţe grave pentru însăşi fiinţa naţională a românilor. Perspectiva aceasta îl înspăimântă; aci trebuie căutate, în primul rând, sursele acelui aer tragic, ale apăsătoarei umbre de neîncredere în viitorul nu prea îndepărtat al ţării. O dată cu accentele de pesimism, acute (*"[...] de om avea dzile şi nu va hi pus prea vecinicul sfat puternicului Dumnedzău ţării aceştia ţenchiu şi soroc de sfârşire*), răzbate prin curgerea stăpânită a istorisirii zbuciumul autentic al unui suflet contorsionat de presimţiri amare. Momentele acestea ţes vălul de tensionată nelinişte care subminează aparentul echilibru al demersului epic.

Deznădejdea, uneori violentă, şi lipsa de încredere în viitor pe care Miron Costin le manifestă sunt tipic baroce. Pe de o parte, ele au dat expresie acelui pesimism provocat de şirul dezamăgirilor născute din instabilitatea socială şi politică şi din ameninţările necurmate ce pândeau, iminent, de pretutindeni, iar pe de alta au condiţionat o opţiune importantă în planul rezolvării filosofice a cronicii. Miron Costin a împrumutat *Letopiseţului* reţeaua de idei, judecăţi *încheieri* din poemul *Viaţa Lumii*.

Suit pe piedestalul oficiului său de istoric obiectiv, Miron Costin contemplă *o lume,* cea a Moldovei (pe care, mereu interesat de *hire* încearcă să o descrie nepărtinitor: *"Şi neamul den hirea sa a moldovenilor lacomi la dobândă, hirea neamului lacomă la înoituri"*), înconjurată de alte *lumi* spre care scriitorul aruncă un ochi informat, dovadă că *celălalt*, alteritatea, nu-i erau indiferente, o lume angrenată într-un spectacolul frecvent dependent de "regizorii" din exterior, aducând adesea cu un vălmăşag ce interzice descifrarea ideilor ordonatoare. *"Milele domnilor pot aşedza ţărâle, nemila şi lăcomia fac răsipa ţărâlor"* - încearcă într-un loc cronicarul să identifice calităţile responsabililor lăuntrici, generatoare ale *"bivşugului"* şi *"răssipei"*, ale ordinei şi dezordinei (deşi, în cazul în speţă, *"marea fericire a ţărâi"* procurate de Miron Vodă Barnovschi, altfel harnic ctitor de biserici şi mănăstiri, consta în nişte scutiri acordate curtenilor), chiar dacă ceva mai înainte fusese nevoit să constate că voievozi a căror urcare pe tron era întovărăşită de presupoziţii pozitive (cazul instruitului Radu Mihnea, cel şcolit la Veneţia), puteau produce dezastre: *"Vacurilor de miratu au rămas cum au putut încăpea întru înţelepciunea acelui domn aceia nemilă de ţiară"*. Prin forţa lucrurilor - pe care Costin o ignoră, căutând explicaţii pe palierul unui etic etern - "intervalurile de ordine" (caracterizate prin *"bivşug"*, venirea ţării *"în hirea sa"*, *"umplerea de oameni"*), supravegheate de câte un domnitor pentru care trăsăturile pozitive sunt obţinute lexical prin "negativarea unor negative" (*"nerăpitor, nemândru, nevărsătoriu de sânge"* - am citat din portretul lui Ieremia Movilă), sunt scurte. *"Ce binele pururea este gingaş* - observă oarecum satisfăcut (îl bănuim a fi

avut mereu în minte propria demonstrație) istoricul - *și pentru păcatele oamenilor nu în multă vreme stătătoriu"*.

Există în țesătura Letopisețului numeroase momente de răgaz consacrate meditației, descifrării pricinilor ascunse care distribuie înălțările și căderile omenești. Ordonându-le, cercetătorii (Eugen Negrici, Dumitru Velciu și alții) au constatat că prelungirile concluziilor în plan filozofic ale poemului *Viiața lumii* domină organizarea interioară a intențiilor moralizatoare din *Letopisețul Tărâi Moldovei.* Cugetând asupra lăcomiei omenești (domnitorii fiind, de regulă, cei care îl stârnesc), a lipsei de cumpătare, a netrăiniciei gloriei pământești, a soartei mereu lunecătoare, cronicarul ne oferă, de fapt, cheia dezlegării discursului, căci toate aceste "încheieri" desăvârșesc inspecțiile făcute unor destine (ținta fiind , de obicei, ilustrarea unei precept etic). Aceste finaluri cu mărturisită ambiție apoftegmatică individualizează și comentează, totodată , excelent mai multe "istorisiri pe tema ispășirii", toate niște confirmări ale principiului potrivit căruia orice inadvertență gravă (Costin zice *"păcat"*) reclamă o pedeapsă de neocolit. Pot fi încadrate în această categorie relatările domniei lui Gheorghe Ștefan (înșelător și amator de desfătări exagerate: *"mesele și petrecăniile ceștii domnii de-abiia la o vreo domnie să să hi pribegit, nu fără mare desfrânăciune la lucruri peste măsura curviei"*), a lui Alexandru Iliaș (pentru ale căror aplecări împotriva firii - *"iară domnia mai multu își petrecea cu Batiște Veveli"* - cronicarul află motivări în devierile sexuale ale tatălui aceluia , Iliaș Rareș, care - zice o istorie mai veche - *"au lăsat domnia [...] și au mărsu la soltan Suliman și s-au turcitu, la care întunecarea minții au venitu din desfrânate fapte a curviei"*), a lui Mihnea al III-lea Radu, domn în Țara Românească (*"om fără de nici o frică spre Dumnedzău"*, fără nici un temei, ucigaș al boierilor care se împotriveau planurilor sale de "hainie" față de turci: nutrirea unor astfel de gânduri îl așază - judecata lui Costin consună aici cu cele ale cronicarilor munteni - între "fantastici", *"adecă, buiguitori de gânduri"*) a lui Gaspar Graziani și altele. Gaspar Graziani, adept al metodelor radicale în eliminarea adversarilor, detestă maniera tradițională, practicată cândva de un Lăpușneanu sau mai aproape de un Ștefan Tomșa (din acesta Costin face un sanguinar insațiabil, regizor al unor scene spăimoase: *"Ave un țigan colo, ce să dzice pierzătoriu de oameni, țigan gros și mare la trup. Acela striga de multe ori înaintea lui, arătând pre boieri: << S-au îngrășat berbecii, buni sunt de giunghiat >>. Ștefan - Vodă râde la aceste cuvinte și dăruie bani țiganului"*). Graziani este mai rafinat - el preferă otrava occidentalilor, dar află adversari pe măsură: *"Iară pre Bucioc puseră gând să-l otrăvească și într-o dzi oprindu-l la masă și-au scornit voie bună , închinând la Bucioc cu veselie și au pus de i-au dat otravă. În loc s-au simțit Bucioc otrăvit și s-au sculat de la masă și s-au dus la gazdă, avându ierbi împotriva otravei date de la un doftor priiatin că aștepta el una ca aceasta de la Gașpar- vodă."*

Exemplară pentru ilustrarea meandrelor "soartei nestatornice" este remarcabila nuvelă despre "mărirea și decăderea lui Vasile Lupu", voievodul - observat din apropiere - cu fire mai mult împărătească decât domnească. Destule dintre intențiile și acțiunile ambițiosului domn stârnesc nemulțumirea cronicarului. Incitarea "prostimii" (el era, subteran, *"cap tuturor lucrurilor acestora"*) sub lozinci antigrecești, împotriva domnului legiuit (turburare socială amplă pe care Costin o comentează constatând deteriorarea "ordinei": *"O! nestătătoare și niceodată încredințate lucrurile a lumii, cum vârsteadză toate și turbură și face lucruri împotrivă! Cându cu cale să fie frică celoru mai mici de cei mai mari, iară cursul lumii aduce de este de multe ori celui mai mare de cei mici grije"),* năzuința de a-și întinde stăpânirea asupra Țării Românești (unde voia să-l înscăuneze pe fiu-său, Ion, *"om slab și deznodat și de mini și de picioare"*) și a Transilvaniei, acceptarea ca ginere a prințului lituanian Janusz Radziwilt (legătură care îi prilejuiește autorului un mic "excurs teologic" fondat pe o vădită intoleranță în privința "alterității" confesionale": *"Numai cu ce inimă și sfatu au făcut aceia casă după omu de lege calvinească, care este scornită de un mitropolit de Fiandra de supt ascultarea papei de Râmu, peste legăturile săboarelor cu multe dumnezdăiești minuni legate. Iară calvinul numai pre singure pohtele sale trupești, osebite de sfânta săbornică beserecă,*

au scornitu aceia lege, la care, ca la o lege slobodă, în puţină vreme, au cursu toată Fiandra şi Englitera") sau încuscărirea cu hatmanul căzăcesc Bohdan Hmelniţki (alianţă pe care Costin nu osteneşte a o vesteji: *"Mare netocmală în deopotriva caselor şi a hirelor! Aceasta parte era o domnie de 18 ani şi împărăţiei cu bivşug şi cu cinste sămănătoare, iară cealaltă parte de doi ani ieşită din ţărănie"*) i se par cronicarului devieri de neiertat de la o conduită firească.

Admirabil scriitor, cunoscător al meandrelor existenţiale, în stare să inspecteze psihologii şi să refacă apoi caractere , cronicarul izbuteşte să transforme relatarea conspiraţiei lui Gheorghe Ştefan într-o povestire alertă, cu personaje puternic individualizate. Gheorghe Ştefan, logofătul care dorea tronul , prinde contur în pagină ca un personaj viclean, un actor abil, în stare să joace, cu faţa *"scornită de mare mâhniciune"*, rolul celui aflat în necaz înaintea unui Vasile Lupu peste măsură de credul şi înclinat spre o omenească înţelegere şi compasiune. Ciogoleştii, complicii logofătului, sunt nişte complotişti de slab nivel. La vreme de beţie îşi vădesc uneltirile (fără ca cineva să-i ia în serios), apoi - împanicaţi - se autodivulgă (dându-i în vileag şi pe ceilalţi uneltitori) printr-o misivă care circulă pe căi complicate pentru a ajunge în mâna lui Vasile Lupu. Convins că reacţia lui este tardivă, voevodul îşi permite totuşi să "monteze" (autor al întregii înscenizări fiind Costin - scriitorul, evident) o tragi-comedie minoră, în care serdarul Ştefan, alt conspirator ce ignoră mersul subteran al informaţiilor, este lăsat să joace - cu disperare - rolul "recunoscătorului fidel", morala ţintind, dimpotrivă, să fixeze un portret al "ingratului": *"Şi cum să fie el amestecat în unile ca acelea, spre răul stăpânului său, dzicând cu glas: «Cine au fost, doamne, mai credzutla măriia-ta şi mai cinstit ca mine? Şi m-ai scos den obiele şi den sărac m-ai îmbogăţit» I-au dzis Vasile-vodă: «Aşa ştiu şi eu» Şi i-au dzis să margă să grăiască cu Ciogolea, să audză ce spune Ciogolea spătarul."*

Prăbuşirea lui Vasile Lupu, ce îşi află sugestive alăturări în marile deteriorări tectonice, are, în întruchiparea dată de cronicar, dimensiuni colosale şi un "aer" definitiv (spre sublinierea mereu căutatei "pilde"):

"Precum munţii cei înalţi şi malurile cele înalte, când să năruiesc de vreo parte, precât sunt mai înalţi, pre atâta şi durăt fac mai mare, când să pornescu, şi copacii cei înalţi mai mare sunet fac, când să oboară, aşa şi casele cele înalte şi întemeiate cu îndelungate vremi, cu mare răzsipă purceg la cădere, când cad. Într-acesta chip şi casa lui Vasilie-vodă, de atâtea ai întemeiată, cu mare cădere şi răzsipă şi apoi şi la deplină stângere au purces de atuncea".

În multe locuri *Letopiseţul* mărturiseşte această atitudine a autorului său, nutrită constant de un mănunchi de convingeri privind rosturile şi limitele tuturor celor ce se petrec pe această lume, depăşind şi acoperind întru nimicnicie eforturile oamenilor, neînsemnate jucării ale soartei labile. Aflat undeva deasupra vălmăşagului şi zbuciumului perpetuu pe care îl desluşeşte în faptele celor trecuţi şi în cutezanţele contemporanilor, consumând cu nedisimulată - uneori - satisfacţie adevărurile în a căror posesie se găsea, Costin moralizează, etichetează şi clasifică, neputând să-şi reţină un oftat în care se acumulează multiform compasiunea pentru cei ce se prăbuşesc o dată cu implacabila învârtire a teribilei "roţi" înregistrarea rece şi voit cenzurată a "ispăşirilor" imposibil de eludat. Nestatornicia funciară a lucrurilor şi veşnica lor schimbare, ale căror mecanisme scapă controlului oamenilor, îi oferă lui Costin nu numai prilejul de a medita asupra rosturilor ascunse, ci şi explicaţii generale valabile - crede el - pentru toate accidentele, inclusiv cele cu caracter social.

Elementele construcţiei filosofice din poemul *Viaţa lumii* sunt translate în *Letopiseţ* spre a fi utilizate mai cu seamă în planul moralizării, căci Costin caută mereu rostul moral, moralizează în permanenţă, întreaga sa *operă*, chiar şi textele poetice de tip minor, fiind o alcătuire cu intenţii de corijare etică şi politică. *"Gândurile mari şi înalte"* ale lui Rakoczy, care se vedea *"crai preste crai şi domn preste domni"*, nu pot trece, în virtutea unor principii nu o dată declarate, neamendate de ochiul veghetor al cronicarului. La fel, o ucidere pe care Miron Costin o pune pe seama lui Mihai Viteazu (căruia, la intrarea în scenă, îi rezervase un superlativ

socotindu-l *"acel vestit între domni"*): *"Neştiutoare firea omenească şi de primejdiile sale, ca apoi peste nu îndelungată vreme aşa au păţit şi Mihai vodă de Başte Giurgiu, cum au făcut el lui Bator Andreieş"*. Apoftegma (formulele cu caracter setenţios abundă în Letopiseţ) îmbracă, de regulă, straiul cizelat al filosofării: *"Orbii nărocul la suiş şi lunecos a stare la un loc, grabnicii şi de sârg pornitorii la coborâş"*, sau *"Neştiutoare firea omenească de lucruri ce vor să fie pe urmă. Că pentru un lucru sau două pre voie ce-i să prilegescu, bietul om purcede desfrânaţii şi începe lucruri preste puterea sa şi apoi acolo găseşti perirea". "Ce binele pururea este gingaş şi pentru păcatele oamenilor* - spune în alt loc Costin, variind termenii şi introducând concluzia iminentei sancţiuni - *nu în multă vreme stătătoriu. Pentru 40 de pungi ce-i cerea vizirul de la Barnovschi-vodă, ferindu ţara de obicei, i-au venit mazalie, neîmplinându bine patru ani de domnie".*

Amintită în treacăt în poem, "roata lumii" (*"Caută la ce l-au dus înşelătoarea roată"*), reprezentarea cea mai răspândită, încă din Antichitate, a norocului schimbător, apare în *Letopiseţ* atunci când Miron îşi îngăduie un răgaz în care scrutează neliniştita domnie a lui Vasile Lupu: *"Şi bine au dzis unul: «Bella momentis constant», adecă «Războaiele în clipala ochiului stau». Că atâta era numai să ie acela războiu Vasilie-vodă şi să se aşedze în domnia Ţărâi Munteneşti . Iară roata lumii nu aşea cum gândeşte omul, ce în cursul său se întoarce"*. Anticipare (şi concluzie parţială) - povestirea nu trecuse mult de începutul domniei Lupului? Avertisment dat celor înclinaţi să neglijeze cumpătarea ? Şi una şi alta - credem - , întrucât ceva mai încolo, către sfârşitul învolburat al aceleiaşi domnii, cronicarul îl părăseşte o clipă pe voievodul înfrânt de lovituri succesive pentru a introduce o paranteză menită să resuscite imaginea "roţii" cu pricina şi să sublinieze sensul confirmativ al jalnicei stări spre care alunecase strălucitul domn: *"Vasilie-vodă văzându-se în Ţara Căzăcească căzdut den domnie, despărţit şi de doamna sa, şi de coconi, şi de avere (caută la ce duce roata lumii mare case, că ce poate fi mai greu decât acestea? Dzicu că nici moartea), şi nici o nădejde nu i-au mai rămas în prieteşugul căzacilor, singur s-au tras cu hanul, la Crâm să meargă"*.

Un sfârşit plin de dramatism, prevestit însă la Costin (carte "educă" necurmat, preocuparea lui de predilecţie fiind - zicem - *"hirea omenească"*, într-un fragment cu caracter anticipativ, încă din primele pagini consacrate lui Vasile Lupu, printr-o superbă tiradă împotriva însaţietăţii stăpânitorilor din toate timpurile, pricină suficientă - în planul "echilibrărilor " etice - pentru declanşarea prăbuşirilor şi ocazie - oferită scriitorului - de a exersa încadrarea figurilor autohtone într-o serie a dispărutelor glorii (variaţie a motivului "ubi sunt?"): *"O! nesăţioasă hirea domnilor spre lăţire şi avuţie oarbă. Pre cât să mai adauge, pre atât râhneşte. Poftele a domnilor şi a împăraţilor n-au hotar. Având multu, cum n-ari avea nemică le pare. Pre câtu îi dă Dumnedzău, nu să satură. Avându domnie, cinste şi mai mari şi mai late ţări poftescu. Avându ţară, şi ţara altuia a cuprinde cască şi aşea lăcomindu la altuia, sosescu de pierdu şi al său. Multe împărăţii în lume, vrându să ia alte ţări s-au stânsu pre sine. Aşea s-au stânsu împărăţia lui Darie, împăratu de Alexandru Machidon, vrându să supuie ţărâle greceşti şi toată Machidoniia Darie, i-au stânsu împărăţiia sa de au căzdutu pre mânule lui Alexandru Machidon. Aşea împărăţiia Cartaginii vrându să supuie Râmul, au căzdut în robiia râmlenilor. Aşea Piru împăratu vrându să ia Italiia, au pierdut ţărâle sale. Aşea şi Mihai-vodă, voind să fie crai [...], au pierdutu şi domnia Ţărâi Munteneşti . Aşea şi Vasile-vodă, având fericite vremi de domnie în pace din toate părţile, că şi ţara nu era nici o datorie îngreuiată, fără nici o dodeială despre turci, carii avea începută sfadă cu perşii şi într-acele părţi sta cu valuri, au început svoadă cu Matei-vodă domnul muntenescu pentru domniia acei ţări, ori că nu-l încăpea Moldova, ca pre un om cu hirea înaltă şi împărătească, mai mult decât domnească"*. Maliţia cronicarului nu lipseşte din finalul acestei "ochiri" ample, frumoasă - negreşit - pe palierul cugetării istorice, chiar dacă "schema" de analiză (la care, vedem. Costin a ţinut cu deosebire) scoate la iveală un cadru cu destule rigidităţi. Să observăm, fie şi în treacăt, că Mihai Viteazul (a cărui faptă Miron nu a înţeles-o, văzând în el *"un om de oşti pururea pohtitoriu"*) şi Vasile Lupu sunt aşezaţi într-o vecinătate ilustră.

DESPRE

MONAHISM CA TRĂIRE LITURGICO-ECLESIALĂ

ÎN CARE IUVENALIE IONAŞCU, PAROHUL BISERICII ROMÂNEŞTI „SF. IOAN CASIAN" DIN ROMA ARATĂ CĂ MONAHUL ESTE NĂDEJDEA UNITĂŢII; DE ASEMENEA CĂ VIAŢA MONAHALĂ ESTE LUMINĂ PENTRU TOŢI OAMENII

De-a lungul timpului, trăirea monahală a fost văzută ca o realitate cuprinsă invariabil între două limite de neîmpăcat. Pe de o parte, cel ce vrea să ducă o astfel de viaţă trebuie să părăsească definitiv lumea, cu toate păcatele sale, cu toate plăcerile şi înşelăciunile ei şi să se retragă în singurătate, în pustiu, în păduri sau în mănăstire şi să împlinească singur poruncile evanghelice. Pe de altă parte, creştinul care vrea să ducă o viaţă călugărească declară că doreşte să împlinească, cu mai multă atenţie, învăţătura Evangheliei, centrată pe iubirea de Hristos şi de aproapele; să aplice, adică, un maximalism creştin, care înseamnă angajare spre mântuirea propriului suflet, ca şi ale altora.

Între părăsire şi angajare, între singurătate şi viaţă de obşte, între a se retrage din lume şi a aparţine şi a participa la viaţa comunităţii bisericeşti se consumă întreaga tensiune a subiectului nostru.

Vom încerca să scoatem în evidenţă continuitatea organică între viaţa monahală şi cea liturgico-eclesială. Că viaţa monahului are rădăcinile sale existenţiale tocmai în Sfânta Liturghie şi că trăirea sihastrului e un imn liturgic adus Bisericii lui Dumnezeu.

Călugărul este, în primul rând, un creştin. Viaţa sa creştină se bazează şi-şi trage sevele din cele trei Taine de iniţiere: Botezul, Mirungerea şi Euharistia, prin care ni se dăruieşte, prin Duhul Sfânt, participarea la viaţa divină.*Tainele ne dăruiesc această viaţă divină, într-un anume fel, în stadiu germinal: e o sămânţă, care nu se poate dezvolta şi aduce roade în om decât prin sinergia dintre har şi eforturile noastre*[1]. Aşadar, începuturile trăirii monahale sunt înrădăcinate în sacramentalitatea Bisericii.

Până azi, în faţa unui astfel de mod de viaţă, lumea se află contrariată; viaţa tainică şi ascunsă a monahului e un mister sigilat cu şapte peceţi. Astfel că se găsesc adesea observaţii sau acuze, ca şi cum viaţa monahală ar fi o abandonare, iar călugărul, un dezertor, care preferă singurătatea, uitând de semenii săi, care se roagă singur, egoist, pentru sine însuşi, şi duce o viaţă ce contrazice natura însăşi. Acuzele sunt grave, întrucât ele privesc dimensiunile eclesială, liturgico-sacramentală şi sacrificială a vieţii creştine.

Răspunsul cel mai potrivit la aceste obiecţii îl oferă trăirea însăşi a monahului, care mărturiseşte cum monahismul, întrucât se bazează pe libertatea observării sfaturilor evanghelice, devine un imn liturgic al slavei lui Dumnezeu.

1. Se obiectează că viețuirea monahală e inutilă atât societății cât şi lucrării misionare a Bisericii.

Dacă Biserica ne cheamă la comuniune cu toţi şi la angajarea cât mai hotărâtă în a realiza, în lume, Împărăţia lui Dumnezeu, nu cumva călugării neagă această unire a tuturor în aceeaşi pâine şi acelaşi potir, prin harul aceluiaşi Duh Sfânt?

Sfinţii Părinţi răspund: *Ceea ce a fost asumat a fost şi mântuit*. Monahul se găseşte în uniune ontologică cu toţi oamenii. El *participă în fiecare zi la Dumnezeiasca Liturghie. Slujbele ocupă primul loc. Iar munca, ascultarea, masa, primirea de străini, toate izvorăsc şi se întorc la Sfânta Euharistie*[2], care transfigurează întreaga sa viaţă. Repetând neîncetat rugăciunea inimii, el invocă pe Hristos pentru toţi. Cum scrie Sfântul Simeon al Tesalonicului: *Un creştin, fiind întru totul unit cu Hristos, în Hristos gândeşte..., cu Hristos teologhiseşte, se îngrijeşte de toate şi de toţi, pentru Hristos grăieşte şi lucrează. Doar pe Hristos îl respiră şi îl duce cu sine, fără să aibă sau să dorească nimic altceva decât pe Hristos. Ca şi Apostolul Pavel, Îl ţine pe Hristos spre mângâiere. Hristos e, pentru el, comoara de mare preţ, piatra nestemată şi lumina vieţii sale, dulceaţa sa şi împărăţia fără de sfârşit* [3]. Monahul devine cu adevărat un teopat. Hristos Însuşi trăieşte în el şi-i împărtăşeşte toate darurile pe care Duhul le revarsă în Biserica Sa.

Şi Sfântul Isaac Sirul zicea că cel ce se retrage din lume spre a-şi sfinţi propria persoană şi a se ruga pentru alţii, e mai presus decât cel ce încreştinează mulţime de popoare. Efectele acestui adevăr – puţin neobişnuit, la prima vedere – sunt de ordin ontologic. Sfinţindu-se pe sine însuşi, monahul sfinţeşte natura umană însăşi. El se retrage din lume nu spre a o abandona, ci spre a o sfinţi. Această *îndeletnicire de a plăcea lui Dumnezeu, după Evanghelia lui Hristos, se împlineşte retrăgându-te din grijile lumii şi lăsând orice împrăştiere*[4]. Or, aceasta nu înseamnă a abandona lumea, ci păcatele şi stricăciunea lumii.

2. Sunt unii care vorbesc de solitudinea monahului ca despre părăsirea vieţi comunitare – exprimată în comunitatea liturgică. Ca şi cum monahul, prin viaţa sa solitară, ar părăsi Biserica.

În acest sens, unii dintre Părinţii Bisericii, între care Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Pahomie, se abţin să recomande viaţa singuratică. Dar, în acelaşi timp, Biserica însăşi a canonizat figuri de eremiţi, precum: Pavel Tebeul, Onufrie, Maria Egipteanca, Petru Athonitul. Un astfel de eremitism nu-i prin nimic străin de duhul Bisericii. Cum aşa?

Simplu, pentru că solitudinea monahului are, de fapt, o profundă dimensiune eclesială şi liturgică. În Hristos euharistic, monahul întâlneşte, în comuniunea sfinţilor, întrega umanitate şi întrega creaţie. *Monahul e cel separat de toţi şi cu toţi în armonie*"[5]. El cuprinde în sine întreaga Biserică şi participă la viaţa Bisericii. Cum zicea Pier Damiani, care cunoscuse călugării greci din Calabria, în secolul al XI-lea: Despre Biserică se vorbeşte ca despre fecioara cea una: se înţelege deci, cum s-a afirmat, că Sfânta Biserică e una în toţi şi întregă în fiecare; simplă, aşadar, în pluralitate, prin unitatea credinţei; multiplă în fiecare, prin legătura dragostei şi prin darul harismelor diferite[6].

Călugărul poartă în inima sa, ca pe un tezaur de mare preţ, pe toţi oamenii şi îi aduce lui Dumnezeu în chip euharistic. Cel solitar nu mai e singuratic, căci participă la adevărată viaţă a Bisericii. *Ieşit din mijlocul nostru – cântă Sfântul Simeon Noul Teolog – te-ai osebit de lumea întreagă: cu adevărat, aceasta înseamnă a fi în singurătate. Însă fiind unit cu Dumnezeul şi Împăratul tău, nu mai eşti solitar, ci ai devenit împreună locuitor cu toţi sfinţii, te împărtăşeşti de viaţa îngerilor, te odihneşti cu drepţii, eşti cu adevărat moştenitor cu toţi cei ce sunt în cer. Cum ar putea, aşadar, să fie solitar cel ce a dobândit cetatea sa, în care se află adunarea martirilor şi sfinţilor... ?*[7]. În toate acestea nu-i nimic străin de viaţa

Bisericii. Nu există nici o contradicție, nici în ce privește natura persoanei, nici cea a comunității eclesiale.

3. Dar poate că celibatul, ca renunțare la lucrurile vieții e o măsură împotriva naturii umane.

Acestora le răspundem că monahul trăiește fecioria după Hristos, transcende nu doar ce e contrar naturii, ci însăși natura. Urmărind ceea ce e dincolo de natură, ia parte la modul de a fi al îngerilor, despre care și Domnul a vorbit: ***La Înviere, nu se însoară, nici nu se mărită, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu în cer*** (*Mt. 22,30*)[8]. Prin celibat, monahul slăvește pe Dumnezeu în trupul său, după un model mariologic. Acesta-i modul de a depăși legile și condiționările naturii, chiar și ale morții. *În chip asemănător cu Născătoarea de Dumnezeu, Maria: moartea, care stăpânise de la Adam până la ea, odată ajunsă în fața ei, se lovi ca de o piatră, de rodul fecioriei sale, fiind învinsă; la fel fiecare suflet, prin feciorie, trece dincolo de viața trupească și se desființează, într-un fel, puterea morții, care nu mai are loc pentru boldul său*[9]. Fecioria ne duce, așadar, dincolo de stricăciunea acestei lumi și ne împărtășește din lumea ce va să vină, din Împărăția cerurilor. *Hristos S-a născut din Fecioară, învață Sfântul Grigorie Teologul, și arată fecioria drept cale care duce în afara lumii, care înfrânge lumea, care transformă o lume în alta, lumea prezentă în lumea ce va să vină..., îndreptându-ne de la cele ce sunt către cele nevăzute*[10]. Călugării sunt cei ce gustă din această trăire a Împărăției lui Dumnezeu, fără să nege lumea prezentă și legile ei.

4. Atunci rugăciunea monahului e expresia nu doar a pasivității, ci și a celui mai profund egoism...

Lăsăm să răspundă un renumit medic și poet român, un laic: Vasile Voiculescu, care, în anii 50 ai secolului nostru, participa la cenaclul și la mișcarea generată de acesta, dedicate rugăciunii lui Iisus. E vorba de mișcarea Rugul aprins, ai cărei membri au plătit cu martiriul, în gulagul comunist, preocupările lor isihaste și practica rugăciunii inimii. Iată ce zicea poetul nostru, ca unul ce ajunsese la măsura rugăciunii contemplative, a luminii taborice: *Persoanele ieșite din lumea veacului, închinate numai meditației și rugăciunii, monahi, pustnici, isihaști, sunt îndeobște socotite dezertori de la cea mai mare îndatorire a vieții – munca – adică niște trândavi. În ochii oamenilor de rând numai două sunt sursele de trudă: cea cu brațele, cea cu mintea. Dar rugăciunea este o lucrare – cea mai grea. Cu activitatea brațelor oamenilor agonisim hrana pentru creșterea și întreținerea trupului. Cu truda meditației și a rugăciunii ne agonisim hrana pentru creșterea sufletului – nu numai pentru noi înșine, ci și pentru ceilalți, care se pot împărtăși din bogăția inimii noastre*[11].

Așadar, rugăciunea monahului nu-i prin nimic egoistă și individuală, ci liturgică, eclesială și cosmică. Ea transfigurează lumea întreagă, după cum rugăciunea euharistică transfigurează pâinea și vinul. De fapt, rugăciunea călugărului continuă rugăciunea comunității eclesiale: pornește de la Liturghie și se întoarce la ea.

După această prezentare oarecum apologetică a vieții monahale, ca viață eclesială și liturgică, să încercăm să notăm sumar câteva aspecte sau dimensiuni ale acestui mod de trăire.

1.Trăirea monahală este hristocentrică. Sau, mai exact, de un hristocentrism euharistic. Căci monahul este un om euharistic El primește pe ceilalți și întreaga lume ca pe un dar al lui Dumnezeu făcut vieții sale și dăruiește totul Domnului Hristos, cu mulțumire. El aduce lui Dumnezeu nu numai pâine și vin, ci și toate câte sunt consubstanțiale acestora: adică întreaga creație. În călugăr, omul redescoperă demnitatea sa sacerdotală: dăruiește totul și, mai ales pe sine însuși, lui Dumnezeu: ***Ție Îți aducem de toate și pentru toate***.

Aceasta e posibilă în măsura în care monahul a dăruit lui Dumnezeu inima sa. Şi în curăţia inimii sale a văzut pe Dumnezeu şi Lui, cu mulţumire, Îi aduce tot ceea ce-l înconjoară. ***Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*** (*Matei 5,8*). Monahii nasc pe Hristos în centrul persoanei lor, în inimă, prin rugăciunea inimii: ***Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul***. Şi în schimbarea minţii şi a inimii (metanoia), omul uneşte mintea sa cu mintea lui Hristos şi inima sa cu inima lui Hristos. Astfel, viaţa sa devine o continuă mulţumire, o neîncetată liturghie existenţială. Şi în inima sa, lărgită infinitului dumnezeiesc, coboară Domnul, ca să-Şi facă acolo locaş. Într-o astfel de inimă sunt cuprinse umanitatea şi întreg cosmosul: căci împreună participă la liturghia inimii, în care Hristos Însuşi se roagă Tatălui, în harul Duhului Sfânt. E mărturia vieţii monastice, ca viaţă liturgică şi eclesială.

Dar monahul nu se roagă doar cu rugăciunea lui Iisus. El îşi împropriază rugăciunea Bisericii. Nu întâmplător, fiecare slujbă divină se încheie cu invocarea: *Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, mântuieşte-ne pe noi.* Sfinţii Părinţi sunt în special monahi şi exemplul lor de viaţă monahală străluceşte pe cerul slujirilor liturgice ale Bisericii dintotdeauna. Pentru că viaţa monahală e experienţa de fiecare zi a Liturghiei euharistice oficiate de Biserică.

2. Răsfoind cărţile fundamentale ale monahismului, am fi tentaţi să credem că, în primele secole monastice, Sfintele Taine şi, în general, cultul Bisericii nu ar fi avut prea multă importanţă pentru cei ce se retrăgeau din lume, spre a duce o viaţă în singurătate. S-ar părea că *Patericul*, sau *Mântuirea păcătoşilor* (a monahului Agapie) nu scot în evidenţă dimensiunea sacramentală a trăirii eremitice.

Aduc aici frumoasa mărturie a Avvei Pimen: *Avva Pimen zise: E scris în ce chip doreşte cerbul izvoarele apelor, aşa Te doreşte sufletul meu, Dumnezeule. Fiindcă cerbii în pustie înghit multe jigănii târâtoare, iar când îi arde otrava, doresc să vină la ape, şi după ce beau se răcoresc de otrava jigăniilor. Aşa şi călugării, în pustie şezând, se ard de otrava dracilor celor vicleni şi doresc sâmbăta şi duminica să vină la izvoarele apelor, adică la Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, ca să se curăţească de amărăciunea celui viclean.*[12].

În secolul IV, Dumnezeiasca Liturghie se slujea de două ori pe săptămână, sâmbăta şi duminica. În secolele următoare, a devenit obişnuinţă liturghia de fiecare zi. Sfântul Teodor Studitul (sec.VIII) recomandă chiar şi împărtăşania zilnică. Acelaşi lucru recomanda şi Avva Apollo, care zicea: *E nevoie, pe cât posibil, ca monahii să se cuminece în fiecare zi cu Sfintele Taine ale lui Hristos, căci cine se depărtează de ele se depărtează de Dumnezeu; dimpotrivă, cine le primeşte continuu, primeşte continuu pe Mântuitorul. Căci Mântuitorul Însuşi a zis: "Cine mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu rămâne în Mine şi Eu în el" (Ioan 6, 56). Este aşadar de trebuinţă pentru călugări ca, de vreme ce fac neîncetat amintirea patimilor Mântuitorului, să fie pregătiţi în fiecare zi şi să facă în aşa fel încât să se învrednicească să primească în orice clipă Sfintele Taine cele cereşti, căci astfel şi noi ne vom bucura de iertarea păcatelor*[13]. Aşadar, fundamentul vieţii monahale este Hristos euharistic.

3. Trăirea monahală dobândeşte o profundă dimensiune liturgică şi cultică.

Călugărul, prin rugăciune, *curăţeşte propria-şi inimă şi o arată statornică în unirea cu Hristos. În timpul Liturghiei, monahul se dăruieşte pe sine însuşi, cu dragoste, lui Dumnezeu şi Dumnezeu i se dăruieşte, şi în fiecare zi petrec multe ceasuri împreună, în această slujire iubitoare a Domnului, în biserică*[14]. Nu merge în biserică din vreo obligaţie, ci din dorinţă neostoită; nu găseşte nimic mai de preţ decît comuniunea cu Hristos, cu Maica Sa şi cu prietenii Săi. ***Slujbele sunt o bucurie şi o sărbătoare, o deschidere a inimii şi o pregustare a raiului***[15]. De aceea, călugărul arde de nerăbdare să se întoarcă în biserică şi ar rămâne

acolo pentru totdeauna. Iar când iese din biserică, toate îi vorbesc de Liturghie: toate pleacă de la biserică şi de la altarul său şi se întorc la ea. Slujba ocupă primul loc în viaţa mânăstirii: este memoria însăşi a Bisericii. Şi toate, aduse cu mulţumire în biserică, sunt transfigurate pentru Împărăţia Cerurilor. Toate se contaminează de ***înnoirea vieţii*** (Romani 6, 4) a lui Hristos, izvorâtă din mormântul strălucind de lumină.

Chiar şi asceza: neîncetata asceză se contaminează de lumina învierii. Monahul care posteşte, care priveghează, care îşi înfrânge voia, nu este un … suferind. E drept, el lucrează o continuă siluire a naturii, dar în sensul cuvintelor Domnului: ***Împărăţia cerurilor se ia prin străduinţă şi cei ce se silesc pun mâna pe ea*** (Matei 11, 12). Suferinţa monahului postitor e o *suferinţă radiantă* (Al. Schmemann). Străluceşte de lumină transfiguratoare. Căci nu omul posteşte, ci Hristos Însuşi! Aceasta e taina prezenţei lui Hristos în faptele bune ale omului, de care vorbea Sfântul Maxim Mărturisitorul. E o prezenţă euharistică.

Prin asceză, monahul se transformă pe sine însuşi în cetăţean al Împărăţiei. Şi găseşte Împărăţia, al cărei semn este pacea. *Fii tu însuţi în pace cu Dumnezeu*, zicea Sfântul Serafim de Sarov, *şi mulţi din jurul tău vor găsi pacea*. E pacea Duhului, care dăruieşte libertatea.

Tocmai aici se manifestă roadele ascezei monastice. Căci renunţând parţial la nevoile naturale (mâncare, apă, somn etc.), monahul îşi exprimă autonomia sau libertatea faţă de lumea prezentă, stricăcioasă. Face experienţa Împărăţiei ce va să vină. Căci Hristos, Soarele Ierusalimului ceresc (conform Apocalipsa.21, 23), este deja în mijlocul poporului Său, liturghisind.

4. Cum am văzut, viaţa monastică are o profundă dimensiune eshatologică. Monahul trăieşte în Împărăţia lui Dumnezeu şi viaţa sa este o continuă zi de sărbătoare, o pregustare a raiului. Conştiinţa eshatologică, păstrată intactă în Biserică, îşi găseşte o expresie şi o actualizare particulară în continua invocare monastică a rugăciunii lui Iisus. Aşteptarea Domnului care vine *maranatha!* şi conştiinţa prezenţei Sale mistice între noi sunt exprimate de El: *Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Această conştiinţă face posibilă viaţa unei mânăstiri, adună pe toţi fiii lui Dumnezeu împrăştiaţi (confer Ioan 11,52) şi îi aşază împreună în acelaşi loc (Faptele Apostolilor 2,1), ca într-un sobor liturgic.

5. Pentru monah, totul se petrece aici, jos, şi, în acelaşi timp, dincolo, în Împărăţie. Toate lucrurile, în această viaţă, sunt istorice, temporale: au un început şi un sfârşit. Dar monahul începe să trăiască pe cele neîncetate, veşnice. Rugăciunea sa, uniunea sa mistică cu Iubitul inimii sale nu cunoaşte oprire. Rugăciunea inimii, devenită neîncetată, face ca taina uniunii euharistice să devină o stare, ca ceva fără de sfârşit. *Fără să înceteze să fie în timp, el ia totodată parte la veşnicie*[16]. Acesta este timpul liturgic, timpul transfigurat, în care istoria a fost penetrată de eternitate.

6. Şi spaţiul trăirii monahale este unul liturgic. Biserica e un spaţiu transfigurat, aparţine Împărăţiei, cum spune o cântare a Maicii Domnului: *În biserica slavei tale stând, în cer a sta ni se pare, Născătoare de Dumnezeu.* Iar în Muntele Athos şi, de aici, în orice mânăstire, călugării recunosc în Născătoarea de Dumnezeu pe Împărăteasa lor şi Stăpâna. Tot ce ţine de mânăstire devine o biserică a Născătoarei şi se înconjură de slavă cerească.

7. În sfârşit, un ultim aspect ce merită observat este prezenţa minunii în viaţa monahilor. De obicei, se zice că minunea este o întâmplare extraordinară, ce depăşeşte legile naturii şi raţiunii. Pentru un creştin, minunea devine o stare normală de viaţă. Căci viaţa însăşi a creştinului e o minune: e viaţă înviată, căci e viaţa lui Hristos. Minunea supremă, pe care Hristos o săvârşeşte în fiecare zi în Biserica Sa, este Euharistia.

Monahii au o percepţie particulară a acestei dimensiuni a vieţii creştine. *Livada duhovnicească* a lui Ioan Moshu (sec. VII) abundă de exemple: în fiecare zi creştinii vedeau puterile lui Dumnezeu, prezenţa minunată a lui Hristos euharistic. Călugării din Muntele Athos se încred tot timpul în Maica Domnului, care lucrează minunile sale, prin care Domnul îşi manifestă prezenţa Sa.

Concluzii:

1. Cineva a întrebat: *Ce este Sfântul Munte*? Şi un bătrân a răspuns: *Bucurie se face în ceruri pentru un păcătos care se pocăieşte; iar aici sunt mulţi cei ce se pocăiesc*[17]. Trăirea monahală e arta pocăinţei, a metanoiei, a schimbării minţii şi a inimii. Pocăinţa continuă se săvârşeşte prin rugăciunea continuă, prin neîncetata invocare a preadulcelui Nume al lui Iisus. Monahul *îşi aminteşte de Dumnezeu mai mult decât de propria sa respiraţie*[18], scrie Sfântul Grigorie Teologul. Rugăciunea păstrează aprins focul dragostei divine, care transfigurează persoana însăşi a monahului şi întreaga lume.

2. Viaţa călugărului e o judecată pentru lume. Această viaţă ascunsă cu Hristos în Dumnezeu va fi descoperită în slavă la venirea Domnului (confer Coloseni 3,4). E o taină care se săvârşeşte sub ochii noştri, o liturghie în sensul sacrificial al cuvântului. Şi, în acelaşi timp, întruparea cuvintelor liturgice: *Uşile! Uşile!*, cuvinte prin care Euharistia operează judecata acestei lumi, desparte oile de capre, pe cei ce participă la cină de cei ce rămân afară.

3. Ontologic, *monahul rămâne nădejdea umanităţii*[19]. Într-o lume care afirmă ideologii umaniste gata să creeze iaduri, monahul descoperă măsura omului adevărat: e omul îndumnezeit, sfinţit, chip al lui Dumnezeu. E omul îngeresc, de care vorbea Sfântul Ioan Scărarul: *Îngerii sunt lumină pentru călugări, iar viaţa monahală e lumină pentru toţi oamenii*[20]. Monahul e cel ce vede "fără să vadă", care cunoaşte "fără să cunoască", dar care descoperă slava omului îndumnezeit şi a Împărăţiei lui Dumnezeu. Harul rugăciunilor călugărilor dintotdeauna îl chemăm de fiecare dată la otpustul Sfintei Liturghii, ca şi al tuturor celorlalte slujbe: *Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.*

---

1 Placide Deseille, *Monachisme, eucaristie et pastorale*, Monastere Saint Antoine le Grand, 1995; trad. italiană: *Il desierto e la chiesa. Monacheismo, eucaristia e vita ecclesiale*, Ed. Qiqajon, 1997, p.5;

2 Cuv. Gheorghe de la Grigoriou, *L'eros del pentimento*, Ed. Qiqajon, 1994, p.28

3 *Epistola către monahii lavrioţi sau despre schimă,* în Simeon Noul Teolog, *Opere teologice*, 1981, p.180, citat de Cuv. Gheorghe de la Grigoriou, *op. cit.*, p.28;

4 Sfântul Vasile cel Mare, *Regulile*, Bose, 1993, p.88-90

5 *De oratione* 124, în Evagrie Ponticul, *La preghiera*, ed. De V. Messana, 1994, p.134-135

6 Op.II, *In Die Briefe des Petrus Damiani I*, hrsg. Von K. Riendel, Munken, 1983 (Monumenta Germaniae Historica), p.256-257; cit de Placide Deseille, op. cit. p.8;

7 Imnul 27, în Simeon le Nouveau Theologien, *Hymnes 16-40*, text critique par J. Koder, SC 174, Paris, 1971, p.278-280; ed. Română: *Imnele iubirii dumnezeieşti*, în trad. Pr. D. Stăniloae, Craiova, 1987

8 Cuv. Gheorghe de la Grigoriou, *op. cit.*, p.17

9 Gregoire de Nysse, *Traite de la virginite* XIV, I, SC 119, ed. M. Aubineau, Paris, 1966, p.434-436;

10 Sf. Grigorie de Nazianz, Oratio XLIII, *In laudem Basilii Magni*, PG 36, 576C-577A;

11 Vasile Voiculescu, Inedit: *Aşchii dintr-o nesmerită meditaţie asupra rugăciunii*, în România Literară, nr.34/1997, p.10

12 Pimen 30, în *Vita e detti dei padri del deserto II*, ed. De L. Mortari, 1975, p.90-91; Avva Pimen 30, în *Patericul*, Alba Iulia, 1990, p.170

13*Historia monachorum in Aegypto* 56, în A-J, Festugiere (Ed.), *Les moines d'Orient* IV/1, Paris 1964, p.61

14 Cuv. Gheorghe de la Grigoriou, *op. cit.*, p.10

15 *Ibidem;*

16 Gheorghe Mantzaridis, *Il tempo liturgico*, Ed. Qiqajon, Bose, 1996, p.14;

17 Cuv. Gheorghe de la Grigoriou, *op. cit.*, p.21

18 Sf. Grigorie de Nazianz, *Oratio XXVII*, PG 36, 16B

19 Cu. Gheorghe de la Grigoriou, *op. cit.*, p.16;

20 *Scara* 26, PG 88, 1020D

Părintele Ilie Lăcătuşu cu familia, mai 1935, la 24 de ani

«Privitor la îmbucurătoarea descoperire a trupului neputrezit al Părintelui Ilie Lăcătuşu, Sfânta Arhiepiscopie a Bucureştiului aduce cu bucurie duhovnicească la cunoştinţa tuturor credincioşilor următoarele: potrivit rânduielilor bisericeşti statornicite în Biserica Mântuitorului nostru Iisus Hristos, de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii, actul canonizării unui sfânt constituie o lucrare sfântă şi dumnezeiască, ce impune o atitudine plină de evlavie şi de smerenie în căutarea tuturor mărturiilor necesare unui astfel de moment, care impune etape şi strădanii deosebite, aşa cum s-a petrecut în cazul proclamării sfinţilor canonizaţi în Biserica Ortodoxă. Această cale a fost urmată şi de Biserica noastră pentru proclamarea sfinţilor noştri în anii 1955 şi 1992 - pentru canonizarea cărora au fost necesari ani mulţi de evlavioasă şi trudnică cercetare a tuturor mărturiilor duhovniceşti absolut trebuincioase. Nădăjduind în lumina Duhului Sfânt, să ne sporim credinţa, iubirea şi rugăciunea ca astfel *să cunoaştem cu adevărat iubirea lui Hristos, Cea mai presus de cunoştinţă, ca să ne umplem de toată plinătatea lui Dumnezeu* (Efeseni 3,19).»

Arhiepiscopia Bucureştilor

DESPRE

O VIAȚĂ ÎN SLUJBA DOMNULUI

ÎN CARE MIHAI SPIRACHE VORBEȘTE DESPRE VIAȚA PĂRINTELUI ILIE LĂCĂTUȘU, CEL PE CARE DUMNEZEU NI L-A ARĂTAT, LA 15 ANI DE LA MOARTE, CU TRUPUL NESTRICAT ȘI ÎNTREG; VEACUL CE SE ÎNCHEIE, DEȘI CU GRELE ÎNCERCĂRI PENTRU BISERICA ROMÂNEASCĂ, A ADUS ROADĂ FOARTE BOGATĂ NEAMULUI ACESTUIA: MARI DUHOVNICI PRECUM PĂRINTELE CLEOPA, TEOLOGHISITORI PRECUM PĂRINTELE STĂNILOAE, MĂRTURISITORI ȘI MARTIRI FĂRĂ DE NUMĂR ÎNTRE CARE ȘI PĂRINTELE ILIE; ȘI PENTRU CĂ DUHUL SUFLĂ LIBER, IAR DUMNEZEU NE-A LĂSAT ȘANSA MÂNTUIRII, DESĂVÂRȘIRII ORIUNDE VIEȚUIM CU DRAGOSTE CĂTRE EL, MARILOR TRĂITORI ȘI LUMINĂTORI DIN MĂNĂSTIRI LI SE ADAUGĂ CEI DIN LUME, PREOȚI PRECUM PĂRINTELE ILIE SAU PĂRINTELE DUMITRU ȘI MIRENI PRECUM VALERIU GAFENCU, COSTACHE OPRIȘAN, IONEL MOȚA SAU VASILE MARIN - VIAȚA DE FAMILIE, AVÂND CA TEMELIE TAINA CUNUNIEI, VĂDINDU-SE A NU FI O PIEDICĂ SPRE ÎMPĂRĂȚIA LUI HRISTOS.

Părintele Ilie Lăcătuşu vede lumina zilei la data de 6 decembrie 1909 în comuna Crăpăturile, județul Vâlcea. A fost al doilea copil din cei şapte pe care i-au avut Maria şi Marin Lăcătuşu (cântăreț bisericesc). Copilăria la țară şi educația primită i-au deschis inima față de Dumnezeu şi față de Sfânta Biserică, aşa încât după terminarea cursurilor primare în satul natal, paşii l-au condus în mod firesc, la îndemnul cugetului şi prin voia Domnului la Seminarul Teologic „Sfântul Nicolae" din Râmnicu Vâlcea.

Prezența la catedră a unor buni profesori – educatori care au ştiut să-i şlefuiască educația primită şi trăirea religioasă, a contribuit – în perioada anilor 1922 – 1930 – în mod minunat la formarea lui intelectuală şi dezvoltarea personalității sale. La absolvirea cursurilor, în semn de recunoaştere, a fost distins cu Premiul I de virtute, pentru „aptitudini sufleteşti care îl disting între colegii lui".

Urmează, între anii 1930 – 1934, cursurile superioare ale Facultății de Teologie din Bucureşti, unde se dovedeşte bun la studiu, însuşindu-şi temeinic şi limbile franceză, germană, latină, greacă, ebraică şi obține calificative frumoase. Era politicos, corect în atitudine şi elegant în ținută. A arătat, în acea perioadă, un desăvârşit spirit comunitar de solidaritate şi spiritualitate profundă, motiv pentru care adeseori, în discuțiile avute cu colegii, evidența situația socială a țării şi decadența moravurilor societății de atunci, care aveau drept urmare îngenuncherea ruşinoasă a trăirii creştine şi pătarea idealului național.

Tot în acest timp, şi anume la 5 iulie 1931, se căsătoreşte la Crăpăturile cu învățătoarea Ecaterina Popescu (născută în Cordeşti, județul Gorj) care a fost o devotată şi adevărată soție şi mamă până la sfârşitul vieții.

Ascultă în continuare de cuvântul Mântuitorului care a spus: *Dacă mă iubeşti, ia oile mele şi paşte-le* şi la 1 septembrie 1934 Ilie Lăcătuşu este hirotonit preot la Parohia Osica de Jos, județul Olt, iar la 1 noiembrie 1934 se transferă la Parohia Buicești, județul Mehedinți. Aici slujeşte dovedind că este vas ales al Duhului Sfânt, un purtător de Hristos plin de smerenie, de blândețe şi totodată un bun lucrător al rugăciunii.

Pentru toate acestea a fost ales şi trimis de Misiunea Ortodoxă Română să propovăduiască Cuvântul Sfintei Evanghelii la fraţii noştri de peste Nistru. Astfel, din vara anului 1942 şi până în primăvara anului 1943 a răspândit Cuvântul Domnului mai întâi la Odessa şi mai apoi la Parohia Şerşeniţa, judeţul Râbniţa (Transnistria).

După hirotonie şi mai ales după ce revine în anul 1943 în mijlocul iubiţilor săi enoriaşi, a privit cu mare stăruinţă la semnele timpului său, ridicându-se şi stând ca un adevărat stâlp şi părinte duhovnicesc în fruntea obştii sale, drept pentru care "binefacerile" aduse de Armata Roşie nu puteau să-l mai ocolească multă vreme.

Aşa încât începe să urce Muntele Golgotei în vara anului 1952, mai exact la 19 iulie 1952, când este smuls noaptea din sânul familiei şi al enoriaşilor şi trimis la canal, unde până în octombrie 1952 a fost încadrat în colonia de muncă M.A.I. "Galeşu", iar din octombrie 1952 până la sfârşitul lui august 1953, a fost încadrat în colonia de muncă M.A.I. "Peninsula" (în celebra brigadă a preoţilor). Este mutat din septembrie 1953 la Oneşti, unde este încadrat în Formaţiunea de muncă 0680, loc de unde se eliberează la 26 aprilie 1954. Această perioadă de detenţie (reeducare) a executat-o în baza deciziei administrative a M.A.I. nr. 680/1952.

După eliberare, revine în slujba Bisericii la Buiceşti, pentru a-şi continua misiunea harică. Paharul suferinţelor nu se umpluse îndeajuns. Deşi din familia sa odrăsliseră cinci copii, din august 1955 îi mai rămâne în viaţă până astăzi o singură fiică, Maria Sabina.

Întrucât îi întărea pe cei din jur în credinţă şi nădejde, la 1 iulie 1959 Părintele Ilie Lăcătuşu este arestat pentru a doua oară, tot în baza unei sentinţe administrative, respectiv ordinul M.A.I. nr. 10052/ 20.07.1959 şi i se fixează loc de muncă în Deltă, la Periprava, unde a făcut parte din Formaţiunea 0830 (care cuprindea şi lotul preoţilor olteni). S-a nevoit mult, până la data de 6 mai 1964, când a fost eliberat. A fost calificat în meseria de zidar (categoria a cincea) şi i s-a stabilit domiciliul obligatoriu la Bolintin, raionul Titu.

Din ziua de 20 decembrie 1964 revine în slujba zidirii spirituale prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, mai întâi la Parohia Gărdeşti, judeţul Teleorman, unde slujeşte până la 1 august 1970, după care se transferă la Parohia Cucuruzu, judeţul Giurgiu, unde se pensionează la 1 ianuarie 1978 şi se stabileşte în Bucureşti.

S-a retras în adânc de smerenie - rugându-se, postind şi răbdând - până şi-a dat sfântul său suflet în mâinile Domnului nostru. În primăvara anului 1983, starea sănătăţii sale înrăutăţindu-se, a comunicat familiei că, dacă va trece de ziua de 22 iulie, va mai vieţui încă doi ani. Venind ziua de 22 iulie 1983, aflându-se pe patul de spital a fost numărat însă în "ceata aleşilor Părinţi". Cu câteva zile mai înainte a împărtăşit familiei dorinţa sa ca, dacă prezbitera Ecaterina Lăcătuşu se va săvârşi la 15 ani după dânsul, trupul acesteia să fie depus în aceiaşi criptă a cavoului familiei.

În toată viaţa sa vremelnică, Părintele Ilie l-a iubit pe Mântuitor cu toată inima, cu tot sufletul, cu tot cugetul şi L-a slujit cu smerenie şi devotament. Însă în acelaşi timp a dovedit că i-a iubit şi pe semenii săi ca pe sine însuşi, slujindu-i şi învăţându-i tot timpul adevăratele semne ale nobleţei lui Dumnezeu şi ale desăvârşirii creştine.

Pentru familie şi pentru cei care i-au stat în apropiere, trăirea exemplară a vieţii salve morale şi religioase şi suferinţele prin care a trecut au fost şi au rămas întărire de credinţă. Era smerit, era blând, era drept, grăia cu deosebită înţelepciune şi pricepere, era dulce la cuvânt şi avea inimă milostivă. Părintele Ilie Lăcătuşu a iubit mult oamenii şi pentru mântuirea lor a ales Calea Crucii, rămânând în amintirea celor care l-au cunoscut drept un model de viaţă trăită în slujba Domnului.

Ca un bun chivernisitor al Bisericii a reparat la parohiile unde a slujit Sfintele Lăcaşuri, clopotniţele, împrejmuirile. A refăcut picturile bisericeşti şi a realizat şi alte lucrări care au fost absolut necesare.

Şi iată că, împlinindu-se cei cincisprezece ani de la stingerea candelei vieţii Părintelui Ilie chiar în ziua de 27 septembrie 1998, prezbiterea Ecaterina Lăcătuşu s-a săvârşi, după ce primise cu bucurie Taina Sfântului Maslu, Taina Sfintei Spovedanii şi Taina Sfintei Împărtăşanii, aşa cum făcuse toată viaţa.

În ziua de 29 septembrie 1998, urmând să aibă loc prohodirea şi înmormântarea presbiterei, procedându-se la scoaterea Părintelui Ilie din cripta unde fusese depus cu cincisprezece ani în urmă, a fost găsit întreg, neatins de nici o stricăciune, frumos mirositor, uşor, având un zâmbet întipărit pe chip aidoma celui care i-a luminat - ca o mare bucurie cerească - toată viaţa, aşa după cum se găseşte şi în prezent.

DESPRE

LIMONARIU

ÎN CARE ALEXANDER LEVINSKI VORBEŞTE DESPRE ACTUALITATEA UNUI VECHI IZVOR DUHOVNICESC

I. INTRODUCERE

a) Caracterizare generală

Antologii cu apoftegme, povestiri, minuni şi evenimente din viaţa asceţilor, au început să apară în Egipt încă din veacul al IV-lea. Rezumate ale acestora au cunoscut o mare răspândire şi au devenit, după Sfânta Scriptură, lecturile cele mai populare, pentru că sunt şi cele mai accesibile şi practice comentarii tămăduitoare ale Cuvântului lui Dumnezeu.

Într-adevăr, faptele şi cuvintele Părinţilor pustiei - ale bătrânilor (gerontes) sau Părinţilor (abbades), cum sunt numiţi de obicei - tâlcuiesc mesajul creştin într-un mod simplu şi viu, produs al experienţei adânci a Părinţilor din împreună - răstignirea şi împreună - învierea lor cu Hristos. Ele arată felul cum Cuvântul lui Dumnezeu poate fi exprimat şi trăit în problemele şi detaliile vieţii de fiecare zi. Astfel, prezenţa Împărăţiei veşnice a lui Dumnezeu se descoperă nu abstract şi teoretic, ci într-un loc şi un timp concret. În acest mod adevărul lui Hristos devine actual, accesibil şi inteligibil.

Învăţăturile Părinţilor pustiei nu constituie un sistem organizat de "etică" , nici nu sunt învăţături în sensul obişnuit al cuvântului. Părinţii răspund la întrebările care li se pun în legătură cu diferite teme duhovniceşti cu câte o apoftegmă concisă, cu o istorisire, cu o faptă, cu o minune sau cu tăcerea lor. Toate acestea atestă efortul intens al omului duhovnicesc de a exprima ***mintea lui Hristos*** *(I Corinteni 2, 16)*. De aceea, el întâmpină cu acelaşi respect sincer pe orice interlocutor al lui, iar răspunsurile individualizate pe care le dă au ecou la oamenii tuturor epocilor.

Cuvintele Părinţilor pustiei şi povestirile ziditoare respective nu impun primitorilor lor o acceptare sau o conformare obligatorie. Părinţii nu se străduiesc să-i convingă inoportun pe oameni, ci le propun simplu credinţa prin exemplul lor, aşteptând creşterea seminţei adevărului, pe care o ajută să răsară însă numai şi numai ***Dumnezeu, Cel care face să crească*** *(II Corinteni 6,7)*.

O altă caracteristică fundamentală a acestor antologii este aceea că în ele cuvintele Părinţilor sunt exprimate cu simplitate, claritate şi concizie evanghelică, cu scopul de a fi înţelese imediat de toţi şi de a fi memorate uşor. În acest fel, fiecare le adânceşte corespunzător, e condus neforţat la concluziile lui şi ia hotărâri personale care îi vor transforma viaţa.

Antologiile acestea sunt cunoscute sub diferite titluri: *Apoftegmele Părinților*, *Gheronticon*, *Cartea Bătrânilor*, *Cuvintele Sfinților Părinți*, *Paradisul Părinților*, *Pateric*, *Limonariu* ş.a.m.d.

Limonariul sau Livada duhovnicească în această listă a antologiilor ocupă un loc deosebit. Istorioarele şi experiențele duhovniceşti cuprinse în această carte ne uimesc impresionându-ne desigur într-o măsură mai puternică, cu atât mai surprinzătoare şi mai ieşite din obişnuința zilei, cu cât ținta morală a idealurilor netrecătoare întrece bucuriile şi plăcerile de-o clipă. Încă de la început ni se atrage atenția că în această *livadă duhovnicească* cititorul va găsi în loc de glorie, ***zugrăvite virtuțile sfinților bărbați...şi răsădiți lângă izvoarele apei, fiecare din ei este împodobit în frumusețe şi în bună cuviință în felurite virtuți.*** (1)

b) Autorul

Cine erau, în fond, personajele care au strâns aceste istorioare? Ioan Moschu se va fi născut între anii 540 - 550. Intrat de tânăr în mănăstirea Sfântului Teodosie Chinoviarhul, care se afla în sudul Palestinei, între vestita mănăstire a Sfântului Sava şi Vifleem, Ioan face cunoştință cu Sofronie supranumit *Cărturarul*, despre care se crede că ar putea fi identificat cu viitorul patriarh de Ierusalim (634-638), cu care se împrieteneşte statornic, rămânând mereu împreună. Pentru primii zece ani ei petrec în lavra Faranului, care era situată la sud de Vifleem, în deşertul Iuda.

Cu această ocazie, înainte de a merge mai departe cu descrierea vieții călugăreşti, e bine să nu uităm că, alături de mănăstirile cu viață de obşte, *lavrele* erau un fel de colonii de anahoreți sau de schimnici, îndrumați desigur de un părinte comun, *Avva*. Încolo modul lor de viețuire e legat strict de chilia fiecăruia, legătura cu ceilalți membri ai coloniei reducându-se doar la participarea la slujbele dumnezeieşti de sâmbătă şi Duminică, precum şi la Sfintele Taine. Era pe atunci cursul anilor cam 579, pe vremea împăratului Tiberiu, când, spre a se documenta cât mai deplin asupra diferitelor experiențe duhovniceşti, părinții Ioan şi Sofronie s-au hotărât să lărgească şi să adâncească şi mai mult strângerea tradițiilor călugăreşti şi a amintirilor despre alți sfinți asceți, pe care îi vor mai găsi în viață.

În cea de a doua etapă a călătoriilor lor, care va fi durat alți 10 - 12 ani (între 581 - 593), ci au cercetat mai întâi aşezămintele egiptene din Tebaida şi cele din Marea Oază, situată în vestul Egiptului de Sus, dar partea cea mai mare a acestei călătorii au petrecut-o în lavra Hilioților din Sinai, unde autorul nostru mărturiseşte că au stat 10 ani (cap. 67).

Întorşi iarăşi la Ierusalim cei doi participă la instalarea patriarhului Amos (cap. 149) care a avut loc în anul 594, după care au vizitat lavrele din Palestina până la Ascalon, Skitopolis şi Cezareea Palestinei. Regimul de teroare instalat în 602 de împăratul bizantin Foca precum şi amenințarea invaziilor persane şi apoi a celor arabe, obligă pe cei doi călugări să părăsească Palestina, vizitând pe scurt şi în grabă doar Siria, Cilicia, Fenicia, Samosul.

Ultima etapă a călătoriilor lor şi-a avut sediul în vestul deltei Nilului, între altele şi în mânăstirea Eukrata, viitorul sediu al luptei duse de sfântul Maxim Mărturisitorul, atunci când acesta se va refugia în Apus. În timpul celor 12 ani petrecuți în aceste părți călugării au stat în strânsă legătură cu patriarhii Alexandriei - Evloghie (581-608) şi Teodor (608-609), dar mai ales, i-au fost de mare ajutor urmaşului acestora, Sfântul Ioan cel Milostiv (610-619) în lupta dusă de acesta împotriva monofiziților, reuşind să readucă la ortodoxie pe mulți din ei. Nu ştim cât timp a durat petrecerea lor în Roma, unde au cunoscut şi pe papa Grigorie Dialogul.

Data morții lui Ioan Moschu ar putea fi între anii 619-634. Amândouă aceste date se potrivesc cu indictionul VIII propus de biograful anonim. Potrivit dorinței din urmă, Sofronie a îngropat trupul prietenului său în cimitirul mănăstirii Sfântului Teodosie, unde se şi călugăriseră, iar nu în Sinai, din pricina invaziei arabilor.

Una dintre cele mai grele întrebări pentru cercetătorii patrologi rămâne originea lui Ioan Moschu, Pr. prof. dr. Teodor Bodogae, în comentariul său la *Limonariu* scrie: *(...) că aici va trebui să ne mărginim numai la presupuneri* şi că *Ioan Moschu se va fi născut (...) în Damasc*. Dar alţi cercetători în această privinţă au altă părere, ca spre exemplu Gvanta Coplatadze, care în comentariul său la *Livada Duhovnicească* ne relatează alte dovezi. Anume: în limba greacă cuvânt μοσχος are două sensuri: unul - "mlădiţă, pui de animal, vacă" şi al doilea este sens etnic, anume mosch (o veche şi mare provincie din sudul Georgiei, μοσχος - astfel numeau pe locuitorii acestei provincii istoricii greci Strabon, Plinius, Ptolemeus şi alţii). (1) Cuvântul se folosea şi ca nume propriu traducându-se drept *Vacă*.

Primul care a încercat să descifreze etimologia acestui cuvânt a fost patriarhul Fotie (sec. IX), care credea că μοσχοςar fi fost numele tatălui lui Ioan (cum ar fi Ioan fiul lui Moschu). Dar părerea patriarhului Fotie au considerat-o greşită încă cercetătorii din evul mediu. Analizând manuscrisele *Limonariului* ei dovedesc că *Moschu* este o poreclă care arată naţionalitatea de mosch a lui Ioan (adică georgian din sudul ţării) – (*Moschum a natione, Ieronim Rosweid, 1615 colecţia Patrologia Latină, Migne, vol 87*). Într-adevăr, dacă *Moschus* ar fi fost numele tatălui lui Ioan, cum considera patriarhul Fotie, atunci în manuscrise acest cuvânt neapărat trebuia să fie la cazul genitiv, şi anume: Ιωαννης του μοσχου, nu la nominativ, precum se şi întâlneşte de obicei în izvoarele scrise. În acest caz gramatical, cuvântul Moschu înseamnă o poreclă care arată originea georgiană a autorului *Livezii duhovniceşti*.

Aceasta se dovedeşte şi prin faptul că în prima jumătate a secolului V în Palestina şi Egipt exista o mulţime de călugări georgieni, având mânăstiri şi biserici proprii: Mânăstirea Sfintei Cruci de lângă Ierusalim există şi azi, o biserică în pustia Egiptului construită de către Petre Iviru în anul 433. Chiar la mânăstirea înfiinţată de către Sfântul Teodosie în anul 465 şi unde a fost închinoviat şi călugărit Ioan Moschu, se ştie că într-una din cele patru biserici ale mânăstirii se slujea într-o limbă caucaziană. Părintele profesor T. Bodogae menţionează că este vorba de limba armeană, ceea ce este greu de crezut, pentru că Biserica armeană încă din a doua jumătate a secolului V, prin numeroase sinoade locale (Valarşapat 491, Ovin 505, 525) s-a proclamat ca mărturisitoare a învăţăturii monofizite. Mai de grabă aici putem presupune că la mânăstirea Sfântului Teodosie exista o biserică unde se slujea în limba georgiană.

La acelaşi lucru ne face să ne gândim şi a doua denumire a lui Ioan Moschu cu care el se semnează la începutul scrisorii sale către prietenul său Sofronie Sofistul, anume *Eviratul*. Este uşor să presupunem că aici e vorba de o formă schimbată a cuvântului *Iviritul* (georgianul), cuvânt care prin deasă întrebuinţare a dat *Eviratul*; mai puţin probabil că *Eviratul* provine din Egkrata (cumpătat) cum presupune prof. dr. T. Bodogae.

c) Scopul scrierii

În ce scop a adunat Ioan Moschu aceste povestioare folositoare de suflet (ιστορια ψυχωφελης)? Pentru un cititor atent acest scop este absolut clar. Autorul încă o dată vroia să ne arate două condiţii principale pentru mântuire: dreapta credinţă şi faptele bune. Într-adevăr, în istorioarele despre vieţile sfinţilor părinţi sau ale mirenilor, Ioan Moschu ori condamnă pe eretici, ori ne cheamă să urmăm vieţii înalte şi virtuoase.

Discutând despre această operă trebuie să avem în vedere şi cui este adresată ea. Dacă Sfinţii Părinţi capadocieni Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, şi alţii în lucrările lor cu conţinut teologic şi psihologic înalt au drept destinatari pe ierarhii Bisericii, pe teologi sau pe laicii educaţi, Ioan Moschu adresează opera sa monahilor simpli sau mirenilor cu stare socială mai modestă. De aceea şi limbajul acestei cărţi se distinge prin simplitate şi dulceaţă. Citind această carte, ea ne atrage prin sinceritatea şi dragostea cu care este scrisă. Este extraordinar de frumos şi impresionant felul în care face Ioan Moschu paralela între viaţa virtuoasă a sfinţilor părinţi şi florile de câmp:

Primeşte, sfinţite şi credinciosul fiu, Sofronie, şi cartea de faţă! Vei găsi în ea zugrăvite virtuţile sfinţilor bărbaţi, trăitori în timpurile noastre şi răsădiţi, potrivit cuvintelor psalmistului ***lângă izvoarele apelor*** *(Psalmi, I, 3), ca şi ale tuturor bărbaţilor iubitori de Dumnezeu prin harul lui Hristos, Dumnezeul nostru. Fiecare din ei este împodobit în frumuseţe şi bună cuviinţă cu felurite virtuţi. Din viaţa acestor bărbaţi am cules cele mai frumoase flori. Din ele am împletit cununa acestei livezi neprihănite, ce ţi-o închin ţie, prea binecredinciosule fiu, iar prin tine celorlalţi oameni. De asta am şi intitulat-o "Livada", din pricina desfătării, parfumului şi folosului ce-l au cititorii.* (2)

II. IMPORTANŢA DIN PUNCT DE VEDERE DOGMATIC.

Începând a discuta despre importanţa *Limonariului* din punct de vedere dogmatic, întâi de toate trebuie să punem următoarele două întrebări:

1. Cât de mare autoritate poate avea această carte în disputele teologice,
2. În general cât de actuale sunt în zilele noastre temele dezbătute de către Ioan Moschu?

Răspunzând la prima întrebare avem de spus că anumite capitole din *Limonariu* sunt folosite încă din veacul al optulea de către Sfântul Ioan Damaschinul în tratatul *Despre Icoane*; aceleaşi capitole sunt cunoscute şi în *Actele Sinodului VII ecumenic*. Dacă Sfinţii Părinţi din perioada patristică şi participanţii la Sinodul VII ecumenic n-au neglijat ceea ce a scris Ioan Moschu cu atât mai mult şi noi putem folosi aceste scrieri ca argument doveditor în disputele noastre teologice.

În ceea ce priveşte actualitatea *Livezii duhovniceşti*, aici putem spune că problemele teologice care apar în zilele noastre în Biserică sunt aproape la fel ca şi în perioada Sinoadelor ecumenice. Starea lucrurilor de atunci nu s-a schimbat cu mult, de-a lungul veacurilor apar aceleaşi erezii, aceleaşi rătăciri teologice ca şi la începutul creştinismului. Se schimbă doar predicatorii eresurilor, se schimbă anumite forme exterioare, dar esenţa şi rădăcina lucrurilor rămâne neschimbată. Actualitatea extraordinară a acestei cărţi transpare în contextul secolului nostru XX, care este caracterizat prin apariţia mişcării ecumenice, a dialogurilor interconfesionale şi a unei noi teologii.

Atitudinea ortodocşilor faţă de ecumenism astăzi variază foarte mult, de la respingere şi condamnare totală până la cinstire şi mărire a tot ceea ce se înţelege prin ecumenism. De aceea este foarte important să ne raportăm la Sfinţii Părinţi şi, în general, la toată literatura patristică, ca să înţelegem şi să analizăm mai bine ceea ce se spune şi ceea ce se petrece în jurul nostru. Mai ales ştiind că deja a trecut o perioadă destul de lungă din momentul înfiinţării Consiliului Ecumenic al Bisericilor şi deja putem trage anumite concluzii.

De pildă în dialogurile ecumenice foarte puţin se vorbeşte despre cinstirea Sfintelor Icoane. Multora li se pare această temă neesenţială, când de fapt, icoanele sunt un element foarte important în viaţa liturgică a creştinilor ortodocşi. Ele au sens şi destinaţie profund liturgică. Ba mai mult, cinstirea icoanelor este în legătură foarte strânsă cu Hristologia ortodoxă. Prin faptul că Dumnezeu s-a întrupat şi astfel a fost pusă temelia îndumnezeirii omului prin Har este posibil a ne închina lui Dumnezeu folosind materia. Sfântul Ioan Damaschinul scrie: ***În timpurile de mai înainte Dumnezeu, fără corp şi formă, nu putea fi reprezentat în nici un chip. Dar acum când Dumnezeu ni s-a arătat în carne şi oase şi a trăit între oameni, eu pot să reprezint ceea ce este vizibil în Dumnezeu. Eu nu cinstesc materia, ci pe Creatorul materiei, care s-a făcut materie din dragoste pentru mine, care şi-a urmat viaţa în trup şi care prin materie a împlinit mântuirea mea.***(3)

Sfântul Ioan Damaschinul scriind tratatul său celebru *Despre icoane* a fost inspirat şi de *Limonariul* lui Ioan Moschu, pe care-l şi citează ca argument doveditor. Anume este vorba de capitolul (45) unde se povesteşte despre un oarecare Ava Teodor Iliotul, un călugăr sihastru şi mare luptător în nevoinţele călugăreşti, dar foarte chinuit de demonul curviei. Într-o zi, pe când îl muncea diavolul mai tare a început bătrânul să se vaite şi să spună demonului:

- Până când n-ai să-mi dai pace? Du-te de la mine că ai îmbătrânit odată cu mine! Demonul i se arătă în faţa ochilor, spunându-i :

- Să nu te mai închini acestei icoane şi n-am să te mai chinui.

Icoana avea chipul Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu Maria, purtând în braţe pe Domnul nostru Iisus Hristos. Bătrânul, sfătuindu-se cu duhovnicul său, bineînţeles că a refuzat propunerea vrăjmaşului.

- Ţi-i mai de folos, spunea lui Ava Teodor duhovnicului lui, să nu rămână în ţinutul acesta femeie desfrânată la care să nu te duci, decât să tăgăduieşti că te închini Domnului nostru Iisus Hristos cu Maica Lui.

Apoi în capitolele (81) şi (180) se povesteşte despre două icoane făcătoare de minuni. Una a cuviosului Ava Teodosie cel din Scopelos, cu ajutorul căreia a izvorât apa într-o fântână uscată, şi alta icoana preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria purtând în Braţe pe Domnul nostru Iisus Hristos. Şi de câte ori călugărul bătrân, în peştera căruia se afla această icoană, pleca să se închine la Sfintele locuri, întâi *pregătea candela şi-o aprindea cum avea obiceiul şi stând la rugăciune şi rugând pe Dumnezeu ca să-l ajute în călătoria lui, spunea Stăpânei uitându-se la icoana ei: "Sfântă Stăpână Născătoare de Dumnezeu, pentru că am de făcut o cale îndepărtată care-mi ia multe zile, ai grijă de candela ta şi păstrează-o nestinsă, potrivit gândului meu, căci eu plec având ca însoţitor de călătorie ajutorul tău. După ce spunea aceste cuvinte către icoană, pleca. După ce-şi termina călătoria ce şi-o pusese în gând, se întorcea uneori după o lună, alteori după două şi trei luni, şi câteodată chiar şi după 5 sau 6 luni şi se găsea candela pregătită şi aprinsă după cum o lăsase când plecase în călătorie. Şi nu o vedea stinsă de la sine nici când se deştepta din somn, nici când se întorcea din călătorie, nici când venea în peşteră din pustie".* (capitolul 180).

Iată deci actualitatea şi importanţa *Limonariului* în ceea ce priveşte tradiţia şi învăţătura Bisericii Ortodoxe despre venerarea Sfintele Icoane. Mai ales atunci când anumite confesiuni creştine, cum ar fi protestanţii şi neoprotestanţii nu cinstesc icoanele. Iar alţii, cum sunt romano-catolicii, au păstrat doar exteriorul acestui cult, reducând Sfintele icoane doar la nivel de tablouri religioase, pierzându-şi astfel sensul şi funcţia liturgică.

Probabil cea mai importantă temă dezbătută în opera lui Ioan Moschu este demascarea eresurilor şi condamnarea predicatorilor lor. Capitolul (213) ne relatează următoarele: *Unul dintre bătrâni spunea:*

- În Biserica lui Dumnezeu se fac şi acum minuni dumnezeieşti din pricina ereziilor ce s-au ivit şi se ivesc mereu, mai cu seamă din pricina ereziei lui Sever acefalul (monofizitul, n.n.) *şi a celorlalte schisme pierzătoare pentru întărirea şi încredinţarea sufletelor mai slabe şi pentru convertirea acelora care ar voi. Căci în Biserica Sobornicească a lui Dumnezeu se fac şi astăzi semne prin dumnezeieşti părinţi, după cum mai înainte se făceau în fiecare zi prin sfinţii mucenici.*

Acestei teme îi sunt dedicate un număr însemnat de capitole ale acestei cărţi. Se vede o atenţie deosebită a autorului pentru apărarea dreptei credinţe ortodoxe, mai ales contra monofizitismului care în secolele V - VI s-a răspândit destul de puternic în părţile Siriei, Armeniei şi Egiptului. Actualitatea acestor capitole este extraordinară întrucât în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor (CEB), începând din anii 60, a început o nouă etapă a dialogurilor între ierarhi şi teologi ortodocşi şi monofiziţi.

Să facem o mică retrospectivă a acestor întâlniri interconfesionale, la ce acorduri s-a ajuns acolo şi cum corespund toate acestea cu ceea ce spun Sfinţii părinţi din paginile *Limonariului*:

În anul 1964, între 11-15 august, în colaborare cu *Gruparea pentru Credință și Organizare* a Consiliului Ecumenic al Bisericilor a fost organizată o conferință neoficială la Aarhus (Danemarca). O nouă întrunire neoficială între opt teologi ortodocși, aparținând diferitelor Biserici ortodoxe naționale, și șapte teologi necalcedonieni, aparținând Bisericilor monofizite, a avut loc între 25 - 29 iulie 1967 la Bristol în Anglia. A treia sesiune de convorbiri neoficiale între ortodocși și monofiziți a avut loc între 16 - 21 august 1970 în mânăstirea *Le Cenacle* din Geneva. Și a patra consultație neoficială dintre teologi ortodocși și necalcedonieni a fost la Addis-Abeba (22 - 23 ianuarie 1971).

Care sunt concluziile acestor întâlniri? Pe scurt putem să le grupăm în câteva puncte:

1. În problema hristologică sunt deosebiri mai degrabă de termeni decât de doctrină, citățm: *Noi recunoaștem unii altora o unică credință a Bisericii...În esența dogmei hristologice, noi am ajuns la un acord comun. Noi am văzut că printr-o terminologie diferită fiecare parte exprimă una și aceeași credință...unii dintre noi afirmă două naturi, voințe și lucrări unite ipostatic în Unul Domnul nostru Iisus Hristos. Alții dintre noi afirmă o natură, voință sau lucrare divino-umană unită ipostatic în același Hristos.* (*Declarație comună, Aarhus, Danemarca, 1964. Declarație comună, Bristol - Anglia, 1967*) (4) Cât de ortodoxe sunt sus amintitele afirmații, este clar și pentru un elev seminarist de anul I. Adică de aici reiese că Sfinții Părinți, începând din secolul V până în zilele noastre, care au luptat chiar până la moarte împotriva ereziei monofizite, au fost niște oameni prost cunoscători ai limbii lor proprii și n-au înțeles că de fapt problema ca atare nici nu exista, ci era vorba doar de diferiți termeni de exprimare a aceloraşi adevăruri de credință. Despre natura acestui *adevăr* citim în *Limonariul* lui Ioan Moschu. În capitolul (106) al acestei cărți se povestește despre un oarecare Ava Teodor care a cunoscut pe un monah sirian cu viață ascetică foarte severă. Și aflând că acest monah mărturisea credința monofizită s-a smintit, s-a dus la chilie și, aruncându-se la pământ, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i descopere lui *cine crede bine și drept.*

- *În a treia zi,* ne relatează Ava Teodor, *am auzit o voce nevăzută care mi-a spus:*

- *Du-te, Teodore, și vezi credința lui.*

A doua zi m-am dus, m-am așezat în fața lui, am așteptat să văd ce are să se întâmple potrivit celor spuse mie de glasul nevăzut. Am stat așa cam un ceas uitându-mă la el: stătea și sirianul spunând versete din Scriptură. Și am văzut, fiilor, mă jur pe Domnul, deasupra capului lui, așezată o porumbiță plină de funingine, ca și cum ar fi ieșit din cuptor, jumulită și urât mirositoare, care mi s-a arătat, înfățișa credința lui.

2. S-a hotărât ca un grup mixt de teologi să stabilească o *Mărturisire de credință comună* (Declarație comună, Bristol - Anglia, 1967)(5)

Din istoria Bisericii Universale noi cunoaștem multe încercări când pe baza compromisurilor dogmatice se compuneau mărturisiri de credință comune cu ereticii, care au dus la eresuri și schisme noi. Să ne amintim aici de Henoticonul promulgat în anul 482 de către împăratul Zenon și prima schismă în Biserică între Apus și Răsărit. Împăratul Iustinian în anul 533 promulgă o nouă formulă de credință care avea ca scop să împace ortodocșii și monofiziții; ca rezultat multe mii de oameni au de pătimit. Împăratul Heraclios dă Edictul din 638, cunoscut sub numele de Ecthesis, promulgat cu același scop, iar rezultatul e o nouă erezie - monoenergismul.

Capitolul (48) din *Limonariu* ne relatează următoarele:
Ne povestea ava Anastasie preotul și paznicul odoarelor sfintei Biserici a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, că a venit Cosmiona, femeia patricianului Gherman, și a voit ca în una din nopțile sfintei Duminici să se închine singură la sfântul și făcătorul de viață Mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos, adevăratul

Dumnezeu. Când a vrut să se atingă de Mormânt a întâmpinat-o Stăpâna noastră, Sfânta Născătoare de Dumnezeu, față către față, împreună cu alte femei, şi i-a spus:
- Pentru că nu eşti de ale noastre, să nu intri aici!
Ea aparținea ereziei lui Sever, acefalul. Cosmiona se rugă mult ca să-i dea voie să intre. Sfânta Născătoare de Dumnezeu însă i-a răspuns zicându-i:
- Crede-mă, femeie, că n-ai să intri aici până nu te vei împărtăşi cu noi prin aceeaşi credință.
Prin aceste cuvinte a cunoscut că este împiedicată să intre pentru că este eretică şi că dacă nu trece la Sfânta sobornicească şi apostolicească Biserică a lui Hristos, Dumnezeul nostru, n-are să intre. A trimis îndată după diacon. Când acesta a venit cu sfântul potir, ea s-a împărtăşit cu Sfântul Trup şi Sânge al Marelui Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Şi astfel a fost învrednicită să se închine sfântului şi de viață făcătorului mormânt al Domnului nostru Iisus Hristos.

Dar să presupunem că într-adevăr bisericile necalcedoniene au recunoscut rătăcirile lor dogmatice şi vor să se întoarcă la Biserica mamă. Atunci primul pas pentru unire ar trebui să fie recunoaşterea Sfintelor sinoade ecumenice IV, V, VI, VII. Dar lucrurile nu stau chiar aşa de simplu: *În privința celor patru Sinoade ecumenice, care au urmat primelor trei recunoscute de Bisericile vechi-orientale, teologii necalcedonieni s-au exprimat că aceste Biserici sunt dispuse să recunoască definițiile dogmatice ale acestor Sinoade, dar nu pe baza respectivelor Sinoade ecumenice, ci pentru faptul că conținutul lor dogmatic se află implicit cuprins în hotărârile dogmatice ale primelor trei sinoade ecumenice.(6)*

Cum putem comenta această afirmație? La sinodul tâlhăresc din anul 449 de la Efes, care a fost prezidat de patriarhul eretic Dioscor din Alexandria, ereticul Eutihie a fost achitat în temeiul Simbolului credinței de la Niceea, ceea ce nu l-a împiedicat să-şi urmeze cu îndărătnicie convingerile, deoarece ele depăşeau cadrul acestui Simbol, alcătuit cu mult înainte de apariția ereziei lor. Deci, poți mărturisi pe deplin vechiul Simbol ortodox al credinței, fiind însă eretic, şi nu ortodox. Din aceste considerente se impune respectarea nu numai a Simbolului credinței de la Niceea - Constantinopol, alcătuit la primele două Sinoade Ecumenice (anul 325 şi 381), ci şi a tuturor definițiilor dogmatice formulate ca adevăruri incontestabile la celelalte Sinoade ecumenice. Pentru a fi un adevărat creştin, trebuie să mărturiseşti ***tot ceea ce a adoptat şi îmbrățişat Sfânta Biserică Ortodoxă***, după cum o cere Sfântul Serafim de Sarov, căci în caz contrar survine eclectismul dogmatic, în care adevărurile ortodoxe sunt deformate de imixtiunea învățăturilor eretice.

Prin urmare Biserica Ortodoxă în nici un caz nu trebuie să accepte *unirea* înşelătoare numai în baza primelor trei Sinoade Ecumenice, ci trebuie să opteze pentru integritatea conştiinței dogmatice.

Tradiția apostolică, care e unică, şi nu multiplă (după cum voiesc s-o prezinte ecumeniştii), s-a păstrat în deplinătate şi puritate doar în Biserica Ortodoxă. Sfântul Teofan arată cum a fost cu putință acest lucru: ***Dumnezeu a învățat pe apostoli; apostolii la rândul lor au învățat pe cei care au crezut cu adevărat şi au transmis Tradiția urmaşilor aşa cum au primit-o. Deci, află ce şi cum mărturiseşte Sfânta Biserică, şi fii sigur că aşa a poruncit să mărturiseşti şi Dumnezeu!*** Episcopii, întruniți la Sinoade în calitate de succesori ai apostolilor, nu judecau de la sine despre credință, în legătură cu diferite erezii, ci exprimau Tradiția apostolică aşa cum s-a păstrat în Biserica lor, fără a admite ceva străin. Sinoadele Ecumenice nu-şi propuneau să caute noi metode de compromis pentru a uni adevărul cu erezia, ci se străduiau doar să întărească adevărul revelat de Dumnezeu şi ajuns până la ei prin tradiție. În felul acesta ei au formulat exact şi deplin credința de totdeauna a Bisericii lui Hristos, păzind Credința Ortodoxă prin ziduri de apărare contra falselor învățături ce se abăteau asupra ei. Aceste formule ale credinței, denumite dogme, reprezintă învățătura lui Hristos şi a Apostolilor, având o putere obligatorie pentru toți creştinii ortodocşi. Canoanele care reglementează evlavia şi disciplina bisericească au de asemenea putere obligatorie fiind inspirate din bogatul tezaur al Sfintei Scripturi şi Sfintei Tradiții şi reflectând poruncile apostolice. Tocmai datorită zidului de apărare înălțat de Biserică, Credința Ortodoxă a ajuns până la noi întreagă, neîntinată şi nevătămată!

Iarăşi să revenim la opera lui Ioan Moschu şi să vedem dacă se spune ceva acolo referitor la Sinoadele Ecumenice. Capitolul(36):

Unul din părinţi ne povestea despre fericitul Efrem patriarhul Antiohiei, că era un apărător înfocat al credinţei ortodoxe. Într-o zi a auzit că în părţile Ieropolei trăieşte un stâlpnic care face parte din erezia severienilor şi a acefalilor. A pornit deci la el cu gândul să-l reîntoarcă la credinţa ortodoxă. Când a ajuns acolo a început dumnezeiescul Efrem să-l sfătuiască şi să-l îndemne pe stâlpnic să meargă pe drumul tronului apostolic şi să aibă părtăşanie cu Sfânta sobornicească şi apostolească Biserică. Stâlpnicul i-a răspuns, zicându-i:

- Eu cu nici un chip n-am nici o legătură cu Sinodul de la Calcedon. (...) Atunci patriarhul şi-a dezbrăcat omoforul pe care-l purta, s-a apropiat de foc, pe care-l aprinsese aproape de stâlp şi s-a rugat zicând:

- Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, care pentru noi ai binevoit să te întrupezi cu adevărat din Stăpâna noastră, Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, arată-ne nouă adevărul!

După ce şi-a terminat rugăciunea şi-a aruncat omoforul în mijlocul focului. Cu toate că focul a ars timp de trei ore până ce s-au terminat toate lemnele, totuşi a scos din foc omoforul întreg şi nevătămat, fără a fi suferit ceva din pricina focului. Atunci stâlpnicul, văzând întâmplarea, s-a încredinţat că adevărata credinţă este în Biserica Ortodoxă. L-a anatemizat pe Sever şi erezia lui, a venit la sfânta Biserică, s-a împărtăşit din mâinile fericitului Efrem şi L-a prea slăvit pe Dumnezeu.

Capitolul (178)**:**

Ne povestea nouă ava Gheorghe, preotul chinoviei Sholarilor, că în Manadia trăia un bătrân tare sârguitor; era însă simplu la credinţă şi se împărtăşea oriunde se găsea fără nici o deosebire. Într-o zi s-a arătat un înger al lui Dumnezeu spunându-i:

- Spune-mi mie, bătrânule, dacă vei muri, cum voieşti să te îngroape pe tine, oare ca egiptenii, sau ca armenii, sau ca ereticii, ori ca ierusalimlenii?(adică ortodocşii n.n.)

- Nu ştiu, i-a răspuns bătrânul.

- Gândeşte-te, i-a spus atunci îngerul, şi am să vin peste trei săptămâni să-mi spui.

Bătrânul s-a dus la un altul şi i-a spus ceea ce a auzit de la înger. Când a auzit acest bătrân s-a minunat de spusele lui. S-a uitat mult la el şi mişcat de Dumnezeu i-a spus:

- Unde te împărtăşeşti cu Sfintele Taine?

El i-a răspuns şi i-a zis:

- Unde mă găsesc, acolo mă împărtăşesc, ori la armeni, ori la egipteni, ori la eretici.

Atunci bătrânul i-a spus:

- Să nu crezi că poţi să te împărtăşeşti în afară de sfânta sobornică şi apostolică Biserică, care ţine patru sfinte sinoade ecumenice; cel din Niceea, al celor trei sute optsprezece părinţi, cel din Constantinopol, al celor o sută cincizeci de părinţi, primul din Efes, al celor două sute de părinţi, şi cel din Calcedon, al celor şase sute treizeci de părinţi. Când va veni îngerul spune-i: "Vreau să fiu înmormântat cum se îngroapă monahii ierusalimleni".

După trei săptămâni a venit îngerul şi a spus bătrânului:

- Ce mai este bătrâne? Te-ai gândit?

- Vreau să fiu înmormântat cum îngroapă monahii ierusalimleni, i-a răspuns bătrânul.

- Bine, bine, a zis îngerul.

Şi îndată şi-a dat duhul bătrânul.

Aceasta s-a întâmplat ca să nu piardă bătrânul ostenelile lui şi să fie osândit la un loc cu ereticii.

După aceste întâlniri şi consultări neoficiale au avut loc patru întâlniri oficiale între reprezentanţii Bisericii Ortodoxe şi monofiziţi: la Chambesy (1985), la Mânăstirea Anba Bishoy din Egipt (1989 şi 1990) şi Chambesy (1990). Ultima întâlnire oficială a fost cea din 1 - 6 noiembrie 1993 care a marcat faza cea mai avansată a

relațiilor dintre teologi ortodocşi şi necalcedonieni: *ajungând la punctul culminant al semnării acordului de credință şi de recunoaştere reciprocă a ortodoxiei credinței fiecărei familii de Biserici*. - citim în Vestitorul Ortodoxiei din 1 - 15 februarie 1998.

Ar fi fost oare cu putință în vremea Sfinților Părinții ca ereticii să se întrețină *de la egal la egal* cu creştinii ortodocşi şi să caute o oarecare *unitate* a Bisericii, prin intermediul unor hotărâri şi acorduri de compromis? Sfinții Părinți nu îngăduiau nici pentru o clipă grupărilor eretice să se numească *Biserici*, dar mai ales egale ca valoare cu Biserica Ortodoxă. Pentru a micşora importanța bisericilor cu adevărat ortodoxe, ecumeniştii vorbesc despre *Bisericile Ortodoxe Orientale*, voind să dea de înțeles că paralel cu adevăratele Biserici Ortodoxe există şi Biserici „ortodoxe" Orientale, care sunt cunoscute în istoria Bisericii Universale cu monofizite, dar pentru care în prezent este inventată o denumire mai neutră - *biserici precalcedoniene*. S-a ajuns până acolo că, definind aceste Biserici drept *ortodoxe orientale* ecumeniştii supranumesc Bisericile noastre Ortodoxe locale drept *biserici ortodoxe bizantine*, ceea ce este greşit, deoarece Bisericile Ortodoxe slave (Rusă, Sârbă şi Bulgară) ca şi Bisericile Română şi Georgiană nu sunt nicidecum bizantine.

Ne întrebăm de ce Biserica Ortodoxă ar trebui să mai dialogheze cu monofiziții de vreme de reprezentanții ortodocşi au şi cedat deja pozițiile Ortodoxiei, definind drept *ortodoxe* comunitățile eretice desprinse de la Ortodoxie în secolul V?!

Citim mai departe ziarul *Vestitorul Ortodoxiei* 1 -15 februarie 1998: *În privința anatemelor care se găsesc în cărțile de cult, care privesc nume de sfinți cinstiți de Bisericile respective, dar condamnați de celelalte, ca ereziarhi, acestea pot fi înlăturate prin omiterea paragrafelor conținând anatemele, iar în următoarele ediții să fie eliminate definitiv din cărțile de cult.*(7) Aici, în primul rând, este vorba de patriarhul eretic Dioscor al Alexandriei (444 - 451) care a prezidat sinodul tâlhăresc din anul 449 de la Efes şi patriarhul eretic Sever al Antiohiei (512 -518) care a răspândit puternic monofizitismul în tot Orientul (8). Aici iarăşi ne dă un răspuns *Livada duhovnicească*, în capitolul (26):

Un bătrân cu numele Chiriac trăia în lavra Calamon din apropierea sfântului râu Iordan. Şi era bătrânul îmbunătățit în fapte dumnezeieşti. La el a venit un frate străin din ținutul Dara, cu numele Teofan. Şi a aflat bătrânul că acest Teofan era rătăcit şi nu ştia care credință este cea adevărată.

Atunci, lăsându-l pe fratele în peşteră, s-a dus la țărmul Mării Moarte şi s-a rugat pentru el. Şi iată cum pe la ceasul trei după amiază în ziua următoare, vede fratele pe cineva înfricoşător la vedere, stând în fața lui şi-i spune:

- Vino şi vezi adevărul!

Şi luându-l, l-a dus într-un loc întunecos, cu miros urât şi cu foc, şi-i arătă în mijlocul focului pe Nestorie şi Teodor, pe Eutihie şi Apolinarie, pe Evagrie şi pe Didim, pe Dioscor şi pe Sever, pe Arie şi pe Origen şi pe alți câțiva.

- Iată, îi spune acela ce i s-a arătat, acesta-i locul pregătit ereticilor şi celor de urmează învățăturile lor. Dacă-ți place locul, rămâi în credința ta! Dar dacă nu vrei să încerci chinul acesta vino la Biserica cea sfântă şi sobornică, aşa cum ți-a spus bătrânul. Căci îți spun: chiar dacă ai săvârşit toate virtuțile, ajungi în locul acesta dacă n-ai dreaptă credință.

La cuvântul acesta fratele şi-a venit în sine. Când a venit bătrânul i-a povestit toate cele întâmplate aşa cum le-a văzut, şi a trecut la sfânta sobornică şi apostolică Biserică. Şi a rămas împreună cu bătrânul în Calamon. După ce a stat mulți ani cu el, a adormit în pace.

Citim mai departe sus amintitul articol din *Vestitorul Ortodoxiei*: *Întâlnirea de la Chambesy din 1- 6 noiembrie 1993 a constituit momentul istoric fericit în care s-a semnat acordul de credință şi unirea dintre cele două familii de biserici. Următoarea etapă în realizarea unirii adevărate dintre aceste Biserici este ridicarea*

anatemelor pronunțate la 451, ca premisă a conslujirii liturgice.(...) pentru coliturghisire se acceptă varietatea riturilor şi tipurilor liturgice, nefiind nevoie de o nouă Liturghie, compozită şi hibridă, combinată, mixtă, căci fiecare grup de Biserici îşi are Liturghiile sale, care, chiar dacă sunt diferite ca text, ele exprimă aceleaşi adevăruri de credință, având la bază Liturghiile vechi apostolice.

Fără vreun comentariu la aceste rânduri să căutăm răspuns în cartea lui Ioan Moschu.

Capitolul (199):

Unul dintre părinți povestea că un călugăr curat şi sfânt vedea îngeri în dreapta şi în stânga lui în timp ce săvârşea Proscomidia. Acesta însă luase rânduiala proscomidiei de la eretici şi pentru că era nepriceput în dumnezeieştile dogme şi în simplitatea şi nerăutatea lui o spunea aşa, neştiind că greşeşte.

Prin hotărâre dumnezeiască însă, a venit la el un frate care era priceput în dumnezeieştile dogme. S-a întâmplat ca monahul acesta să săvârşească sfânta Euharistie de față cu el. Fratele, era diacon, i-a spus:

- Slujba pe care o faci, părinte, nu este ortodoxă ci eretică.

Bătrânul însă, pentru că vedea îngeri în timp ce săvârşea Sfânta Taină a Euharistiei, n-a dat atenție celor spuse, ci le-a disprețuit. Diaconul însă stăruia zicând:

- Greşeşti, călugăre! Biserica nu primeşte acestea.

Pentru că bătrânul s-a văzut astfel acuzat şi mustrat de diacon şi totodată vedea ca de obicei şi pe îngeri, i-a întrebat:

- Diaconul îmi grăieşte mie în chipul acesta. Este adevărat ce spune?

- Ascultă de el, căci are dreptate, i-au răspuns îngerii.

- Dar pentru ce nu mi-ați spus voi mie asta? a întrebat bătrânul.

*- **Aşa a orânduit Dumnezeu**, au răspuns ei, **ca om pe om să se îndrepte**.*

Şi de atunci s-a îndreptat mulțumind lui Dumnezeu şi fratelui.

Capitolul (188):

Ava Teodor, starețul Vechii Lavre, ne povestea nouă:

În Constantinopol erau doi frați sirieni zarafi. Şi a spus fratele mai mare celui mai mic:

- Haide să ne ducem în Siria, şi să răscumpărăm casa noastră părintească!

- Pentru ce să ne ducem amândoi, ca să fim siliți să închidem zărăfia? Sau du-te tu şi rămân eu aici sau mă duc eu şi rămâi tu.

Şi s-au înțeles ca să se ducă fratele mai mic. Puțină vreme după plecarea fratelui mai mic, fratele, care a rămas în Constantinopol, a avut un vis şi a văzut un bătrân vrednic zicându-i:

- Ştii că fratele tău a curvit cu soția crâşmarului? Când s-a deşteptat s-a întristat şi şi-a zis întru sine:

- Eu sunt de vină. Pentru ce l-am lăsat să se ducă singur?

După câtva timp a văzut iarăşi în vis pe acelaşi şi i-a spus:

- Ştii că fratele tău a căzut cu femeia crâşmarului?

S-a întristat din nou la vederea lui. Şi l-a văzut iarăşi a treia oară pe acelaşi bătrân zicându-i:

- Nu ştii că fratele tău şi-a pierdut cugetul şi a făcut desfrânare cu femeia crâşmarului?

Fratele cel mai mare i-a scris din Constantinopol în Siria: "Lasă totul şi vino numaidecât la Bizanț". Fratele cel mai mic, primind scrisoarea, a lăsat totul şi a venit la fratele cel mai mare. Când l-a văzut l-a luat în biserica cea mare şi a început cu durere să-l țină de rău, zicând:

- Bine ai făcut, frate, că ai curvit cu femeia crâşmarului? Când a auzit a început să se jure pe Dumnezeu Atotputernicul:

- Nu ştiu ce spui, nici n-am curvit, nici nu mă ştiu cu păcat decât cu femeia mea adevărată. La auzul acestor cuvinte, fratele cel mai mare i-a zis:

- N-ai săvârşit cumva ceva mai rău?

Fratele său i-a spus:
- Nu ştiu să fi făcut ceva nelalocul lui, decât că am găsit în satul nostru nişte monahi aparţinând învăţăturilor lui Sever; neştiind dacă este ceva rău, m-am împărtăşit de la ei. Nu ştiu să fi făcut altceva.
Atunci a înţeles fratele cel mai mare că acest sens aveau cuvintele bătrânului, că el a curvit, că a lăsat Biserica Sfântă, sobornică şi a căzut în erezia lui Sever Acefalul, care era într-adevăr crâşmar, s-a făcut de ruşine şi a pângărit nobleţea dreptei credinţe.
În loc de încheiere a acestui capitol ar fi bine să relatăm cuvintele părintelui Paladie din *Limonariu* la capitolul (74):
Bătrânul ne mai spunea şi aceasta ca să ne dea sfaturi:
- Credeţi-mă, fiilor, că nimic altceva n-au făcut schismele şi ereziile în Biserică decât să nu mai iubim pe Dumnezeu şi să nu ne mai iubim unii pe alţii.

III. EPILOG DESPRE TEOLOGIA RAŢIONALISTĂ

În loc de încheiere a acestei lucrări ar fi bine să spunem câteva cuvinte de regret în ceea ce priveşte pătrunderea raţionalismului în gândirea teologilor ortodocşi. Teologul contemporan nu mai crede în minuni, în lucrarea Duhului Sfânt şi pune sub semn de întrebare autenticitatea unei mari părţi a literaturii patristice. *Livada duhovnicească* a lui Ioan Moschu în acest sens nu e o excepţie. Multe povestiri din această minunată carte sunt considerate ca basme, poveşti. Să citãm următoarele pasaje din *Studiu introductiv la Limonariu* scris de Pr. prof. dr. Teodor Bodogae:

În dorinţa de a argumenta cât mai temeinic adevărul cuprins în istorioarele şi relatările unor fapte reale (ca şi unele legendare), autorii acestei cărţi aduc tot felul de date şi liste de nume, de localităţi, de distanţe cronologice şi geografice.

E drept că pentru omul de azi, care judecă totul în chip pozitivist, multe din cele istorisite par greu de admis, cerându-ţi parcă să alegi ce anume e mai mult în ele: eroism sau credulitate naivă, minuni sau numai virtuţi supraomeneşti? Cititorul cinstit şi de bună credinţă va trebui să aleagă ce anume e adevăr de ordin sacramental şi liturgic, pe de o parte, de aceea ce pare legendar, pe de altă parte.

Trebuie spus însă că dincolo de cele spuse până acum despre asceza şi nevoinţele lor, călugării Limonariului au totuşi şi o lume a lor, puţin firească şi destul de nerealistă în care ei se comportă "ca locuitori ai cerului", având parcă puteri suprafireşti, unde la tot pasul factorului decisiv e numai neobişnuitul, minunea.

Nostime sunt dialogurile pe care unii călugări Bătrâni le înfiripă în luptă cu diavolul (cap. 62, 63, 208).

Ne-a rămas acum, la urmă, să amintim pe scurt istorioarele nostime şi glumeţe în legătură cu îmblânzirea unor lei ...

Ce putem spune la aceste afirmaţii ale părintelui profesor? Oare Duhul Sfânt nu lucrează în Biserică, oare nu prin minuni se dovedeşte totdeauna adevărul credinţei ortodoxe, oare atât de tare ne-am secularizat încât nu permitem existenţa oamenilor sfinţi? Astfel putem să ne îndoim şi de adevărul Sfintei Scripturi care este plină de minuni; chiar şi Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos începe atunci să pară legendară. Dacă Sfântul Ioan Damaschin şi părinţii participanţi la Sinodul VII ecumenic n-au disprețuit şi au folosit cartea lui Ioan Moschu drept document doveditor în disputele lor teologice, oare noi cei din secolul XX suntem mult mai cunoscători decât oamenii aceştia prin care grăia însuşi Duhul Sfânt? Dar de fapt care este rădăcina acestei probleme ne lămureşte *Patericul* egiptean:

Zis-a un bătrân: sunt unii care îşi petrec zilele în lenevie şi cu cuvântul şi cu gândul, şi cu gândul caută să se mântuiască, dar cu lucrul nu se ispitesc, ci vieţile sfinţilor le citesc. Smerenia acestora şi neagoniseala, înfrânarea şi privegherea, rugăciunea şi plecarea genunchilor, culcarea pe jos, liniştea şi celelalte nevoinţe, nu le lucrează. Ci cu lenevirea şi părerea lor fac mincinoase vieţile sfinţilor, zicând că nu este cu putinţă vreunui om să sufere unele ca acestea, nesocotind ei că unde va locui Dumnezeu prin darul Botezului şi prin lucrarea poruncilor, acolo se fac lucruri şi daruri mai presus de fire.(9)

La sfârşitul acestei lucrări să menţionăm cuvintele Înalt Prea Sfinţitului Andrei, arhiepiscop al Albei Iulia: *Nu poate renaşte moral ţara decât pe temeliile sănătoase ale vieţii creştine. Ori în acest sens părinţii Patericului şi Limonariului sunt exemple vii de ce poate fi în stare un om atunci când este "rănit" de dragostea lui Hristos.*(10)

IV BIBLIOGRAFIE

Limonariu sau Livada Duhovnicească - **Ioan Moshu**. Col. Izvoarele Duhovniceşti. Ed. Episcopia Ortodoxă Română Alba Iulia 1991

Patericul, Col. Izvoarele Duhovniceşti. Ed. Episcopia Ortodoxă Română Alba Iulia . 1997

Patericul Sinaitic, col. Mistica. Ed. Deisis, Sibiu 1995.

Istoria Bisericească Universală, vol. II (1054 - 1982). **Pr. Prof. Ioan Rămureanu, Pr. Prof, Milan Şesan, Pr. Prog. Teodor Bodogae**, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.

Istoria Bisericească Universală, vol. II (1054 - 1982). **Pr. Prof. Ioan Rămureanu, Pr. Prof, Milan Şesan, Pr. Prog. Teodor Bodogae**, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993.

Ecumenismul - un factor de stabilitate în lumea de astăzi, diac. Prof. Univ. Dr. Petru I. David, Editura Gnosis, Bucureşti 1998.

Ortodoxia şi Ecumenismul Arhimandrit Serafim (Alexiev), Arhimandrit Serghie (Iazadjiev), Ed. Mânăstirea Slătioara, 1997

Curs de Istoria şi Cultura Bizanţului, vol. I (324 - 1025) Prof. Dr. Emilian Popescu - Bucureşti 1995.

Revista ***Vestitorul Ortodoxiei***, Anul X, Nr. 197, 1 - 15 februarie, 1998 Periodic de Informaţie Bisericească, Teologie şi Spiritualitate al Patriarhiei Române.

NOTE

(1) ***Limonariu***, Scrisoarea de dedicaţie, pag. 27, Alba Iulia, 1991

(2) Ibidem.

(3) ***Curs de Istoria si Cultura Bizanţului***, prof. dr. Emilian Popescu, Bucureşti 1995

(4) ***Istoria Bisericească Universală, vol. II (1054 - 1982).*** Pr. Prof. Ioan Rămureanu, Pr. Prof, Milan Şesan, Pr. Prof. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 561

(5) ***Ecumenismul - un factor de stabilitate în lumea de astăzi***, diac. Prof. Univ. Dr. Petru I. David, pag. 327, 328, Editura Gnosis, Bucureşti 1998

(6) Revista ***Vestitorul Ortodoxiei***, anul X, nr. 197, 1-15 februarie 1998, articolul "Este posibilă colitughisirea între Biserica Ortodoxă şi Bisericile Ortodoxe Vechi Orientale?", Pr. Prof. Dr. Nicolae D. Necula

(7) ***Istoria Bisericească Universală, vol. II (1054 - 1982).*** Pr. Prof. Ioan Rămureanu, Pr. Prof, Milan Şesan, Pr. Prof. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, p. 561

(8) ***Patericul***, capitolul XXX-13, Alba Iulia 1997

(9) ***Limonariu sau Livada Duhovnicească***, Ioan Moschu, Cuvânt înainte, pag. 8

PRIVIND CU ALȚI OCHI SPRE „LUMEA NOUĂ”

ÎN CARE PĂRINTELE MITROFAN PREZINTĂ MĂRTURIILE UNOR AMERICANI CE S-AU CONVERTIT LA ORTODOXIE ÎN ROMÂNIA

Multe s-au scris de-a lungul frământatei istorii a creştinismului în apărarea dreptei credinţe. Pentru ca „toţi să fie una”; să fie „un Domn, o credinţă, un botez.” Să dispară atât de nefireştile şi izvorâtoarele de tulburare sfâşieri din Biserica lui Hristos.

În Tradiţia Bisericii se povesteşte despre un vis al unui Părinte. Acesta a visat un Copil ce stătea pe Sfânta Masă din Sfântul Altar şi era îmbrăcat cu o cămăşuţă lungă, dar care era ruptă, sfâşiată. Părintele L-a întrebat pe Copil: „Ce-i cu Tine? De ce ai cămaşa aşa ruptă?”. La care Copilul a răspuns: „Arie mi-a sfâşiat-o”, acest Arie fiind unul dintre cei mai cumpliţi eretici ce s-au ridicat vreodată împotriva dreptei credinţe.

De fapt, Sfinţii Părinţi spun că sectele (şi schismele) se nasc din două lucruri: din mândrie şi din prejudecată. Acestea sunt izvoarele. Iar Duhul Sfânt ajută pe cei ce vor şi sunt sinceri să scape de înşelăciune şi la cunoştinţa adevărului să vină.

Mi-am propus să arăt, cu ajutorul Bunului Dumnezeu, cum pot ajunge nişte oameni la această cunoaştere a adevărului şi mai apoi la întoarcerea în sânul Bisericii Mamă, chiar dacă trăiesc într-o ţară în care Ortodoxia n-a pătruns decât de ceva mai mult de 200 de ani, cum este cazul Americii.

Gândurile cu care am pornit au fost mai întâi dorinţa de a conştientiza noi toţi că de multe ori nu ne dăm seama cât suntem de favorizaţi de Dumnezeu că ne aflăm în Biserica Ortodoxă, Biserica Apostolică, Biserică ce este călăuzită de Duhul Sfânt spre Împărăţia Cerurilor. Ceea ce nu constituie un merit al nostru, ci e un dar al lui Dumnezeu, pentru care avem o foarte mare obligaţie, o mare răspundere în faţa lui Dumnezeu. Pentru că spune Sf. Apostol Iacov ***Credinţa fără fapte este moartă***, şi ***îţi voi arăta credinţa mea din faptele mele***.

Mai apoi este durerosul fapt care se petrece la noi, când românii noştri ortodocşi trec la sectanţi, fie din neştiinţă, fie din vreun interes material, nedându-şi seama că-L părăsesc pe Dumnezeu, că nu mai au acolo mântuire.

Şi - de ce nu - din dorinţa binecuvântată de a ne bucura împreună de răspândirea dreptei credinţe în toată lumea - inclusiv în America, cunoscută ca fiind ţara banilor, a luxului, a secularizării, şi unde totul este posibil.

Desigur, aici nu s-a amintit de cazurile numeroase, din nefericire, în care credincioşi ortodocşi, plecaţi (din ţările ortodoxe) acolo, mai mult din motive economice, defăimează Ortodoxia fie prin indiferentism religios, fie printr-o participare mai mult formală la viaţa Bisericii, fie prin aderarea la înşelătoriile neoprotestante..

De asemenea sunt mari şi adesea nici măcar bine conştientizate nici de ei dificultăţile pe care le au cei nou convertiţi, de cele mai multe ori veniţi dintr-un mediu protestant, de a se adapta la cerinţele unei adevărate vieţi creştine. Acolo rar vei găsi smerenia, evlavia, blândeţea oamenilor de aici, nu este acea comuniune puternică şi profundă cu strămoşii ce s-au jertfit pentru apărarea dreptei credinţe, stropind glia străbună cu sângele lor, şi care acum se roagă pentru noi în ceruri, nici atmosfera tainică a vechilor mănăstiri şi lăcaşuri, pe care le găseşti la noi sau în altă ţară ortodoxă, unde parcă se aude murmurul rugăciunilor de taină ridicate către Cel atotputernic, milostiv şi bun, de-a lungul veacurilor, de zeci de generaţii... Dar au şi ei părţile lor bune, pe care le putem arăta pentru a ne folosi şi noi.

De pildă, pe câţi dintre noi nu ne fac de ruşine mulţi din cei de acolo, care spre exemplu au de parcurs zeci de kilometri în fiecare Duminică, pentru a merge la o biserică, pentru că nu există alta mai apropiată? Sau această frumoasă imagine a tinerilor ortodocşi din unele parohii din acele locuri, care, ieşind Duminica de la biserică, după slujbă, merg în grupuri, mai mari sau mai mici, fie spre şcoala duminicală, unde învaţă despre credinţă, ori se îndreaptă spre un azil de bătrâni, pentru a le împărtăşi din bucuria lor bătrânilor, fie spre un orfelinat, pentru a-i mângâia pe copiii orfani, sau ajută la hrănirea celor înfometaţi. Lucruri minunate, prin care se slăveşte numele lui Dumnezeu.

Spre această ţară se îndreaptă privirile multora, însă gândindu-se de cele mai multe ori la plăceri, distracţii, bani, lux, putere şi la tot felul de alte lucruri, ce nu au nici măcar o umbră de viaţă duhovnicească. O ţară la care şi ochii şi gândurile noastre s-au îndreptat foarte des, mai ales după război – chiar dacă n-au venit niciodată, ci era doar o deşartă speranţă -, dar şi acum foarte mulţi privesc într-acolo, aşteptând un părut *mai bine*. Deci, cu alţi ochi, să privim şi noi.

Să începem cu New York-ul. Cine nu a auzit de această mare metropolă? Cu mulţimea ei de locuitori, cu vestiţii ei zgârie-nori, cu zgomotul străzii, cu lux şi cu abundenţă, cu goana după bani – aici e unul din locurile unde este intens folosit dictonul lumii moderne *timpul este (înseamnă) bani*-, cu tranzacţii şi afaceri... Dar şi aici – ca şi oriunde – mâna lui Dumnezeu lucrează şi harul Lui călăuzeşte pe oameni la mântuire, cu condiţia ca ei să fie sinceri şi să-L caute cu toată inima.

Maria Magdalena locuieşte în acest mare oraş. Este o femeie cam de 45 de ani, cu doi copii. Am văzut-o într-o vizită la Părintele Cleopa, împreună cu cei doi copii, o fetiţă şi un băiat, Casandra Maria şi Christopher. Este plină de viaţă şi fericită. Părintele Cleopa îi spunea *fericita mamă*. Dar nu este vorba de o fericire lumească, datorată vreunei reuşite pământeşti, ci este vorba – după zeci de ani de căutări, aşa cum ea însăşi mărturiseşte – de *fericirea de a afla calea*. Calea care duce spre mântuire.

*Dacă cineva mi-ar fi spus acum cinci ani (*mărturia Mariei Magdalena datează din 1997*) că viaţa mea va fi în mod profund schimbată de fiinţele unui loc şi ale unei culturi atât de îndepărtată modului american sofisticat, tehnologizat si progresiv de viaţă, de fiinţe îmbrăţişând secole de istorie, într-un loc cu totul nefamiliar mie, aş fi respins această posibilitate ca un nonsens. De altfel, eram foarte conştientă de diferitele influenţe exercitate asupra vieţii mele: ele erau, aşa credeam, în special aici şi acum, cu urmări imediate şi vizibile.*

Atunci, prin harul lui Dumnezeu, un glas s-a auzit din înalt şi în marea tapiserie ţesută de Creator, firul meu s-a întâlnit cu firul incandescent numit România.

La vremea când miracolul a avut loc, nu am realizat imediat chemarea; la început urechile nu au putut să audă. Misterioase sunt căile Domnului. Până în acel moment din viața mea, fusesem sigură, după nenumărați ani de frustrare spirituală, că eram în cele din urmă pe adevăratul meu drum. Când împlineam patruzeci de ani, începusem să cred că în aceste zile și în acest secol nu este posibilă existența unei tradiții religioase pure. Am fost crescută în tradiție protestantă, ca prezbiteriană. Încercasem ca persoană tânără, și mai târziu la treizeci de ani, să aflu înțelesul real al învățăturilor acestei biserici, dar nu am fost în stare să-l aflu. Așa că am încercat să-mi găsesc hrana spirituală în altă parte. Totuși credeam că ar fi posibil, chiar în acest timp, așa zis fără de Dumnezeu, să se facă o artă sacră și sufletul umanității să strălucească, în ciuda întunecării orizontului, pentru sărmanii descendenți ai lui Adam.

Astfel, Maria Magdalena a devenit actriță de teatru, încercând printr-un fel de artă sacră să-și satisfacă setea de Dumnezeu și să înalțe sufletele oamenilor către Dumnezeu. Însă prin rânduiala Celui de Sus întâlnind într-un turneu actori de la Teatrul Național, aceștia au impresionat-o profund, făcând-o să se întrebe: *Ce au ei sau ce știu ei, pe care noi aici în Vest nu-l avem și nu-l știm?*. Unul dintre ei i-a spus: *Trebuie să vii în România, atunci ai să înțelegi!*. Și așa a venit ea în România.

...A treia zi m-au dus cu mașina din București până în trecătorile muntoase. M-au dus prin orașe întunecoase, cu blocuri de locuit din beton, în ruină, pe drumuri nepavate, alături de căruțe trase de cai, cu țărani și familiile lor. În cele din urmă am ajuns la locul unde întrebările mele au primit răspunsul fără cuvinte. Eram în lumea mănăstirilor creștin ortodoxe ale Moldovei și Bucovinei. Stând tăcută în întunericul adânc al Mănăstirii Văratec, genunchii mei s-au îndoit instinctiv și m-am trezit îngenunchiată pe acest pământ bogat, lăcrimând.

După încă cinci zile totul în mine a început să se schimbe. Stând în fața icoanelor Maicii Domnului, vechi de secole, am vărsat lacrimi care erau în mine de zeci de ani. Simțeam cum mi se frânge coșul pieptului ori de câte ori căutam să conștientizez mănăstirile pictate, inima mea își depășea limitele revărsându-se în afară. Cauza era puterea învățăturilor lui Hristos, revelate în frescele ce acopereau fiecare centimetru pătrat din pereții bisericilor, atât afară cât și înăuntru. Și mi-a fost dat să înțeleg: «Nu arta sacră era ceea ce căutam, ci acel ceva din care arta sacră este doar o reflecție». Învățăturile originale ale lui Hristos, Dumnezeul întrupat, intacte chiar în epoca noastră coruptă, erau cele spre care fusesem adusă. În liniște și scăldată în rugăciunile reverberante ale miilor și miilor de ființe care și-au dăruit și continuă să-și dăruiască viețile lor acestei înalte chemări, care este viața monahală, am fost primită înapoi în turmă cu bucurie.

Călătoria mea era departe de a fi împlinită. Fusesem doar pusă pe cale. A trebuit să o iau ca pe un dar binecuvântat.

M-am întors de atunci de două ori în România: prima oară ca să-mi botez ortodox fiica, având-i ca nași pe Beatrice și Claudiu, iar mai recent cu fiul meu care s-a convertit și botezat ortodox. Eu sunt acum de asemenea ortodoxă și am fost binecuvântată să-mi găsesc o biserică adevărată în New York - casă pentru familia mea - în care slujește și un ieromonah ortodox român de la Mănăstirea Putna, iar preotul întâi-stătător este el însuși de sânge românesc, și cu mulți enoriași români.

În recenta călătorie a preoților bisericii noastre în România s-au legat frumoase prietenii cu numeroși monahi români. Și de asemenea în călătoria pe care eu și fiul meu am făcut-o, am fost primiți cu multă căldură, generozitate si bunătate de călugării și călugărițele pe care am avut privilegiul să-i întâlnim.

Sunt multe căi prin care noi americanii putem răspunde dragostei lui Dumnezeu, ce ne-a fost constant arătată de cei ce și-au dăruit osteneala vieții lor curățirii personale cât și slujirii altora. Desigur, le-ar fi

şi lor de ajutor, dacă noi am deveni mai conştienţi şi recunoscători pentru munca lor. Desigur, rugăciunile noastre pentru cei din România le sunt de un real folos. Şi noi avem multe daruri pe care am putea începe să le împărţim cu această "lume veche" ce are multe să ne înveţe. (Aici urmează în textul din limba engleză al Mariei Magdalena, ce a fost publicat în America, prezentarea multor posibilităţi şi căi pentru americani de a primi folos duhovnicesc şi de a ajuta - material şi spiritual - România) *Dumnezeul meu, dă-mi urechi ca să-ţi aud chemarea, de oriunde vine şi oriunde mă îndreaptă! Amin!*

Astfel Maria Magdalena a devenit acum o ortodoxă fervent, care „arde" de dragoste pentru Hristos. Şi fiind întrebată de Pr. Ioanichie Bălan cum e viaţa ca ortodoxă în America aceea, atât de desacralizată, a răspuns în două cuvinte, dar care spun totul: *Very rewarding!* (Adică foarte răsplătitoare; o viaţă plină de bucurii şi umbrită de mila lui Dumnezeu)

Alte informaţii despre viaţa ortodoxă în America am extras din discuţia purtată cu Timotei, un şofer de camion de cursă lungă, care locuieşte lângă Chicago. Fost protestant, a venit în România după Revoluţie cu ajutoare, dar şi cu gând să convertească la adevăr pe români. Dar când a văzut ce înseamnă Ortodoxia, s-a schimbat complet. Zicea: *Părinte, eu am un obicei. Dacă am un lucru şi găsesc altul, văd care e bun. Ce e rău arunc, ce e bun păstrez.* Aşa că fiind sincer şi cu inima curată, s-a convertit la Ortodoxie. Şi acum era în pelerinaj la mănăstirile din România, căutând sfinte moaşte, icoane făcătoare de minuni şi părinţi duhovniceşti. Acum trebuie să ştiţi că acolo o cursă lungă poate fi mai mare, de exemplu, decât distanţa de la noi până în Spania. Şi el şi-a făcut din cabina camionului loc de rugăciune. Când este la volan spune *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!*, iar când vin orele de rugăciune, trage frumuşel camionul pe dreapta, opreşte şi se roagă o jumătate de oră, o oră, cât are el programul, apoi pleacă mai departe. *De ce să pierd eu timpul când stau la o barieră, când pot citi din Vieţile Sfinţilor?*, zicea simplu.

Tot Timotei spunea că protestanţii din America, când se mai trezesc, se întreabă: *Măi, da' unde sunt eu? Nu mai am preoţie, nici continuitatea apostolică, nici împărtăşanie, nici Sfinte Taine, n-am nimic. Înseamnă că nu mai sunt în Biserică. Vai de mine! Da' unde-i Biserica, atunci?*

Şi începe să caute. Mai întâi dă de catolici. Dar protestanţii cu catolicii sunt la cuţite. Nu pot să-l vadă în ochi pe papă – mulţi zic că-i ca antihrist. Aşa că scapă uşor de această capcană, cu catolicii. Şi-apoi întreabă: *Dar nu mai este nimic vechi şi autentic, de la apostoli?* Şi atunci dă de Ortodoxie. Vine şi vede, şi se face ortodox (*din toţi cei pe care-i cunosc eu*, zice Timotei, *unul pe săptămână se botează ortodox*). Asta dacă-i sincer şi cu inima curată. Dacă nu... Dumnezeu nu forţează pe nimeni, doar îi arată, să aleagă. *Iată, poţi să alegi. Aici e binele, acolo răul. Aici e lumina, dincolo întunericul. Alegi ce vrei.*

După cum am văzut, Dumnezeu îi duce pe cei ce caută cu sinceritate, chiar atunci când se află înconjuraţi de atei sau de cei de alte credinţe, către credinţa adevărată, către Ortodoxie.

Cât despre românii care mai trec la secte, săracii, orbiţi poate de ignoranţă (şi neştiinţa este un mare păcat) sau de nevoile vieţii cotidiene, trebuie să ne amintim de cuvintele Mântuitorului (Părintele Cleopa punea mare accent pe aceste cuvinte, şi are scrisă chiar o carte cu titlul *Valoarea Sufletului*): *Ce va da omul pentru sufletul său?*. Căci un suflet este mai scump decât toată lumea. Noi de multe ori nu ştim aceasta, dar diavolul ştie. Şi lucrează mult şi prin aceste **guri ale iadului**, cum numeşte Mântuitorul sectele şi pe eretici.

...Cât priveşte sectele, eu sunt liniştit, spunea Părintele Arsenie Papacioc. *Ei sunt ca nişte lupi care curăţă pădurea de hoituri. Domnule,* ***Hristos este ortodox!*** *Păi dacă ar fi să schimbăm ceva, ar trebui să mai vină încă o dată, să ne dea alte învăţături. Noi n-am făcut nimic altceva, decât ce ne-a spus El. A venit o dată, ne-a învăţat ce să facem pentru a ne mântui, ce mai vrem? Asta este. Nu putem discuta adevărurile de credinţă.*

Un alt mare părinte spune că omul a fost făcut să fie ortodox. Şi aşa este. Asta nu se discută, cu sectele, sau altceva. Iar dacă noi vrem să predicăm la sectari, să o facem în primul rând cu faptele, nu cu vorbele – că, după spusele cuiva, ne dăm cu Bibliile în cap de sute de ani, şi tot n-am ajuns nicăieri cu ei. ***Taci tu, să vorbească faptele tale***, spune Sfântul Ioan Gură de Aur.

Povestea un părinte duhovnicesc, cu teologie, pregătit: *Am adus un sectar în casă şi i-am zis: Uite, alege-ţi tu o temă despre care să vorbim 2 ore, cu Biblia pe masă – deşi Biblia este cartea mea, nu a ta; tu ai furat-o de la mine, că eu o am de 2000 de ani. Şi să nu sări de la un subiect la altul, cum aveţi voi obiceiul, ca să zăpăciţi oamenii. Nu. O singură temă, 2 ore. Şi să vedem care are dreptate.*

Şi am început să stau de vorbă cu sectarul. Bineînţeles că n-a avut ce să mai spună, luat aşa pe îndelete. La sfârşit a îngăimat ceva şi a plecat. Iar a doua zi, când mă întâlnesc cu el, îmi zice: „Să ştii că tot eu am dreptate. Aseară a fost ca aseară, dar tot eu am dreptate, nu-i cum ai zis tu." „Da' de ce n-ai zis aşa de la început, că nu mai pierdeam timpul cu tine? i-a spus duhovnicul, mâhnit pentru împietrirea inimii lui."

Şi tot Părintele Arsenie: *Dacă sunt întrebat de sectari, eu le răspund aşa: „Domnule, ai venit că vrei să te faci ortodox? Sau vrei să mă faci pe mine adventist? Numai dacă vrei să te faci ortodox stau de vorbă cu tine. Altfel, nu! Nu vă scoate nimeni din ale voastre! Dar să aveţi cumînţenia să consideraţi că nici pe noi nu ne poate scoate nimeni din ale noastre! Aşa că... bună ziua!".*

DESPRE

VIAȚA CUVIOSULUI ŞI DE DUMNEZEU PURTĂTORULUI PĂRINTELUI NOSTRU TEOTIM, ARHIEPISCOPUL TOMISULUI

DUPĂ *SFINTELE PARALELE*, DE SFÂNTUL IOAN DAMASCHIN, *ISTORIA BISERICEASCĂ* A LUI SOZOMEN, CARTEA A VII-A, CAPITOLUL 26, ŞI CARTEA A VIII-A, CAPITOLUL 14, *ISTORIA BISERICEASCĂ* A LUI SOCRATE SCOLASTICUL, CARTEA A VI-A, CAPITOLUL 12, ŞI ACTELE SFÂNTULUI ŞI A TOATĂ LUMEA AL PATRULEA SOBOR, DE LA HALKIDON

Binecuvântat este Dumnezeu, care ne-a dăruit nouă priceperea lucrurilor ce s-au făcut dintru neființă întru ființă şi părtăşia la adâncul judecaților Sale – pentru care dar, cinste şi slavă de va aduce cineva, cu nimic nu va putea să Îl cuprindă, ci mai adânc şi mai minunat Îl va face. Iar această părtăşie a dăruit-o deplin dumnezeieştilor bărbați de Duh purtători, care s-au făcut pe sine sălaş Sfintei Treimi şi prin care şi noi am căpătat mila şi îndurarea înaintea feței Sale. Cuvine-se, deci, a lăuda şi a cinsti pe cei în trup fiind, netrupeşti, darul lui Dumnezeu, s-au făcut pe sine împlinind cuvântul dumnezeiesc: ***Fiți desăvârşiți, precum şi Tatăl vostru Cel Ceresc desăvârşit este.*** Necontenită laudă şi pildă să îi avem pe aceşti bărbați, care dând sângele lor şi murind loruşi, au dobândit Duhul şi învierea încă de aici, în nădejdea celor veşnice. Şi darul acesta ce l-au primit de la Hristos prietenii Săi, Apostolii - care au alergat la propovăduire-, mucenicii - la locurile de osândă ale păgânilor şi necredincioşilor- şi cuvioşii şi pustnicii în munți şi prin crăpăturile pământului - atunci şi azi şi în veac se va da lor , după nemincinosul cuvânt care zice că până la sfârşitul veacului nu va lipsi prooroc Domnului Dumnezeu.

Cu adevărat acestui dar dumnezeiesc s-a învrednicit şi pururea pomenitul Teotim, făcându-se de Dumnezeu cinstitor în viața şi petrecerea sa, după cum se tâlcuieşte numele său, şi pildă atât celor dreptcredincioşi cât şi păgânilor, prin virtutea sa.

Naşterea acestui dumnezeiesc bărbat a fost în vremea ultimelor zile ale slăvitului între împărați şi întocmai cu Apostolii, Marelui Constantin, în pământul binecuvântat al Sciției Mici, pe numele său de atunci, sau Dobrogea de azi. Nici numele, nici starea, nici viața părinților săi nu o ştim, ci putem doar crede că o asemenea dumnezeiască roadă a odrăslit din binecredincioasă sămânță, căci pământul acesta al naşterii sale primise binevestirea de la însuşi cel întâi chemat între vestitori, Sfântul Apostol Andrei. Deci în vremea tinereților sale a fost dat la învățătura cea mai dinafară, deprinzând limba latină şi pe cea elină, prin care s-a făcut părtaş învățăturilor filosofilor şi ritorilor celor vechi. Văzând însă deşertăciunea şi neputința acestor cugetări omeneşti în fața marii milostiviri a Darului ceresc pe care cei vrednici îl dobândesc

de la Mirele Hristos, a lepădat cu uşurinţă toate şi a alergat către alergarea cea bună a nevoinţei trupeşti. Şi se cuvine a zice şi despre acest binecuvântat pământ al Sciţiei Mici că se aseamănă în multe chipuri cu pustiile în care şi-au săvârşit petrecerea Sfinţii Antonie, Eftimie ori Simeon Stâlpnicul, fiind sărăcăcios în roade şi aspru, bineprimind însă poamele şi strugurii, care au ajuns bună hrană pustnicilor din acest meleag. Pentru aceea, aspră vieţuire săvârşeau toţi cei ce întru pustniceştile nevoinţe se dădeau pe sine în acea vreme, şi nu puţini erau aceia, căci până în ziua de azi se mai găsesc urmele nevoinţelor lor, unii sălăşluindu-se în peşteri, alţii săpându-şi chilii prin stânci, alţii săpându-şi chiar câte o văgăună în care răbdau gerul, arşiţa, ninsorile şi ploaia şi jivinele care cădeau într-însa, iar alţii pribegind prin pustie, îndurând toate pentru Hristos şi urmând Celui Ce a zis că ***vulpile au vizuini, iar păsările cuiburi; Fiul Omului însă nu are unde-şi pleca al Său cap.***

Deci Fericitul Teotim a săvârşit, pe rând, toate aceste nevoinţe, dorind asemănarea cu bărbaţii cei desăvârşiţi care sălăşluiau aici şi dăruindu-se rugăciunii cu toată puterea sa, cunoscând că din aceste două toată fapta cea bună se plineşte. Dar mai ales de la îmbunătăţiţii nevoitori şi ostaşi ai lui Hristos a învăţat meşteşugul luării aminte sau al trezviei, fără de care nimeni vreodată nu a ajuns măsura cea desăvârşită. Pentru aceasta a adăugat nevoinţelor sale tăcerea, maica liniştii, lipsa de griji şi adâncul smereniei, cu care binepetrecând, a biruit duhurile iubirii de plăceri, de avuţii şi de slavă, plinind întru sine vârstele lui Hristos. Pentru aceasta în scurtă vreme a dobândit de la Dătătorul tuturor bunătăţilor nepătimirea şi dragostea cea către Dumnezeu, în care a urcat din putere în putere. Astfel a luat de la Dumnezeu toate darurile cele mai presus de fire, de care noi, păcătoşii, ne temem încă a le gândi, ori le dorim înainte de vreme, neavând încă în noi sămânţa Duhului dătător de viaţă. Deci Cuviosul Teotim a dobândit darul desluşirii Dumnezeieştilor Scripturi, dar pe care Duhul l-a adăugat înseşi cuvintelor mântuitoare ale Scripturii pe care le-a scris în inima sa cu trestia Harului. Şi mai înainte de acestea, căpătând, precum sfinţii cei mari, darul de a se lipsi de hrană în toate zilele vieţii sale şi hrănindu-se doar cu Dumnezeieştile Taine pe care îngerii i le aduceau la fiecare a patruzecea zi, petrecea ospătându-se, adăpându-se şi îndulcindu-se doar cu cuvântul lui Dumnezeu, după mărturia Mântuitorului şi cea a Proorocului. Iar în credinţă împlinise întru sine cuvântul acela al Fiului lui Dumnezeu pentru care bobul de muştar al credinţei se făcuse pom pe ale cărui ramuri sălăşluiau păsările măiastre ale darurilor Duhului, căci primise acest dumnezeiesc bărbat puterea de a încuia cerul precum Ilie şi de a aduce zăgazurile cerului într-o clipită, de a alunga demonii doar cu cuvântul, de a aduce dintru nesănătate întru deplină sănătate pe cei neputincioşi şi bolnavi, cât şi de a învia morţii. Pentru aceasta, era înaintea lui Dumnezeu precum un stâlp de foc, arătându-se astfel celor ce ajunseseră la măsura de a vedea lucrurile de peste fire, dintre care mulţi i-au fost ucenici.

Însă nu se putea asemenea făclie luminoasă a pământului să fie ţinută sub obroc. Pentru aceea, l-a chemat Dumnezeu, ca pe un mai mare al Său, să fie întâi tuturor, slujindu-le, căci, după buna vieţuire şi săvârşirea celui între sfinţi Vetranion, cel ales de Dumnezeu spre mărturisirea şi întărirea dreptei credinţe în cetatea

Tomisului, cuviosul a fost rânduit spre păstorirea turmei lui Hristos din această cetate şi din plaiurile ei. Şi s-a făcut tuturor cunoscut ca un mare luminător a toată lumea şi un propovăduitor al dreptei credinţe, iar poporul îl cinstea ca pe un sfânt şi purtător de Dumnezeu Părinte, hrănindu-se din cuvintele sale mai dulci decât mierea prin care Duhul Sfânt curgea în inimile lor. Deci mai întâi s-a străduit Cuviosul Teotim a da pravile monahilor de pe meleagurile sale, şi nu pravile pentru viețuirea materialnică, ci mai vârtos pentru cea duhovnicească, aşa cum scrisese Marele Vasile în *Hotarele* sale, care erau îndreptare nemincinoase al viețuirii pustniceşti. Fericitul Teotim a aşternut în prea frumoase scripturi temeiurile vieții cu adevărat creştineşti, pe care, prin luarea aminte cea cu smerită cugetare, tăcere şi fără de grijă, în chip desăvârşit o uneltesc monahii, zicându-le acestora că nu este fericire mai mare pentru un creştin decât cunoaşterea lui Dumnezeu, adică vederea Lui faţă către Faţă, prin dobândirea nepătimirii şi dragostei dumnezeieşti. Iar pentru începutul luării aminte le zicea: *a-ți aminti de Dumnezeu înseamnă a-ți aminti de viață, iar a-L uita înseamnă a muri*, şi adaugă apoi, pentru lupta cea de gând: *faptele trupului pot fi curmate de multe piedici, dar cel ce păcătuieşte cu gândul, prin însăşi iuțimea gândului, făptuieşte păcatul desăvârşit*. Adaugă, apoi, şi pentru lipsa de griji: în mintea tulburată şi plină de griji: *nu se află nici un gând frumos, şi nu se revarsă peste ea harul lui Dumnezeu; iar a ajunge la desăvârşirea sufletului înseamnă a-l slobozi de griji, căci din cauza grijilor se nimiceşte. De aceea se spune pentru sufletul desăvârşit că este întru adevăr ca un crin în mijlocul spinilor. Căci crinul din Evanghelie înseamnă sufletul lipsit de griji care nici nu se osteneşte, nici nu toarce, şi totuşi s-a îmbrăcat mai frumos decât slava lui Solomon.*

Încă şi altele asemenea le spunea Sfântul Teotim monahilor pe care îi păstorea, cunoscând marea milă a lui Dumnezeu către țarina unde cresc asemenea crini ai desăvârşirii creştineşti. Asemenea şi mirenilor pe care îi păstorea le dăruia dumnezeiască hrană sufletească, prin cuvintele sale pline de har. Căci şi lor le propovăduia lipsa de griji şi sărăcia, adică a te mulțumi cu hrana şi îmbrăcămintea, trimise de Dumnezeu, spre îndestularea tuturor; săvârşea acestea cerându-le şi lor sfinţenia întru Hristos, după dumnezeiască poruncă: ***Fiți sfinți, căci Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sfânt sunt***. Şi le întărea cuvântul tot din *Legea cea veche*, spunându-le de la Iov, că ***pentru cei ce poartă grijă numai de cele trupeşti spune Scriptura: Toată viața celui nelegiuit este plină de griji*** şi adăugând că ***acestora le spune Ieremia: Cei ce au fost crescuți în purpură stau trântiți în gunoaie***. Încă la fiecare *Sfântă Liturghie* tâlcuia poporului *Legea cea nouă* şi îi chema spre împlinirea ei. Şi îi întărea să rabde asupririle barbarilor, care în vremea cea din urmă, trecând Dunărea, năvăliseră în Împărăția romeilor, şi le spunea să îngăduie şi să rabde ispita până la capăt, căci fără de ea cu neputință este omului a se mântui. Pentru aceasta, tot poporul Sciției îl iubea şi îl cinstea ca pe un mare sfânt şi părinte duhovnicesc. Încă se ostenea un mare luminător ca acesta spre propovăduirea cuvântului *Evangheliei* la barbarii de pe malurile Dunării. Pentru aceea, mulți sfinți şi plăcuți ai lui Dumnezeu cunoşteau buna sa viețuire şi îl lăudau şi îl cinsteau – între aceştia, desăvârşită dragoste şi prețuire îi arăta Dumnezeiescului Ioan, cel cu Gura de Aur, pe care Cuviosul Teotim îl cinstea ca pe un luminător a toată lumea şi părinte al său.

În acele zile vieţuia în buna petrecere, în Salamina Ciprului, Sfântul Epifanie, un mare făcător de minuni şi apărător plin de râvnă al dreptei credinţe. Pentru aceasta, începuse a iscodi scripturile marilor bărbaţi care pentru Hristos au lăsat în scris învăţături de suflet folositoare. Iar în cărţile lui Origen găsise multe învăţături greşite, pe care acesta le rătăcise unde, încercând să înoate prin marea Sfintei Scripturi, se înecase. Iar pentru că în acea vreme, pentru păcatele oamenilor, mult se înmulţiseră eresurile şi schismele, Sfântul Epifanie începu să propovăduiască anatemizarea lui Origen şi a scrierilor sale. De Cuviosul Epifanie se folosiră atunci mai mulţi clerici caterisiţi sau îndepărtaţi din slujire, pentru faptele lor necuvioase, de Dumnezeiescul Ioan, Gura de Aur a Ortodoxiei; aceia îl chemară la Constantinopol, împreună cu alţi ierarhi invidioşi pe darul Sfântului Ioan, pentru a-l scoate din scaun pe acest luminător a toată lumea, care pe atunci era patriarh în cetatea lui Constantin. Dar la sinod veniră nu numai cei care doreau înlăturarea Sfântului Ioan, ci şi sfinţi bărbaţi, arhierei, clerici şi monahi, sosiţi să apere dreptatea lui Dumnezeu şi dreapta credinţă. Între aceştia erau Fericiţii Gherman şi Ioan Casian, pe care Sfântul Ioan îi hirotonise, pe unul preot, iar pe al doilea diacon, prieteni şi ucenici ai Sfântului Teotim, care venise de asemenea la sinod. Văzând toţi aceştia minciunile aduse asupra Sfântului Gură de Aur, le-au vădit înşelăciunea şi reaua voinţă şi le-au lepădat. Însă, atunci, cei mincinoşi şi plini de pizmă au adus înainte că Origen este eretic şi trebuie dat anatemei, iar Ioan cel minunat este propovăduitorul lui şi trebuie depus şi îndepărtat. Sfântul Teotim văzând înşelăciunea, o vădi îndată, spunând că el nu iscăleşte o atare condamnare şi nu poate nedreptăţi pe alesul şi plăcutul lui Dumnezeu Ioan, mai ales că el nu a auzit ca Sfântul Ioan să fi vorbit vreodată ceva în apărarea lui, şi mai ales că nicăieri în scrierile sale nu pomeneşte de Origen, şi adăugă: ***Eu, Teotim, nici nu aleg a necinsti pe cei vechi care au murit bine*** – căci Origen murise cu o sută şi cinzeci de ani mai înainte – ***nici a îndrăzni să ispitesc pe cel hulitor, condamnând ceea ce cei mai dinaintea noastră nu au lepădat***. După aceea deschise o carte a lui Origen, o citi, şi arătă învăţăturile bisericeşti dintr-însa, şi după aceasta aduse, zicând: ***Cine pe acestea le necinsteşte, a primit să necinstească înseşi cuvintele vieţii***, adică cele ale *Sfintei Scripturi*. Şi cu aceasta, Sfântul Teotim surpă încercarea mincinosului sobor Fericitul Epifanie, venindu-şi în simţiri, părăsi îndată sinodul, înţelegând înşelăciunea în care căzuse. În cele din urma tot l-au alungat pe Sfântul Ioan Gură de Aur, căci au căpătat sprijinul mai marilor împărăţiei şi ai oraşului, pe care Dumnezeiescul Ioan îi mustrase pentru necreştineasca lor vieţuire. În urmă, însă, un aşa mare luminător al lumii fiind alungat de vrăjmaşul mântuirii oamenilor şi o dată cu el fugind din calea fărădelegii şi Sfântul Teotim şi Cuvioşii Ioan, Casian şi Gherman, poporul cetăţii lui Constantin nu a suferit o aşa ruşine şi silnicie şi s-a răsculat, înfricoşând pe stăpânitori şi reuşind să îl aducă înapoi, pentru puţină vreme, pe Sfântul Ioan Gură de Aur, bunul lor păstor. Fiind aduse oştile, însă, şi cu poruncă împărătească de astă dată, Dumnezeiescul Ioan fu alungat pentru totdeauna pentru a mânca pâinea cea neagră a străinătăţii, unde şi plecă la Domnul, trei ani mai târziu.

Despre Sfântul Teotim mai avem ştire de la un ucenic al său, arhimandritul Karosos, care vorbind despre dreapta credinţă la Sfântul şi a toată lumea al patrulea Sobor de la Halkidon, a zis: *În legătură cu credinţa Părinţilor de la Nikea, în care m-am şi botezat, ştiu – fiindcă pe toată credinţa nu o ştiu – că sunt episcopi, având putere; şi despart* [de Biserică] *şi curăţă* [turma lui Hristos] *şi dacă voiesc, au putere. Mai mult decât aceasta eu nu ştiu. Mie, Sfântul Teotim din Tomis, după ce m-a botezat, mi-a poruncit să nu cuget altceva* [decât cele ce le-am învăţat]".

Iar pentru întărirea cuvântului, să spunem şi vreo două dintre minunile acestui sfânt între sfinţi pe nume Teotim. Ne spune cronicarul că o atât de înaltă idee le dăduse barbarilor şi păgânilor despre virtutea sa, încât devenise obişnuinţă între ei a-l numi *dumnezeul romanilor*, făcând de temut *Evanghelia* lui Hristos şi pe împlinitorii ei, căci mulţi dintre creştini, căzând în mâinile barbarilor, se izbăveau îndată aducând rugăciune către Mântuitorul şi pomenind numele Cuviosului Teotim. Iată că, într-o zi, călătorind el aproape de latura

în care se aşezaseră barbarii, cei care erau împreună cu dânsul văzură o ceată mare de păgâni venind în fuga cailor spre Tomis şi se speriară tare, plângând amarnic pentru viețile lor, căci au crezut că sunt pierduți. Dar Sfântul Teotim, cunoscând marea milă a lui Dumnezeu pentru zidirea Sa, se pogorî de pe cal şi se aşeză la rugăciune întinzând mâinile către cer, rugându-se pentru el şi cei dimpreună cu dânsul. Şi, o, mare milostivire şi îndurare a lui Dumnezeu! Că nu numai pe el, ci şi pe toți cei împreună cu dânsul îi făcu nevăzuți oştilor păgâneşti, căci barbarii trecură printre dânşii fără să-i vadă. În zilele acelea dese erau năvălirile străinilor de Hristos, însă acest fericit şi mare între sfinți la mulți le domolise iuțimea şi setea de sânge şi de prădăciuni, prin blândețea chipului său şi desăvârşita bunătate a sa, căci şi prin cuvinte dulci şi prin daruri, le înmuiase inimile cele împietrite de răutate, şi prin dulceața graiului şi a cuvintelor, încă şi prin cinstea ce le-o arăta stând cu ei la masă, potolise setea de fărădelegi a acestora. Pentru aceasta se dusese vestea între barbari despre nemăsuratele sale virtuți, şi mulți veneau la el să-l vadă cu ochii lor. Iată că într-o zi unul dintre ei, închipuindu-şi că avea multe averi şi dorind a se îmbogăți pe el şi neamul său, căuta a-l face prizonier. Şi pentru aceasta se apropie, şi, sprijinindu-se în scutul său, după cum avea obicei de a face când vorbea cu duşmanii lui, ridică brațul spre a-i arunca o frânghie peste gât şi a-l târî după sine. Însă brațul său înțepeni prin minune şi rămase ridicat şi nemişcat până ce tovarăşii lui se dezmeticiră şi alergară smeriți şi cu lacrimi în ochi să mijlocească pe lângă Sfântul Teotim pentru dânsul. Iar Cuviosul Teotim, cerându-le îndreptare şi credința în Hristos, ceea ce ei făgăduiră, rugă pe Domnul pentru iertarea barbarului, şi îndată îşi dobândi cererea, slobozindu-l. Multe alte minuni şi semne făcu acest dumnezeiesc Teotim în pământul Sciției în vremea vieții sale, aducând binecuvântarea lui Dumnezeu peste neamul său.

Iar Sfântul Teotim al Tomisului, veghind şi priveghind pentru mântuirea turmei sale, îşi dădu obştescul sfârşit după săvârşirea Sfântului Ioan Gură de Aur, în douăzeci de zile ale lunii aprilie, cunoscând mai dinainte plecarea sa şi dând bună nădejde poporului că va veni şi vremea când năvălirile barbare vor înceta, iar împărăția va fi cârmuită de bărbați evlavioşi şi plini de dreapta credință, proorocie împlinită întocmai, nu mult după aceea.

Mai zice cronicarul că Sfântul Teotim purta mantie şi plete lungi, după chipul cel plin de filozofie al vieții călugăreşti, şi că era foarte cumpătat şi foarte măsurat în felul de a bea şi a mânca. Însă noi credem, că de vreme ce ajunsese la măsura cea desăvârşită, făcea aceasta pentru a se smeri față de cei de aproape ai săi şi nu pentru nevoia trupului. Aşa mai înțelegem şi ceea ce zice cronicarul, că nu avea oră regulată pentru mesele sale, şi că şi pentru această faptă bună a sa, a nepătimirii trupeşti, se arată a fi un adevărat iubitor de înțelepciune.

Acestea toate şi altele încă, pierdute ori rătăcite prin vitregia vremurilor, sunt cele ale vieții între Sfinți Părintelui nostru Arhiepiscopul Tomisului, de a cărui mijlocire şi pentru ale cărui rugăciuni toți creştinii, şi mai vârtos noi, cei ce am răsărit din grădina lucrată de un atât de plin de daruri grădinar, ne bucurăm şi îl cinstim în fața Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care ne-a învrednicit acestui prea ales dar, şi Căruia I Se cuvine mulțumirea şi slava, dimpreună şi Tatălui şi Duhului celui Sfânt, acum şi pururea şi în vecii cei nesfârşiți.

Joia Mare la Mănăstirea Sihăstria

CUVÂNT
AL PĂRINTELUI BENEDICT GHIUŞ

DESPRE ÎNSINGURARE ŞI COMUNIUNE

Scopul lumii este Dragostea: Tot ce voiți să vă facă
vouă oamenii faceți-le şi voi asemenea lor
(Matei 7, 12)

Şi pe harta duhovnicească a lumii se petrec lucruri noi. Deprinderi şi bunuri duhovniceşti, cunoscute şi folosite altădată numai de călugări, au început a fi cunoscute şi folosite de o lume mai largă. Bunurile spirituale agonisite cu migală, vieți de-a rândul în incinta mănăstirilor, au trecut azi dincolo de ziduri şi au început să trăiască din ele şi oamenii din lume.

Privind lucrurile mai aproape, ai impresia că, aşa cum dezlegările la marile probleme de ştiință întâi în laborator sunt descoperite şi apoi încep să circule prin lume, tot aşa dezlegările la marile probleme spirituale ale umanității întregi în aceste mănăstiri, în aceste minunate câmpuri de experiență spirituală, sunt descoperite, şi abia după aceea pornesc să circule, să ardă şi să rodească în lume.

Unul dintre aceste bunuri spirituale mănăstireşti, care astăzi a început să circule des prin lume, e bunul însingurării; căci mănăstirile, dacă sunt ceva, înainte de toate sunt cetăți de însingurare.

Am ales să medităm în ceasul de acum ce este bunul acesta al însingurării; să medităm, cu alte cuvinte, ce au dat lumii mănăstirile, dându-i însingurarea?

Voi împărți ce am să spun în trei momente:

I. Ce trebuie să înțelegem prin însingurare?

II. Cum au trăit sfinții şi pustnicii creştini însingurarea aceasta? şi

III. Ce înfățişări a luat şi ia însingurarea la oamenii din lume?

Aşadar, mai întâi, ce trebuie să înțelegem prin însingurare?

I.

Iată, în adevăr, oameni în toată firea, care fug de lume, se zidesc de vii, pe toată viața, petrec până la cincizeci de ani din existența lor suspendați de un stâlp, trăiesc în peșteri zeci de ani, laolaltă cu fiarele, ce li se supun ca mieii, se ferecă în lanțuri până la moarte, ba unii dintre ei se poartă ca și cum și-ar fi pierdut mințile; și toate acestea pentru că i-a vrăjit însingurarea. Să fie oare însingurarea o simplă născocire, rodul unei fantezii de nebuni?

Cu cât reflectez mai mult, cu atât mi se pare mai limpede că însingurarea e oarecum în însăși ființa stării noastre de oameni. Trecători ca și lumea, cum știm că suntem, și călători spre țara Învierii, e lucru de elementară înțelepciune să dăm vremelniciei întreaga ei valoare de vremelnicie – se va vedea mai încolo în ce sens -, dar nimic mai mult; iar realităților cu adevărat veșnice, ce ne domină, tot prețul lor viu de veșnicie, și nimic mai puțin. Trăirea plină, într-o existență puternică a acestei înțelepciuni, este, după cât pot înțelege, adevărata îndreptățire a însingurării și forma ei de început: aceea de fundamentală opțiune de nediscutat.

Există, așadar, de la început, o desprindere bărbătească în lucrul însingurării, dar nu fără izbutirea unui echilibru în însăși această desprindere.

E drept, se poate cineva însingura de silă, resemnat și trist, consimțind la însingurare ca la un rău necesar. Dar te poți însingura cu drag, de bună voie, îmbrățișând însingurarea ca o dovadă de iubire ce răspunde la dăruirea Marii Iubiri ce te cheamă. Ar fi o naivitate negreșit să se înșele cineva asupra sângerărilor reale ce se cer la orice stadiu de însingurare, dar dragostea e sămânța adevărată din care odrăslește floarea însingurării. Nu-i vorba aici de iubirea-sentiment, ci de iubirea-putere dumnezeiască, mai tare ca moartea, singura în care sunt cu putință jertfele și dăruirile cele mai întregi.

Nu putem tăgădui, firește, măreția însingurărilor făcute în cinstea valorilor umane, ca: dragostea de oameni, jertfa de patrie, pentru știință etc.; dar, când aceste însingurări rămân închise față de suprema însingurare, toată măreția lor ia figura primejdioasă a unei micșorări de sine și ciuntiri de care e bine să ne putem (și) libera, pentru a nu ne cristaliza sterp sub nivelul adevăratelor împliniri.

Cine a gustat paginile lui Maurice Blondel, despre ravagiile suficienței, poate nu va disprețui acest semnificativ pasaj – scris de un mare sfânt și mistic răsăritean, care spune cam același lucru: *Dacă omul care-și subțiază mintea, ca să pătrundă în tainele tuturor firilor, întru toată cunoștința, este bogat în pricepere și înțelegere, întru toată cunoștința, dar are sufletul întinat de stricăciunea păcatului și din toată strădania lui nu a agonisit îndemn către împlinirea cea mai de pe urmă a sufletului său ci, dimpotrivă, i se pare că acolo unde stă e limanul izbăvirii, se cuvine a ști că lumea nu are pe nimeni mai de plâns decât acesta. Fiindcă înseamnă că numai până la nădejdile mărunte ale lumii acesteia l-au dus pe el toate silințele lui întru necontenita cercetare a celor ale lumii.*

Totul trebuie dus până la capăt. Nimic nu poate trece, în adevăr, înaintea marii înflăcărări, înaintea Marii Iubiri atotțiitoare. E singura iubire cu care ne putem împăca total, și fără micșorare de noi înșine. Și asta pentru că, în fond, pentru Ea și după chipul Ei, suntem făcuți. E singurul dialog în care ne aflăm creșterea întreagă, neînșelătoarea împlinire.

În ce stă însingurarea pentru împlinirea aceasta, ne-o spune Marea Iubire însăși: *Dacă vine cineva la Mine și nu urăște pe tatăl său și pe mama sa, și pe femeia sa și pe copiii săi, și pe frații și surorile sale, ba încă și viața sa, nu poate să fie ucenicul meu* (*Luca 14, 2*). Cu acest neîmblânzit comentariu: *Cine va vrea să-și mântuiască (cruțe) sufletul său, îl va pierde. Iar cine își va pierde sufletul său pentru Mine, și-l va mântui* (*Luca 9, 24*).

Omenește vorbind, însingurarea, în aceste condiții, pare ceva de neînchipuit, de neajuns. Și totuși. Istoria tuturor sfințeniilor e numai "pierderi de suflet", de toate mărimile și toate felurile, în cinstea acestui "pentru Mine", al Sfintei Iubiri. În ce privește chipurile ei, însingurarea nu e mai puțin stranie: *a fi prezent în lume, fără a fi din lume* (*Ioan 17, 16*), e desigur o paradoxală formă de însingurare. Dar iarăși cine poate să spună noianul de nume înscrise în "Cartea vieții", pe calea aceasta?

Că însinguratul e un puternic al lumii, sub toate înfățișările ei, este, așadar, de netăgăduit. Într-o vreme când toată cultura și îndeletnicirea oamenilor sunt întoarse spre aici, spre pământ, spre gătirea și pregătirea lui mai bună, mai justă, mai omenească, chemarea la însingurare are, prin urmare, toți sorții să apară ca un strigăt de nebunie, sau, cel

puțin, ca ceva foarte neactual.

La acest deznădăjduitor impas să se reducă oare toată problematica însingurării?
Există însă şi o altă față a lucrurilor, care merită să fie tot atât de bine cunoscută. Viața sihaştrilor şi a marilor însinguraţi nu stă în ura de oameni şi de lume. E aici un paradox, o cruce. Ar trebui să se cunoască, într-o egală măsură, şi iubirea, gingăşia sihaştrilor față de făpturile lui Dumnezeu din lume; ca să se vadă că ura lor reală față de lume e altceva decât josnica ură a sufletelor de rând.

Şi, fiindcă pildele sunt mai lămuritoare, iată una din nesfârşitul lor şirag:

A fost întrebat un ucenic: Ce este inima milostivă? Şi a răspuns avva: Adierea inimii omului pentru toată zidirea: pentru oameni şi păsări şi pentru jivini şi pentru draci şi pentru orice făptură, încât la amintirea şi la vederea lor curg ochilor lacrămi. Din multa şi puternica milostivire care le stăpâneşte inima şi din prea marea lui împreună-pătimire, i se face inima mică şi nu poate îndura, auzi sau vedea vreo vătămare sau cât de mică stânjenire făcându-se făpturilor. Şi pentru aceasta, atât pentru dobitoace cât şi pentru vrăjmaşii adevărului şi pentru cei ce-l vatămă, el aduce rugăciuni în lacrimi, în tot ceasul, ca să se păzească şi să se ierte lor (Sfântul Isaac Sirul). Iar avva Agaton zice: Aş fi voit să aflu pe un bubos şi să iau trupul lui şi să-i dau lui trupul meu (Pateric).

Dragostea adevărată, respect, milă gingaşă față de făptură, pe de o parte, refuzul lumii, ură neîmblânzită față de lume, pe de alta. E, după cât se vede, antinomia clară, crucea vie din care trăiesc marii însinguraţi. Şi, într-un fel, o adevărată enigmă, omeneşte de nedezlegat.

Dar, în însingurarea aceasta, nu suntem lăsaţi numai la puterile noastre. Şi iată de ce enigma ajunge un lucru foarte simplu: este, nici mai mult nici mai puțin, refuzul categoric de a iubi şi de a primi lumea, după felul ei de-a fi, lumesc şi păcătos, ci, dimpotrivă, întâlnirea cu lumea în lumina sfințitoare, primirea lumii prin Dumnezeu, descoperirea ei în lumina lui Dumnezeu.

De ce acest refuz de a primi lumea, "după chipul lumii"? – se va zice. Fiindcă lumea a învățat să se iubească pe sine numai întru cât e trecătoare, întâmplătoare, realitate a morții şi a păcatului.

Sihaştrii nu puteau să nu urască această lume. Pentru cârdăşia aceasta a ei cu zadarnicul, cu diabolicul, cu păcatul, au urât-o cu pasiune. Au iubit însă zidirile lui Dumnezeu din lume, veşnicul din ea, cu tot atâta avânt; şi, sub paşii şi ploaia rugăciunii lor, firea îşi agonisea mult suspinata izbăvire. Dar mai e ceva. Nici ura lor față de păcătoşenia lumii şi nici dragostea lor de făptură n-ar fi căpătat atâta avânt şi putere, dacă n-ar fi avut înaintea ochilor dumnezeiasca pildă a Domnului. Dumnezeu în pustiu şi însingurare îi dezvăluie toată puterea ei de subjugare.

Ceva asemănător trebuie spus şi în cazul de față: pentru pricinile arătate, nu ne putem înțelege deloc cu lumea decât prin Dumnezeu. Trebuie să *pierdem lumea* ca s-o primim altfel: ca s-o primim pe calea însingurării, prin Dumnezeu, ca dor al dragostei dumnezeieşti.

II.

Şi acum, după ce am văzut şi latura de ură şi latura de dragoste cuprinse în lucrul însingurării, ca şi condiția ei de căpetenie, lipirea sufletului de Dumnezeu, am vrea să ştim, desigur, în ce fel au trăit sfinții însingurarea aceasta. Practic şi omeneşte, drumul însingurării l-au deschis sfinții, oameni ca şi noi. Şi ei ne pot servi drept pildă. Pentru că, dacă chipurile însingurării pot fi multe, intensitatea ei, înălțimea ei nu poate fi decât una: aceea a sfinților.

E drept că icoana vie a însingurării e pilda vieții Domnului. A lăsat o puternică întipărire în inimile noastre.

Ca om, Mântuitorul de toate S-a golit, de bunăvoie, până la ultima limită. Aşijderea, nici o robire, nimic din cele ce sunt numai ale pământului, nimic din cele ce nu sunt voia Tatălui nu L-au putut înlănțui. El e numai adevărata *slugă a slugilor* şi aceasta înțelege El să rămână: independent de toate, perfect, liber, generos, liniştit şi puternic.

Vorbind după modelul omenesc, ai zice că fiecare smerire, fiecare despuiere de bună voie a Domnului, în loc să însemneze o pogorâre spre nimicnicie, o sărăcire, e dimpotrivă ca o ridicare de nivel a sufletului spre mai multă libertate, o îmbogățire. Dar e înfricoşătoare taina vieții Domnului şi sub toate laturile ne depăşeşte.

Numai când au venit sfinții, oameni ca noi, însingurarea a ajuns mai a noastră. Sunt pline cărțile sihaştrilor de suspine,

de lacrimi, de privegheri, de nopți întregi în rugăciuni, de meditații și neînchipuite înfrânări, toate numai ca să se poată rupe din lumea păcatului din jurul lor și de lumea din ei, să-și ia zbor liber heruvimul lăuntric și să guste, în blânda însingurare a liniștii, bucuriile de negrăit ale unirii sfinte. Dar ce n-au îndurat sihaștrii ca să răspundă Marii Iubiri o dată ce și-au dat seama că acest răspuns coincide cu însăși suprema lor împlinire ca oameni?

Desprinderii, cuprinsă în lucrul însingurării, sihaștrii îi zic depărtare și ură de lume, iar echilibrului în desprindere – izbutirea însingurării – îi spun dragoste și liniște în Dumnezeu. Că marea majoritate dintre ei au izbutit e lucru sigur; câteva destăinuiri ar putea să dea o ideea despre felul cum s-au însingurat ei: *Ce este lumea?* a întrebat un ucenic; și a răspuns Părintele: *O desfrânată este lumea; care cu pofta frumuseții ei trage pe toți care și-au întors privirea la dragostea ei. Numai când cineva se va nevoi, mai înainte de moarte, a ieși din întunericul acestei lumi, află toată amărăciunea ascunsă în dulceața ei. Drept aceea, atâta vreme cât va fi ascuns în lume, omul nu poate vedea cursele ei. Dar lumea nu numai pe urmașii ei, pe fiii ei, îi ține legați de ea, ci chiar și pe cei dornici de sărăcie, pe sihaștri, și pe cei ce au rupt legăturile ei și s-au ridicat deodată deasupra ei.*

Negreșit, din toate cursele acestea ale lumii din jur, sihaștrii s-au desprins prin depărtarea în pustie, sărăcie, castitate, post și înfrânare. A mai rămas însă ceva: lumea pe care o purtau în ei; adică cugetarea la lume, slava deșartă, mândria, lenea, osândirea, disprețuirea și celelalte care trăiesc în inimă și după fuga din lume.

Lucrarea aceasta pentru desprinderea de lumea din ei, de lumea din inima lor și deplina liberare lăuntrică, e o adevărată scară cu o larg-cuprinzătoare înlănțuire de trepte, scară de la pământ la cer.

Cel ce s-a afierosit lui Dumnezeu se cade a petrece întru odihna minții. Dar *fără de sărăcie*, sufletul nu se poate slobozi din tulburarea gândurilor, iar fără de *liniștirea simțirilor* nu va încerca pacea minții. Așijderea, fără răbdarea în ispite nu va câștiga cineva înțelepciunea Duhului; și subțirimea cugetării nu o va ajunge, fără citire cu durere. Fără de potolirea gândului, mintea nu poate porni către ascunse taine; și fără de nădejdea cea din credință, sufletul nu poate porni, cu îndrăzneală, împotriva ispitelor. Și iarăși, fără de luminoasa cunoaștere a ceea ce este acoperământul lui Dumnezeu, inima nu poate năzui spre Dânsul, și fără înfruptarea cu bună știință din patimile Hristosului, sufletul nu va avea împărtășirea cu Dânsul.

Mult se vor mira cei obișnuiți a crede că rutină îndobitocită este viața pustnicilor, citind această podoabă de fină psihologie întru cercetarea cugetului la toate încheieturile lui:

Pune semn și întru tine mereu ia seamă să vezi care patimi au slăbit și care s-au întărit; care din ele au pierit și s-au depărtat cu totul și care au început a tăcea, nu din cauza depărtării de prilejurile ispitei, ci din sănătatea sufletului tău; așijderea, care din ele ai deprins a birui cu mintea, și nu din lipsa prilejurilor, și ia aminte de nu vezi cumva la lăuntrul putrejunii ranei tale, că a prins a crește ca o carne nouă pacea sufletului. Din aceasta îți este cu putință să cunoști măsura sufletului tău.

Dar acestei scări a însingurării, pe care a privit-o Iacob în vis, cine să-i spună toată felurimea liberului ei suiș, și cum să-i hotărâm la amănunt toată necuprinderea desfășurării?

În schimb, îi știm bine cele două praguri.

Întâiul prag, pragul care pătrunde în cer, se numește iubire, fiindcă Dumnezeu este Iubirea însăși, iar toată duhovnicească dragoste și străduința, de-a dreptul scoborând din ea, se sprijină pe pământ, de pragul milosteniei. Orice faptă de milostenie este, așadar, în sine, o împărtășire aievea din Iubirea-Dumnezeu și o unire în sfânta dragoste:

Lucrarea cea cuprinzătoare a milei duce înlăuntru, prin suflet, la împărtășirea dumnezeirii. Altă cale nu este spre dragostea cea duhovnicească – care pre chipul cel nevăzut îl sădește în suflet – dacă nu începe cineva prin a fi milostiv. Iară mișcarea aceasta, prin însingurare, suind de la pământ la cer și scoborând înapoi, împreună cu îngerii, este rugăciunea. Nici o asceză nu poate rodi fără rugăciune, precum nici o rugăciune fără truda trupului și căința inimii. Toată rugăciunea în care nu se ostenește trupul și nu se necăjește inima, drept lepădare se socotește.

La capăt, însingurarea și nepătimirea ei sfârșesc în extaz, în răpiri, în vedenia Domnului:

Și puterea aceasta a dulcții lui Dumnezeu și înfocarea dragostei Lui care arde în inimă și mistuie toate patimile

sufletului şi trupului, o simte cineva când în toate firile zidirii şi în tot lucrul ce se întâmplă lui cugetă cu înţelegere şi face socotire duhovniceşte. Atunci, printr-o multă bună ştiinţă şi dumnezeiască purtare de grijă, începe omul a se porni spre dumnezeiasca dorire şi deodată se îmbată cu dânsa ca şi cu un vin. Şi cu cât se nevoieşte a vieţui bine, şi a se păzi şi a lucra întru citire şi întru rugăciuni, cu atât se împuterniceşte şi adeverită se face în el purtarea aceasta. Cu adevărat, cu adevărat, o fraţilor, unuia ca acesta i se întâmplă uneori de nu-şi mai aduce aminte că poartă trup şi nu mai cunoaşte că se află în lumea aceasta.

Odată ajuns la această treaptă, iată că pustnicului i se întâmplă un lucru neaşteptat. În adevăr, cine a ajuns la o dragoste de Dumnezeu însingurată, de felul acesta, recâştigă, în dragoste sfântă – prin Dumnezeu şi de la Dumnezeu -, şi pe oameni şi întreaga făptură. Şi lucrul acesta este foarte important:

Nu pot câştiga dragostea oamenilor cei ce iubesc lumea aceasta. Când cineva ar câştiga dragostea, atunci acela, odată cu dragostea, cu Însuşi Dumnezeu se îmbracă.

Dar semnul celor ce au ajuns la desăvârşire, acesta este: dacă ar fi daţi, în fiecare zi, de nenumărate ori spre ardere, pentru dragostea oamenilor, a-i iubi pe oameni nu se satură.

Dar nu numai atât. În liniştea însingurării în Dumnezeu, ni se dezvăluie totodată şi frumuseţea, icoana dumnezeiască din făpturi:

Când te-ar umbri şi pe tine puterea liniştii, întâi te întâlneşti cu bucuria care fără de pricină îţi stăpâneşte, când şi când, sufletul, şi-atunci ţi se deschid ochii şi descoperi tăria zidirii lui Dumnezeu şi frumuseţea făpturilor, dar aceasta, după măsura curăţiei tale. Iar dacă mintea ţi-ar fi întruna ţintită întru vederea minunii acesteia, atunci şi ziua şi noaptea întruna ai fi întru uimirile cele slăvite ale lui Dumnezeu.

În rezumat, predania pustnicească a însingurării e clară:

Dacă la Dumnezeu nu ajungi decât prin dezlipirea totală de tot ce nu-i Dumnezeu, în faţa Lui nu te găseşti însă niciodată singur şi micşorat. În adevăr, după ce ai renunţat pentru El la toate câte sunt, descoperi în El şi prin El toate fiinţele şi lucrurile, care numai prin El sunt ceea ce sunt. Iluzia dezlipirii de toate fără nici o compensaţie se schimbă atunci în bucuria posedării tuturor fără nici o lipsă, după modelul lui Dumnezeu Însuşi. (Maurice Blondel)

La stadiul acesta, omul e cu adevărat, aşa cum zice Evagrie Ponticul (*Cuvânt despre rugăciune*, cap. 124, *Filocalia*, vol. I): *Dezlipit de toate, dar şi unit cu toate.*

Ar spune unii, poate, că însingurata dragoste a sihaştrilor pentru făpturi e – cu tot focul ei de netăgăduit – îndreptată mai mult spre latura spirituală, contemplativă, a creaţiei. Că *aceasta* e *lumea* şi specialitatea lor. Dar nu este aşa. În felul lor, Părinţii n-au fost numai contemplativi, ci erau şi oameni de acţiune. Aşa încât, prin însingurare, ei ne-au dăruit, iubind, mai mult; în realitate, ei ne-au dăruit o cheie a unor bogăţii nebănuite, o atitudine fundamentală, un principiu al multor aplicaţii viitoare, pe care încă nu le întrezărim.

Spus pe scurt, în însingurare, ei ne-au dăruit însuşi secretul dezlegării uneia din cele mai fundamentale probleme universal-creştineşti, şi anume secretul problemei: cum să fii prezent în lumea aceasta, cu acţiunea ta, fără să fii din lume.

Cu simţul lor adânc şi lucid, marii însinguraţi au văzut clar, în adevăr, că un singur lucru au de făcut: o angajare totală şi definitivă în ordinea lui Dumnezeu. Şi au făcut lucrul acesta cu toată voinţa lor de uriaşi nebănuiţi.

Nimeni nu i-a făcut să şovăiască, nici o lepădare nu i-a costat prea mult, nici o sfâşiere proprie nu i-a înduioşat; era în joc împlinirea închipuirii lui Dumnezeu din însăşi inima lor şi pentru aceasta nici o strădanie nu a fost prea grea, nici o jertfă prea mare. S-au rupt cu totul din falsa ordine, demonic, păcătos şi părelnic unitară, de fapt spartă din marea Unitate, s-au rupt din ordinea anti-dumnezeiască a lumii şi s-au integrat vânjos, necurmat şi exclusiv în adevărata şi unica rânduială a Viului Dumnezeu. Ruptura lor de lume a descoperit oamenilor un echilibru sufletesc nou: liniştea, în despuierea cu totul de lume şi în dragostea aprinsă de Dumnezeu, de la Care şi prin Care au primit înapoi şi făptura în dragoste şi în slujire. În ei frumuseţea lui Dumnezeu a biruit frumuseţea lumii, înfrăţind şi întregind totul. *Ştiu, vom muri, dar câtă splendoare* (Daniel Turcea).

III.

Dar ce înfăţişări ia însingurarea la oamenii din lume, în lumea mirenilor?
Însingurarea nu este bună pentru toată lumea, numai în chip teoretic. Există o predanie a însingurării chiar în lumea mirenilor. De la primele generaţii creştine, nedespărţite în mireni şi monahi, şi care în însingurarea lor de păgânitate aveau conştiinţa că ceea ce este sufletul în trup, aceea sunt creştinii în mijlocul lumii (Epistola către Diognet), şi până la creştinii însinguraţi de azi, pierduţi în necredinţa de acum şi pe care, uneori, trebuie să fii duhovnic ca să-i descoperi, această predanie a însingurării stăruie vie.

Există în predania răsăriteană un amănunt de antropologie, un fel anumit de a vedea pe om, care ne pare a fi uşurat mult lucrul însingurării. În tot omul, pentru marii însinguraţi ai răsăritului, e întrupat un înger, un heruvim în devenire. E probabil că, sub lumina cuvântului că *după Înviere veţi fi ca îngerii lui Dumnezeu*, chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, icoana de Logos din noi – în trăirea răsăriteană a sfinţilor – a luat figura mai dinamică a unui înger în devenire întrupat în fiecare om. Oricum ar fi, lucrul a rămas şi rămâne caracteristic predaniei răsăritene. Îl regăsim covârşitor ilustrat în acest lucrător poem al însingurării care este imnul Heruvimilor din obştească noastră Sfântă Liturghie:

Noi care închipuim cu taină pe Heruvimi şi făcătoarei de viaţă Treimi cântare întreit sfântă aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm, ca să primim pe împăratul tuturor înconjurat de cetele îngereşti. Aliluia.

Nu ne înşelăm asupra neînchipuitelor greutăţi. A vorbi de însingurare unor făpturi ale lui Dumnezeu care nu sunt decât nişte bieţi oameni, vânaţi de toate ispitele, de toţi idolii, de toate vrăjile şi miturile lumii, trăind cu aceleaşi doborâtoare slăbiciuni şi mizerii în plin vârtejul unei vieţi întoarsă toată spre pământ, agitată de toate duhurile şi sfâşiată de nebănuite încurcături, patimi şi avânturi de tot felul, vecuind – cu un cuvânt – într-o lume în care totul pare sistematic organizat ca să-i gonească pe oameni afară din ei înşişi şi împotriva lor – a vorbi de însingurare în aceste condiţii pare, la prima vedere, că vrei să faci război cu imposibilitatea. Înţelegem că nu este lucru uşor, pentru oamenii din lume, să se reculeagă, să se însingureze pentru a se reîmprospăta din fântânile cele adânci ale Existenţei, a se regăsi în Dumnezeu şi a se reintegra în ordinea Lui. Dar unde altfel va găsi omul curajul să se vadă aşa cum este? Ceea ce, teoretic, pare aproape de neînchipuit, faptele ne arată că, printr-o surprinzătoare iconomie, este realizabil. Sunt luminişuri cu putinţă şi în cele mai haotice complicaţii.

Cu o trezie lăuntrică mereu gata, cu simţul grav al existenţei, cu înfocate strigări de rugăciuni, cu voinţa nezdruncinată de a rămâne credincios Marii Iubiri, cu smulgeri din foc şi cu zvâcniri de duh care dă bucurie îngerilor şi cinstesc omenirea, mirenii au izbutit şi izbutesc zilnic în felul lor cu Darul Duhului – acolo, la postul de încredere din lume, unde i-a rânduit pronia, să rezolve grozavul paradox evanghelic: a fi prezent în lume, fără a fi din lume – să libereze heruvimul din ei, şi însinguraţi cu duhul, să trăiască în dragoste cu Dumnezeu. Au izbutit şi izbutesc însingurarea nu numai oamenii simpli, ci fruntaşi, oameni de carte şi chiar conducători de popoare.

Sunt mii şi mii formele pe care le poate lua efortul însingurării la oamenii din lume. Unii au ajuns-o, imitând, cu duhul şi cât este cu putinţă unui mirean, modelul sihaştrilor. Mă gândesc, îndeosebi, la acel strălucit voievod muntean care a fost Neagoe Basarab, despre care se spune că – sub grijile domniei – trăia rugăciunea isihastă, rugăciunea minţii. De altfel, după pravile, aceasta este calea împărătească a trăirii ortodoxe. Alţii îşi călesc duhul însingurării evadând, la vreme potrivită, în locuri de meditare, rugăciune şi sihăstrie. Unii au dobândit-o fulgerător. Alţii au agonisit-o mult mai anevoie. Greutatea cea mare e, înainte de toate, întoarcerea către tine însuţi, regăsirea, întâlnirea – desigur printr-un necurmat lanţ de convertiri intime, de război şi ceartă cu tine – a lăuntrului tău cel adevărat, personal original, al lăuntrului tău cel din fire, aplecat spre Sfânta Rânduială, cel de sub copleşitorul înveliş de împrumuturi, influenţe, psihoze şi exasperări de tot felul, sub care ne mascăm. Această regăsire e semnalul încordării şi cuceririi tale cu tot adâncul fiinţei tale pentru Ordine; şi sforţarea aceasta de cinstită şi sinceră înrădăcinare în ordinea dumnezeiască se continuă şi rămâne aprinsă în adâncul vieţii tale sufleteşti, ca o rezervă permanentă într-o zonă de ascunsă dar vie putere de a te despărţi de toate fără şovăire – ori de câte ori se cere – pentru adevărul Domnului şi voia Lui.

Negreşit, pentru că orice însingurare e un fapt absolut original, cel mai personal şi cel mai al nostru, dintre toate faptele pe care le facem, s-ar putea spune că formele însingurării sunt tot atâtea câţi oameni sunt. Dar oricare ar fi aceste forme ale ei, două elemente domină şi aici, ca pretutindenea în însingurare: o sforţare de cât mai adevărată desprindere, liberare, de lumea din jur şi din noi, şi iarăşi o sforţare de a spori în liniştea cea împărătească, în împăcarea cu noi şi cu Dumnezeu, în echilibrul viu izbutit prin această desprindere.

Şi totuşi, problema însingurării cuprinde extensiuni de o mare actualitate. E un fapt banal că toată iubirea oamenilor este întoarsă azi numai spre rosturi pământeşti. Am arătat însă că această preocupare, până la un punct, poate fi transfigurată şi ea, poate avea un înţeles, nu numai potrivnic, dar şi pe linia însăşi a drumului nostru cel duhovnicesc.

Nebănuit şi ciudat, în adevăr, e destinul însingurării: dacă pilda Mântuitorului pe Carantania (muntele ispitirii - n.n) şi desele Lui însingurări o pun în lumină, totuşi pustnicii sunt aceia care-i statornicesc la amănunt lucrarea şi o încetăţenesc de-a binelea printre oameni; şi iată astăzi aşteptăm peste tot roadele evanghelice ale însingurării. Pe toate fronturile vieţii ne trebuie astăzi oameni cu rezerve de însingurare. Vreau să spun: oameni cu rezerve de înţelegere, de dragoste, de rugăciune, de curăţire de păcat şi de patimi, oameni cu sufletul lipit de Dumnezeu şi devotaţi, luminaţi şi întăriţi cu puteri de slujire, în Duhul lui Dumnezeu, în numele Lui şi după principiile Lui; oameni, într-un cuvânt, care nu numai la şcoala lumii, ci şi la şcoala lui Dumnezeu au învăţat să îndrăgească şi să slujească valorile vieţii.

Meşteşugul înstrăinării, iată în adevăr vinul care veseleşte de-a pururi inima omului. Şi fericit este cel ce bea din acest vin.Din el au băut desfrânaţii şi s-au ruşinat şi păcătoşii au băut şi au uitat căile poticnirilor; au băut beţivii şi au început să postească; au băut bogaţii şi au îndrăgit sărăcia; au băut săracii şi s-au îmbogăţit în nădejde; au băut cei bolnavi şi s-au făcut sănătoşi; au băut cei muncitori şi simpli şi s-au făcut înţelepţi.

Fără îndoială, lucrul pare astăzi aproape cu neputinţă. Dar viitorul e – cu siguranţă – al acestei înţelegeri. Vremurile mari ce străbatem gem de toate făgăduinţele şi Pronia le are pe ale Sale, uimitoare şi neaşteptate: încă de pe acum sunt semne că duhul ne apropie de pragul Sfintei Însingurări, care ne va face generoşi şi darnici de noi înşine şi ne va scăpa de greutatea de a ne purta sterpi în spinare numai pe noi înşine, integrându-ne în plinătate.

Pentru bucuria acestor gânduri, fie-mi îngăduit să mărturisesc simţământul de adâncă emoţie pe care l-am încercat, descoperind că Biserica noastră a făcut de mult o strânsă apropiere între Naşterea Domnului şi gândul însingurării. În adevăr, preamărind taina Întrupării, Acatistul Bunei-Vestiri, la condacul al optulea, cântă:

Văzând naştere străină, să ne înstrăinăm din lume, mutându-ne mintea la cer; că pentru aceasta Dumnezeu cel Preaînalt pe pământ S-a arătat om plecat, vrând să tragă la înălţime pe cei ce strigă Lui: Aliluia.

E atât de bogat în atâtea învăţăminte adânci praznicul Naşterii Domnului! Dar cine ar fi bănuit că este şi praznicul însingurării? Fără să vrei îţi vin în minte cuvintele evanghelistului: *Întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit; în lume era şi lumea printr-Însul s-a făcut, dar lumea nu L-a cunoscut* (Ioan 1, 10-11).

Şi cu toate acestea, însingurarea Domnului n-a fost nici evadare, nici dezertare din lume. Dimpotrivă, ea a început prin Întrupare, prin luare adică de bunăvoie pe umerii Săi a poverii tuturor problemelor vieţii şi fiinţei omeneşti şi a sfârşit, în restaurare, în transfigurarea lor, în Înviere. E un fapt: nimeni n-a iubit mai adevărat lumea şi nimeni n-a făcut mai mult bine oamenilor, decât Însinguratul Acesta, Care este Însuşi Fiul lui Dumnezeu, făcut om.

Să învăţăm la şcoala Lui datoriile însingurării.

Am aflat în scrisul unui om de rugăciune această apostrofă a evlaviei luminate:

M-am săturat, Doamne, vorbindu-Ţi întruna de mine, ca şi cum numai eu aş fi vrednic de luat în seamă, ca şi când eu aş fi, şi nu Tu, Alfa şi Omega. Grăieşte-mi, Doamne, de Tine, căci asta-mi dă odihnă. Arată-mi ce simţi Tu, ce plănuieşti Tu, ce aştepţi Tu de la noi!

* Toate citatele patristice din această lucrare sunt luate din *Cuvintele ascetice* ale Sfântului Isaac Sirul

ODINIOARĂ ŞI ACUM

Aruncându-ne în urmă
Ochii noştri sufleteşti
Către anii din vechime
A vieţii creştineşti,

Mintea noastră se uimeşte
De sfinţenia de-atunci,
Limba fără grai rămâne,
Ne simţim ca nişte prunci.

Căci vedem păgânătatea
Dând război necontenit
Adunărilor creştine
Din Apus şi Răsărit.

Şi aflăm credinţa sfântă
Ca un foc atunci arzând
Iar Biserica în culmea
Biruinţelor şezând.

Adâncindu-ne mai tare
În trecutul depărtat
Al Bisericii creştine
Gândul nostru stă mirat:

Uriaşi vedem în faţă
Pe strămunii credincioşi,
Noi suntem pe lângă dânşii
Toţi, pitici neputnicioşi

Fruntea lor având cunună
Razelor dumnezeieşti
Ni se apleacă de ruşine
Ochii noştri cei trupeşti.

Mici la suflet, mari la patimi,
Noi aproape nu-ndrăznim
Să mai cugetăm la Slava
Noului Ierusalim!

Despre viaţa minunată
A celor "întâi născuţi"
Lumea astăzi nu mai ştie,
Sfinţii stau necunoscuţi!

Astăzi traistele ştiinţei
S-au umplut cu născociri,
Iar de tainele credinţei
Lumea nu mai are ştiri!

Toată străduinţa lumii
Este spre a dovedi
Că "Materia e totul,
Duhul n-are unde fi"!

Cât de mult se mai înşeală
Cel numit "Cuvântător"
Oare cearcă numai "firea"
Neştiind pe "Făcător"!

CUPRINS

BALADĂ CODRULUI FĂRĂ HAIDUC – Radu Gyr ____ 4

A CINCEA TREAPTĂ - Scara ____ 11

VEACUL

DE NEAMUL ROMÂNESC ŞI ALTE NEAMURI - Florin Stuparu ____ 16
NAŢIUNILE ŞI BUNUL DUMNEZEU - Răzvan Codrescu ____ 19
HARGHITA ŞI COVASNA - Maria Cobianu-Băcanu, Ioan Lăcătuşu ____ 22
REVOLUŢIE, NAŢIONALISM, RURALITATE. 1848 ÎN PRINCIPATELE ROMÂNE - Florin Stuparu ____ 23
CUNOAŞTERE ŞI TRĂIRE ISTORICĂ ÎN VREMEA STRĂMOŞILOR NOŞTRI - Mihai Eminescu ____ 40
O CĂLĂTORIE SPRE RĂSĂRIT - Ionuţ Corduneanu ____ 43
RĂSĂRITUL RĂSĂRITURILOR - Ieromonahul Damaschin ____ 49
NEW AGE - Preot Dan Bădulescu ____ 60
DE CE CAUTA OMUL SEMNE, MINUNI SI VINDECARI PARANORMALE?
Arhimandrit Adrian Făgeţeanu, Ieromonah Mihail Stanciu ____ 66
KOSOVO - Ionuţ Gurgu ____ 84
DISTRUGEREA BISERICILOR SI MÂNASTIRILOR DIN KOSOVO SI METOHIA - Slobodan Mileusnic ____ 86
ŞCOALA ŞI EDUCAŢIA LA EMINESCU - Eleonora Becea ____ 90
EMINESCU ŞI PROBLEMA ÎNŢELEGERII - Mircea Gherboveţ ____ 96
EŞECUL TEORIILOR EVOLUŢIONISTE - Ion Vlăducă ____ 98

SPOVEDANIA ARHIEREILOR - Arhimandrit Cleopa Ilie ____ 123

DRAGĂ OCCIDENTULE - Florica Elena Laurenţiu ____ 129

RUGĂ - Constantin Aurel Dragodan ____ 130

LISTA PARŢIALĂ A NUMELOR CELOR ANGAJAŢI ÎN REZISTENŢA ROMÂNEASCĂ ANTICOMUNISTĂ, ucişi prin detenţie, muncă forţată, torturi, asasinaţi sau executaţi în urma condamnării la moarte, după 23 august 1944 - Eugen Şahan ____ 131

OMUL CREŞTIN

MARIN NAIDIM - Decebal Voica ____ 143
MIRON COSTIN ŞI ISTORIA NEAMULUI SĂU - Dan Horia Mazilu ____ 145
MONAHISMUL CA TRĂIRE LITURGICO-ECLESIALĂ - Ieromonah Iuvenalie Ionaşcu ____ 150
O VIAŢĂ ÎN SLUJBA DOMNULUI - Mihai Spirache ____ 157
LIMONARIU - Alexander Levinski ____ 159
PRIVIND CU ALŢI OCHI SPRE LUMEA NOUĂ – Monahul Mitrofan ____ 171
VIAŢA SFÂNTULUI TEOTIM ARHIEPISCOPUL TOMISULUI - Monahul Filoteu Bălan ____ 176

CUVÂNT DE FOLOS - Părintele Benedict Ghiuş ____ 182

ODINIOARĂ ŞI ACUM - Sfântul Ioan Iacob Hozevitul ____ 189

GRUPAREA REVISTEI:
Virgil Anastasiu, Demostene Andronescu, Gabriel Aoşan, Sorin Apan, arhimandrit Arsenie Papacioc, Î.P.S. Bartolomeu Anania, arhimandrit Ioanichie Bălan, părintele Filoteu Bălan, Cezar Bălăşoiu, părintele Dan Bădulescu, Florin Băndoiu, Eleonora Becea, ieromonah Amfilofie Brânză, Nicu Butnaru, părintele Calciu Dumitreasa, diacon Ioan Caraza, ieromonah Calistrat Chifan, preot Ioan Chirilă, Pavel Chirilă, arhimandit Cleopa Ilie, Răzvan Codrescu, Ionuț Corduneanu, părintele Marin Cojoc, Teodor Crăciunescu, Bogdan Cristel, Ştefania Croitoru, Dafina din Hațeg, Daniel Dişmărescu, Alexandru Dincă, Daniela Dumbravă, Mircea Dumitrescu, Mariana Ene, ieromonah Adrian Făgeţeanu, Andreea Flondor, Constantin Flondor, Maximilian Funeţan, Gabriela Georgescu, Nae Georgescu, Eleodor Ghenoiu, Mihai Gheorghiu, Mircea Gherbovăţ, Traian Golea, Ionuţ Gurgu, Roland Hoffman-Negulescu, Adrian Hoţoiu, Alexandru Israil, părintele Alexie Kşutaşvili-Lenski, Florica Elena Laurenţiu, Adrian Lemeni, Laura Lupuți, Vladimir Manoliu, Pompiliu Mara, Dan Horia Mazilu, Ioana Moldovan, Mirela Moldovan, Emanuela Munteanu, Dan Ioan Mureşan, Vlad Mureşan, George Mutu, Marin Naidim, Mihaela Nedea, ieromonah Ioan Negruțiu, Costion Nicolescu, Valeriu Pantilimon, protosinghel Iustin Pârvu, Dragoş Vasile Pâslaru, Marcel Petrişor, Alexandru Popa, Simona Popa, protosinghel Cristofor Popescu, Florin Popescu, Laura Popescu, Traian Popescu, Vlad Ranetescu, Radu Răutu, Teodora Roşca, Radu Stănese, Alexandru Sfârâială, ieromonah Mihail Stanciu, Florin Stuparu, Eugen Şahan, părintele Florin Şerbănescu, Dionisie Tomoae, părintele Alexie Ţârdea, Laurian Țoța, Rafael Udrişte, arhimandrit Vartolomeu Androni, Mugur Vasiliu, Cătălin Vîntu, Ion Vlăducă, Daniel Voicescu.

REDACȚIA: Cezar Bălăşoiu, Ionuț Corduneanu, Ionuț Gurgu, Gabriela Georgescu, Eleodor Ghenoiu, Valeriu Pantilimon, Alexandru Sfîrăială, Florin Stuparu, Rafael Udrişte, Mugur Vasiliu.

ILUSTRAȚIE: Valeriu Pantilimon
COPERTA I: *Crini*, ulei pe pânză, 150 x 100, Valeriu Pantilimon

ADRESA: REVISTA *SCARA*, Calea Victoriei nr.155, bl.D1, sc.7, ap.6, sect.1, Bucureşti
TEL./FAX: (00-40-1) 650.13.36; e-mail: olteni@yahoo.com
PENTRU CORESPONDENȚĂ: Revista *SCARA*, C.P. 1-46, Bucureşti. Manuscrisele nepublicate se înapoiază la cerere.

Prietenii ideii pot sprijini material apariția revistei Scara (prin abonamente şi orice alt mod). Contul Asociației Române de Antropologie Audio-Vizuală este: 2511.1-6672.1/ROL, Banca Comercială Română, Agenția Doctor Felix, sectorul 1, Bucureşti; pentru valută: Romanian Comercial Bank - RNCB, ROBUAXXXX.

Mulțumim Sfintei Arhiepiscopii a Bucureştilor pentru sprijinirea lucrării noastre.
Mulțumim domnului Eugen Arnăutu pentru ajutorul oferit acestei reviste.
Mulțumim domnului Flavian Drăgan, domnului Cristian Vasile şi tuturor celor care şi-au dat osteneala la apariția treptei a cincea a revistei *SCARA*.

Tiparul executat la Tipografia de Sud Craiova, Str. Câmpia Islaz nr.101; tel./fax: 051/417 592; 051/134 408
Tehnoredactare computerizată: Gabriel Grofu, Marius Vîrtosu, Adrian Cristea, Marian Miu, Alice Coandă

Revistă editată de
ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE ANTROPOLOGIE
AUDIO-VIZUALĂ
I.S.S.N. – 1453 – 0430

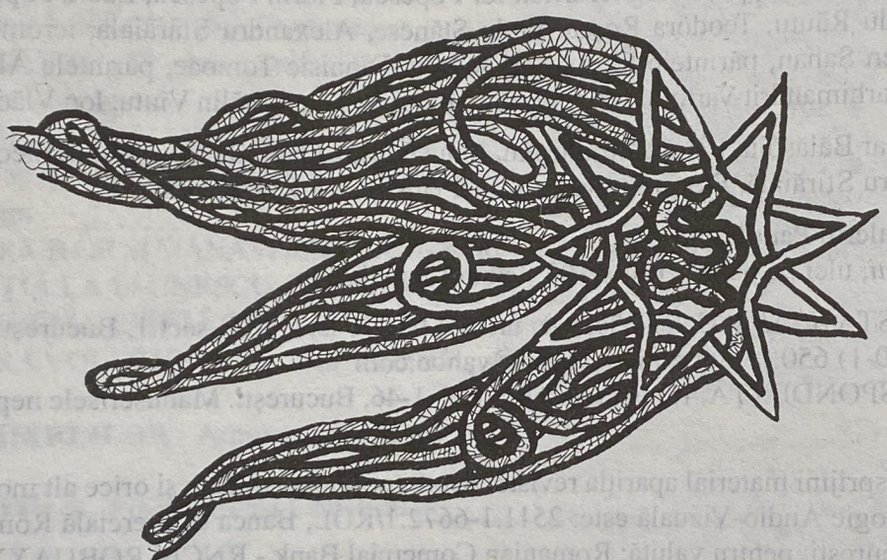

ANUL IV, TREAPTA A CINCEA, MARTIE 2000